Euroopan unionin neuvosto

Bryssel, 10. helmikuuta 2026
(OR. en)

7120/26

SOC 142
EMPL 59
EDUC 78
ECOFIN 303

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettäjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Ed. asiak. nro:	6076/26
Asia:	Yhteinen työllisyysraportti 2026

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena yhteinen työllisyysraportti 2026, jonka neuvosto (työllisyys, sosiaalipolitiikka, terveys ja kuluttaja-asiat) hyväksyi istunnossaan 9. maaliskuuta 2026.

Sisältö

KESKEISET VIESTIT 4

LUKU 1. TYÖMARKKINOIDEN JA SOSIAALIPOLIITTISET SUUNTAUKSET EU:SSA 41

LUKU 2. TYÖLLISYYS- JA SOSIAALIPOLITIIKAN UUDISTUKSET – JÄSENVALTIOIDEN TULOKSET JA TOIMET 47

2.1 SUUNTAVIIVA 5: TYÖVOIMAN KYSYNNÄN LISÄÄMINEN 47

2.1.1 KESKEISET INDIKAATTORIT 48

2.1.2 JÄSENVALTIOIDEN TOTEUTTAMAT TOIMENPITEET 72

2.2 SUUNTAVIIVA 6 – TYÖVOIMAN TARJONNAN LISÄÄMINEN, TYÖHÖN PÄÄSYN PARANTAMINEN SEKÄ ELINIKÄISTEN TAITOJEN JA OSAAMISEN HANKKIMINEN 75

2.2.1 KESKEISET INDIKAATTORIT 77

2.2.2 JÄSENVALTIOIDEN TOTEUTTAMAT TOIMENPITEET 123

2.3 SUUNTAVIIVA 7: TYÖMARKKINOIDEN TOIMINNAN JA TYÖMARKKINAOSAPUOLTEN VUOROPUHELUN TOIMIVUUDEN PARANTAMINEN 136

2.3.1 KESKEISET INDIKAATTORIT 137

2.3.2 JÄSENVALTIOIDEN TOTEUTTAMAT TOIMENPITEET 169

2.4 SUUNTAVIIVA 8: YHTÄLÄISTEN MAHDOLLISUUKSIEN JA SOSIAALISEN OSALLISUUDEN EDISTÄMINEN SEKÄ KÖYHYYDEN TORJUMINEN 177

2.4.1 KESKEISET INDIKAATTORIT 177

2.4.2 JÄSENVALTIOIDEN TOTEUTTAMAT TOIMENPITEET 218

LUKU 3. SOSIAALISEN LÄHENTYMISEN KEHYKSEN ENSIMMÄISEN VAIHEEN ANALYYSI 230

3.1 KESKEISET HORISONTAALISET HAVAINNOT 231

3.2 MAAKOHTAINEN ENSIMMÄISEN VAIHEEN ANALYYSI 240

Belgia 240

Bulgaria 242

Tšekki 244

Tanska 246

Saksa 248
Viro 250
Irlanti 252
Kreikka 254
Espanja 256
Ranska 258
Kroatia 260
Italia 262
Kypros 264
Latvia 266
Liettua 268
Luxemburg 270
Unkari 272
Malta 274
Alankomaat 276
Itävalta 278
Puola 280
Portugali 282
Romania 284
Slovenia 286
Slovakia 288
Suomi 290
Ruotsi 292
LIITTEET 294

KESKEISET VIESTIT

Euroopan komission ja neuvoston yhteisessä työllisyysraportissa seurataan SEUT-sopimuksen 148 artiklan mukaisesti unionin työllisyys- ja sosiaalipolitiikan tilannetta ja työllisyyden suuntaviivojen[1] täytäntöönpanoa. Raportissa myös esitetään katsaus jäsenvaltioiden viimeaikaisiin työmarkkina- ja sosiaalipoliittisiin toimenpiteisiin ja yksilöidään niihin liittyviä keskeisiä toiminta-aloja. Siinä keskitytään edelleen voimakkaasti Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoon.

Raportin luvussa 1 esitetään lyhyt katsaus keskeisiin työllisyys- ja sosiaalipolitiikan suuntauksiin. Raportin luvussa 2 analysoidaan jäsenvaltioihin kohdistuvia haasteita ja niiden toteuttamia poliittisia toimia kunkin neljän työllisyyden suuntaviivan osalta. Siinä myös esitetään, miten vuodeksi 2030 asetettujen EU:n yleistavoitteiden ja kansallisten tavoitteiden saavuttamisessa on edistytty. Luvussa 3 esitetään horisontaalisia havaintoja ja kutakin jäsenvaltiota koskeva analyysi, joka perustuu sosiaalisen lähentymisen kehyksen[2] periaatteisiin. Sen pohjana on asetus (EU) 2024/1263, jonka perusteella komission eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä harjoittamaan valvontaan sisältyy kehys sosiaaliseen lähentymiseen kohdistuvien riskien tunnistamiseksi[3].

Tässä raportissa yksilöityihin haasteisiin vastaamisella tuetaan ylöspäin suuntautuvaa sosiaalista lähentymistä. Sillä tuetaan myös kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista ja tasa-arvon unionia koskevien strategioiden[4] täytäntöönpanoa. Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto (TSTK) hyväksyy lopullisen komission ehdotukseen perustuvan raportin sen jälkeen, kun neuvoston neuvoa-antavat komiteat ovat keskustelleet siitä.

---

1 Euroopan unionin neuvosto hyväksyi työllisyyden suuntaviivojen tuoreimman päivityksen 27. lokakuuta 2025 (EUVL L, 2025/2254, 7.11.2025).

2 Perustuen keskusteluihin, joita TSTK-neuvostossa käytiin kesäkuussa 2023 sosiaalisen lähentymisen kehyksestä ja työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean keskeisistä viesteistä niiden tätä varten perustetun yhteisen työryhmän tekemän työn pohjalta lokakuusta 2022 toukokuuhun 2023.

3 Ks. talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamista ja monenvälistä julkisen talouden valvontaa koskevan asetuksen (EU) 2024/1263 3 artiklan 3 kohdan b alakohta. Lisäksi saman asetuksen johdanto-osan 8 kappaleessa todetaan, että ”[o]sana eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä toteutettavaa työllisyyden ja sosiaalisen kehityksen yhdennettyä analyysiään komissio arvioi riskejä ylöspäin tapahtuvalle sosiaaliselle lähentymiselle jäsenvaltioissa ja seuraa edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanossa sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun ja sosiaalisen lähentymisen kehyksen periaatteiden pohjalta”.

4 Sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025, EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelma 2020–2025, romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskeva EU:n strategiakehys vuosiksi 2020–2030, hlbtiq+ -henkilöiden tasa-arvoa koskeva strategia 2026–2030 ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia 2021–2030.

Yhteisessä työllisyysraportissa seurataan edistymistä vuodelle 2030 asetettujen työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden vähentämistä koskevien EU:n yleistavoitteiden ja kansallisten tavoitteiden saavuttamisessa (ks. luvussa 2 olevat tavoitteita käsittelevät tekstilaatikot)[5]:

- **EU on hyvää vauhtia saavuttamassa vuodeksi 2030 asetetun työllisyyttä koskevan yleistavoitteen.** Näin siitäkin huolimatta, että BKT:n kasvu on vaatimatonta (vaikkakin kiihtymässä) ja työllisyyskasvu on heikentynyt vuoden 2024 korkealta tasolta[6]. EU:n työllisyysaste oli 75,8 prosenttia vuonna 2024, mikä on 0,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuonna 2023 ja vain 2,2 prosenttiyksikön päässä vuodeksi 2030 asetetusta 78 prosentin tavoitteesta. Useimmissa jäsenvaltioissa edistyttiin edelleen kansallisten työllisyystavoitteiden saavuttamisessa vuonna 2024, ja seitsemässä jäsenvaltiossa ne jo saavutettiin tai ylitettiin.

- **EU:n osaamistavoitteen saavuttaminen edellyttää merkittäviä lisätoimia.** Koulutukseen vuosittain osallistuvien aikuisten osuus EU:ssa kasvoi vain vähän (aikuiskoulutustutkimuksen perusteella). Osuus kasvoi vuosien 2016 ja 2022 välillä 37,4 prosentista 39,5 prosenttiin mutta on edelleen yli 20 prosenttiyksikköä alle EU:n vuoden 2030 yleistavoitteen, joka on 60 prosenttia. Työvoimatutkimuksen tietojen perusteella vaikuttaa siltä, että aikuiskoulutukseen osallistuminen on lisääntynyt yleisesti vuosien 2022 ja 2024 välillä. Suurin osa jäsenvaltioista jäi kuitenkin jälkeen kansallisista tavoitteista. Koulutus on olennaisen tärkeää, jotta voidaan saavuttaa Euroopan tavoite pysyä kilpailukykyisenä, innovatiivisena ja osallistavana, myös kun otetaan huomioon väestörakenteen kehityssuuntaukset. Politiikkatoimien lisääminen on erityisen kiireellistä unionin strategisen riippumattomuuden vahvistamiseksi.

---

5 Vuoden 2030 yleistavoitteet saivat EU-maiden johtajien hyväksynnän Portossa toukokuussa 2021 pidetyssä sosiaalialan huippukokouksessa ja Eurooppa-neuvoston hyväksynnän kesäkuussa 2021.

6 Ks. *European economic forecast – Autumn 2025*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

- **Merkittävästä edistyksestä huolimatta köyhyyden vähentämistä koskevan tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan lisätoimia.** Köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien ihmisten määrä oli EU:ssa vuonna 2024 noin 2,9 miljoonaa vähemmän kuin vuonna 2019. Tätä voidaan pitää merkittävänä tuloksena, kun otetaan huomioon covid-19-kriisi, korkeat energiakustannukset ja inflaatio. Kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia reaalibruttotuloja kuvaavan indeksin huomattavasta kasvusta EU:n tasolla vuonna 2024 voi olla tässä apua. Se on kuitenkin edelleen kaukana EU:n yleistavoitteesta, jonka mukaan määrää on vähennettävä vähintään 15 miljoonalla vuoteen 2030 mennessä. Kaksi jäsenvaltiota saavutti kansallisen tavoitteensa vuonna 2024 ja 14 muuta jäsenvaltiota edistyi jonkin verran vuoteen 2019 nähden, mutta 11 jäsenvaltiossa köyhyysvaarassa olevien ihmisten määrä oli vuonna 2024 suurempi kuin vuonna 2019[7]. Tämän vuoksi toimia olisi vauhditettava merkittävästi vuosikymmenen loppupuolella. Tämä on olennaisen tärkeää, kun otetaan huomioon tavoite poistaa köyhyys unionista vuoteen 2050 mennessä[8].

EU:n politiikalla tuetaan merkittävästi osallistavaa ja kestävää talouskasvua, häiriönsietokykyä sekä taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta. Komissio toteuttaa tätä varten useita aloitteita, jollaisia ovat esimerkiksi laadukkaita työpaikkoja koskeva etenemissuunnitelma, osaamisunioni, mukaan lukien suositus neuvoston suositukseksi inhimillisestä pääomasta EU:ssa, kohtuuhintaista asumista koskeva suunnitelma ja tuleva köyhyyden vastainen strategia. Komissio asetti osana kilpailukykykompassia osaamisen ja laadukkaiden työpaikkojen edistämisen yhdeksi niistä viidestä horisontaalisesta edellytyksestä, jotka ovat tarpeen kilpailukyvyn tukemiseksi kaikilla aloilla. Nykyiseen monivuotiseen rahoituskehykseen kuuluvassa sosiaalialan EU-rahoituksessa Euroopan sosiaalirahasto plus on tärkein väline, jota täydennetään muilla välineillä, kuten Erasmus+ -ohjelmalla. Infrastruktuuria varten täydentävää rahoitusta saadaan Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR), Verkkojen Eurooppa - välineestä ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF). Myös elpymis- ja palautumistukivälineellä edistetään sosiaalista yhteenkuuluvuutta tukemalla uudistuksia ja investointeja, jotka parantavat jäsenvaltioiden kilpailukykyä ja häiriönsietokykyä[9]. Kaikilla näillä EU:n rahoitusvälineillä edistetään Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin tavoitteita.

---

7 Kansallisen tavoitteensa saavutti kaksi jäsenvaltiota: SE ja IE. Ne 14 jäsenvaltiota, joissa tapahtui jonkin verran edistystä vuoteen 2019 nähden: PT, EL, BG, PL, IT, RO, HU, HR, CZ, NL, BE, CY, EE ja LV. Ne 11 jäsenvaltiota, joissa vuonna 2024 köyhyysvaarassa olevien ihmisten määrä oli suurempi kuin vuonna 2019: FR, DE, ES, SK, FI, AT, DK, LT, SI, LU ja MT.

8 Ks. Euroopan komission puheenjohtajan Ursula von der Leyenin 10. syyskuuta 2025 pitämä puhe unionin tilasta vuonna 2025.

9 Euroopan sosiaalirahasto plussan talousarvio (2020–2027) on noin 142 miljardia euroa, johon sisältyy kansallinen osarahoitus. Se kattaa yleisesti ottaen investoinnit työllisyyden suuntaviivojen piiriin kuuluvilla politiikanaloilla. Infrastruktuuriin keskittyvää lisätukea saadaan EAKR:stä ja JTF:stä. Elpymis- ja palautumistukivälineestä jäsenvaltioille jaetuista varoista yhteensä noin 163,7 miljardia euroa on osoitettu sosiaalimenoihin, mikä on noin

Sosiaalisen lähentymisen kehyksen ensimmäisen vaiheen analyysi osoittaa seuraavaa:

i **Työmarkkinakehityksen ylöspäin suuntautuva lähentyminen jatkui kaikissa jäsenvaltioissa vuonna 2024.** Edelleen on kuitenkin parannettava tiettyjen sellaisten aliedustettujen ryhmien (esimerkiksi nuorten ja vammaisten henkilöiden) työllisyystuloksia, joiden osalta maiden välillä ei ole havaittu selkeää ylöspäin suuntautuvaa lähentymistä.

ii **Osaamisessa tapahtui hienoista kohenemista EU:n tasolla, vaikkakin ylöspäin suuntautuvaan lähentymiseen kohdistuu edelleen riskejä.** Suhteellisen suuri määrä kriittisiä tekijöitä liittyy esimerkiksi koulunkäynnin varhaiseen keskeyttämiseen, aikuisten osallistumiseen koulutukseen ja digitaitojen tasoon.

iii Köyhyys- tai syrjäytymisriskiasteessa, tuloeroissa ja kotitalouksien käytettävissä olevissa asukaskohtaisissa reaalibruttotuloissa tapahtui hienoista kohenemista EU:n tasolla, mutta jäsenvaltioiden välillä ei ole merkkejä ylöspäin suuntautuvasta lähentymisestä.

Ylöspäin suuntautuvaa sosiaalista lähentymistä koskeva horisontaalinen ja maakohtainen analyysi, josta nämä keskeiset havainnot on johdettu, perustuu sosiaalisen lähentymisen kehyksen periaatteisiin. Jäsenvaltioiden työmarkkinoita, osaamista ja sosiaalisia haasteita analysoidaan, jotta voidaan tunnistaa ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen mahdollisesti kohdistuvia riskejä. Analyysi perustuu jäsenvaltioiden kanssa sovittuihin välineisiin (sosiaali-indikaattoreiden tulostaulu ja yhteisen työllisyysraportin liikennevalomenetelmä).

25 prosenttia arvioiduista kokonaismenoista (tilanne 13.11.2025). Sosiaalimenojen luokat on määritelty delegoidussa asetuksessa (EU) 2021/2105, ja niitä sovelletaan käyttäen menetelmää, jonka komissio on hyväksynyt kyseisessä asetuksessa Euroopan parlamenttia ja jäsenvaltioita kuultuaan.

Sosiaalisen lähentymisen kehyksen toisen vaiheen analyysi tehdään yhdeksästä jäsenvaltiosta. Näihin kuuluvat Bulgaria, Kreikka, Espanja, Italia, Liettua, Luxemburg ja Romania, joista tehtiin toisen vaiheen analyysi myös viime vuonna. Lisäksi Latvia ja Suomi liittyvät tähän joukkoon ensimmäistä kertaa tänä vuonna[10]. Viime vuonna toisen vaiheen analyysissä olleet Kroatia, Viro ja Unkari eivät ole mukana tänä vuonna[11]. Komission yksiköt tekevät yksityiskohtaisemman toisen vaiheen analyysin (jossa käytetään laajempaa määrällistä ja laadullista näyttöä) niiden maiden osalta, joiden osalta on havaittu ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen kohdistuvia mahdollisia riskejä.

Työllisyys-, osaamis- ja sosiaalipoliittiset haasteet EU:n jäsenvaltioissa sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattoreiden perusteella

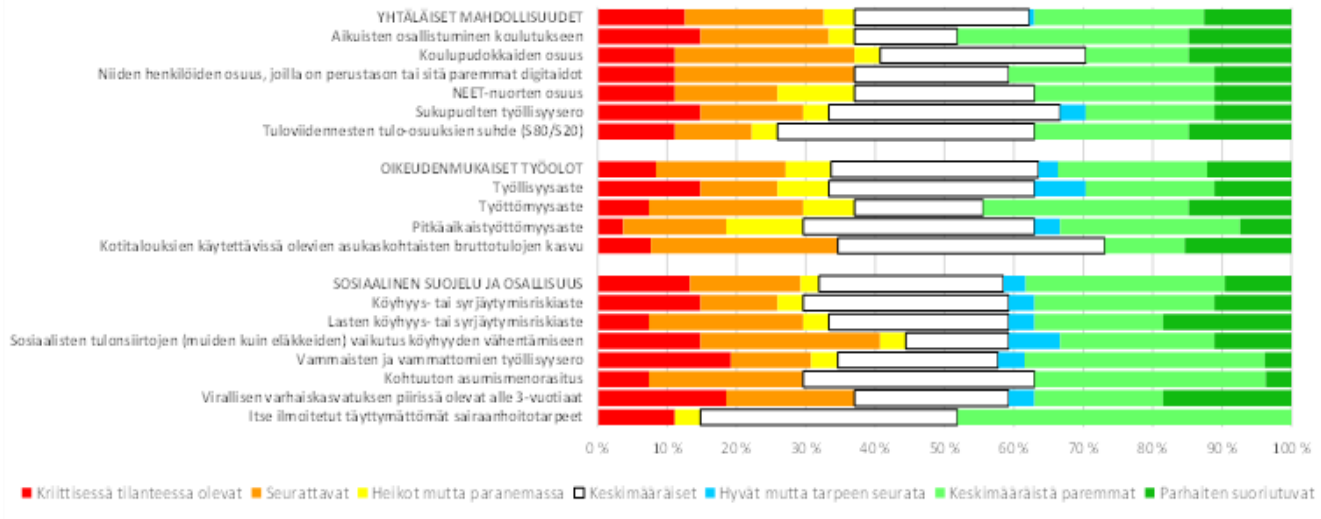

Huomautus: Joidenkin maiden joitakin indikaattoreita koskevat tiedot puuttuvat (ks. jaksossa 3.1 oleva taulukko 3.1.1). Eriväristen segmenttien pituus kussakin palkissa on oikeassa suhteessa niiden jäsenvaltioiden osuuteen, joilla on vastaava luokitus. Kaavion osien selitykset esitetään liitteessä 6.

---

10 Latvian osalta tämä johtuu työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten (NEET-nuoret) osuuden sekä työttömyysasteen ja pitkäaikaistyöttömyysasteen kasvusta. Syynä on myös se, että sosiaalisten tulonsiirtojen (eläkkeitä lukuun ottamatta) vaikutus köyhyyden vähentämiseen on heikko ja yhä heikkenemässä ja että alle 3-vuotiaiden lasten osallistuminen viralliseen varhaiskasvatukseen on vähentynyt jyrkästi. Suomen osalta toisen vaiheen analyysi liittyy pääasiassa työttömyysasteen ja pitkäaikaistyöttömyysasteen suhteelliseen heikkenemiseen.

11 Toisen vaiheen analyysiä ei tehdä tänä vuonna Virosta, Unkarista eikä Kroatiasta, joista se tehtiin viime vuonna. Viro ei ole mukana niiden parannusten vuoksi, jotka on havaittu tuloeroissa, kotitalouksien käytettävissä olevissa tuloissa, köyhyys- tai syrjäytymisriskiasteessa, sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutuksessa köyhyyden vähentämiseen ja täyttymättömissä sairaanhoitotarpeissa. Myöskään Unkari ei ole mukana toisen vaiheen analyysissa, koska tuoreimmat tiedot osoittavat parannuksia koulunkäynnin keskeyttäneiden määrässä, (yleisessä ja lasten) köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteessa, vammaisten ja vammattomien työllisyyserossa ja pitkäaikaistyöttömyysasteessa. Kroatian osalta aikasarjassa on katkos vuonna 2024 kaikkien EU-SILC-tilastoihin perustuvien sosiaalisten indikaattoreiden osalta, minkä vuoksi muutoksia ei voida tulkita mielekkäällä tavalla. Rakenteellisesta katkoksesta johtuu erityisesti se, että yleisen ja lasten köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteen tilanne on ”seurattava”.

Kasvavista taloudellisista ja geopoliittisista epävarmuustekijöistä huolimatta EU:n työmarkkinat pysyivät häiriönsietokykyisinä vuonna 2024 ja vuoden 2025 alussa, kun työllisyyden kasvu oli maltillista mutta edelleen vahvaa. Vuonna 2024 kokonaistyöllisyys kasvoi EU:ssa 1,7 miljoonalla ihmisellä niin, että työllisiä oli kaikkiaan 219,4 miljoonaa. Työllisyysaste (20–64-vuotiaiden ikäryhmässä) oli 75,8 prosenttia vuonna 2024 ja nousi edelleen ennätykselliseen 76,2 prosenttiin vuoden 2025 toisella neljänneksellä. Sen vuotuinen kasvuvauhti hidastui, mutta positiivinen kasvu kuvasti työmarkkinoiden häiriönsietokykyä epävarmoissa olosuhteissa. Samaan aikaan EU:n työttömyysaste (15–74-vuotiaiden ikäryhmässä) laski ennätyksellisen alhaiseksi eli 5,9 prosenttiin vuonna 2024.

Vuonna 2024 kirjattu työllisyyden kasvu johtui pääasiassa työvoimaosuuden kasvusta ja paljon vähäisemmässä määrin alhaisemmasta työttömyydestä. Työpaikkoja syntyi lähinnä palvelualalle ja julkiselle sektorille. Itsenäinen ammatinharjoittaminen (osuutena kokonaistyöllisyydestä) on vähentynyt EU:ssa tasaisesti, joskin tilanne vaihtelee aloittain ja maittain. Kaiken kaikkiaan EU:n jäsenvaltioiden työllisyysasteissa todettiin asteittaista ylöspäin suuntautuvaa lähentymistä. Samaan aikaan sekä maiden välillä että niiden sisällä oli edelleen merkittäviä alueellisia eroja. Monet suhteellisen alhaisen työllisyysasteen alueista sijaitsevat maaseudulla, syrjäseuduilla tai harvaan asutuilla alueilla.

Häiriönsietokykyiset työmarkkinat taloudellisista ja geopoliittisista epävarmuustekijöistä huolimatta

76,2 % työllisyysaste (20–64-vuotiaat) vuoden 2025 toisella neljänneksellä (+ 0,5 prosenttiyksikköä edellisvuoteen verrattuna)

80,8 % työvoimaosuus (20–64-vuotiaat) vuoden 2025 toisella neljänneksellä (+ 0,5 prosenttiyksikköä edellisvuoteen verrattuna)

6,0 % työttömyysaste (15–74-vuotiaat) vuoden 2025 toisella neljänneksellä (sama edellisvuoteen verrattuna)

14,9 % nuorisotyöttömyysaste (15–24-vuotiaat) vuoden 2025 toisella neljänneksellä (+ 0,1 prosenttiyksikköä edellisvuoteen verrattuna)

Keskeiset työmarkkinaindikaattorit EU27-maissa (%, neljännesvuosittain)

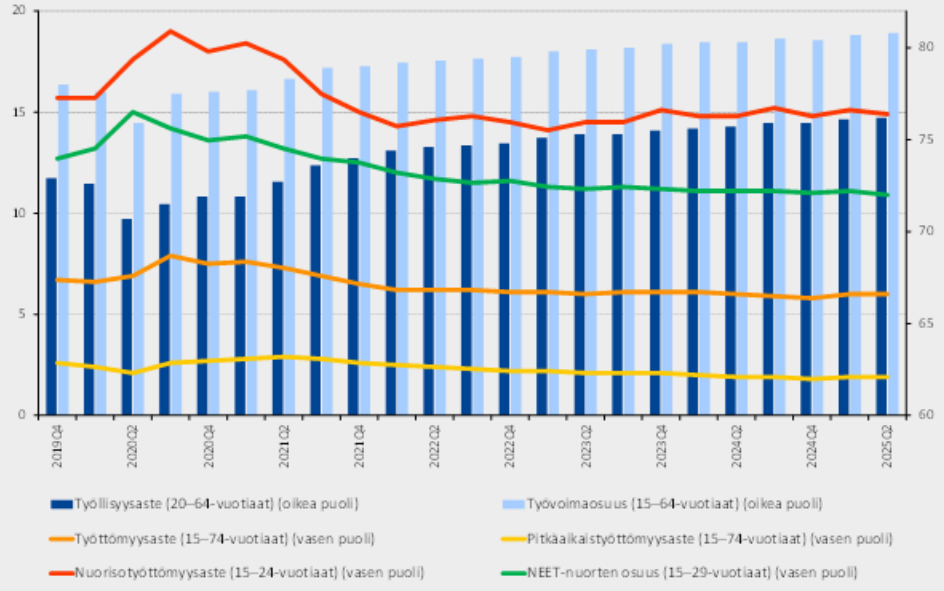

Lähde: Eurostat [lfsi_emp_q], [une_rt_q], [une_ltu_q] ja [lfsi_neet_q].
Kausitasoitetut tiedot, ei kalenterikorjattu.

Työn tuottavuuden hidas kasvu aiheuttaa haasteita EU:n kilpailukyvyn ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kannalta, kuten myös Draghin raportissa[12] todetaan. Tämän merkitys korostuu entisestään, kun otetaan huomioon väestörakenteen epäsuotuisa kehitys, joka vaikuttaa unionin kasvupotentiaaliin, kykyyn luoda työpaikkoja ja EU:n kansalaisten elintasoon. Tuottavuuden kasvu on hidastunut tasaisesti viimeisten kahdenkymmenenviiden vuoden aikana[13]. Vuonna 2024 työn tuottavuus tuntia kohti kasvoi vain 0,2 prosenttia laskettuaan 0,8 prosenttia vuotta aiemmin. Ennusteiden mukaan tilanne kohenee vuosina 2025, 2026 ja 2027, mikä voisi useimmissa jäsenvaltioissa kompensoida laskua vuodesta 2023 lähtien[14]. Kilpailukyvyn ja strategisen riippumattomuuden parantamiseksi EU:ssa on lisättävä innovointivalmiuksia muun muassa vahvistamalla inhimillistä pääomaa muuttuvien tarpeiden mukaisesti. Tätä korostetaan komission kilpailukykykompassissa[15], osaamisunionia koskevassa aloitteessa[16] sekä Tekoälyn maanosa -toimintasuunnitelmassa[17] ja tekoälyn soveltamisstrategiassa[18]. Työn tuottavuutta voidaan parantaa myös lisäämällä yksityisiä investointeja, mitä aiempaa syvempi pääomamarkkinaunioni tukee.

Työn tuottavuuden hidas kasvu asettaa haasteita EU:n kilpailukyvylle

Keskeiset työn tuottavuuden indikaattorit EU27-maissa

Työn tuottavuuden kasvu:

- 1,7 % vuodessa vuosina 2000–2007
- 1,2 % vuosina 2010–2019
- 0,1 % vuosina 2021–2024

Vuonna 2024 tehdyt työtunnit työntekijää kohti 4,4 % alle vuoden 2004 tason

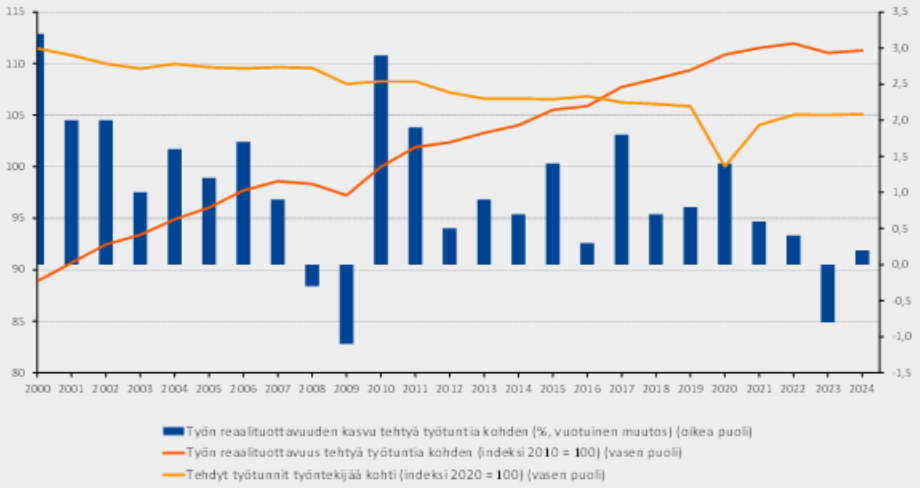

Lähde: Eurostat [nama_10_lp_ulc]

12 Draghin raportti:A competitiveness strategy for Europe, 9.9.2024.

13 Tuottavuuden kasvu oli keskimäärin 1,7 prosenttia vuodessa vuosina 2000–2007 ja laski 1,2 prosenttiin vuosina 2010–2019 ja vain 0,1 prosenttiin vuosina 2021–2024.

14 Ks. *European economic forecast – Autumn 2025*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

15 Euroopan komission tiedonanto EU:n kilpailukykykompassi, COM(2025) 30 final, 29.1.2025.

16 Euroopan komission tiedonanto Osaamisunioni, COM(2025) 90 final, 5.3.2025.

17 Euroopan komission tiedonanto Tekoälyn maanosa -toimintasuunnitelma, COM(2025) 165 final, 9.4.2025.

18 Euroopan komission tiedonanto Tekoälyn soveltamisstrategia, COM(2025) 723 final, 8.10.2025.

Työvoimapula ja osaamisvaje ovat edelleen korkealla tasolla, vaikka tasot ovatkin laskeneet vuoden 2022 huippulukemista. Niihin puuttuminen on ratkaisevan tärkeää kilpailukyvyn, strategisen riippumattomuuden ja kestävän kasvun kannalta. Avointen työpaikkojen osuus (ns. vakanssiaste) EU:ssa laski vuoden 2022 toisen neljänneksen ja vuoden 2025 toisen neljänneksen välillä 3,1 prosentista 2,1 prosenttiin ja ylittää edelleen pandemiaa edeltäneen (2013–2019) keskiarvon 1,7 prosenttia. Osuuden perusteella pula on erityisen suurta hallinto- ja tukipalveluissa, asiantuntija-, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa, kuljetusalalla, majoitus- ja ravitsemispalveluissa, rakennusalalla sekä tiedotus- ja viestintäalalla. Tuoreessa analyysissa yksilöitiin jopa 24 vihreän siirtymän kannalta merkityksellistä ammattia, joissa on työvoimapulaa useissa jäsenvaltioissa[19].

Rakenteelliset tekijät todennäköisesti ylläpitävät työvoimapulaa ja osaamisvajetta joillakin aloilla. Näitä tekijöitä ovat muun muassa väestörakenteen muutos ja vihreästä ja digitaalisesta siirtymästä johtuvat osaamistarpeet sekä huonot työolot joillakin aloilla. Alojen välinen liikkuvuus on edelleen vähäistä, sillä vain 1,8–3,9 prosenttia työntekijöistä vaihtaa alaa vuosittain. Osuus on pysynyt suurin piirtein samana vuodesta 2016[20]. Työvoimapulan ja osaamisvajeen korjaaminen on olennaisen tärkeää, jotta voidaan tukea kasvua, tuottavuutta sekä vihreää ja digitaalista siirtymää. Komissio esitti vuonna 2024 työvoimapulan ja osaamisvajeen torjumista unionissa koskevan toimintasuunnitelman[21], joka on laadittu tiiviissä yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Toimintasuunnitelmassa todetaan, että työvoimapulan ratkaisemiseksi on tärkeää tehostaa aliedustettujen ryhmien osallistumista, vahvistaa täydennys- ja uudelleenkoulutusta, tehostaa osaamista koskevan tiedon käyttöä, parantaa työoloja ja lisätä työvoiman liikkuvuutta. Komissio esittää osana osaamisunionia uuden suosituksen neuvoston suositukseksi inhimillisestä pääomasta.

---

19 Ammatin katsotaan kärsivän ”laajasta työvoimapulasta”, jos vähintään viisi jäsenvaltiota ilmoittaa siihen liittyvästä työvoimapulasta. Se on yksi puhtaan teollisuuden ohjelman keskeisistä suorituskykyindikaattoreista.

20 Fulvimari A. et al., *Estimating labour market transition costs and social investment needs of the green transition – a new approach*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

21 Euroopan komission tiedonanto Työvoimapula ja osaamisvaje EU:ssa: toimintasuunnitelma, COM(2024) 131 final, 20.3.2024.

Työvoimapula on unionissa edelleen suurta vaikka onkin laskenut vuoden 2022 huippulukemista

Avointen työpaikkojen osuus (vakanssiaste) EU:ssa toimialoittain (%, vuotuiset tiedot)

Avointen työpaikkojen osuus vähintään 2,9 prosenttia hallinto- ja tukipalveluissa, asiantuntija-, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa, majoitus- ja ravitsemispalveluissa, rakennusalalla sekä tiedotus- ja viestintäalalla vuonna 2024

Työvoimapula 5 % suurempi vuonna 2024 kuin vuonna 2019

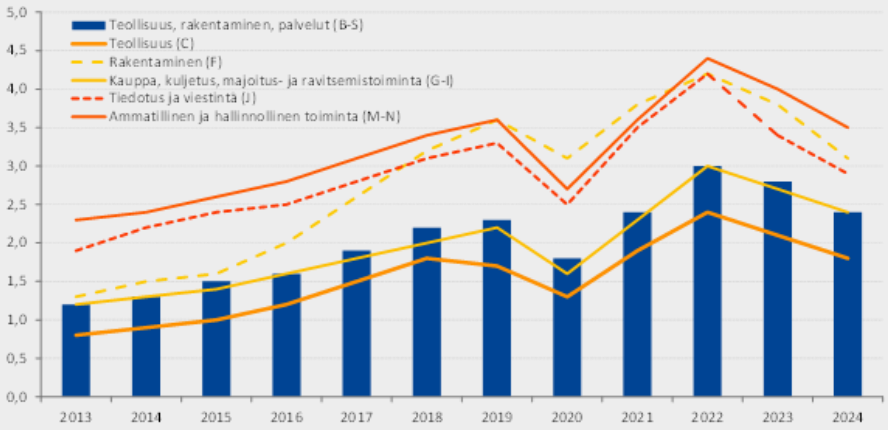

Huomautus: NACE 2 -toimialat: B-S (teollisuus, rakentaminen ja palvelut lukuun ottamatta kotitalouksien toimintaa työnantajina sekä kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toimintaa), C (valmistusteollisuus), F (rakentaminen), G-I (tukku- ja vähittäiskauppa, kuljetus, majoitus- ja ravitsemistoiminta), J (tiedotus ja viestintä), M-N (ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta).
Lähde: Eurostat [jvs_a_rate_r2].

Työpaikkojen laadun parantaminen on avain kilpailukykyiseen sosiaaliseen markkinatalouteen, jossa tuottavuus on korkea ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus suurempi. Innovaatiokuilun umpeen kurominen ja kilpailukykykompassissa esitettyjen horisontaalisten edellytysten[22] toteuttaminen on olennaisen tärkeää laadukkaiden työpaikkojen edistämiseksi. Myös työmarkkinainstituutioilla on tässä tärkeä rooli. Kuten työllisyyskomitean kesäkuussa 2025 kokoontuneelle työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostolle antamassa lausunnossa[23] todetaan, työpaikan laatuun sisältyy erilaisia näkökohtia, kuten *riittävät ansiot ja oikeudenmukaiset palkat, työsuhdeturva ja uran kestävyys* sekä *osaamisen kehittäminen ja uralla eteneminen*. Nämä ovat toisistaan riippuvaisia tekijöitä, ja yhdessä ne voivat luoda positiivisen kierteen, joka johtaa henkilökohtaiseen voimaantumiseen, tuottavuuteen ja talouskasvuun. Samalla *työterveys ja -turvallisuus* yhdessä *työhyvinvoinnin*, optimaalisten *työaikajärjestelyjen*, *työ- ja yksityiselämän tasapainon* ja *työn itsenäisyyden* kanssa voivat luoda perustan henkilökohtaiselle ja ammatilliselle sekä organisaation menestykselle. Tämä voi olla tulosta esimerkiksi luovuuden ja vastuuvelvollisuuden lisääntymisestä, motivaation ja tuottavuuden kasvusta sekä työuupumuksen vähenemisestä.

---

22 Näihin horisontaalisiin edellytyksiin kuuluvat sääntely-ympäristön yksinkertaistaminen, rasitteen keventäminen sekä nopeuden ja joustavuuden edistäminen, sisämarkkinoiden tarjoamien mittakaavaetujen maksimaalinen hyödyntäminen poistamalla esteitä, rahoitus säästö- ja investointiunionin ja EU:n uudelleenkohdennetun talousarvion kautta, osaamisen ja laadukkaiden työpaikkojen edistäminen niin, että samalla varmistetaan sosiaalinen oikeudenmukaisuus, ja parempi politiikan koordinointi EU:n ja kansallisella tasolla.

23 Ks. työllisyyskomitean lausunto työpaikkojen laatuun liittyvistä näkökohdista, esitetty kesäkuussa 2025 kokoontuneelle työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostolle.

Sosiaalisen suojelun saatavuus on olennainen osa työpaikkojen laatua. Myös *kollektiivinen edunvalvonta ja järjestäytyminen*, *sukupuolten tasa-arvo ja yhtäläiset mahdollisuudet* sekä pyrkimykset edistää *siirtymistä pimeästä tai liian vähäiseksi ilmoitetusta työstä viralliseen työhön* ovat ratkaisevan tärkeitä tekijöitä oikeudenmukaisten ja osallistavien työmarkkinoiden kannalta. Tulosten parantaminen kaikkien näiden työpaikkojen laatuun liittyvien näkökohtien osalta on keskeistä sen varmistamiseksi, että työpaikkojen luomisessa otetaan määrän lisäksi huomioon myös laatu. Työpaikkojen laatuun vaikuttavat myös työmarkkinoiden rakenteelliset muutokset. Näitä ovat muun muassa työn lisääntyvä digitalisaatio, talouden viherryttäminen, työsopimusten ja -muotojen kehitys, kehittyvä työpaikkakulttuuri sekä laajemmat yhteiskunnalliset arvot ja tavoitteet, kuten syrjinnän torjuminen ja yhtäläiset mahdollisuudet.

Reaalipalkat ovat nousussa mutteivat elpyneet aiempien vuosien menetyksistä

Nimelliset työvoimakustannukset työntekijää kohti kasvoivat 5,1 % vuonna 2024 ja 4,2 % vuonna 2025 (ennuste)

Reaalipalkat kohosivat 2,7 % vuonna 2024 ja kohosivat 1,3 % vuonna 2025 (ennuste)

Bruttoreaalipalkka työntekijää kohti
(vuotuinen %-muutos, 2023, 2024 ja 2025)

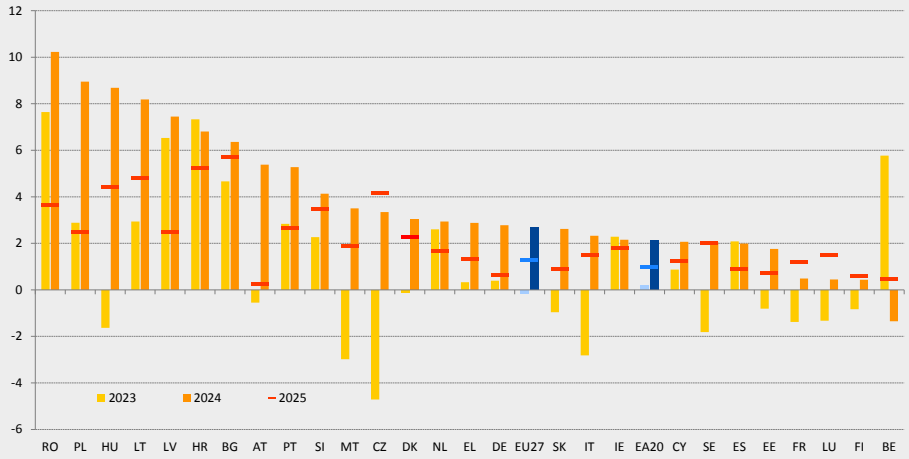

Lähde: Euroopan komissio, AMECO-tietokanta, bruttonimellispalkka työntekijää kohti [hwwdw], deflaattori; yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi [AMECO 5000 ZCPIH]. Kokonaistyöllisyys (kotimaan käsite) [namq_10_a10_e]. Vuoden 2025 tiedot perustuvat ennusteisiin, jotka on laskettu komission kevään 2025 talousennusteen (”European Spring 2025 Economic Forecasts”) perusteella. Työntekijäkohtaisten bruttopalkkojen [AMECO-koodi: hwwdw] päivitys syksyn ennusteen mukaisesti ei ollut saatavilla 19. marraskuuta, jolloin viimeisin päivitys oli mahdollinen.

Palkat kasvoivat EU:ssa edelleen vakaasti vuonna 2024, mutta kasvu vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioittain. Työntekijäkohtaisten nimellisten työvoimakustannusten vuotuinen kasvuvauhti oli 5,1 prosenttia eli se putosi vuoden 2023 ennätyksellisestä 6,1 prosentista. Reaalipalkkojen kasvu elpyi vuonna 2024 ja oli 2,7 prosenttia. Sitä tukivat pääasiassa inflaation hidastuminen ja nimellispalkkojen voimakas kasvu. Reaalipalkat ovat useimmissa jäsenvaltioissa ylittäneet pandemiaa edeltäneen tason. Ne ovat edelleen tämän tason alapuolella useissa suurissa talouksissa (Saksassa, Ranskassa, Alankomaissa ja Italiassa), joissa tuottavuus ja talouskasvu ovat heikkoja. Tämän vuoksi keskimääräiset reaalipalkat EU:ssa olivat vuonna 2024 edelleen hieman alle pandemiaa edeltäneen tason, mutta niiden ennustetaan ylittävän tämän tason vuonna 2025. Samaan aikaan lakisääteisen vähimmäispalkan korotukset kompensoivat useimmissa jäsenvaltioissa suurelta osin vähimmäispalkkaa saavien ostovoiman heikkenemistä.

Maissa, joissa vähimmäispalkoista on sovittu työehtosopimuksilla, palkkojen nousu tuki ostovoiman kohenemista vuonna 2024, erityisesti matalapalkkaisten osalta. Riittäviä vähimmäispalkkoja koskevan direktiivin[24] moitteeton täytäntöönpano on olennaisen tärkeää matalapalkkaisten työntekijöiden ostovoiman turvaamiseksi sekä työssäkäyvien köyhyysriskien ehkäisemiseksi ja torjumiseksi samalla kun vahvistetaan työnteon kannustimia. Direktiiviin sisältyy myös toimenpiteitä, joiden tavoitteena on kannustaa työehtosopimusneuvotteluja ja parantaa täytäntöönpano- ja valvontamekanismeja kaikissa jäsenvaltioissa.

[24] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2041, annettu 19 päivänä lokakuuta 2022, riittävistä vähimmäispalkoista Euroopan unionissa (EUVL L 275, 25.10.2022, s. 33).

Vaikka riittävät ansiot ovat keskeinen osa työpaikkojen laatua[25], lähes joka kahdestoista työntekijä oli köyhyysvaarassa vuonna 2024. Tämä on vieläkin yleisempää epätyypillisissä työsuhteissa olevien työntekijöiden osalta. Köyhyysvaarassa olevien työssäkäyvien (18–64-vuotiaiden) osuus pieneni hieman vuonna 2024 eli 8,2 prosenttiin. Vaikutukset kohdistuivat enemmän epätyypillisissä työsuhteissa oleviin, koska heidän vuosiansionsa ja työssäkäyntiasteensa ovat usein alhaisemmat. Esimerkiksi kotitalouksissa, joissa työssäkäyntiaste on korkea, työssäkäyvien köyhien osuus oli alle kolmannes verrattuna kotitalouksiin, joissa työssäkäyntiaste on alhainen[26]. Lisäksi työssäkäyvien köyhyysaste on edelleen korkeampi EU:n ulkopuolella syntyneiden keskuudessa, matalasti koulutettujen työntekijöiden keskuudessa ja kotitalouksissa, joissa on huollettavia lapsia. Työssäkäyvät miehet joutuvat köyhyysvaaraan todennäköisemmin kuin naiset. Talouskasvun ja vahvojen työmarkkinoiden ohella sekä vähimmäispalkkadirektiivin täytäntöönpano että sosiaalisen suojelun saatavuudesta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta vuonna 2019 annetun neuvoston suosituksen tehokkaampi täytäntöönpano voivat auttaa näihin haasteisiin vastaamiseen.

---

25 Ks. työllisyyskomitean lausunto työpaikkojen laatuun liittyvistä näkökohdista, esitetty kesäkuussa 2025 kokoontuneelle työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostolle.

26 Työssäkäyvien köyhyysriskiaste on niiden 18–64-vuotiaiden osuus, jotka ilmoittavat olevansa työssä (palkattuina työntekijöinä tai itsenäisinä ammatinharjoittajina) ja joiden kotitalouksien käytettävissä olevat ekvivalentit tulot ovat alle köyhyysriskirajan, joka on 60 prosenttia kansallisesta mediaanitulosta (sosiaalisten tulonsiirtojen jälkeen). Koska indikaattori perustuu kotitalouden kokonaistuloihin, siihen vaikuttavat myös kotitalouden kokoonpano, muiden kotitalouden jäsenten työllisyystilanne, työintensiteetti (tehdyt työtunnit) ja muut tulolähteet, kuten sosiaaliset tulonsiirrot, sekä verot. Elinkustannusten alueelliset erot eivät näy indikaattorissa kuten eivät muissakaan tuloköyhyyden indikaattoreissa.

Työssäkäyvien köyhyysvaarassa olevien osuus vaihtelee työsopimustyypeittäin

Työssäkäyvien köyhyysaste työsopimustyypeittäin (%, 2024)

Vuonna 2024 EU:ssa

- 8,2 % kaikista työntekijöistä oli työssäkäyviä köyhiä
- 12,9 % osa-aikaisista työntekijöistä oli työssäkäyviä köyhiä
- 13,3 % määräaikaisista työntekijöistä oli työssäkäyviä köyhiä

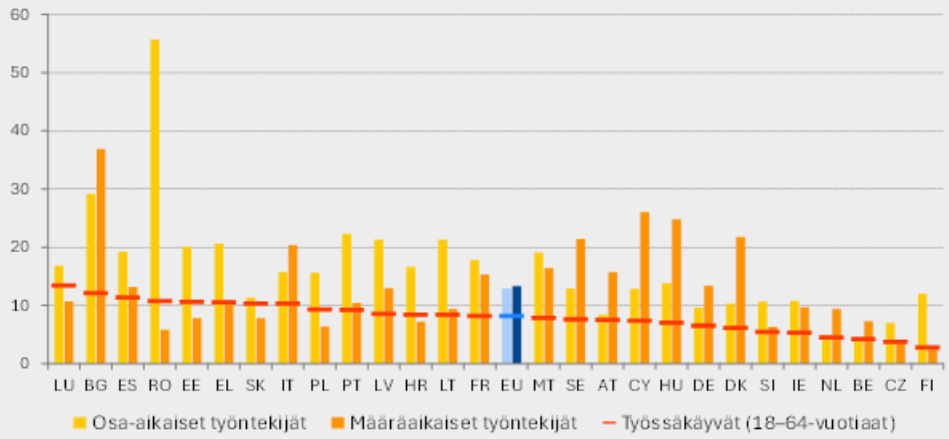

Huomautus: Katkos aikasarjassa: HR ja alustavat tiedot: LT.
Lähde: Eurostat, [tespm070,] [ilc_iw05], [ilc_iw07], EU SILC.

Joustavat sopimusjärjestelyt voivat auttaa vastaamaan työmarkkinoiden kysyntään mutta voivat johtaa myös työmarkkinoiden segmentoitumiseen ja työpaikkojen laadun heikentymiseen. Epätyypilliset työmuodot, kuten määräaikainen ja osa-aikainen työ, voivat tarjota enemmän joustavuutta sekä työnantajille että työntekijöille. Ne voivat myös johtaa vakituisiin työpaikkoihin ja parempiin työoloihin, kun siirtymistä tapahtuu riittävässä määrin. Joissakin tapauksissa ne kuitenkin rajoittavat ylöspäin suuntautuvaa liikkuvuutta ja pitkittävät epävakautta, ja niihin liittyvät heikot työolot, pienemmät ansiot ja sosiaalisen suojelun, koulutuksen ja edustuksen rajallinen saatavuus[27]. Työllisyysasteen noustessa määräaikaisten työntekijöiden osuus kaikista työntekijöistä laski edelleen ja oli 11,6 prosenttia EU:ssa vuonna 2024. Jäsenvaltioiden väliset erot pysyivät edelleen suurina.

Hienoisista parannuksista huolimatta määräaikaiset työsopimukset ovat lähes kolme kertaa yleisempiä nuorten parissa ja yleisempiä naisten kuin miesten keskuudessa. Lisäksi joissakin jäsenvaltioissa määräaikaisten työsuhteiden osuus on suhteellisen suuri ja siirtyminen vakituisiin työsuhteisiin vähäistä. Tämä viittaa haasteisiin, jotka liittyvät määräaikaisten työsopimusten toimimiseen ponnahduslautana vakituisille työsuhteille.

27 Ks. Eurofound, Labour market segmentation, European Industrial Relations Dictionary, 2019.

Vuonna 2024 joka toinen määräaikainen työntekijä – eli 6,4 prosenttia kaikista työntekijöistä – oli vastentahtoisesti määräaikaisessa työsuhteessa. Lyhyesti sanottuna vastentahtoiset määräaikaiset työsuhteet (15–64-vuotiaat) vaikuttavat edelleen merkittävään osaan työvoimaa, vaikka ne ovat vähentyneet 0,5 prosenttiyksikköä vuodesta 2023. Jäsenvaltioiden välillä on huomattavia eroja, ja tässäkin osuus nuorten ja naisten keskuudessa on suurempi. Myös osa-aikatyöhön liittyy vastentahtoisuutta, joka pysyi merkittävänä joissakin jäsenvaltioissa EU:n tasolla tapahtuneesta yleisestä laskusta huolimatta. Työmarkkinoiden segmentoitumista voidaan vähentää ja työpaikkojen laatua parantaa aktiivisella työmarkkinapolitiikalla ja tehokkailla työvoimapalveluilla, joilla edistetään siirtymistä laadukkaampiin työpaikkoihin, sekä työnantajille suunnatuilla kannustimilla, joilla edistetään kokoaikaisten vakituisten työntekijöiden palkkaamista ehdoilla, joilla tarjotaan asianmukaiset mahdollisuudet sosiaaliseen suojeluun ja oppimiseen.

Vastentahtoisen määräaikaisen työn yleisyys vaihtelee suuresti eri puolilla EU:ta, mutta se koskee suurta osaa määräaikaisista työntekijöistä useimmissa jäsenvaltioissa

Määräaikaisessa työsuhteessa vuonna 2024 EU:ssa

- 11,6 % kaikista työntekijöistä (20–64-vuotiaat)
- 33,3 % nuorista työntekijöistä (15–29-vuotiaat)

Vastentahtoisesti määräaikaisten työntekijöiden osuus kaikista työntekijöistä ja määräaikaisista työntekijöistä (20–64-vuotiaat) (%, 2024)

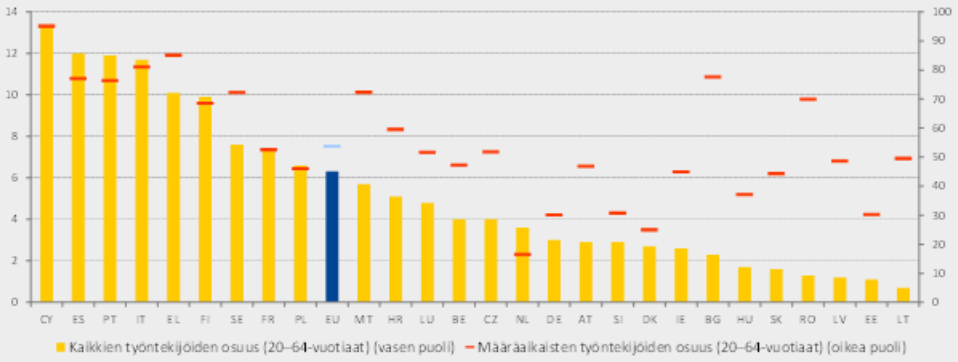

Huomautus: Erilaiset määritelmät: ES ja FR. Katkos aikasarjassa: BG. Tietojen heikko luotettavuus: EE, MT, AT ja SI. Vain kaikkia koskevat tiedot indikaattorin ”Työpaikka oli tarjolla vain määräaikaisella sopimuksella” osalta: LV ja SK ja indikaattorin ”Vakituista työtä ei löytynyt” osalta: SK.
Lähde: Eurostat [lfsa_etgar], EU:n työvoimatutkimus.

Vastentahtoisessa määräaikaisessa työsuhteessa 53,7 % kaikista määräaikaisista työntekijöistä (n. 10,6 miljoonaa työntekijää)

Digitalisaatio mullistaa Euroopan työmarkkinoita, sillä joka kymmenes työntekijä EU:ssa käyttää generatiivista tekoälyä[28]. Tekoäly tarjoaa tehokkaita välineitä innovoinnin edistämiseen, tuottavuuden lisäämiseen ja Euroopan maailmanlaajuisen kilpailukyvyn vahvistamiseen. Digitaalisen seurannan käyttö työssä ja työprosessien algoritmijohtaminen muuttavat työn organisointia, koordinointia, seurantaa ja hallintaa[29]. Kun tekoälyn ja algoritmijohtamisen käyttö suunnitellaan ja toteutetaan vastuullisesti työpaikalla, se voi lisätä tehokkuutta, sujuvoittaa rekrytointia, vähentää vinoumia ja parantaa työn laatua[30]. Näitä välineitä on kuitenkin hallinnoitava asianmukaisesti, jotta voidaan puuttua lisääntyneeseen työpaineeseen, jatkuvaan seurantaan, mahdollisiin vinoumiin ja työntekijöihin kohdistuviin tietosuojariskeihin liittyviin huoliin. Tekoälysäädöksessä vahvistetaan tältä osin selkeät riskiperusteiset säännöt tekoälyn kehittäjille ja käyttäjille. Ne kattavat tekoälyn tietyt käyttötarkoitukset, takaavat turvallisuuden, perusoikeudet ja ihmiskeskeisen tekoälyn ja vahvistavat samalla tekoälyn käyttöönottoa sekä siihen liittyviä investointeja ja innovointia kaikkialla EU:ssa[31]. Lisäksi tekoälyn soveltamisstrategiassa, jolla edistetään tekoälyn käyttöönottoa kymmenellä EU:n toimialalla ja julkisella sektorilla, tunnustetaan tekoälyn vastuullisen ja hyödyllisen käytön merkitys työpaikoilla.

---

28 Ks. Eurofound, *European Working Conditions Survey 2024: First findings*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2025.

29 Vuonna 2024 EU:n työntekijöihin kohdistui digitaalista seurantaa työajan osalta (37 prosenttia) ja työpaikalle saapumisen ja sieltä poistumisen osalta (36 prosenttia). Kyselytiedot osoittavat myös, että EU:n työntekijöistä 24 prosentin työaika määritellään automaattisesti.

30 Ks. vuoden 2025 Eurobarometri-tutkimus.

31 Ks. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1689, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2024, tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä.

Työsuhdeaseman asianmukainen tunnistaminen ja avoimuuden, oikeudenmukaisuuden, ihmisen suorittaman valvonnan, turvallisuuden ja vastuuvelvollisuuden edistäminen algoritmijohtamisessa on keskeistä alustatyöntekijöiden kannalta ja työpaikkojen laadun parantamiseksi. Vertailukohtana on alustatyödirektiivi[32]. Odotuksena on, että vuonna 2025 Euroopan unionissa 43 miljoonaa työntekijää työskentelee yhden tai useamman työtä välittävän digitaalisen alustan kautta. Alustatyö voi tarjota joustavuutta ja lisätuloja tai jopa pääasialliset tulot. Se voi myös vähentää nuorten, maahanmuuttajien tai vammaisten henkilöiden työmarkkinoille pääsyn esteitä. Alustatyöhön liittyvät kuitenkin myös epävarmuus, pienet ansiot, sosiaalisen suojelun rajallinen saatavuus ja läpinäkymättömään algoritmijohtamiseen liittyvät haasteet. Lisäksi suurin osa digitaalisten alustojen kautta tehtävästä työstä tehdään verkossa, joten rajat ylittävien työnkulkujen jäljittäminen on haastavaa ja ne jäävät monissa tapauksissa piiloon. Suurin osa alustojen kautta EU:ssa työskentelevistä henkilöistä katsotaan itsenäisiksi ammatinharjoittajiksi, vaikka todellisuudessa arviolta jopa 5,5 miljoonaa henkilöä on luokiteltu virheellisesti tällaisiksi[33].

Alustatyöntekijöistä noin 55 prosentin tulot jäävät alle vähimmäispalkan. Alustatyön työolojen parantamiseen tähtäävä alustatyödirektiivi tuli voimaan joulukuussa 2024, ja jäsenvaltioilla on kaksi vuotta aikaa saattaa se osaksi kansallista lainsäädäntöään. Direktiivissä käsitellään esimerkiksi työsuhdeaseman virheellistä luokittelua, algoritmijohtamista ja rajat ylittävään työhön liittyvää avoimuutta. Sen tavoitteena on varmistaa ihmisarvoiset työolot ja työpaikkojen laatu alustatyössä ja tukea samalla työtä välittävien digitaalisten alustojen kestävää kasvua EU:ssa.

---

32 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivityöolojen parantamisesta alustatyössä. Ks. Euroopan unionin neuvosto, Alustatyöntekijät:neuvostolta uudet säännöt työolojen parantamiseksi.

33 Euroopan komissio, Tiivistelmä vaikutustenarvioinnista, oheisasiakirja ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi työolojen parantamisesta alustatyössä, 2021.

Digitaalinen innovointi tarjoaa mahdollisuuksia tuottavampiin ja laadukkaampiin työpaikkoihin, mutta se voi myös johtaa työtahdin tiivistymiseen ja työ- ja yksityiselämän rajojen hämärtymiseen. Digitaaliteknologia on esimerkiksi mahdollistanut etätyön lisääntymisen. Vuonna 2024 noin 20 prosenttia työntekijöistä työskenteli kotoa käsin ainakin osan ajasta. Eurofoundin vuonna 2025 tekemän kyselyn[34] mukaan vuonna 2024 yli 50 prosenttia vastaajista ilmoitti kannattavansa työn tekemistä kotoa käsin useita kertoja viikossa ja 24 prosenttia ilmoitti haluavansa tehdä työtä yksinomaan kotoa käsin.

Teknologian kehitys ja siihen liittyvät etätyö- ja hybridityömallit voivat vaikuttaa myös työaikamalleihin. Kun tarkastellaan normaalista kokoaikatyöstä poikkeavia työaikajärjestelyjä, jotka voivat vaikuttaa kielteisesti työpaikan laatuun, tilanne on yleisesti ottaen parantunut EU:ssa. Vuonna 2024 kaikista työssäkäyvistä (20–64-vuotiaat) 6,6 prosenttia teki pitkiä työpäiviä, kun vastaava luku vuonna 2023 oli 7,1 prosenttia. Epätyypillisissä työsuhteissa olevien parissa osuus oli kuitenkin edelleen suuri eli 33,6 prosenttia kaikista työssäkäyvistä (20–64-vuotiaat). Euroopan komissio järjesti virallisen kaksivaiheisen työmarkkinaosapuolten kuulemisen oikeudesta olla tavoittamattomissa ja etätyöstä sen jälkeen, kun eri aloja edustavat Euroopan tason työmarkkinaosapuolet olivat käyneet tuloksettomia neuvotteluja vuonna 2002 tekemänsä etätyötä koskevan puitesopimuksen päivittämisestä, ja vuonna 2021 oikeudesta olla tavoittamattomissa annetun Euroopan parlamentin päätöslauselman[35] jälkeen.

Riittävän sosiaalisen suojelun saatavuus työsopimustyypistä ja työsuhdeasemasta riippumatta on edelleen haaste erityisesti epätyypillisissä työsuhteissa oleville työntekijöille ja itsenäisille ammatinharjoittajille. Kun tarkastellaan työpaikkojen laatua, yksi keskeinen tekijä on sosiaalisen suojelun saatavuus. Aukkoja virallisessa kattavuudessa havaittiin vähintään yhden epätyypillisessä työsuhteessa olevan työntekijäryhmän osalta 18 jäsenvaltiossa, erityisesti työttömyys-, sairaus- ja äitiys- tai isyysetuuksien osalta. Itsenäisten ammatinharjoittajien osalta aukkoja kattavuudessa havaittiin 19 jäsenvaltiossa, erityisesti työttömyysetuuksien sekä työtapaturmiin ja ammattitauteihin liittyvien etuuksien osalta. Lisäksi joillekin työntekijöiden tai itsenäisten ammatinharjoittajien ryhmille sosiaalinen suojelu on saatavilla ainoastaan vapaaehtoispohjalta (opt-in-järjestelmät), ja osallistuminen on hyvin epätasaista eri jäsenvaltioissa.

---

34 Eurofound, *Quality of life in the EU in 2024: Results from the Living and Working in the EU e-survey*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2025.

35 Euroopan parlamentin päätöslauselma 21. tammikuuta 2021 suosituksista komissiolle oikeudesta olla tavoittamattomissa, 2021.

Noin neljäsosassa EU-maista sosiaalisen suojelun tarpeessa olevat epätyypillisissä työsuhteissa olevat työntekijät saivat sosiaalietuuksia epätodennäköisemmin kuin tyypillisissä työsuhteissa olevat. Kaikista ryhmistä epätodennäköisimmin sosiaalietuuksia saivat itsenäiset ammatinharjoittajat. Tuloköyhyys oli huomattavasti yleisempää määräaikaisten työntekijöiden (13,4 prosenttia) ja osa-aikaisten työntekijöiden (13,8 prosenttia) sekä itsenäisten ammatinharjoittajien (20,9 prosenttia) keskuudessa verrattuna vakituisiin työntekijöihin (6,3 prosenttia). Sosiaalisen suojelun saatavuudesta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta vuonna 2019 annetun neuvoston suosituksen täytäntöönpano on keskeistä, jotta voidaan korjata jäljellä olevat aukot kattavuudessa ja edistää riittäviä ja avoimia järjestelmiä.

NEET-asteissa on merkittävää alueellista vaihtelua EU:ssa ja jäsenvaltioiden sisällä

NEET-asteiden (15–29-vuotiaat) vaihtelu alueellisella tasolla (NUTS 2 -alueet) jäsenvaltioittain ja jäsenvaltioiden keskiarvojen mukaan, 2024

NEET-aste 11,1 % vuonna 2024 EU:ssa

Korkeampi aste **naisilla (12,1 %)**, **EU:n ulkopuolella syntyneillä (18,4 %)** ja **maaseudulla**

NEET-asteet vuonna 2024:

- **4,4–19,4 %** eri EU-maissa

  mutta **4,4–34,4 %** eri alueilla (NUTS 2 -alueet)

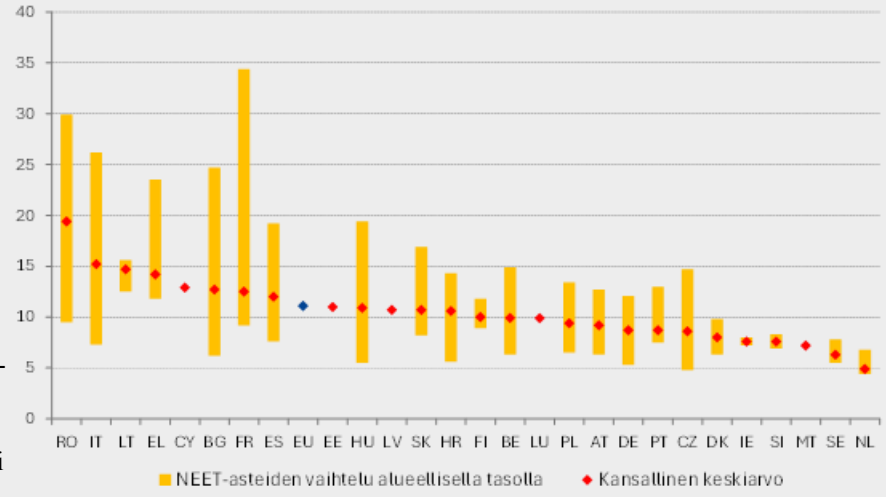

Huomautus: Alueellisia tietoja (NUTS 2) ei saatavilla: CY, EE, LV, LU ja MT.
Lähde: EMPL-pääosaston laskelmat, Eurostat [edat_lfse_22].

Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten (NEET-nuorten) osuus supistui edelleen EU:ssa. Osuus laski 11,3 prosentista 11,1 prosenttiin vuonna 2024. NEET-nuorten (15–29-vuotiaiden) osuus on kuitenkin edelleen suurempi naisten kuin miesten keskuudessa, suurempi EU:n ulkopuolella syntyneiden kuin syntyperäisten keskuudessa sekä suurempi maaseudulla kuin kaupungeissa, pienemmissä kaupungeissa ja esikaupungeissa asuvien keskuudessa. Toisaalta nuorten (15–24-vuotiaiden) työttömyysaste, joka on elpynyt tasaisesti covid-19-pandemian jälkeen, nousi hieman 14,9 prosenttiin vuonna 2024 (ja 11,4 prosenttiin 15–29 vuotiaiden osalta) ja on edelleen yli kaksi kertaa niin korkea kuin yleinen työttömyysaste. Se on erityisen korkea heikosti koulutettujen ja EU:n ulkopuolella syntyneiden nuorten keskuudessa. Hiljattain tutkinnon suorittaneiden (20–34-vuotiaiden) työllisyysaste laski EU:ssa vuonna 2024 ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osalta 80,0 prosenttiin ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osalta 86,7 prosenttiin, mikä saattaa viitata siihen, että heidän pääsynsä työmarkkinoille on vaikeutunut. Tilanteen vuoksi on edelleen toteutettava toimia sellaisiin rakenteellisiin haasteisiin puuttumiseksi, jotka haittaavat nuorten pääsyä työmarkkinoille, kun otetaan huomioon menetetyt mahdollisuudet ja uranäkymiin kohdistuvat pitkän aikavälin riskit. Vahvistetulla nuorisotakuulla[36] tuetaan NEET-nuoria tarjoamalla laadukkaita työpaikkoja, jatkokoulutusta, oppisopimuskoulutusta tai harjoittelupaikkoja neljän kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta tai virallisen koulutuksen päättämisestä.

Pidempi työura auttaa edistämään aktiivisena ikääntymistä, vähentämään työvoimapulaa ja osaamisvajetta sekä edistämään kykyä ylläpitää vahvoja sosiaalisen suojelun järjestelmiä. Vuonna 2024 työllisyysaste 55–64-vuotiaiden ikäryhmässä nousi 65,2 prosenttiin. Jäsenvaltioiden välillä on edelleen merkittäviä eroja. EU:n työikäisen väestön ennustetaan vähenevän vuosittain 1,2 miljoonalla vuodesta 2030 vuoteen 2050. Vanhushuoltosuhteen arvioidaan kasvavan vuosien 2022 ja 2050 välillä 36 prosentista 55 prosenttiin vuoteen ja edelleen 59 prosenttiin vuoteen 2070 mennessä. Tärkeitä tekijöitä ovat varhaiseläkeväylät, eläkekannustimet ja terveyskysymykset sekä joustamattomien työpaikkojen ja ikäsyrjinnän kaltaiset seikat. Äskettäin hyväksytyllä lisäeläkepaketilla pyritään lisäämään osallistumista ja säästöjä työeläkejärjestelmiin ja yksilöllisiin eläkejärjestelmiin sekä vahvistamaan eläkerahastojen panosta innovatiivisten ja tuottavien investointien rahoittamiseen.

---

[36] Neuvoston suositus, annettu 30 päivänä lokakuuta 2020, ”Silta työelämään – entistä vahvempi nuorisotakuu” ja nuorisotakuun perustamisesta 22 päivänä huhtikuuta 2013 annetun neuvoston suosituksen korvaaminen, 2020/C 372/01 (EUVL C 372, 4.11.2020, s. 1).

Ikääntyneet naiset ovat miehiä todennäköisemmin työvoiman ulkopuolella, mikä johtuu usein varhaiseläkkeelle siirtymisestä, hoivavelvoitteista johtuvista pitkäaikaisista poissaoloista ja koko työelämän aikana kertyneistä sukupuolistereotypioiden aiheuttamista kielteisistä vaikutuksista. Viime vuosikymmenen aikana saavutetusta edistyksestä huolimatta 55–64-vuotiaiden osuus työvoiman ulkopuolella olevasta työikäisestä väestöstä on merkittävä (28,1 prosenttia). Näihin haasteisiin vastaamiseksi tarvitaan kattavaa politiikkakokonaisuutta, joka sisältää eläkeuudistuksia sekä aktivointi- ja koulutusaloitteita. EU:ssa on toteutettu toimia työsyrjinnän torjumiseksi – on esimerkiksi annettu direktiivi 2000/78/EY[37] – ja kehitetty väestökehityksen toimintavälineistö. Lisäksi neuvosto kehotti kesäkuussa 2025 jäsenvaltioita ja komissiota toteuttamaan toimia, joilla tuetaan ikääntyneitä pysymään aktiivisina ja hyödyntämään koko potentiaalinsa työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa[38]. Kun otetaan huomioon nykyinen ja ennustettu väestökehitys sekä merkittävä osaamisvaje ja työvoimapula, ikääntyneiden työntekijöiden potentiaalin hyödyntäminen on avainasemassa EU:n kasvupotentiaalin ja sosiaalisen mallin tukemisessa.

Sitkeät sukupuolten väliset työllisyys- ja palkkaerot edellyttävät lisätoimia, jotta voidaan puuttua työmarkkinoilla edelleen vallitsevaan eriarvoisuuteen. Kun otetaan huomioon osa-aikatyön yleisyys naisten keskuudessa, ero kasvaa entisestään. Sukupuolten välinen työllisyysero on kaventunut hieman EU:ssa viime vuosina, mikä kuvastaa naisten työllisyyden suurempaa kasvua. Ero on kuitenkin edelleen huomattava (10,0 prosenttiyksikköä vuonna 2024). Jäsenvaltioiden ja alueiden välillä on suuria eroja, minkä vuoksi joissakin EU:n osissa toimia on toteutettava kiireellisemmin. Sukupuolten väliset työllisyyserot ovat myös suuremmat sellaisten naisten keskuudessa, joilla on lapsia, mistä johtuen yksinhuoltajaäitien köyhyysriski on erityisen suuri. Nämä erot on varsin kriittisiä, kun otetaan huomioon työvoimapula ja osaamisvaje sekä väestön ikääntyminen.

---

37 Neuvoston direktiivi 2000/78/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista (EYVL L 303, 2.12.2000, s. 16).

38 Neuvoston päätelmät ikääntyvien henkilöiden tukemisesta heidän täyden potentiaalinsa saavuttamiseksi työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa.

Sukupuolten palkkaero EU:ssa on huomattava, 12,0 prosenttia (vuonna 2023). Se on supistunut 4 prosenttiyksikköä viime vuosikymmenen aikana. Palkkaerot johtuvat sukupuolten välisistä eroista toimialojen ja ammattien suhteen, naisten aliedustuksesta johtotehtävissä, yliedustuksesta osa-aikaisissa ja määräaikaisissa työsuhteissa, vaikeuksista sovittaa työ yhteen hoivavelvoitteiden kanssa sekä syrjinnästä ja läpinäkymättömistä palkkarakenteista. Nämä ansioerot johtavat myös merkittäviin sukupuolten välisiin eläke-eroihin myöhemmin elämässä.

On syytä toteuttaa kestäviä politiikkatoimia, joilla puututaan naisten työmarkkinoille osallistumisen esteisiin sukupuolten tasa-arvoa koskevan EU:n strategian 2020–2025[39] mukaisesti. Toimiin voisi sisältyä laadukkaan ja kohtuuhintaisen varhaiskasvatuksen ja pitkäaikaishoidon tarjonnan ja saatavuuden parantaminen. Myös verojärjestelmän kohdennetuilla uudistuksilla voitaisiin luoda naisille parempia kannustimia työntekoon. Tällaiset toimet olisivat varhaiskasvatuksesta (myös tarkistetuista Barcelonan tavoitteista) ja kohtuuhintaisen ja laadukkaan pitkäaikaishoidon saatavuudesta annettujen neuvoston suositusten[40] mukaisia.

Poistamalla EU:n ulkopuolella syntyneiden henkilöiden työmarkkinoille integroitumisen esteitä voidaan osaltaan lieventää työvoimapulaa ja osaamisvajetta, vastata väestörakenteen muutokseen ja edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta. EU:n ulkopuolella syntyneet muodostavat yli kymmenesosan EU:n työvoimasta. Heidän työvoimaosuutensa ja työllisyysasteensa ovat kuitenkin edelleen alhaisemmat kuin muissa ryhmissä. Tämän seurauksena noin 7,4 miljoonaa työikäistä on EU:n työvoiman ulkopuolella. Näin on vallitsevasta työvoimapulasta ja osaamisvajeesta huolimatta. Tämä johtuu useista esteistä, jotka liittyvät heidän työmarkkina-asemaansa ja sosiaaliseen integroitumiseensa. Näihin esteisiin kuuluvat alhainen koulutustaso ja heikko kielitaito, syrjintä sekä heikko terveydentila. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla maahanmuuttajilla (joita on noin kolmannes maahanmuuttajista) on paremmat työllisyysnäkymät, mutta suurena esteenä ovat edelleen pätevyyden tunnustamiseen liittyvät vaikeudet, jotka usein ajavat heidät matalan osaamistason työpaikkoihin. Maahanmuuttajien työmarkkinoille integroitumisen lisääminen voi auttaa vähentämään hoiva-alan työvoimapulaa.

---

39 Tasa-arvon unioni:sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025 (COM(2020) 152 final).

40 Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä joulukuuta 2022, varhaiskasvatuksesta – vuoteen 2030 ulottuvat Barcelonan tavoitteet (2022/C 484/01, EUVL C 484, 20.12.2022, s. 1) ja neuvoston suositus, annettu 8 päivänä joulukuuta 2022, kohtuuhintaisen ja laadukkaan pitkäaikaishoidon saatavuudesta (2022/C 476/01, EUVL C 476, 15.12.2022, s. 1).

Koulutukseen liittyvä eriarvoisuus on kasvussa, ja huono-osaisten oppilaiden perustaitojen taso on heikentynyt suhteellisesti viime vuosikymmenen aikana

Huono-osaisten hyvin suoriutuvien oppilaiden osuus pieneni:

- **21,1 %** vuonna 2015
- **20,8 %** vuonna 2018
- mutta **16,3 %** vuonna 2022

v. **59,0 % hyväosaisten** osalta

Tilanne heikkeni lähes kaikissa jäsenvaltioissa viime vuosikymmenen aikana

EU-maiden välillä on edelleen **suuria eroja**

Niiden sosioekonomiselta taustaltaan huono-osaisten 15-vuotiaiden osuus, jotka suoriutuvat hyvin lukemisessa, matematiikassa tai luonnontieteissä (2022, 2018, 2015)

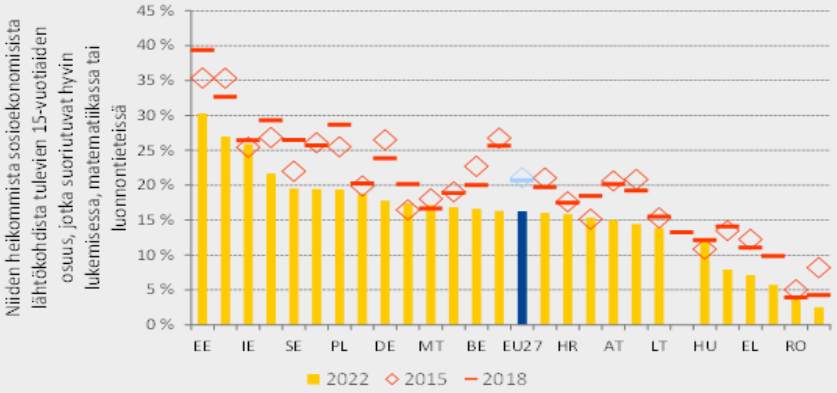

Huomautus: Tanskan, Irlannin, Latvian ja Alankomaiden vuoden 2022 tietoja tulkittaessa on noudatettava varovaisuutta, koska ne eivät täyttäneet yhtä tai useampaa PISA-otantavaatimusta. Luxemburg osallistui ainoastaan vuoden 2018 PISA-tutkimukseen.

Lähde: Euroopan komissio, Education and Training Monitor, 2025.

Opiskelijoiden perustaitojen jyrkkä heikkeneminen osoittaa, että koulutusjärjestelmissä on kiireellisesti puututtava tähän kielteiseen suuntaukseen. Vuoden 2022 PISA-tutkimuksen perusteella opiskelijoiden perustaitojen jyrkkä heikkeneminen näkyy siinä, että heikosti suoriutuvien osuus kasvoi merkittävästi (matematiikassa 29,5 prosenttia, kun se vuonna 2018 oli 22,9 prosenttia). Tiedot osoittavat myös, että parhaiten suoriutuvien osuus on pienentynyt (7,9 prosenttia, kun se vuonna 2018 oli 11 prosenttia). Lisäksi vuonna 2022 vain 16,3 prosenttia sosioekonomiselta taustaltaan huono-osaisista opiskelijoista suoriutui hyvin perustaidoissa[41], kun hyväosaisten opiskelijoiden vastaava osuus oli 59,0 prosenttia. Puutteelliset perustaidot ovat merkittävä este osaamisen kehittämiselle myöhemmin elämässä ja haittaa tuottavuuden kasvua.

41 Vähintään OECD:n PISA-asteikon tason 4 saavuttaminen lukemisessa, matematiikassa tai luonnontieteissä.

Oppilaiden heikko digitaalinen lukutaito, myös tekoälylukutaito, ja heikot kansalaistaidot aiheuttavat huolta, erityisesti kun otetaan huomioon, että tiedon manipulointi ja disinformaatio ovat lisääntymässä. Vain 63 prosentilla opiskelijoista on riittävät kansalaistiedot (ICCS 2022) eikä 43 prosentilla ole digitaalisia perustaitoja (ICILS 2023)[42]. Heikot digitaidot heikentävät oppijoiden kykyä menestyä digitaalisella aikakaudella, navigoida teknologisissa muutoksissa, torjua disinformaatiota ja käyttää turvallisesti tekoälyn kaltaista uutta teknologiaa. Digitaidot ovat olennaisen tärkeitä myös digitaalisen hyvinvoinnin kannalta, sillä ne auttavat oppijoita kehittämään terveemmän ja tasapainoisemman suhteen teknologiaan. Nuorten ja opettajien digitaitojen edistämiseksi komissio on panemassa täytäntöön digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelmaa 2021–2027 ja valmistelee parhaillaan digitaalisen koulutuksen ja osaamisen tulevaisuutta koskevaa etenemissuunnitelmaa. Komissio käynnisti osaamisunionin puitteissa perustaitoja koskevan toimintasuunnitelman[43], johon sisältyy monenlaisia aloitteita perustaidoissa olevien puutteiden korjaamiseksi.

Myönteistä on, että koulunkäynnin varhainen keskeyttäminen on vähenemässä ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus kasvussa. Vuoteen 2024 mennessä koulupudokkaiden osuus EU:ssa lähes puolittui (9,4 prosenttia 18–24-vuotiaista) vuoteen 2002 verrattuna. Edelleen kuitenkin 3,1 miljoonalla nuorella aikuisella on vain ylemmän perusasteen tai sitä alempi koulutus, ja tässä ryhmässä ovat suhteettomasti edustettuina vammaiset henkilöt, kolmansien maiden kansalaiset ja romanit. Tämä johtaa alempiin työllisyysasteisiin ja vähäisempään osallistumiseen jatkokoulutukseen ja vaarantaa yksilöiden kyvyn hyödyntää koko potentiaaliaan. Ajan mittaan se tarkoittaa myös julkisten menojen kasvua ja julkisten tulojen vähenemistä. Ammatillinen tutkinto tai korkeakoulututkinto voi parantaa merkittävästi ihmisten työmarkkinanäkymiä. Ammatillisessa koulutuksessa tämä pätee erityisesti vastavalmistuneisiin, jotka ovat osallistuneet työssäoppimiseen. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden nuorten osuus on kasvanut unionissa merkittävästi (vuosien 2015–2023 välillä 36,5 prosentista 44,1 prosenttiin 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä). Kasvua ovat vauhdittaneet laajempi pääsy yliopistoihin, lisääntynyt kysyntä korkean osaamistason työntekijöistä työmarkkinoilla sekä näkymät alhaisemmasta työttömyydestä ja suuremmista ansioista.

---

42 Euroopan komissio, *Education and training monitor 2025 – Comparative report*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

43 Komission tiedonanto perustaitoja koskevasta toimintasuunnitelmasta, COM(2025) 88 final, 5.3.2025.

Edelleen on pulaa tutkinnon suorittaneista, joilla on oikeanlaiset taidot strategisilla aloilla työskentelyä varten. Osaamisvajeita esiintyy edelleen erityisesti tietyillä aloilla, kuten luonnontieteissä, teknologiassa, insinööritieteissä ja matematiikassa (STEM-aineet). Näitä taitoja tarvitaan erityisesti onnistunutta vihreää siirtymää varten ja muilla strategisilla aloilla, joita ovat muun muassa turvallisuus ja kyberturvallisuus, puolustus ja avaruus, tekoäly, puhdas teknologia, kehittynyt valmistus, bioteknologia ja terveydenhuolto. Lisäksi ne ovat avainasemassa EU:n teknologisen suvereniteetin, myös sen digitaalisen johtoaseman, kannalta. Tätä taustaa vasten komissio ehdotti EU:n tavoitteeksi, että vuoteen 2030 mennessä STEM-alojen opiskelijoiden osuus korkea-asteen opinnoissa on vähintään 32 prosenttia ja toisen asteen ammatillisessa peruskoulutuksessa 45 prosenttia. Osana osaamisunionia STEM-aineiden opetusta koskevalla strategisella suunnitelmalla[44] pyritään edistämään koulutukseen osallistumista, tukemaan osaamisen kehittämistä ja kuromaan umpeen sukupuolten välistä kuilua STEM-aineissa. Lisäksi tulevalla ammatillista koulutusta koskevalla EU:n strategialla pyritään lisäämään ammatillisen koulutuksen houkuttelevuutta, osallistavuutta ja reagoivuutta. Eurooppalainen oppisopimusyhteenliittymä edistää tyttöjen ja naisten oppisopimuskoulutuksen kehittämistä STEM-aloilla. Tavoitteena on houkutella heitä STEM-alojen opintoihin ja pitää heidät työmarkkinoilla.

Aikuisten lukutaito on heikentynyt viime vuosikymmenen aikana erityisesti maissa, joissa aikuiskoulutukseen osallistuminen on vähäistä

Joka viidennellä aikuisella oli heikko luku- ja laskutaito vuonna 2023

Lukutaito heikkeni keskimäärin ja **laskutaito** pysyi **jokseenkin vakaana**

Luku- ja laskutaito heikkenivät merkittävästi maissa, joissa **aikuiskoulutukseen osallistuminen** on **vähäistä**

Muutos aikuisten (16–65-vuotiaiden) luku- ja laskutaidon tasossa vuosina 2013–2023 (prosenttiyksikköä, vasen akseli) ja osallistuminen aikuiskoulutukseen (% aikuisista, oikea akseli)

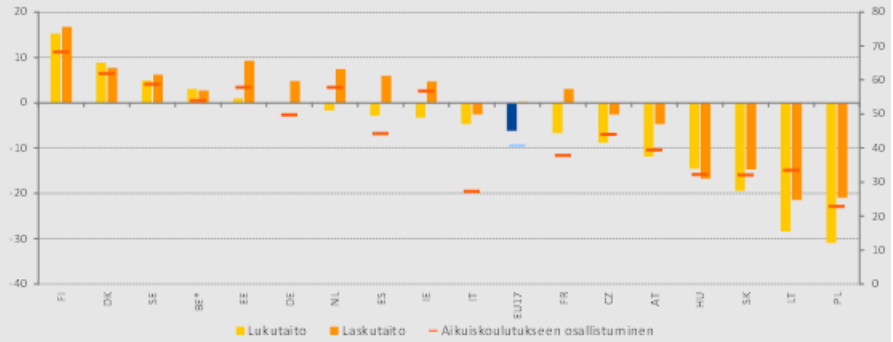

Huomautus: Koulutukseen osallistumista koskevat tiedot on poimittu aikuiskoulutustutkimuksen ja työvoimatutkimuksen määritelmän mukaisesti. Belgian tiedot kattavat ainoastaan Flanderin.

Lähde: OECD Survey of Adult Skills (2023).

44 Komission tiedonanto STEM-aineiden opetusta koskeva strateginen suunnitelma: taitoja kilpailukyvyn ja innovoinnin edistämiseksi, COM(2025) 89 final, 5.3.2025.

Vuonna 2023 noin joka viidennellä aikuisella EU:ssa oli heikko luku- ja laskutaito[45]. Aikuisten luku- ja laskutaito heikkenivät merkittävästi juuri niissä maissa, joissa aikuiskoulutukseen osallistuminen oli vähäisempää. Aikuiskoulutukseen osallistumisessa on suurta vaihtelua myös väestöryhmien välillä (korkeasti koulutetut v. vähän koulutetut, työssäkäyvät v. työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat) sekä ammatin mukaan[46]. Eri ryhmien erilaiset osallistumisasteet viittaavat jatkuviin esteisiin. Henkilökohtaiset koulutusmäärärahat, kuten yksilölliset oppimistilit[47], ovat tärkeitä oppimisen kysynnän lisäämiseksi. Oppimismahdollisuuksien vahvistamiseksi osaamisunioniin sisältyy aloitteita, kuten yksilölliset oppimistilit, pienten osaamiskokonaisuuksien[48] laajentaminen ja innovatiiviset yhteisölliset oppimistilat, erityisesti heikosti koulutetuille. Osaamisunionissa esitetään kaiken kaikkiaan laaja-alainen lähestymistapa, jolla voitaisiin nostaa aikuisten osallistumisastetta ja varustaa EU:n työvoima tulevaisuuden kannalta oikeanlaisilla taidoilla.

On keskeisen tärkeää lisätä aikuisten osallistumista koulutukseen, jotta voidaan puuttua työvoimapulaan ja parantaa tuottavuutta, kilpailukykyä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Vuoden 2022 aikuiskoulutustutkimuksen tietojen perusteella aikuiskoulutukseen (lukuun ottamatta ohjattua työssäoppimista[49]) osallistuminen viimeisten 12 kuukauden aikana oli lisääntynyt hieman EU:ssa vuosien 2016 ja 2022 välillä 37,4 prosentista 39,5 prosenttiin. Työvoimatutkimuksen tiedot viittaavat mahdolliseen lisäkasvuun vuosina 2022–2024. Taso on kuitenkin edelleen liian alhainen, kun otetaan huomioon Euroopan edessä olevat suuret muutokset, ja jäsenvaltioiden väliset erot ovat edelleen liian suuria.

---

45 OECD, *Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?: Survey of Adult Skills 2023*, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Pariisi, 2024.

46 Vuonna 2022 johtajista, asiantuntijoista, teknikoista ja avustavista asiantuntijoista 60,9 prosenttia osallistui oppimistoimintaan, mutta toimistotyöntekijöiden sekä ruumiillista työtä ja suorittavaa perustason työtä tekevien osallistuminen oli paljon vähäisempää.

47 Ks. neuvoston suositus henkilökohtaisista oppimistileistä, toukokuu 2022.

48 Ks. neuvoston suositus eurooppalaisesta lähestymistavasta mikrotutkintoihin elinikäisen oppimisen ja työllistyvyyden edistämiseksi, kesäkuu 2022.

49 Nämä luvut on saatu erityisestä aikuiskoulutustutkimuksen tietojen poiminnasta (pois lukien ohjattu työssäoppiminen), jolla seurataan edistymistä vuodelle 2030 asetetun aikuiskoulutustavoitteen saavuttamisessa (ks. myös liite 2).

Vuonna 2024 kotitalouksien tulotilanne parani merkittävästi ja köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten osuus pieneni hieman EU:ssa, mutta siinä ei ole selviä merkkejä ylöspäin suuntautuvasta lähentymisestä. Kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia reaalibruttotuloja kuvaava indeksi (2008=100) kasvoi EU:n tasolla vuonna 2024 merkittävästi 141,3:een eli oli 2,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuonna 2023, mikä johtui pääasiassa palkansaajakorvausten kasvusta. Tämä on suurin kasvu sitten vuosien 2021–2022, ja kasvu jatkui myös vuoden 2025 alkupuoliskolla. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten kokonaismäärä EU:ssa väheni noin 2,9 miljoonalla vuoteen 2019 verrattuna (vuoden 2030 tavoite on vähintään 15 miljoonaa ihmistä vähemmän). Tämä tarkoittaa sitä, että joka viidenteen EU:n kansalaiseen kohdistui edelleen köyhyyden tai syrjäytymisen riski vuonna 2024. Köyhyysriskit vaihtelevat väestöryhmittäin, ja ne kohdistuvat enemmän lapsiin, ikääntyneisiin, vammaisiin henkilöihin, heikosti koulutettuihin, EU:n ulkopuolella syntyneisiin ja romaneihin. Myös jäsenvaltioiden (samoin kuin alueiden ja maaseutu- ja kaupunkialueiden) välillä ja sisällä oli edelleen eroja. Työttömyys on edelleen tärkein köyhyyden aiheuttaja, eivätkä sosiaalietuudet tavoita kaikkia apua tarvitsevia kotitalouksia.

Köyhyys- tai syrjäytymisasteet vaihtelevat huomattavasti sosiodemografisten ominaisuuksien mukaan

Koko väestöstä joka viides ja **lapsista joka neljäs** oli **köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa** EU:ssa vuonna 2024

Lasten lisäksi **ikääntyneillä**, **työttömillä**, **heikosti koulutetuilla**, **vammaisilla henkilöillä**, **EU:n ulkopuolella syntyneillä** ja **romaneilla** on suurempi riski

Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste sosiodemografisten ominaisuuksien mukaan (%), EU, 2024.

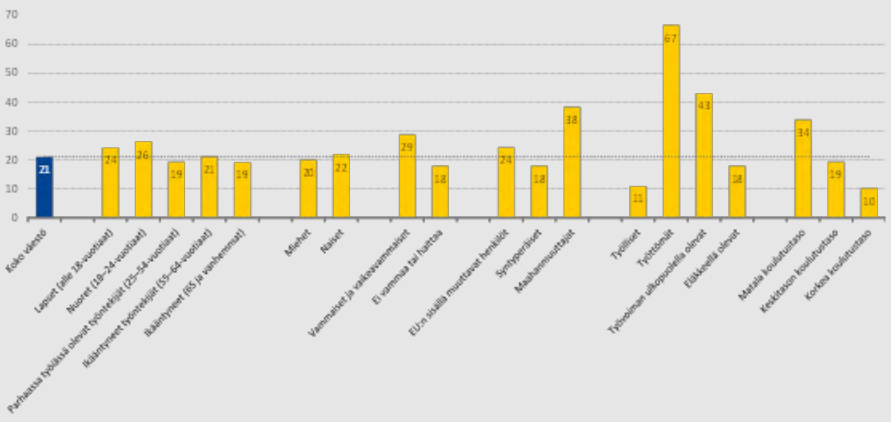

Huomautukset: Vuoden 2024 arvot perustuvat vuoden 2023 tuloihin kaikkien jäsenvaltioiden osalta. Määritelmä on erilainen alle ja yli 65-vuotiaiden köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteen osalta, koska jälkimmäiseen ei sisälly erittäin alhaisen työintensiteetin komponenttia.
Lähde: Eurostat [ilc_peps01n] [ilc_peps06n] [ilc_peps02n] [ilc_peps04n] [hlth_dpe010].

Hiljattaisista parannuksista huolimatta juuri missään jäsenvaltiossa vähimmäistoimeentulotuki ei riitä nostamaan ihmisiä pois köyhyydestä. Sosiaaliturvaetuuksiin liittyvien menojen arvioidaan kasvaneen reaalisesti vuonna 2024 lähes kaikissa jäsenvaltioissa. Viime aikoina on ehdotettu uudistuksia, joilla vahvistetaan vähimmäistoimeentuloetuuksien roolia tuettaessa edunsaajia aktiivisen työvoimapolitiikan toimiin osallistumisessa ja aktiivisessa työnhaussa. Kattavuudessa on kuitenkin edelleen aukkoja, ja vuonna 2024 sosiaalietuuksia saavissa vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien köyhyysvaarassa olevien ihmisten osuus pysyi 83,1 prosentissa EU:ssa. Samaan aikaan sosiaalisten tulonsiirtojen (eläkkeitä lukuun ottamatta) vaikutus köyhyyden vähentämiseen heikkeni EU:ssa keskimäärin hieman vuonna 2024 (mikä kuvastaa sosiaalisen suojelun menojen reaalista supistumista vuonna 2023), ja heikentyminen oli merkittävää joissakin jäsenvaltioissa, joissa tasot ovat korkeat. Energiaköyhyys (mitattuna indikaattorilla ”niiden ihmisten osuus, jotka eivät pysty pitämään kotiaan riittävän lämpimänä”) väheni vuonna 2024 ensimmäistä kertaa vuoden 2022 jälkeen eri tekijöiden yhteisvaikutuksesta (esim. kaasun ja sähkön vähittäishintojen lasku, erilaiset energiatehokkuustoimenpiteet ja muut tukitoimenpiteet). Se pysyi kuitenkin huomattavasti suurempana köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien osalta. Uudistusten ja investointien tulonjakovaikutusten arviointi on erityisen tärkeää, jotta voidaan ottaa huomioon niiden vaikutukset köyhyysriskiin ja tuloeroihin ja saada etukäteen asianmukaista tietoa politiikan laatimisen tueksi.

Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien lasten osuus väheni EU:ssa hieman mutta oli suurempi kuin koko väestössä. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien lasten (0–17-vuotiaiden) määrä väheni vuosien 2023 ja 2024 välillä 19,96 miljoonasta 19,52 miljoonaan (keskimäärin EU:ssa 24,2 prosenttia). Vaikka vuosi 2024 on toinen peräkkäinen vuosi, jona absoluuttiset luvut laskivat, lapsiköyhyys on edelleen 3,2 prosenttiyksikköä yleisempää kuin koko väestön köyhyys. Kaiken kaikkiaan lähes joka neljäs lapsi EU:ssa oli köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa vuonna 2024. Lasten auttaminen pois köyhyydestä ja sosiaalisesti syrjäytyneestä elämäntilanteesta on ratkaisevan tärkeää, jotta he voivat myöhemmin toteuttaa koko potentiaaliaan yhteiskunnassa ja työmarkkinoilla ja jotta saadaan katkaistua ylisukupolvinen köyhyyden kierre. Tässä avainasemassa on eurooppalaisen lapsitakuun[50] täytäntöönpano kaikissa jäsenvaltioissa.

[50] Neuvoston suositus (EU) 2021/1004, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2021, eurooppalaisen lapsitakuun perustamisesta (EUVL L 223, 22.6.2021, s. 14).

Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ikääntyneiden (yli 65-vuotiaiden) osuus laski edelleen EU:ssa vuonna 2024. Tilanne on kuitenkin hyvin erilainen eri jäsenvaltioissa. Osuuden pieneneminen 19,4 prosenttiin johtui naisten tilanteen paranemisesta (naiset ovat kuitenkin edelleen huomattavasti suuremman riskin kohteena kuin miehet). Osuuden pieneneminen johtuu myös tuloköyhyyden sekä vakavan aineellisen tai sosiaalisen puutteen vähenemisestä ikääntyneiden keskuudessa. Eläkkeiden yhteenlaskettu korvaussuhde pysyi vakaana EU:n tasolla vuonna 2024. Vanhuusiän köyhyyden ja tulonkorvausten osalta tilanne pysyi kuitenkin hyvin erilaisena eri jäsenvaltioissa. Joissakin maissa yli 65-vuotiaiden tuloköyhyysriski oli jopa kaksinkertainen työikäiseen väestöön verrattuna.

Köyhyydessä elävien kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista merkittävä osa on sidottu asumismenoihin, ja jäsenvaltioiden välillä on suuria eroja

Asumiskustannusten osuus kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista, 2024 (%)

Vuonna 2024 **yli kolmasosassa jäsenvaltioista** kotitaloudet käyttivät **noin viidesosan tai enemmän käytettävissä olevista tuloistaan asumiskustannuksiin**

Köyhyysvaarassa olevat kotitaloudet kärsivät **kaksi kertaa muita yleisemmin kohtuuttomasta asumismenorasitukses ta** lähes kaikissa jäsenvaltioissa

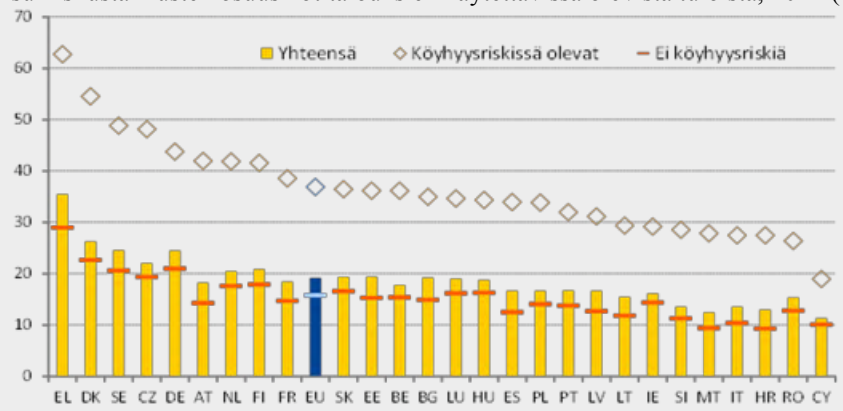

Huomautus: Alustavat tiedot: LT.

Lähde: Eurostat [ilc_mded01], EU SILC.

Asuntojen kohtuuhintaisuus on edelleen merkittävä haaste, joka vaikuttaa suhteettomasti köyhyysvaarassa oleviin ihmisiin. Viime vuosikymmenen aikana asuntojen hinnat EU:ssa ovat nousseet 10 prosenttia nopeammin kuin keskimääräiset tulot, mikä on heikentänyt kohtuuhintaisuutta[51]. Jäsenvaltioiden ja alueiden/suurten kaupunkikeskusten välillä on kuitenkin huomattavia eroja. EU:n väestöstä jopa 8,2 prosenttia asui kotitaloudessa, jossa asumisen kokonaiskustannukset olivat yli 40 prosenttia kotitalouden käytettävissä olevista kokonaistuloista, jolloin kyseessä on kohtuuton asumismenorasitus[52]. Kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsi 31,1 prosenttia köyhyysvaarassa olevista ja 3,8 prosenttia muusta väestöstä. Sosiaalinen asuntotarjonta on kehittynyt epätasaisesti EU:n jäsenvaltioissa, ja siihen liittyvät määritelmät, palveluntarjoajat, tukikelpoisuus ja kohdentamismekanismit vaihtelevat. Laadukkaan sosiaalisen asuntotarjonnan tai asumistuen saatavuuden parempi kehittäminen voi osaltaan parantaa asuntojen saatavuutta[53]. Sosiaalisen asuntotarjonnan kannalta yleisenä haasteena on rakennus-, maanhankinta- ja rahoituskustannusten nousu. Vaikka määritelmien ja tiedonkeruumenetelmien erot haittaavat maiden välistä vertailtavuutta, voidaan todeta, että asunnottomuus on kasvussa monissa jäsenvaltioissa.

Perussopimuksissa tunnustetaan täysimääräisesti työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun keskeinen rooli EU:n sosiaalisessa markkinataloudessa. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun merkitys on kirjattu myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariin ja työllisyyden suuntaviivoihin. Komissio ja eri aloja edustavat Euroopan tason työmarkkinaosapuolet allekirjoittivat maaliskuussa 2025 Euroopan tason työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua koskevan sopimuksen[54], joka pohjautuu työmarkkinaosapuolten vuonna 2024 antamaan Val Duchessen julistukseen[55]. Osana uudistettua sitoumusta vahvistaa työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua globaalien muutosten sopimuksessa yksilöidään toimia, joita komissio ja työmarkkinaosapuolet toteuttavat edistääkseen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun koko potentiaalin hyödyntämistä ja luodakseen sille suotuisat olosuhteet kaikilla tasoilla. Sopimuksella pyritään tarjoamaan sellaiset puitteet, että työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu voisi olla menestyksekästä kaikilla tasoilla, niin kansallisella, eurooppalaisella, monialaisella kuin alakohtaisella tasolla.

---

51 Ks. Cousin G., Frayne C., Dias Martins V. ja B. Vasicek (2025), Housing in the European Union: Market Developments, Underlying Drivers, and Policies, European Economy Discussion Paper 228, lokakuu 2025.

52 Sekä asumiskustannukset että tulot on ilmoitettu ilman tukia. Lisätietoja indikaattorista on liitteessä 2.

53 Vammaisten henkilöiden laitoshoidosta luopuminen on hidastumassa muun muassa esteettömien asumisratkaisujen puutteen vuoksi.

54 Pact for European Social Dialogue (Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua koskeva sopimus).

55 Kolmikantajulistus Euroopan työmarkkinaosapuolten tuloksekkaan vuoropuhelun puolesta.

Neuvosto antoi vuonna 2023 suosituksen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun vahvistamisesta EU:ssa[56], ja siinä annetaan jäsenvaltioille ohjeita siitä, miten työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua voidaan parhaiten edistää ja työehtosopimusneuvotteluja vahvistaa. Komissio on tehnyt työmarkkinaosapuolten kanssa yhteistyötä muun muassa laadukkaita työpaikkoja koskevan etenemissuunnitelman laatimiseksi. Se sitoutui kuulemaan niitä myös poliittisista aloitteista, jotka eivät kuulu SEUT-sopimuksen 153 ja 154 artiklan soveltamisalaan[57] mutta jotka ovat niiden kannalta erityisen merkityksellisiä. EU:n tasolla sekä työmarkkinaosapuolet että kansalaisyhteiskunnan organisaatiot osallistuvat aktiivisesti eurooppalaiseen ohjausjaksoon, ja niiden kanssa vaihdetaan säännöllisesti näkemyksiä ja käydään temaattisia keskusteluja erityisen merkityksellisillä aloilla. Sekä työmarkkinaosapuolten että kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden osallistuminen ja kuuleminen ovat avainasemassa niin poliittisessa päätöksenteossa kuin kestävän ja osallistavan muutoksen edistämisessä.

Jäsenvaltioiden olisi toteutettava toimia voidakseen puuttua tässä yhteisessä työllisyysraportissa yksilöityihin työllisyys- ja sosiaalipolitiikan haasteisiin ja osaamiseen liittyviin haasteisiin. Erityisesti olisi – työllisyyden suuntaviivojen mukaisesti – puututtava seuraaviin:

- Parannetaan aikuisten elinikäistä täydennys- ja uudelleenkoulutusta kilpailukyvyn varmistamiseksi, puututaan työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen, mukaudutaan työmarkkinoiden muuttuvaan tilanteeseen ja muuttuviin näkymiin sekä edistetään vihreää ja digitaalista siirtymää osaamisunionin tavoitteiden mukaisesti. Tähän voi sisältyä osaamista koskevan tiedon hankkimiseen tarkoitettujen välineiden hyödyntäminen, yksilöllisten koulutusoikeuksien, kuten henkilökohtaisten oppimistilien, tarjoamisen vahvistaminen sekä pienten osaamiskokonaisuuksien kehittämisen, toteuttamisen ja tunnustamisen edistäminen – ottaen huomioon kansalliset olosuhteet – henkilökohtaisista oppimistileistä sekä eurooppalaisesta lähestymistavasta pieniin osaamiskokonaisuuksiin annettujen neuvoston suositusten mukaisesti.

---

56 NEUVOSTON SUOSITUS, annettu 12 päivänä kesäkuuta 2023, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun vahvistamisesta Euroopan unionissa (EUVL C/2023/1389).

57 SEUT-sopimuksen 154 artiklassa määrätään eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten kaksivaiheisesta kuulemisesta SEUT-sopimuksen 153 artiklassa määrätyistä sosiaalipoliittisista kysymyksistä, kuten työoloista sekä työterveydestä ja -turvallisuudesta.

- Vahvistetaan aktiivista työvoimapolitiikkaa sekä parannetaan julkisten työvoimapalvelujen valmiuksia ja vaikuttavuutta muun muassa investoimalla digitaaliseen infrastruktuuriin ja digitaalisiin palveluihin, parempaan elinikäiseen uraohjaukseen, neuvontapalveluihin, osaamisen seurantaan ja henkilöstön riittävään koulutukseen, jotta voidaan kasvattaa etenkin aliedustettujen ryhmien osallistumista työmarkkinoihin ja edistää laadukkaiden työpaikkojen luomista, ammatillista liikkuvuutta ja siirtymistä työpaikasta toiseen.

- Edistetään oikeudenmukaista liikkuvuutta EU:ssa ja pohdittava keinoja, joilla voidaan houkutella ammattitaitoisia työntekijöitä kolmansista maista ja pitää heidät töissä. Lisäksi harkitaan sellaisten toimenpiteiden toteuttamista, joilla helpotetaan kolmansien maiden kansalaisten hallittua laillista muuttoliikettä työvoimapulasta kärsiviin ammatteihin tai strategisten alojen opintoaloille niin, että varmistetaan työntekijöiden oikeuksien ja sosiaalisten oikeuksien noudattaminen ja täytäntöönpano. Tämän tukena olisi oltava tehokas kotouttamispolitiikka, millä täydennetään unionin työvoiman tarjonnan ja osaamisen hyödyntämistä.

- Varmistetaan työpaikkojen säilyttämistä koskevien tukijärjestelmien saatavuus varahätävälineenä, joka on suunniteltu siten, että voidaan säilyttää työpaikat (ja yritykset) tilapäisissä häiriötilanteissa, myös rakenneuudistuksissa, ja kehitetään edelleen inhimillistä pääomaa siihen liittyvän täydennys- ja uudelleenkoulutuksen avulla.

- Tuetaan riittävästi niitä työntekijöitä ja kotitalouksia, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia, joihin ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja uusi vihreä ja digitaalinen teknologia vaikuttavat taloudellisesti ja sosiaalisesti eniten, muun muassa tehokkailla työvoimapalveluilla ja työllisyysohjelmilla sekä työhönotto- ja siirtymäkannustimilla, riittävällä toimeentuloturvalla, johon sovelletaan aktiivista osallisuutta koskevaa lähestymistapaa, suojelemalla työntekijöiden oikeuksia tekoälyyn, algoritmijohtamiseen ja ilmastonmuutokseen liittyviltä riskeiltä samalla kun edistetään tekoälyn tuottavuusetuja ja edistämällä yrittäjyyttä oikeudenmukaisesta siirtymisestä ilmastoneutraaliuteen annetun neuvoston suosituksen mukaisesti.

- Edistetään kansallisen lainsäädännön ja kansallisten käytäntöjen mukaisesti ja työmarkkinaosapuolten roolia ja itsemääräämisoikeutta täysimääräisesti kunnioittaen palkkakehitystä, joka edistää ylöspäin suuntautuvaa sosiaalista lähentymistä ottaen huomioon tuottavuuden kehitys, laadukkaiden työpaikkojen luominen ja kilpailukyvyn turvaaminen.

- Mukautetaan työmarkkinoiden sääntelyä sekä vero- ja etuusjärjestelmiä, jotta voidaan vähentää työmarkkinoiden segmentoitumista ja sukupuolten välisiä eroja ja edistää laadukkaiden työpaikkojen luomista, muun muassa pienentämällä mahdollisesti verokiilaa erityisesti pienituloisten osalta niin, ettei estetä siirtymistä korkeapalkkaisempiin työpaikkoihin, ja siirtämällä painopiste työn verotuksesta muihin lähteisiin, jotka tukevat enemmän työllisyyttä ja osallistavaa kasvua.

- Varmistetaan terveellinen, turvallinen ja asianmukainen työympäristö työpaikkojen laadun keskeisenä tekijänä.

- Edistetään työehtosopimusneuvotteluja sekä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua – työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun vahvistamisesta annetun neuvoston suosituksen ja Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua koskevan sopimuksen mukaisesti – ja oikea-aikaista ja tarkoituksenmukaista osallistumista EU:n ja kansallisen tason päätöksentekoon, myös työpaikkojen laadun parantamiseksi ja jäsenvaltioiden elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanon sekä eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä.

- Varmistetaan riittävä ja kestävä sosiaalinen suojelu kaikille sosiaalisen suojelun saatavuudesta annetun neuvoston suosituksen mukaisesti, parannetaan niiden suojelua, jotka eivät kuulu riittävän suojelun piiriin, kuten epätyypillisissä työsuhteissa olevat, myös alustatyötä tekevät, työntekijät sekä itsenäiset ammatinharjoittajat, myös työpaikkojen laatuun liittyvänä keskeisenä tekijänä, yleisemmällä tasolla parannetaan etuuksien riittävyyttä, ehtojen ja sääntöjen avoimuutta, oikeuksien siirrettävyyttä ja laadukkaiden palvelujen saatavuutta turvaten samalla julkisen talouden kestävyys sekä tuetaan ja kannustetaan tehokkaasti työkykyisten työmarkkinoille integroitumista ja iäkkäiden työntekijöiden pitämistä työmarkkinoilla.

- Parannetaan nuorten työmarkkinanäkymiä muun muassa edistämällä osallistavaa ja korkealaatuista ammatillista koulutusta ja korkea-asteen koulutusta sekä tarjoamalla kohdennettua työllisyyspalvelutukea (johon sisältyy mentorointia, ohjausta ja neuvontaa) ja laadukasta oppisopimuskoulutusta ja harjoittelua vahvistetun nuorisotakuun ja eurooppalaisen oppisopimusyhteenliittymän mukaisesti.

- Toteutetaan kattavia toimenpiteitä niin oppilaiden kuin aikuistenkin perustaitojen parantamiseksi ja laajemmin avaintaitojen (myös monialaisten taitojen) kehittämiseksi, puututaan koulutusjärjestelmien tuloksellisuuteen ja tasapuolisuuteen liittyviin rakenteellisiin haasteisiin muun muassa tehokkaiden opetus-, oppimis- ja arviointitapojen avulla. Tuetaan perustaitojen parantamista koskevien suunnitelmien laatimista koulutasolla kiinnittäen erityistä huomiota tutorointi- ja mentorointiohjelmiin, yksilölliseen tukeen ja opettajien jatkuvaan ammatilliseen kehittämiseen. Edistetään huippuosaamista perustaidoissa eriytetyn opetuksen ja oppimisen avulla.

- Edistetään huippuosaamista ammatillisessa koulutuksessa ja korkea-asteen koulutuksessa ja parannetaan niiden työmarkkinarelevanssia vahvistamalla yhteistyötä teollisuuden kanssa, luomalla yhteyksiä osaamista koskevan tiedon hankintajärjestelmiin ja lisäämällä pienten osaamiskokonaisuuksien käyttöä. Kehitetään tutkintojen vastavuoroisen tunnustamisen menettelyjä, jotta voidaan puuttua osaamisvajeeseen ja kysynnän ja tarjonnan epätasapainoon. Parannetaan ammatillisen tutkinnon suorittaneiden ja aliedustettujen ryhmien pääsyä korkea-asteen koulutukseen.

- Lisätään STEM-alojen tutkinnon suorittaneiden määrää erityisesti tieto- ja viestintätekniikan (myös tekoälyn) alalla, mittavasta työvoimapulasta kärsivillä aloilla ja strategisilla aloilla, kavennetaan sukupuolten välisiä eroja ja vahvistetaan yhteistyötä yritysten, ammatillisen koulutuksen tarjoajien ja yliopistojen kanssa, jotta niistä voi tulla muutostoimijoita vihreässä ja digitaalisessa siirtymässä. Parannetaan opettajien koulutusta STEM-aineissa opettajapulan korjaamiseksi.

- Edistetään oppilaiden ja aikuisten digitaitoja, myös media- ja digilukutaitoa (myös tekoälyn osalta), vahvistetaan kriittistä ajattelua, myös edistämällä vastuullista tapaa käsitellä digitaalista mediaa, ja lisätään digitaalista osaamisreserviä työmarkkinoilla kehittämällä digitaalisia koulutusekosysteemejä, joiden tukena ovat keskeiset mahdollistavat tekijät, kuten koulujen nopeat yhteydet, laitteet ja opettajien koulutus, sekä tuetaan instituutioita digitalisaatioon liittyvällä tietotaidolla keskittyen erityisesti osallistamiseen ja digitaalisen kahtiajaon vähentämiseen. Harkitaan oppilaiden ja kaikenikäisten aikuisten finanssiosaamisen ja -taitojen parantamista.

- Vahvistetaan opettajien perus- ja jatkokoulutusta keskittyen perustaitojen opettamiseen yhteistyössä opettajankoulutuksen tarjoajien kanssa. Vähennetään opettajapulaa ja lisätään opettajan ammatin houkuttelevuutta parantamalla työoloja, tarjoamalla houkuttelevia urapolkuja, mentoroimalla uusia opettajia, houkuttelemalla kokeneita opettajia huono-osaisilla alueilla oleviin kouluihin kannustimien ja tuen avulla ja helpottamalla lateraalista siirtymistä ammattiin.

- Varmistetaan syrjimättömyys, edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja parannetaan tasa-arvonäkökohtien huomioon ottamista sekä lisätään naisten ja huono-osaisten ryhmien osallistumista työmarkkinoille edistämällä yhtäläisiä mahdollisuuksia ja urakehitystä, varmistamalla samapalkkaisuus ja palkkauksen läpinäkyvyys ja edistämällä työ-, perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamista muun muassa varmistamalla kohtuuhintaisten ja korkealaatuisten hoivapalvelujen (varhaiskasvatus- ja pitkäaikaishoitopalvelujen) saatavuus sekä mahdollistamalla vanhemmille ja muille henkilöille, joilla on epävirallisia hoivavelvoitteita, perhevapaat ja joustavat työjärjestelyt eurooppalaisen hoito- ja hoivastrategian mukaisesti sekä varmistamalla esteettömyys työpaikoilla.

- Tarjotaan kaikille köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa oleville lapsille maksuton ja tosiasiallinen mahdollisuus terveydenhuoltoon, varhaiskasvatukseen, yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen ja kouluissa tapahtuvaan lisätoimintaan sekä taataan terveellisen ravinnon ja asianmukaisten asuntojen tosiasiallinen saatavuus eurooppalaisen lapsitakuun ja siihen liittyvien kansallisten toimintasuunnitelmien mukaisesti.

- Edistetään lasten yhtäläisiä mahdollisuuksia mittavan lapsiköyhyyden torjumiseksi sekä hyödynnetään EU:n tarjoamia ja kansallisia resursseja parhaalla mahdollisella tavalla. Vauhditetaan eurooppalaisen lapsitakuun täytäntöönpanoa muun muassa tarjoamalla kohtuuhintaista ja laadukasta varhaiskasvatusta ja puuttumalla koulunkäynnin varhaiseen keskeyttämiseen. Tuetaan huono-osaisista ryhmistä ja syrjäisiltä alueilta tulevien lasten ja nuorten pääsyä laadukkaaseen koulutukseen ja parannetaan heidän oppimistuloksiaan sekä edistetään koulutusta kaikilla koulutustasoilla.

- Tarjotaan ja tarvittaessa vahvistetaan vähimmäistoimeentulojärjestelmiä, myös vahvoilla hallintomekanismeilla, jotta ne takaavat riittävän tuen ja jotta niillä pyritään aktiivisen osallisuuden lähestymistapaan, noudattaen riittävästä vähimmäistoimeentulosta annettua neuvoston suositusta, jonka tarkoituksena on varmistaa aktiivinen osallisuus ja työkykyisten työmarkkinoille integroituminen, sekä edistetään mahdollistavien palvelujen ja peruspalvelujen, kuten energian, saatavuutta erityisesti pienituloisten ja haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien osalta.

- Arvioidaan investointien ja uudistusten tulonjakovaikutuksia eri väestöryhmien tuloihin jäsenvaltioiden politiikkojen jakaumavaikutusten parempaa arviointia koskevan tiedonannon mukaisesti.

- Tuetaan riittävää asuntotarjontaa kysyntään vastaamiseksi sekä kohtuuhintaisten asuntojen, sosiaalisen asuntotuotannon asuntojen ja/tai riittävän asumistuen saatavuutta tarpeen mukaan, ehkäistään ja torjutaan asunnottomuutta, joka on köyhyyden äärimmäisin muoto, ja puututaan sosiaaliseen syrjäytymiseen yhdennetyillä, yksilökeskeisillä ja asuntolähtöisillä strategisilla lähestymistavoilla, sekä edistetään asuinrakennusten ja sosiaalisen asuntotuotannon asuntojen kunnostamista.

- Investoidaan terveydenhuoltojärjestelmän kapasiteettiin, myös ennaltaehkäisyyn, perusterveydenhuoltoon, julkisen terveydenhuoltojärjestelmän kapasiteettiin, hoidon koordinointiin, terveydenhuollon työntekijöihin sekä sähköisten terveyspalvelujen ja tekoälyn käyttöön, alennetaan tarvittaessa käyttäjien maksettavaksi tulevia maksuja, parannetaan terveydenhuollon kattavuutta ja edistetään terveydenhuollon työntekijöiden työolojen parantamista sekä täydennys- ja uudelleenkoulutusta.

- Vahvistetaan korkealaatuisten, kohtuuhintaisten ja kestävien pitkäaikaishoitopalvelujen tarjoamista kohtuuhintaisen ja laadukkaan pitkäaikaishoidon saatavuudesta annetun neuvoston suosituksen mukaisesti.

- Varmistetaan osallistavat ja kestävät eläkejärjestelmät, myös kehittämällä lisäeläkkeitä, jotka tarjoavat riittävästi tuloja vanhuusiässä ja sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta väestön ikääntyessä.

Jäsenvaltioita tuetaan EU:n rahoituksella, jotta ne lisäisivät politiikkatoimia näillä aloilla. Tukikelpoisiin investointeihin ja uudistuksiin voi saada tukea muun muassa ESR+:sta, elpymis- ja palautumistukivälineestä, EAKR:stä, oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta, Erasmus+:sta ja teknisen tuen välineestä.

LUKU 1. TYÖMARKKINOIDEN JA SOSIAALIPOLIITTISET SUUNTAUKSET EU:SSA

Työllisyyden kasvu pysyi vahvana vuonna 2024, ja työttömyysaste oli historiallisen alhainen lisääntyneestä taloudellisesta ja geopoliittisesta epävarmuudesta huolimatta.

Kokonaistyöllisyys kasvoi 1,7 miljoonalla ihmisellä 219,4 miljoonaan työlliseen, mikä merkitsee hieman hidastunutta mutta vahvaa 0,8 prosentin vuotuista kasvua ja 75,8 prosentin työllisyysastetta (0,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuonna 2023; ks. myös tavoitteita käsittelevä tekstilaatikko jaksossa 2.1.1). Kasvun kärjessä oli energia-ala (7,4 prosenttia), jonka jälkeen tulivat kaivostoiminta (4,3 prosenttia), vesi- ja jätehuolto (4,2 prosenttia), taide ja viihde (4,1 prosenttia), majoitus- ja ravitsemistoiminta (3,5 prosenttia) sekä tieto- ja viestintätekniikka (2,9 prosenttia). Kaivostoimintaa lukuun ottamatta nämä alat ovat viime vuosikymmenen aikana kuuluneet nopeimmin kasvaviin aloihin. Vuoden 2023 tavoin 15–64-vuotiaiden työllisyyden kasvusta työvoiman kasvun osuus oli 92 prosenttia ja työttömyyden vähenemisen osuus vain 8 prosenttia tilanteessa, jossa työttömyysaste oli historiallisen alhainen (5,9 prosenttia). Lyhyen aikavälin (seuraavien kolmen kuukauden) työllisyysodotukset alittivat pitkän aikavälin keskiarvon vuonna 2024 ja jatkoivat heikkenemistään erityisesti palvelualoilla. Samalla odotukset kasvoivat ja olivat paljon myönteisempiä rakennusalalla. Työllisyyden kokonaiskasvun ennustetaan hidastuvan edelleen 0,5 prosenttiin vuosina 2025 ja 2026 ja sen jälkeen 0,4 prosenttiin vuonna 2027[58].

Kaavio 1.1: Työllisyyden kasvu vuonna 2024 johtui kolmansien maiden kansalaisten ja ikääntyneiden henkilöiden lisääntyneestä osallistumisesta, ja se keskittyi korkea-asteen tutkinnon suorittaneisiin työntekijöihin

Työllisyyden kasvu (15–64-vuotiaat) eriteltynä työvoiman kasvun ja työttömyyden vähenemisen perusteella ja tarkemmin jaoteltuna ikäryhmän, koulutustason ja kansalaisuuden mukaan

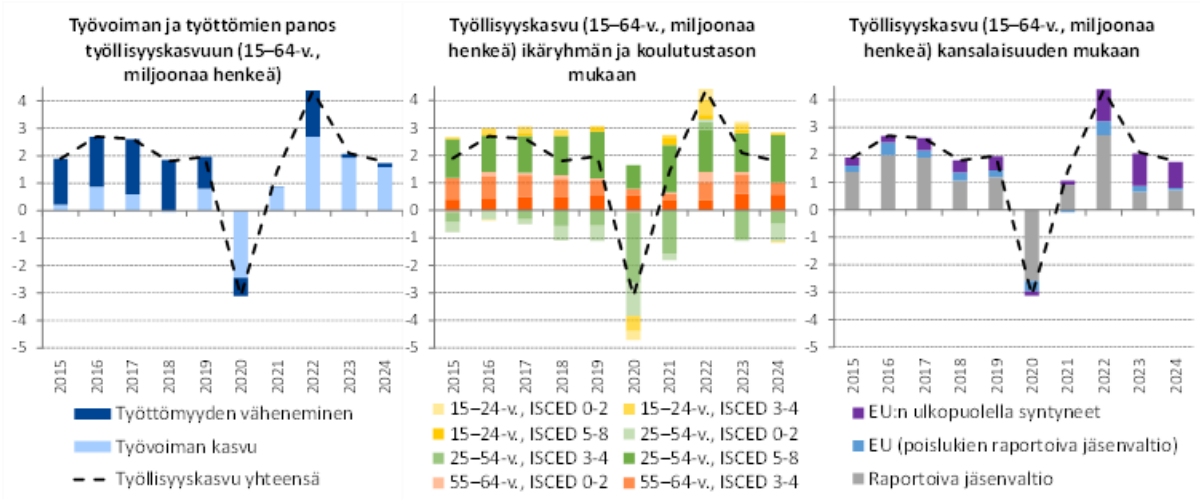

Huomautus: Työssäkäyvät kansalaisuuden mukaan, katkos aikasarjassa vuonna 2021.
Lähde: Eurostatin tietoihin [lfsa_agan], [lfsa_ugan], [lfsa_egaed], [lfsa_egan] perustuvat omat laskelmat.

58 Ks. *European economic forecast – Autumn 2025*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

Työllisyyden kasvun perustana olivat edelleen kolmansien maiden kansalaiset ja ikääntyneet, kun taas nuorten, matalan osaamistason työntekijöiden ja vammaisten henkilöiden työllisyystulokset osoittivat merkkejä pysähtyneisyydestä tai heikkenemisestä. Vuonna 2024 kolmansien maiden kansalaisten osuus työvoiman kasvusta oli kaksi kolmasosaa (68,0 prosenttia) ja 15–64-vuotiaiden työllisyyden kasvusta yli puolet (54,2 prosenttia) samankaltaisesti kuin vuonna 2023. Heidän osuutensa työvoimasta kasvoi 5,5 prosentista 6,5 prosenttiin vuosina 2022–2024, ja vuonna 2024 korkea-asteen tutkinto oli 29,9 prosentilla, kun se vuosikymmentä aiemmin oli 20,6 prosentilla. Kolmansien maiden kansalaisten työllisyysaste kohosi 64,3 prosenttiin, mutta se on edelleen alhainen ja siitä suuri osuus on osa-aikatyötä, ja sekä työllisyysasteessa että osa-aikatyön tekemisessä on suuret sukupuolten väliset erot. Naiset ovat edelleen aliedustettuina työmarkkinoilla, mutta heidän tuloksensa paranivat edelleen, ja sukupuolten kokonaistyöllisyysero kaventui ensimmäistä kertaa 10 prosenttiyksikköön. Ikääntyneiden (55–64-vuotiaiden) työllisyysaste ja työvoimaosuus kasvoivat edelleen eniten prosentuaalisesti kaikista ikäryhmistä: työllisyysaste nousi 65,2 prosenttiin ja työttömyysaste (55–74-vuotiaat) laski 4,1 prosenttiin vuonna 2024, mikä on alhaisin kaikista ikäryhmistä. Koska heidän osuutensa väestöstä kasvaa ja elinajanodote pitenee, heidän työvoimaosuuttaan on mahdollista kasvattaa edelleen. Toisaalta työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien (15–29-vuotiaiden) nuorten (NEET-nuorten) osuudessa on tapahtunut parannusta varsin hitaasti: osuus pieneni vain 0,4 prosenttiyksikköä (10,9 prosenttiin) vuoden 2023 alusta. Näin tapahtui siitä huolimatta, että koulutukseen osallistuminen lisääntyi, kun koulupudokkuus väheni ja korkea-asteen koulutukseen osallistuminen lisääntyi. Nuorten (15–24-vuotiaiden) työttömyysaste nousi 14,9 prosenttiin vuonna 2024 (ja 11,4 prosenttiin 15–29-vuotiaiden osalta). Kyseessä on ensimmäinen vuotuinen kasvu yli kymmeneen vuoteen (lukuun ottamatta covid-19-pandemiaan liittyvää kasvua vuonna 2020). Nuoret työntekijät ovat myös edelleen yli kaksi kertaa todennäköisemmin kuin työntekijät keskimäärin vastentahtoisesti määräaikaisessa työsuhteessa (13,0 prosenttia) ja osa-aikaisessa työsuhteessa (6,4 prosenttia), ja lähes kahdessa kolmasosassa tapauksista määräaikaisten työsopimusten kesto oli alle 18 kuukautta vuonna 2024. Työssäkäyvien köyhyysriskiaste nuorten keskuudessa on korkea (10,9 prosenttia v. kaikkien työntekijöiden 8,2 prosenttia). Kaikissa ikäryhmissä työllisyyden kasvu keskittyy edelleen korkea-asteen tutkinnon suorittaneisiin työntekijöihin. Sitä vastoin matalan osaamistason työntekijöiden työllisyys kasvoi vain 15–24-vuotiaiden keskuudessa, ja työllisyysero matalan ja korkean osaamistason työntekijöiden (25–64-vuotiaiden) välillä on edelleen suuri, 28,7 prosenttiyksikköä. Lisäksi vammaisten ja vammattomien työllisyysero kasvoi vuonna 2024 21,4 prosenttiyksiköstä 24,0 prosenttiyksikköön[59].

[59] Katkos aikasarjassa vuonna 2024: DK, ES, IT, PT ja RO. Tämän vuoksi oikea taloudellinen tulkinta ei ole mahdollinen. Tiedot Liettuasta ovat alustavia.

Työvoimapula ja osaamisvaje ovat helpottaneet, mutta rakenteelliset tekijät rajoittavat edelleen edistymistä. Työvoimapulasta ilmoittaneiden työnantajien osuus laski 18,2 prosenttiin vuoden 2025 toisella neljänneksellä, kun se oli ollut korkeimmillaan 27,8 prosenttia vuoden 2022 toisella neljänneksellä[60]. Myös vakanssiaste pieneni edelleen kaikilla aloilla vuonna 2024 ja alitti pandemiaa edeltäneen tason ensimmäisen kerran vuoden 2025 toisella neljänneksellä (2,1 prosenttia v. 2,2 prosenttia vuoden 2019 viimeisellä neljänneksellä) mutta on edelleen korkea hallinto- ja tukipalveluissa (3,0 prosenttia). Nämä parannukset johtuvat suurelta osin heikommista työllisyys- ja liiketoimintaodotuksista, työvoiman ylimitoituksen vähenemisestä[61] ja kolmansien maiden kansalaisten jatkuvasta maahantulosta. Tähän on saattanut vaikuttaa myös koulutukseen liittyvän kysynnän ja tarjonnan epätasapainon (mitattuna makrotalouden tasolla osaamisen kysynnän ja tarjonnan epätasapainolla[62] ja ylipätevien asteella) että alakohtaisen kysynnän ja tarjonnan epätasapainon (mitattuna alakohtaisten avointen työpaikkojen osuuden vaihtelulla) väheneminen, mikä on johdonmukaista, siihen nähden, että avointen työpaikkojen ja työttömyyden välinen suhde on pienentynyt. Pitkän aikavälin rakenteellisia haasteita esiintyy kuitenkin sitkeästi, kuten väestörakenteen muutos, vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvät muuttuvat työmarkkinatarpeet ja työpaikkojen laatuun liittyvät huolenaiheet[63].

Reaalipalkat elpyivät vuonna 2024, mikä tuki kotitalouksien ostovoimaa ja vähensi eriarvoisuutta, mutta ne alittivat edelleen pandemiaa edeltäneen tason. Reaalipalkkojen kasvu kääntyi positiiviseksi vuoden 2023 jälkipuoliskolla ja vahvistui vuonna 2024 vuositasolla 2,7 prosenttiin, mikä osaltaan vaikutti kotitalouksien käytettävissä olevien reaalibruttotulojen vakaaseen 2,3 prosentin kasvuun. Vuonna 2024 ostovoima ei ollut palautunut vuoden 2019 tasolle. Reaalipalkkojen kasvun ennustetaan hidastuvan 1,3 prosenttiin vuonna 2025 ja 1,1 prosenttiin vuonna 2026 taloudellisen epävarmuuden vuoksi[64]. Työssäkäyvien köyhyys väheni 8,2 prosenttiin vuonna 2024, kun viime vuosina toteutetut voimakkaat vähimmäispalkkojen korotukset auttoivat torjumaan inflaation vaikutusta pienituloisiin työntekijöihin. Myös tuloerot (mitattuna S80/S20-suhteella) pienenivät 4,66:een vuonna 2024 viimeisten kymmenen vuoden yleisen suuntauksen mukaisesti.

---

60 European Business and Consumer Survey.

61 European Business and Consumer Surveys. Indikaattori kuvastaa niiden yritysten osuutta, jotka odottavat tuotantonsa vähenevän mutta työllisyytensä kasvavan tai pysyvän ennallaan.

62 Euroopan komissio (2015), Analytical web note – Measuring skills mismatch, 7/2015, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg.

63 Eurofound, 2025: Living and working in Europe 2024, luku 2.

64 Perustuu Euroopan komission kevään talousennusteeseen.

Kaavio 1.2: Köyhyys- ja syrjäytymisaste on edelleen korkea, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevissa ryhmissä

Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste koko väestössä ja haavoittuvassa asemassa olevissa ryhmissä (%)

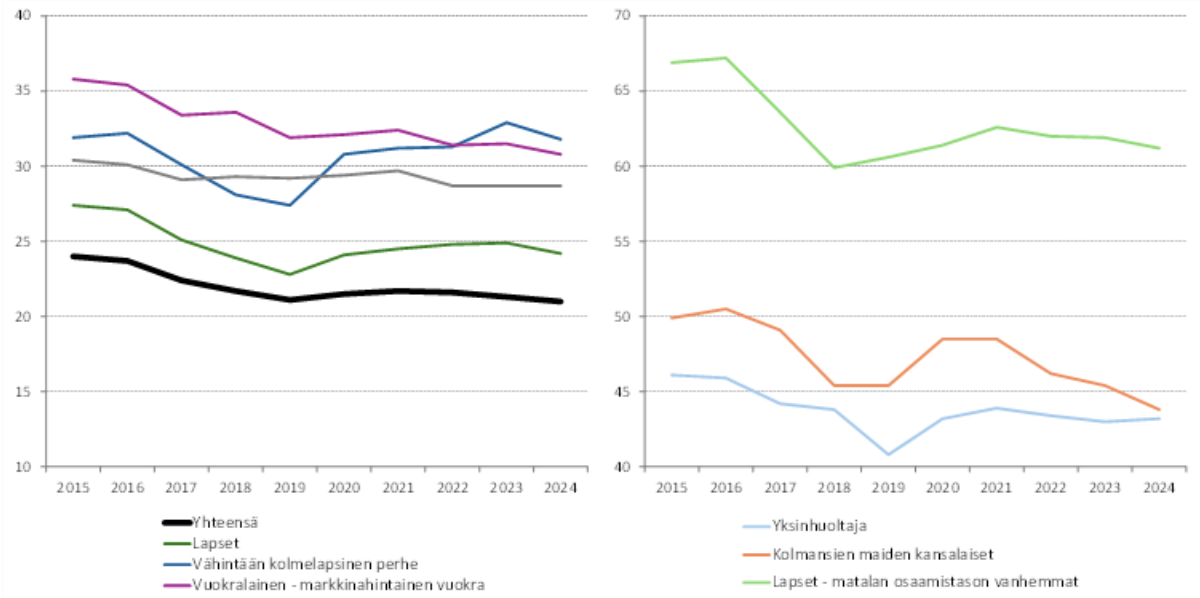

Lähde: Eurostat [ilc_peps01n], [ilc_peps03n], [ilc_peps05n], [ilc_peps07n], [ilc_peps60n] [hlth_dpe010].

Köyhyys- ja syrjäytymisasteet laskivat hieman mutta ovat edelleen korkealla tasolla, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevissa ryhmissä. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten osuus laski 0,3 prosenttiyksikköä vuonna 2024 ja alitti ensimmäistä kertaa pandemiaa edeltäneen tason (21,0 prosenttiin v. 21,1 prosenttia vuonna 2019), mikä johtui suurelta osin vakavan aineellisen ja sosiaalisen puutteen yleisestä vähenemisestä eri ikäryhmissä[65]. Lasten köyhyysriski pysyi kuitenkin korkeana: lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste oli 24,2 prosenttia eli edelleen 1,4 prosenttiyksikköä korkeampi kuin ennen covid-19-pandemiaa, vaikka tilanne parani 0,7 prosenttiyksikköä vuodesta 2023 ja sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutus oli suuri tässä ikäryhmässä. Lapsilla, joiden vanhemmilla on matala koulutustaso, on lähes kuusi kertaa suurempi köyhyys- tai syrjäytymisriski (61,2 prosenttia) kuin korkeasti koulutettujen vanhempien lapsilla (11,0 prosenttia), ja yksinhuoltajatalouksissa asuvilla on selvästi suurin riski kaikentyyppisissä kotitalouksissa asuvista lapsista (43,2 prosenttia). Köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteet ovat korkeat myös vammaisilla henkilöillä (28,7 prosenttia) ja kolmansien maiden kansalaisilla (43,8 prosenttia) (ks. kaavio 1.2). Viimeksi mainitun ryhmän köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste on parantunut nopeasti vuodesta 2021, mutta vammaisten henkilöiden tilanne on pysynyt ennallaan ja romaniväestön[66] köyhyysriski on edelleen erittäin suuri. Köyhyyden syvyys (köyhyyskuilu) pieneni hieman vuonna 2024 lukuun ottamatta ikääntyneitä (yli 65-vuotiaita). Köyhyyden vastaisessa EU:n strategiassa (ks. jakso 2.4.1) kehotetaan toteuttamaan merkittäviä lisätoimia köyhyyden vähentämistä koskevan EU:n tavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä (vuoteen 2030 mennessä vähintään 15 miljoonaa ihmistä vähemmän vuoteen 2019 verrattuna, mukaan lukien lasten köyhyyden vähentämistä koskeva alatavoite eli vähintään 5 miljoonaa lasta vähemmän, ks. tavoitteita käsittelevä tekstilaatikko jaksossa 2.4.1), ja köyhyyden poistamiseksi vuoteen 2050 mennessä.

---

65 Kaikki tämän kohdan tiedot perustuvat tuloihin tulojen viitevuodelta, joka on Irlannin osalta tutkimusvuosi ja kaikkien muiden jäsenvaltioiden osalta sitä edeltävä vuosi. Vuoden 2024 tuloihin perustuvat Eurostatin alustavat arviot osoittavat, että köyhyysriskiaste pysyi vakaana EU:ssa keskimäärin ja useimmissa jäsenvaltioissa (ks. Eurostat, Flash estimates of income inequalities and poverty indicators for 2024 (FE 2024), Experimental results. Version 1 – kesäkuu 2025).

66 Ks. EU:n perusoikeusvirasto, Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024.

Asuntojen hintojen nousu on ylittänyt tulojen kasvun viime vuosikymmenen aikana, mikä on aiheuttanut painetta kohtuuhintaisuuteen. Kyseisellä kaudella asuntojen hinnat nousivat EU:ssa noin 10 prosenttia nopeammin kuin tulot keskimäärin, mikä heikensi kohtuuhintaisuutta erityisesti tilanteessa, jossa korot nousivat kauden lopussa. Samaan aikaan alikehittyneet vuokramarkkinat eivät useinkaan pystyneet tarjoamaan toimivia vaihtoehtoja. Kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivien osuus pieneni jonkin verran EU:ssa vuonna 2024 energian ja yleishyödyllisten palvelujen hintojen nousun hidastuessa, mutta osuus oli edelleen noin kahdeksankertainen köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevissa kotitalouksissa (31,1 prosenttia) verrattuna muihin kotitalouksiin (3,8 prosenttia). Ahtaasti asuvien tilanne heikkeni ensimmäistä kertaa (lukuun ottamatta vuotta 2020), ja osuus oli 16,9 prosenttia. Toisaalta sellaisissa kotitalouksissa asuvien osuus, jotka eivät pysty pitämään kotiaan riittävän lämpimänä, laski 9,2 prosenttiin, mikä johtui energiaan liittyvien kustannusten laskusta, mutta osuus pysyi merkittävästi vuoden 2021 tason (6,9 prosenttia) yläpuolella. Lisäksi asunnottomuus lisääntyy kaikkialla EU:ssa, mikä on kasvava yhteiskunnallinen haaste.

LUKU 2. TYÖLLISYYS- JA SOSIAALIPOLITIIKAN UUDISTUKSET – JÄSENVALTIOIDEN TULOKSET JA TOIMET

2.1 SUUNTAVIIVA 5: Työvoiman kysynnän lisääminen

Tässä jaksossa tarkastellaan työllisyyden suuntaviivan 5 täytäntöönpanoa. Suuntaviivassa kehotetaan jäsenvaltioita luomaan edellytykset, joilla edistetään työvoiman kysyntää ja työpaikkojen luomista pilarin periaatteen 4 (työllisyyden aktiivinen tukeminen) ja periaatteen 6 (palkat) mukaisesti. Jaksossa 2.1.1 keskitytään työmarkkinoiden keskeisiin kehityssuuntauksiin ja otetaan huomioon myös niiden vaikutukset kilpailukykyyn sekä pohditaan taloudellisen epävarmuuden viimeaikaisen lisääntymisen vaikutuksia. Jaksossa 2.1.2 raportoidaan jäsenvaltioiden näillä aloilla toteuttamista toimenpiteistä ja keskitytään erityisesti politiikkaan, jolla pyritään lisäämään työllisyyttä ja tukemaan työpaikkojen luomista työvoimapula ja osaamisvaje huomioon ottaen.

2.1.1 KESKEISET INDIKAATTORIT

EU:n työmarkkinat pysyivät häiriönsietokykyisinä vuonna 2024 ja vuoden 2025 alussa: työllisyyskasvu oli maltillista mutta edelleen vahvaa ja jäsenvaltioissa todettiin jonkin verran ylöspäin suuntautuvaa lähentymistä. Vuoden 2025 toisella neljänneksellä työllistyi yli 900 000 uutta työntekijää vuoden 2024 toiseen neljännekseen verrattuna, joten kaikkiaan työllisten määrä oli 220,1 miljoonaa. Työllisyysaste (20–64-vuotiaiden ikäryhmässä) oli 75,8 prosenttia vuonna 2024 (nousua 0,5 prosenttiyksikköä vuodesta 2023) ja ennätykselliset 76,2 prosenttiin vuoden 2025 toisella neljänneksellä. Näin ollen EU:n yleistavoite vähintään 78 prosentin työllisyysasteesta vuoteen 2030 mennessä on saavutettavissa[67] (ks. tavoitteita käsittelevä tekstilaatikko 1). Vaikka työllisyyden kasvu hidastui edelleen (1,2 prosenttia vuonna 2023 ja 0,8 prosenttia vuonna 2024), se pysyi positiivisena, mikä korostaa työmarkkinoiden häiriönsietokykyä viime vuosina lisääntyneestä taloudellisesta ja geopoliittisesta epävarmuudesta huolimatta. Työllisyysaste nousi 21 jäsenvaltiossa ja erityisen paljon Kroatiassa, Kreikassa ja Maltassa (ks. kaavio 2.1.1). Laskua sitä vastoin tapahtui Suomessa, Ruotsissa, Luxemburgissa, Virossa ja Latviassa. ”Kriittisessä tilanteessa” ovat Italia, Romania, Espanja ja Belgia, joiden työllisyysaste on suhteellisen alhainen (alle 72,5 prosenttia) ja tilanne parantunut keskimääräistä vähemmän (Belgia). ”Seurattavia” maita ovat Ranska, Luxemburg ja Suomi, joissa on tapahtunut vain hieman keskimääräistä suurempia parannuksia suhteellisen alhaiselta tasolta (Ranska) taikka on tapahtunut heikentymistä jo valmiiksi keskimääräistä alemmalta tasolta (Luxemburg) ja keskimääräistä alemmalle tasolle (Suomi). ”Parhaiten suoriutuvia” puolestaan olivat Alankomaat, Malta ja Tšekki, joiden työllisyysasteet ylittivät 82 prosenttia. Kaiken kaikkiaan jäsenvaltioiden työllisyysasteet ovat vähitellen lähentymässä toisiaan. Sukupuolten työllisyysero kaventui edelleen 0,2 prosenttiyksikköä vuosina 2023–2024, sillä naisten työllisyysaste kasvoi hieman nopeammin kuin miesten (70,2 prosentista 70,8 prosenttiin verrattuna 80,4 prosentista 80,8 prosenttiin).

Työllisyyden kasvua vauhdittivat työvoimaosuuden kasvu ja työttömyyden väheneminen, ja uusia työpaikkoja syntyi enimmäkseen palvelualalle ja julkiselle sektorille. Vuonna 2024 EU:n työikäisen väestön (20–64-vuotiaat) määrä oli 259,8 miljoonaa eli lähes sama kuin vuonna 2023. Työvoimatutkimuksen tietojen mukaan työvoimaosuus (20–64-vuotiaat) nousi 81,5 prosenttiin vuonna 2024 (81,1 prosenttia vuonna 2023). Kansantalouden tilinpidon tietojen mukaan vuonna 2024 yksityiselle sektorille luotiin 0,94 miljoonaa työpaikkaa pääasiassa tukku- ja vähittäiskaupan alalle sekä majoitus-, kuljetus- ja tietotekniikka-alalle[68]. Myös julkisen sektorin panos oli merkittävä.

---

67 Ks. Euroopan komissio: Porton julistus ja tavoitteet, 2021.

68 Euroopan komissio (2025), European economic forecast: spring 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg.

Kaavio 2.1.1: Työllisyys kasvoi edelleen useimmissa jäsenvaltioissa vuonna 2024

Työllisyysaste (20–64-vuotiaat), vuoden 2024 tasot ja muutokset edellisvuoteen nähden (%, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

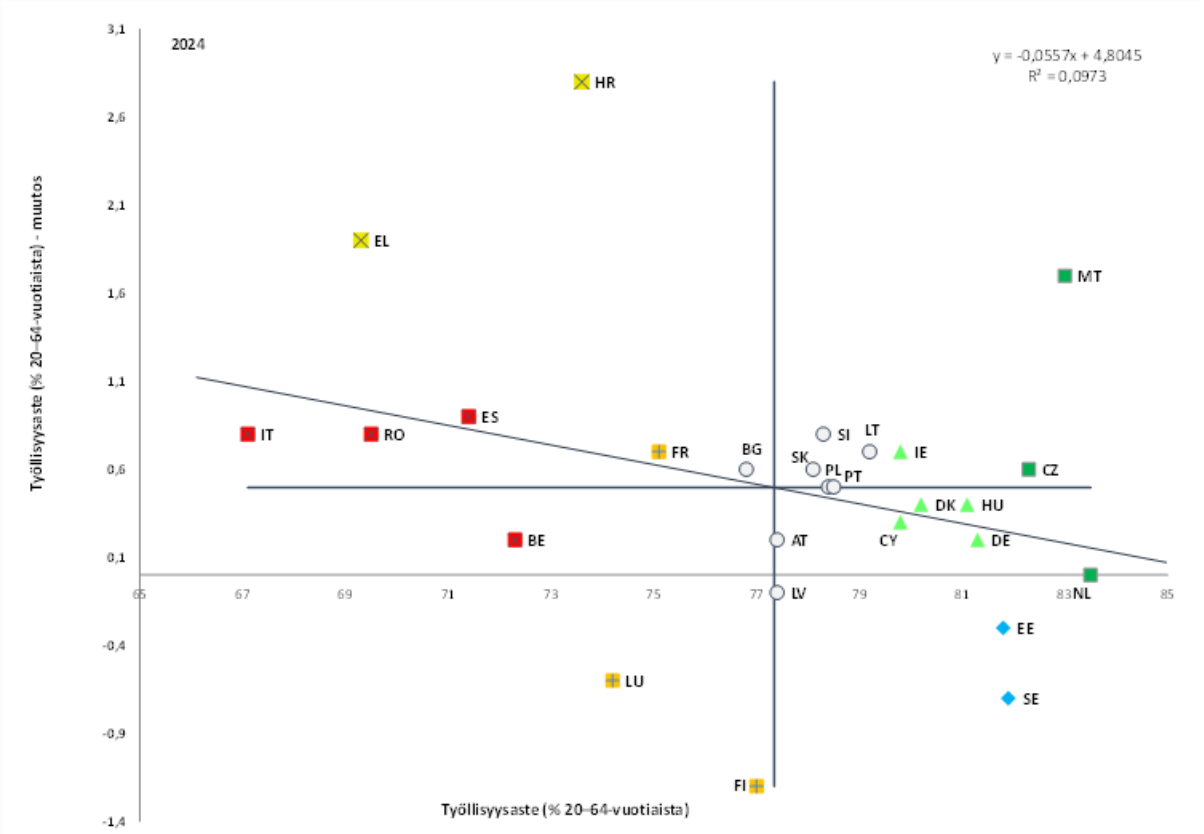

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Erilaiset määritelmät: ES ja FR. Katkos aikasarjassa: BG.

Lähde: Eurostat [lfsi_emp_a], EU:n työvoimatutkimus.

Jäsenvaltioiden välillä ja myös niiden sisällä, mukaan lukien syrjäisimmät alueet, on edelleen merkittäviä alueellisia eroja. NUTS 2 -tasolla työllisyysasteet olivat vuonna 2024 korkeimmat Suomen Ahvenanmaalla (86,4 prosenttia) ja Puolan pääkaupunkialueella Warszawski stołecznyssa (86,2 prosenttia) ja alhaisimmat Etelä-Italian alueilla Campaniassa (49,4 prosenttia) ja Calabriassa (48,5 prosenttia)[69]. Monet suhteellisen alhaisen työllisyysasteen alueista sijaitsevat maaseudulla, harvaan asutuilla alueilla tai syrjäseuduilla, erityisesti Etelä-Espanjassa ja -Italiassa, suuressa osassa Kreikkaa, osassa Romaniaa ja Ranskan syrjäisimmillä alueilla. Näillä alueilla on tyypillisesti heikot työllistymismahdollisuudet, erityisesti niille, joilla on keskitason ja korkean tason osaamista[70]. Työllisyystulokset vaihtelevat myös jäsenvaltioiden sisällä. Vaihtelu on suurinta Baltian maissa ja Keski-Euroopan maissa ja pienintä EU:n eteläosissa (lukuun ottamatta Bulgariaa, Kyprosta ja Maltaa) (ks. kaavio 5 liitteessä 5). Vuonna 2024 kaikkien Keski- ja Itä-Euroopan jäsenvaltioiden sekä Liettuan, Tanskan, Irlannin, Portugalin ja Espanjan työllisyysasteet olivat korkeimmat niiden pääkaupunkialueilla. Sitä vastoin Belgiassa, Saksassa ja Itävallassa pääkaupunkialueilla työllisyysasteet olivat alhaisimpia. Espanjan ja Ranskan syrjäisimmillä alueilla työllisyysaste on alle 67,3 prosenttia, Guayanassa niinkin alhainen kuin 51,1 prosenttia. Portugalin syrjäisimpien alueiden työllisyysaste on sen sijaan lähellä EU:n keskiarvoa.

[69] Eurostat [lfst_r_lfe2emprt], EU:n työvoimatutkimus.

[70] Labour market statistics at regional level - Statistics Explained - Eurostat.

Tavoitteita käsittelevä tekstilaatikko 1: Edistyminen vuoden 2030 työllisyystavoitteen saavuttamisessa

Työllisyyden kasvu oli maltillista vuonna 2024, mutta EU on edelleen saavuttamassa työllisyyttä koskevan yleistavoitteensa vuoteen 2030 mennessä. EU:n työllisyysaste nousi vuonna 2024 hitaammin kuin vuonna 2023 (0,5 prosenttiyksikköä 75,8 prosenttiin), joten ero 78 prosentin tavoitteeseen on vain 2,2 prosenttiyksikköä, ja jäljellä on vielä kuusi vuotta. Eurostatin viimeisimpien väestöennusteiden perusteella tavoitteen saavuttamiseen riittäisi 0,35 prosentin keskimääräinen vuotuinen työllisyyskasvu vuosina 2024–2030. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että työllisyys kasvoi keskimäärin 1,1 prosenttia vuodessa pandemiaa edeltäneellä ajanjaksolla (2013–2019; ks. jäljempänä olevat kaaviot). Komission syksyn 2025 talousennusteessa työllisyyden ennustetaan kasvavan ennustejaksolla vaadittua vauhtia nopeammin eli 0,5 prosenttia vuosina 2025 ja 2026 ja 0,4 prosenttia vuonna 2027. Kaiken kaikkiaan EU edistyy hyvin vuoden 2030 työllisyystavoitteensa saavuttamisessa.

EU on hyvää vauhtia saavuttamassa vuodeksi 2030 asetetun työllisyyttä koskevan yleistavoitteen

Työllisyysaste EU27-maissa ja siihen liittyvä EU:n yleistavoite vuodeksi 2030 (20–64-vuotiaat, % väestöstä)

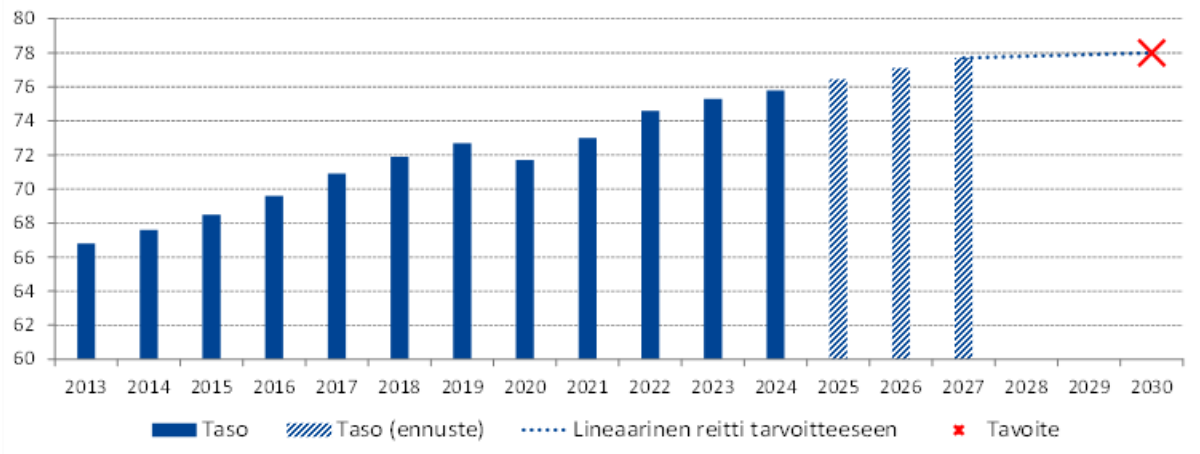

Huomautus: Vuosien 2025, 2026 ja 2027 arvot perustuvat komission syksyn 2025 talousennusteeseen sekä Eurostatin väestöennusteissa esitettyihin väestönkasvua ja työikäisen väestön kasvua koskeviin ennusteisiin vuodelta 2023.
Lähde: Eurostat [lfsi_emp_a]; työllisyyden kasvua koskeva ennuste, European Commission Autumn Forecast 2025; Eurostat population projections, Europop 2023.

Useimmat jäsenvaltiot edistyivät vuonna 2024 edelleen kansallisten työllisyystavoitteidensa saavuttamisessa[71]. Seitsemässä maassa – Slovakiassa, Irlannissa, Alankomaissa, Virossa, Tanskassa, Puolassa ja Tšekissä – työllisyysaste oli vuonna 2024 jo korkeampi kuin vuoden 2030 tavoite (ks. kaavio edellä), kun taas Ruotsissa pudottiin hieman alle tavoitteen. Niistä 20 maasta, jotka eivät ole päässeet tavoitteeseensa, 16 kavensi eroa vuonna 2024 ja 14 on nyt kolmen prosenttiyksikön sisällä siitä. Suurimmat erot ovat Belgiassa (7,7 prosenttiyksikköä), Italiassa (5,9 prosenttiyksikköä), Romaniassa (5,2 prosenttiyksikköä) ja Espanjassa (4,6 prosenttiyksikköä). Kolmessa neljäsosassa jäsenvaltioista työllisyyskasvu oli hitaampaa pandemiaa edeltäneeseen (2013–2019) keskimääräiseen kasvuun nähden (ks. jäljempänä oleva kaavio)[72], kun otetaan huomioon korkeampi työllisyysaste ja supistuva työikäinen väestö. Tästä huolimatta 19 jäsenvaltiossa työllisyyden vuotuinen kasvu pysyi kansallisen tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavassa vauhdissa tai sitä nopeampana[73]. Vain Luxemburgissa, Suomessa, Ruotsissa, Belgiassa, Bulgariassa, Unkarissa ja Latviassa kasvu oli vuonna 2024 sekä pandemiaa edeltänyttä keskimääräistä vauhtia että tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavaa vauhtia hitaampaa, vaikka Ruotsi onkin lähellä tavoitettaan.

Neljäsosa jäsenvaltioista ylitti kansallinen tavoitteensa vuonna 2024 ja puolet oli enintään 3 prosenttiyksikön päässä siitä

Työllisyysaste (2020 ja 2024, 20–64-vuotiaat, % väestöstä), kansalliset ja EU:n tavoitteet vuodeksi 2030

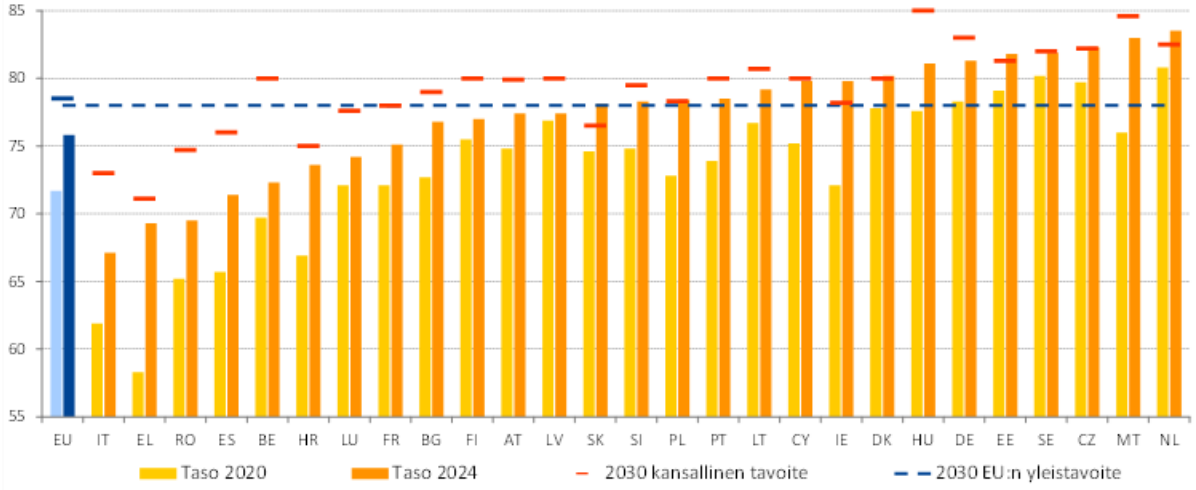

Huomautus: Lihavoitu viiva EU:n kohdalla kuvaa jäsenvaltioiden tavoitteiden yhteenlaskettua määrää.
Lähde: Eurostat [lfsi_emp_a] ja vuoden 2030 kansallisia tavoitteita koskeva taulukko liitteessä 1.

---

71 Työllisyyskomitean indikaattoriryhmä sopi lokakuussa 2022 menetelmästä, jolla seurataan kansallisten työllisyystavoitteiden edistymistä eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä. Raportin tämä jakso on laadittu kyseisen menetelmän pohjalta. Ks. työllisyyskomitea: Annual Employment Performance Report 2025 ja Employment Performance Monitor 2025.

72 Suurimmassa osassa jäsenvaltioista on todettu, että väestön vähenemisen vuoksi kansallisen tavoitteen saavuttamiseksi tarvittava työllisyyden vuotuisen kasvun vähimmäistaso on alhaisempi kuin työllisyyden kasvuvauhti kriisiä edeltäneenä aikana. Ks. työllisyyskomitea: Annual Employment Performance Report 2025.

73 Osassa jäsenvaltioita työllisyyden kasvuun tarvittava vähimmäistaso on negatiivinen, mikä johtuu työikäisen väestön ennustetusta vähenemisestä ja/tai siitä, että maa on jo saavuttanut kansallisen tavoitteensa.

Yli kahdessa kolmasosassa jäsenvaltioista työllisyyskasvu eteni vuonna 2024 suunnitellusti vuoden 2030 kansallisen tavoitteen saavuttamiseksi

Työllisyyskasvu vuonna 2024 (20–64-vuotiaat, vuotuinen %-muutos) verrattuna keskimääräiseen työllisyyskasvuun vuosina 2013–2019 ja vuotuisen työllisyyskasvun vähimmäistaso, joka tarvitaan vuodeksi 2030 asetettujen kansallisten työllisyystavoitteiden saavuttamiseksi

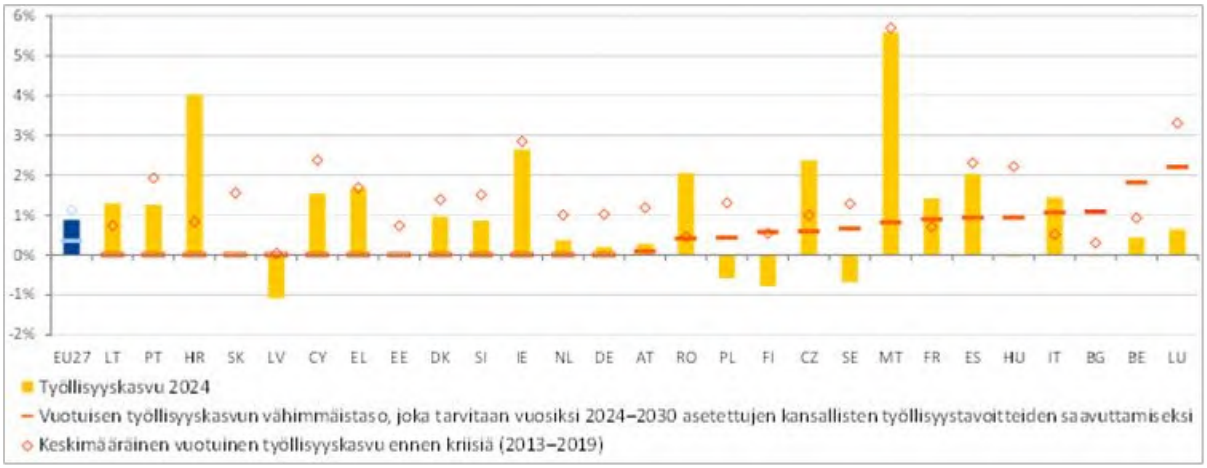

Huomautus: Erilaiset määritelmät: ES ja FR. Katkos aikasarjassa vuonna 2024: BG. Jäsenvaltioita, jotka ovat jo saavuttaneet tai ylittäneet kansalliset tavoitteensa, käsitellään erikseen. Jäsenvaltioille, joiden odotetaan saavuttavan ne (politiikan säilyessä muuttumattomana) pääasiassa työikäisen väestön vähenemisen vuoksi, on merkitty tarvittavaksi vuotuiseksi työllisyyskasvuksi nolla. Niiden jäsenvaltioiden osalta, joissa työikäisen väestön ennustetaan kasvavan vuoteen 2030 mennessä, tavoitteen saavuttamiseksi tarvittava työllisyyskasvu lasketaan ja ilmoitetaan.
Lähde: EMPL-pääosaston laskelmat, jotka perustuvat Eurostatin tietoihin [lfsi_emp_a] ja Europop 2023 -ennusteisiin.

Tehtyjen työtuntien kokonaismäärä kasvoi lähes samaa vauhtia kuin työllisyys vuonna 2024, ja työntekijäkohtaiset keskimääräiset työtunnit vähenivät edelleen pitkän aikavälin suuntauksen mukaisesti. Vuonna 2024 tehdyt työtunnit ylittivät vuoden 2019 (covid-19-pandemiaa edeltäneet tasot) kaikissa jäsenvaltioissa Saksaa, Latviaa, Unkaria, Itävaltaa ja Slovakiaa lukuun ottamatta. Koska työllisyys on kuitenkin kasvanut viime vuosina ilman tehtyjen työtuntien kokonaismäärän vastaavaa kasvua, keskimääräiset työtunnit työntekijää kohti ovat useimmissa maissa edelleen alle vuoden 2019 (covid-19-pandemiaa edeltäneen) tason. Vuonna 2024 kokoaikatyössä oli 0,2 tunnin vähennys (38,8 tuntia) ja osa-aikatyössä 0,1 tunnin lisäys (21,8 tuntia)[74]. Vuonna 2024 työntekijöistä 6,6 prosenttia teki pitkiä työpäiviä (> 49 tuntia viikossa), mikä on 0,5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2023. Tämä kuvastaa rakenteellisia muutoksia, kuten sitä, että naisten osuus työssäkäyvistä on kasvussa ja he tekevät epätodennäköisemmin pitkiä työpäiviä[75]. Asiaan voi vaikuttaa myös kasvava huoli työpaikkojen laadusta (ks. jakso 2.3.1), kuten psykososiaalisista riskeistä, hyvinvoinnista, työ- ja yksityiselämän tasapainosta, digitalisaatiosta ja työn tehostumisesta.

74 Ks. Euroopan komissio, Employment and Social Developments in Europe 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

75 Eurostat [lfsa_qoe_3a2], EU:n työvoimatutkimus.

Työn tuottavuuden hidas kasvu on aiheuttaa edelleen haasteita keskipitkällä aikavälillä. Vuonna 2024 työn tuottavuus tuntia kohti kasvoi 0,3 prosenttia (verrattuna BKT:n 0,7 prosentin kasvuun asukasta kohti) laskettuaan 0,7 prosenttia vuonna 2023[76]. Työn tuottavuuden kasvu on viimeisten 25 vuoden aikana hidastunut tasaisesti: keskimäärin 1,5 prosenttia vuodessa vuosina 2000–2007, 1,2 prosenttia vuosina 2010–2019 ja 0,1 prosenttia vuosina 2021–2024. Ennusteiden mukaan tilanne kohenee vuosina 2025, 2026 ja 2027, mikä voisi useimmissa jäsenvaltioissa kompensoida laskua vuodesta 2023 lähtien. Rakenteellisesti alhainen työn tuottavuus on kuitenkin riski kilpailukyvylle erityisesti väestön ikääntyessä, ja se vaikuttaa kasvuun, työpaikkojen luomiseen ja elintasoon[77]. Vuodesta 2018 lähtien valmistusteollisuuden osuus lisäarvosta on pienentynyt nopeammin kuin sen osuus työllisyydestä, mikä on johtanut tuottavuuden hitaampaan kasvuun muuhun talouteen verrattuna. Tämä on merkittävä muutos aiempaan verrattuna, ja se on lisännyt riippuvuutta palvelualasta tuottavuuden kasvun ylläpitämiseksi. Alhaiseen tuottavuuden kasvuun puuttuminen edellyttää teknologian nopeampaa käyttöönottoa ja vahvempaa keskittymistä innovointiin ja osaamiseen perustuvaan toimintaan[78]. Kuten Draghin raportissa korostetaan, kilpailukyvyn parantamiseksi on olennaisen tärkeää, että koulutusjärjestelmät mukautetaan muuttuviin osaamistarpeisiin, erityisesti vihreää ja digitaalista siirtymää varten, ja että priorisoidaan aikuiskoulutusta ja ammatillista koulutusta. Hallinnollisten esteiden vähentäminen, innovoinnin edistäminen ja tehokkaiden työehtosopimusneuvottelujen tukeminen voi auttaa varmistamaan tuottavuuden kasvun ja pitämään samalla yllä palkkojen nousua ja kilpailukykyä.

---

76 Eurostat [nama_10_pl_ulc], kansantalouden tilinpito.

77 Ks. European economic forecast – Autumn 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

78 Euroopan komissio, Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual Review 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

Vaikka työvoimapula on vähentynyt pandemian jälkeisestä huipusta, se on edelleen suuri ja rajoittaa yritysten toimintaa keskeisillä aloilla. EU:n avointen työpaikkojen osuus eli vakanssiaste laski vuoden 2022 toisen neljänneksen ja vuoden 2025 toisen neljänneksen välillä 3,1 prosentista 2,1 prosenttiin. Tämä on alle vuosien 2022–2023 neljännesvuosittaisen keskiarvon, joka oli 2,9 prosenttia, mutta se on edelleen suurempi kuin pandemiaa edeltänyt keskiarvo, joka oli 1,7 prosenttia vuosina 2013–2019. Vuoden 2025 toisella neljänneksellä vakanssiaste oli suurin Alankomaissa, Belgiassa ja Itävallassa (yli 3,4 prosenttia) ja alhaisin Espanjassa, Puolassa ja Romaniassa (alle 0,8 prosenttia). Merkittävä osa johtajista raportoi, että työvoimapula rajoittaa edelleen tuotantoa ja että tilanne on parantunut vain hieman edellisvuoteen verrattuna[79]. Työvoimapulasta kärsivät eniten majoitusala, hallinto- ja tukipalvelut, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, rakennusala sekä tiedotus- ja viestintäala[80]. Rakenteelliset tekijät – kuten väestörakenteen muutos ja vihreästä ja digitaalisesta siirtymästä johtuvat uudet osaamistarpeet – todennäköisesti pitävät pulaa yllä tietyillä aloilla[81]. Vaikka työvoiman ylimitoitus – tilanne, jossa yritykset pitävät palveluksessaan enemmän työntekijöitä kuin nykyisillä tuotantotasoilla välittömästi tarvitaan – väheni vuoden 2025 alussa, se on pysynyt yleisenä vuodesta 2023 lähtien, mikä saattaa hidastaa tulevaa työllisyyden kasvua, joskin jatkuva työvoimapula nopeasti kasvavilla aloilla, kuten tieto- ja viestintätekniikan alalla ja hoiva-alalla, viittaa siihen, että mahdollisuuksia työpaikkojen luomiseen on edelleen, jos varmistetaan hyvät työolot.

---

79 Euroopan komissio, Business and consumer surveys. Työvoimapulasta raportoivien johtajien osuus rakennusalalla oli 27,4 prosenttia, palvelualalla 23 prosenttia ja tuotantoteollisuuden alalla 18,2 prosenttia vuoden 2025 toisella neljänneksellä.

80 Tilastollinen luokitus NACE Rev. 2, luokat B–S.

81 Ks. European economic forecast – Autumn 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

Pilaria käsittelevä tekstilaatikko 1: Yhteisötalouden toimintasuunnitelman väliarviointi

Yhteisötalous toimii merkittävänä EU:n sosiaalisen markkinatalouden mallin ja kestävän vaurauden edistäjänä. Yhteisötalouden yleisenä tavoitteena on asettaa sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät tavoitteet voittojen edelle. Näin ollen suurin osa yhteisötalouden voitoista sijoitetaan uudelleen yhteistä etua palveleviin hyviin tarkoituksiin, ja siinä noudatetaan demokraattista tai osallistavaa hallintotapaa. EU:ssa[82] yhteisötalouden ekosysteemissä on yli 4,3 miljoonaa toimijaa. Yhteisötalouden toimijoilla on erilaiset liiketoiminta- ja organisaatiomallit, ja ne toimivat monilla eri aloilla (esim. maatalous, rakentaminen, kauppa, energia, tieto- ja viestintätekniikka, rahoitus, terveydenhuolto, koulutus, sosiaalipalvelut ja kulttuuri). Tällaiset toimijat voivat auttaa paikkaamaan palveluvajeita ja tarjoamaan innovatiivisia ja räätälöityjä ratkaisuja esimerkiksi terveys- ja sosiaalialalla (jolla 3,3 miljoonaa EU:n yhteisötalouden palveluksessa olevista 11,5 miljoonasta ihmisestä työskentelee). Ekosysteemin kehittämiseksi Euroopan komissio hyväksyi vuonna 2021 yhteisötalouden toimintasuunnitelman, jolla on kolme päätavoitetta: i) luodaan yhteisötalouden menestymistä edistävä kehys, ii) tarjotaan mahdollisuuksia yhteisötalouden toimijoille (mukaan lukien rahoituksen saatavuus) ja tuetaan valmiuksien kehittämistä ja iii) edistetään yhteisötalouden ja sen mahdollisuuksien tunnustamista[83].

Yhteisötaloudessa työskentelevien osuus vaihtelee EU:n eri jäsenvaltioissa

Yhteisötaloudessa työskentelevien osuus EU:ssa (% kokonaistyöllisyydestä), 2023

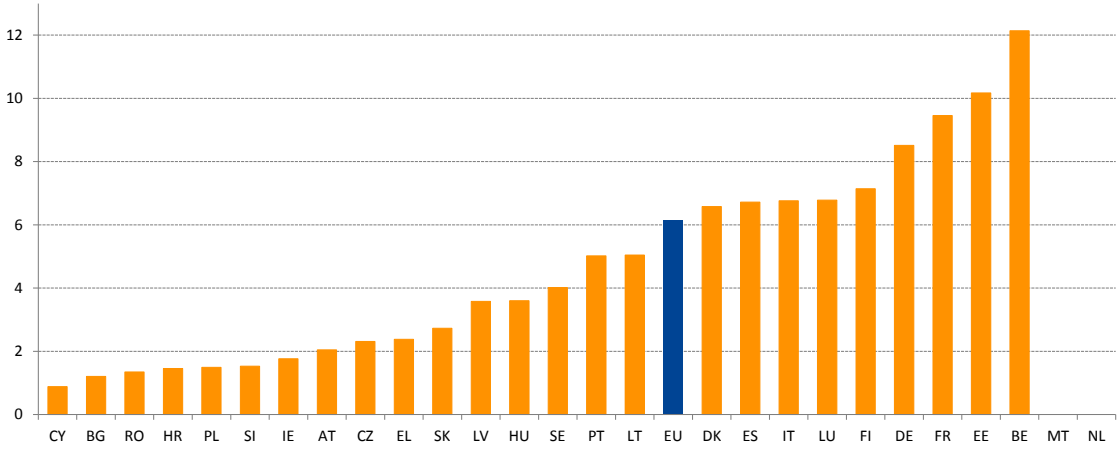

Huomautus: Tietoja ei saatavilla: MT ja NL. Tietoja olisi käsiteltävä vähimmäisarvoina, koska vain harvat jäsenvaltiot toimittavat yhteisötaloutta koskevia kansallisia tilastotietoja. Yhteisötalouden erilaiset kansalliset määritelmät ja sen eri tasoinen tunnustaminen vaikeuttavat kaikkien yhteisötalouden organisaatioiden tunnistamista tiedoissa.
Lähde: Benchmarking the socio-economic performance of the EU social economy.

82 Euroopan komissio ym., *Benchmarking the socio-economic performance of the EU social economy – Improving the socio-economic knowledge of the proximity and social economy ecosystem*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024.

83 Ks. Yhteisötalouden toimintasuunnitelma.

Yhteisötalouden koko potentiaalin hyödyntämiseksi tarvitaan lisätoimia. Yhteisötalouden tunnustamisen taso, sen toimintaedellytykset ja rahoituksen saatavuus vaihtelevat jäsenvaltioittain. Noin 6,3 prosenttia EU:n työssäkäyvästä väestöstä työskenteli yhteisötaloudessa vuonna 2023. Yhteisötaloudessa työskentelevien henkilöiden osuudessa on havaittavissa huomattavaa vaihtelua. Belgiassa ja Virossa tämä osuus oli yli 10 prosenttia, kun taas seitsemässä muussa jäsenvaltiossa (Kypros, Bulgaria, Romania, Kroatia, Puola, Slovenia ja Irlanti) se oli alle 2 prosenttia (ks. edellä oleva kaavio). Tässä tulee esiin yhteisötalouden epätasainen kehitys eri puolilla EU:ta mutta myös monissa jäsenvaltioissa ja monilla alueilla sen käyttämätön kasvu- ja työllistämispotentiaali, joka voitaisiin aktivoida, jos sitä tuettaisiin asianmukaisilla toimenpiteillä.

Euroopan komissio tekee vuonna 2026 yhteisötalouden toimintasuunnitelmaa koskevan väliarvioinnin, jossa arvioidaan edistymistä ja käsitellään uusia haasteita. Useimmat toimintasuunnitelmaan sisältyvistä 63:sta EU:n tason toimesta on jo toteutettu tai niitä toteutetaan parhaillaan. Keskeinen virstanpylväs oli vuonna 2023 yhteisötalouden toimintaedellytyksistä annettu neuvoston suositus, jolla tuetaan jäsenvaltioita yhteisötalouden edistämisessä kaikilla politiikanaloilla. EU:n yhteisötalouden yhteinen yhdyskäytävä otettiin käyttöön keskitettynä yhteyspisteenä, josta saa asiaankuuluvia tietoja ja resursseja. Vuodesta 2022 lähtien InvestEU-ohjelman sosiaalisten investointien ja osaamisen politiikkaikkunassa (SISW) on otettu käyttöön useita rahoitustuotteita. EU:n takuuta korotettiin vuonna 2025 voimakkaan kysynnän vuoksi (vuoden 2024 loppuun mennessä SISW:n puitteissa hyväksyttiin takuita 1,54 miljardin euron edestä)[84]. Väliarvioinnissa tarkastellaan kaikkia saavutuksia ja linjataan suunnitelma uusiin haasteisiin vuoteen 2030 ulottuvalla aikajänteellä.

[84] Ks. InvestEU-ohjelman indikaattorit.

Useissa jäsenvaltioissa on viime aikoina toteutettu toimia yhteisötaloutta koskevien lainsäädäntökehysten tai strategioiden hyväksymiseksi. Tšekissä laki työelämään integroivista yhteisötalouden yrityksistä tuli voimaan tammikuussa 2025, ja heinäkuussa 2025 hallitus hyväksyi yhteiskunnallista yrittäjyyttä koskevan strategiakehyksen vuosiksi 2026–2030. **Irlannissa** hyväksyttiin heinäkuussa 2024 ”Trading for Impact” -politiikka eli yhteisötalouden yrityksiä koskeva kansallinen politiikka vuosiksi 2024–2027. **Belgiassa** Flanderissa toteutetaan investointeja, joiden avulla yhteisötalouteen voidaan luoda 1 000 uutta tuettua työpaikkaa toimikauden 2024–2029 loppuun mennessä. **Espanjassa** muutettiin osuuskuntia koskevaa lakia alan toimijatyyppien selventämiseksi ja julkisen tuen tavoitteiden päivittämiseksi. Kesäkuussa 2024 maassa myös perustettiin 400 miljoonan euron sosiaalisten vaikutusten rahasto, jolla tuetaan sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä investointeja, myös yhteisötalouden toimijoihin. **Puolassa** ehdotettiin yhteisötalouslain muuttamista siten, että laajennetaan yhteisötalouden määritelmää, lievennetään yhteisötalouden yrityksiä koskevia sääntöjä, parannetaan tukivälineitä ja vahvistetaan integrointi- ja koordinointitoimia. **Romaniassa** käynnistettiin huhtikuussa 2025 ESR+ -hanke, jolla edistetään yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden kehityksen seurantaa ja arviointia ja jonka tavoitteena on kehittää yhteisötaloutta koskeva kansallinen strategia.

SURE-välineestä tuetuista työajan lyhentämisjärjestelyistä hankitaan kokemuksia tulevien talouden häiriöiden hallitsemiseksi. SURE-välineen (eurooppalainen hätätilasta aiheutuvien työttömyysriskien lieventämisen tilapäinen tukiväline) loppuarvioinnin[85] mukaan työpaikkojen säilyttämistä koskevien järjestelyjen – myös SURE-välineestä rahoitettujen järjestelyjen – arvioidaan säästäneen 1,03–1,66 miljoonaa työpaikkaa vuonna 2020 tukea saaneissa jäsenvaltioissa. Arvioiden mukaan tällaisilla järjestelyillä turvattiin 13,3 prosenttia työllisyydestä vuonna 2020 ja 1,1 prosenttia vuonna 2021[86]. Nykytilanteessa, jossa epävarmuus on lisääntynyt geopoliittisten jännitteiden vuoksi ja keskeisillä aloilla on suunniteltu työpaikkojen vähennyksiä, useissa jäsenvaltioissa on turvauduttu yhä enemmän työajan lyhentämisjärjestelyihin. Pandemian aikana käytettyjen erilaisten strategioiden hyödyntäminen on olennaisen tärkeää, jotta voidaan parantaa tällaisten ohjelmien suunnittelua ja tehokkuutta kaikkialla EU:ssa. On näyttöä siitä, että työajan lyhentämisjärjestelyt ovat tehokkaimpia tilapäisten kriisien aikana, sillä niissä asetetaan etusijalle haavoittuvassa asemassa olevat yritykset ja työntekijät ja vältetään elinkelvottomien työpaikkojen tukeminen pitkällä aikavälillä[87].

Itsenäinen ammatinharjoittaminen on vähentynyt EU:ssa tasaisesti, joskin tilanne vaihtelee aloittain ja maittain. Itsenäisten ammatinharjoittajien osuus kaikista työntekijöistä (20–64-vuotiaat) pieneni vuosien 2010 ja 2024 välillä 13,2 prosentista 10,6 prosenttiin. Osuus pieneni eniten maa-, metsä- ja kalataloudessa sekä tukku- ja vähittäiskaupassa mutta kasvoi merkittävästi julkisella sektorilla ja siihen yhteydessä olevilla toimialoilla (esim. julkishallinto, koulutus ja terveydenhuolto) sekä tieto- ja viestintätekniikan alalla. Myös itsenäisten ammatinharjoittajien osaamisprofiili on muuttunut: vuonna 2024 heistä 40 prosentilla oli korkea-asteen koulutus, kun vuonna 2010 vastaava osuus oli 28 prosenttia. Köyhyysriski pysyi kuitenkin merkittävänä: itsenäisten ammatinharjoittajien (18–64-vuotiaat) köyhyysriskiaste (22,3 prosenttia) on yli kaksinkertainen palkansaajiin nähden (9,2 prosenttia) (ks. jakso 2.3.1). Itsenäisten ammatinharjoittajien osuus vaihtelee maittain huomattavasti Kreikan 26,3 prosentista ja Italian 19,2 prosentista Tanskan, Saksan, Kyproksen, Luxemburgin ja Ruotsin alle 9 prosenttiin. Vuosina 2014–2024 yksinyrittäjien (noin 70 prosenttia itsenäisistä ammatinharjoittajista useimmissa jäsenvaltioissa) osuus kokonaistyöllisyydestä pieneni 10,0 prosentista 8,9 prosenttiin, koska nuoremmissa ikäryhmissä itsenäisiksi ammatinharjoittajiksi ryhtyvien määrä ei riittänyt kompensoimaan ikääntyneiden työntekijöiden poistumista työmarkkinoilta.

---

85 Ks. SWD(2025) 47 final.

86 Euroopan komissio, *Labour market and wage developments in Europe – Annual review 2021*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2021, ja Eurofound, *Weathering the crisis:How job retention schemes preserved employment and incomes during the pandemic*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024.

87 Euroopan komissio, Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual Review 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

Työttömyys, joka oli jo ennätyksellisen alhainen, väheni edelleen vuonna 2024 ja vuoden 2025 alussa, ja jäsenvaltioiden välillä on merkkejä ylöspäin suuntautuvasta lähentymisestä. Työttömyysaste EU:ssa (15–74-vuotiaat) laski 5,9 prosenttiin vuonna 2024 (6,1 prosenttia vuonna 2023), mikä on kaikkien aikojen alhaisin taso. Syyskuussa 2025 EU:n työttömyysaste oli 6,0 prosenttia. Suurin vuotuinen lasku (vähintään 1 prosenttiyksikkö) tapahtui Italiassa, Kroatiassa ja Kreikassa, kun taas Tanskassa, Virossa, Suomessa, Luxemburgissa ja Ruotsissa aste nousi yli 0,7 prosenttiyksikköä (ks. kaavio 2.1.2). Suomen ja Ruotsin tilanne on ”kriittinen”, mikä johtuu sekä korkeasta työttömyysasteesta että sen merkittävästä kasvusta vuodesta 2023 alkaen, ja Ranskan, Liettuan, Latvian, Tanskan, Luxemburgin ja Viron tilanne on ”seurattava”, koska niissä työttömyysaste on korkea ja edistymistä on tapahtunut keskimääräistä vähemmän. Tilanne on edelleen ”heikko mutta paranemassa” Espanjassa (11,4 prosenttia) ja Kreikassa (10,1 prosenttia), koska parannusta on tapahtunut selvästi keskimääräistä enemmän mutta työttömyysaste on edelleen korkea. ”Parhaiten suoriutuvia” ovat Tšekki, Puola, Saksa ja Malta, joissa työttömyysaste on 2,6–3,4 prosenttia. Vaikka maiden väliset erot ovat edelleen suuria, ne ovat kaventumassa, sillä korkean työttömyysasteen maissa – kuten Espanjassa ja Kreikassa – tilanne on parantunut selvästi.

Työttömyysasteet vaihtelevat huomattavasti sukupuolen ja alueen mukaan[88]. Naisten työttömyysaste (6,2 prosenttia vuonna 2024) on edelleen korkeampi kuin miesten (5,7 prosenttia). Alueellisia eroja on edelleen: vuonna 2024 aste oli alhaisin maaseutualueilla (5,1 prosenttia), ja niiden jälkeen tulivat kaupungit/esikaupungit (5,6 prosenttia) ja kaupungit (6,7 prosenttia). NUTS 2 -alueiden väliset erot kuvastavat työllisyysasteen eroja (ks. edellä) lukuun ottamatta Ruotsia, joka suoriutuu heikommin työttömyyden osalta (ks. kaavio 6 liitteessä 5). Joidenkin syrjäisimpien alueiden – Guadeloupen, Martiniquen, Guyanan, Réunionin, Mayotten ja Kanariansaarten – työttömyysasteet ovat EU:n korkeimpia.

88 Tarkempi analyysi sukupuolten työllisyyseroista ja muista eroista alueellisella tasolla on saatavilla Yhteisen tutkimuskeskuksen (JRC) julkaisussa EU Regional Gender Equality Monitor.

Kaavio 2.1.2: Työttömyys väheni lähes puolessa jäsenvaltioista vuonna 2024

Työttömyysaste (15–74-vuotiaat), vuoden 2024 tasot ja muutokset edellisvuoteen nähden (%, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

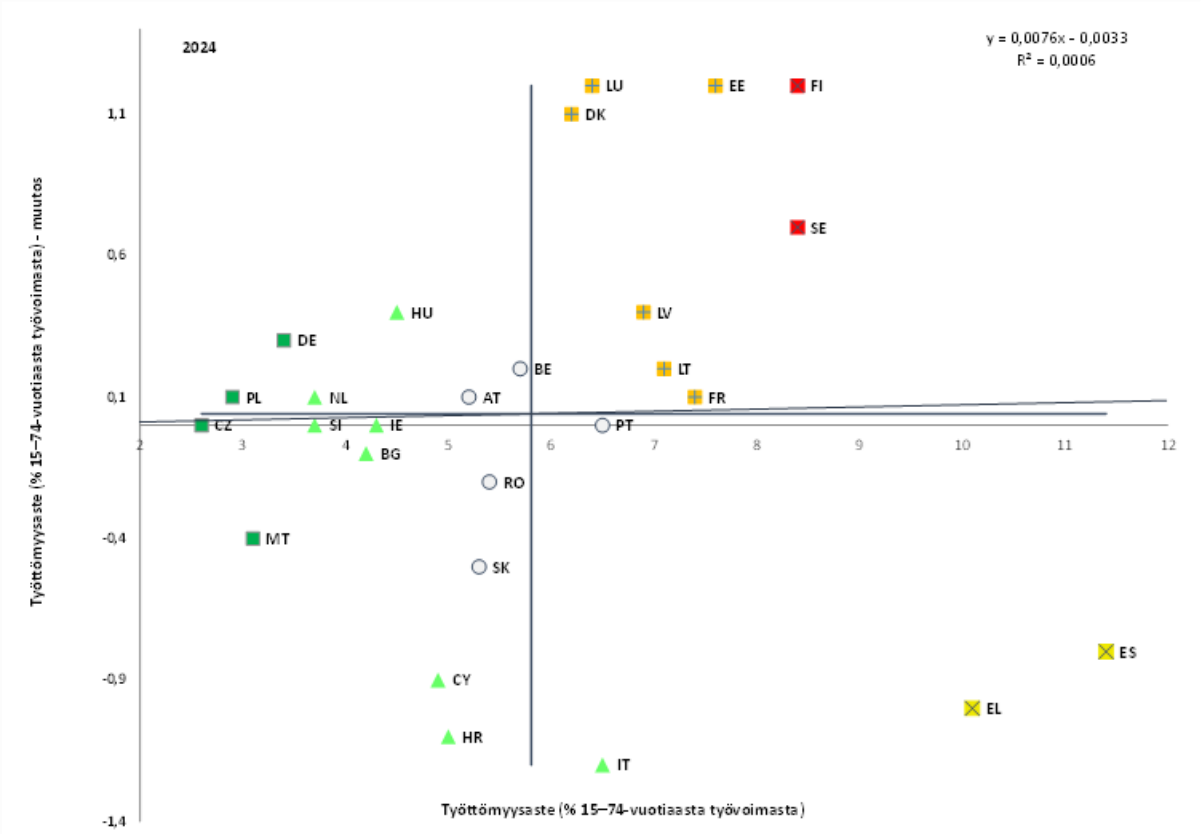

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Erilaiset määritelmät: ES ja FR. Katkos aikasarjassa: BG.

Lähde: Eurostat [une_rt_a], EU:n työvoimatutkimus.

Vihreiden ammattien osuus kasvaa kaikkialla EU:ssa, ja joissakin näistä ammateista on työvoimapulaa uusien osaamistarpeiden vuoksi. Ympäristöhyödykkeiden ja -palvelujen alan työllisyys kasvoi vuosien 2015 ja 2022 välillä 2,2 prosentista 3,1 prosenttiin, ja alan osuus työllisyydestä vaihteli merkittävästi maiden välillä vuonna 2022 (Unkarin 1 prosentista Luxemburgin 5,7 prosenttiin)[89]. Vaihtoehtoisten arvioiden mukaan vihreiden työpaikkojen osuus EU:n työvoimasta voisi jo olla jopa 11,3 prosenttia[90]. Samaan aikaan päästöintensiiviset alat[91] työllistävät edelleen 3,1 prosenttia EU:n työntekijöistä (osuus vaihtelee Kyproksen 0,9 prosentista Tšekin 7,1 prosenttiin). Tuoreessa analyysissa[92] yksilöitiin 24 vihreän siirtymän kannalta merkityksellistä ammattia, joissa on työvoimapulaa useissa jäsenvaltioissa. Vihreän siirtymän kannalta merkityksellisiä ammatteja, joissa työvoimapula on yleisintä eri maissa, ovat putkiasentajat (20 jäsenvaltiota), eristystyöntekijät, maa- ja vesirakennusinsinöörit sekä ilmastointi- ja jäähdytysmekaanikot (14), maa- ja vesirakennusteknikot (12) ja kattoasentajat (11). Nämä ammatit edellyttävät erittäin teknistä ja ruumiillisen työn osaamista, joka on olennaisen tärkeää vihreän siirtymän kannalta.

---

89 Eurostat [env_ac_egss1], [nama_10_a10_e].

90 Perustuu Yhteisen tutkimuskeskuksen Greenjobs-hankkeen yhteydessä tekemiin laskelmiin. Niissä on hyödynnetty Gilin, Verdolinin ja Vonan (2020) ehdottamaa tehtäväperusteista ONET-lähestymistapaa vihreiden työpaikkojen työllisyyden mittaamiseksi EU:ssa.

91 Päästöintensiivisillä aloilla tarkoitetaan seuraavia: kaivostoiminta ja louhinta (NACE-koodi: B), kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus (C20), muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus (C23), perusmetallien valmistus (C24) sekä moottoriajoneuvojen, perävaunujen, puoliperävaunujen ja muiden kuljetusvälineiden valmistus (C29).

92 Ammatin katsotaan kärsivän ”laajasta työvoimapulasta”, jos vähintään viisi jäsenvaltiota ilmoittaa siihen liittyvästä työvoimapulasta. Se on yksi puhtaan teollisuuden ohjelman keskeisistä suorituskykyindikaattoreista.

Oikeudenmukaisella ja osallistavalla siirtymäpolitiikalla, joka kohdennetaan niihin, joihin vihreä siirtymä erityisesti vaikuttaa, voidaan tukea työntekijöiden liikkuvuutta, lievittää työvoimapulaa ja varmistaa, että vihreän siirtymän hyödyt jakautuvat laajasti. Siirtyminen vähähiiliseen kiertotalouteen edellyttää fossiilisia polttoaineita käyttävillä aloilla työskentelevien uudelleenkouluttamista kasvaville aloille, kuten nettonollateollisuuden, uusiutuvan energian tuotannon, rakentamisen, jätehuollon ja valmistusteollisuuden alalle. Sähköistäminen ja raaka-aineiden kysynnän kasvu lisäävät työllisyyttä myös sähkö- ja energiaintensiivisillä aloilla. Vuonna 2023 noin 30 prosenttia kaikista työntekijöistä EU:ssa (mukaan lukien 30 miljoonaa työntekijää valmistusteollisuudessa, 15 miljoonaa rakennusalalla ja 10 miljoonaa kuljetus- ja varastointialalla) työskenteli siirtymäaloilla[93]. Alojen välinen liikkuvuus on kuitenkin edelleen vähäistä, sillä vain 1,8–3,9 prosenttia työntekijöistä vaihtaa alaa vuosittain. Osuus on pysynyt suurin piirtein samana vuodesta 2016. Jatkuva työvoimapula ilmaston kannalta merkityksellisissä ammateissa korostaa tarvetta toimintapolitiikkaan, jolla autetaan työntekijöitä sopeutumaan muuttuviin osaamistarpeisiin tai siirtymäaloille. Vihreä siirtymä tarjoaa myös mahdollisuuksia parantaa työpaikkojen laatua, sillä uudet ja kehittymässä olevat vihreät ammatit (esim. uusiutuvan energian insinöörit ja vihreän politiikan suunnittelujohtajat) tarjoavat yleensä korkeampia palkkoja ja vakaampia työsopimuksia[94]. Hyödyt jakautuvat kuitenkin epätasaisesti ja koskevat pääasiassa korkean osaamistason tehtäviä[95]. Teknisten ja ruumiillista työtä edellyttävien työpaikkojen (esim. sähkö- ja mekaniikkainsinöörien, sähkölinja-asentajien ja -korjaajien) kasvavaan kysyntään[96] voi liittyä suurempia fyysisiä riskejä ja heikompi pääsy työpaikan resursseihin ja vähemmän itsenäisyyttä. Näiden työpaikkojen houkuttelevuuden lisäämiseksi toimintapolitiikalla olisi pyrittävä ratkaisemaan työpaikkojen laatuun liittyviä kysymyksiä, erityisesti työolojen, palkan ja resurssien saatavuuden osalta. Aktiivisella työvoimapolitiikalla, johon sisältyvät muun muassa osaamisen kehittäminen, työllisyyskannustimet ja työnhaun tukeminen, on keskeinen rooli tuettaessa työntekijöitä työelämän siirtymissä talouden muutosten aikana.

---

93 Fulvimari A. et al., Estimating labour market transition costs and social investment needs of the green transition – a new approach, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025. ’Siirtymäaloihin’ kuuluvat muun muassa alat, i) jotka ovat keskeisessä asemassa ilmastoneutraaliuteen siirtymisessä, kun otetaan huomioon niiden rooli ilmastotavoitteiden täytäntöönpanossa, tai ii) joissa odotetaan esiintyvän merkittäviä työllisyyteen liittyviä muutoksia hiilestä irtautumisen vuoksi, tai iii) molemmat.

94 OECD, Employment Outlook 2024: The Net-Zero Transition and the Labour Market, Pariisi, 2024.

95 Eurofound, Job quality side of climate change, Working conditions and sustainable work series, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2024.

96 Työpaikat, joissa työvoiman kysyntä kasvaa vihreiden tuotteiden ja palvelujen kysynnän kasvun vuoksi mutta joiden tehtäväsisältö ei välttämättä muutu.

Digitaalinen siirtymä muokkaa edelleen talouksia ja työmarkkinoita, luo uusia mahdollisuuksia ja moninkertaistaa täydennys- ja uudelleenkoulutuksen tarpeen. Tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoiden määrä EU:ssa on kasvanut tasaisesti vuodesta 2013 (59,3 prosenttia) ja oli yli 10,3 miljoonaa vuonna 2024[97]. Naiset ovat kuitenkin edelleen selvästi aliedustettuina, ja heidän osuutensa tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoista on vain 19,5 prosenttia. Nykyvauhdilla tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoiden määrä nousee noin 12 miljoonaan vuoteen 2030 mennessä, mikä on selvästi alle EU:n 20 miljoonan tavoitteen, kun kilpailu digitaaliosaajista kiristyy (ks. jakso 2.2.1)[98]. Hiljattaisessa Eurobarometri-kyselyssä[99] useimmat vastaajat katsoivat, että digitaaliteknologialla, myös tekoälyllä, on myönteinen vaikutus heidän työhönsä sekä talouteen, yhteiskuntaan ja elämänlaatuun. Lisäksi 62 prosenttia vastaajista suhtautuu myönteisesti robotteihin ja tekoälyyn työssä, ja 70 prosenttia uskoo niiden parantavan tuottavuutta. Huolenaiheitakin kuitenkin esiintyy: vastaajista 84 prosenttia katsoo, että tekoäly edellyttää huolellista hallintaa yksityisyyden suojelemiseksi ja avoimuuden varmistamiseksi työpaikalla. Vuosina 2012–2023 työllisyys siirtyi merkittävästi matalapalkkaisista korkeapalkkaisiin työpaikkoihin, ja samaan aikaan aloilla, joilla tuottavuuden kasvu on hidasta, työllisyysaste kasvoi[100]. Tämä saattaa johtua uuden teknologian ja automaation käyttöönotosta, sillä aloilla, joilla tuottavuuden kasvu on voimakasta, tarvitaan vähemmän työntekijöitä tuotannon ylläpitämiseksi, mikä johtaa työpaikkojen asteittaiseen uudelleenkohdentamiseen aloille, joilla tuottavuuden kasvu on hidasta. Saatavilla oleva näyttö tekoälyn vaikutuksista työmarkkinoihin ei ole vielä luotettavaa.

97 Towards Digital Decade targets for Europe - Statistics Explained – Eurostat.

98 Europe's digital decade:2030 targets | Euroopan komissio.

99 Artificial Intelligence and the future of work, helmikuu 2025, Eurobarometri-kysely.

100 Euroopan komissio, *Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual Review 2025*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

Kaavio 2.1.3: Palkat nousivat edelleen vuonna 2024, ja maiden välillä oli merkittäviä eroja

Nimelliset työvoimakustannukset työntekijää kohti, vuotuinen muutos (%)

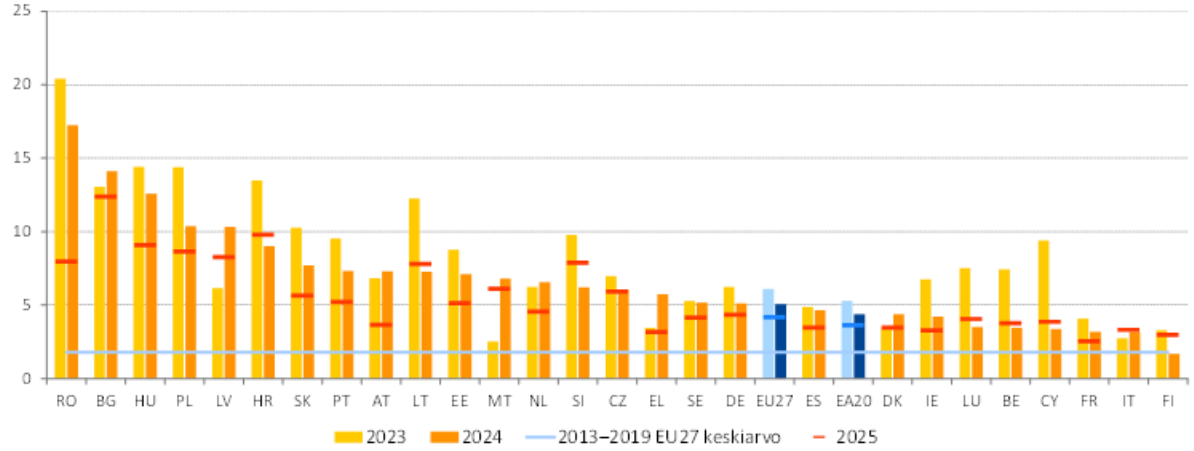

Huomautus: Huomautus: EA-20 tarkoittaa niitä 20:tä maata, jotka ovat ottaneet euron käyttöön. Nimelliskorvaus työntekijää kohti lasketaan siten, että palkansaajakorvausten kokonaismäärä jaetaan työntekijöiden kokonaismäärällä. Nimelliskorvaus sisältää bruttopalkkojen lisäksi työnantajamaksut. Vuoden 2025 tiedot perustuvat ennusteisiin, jotka on laskettu komission syksyn 2025 talousennusteen (”European Autumn 2025 Economic Forecasts”) perusteella.
Lähde: AMECOn tietokanta [HWCDW] ja Eurostat, kansantalouden tilinpito [namq_10_gdp], [namq_10_a10_e].

Palkkojen kasvu EU:ssa oli edelleen vahvaa vuonna 2024, mutta kehityksessä oli merkittävää vaihtelua jäsenvaltioittain. Työntekijäkohtaisten nimellisten työvoimakustannusten vuotuinen kasvu oli 5,1 prosenttia – vuoden 2023 ennätyksellisen 6,1 prosentin jälkeen – inflaation hidastuessa ja kireän työmarkkinatilanteen helpottuessa[101]. Kasvu oli (edellisvuoteen verrattuna) suurinta Keski- ja Itä-Euroopan jäsenvaltioissa: yli 10 prosenttia Bulgariassa, Romaniassa, Unkarissa, Puolassa ja Latviassa ja 7,0–10,0 prosenttia Kroatiassa, Slovakiassa, Portugalissa, Itävallassa, Liettuassa ja Virossa (ks. kaavio 2.1.3). Monissa näistä jäsenvaltioista inflaatio pysyi suhteellisen korkeana, erityisesti Romaniassa, Kroatiassa, Puolassa ja Unkarissa. Palkkojen kasvu oli sitä vastoin maltillisempaa (3,0–5,0 prosenttia) Belgiassa, Kyproksessa, Tanskassa, Ranskassa, Irlannissa, Italiassa, Luxemburgissa ja Espanjassa, joissa inflaatio oli hitaampaa. Suomessa se oli alle 2,0 prosenttia.

101 Inflaatio hidastui EU:ssa 6,4 prosentista (vuonna 2023) 2,6 prosenttiin (vuonna 2024), ja ennusteiden mukaan se on 2,5 prosenttia vuonna 2025 ja 2,1 prosenttia vuonna 2026. Ks. European economic forecast – Autumn 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

Sopimuspalkkojen nousu on ollut voimakasta vuoden 2023 puolivälistä lähtien, mikä kuvastaa pyrkimyksiä saada reaalitulojen menetykset takaisin. Merkkejä maltillistumisesta on kuitenkin ilmassa.[102] Euroalueella sopimuspalkkojen nousu oli korkeimmillaan 5,4 prosenttia (edellisvuoteen verrattuna) vuoden 2024 kolmannella neljänneksellä, mikä johtui työehtosopimusneuvottelujen lisääntymisestä, kun ammattiliitot pyrkivät kompensoimaan ostovoiman heikkenemistä vuoden 2021 lopusta lähtien[103]. Sopimuspalkkojen nousu on alkanut hidastua vuonna 2025 inflaatiopaineiden vähentyessä.

Kaavio 2.1.4: Reaalipalkat elpyivät vuonna 2024 useimmissa jäsenvaltioissa

Bruttoreaalipalkka työntekijää kohti (vuotuinen muutos, %)

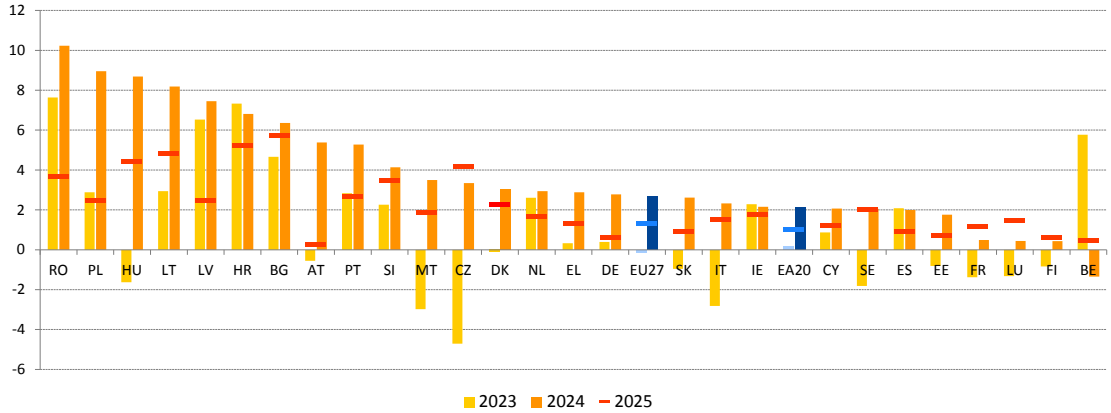

Huomautus: EA tarkoittaa EA-20:tä eli niitä 20:tä maata, jotka ovat ottaneet euron käyttöön. Reaalipalkat on laskettu käyttämällä deflaattorina yhdenmukaistettua kuluttajahintaindeksiä. Vuoden 2025 tiedot perustuvat ennusteisiin, jotka on laskettu komission kevään 2025 talousennusteen (”European Spring 2025 Economic Forecasts”) perusteella.
Lähde: Euroopan komissio, AMECO-tietokanta, bruttonimellispalkka työntekijää kohti [hwwdw], deflaattori; yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi [AMECO 5000 ZCPIH]. Kokonaistyöllisyys (kotimaan käsite) [namq_10_a10_e]. Työntekijäkohtaisten bruttopalkkojen [AMECO-koodi: hwwdw] päivitys syksyn ennusteen mukaisesti ei ollut saatavilla 19. marraskuuta, jolloin viimeisin päivitys oli mahdollinen.

---

102 Sopimuspalkkojen kasvu on suora tulos työmarkkinaosapuolten välisistä palkkaneuvotteluista. Se sisältää sekä äskettäin neuvotellut että aiemmin sovitut palkat. Yleensä siihen eivät sisälly bonukset, ylityökorvaukset ja muut yksilölliset korvaukset, jotka eivät liity työehtosopimusneuvotteluihin. Maksettuihin palkkoihin verrattuna sopimuspalkoissa ei myöskään oteta huomioon tehtyjen työtuntien lukumäärää (koska ne on määritetty kokopäivätyön pohjalta), ja ne muodostavat joillakin sektoreilla vähimmäispalkan.

103 Euroopan komissio,*Labour market and wage developments in Europe – Annual review 2021*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2021, ja Eurofound, *Weathering the crisis:How job retention schemes preserved employment and incomes during the pandemic*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024.

Reaalipalkat ovat elpymässä inflaation hidastumisen ja nimellispalkkojen jatkuvan nousun tukemana, mutta elpymisvauhti vaihtelee jäsenvaltioittain. Reaalipalkat laskivat merkittävästi eli 3,7 prosenttia vuonna 2022 ja maltillisemmin eli 0,1 prosenttia vuonna 2023, minkä jälkeen ne elpyivät vuonna 2024 ja nousivat 2,7 prosenttia[104]. Elpyminen johtui pääasiassa inflaation hidastumisesta ja nimellispalkkojen voimakkaasta noususta. Elpyminen oli voimakkainta (yli 8 prosenttia) Romaniassa, Puolassa, Unkarissa ja Liettuassa sekä (yli 6 prosenttia) Latviassa, Kroatiassa ja Bulgariassa (ks. kaavio 2.1.4). Belgiassa reaalipalkat laskivat 1,3 prosenttia vuonna 2024. Vuonna 2024 reaalipalkat olivat EU:ssa keskimäärin 0,7 prosenttia alle vuoden 2019 tason, ja maiden välillä oli suuria eroja, joissa tulee esiin nimellispalkkojen ja inflaation erilainen dynamiikka. Vuonna 2025 reaalipalkat EU:ssa ovat suurelta osin elpyneet pandemiaa edeltäneelle tasolle, mutta Tšekissä, Saksassa, Italiassa, Suomessa ja Ranskassa ne alittivat edelleen tämän tason.

Kaavio 2.1.5: Lakisääteisten vähimmäispalkkojen korotuksilla kompensoidaan vähimmäispalkan saajien ostovoiman menetystä

Vähimmäispalkkojen kehitys jäsenvaltioissa, joissa on käytössä lakisääteinen vähimmäispalkka (muutos %)

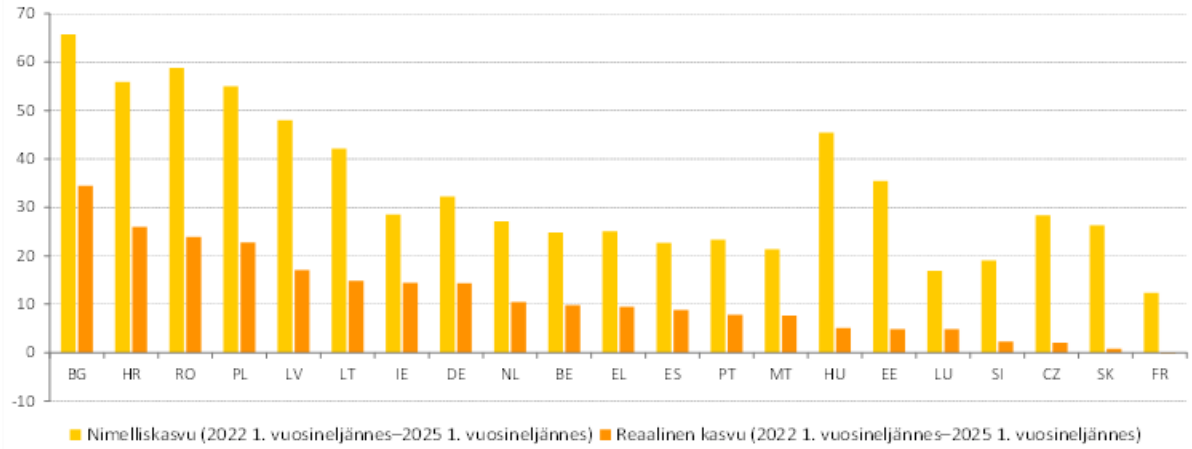

Huomautus: Kyprosta ei otettu huomioon, koska lakisääteinen vähimmäispalkka otettiin käyttöön vuonna 2023.
Lähde: Eurofound ja Eurostat [earn_mw_cur, prc_hicp_midx].

104 Reaalipalkat on laskettu käyttämällä deflaattorina yhdenmukaistettua kuluttajahintaindeksiä.

Viimeaikaisilla vähimmäispalkkojen korotuksilla EU:ssa on autettu torjumaan inflaation vaikutusta pienituloisiin työntekijöihin. Lakisääteiset vähimmäispalkat nousivat tammikuun 2022 ja tammikuun 2025 välisenä aikana yli 20 prosenttia kaikissa jäsenvaltioissa, joissa on käytössä lakisääteinen vähimmäispalkka[105], lukuun ottamatta Ranskaa, Luxemburgia ja Sloveniaa. Kasvu vaihteli Ranskan 12,4 prosentista Bulgarian 65,7 prosenttiin ja ylitti 40 prosenttia kuudessa muussa jäsenvaltiossa (Romania, Kroatia, Puola, Latvia, Unkari ja Liettua)[106] (ks. kaavio 2.1.5). Myös reaalisesti näissä maissa kasvu oli voimakkainta korkeasta inflaatiosta huolimatta. Reaaliset vähimmäispalkat nousivat kuitenkin alle 5 prosenttia Luxemburgissa, Tšekissä, Slovakiassa, Virossa ja Sloveniassa ja laskivat hieman Ranskassa. Myös maissa, joissa vähimmäispalkat määritetään työehtosopimuksilla, reaalipalkkojen kasvu vuonna 2024 tuki ostovoimaa erityisesti matalapalkka-aloilla[107]. Viimeaikaiset tutkimukset osoittavat, että kansalliset vähimmäispalkan korotukset vauhdittavat palkkojen yleistä nousua, tukevat työehtosopimusneuvotteluja ja nostavat vähimmäispalkkoja matalapalkka-aloilla[108].

---

105 Lakisääteinen vähimmäispalkka on käytössä 22 jäsenvaltiossa: Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Kreikka, Kroatia, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Saksa, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari ja Viro.

106 Vähimmäispalkkoja päivitetään usein vuosittain vuoden alussa. Vähimmäispalkat nousivat tammikuun 2022 ja tammikuun 2025 välisenä aikana eniten Puolassa (49 prosenttia), Bulgariassa (44 prosenttia), Latviassa (40 prosenttia) ja Kroatiassa (34 prosenttia). Ne nousivat 20–30 prosenttia Alankomaissa, Belgiassa, Irlannissa, Liettuassa, Romaniassa, Saksassa, Unkarissa ja Virossa.

107 Eurofound, Industrial relations and social dialogue. Minimum wages in 2025: Annual review, 2025.

108 Empiiriset tulokset viittaavat siihen, että vähimmäispalkan korottaminen yhdellä prosentilla nostaa vähiten ansaitsevan 25 prosentin palkkoja 0,31 prosenttia. Ks. Eurofound, Impact of national minimum wages on collective bargaining and wages for low-paid workers, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2025.

Kaavio 2.1.6: Vuonna 2024 keskipalkkaa saavan yksinasuvan henkilön verokiila oli useimmissa jäsenvaltioissa pienempi kuin kymmenen vuotta aiemmin

Keskipalkkaa saavan yksinasuvan henkilön verokiila (%)

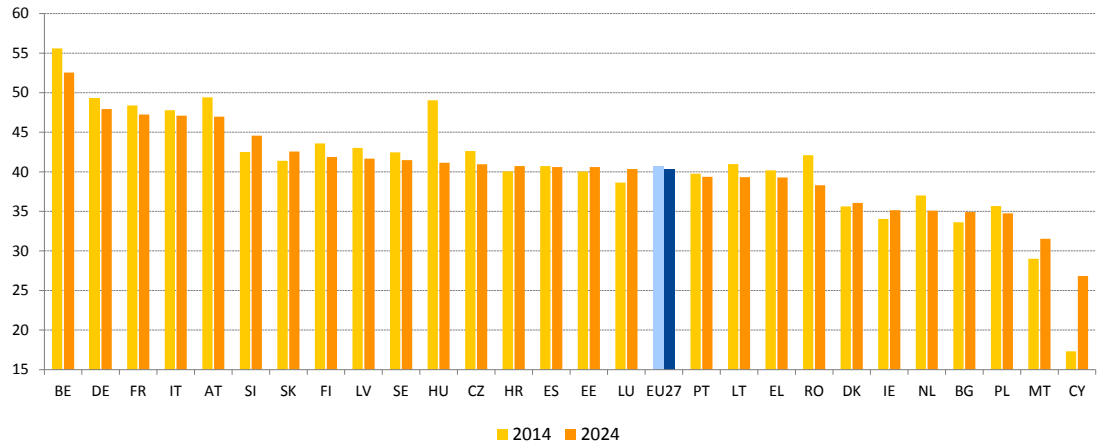

Lähde: Euroopan komissio, talouden ja rahoituksen pääosasto (ECFIN), vero- ja etuustietokanta, OECD:n vero-/etuusmallin perusteella (päivitetty toukokuussa 2025).

Työn verotus vaikuttaa edelleen työntekoon ja työhönottokannustimiin kaikkialla EU:ssa.

Verokiila – joka määritellään työnantajien työvoimakustannusten ja työntekijöiden nettopalkan erotuksena ja ilmaistaan prosentteina kokonaistyövoimakustannuksista – vaikuttaa sekä työvoiman tarjontaan että kysyntään erityisesti toisen tulonsaajan kaltaisissa ryhmissä, joissa työvoiman tarjonta reagoi enemmän verotukseen. Keskipalkkaa saavan yksinasuvan henkilön verokiila on pienentynyt EU:ssa 0,4 prosenttiyksikköä vuodesta 2014 ja oli 40,3 prosenttia vuonna 2024, mikä on edelleen huomattavasti yli OECD:n keskiarvon, joka on 34,9 prosenttia (kaavio 2.1.6)[109]. Se laski yli 1 prosenttiyksikön 11 jäsenvaltiossa ja eniten Unkarissa (–7,9 prosenttiyksikköä), Romaniassa (–3,8 prosenttiyksikköä) ja Belgiassa (–3,0 prosenttiyksikköä). Keskituloisten verokiila sitä vastoin kasvoi samalla ajanjaksolla kymmenessä maassa, erityisesti Kyproksella (+9,5 prosenttiyksikköä), Maltalla (+2,5 prosenttiyksikköä) ja Luxemburgissa (+1,7 prosenttiyksikköä) (ks. tarkemmat tiedot 2.2.1). Pienituloisten (50 prosenttia keskituloista) yksinasuvien henkilöiden keskimääräinen verokiila oli 31,8 prosenttia vuonna 2024, mikä merkitsee 0,3 prosenttiyksikön nousua vuodesta 2023 mutta 2,2 prosenttiyksikön laskua vuodesta 2014.

[109] OECD, Taxing Wages 2025: Decomposition of Personal Income Taxes and the Role of Tax Reliefs, OECD Publishing, Pariisi, 2025.

Tuloverojärjestelmät ovat yleensä progressiivisia, eli pienituloisten verokiila on pienempi. Progressiivisuus on erityisen voimakas Ranskassa, Belgiassa, Alankomaissa, Luxemburgissa ja Italiassa, kun taas Bulgariassa ja Unkarissa on käytössä kiinteä verotus (ks. kaavio 2.1.7). Pienituloisten työntekijöiden verotaakan keventäminen vähentää työmarkkinoiden vääristymiä ja tukee matalan osaamistason työntekijöiden työllistymistä, mutta verojärjestelmät olisi suunniteltava siten, että ne eivät estä siirtymistä parempipalkkaisiin työpaikkoihin.

Kaavio 2.1.7: Verokiila on pienempi matalapalkkaisilla työntekijöillä

Yksinasuvan matalapalkkaisen työntekijän (50 prosenttia ja 67 prosenttia keskipalkasta) verokiila verrattuna keskipalkkaan vuonna 2024 (%)

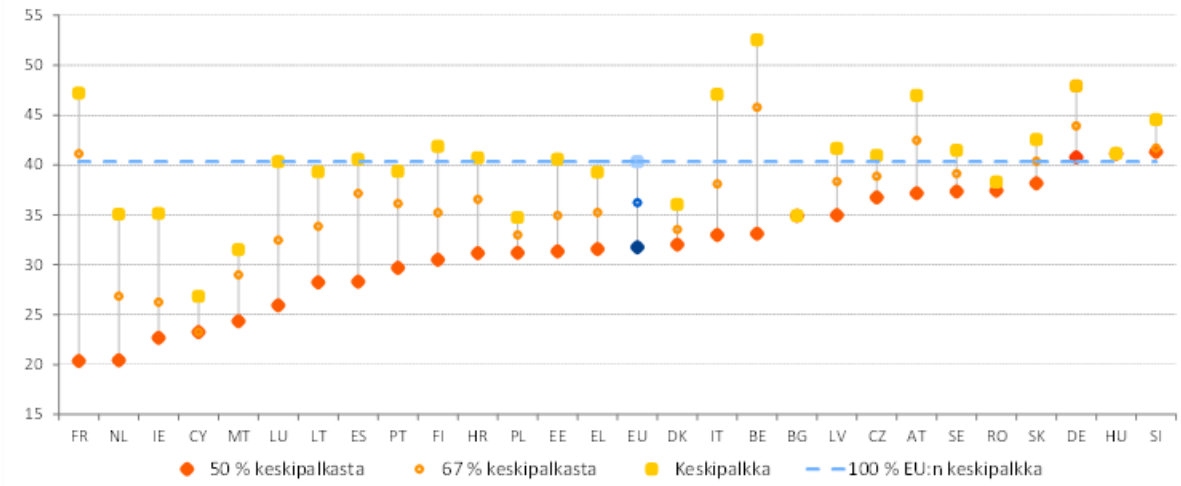

Huomautukset: Jäsenvaltiot esitetään alenevassa järjestyksessä progressiivisuuden mukaan (verokiila (keskipalkka) – verokiila (50 prosenttia keskipalkasta)).
Lähde: Euroopan komissio, talouden ja rahoituksen pääosasto (ECFIN), vero- ja etuustietokanta, OECD:n vero-/etuusmallin perusteella (päivitetty toukokuussa 2025).

Inflaatio voi vääristää verojärjestelmiä ja vaikuttaa sekä progressiivisuuteen että oikeudenmukaisuuteen. Hintojen nousu voi heikentää kiinteitä nimellisiä kynnysarvoja – kuten veroluokkia ja -hyvityksiä – ja johtaa usein progressiivisissa järjestelmissä veroprogressioon, jossa veronmaksajat työnnetään korkeampiin veroluokkiin ja vähennysten ja hyvitysten todellinen arvo laskee. Tällaiset vaikutukset voivat vähentää käytettävissä olevia tuloja ja lisätä köyhyysriskiä. Näitä vääristymiä voidaan lieventää mukautuksilla, jotka perustuvat automaattiseen indeksointiin tai harkinnanvaraisiin päivityksiin. Monissa jäsenvaltioissa tarkistettiin vuosina 2024 ja 2025 tuloverojärjestelmiä inflaatiosta johtuviin vääristymiin puuttumiseksi (ks. jakso 2.1.2).

Verorasitteen siirtäminen työn verotuksesta ympäristöveroihin voi edistää työmarkkinakannustimia, oikeudenmukaisuutta ja ilmastotavoitteita. Hiljattaisessa kohtuuhintaista energiaa koskevassa toimintasuunnitelmassa[110] kehotetaan saattamaan päätökseen energiaverodirektiivin tarkistus (josta on keskusteltu vuodesta 2021 lähtien) ja varmistamaan, että saastuttavimpia polttoaineita verotetaan korkeimmalla mahdollisella tasolla samalla kun edistetään hiilestä irtautumista. Vastaavasti puhtaan teollisen kehityksen ohjelmassa[111] kannustetaan verouudistuksiin, joilla tuetaan sähköistämistä ja poistetaan asteittain fossiilisten polttoaineiden tuet. Myös vuonna 2022 annetussa neuvoston suosituksessa oikeudenmukaisesta siirtymisestä ilmastoneutraaliuteen[112] kannatetaan työhön kohdistuvan verorasitteen keventämistä erityisesti pieni- ja keskituloisten ryhmien osalta ja tulojen siirtämistä ympäristön kannalta kestäviin lähteisiin. Hiiliveroilla voi olla regressiivisiä vaikutuksia, mutta niitä voidaan lieventää huolellisesti suunnitelluilla korvaustoimenpiteillä. Ympäristöverojen osuus EU:n kokonaisverotuloista on kuitenkin vain 5,2 prosenttia (vuonna 2023) – 1,5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2013 – ja niiden osuus on yli 10 prosenttia vain Bulgariassa (11,2 prosenttia) ja Kreikassa (10,6 prosenttia) ja alle 5 prosenttia yhdeksässä maassa. Ympäristöverojen osuudet ovat kasvaneet vuodesta 2013 vain Belgiassa, Bulgariassa ja Romaniassa. Energiansäästöä ja fossiilisten polttoaineiden kulutuksen vähentämistä koskevien verokannustimien kaltaisilla toimenpiteillä voidaan auttaa linjaamaan ilmasto- ja oikeudenmukaisuustavoitteita toisiinsa.

---

110 Kohtuuhintaista energiaa koskeva toimintasuunnitelma –Energiaunionimme todellisen arvon hyödyntäminen kohtuuhintaisen, tehokkaan ja puhtaan energian varmistamiseksi kaikille eurooppalaisille, Euroopan komissio.

111 Puhtaan teollisen kehityksen ohjelma, Euroopan komissio.

112 Neuvoston suositus oikeudenmukaisesta siirtymisestä ilmastoneutraaliuteen (2022/C 243/04).

2.1.2 Jäsenvaltioiden toteuttamat toimenpiteet

Työllisyyden parantamiseksi useat jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön tai laajentaneet työhönottokannustimia ja -tukia, joissa keskitytään aliedustettuihin ryhmiin. Puolassa hyväksyttiin maaliskuussa 2025 uusi laki tukien myöntämisestä työnantajille, jotka palkkaavat vanhempia työntekijöitä. Tuki kattaa enintään puolet vähimmäispalkasta vanhempaa työntekijää kohti 12 kuukauden ajan (50–65-vuotiaiden työntekijöiden osalta) tai kuukauden ajan (eläkeikäisten työntekijöiden osalta, uusittavissa). Tukikauden päätyttyä työnantajan on maksettava täysi palkka ja jatkettava työntekijän työsuhdetta vastaavasti kuuden kuukauden tai yhden kuukauden ajan. **Italiassa** vuoden 2025 talousarviolailla jatkettiin vuosiksi 2025 ja 2026 verovähennystä yrityksille ja itsenäisille ammatinharjoittajille, jotka palkkaavat työntekijöitä vakituisilla työsopimuksilla. Sillä myös otettiin käyttöön tilapäinen verovapautus työnantajan maksamille asumiskustannuksille (vuokra ja ylläpito), jotka ovat enintään 5 000 euroa vuodessa kahden ensimmäisen työskentelyvuoden aikana vakituisille työntekijöille, jotka ansaitsevat enintään 35 000 euroa mutta joiden on maksettava sosiaaliturvamaksuja. **Portugalin** ”+Emprego”-ohjelmasta tarjotaan taloudellisia kannustimia työantajille, jotka palkkaavat työttömiä, jotka ovat rekisteröityneet IEFP-laitokseen (Institute for Employment and Vocational Training) vähintään kolmeksi kuukaudeksi, sekä korkeintaan 35-vuotiaita nuoria, joilla on matala koulutustaso, vammaisia henkilöitä, maahanmuuttajia ja muita huono-osaisiin ryhmiin kuuluvia henkilöitä heidän rekisteröitymisensä kestosta riippumatta. **Kreikassa** käynnistettiin vuoden 2024 lopussa työllisyysohjelma, joka kestää 24 kuukautta. Ohjelman tarkoituksena on rekrytoida paikallishallintoon 1 000 vammaista henkilöä, ja se kattaa enintään 75 prosenttia palkasta ja sosiaaliturvamaksuista (enintään 16 800 euroa henkilöä kohti) heidän työmarkkinoille integroitumisensa edistämiseksi. Syyskuussa 2025 edunsaajien lukumäärää lisättiin 1 000:lla.

Työajan lyhentämisjärjestelyjä on kehitetty edelleen työmarkkinoiden häiriönsietokyvyn parantamiseksi ja työllisyyden suojelemiseksi talouden häiriöiden aikana. Esimerkiksi **Alankomaissa** valmistellaan työpaikkojen säilyttämistä koskevaa järjestelyä kriisitilanteisiin (”*Crisisregeling Personeelsbehoud*”). Jos yrityksen työvoimakapasiteetti vähenee kriisin aikana keskimäärin vähintään 20 prosenttia kahden kuukauden aikana, se voi käyttää työntekijöiden uudelleensijoittamisen tai palkkojen alentamisen kaltaisia toimenpiteitä, joita tuetaan tuilla, enintään kuuden kuukauden ajan. Lakiesitys odottaa parhaillaan parlamentaarista tarkastelua ja hyväksyntää. **Sloveniassa** hyväksyttiin kesäkuussa 2025 osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa lainsäädäntöä, jolla perustetaan pysyvä työajan lyhentämisohjelma käytettäväksi poikkeuksellisissa ennakoimattomissa olosuhteissa. Siihen sisältyy tuki määräaikaisille osa-aikatyöntekijöille ja parempi pääsy koulutukseen työllistettävyyden parantamiseksi digitalisaation ja automaation yhteydessä.

Vähimmäispalkkakehyksiä päivitetään kaikkialla EU:ssa sen varmistamiseksi, että palkkamukautukset vastaavat paremmin taloudellisia olosuhteita. Kreikassa hyväksyttiin joulukuussa 2024 oikeudellinen kehys, jolla otetaan vuodesta 2028 alkaen käyttöön uusi menetelmä lakisääteisten vähimmäispalkkojen määrittämisessä käyttäen kaavaa, joka perustuu pienituloisimpien kotitalouksien (20 prosentin) vuotuisen kuluttajahintaindeksin ja palkkojen ostovoimaindeksin muutoksiin[113]. Neuvoa-antavat komiteat voivat ehdottaa poikkeuksia tästä automaattisesta indeksoinnista edellyttäen, että sovelletaan tiettyjä kriteerejä ja viitearvoa, joka on 60 prosenttia mediaanibruttopalkasta. **Latviassa** marraskuussa 2024 voimaan tulleessa uudessa vähimmäispalkka-asetuksessa vuotuiset vähimmäispalkan mukautukset kytketään muun muassa kansalliseen keskipalkkaan, makrotalouden ennusteisiin, verotuksen muutoksiin, työvoimakustannusindekseihin ja köyhyysrajoihin. **Romaniassa** elpymis- ja palautumistukivälineestä tuettiin uutta vähimmäispalkan määrityskehystä, joka on ollut voimassa helmikuusta 2025 alkaen ja jossa otettiin käyttöön inflaatioon, tuottavuuteen ja palkkojen vertailuarvoihin perustuva vuotuista mukautusta koskeva kaava. Siihen liittyy myös vuotuisia riittävyysarviointeja ja kolmikantaneuvotteluja. **Luxemburgissa** joulukuussa 2024 esitetyllä lakiehdotuksella pyritään vahvistamaan lakisääteistä vähimmäispalkkakehystä selkeämmillä riittävyyskriteereillä, puolivuosittaisilla tarkasteluilla ja työmarkkinaosapuolista koostuvalla neuvoa-antavalla elimellä, joka antaa neuvoja vuotuisista mukautuksista. **Portugalissa** tehdyssä kolmikantasopimuksessa, joka kattaa vuodet 2025–2028, asetetaan tavoitteet vähimmäis- ja keskipalkkojen nostamiselle ja määrätään työntekijöille maksettavista tuottavuus- ja tulosbonuksista, voitonjaosta sekä nuorille työntekijöille suunnatuista tukitoimenpiteistä. Sillä myös tarjotaan verokannustimia yrityksille työntekijöiden palkkojen ja eläkesäästöjen nostamiseksi.

[113] Kautta 2025–2027 pidetään siirtymäkautena, jonka aikana sovelletaan edelleen samaa vähimmäispalkan määritysjärjestelmää kuin vuonna 2024.

Useat jäsenvaltiot ovat toteuttaneet toimenpiteitä tarkistaakseen työehtosopimuskehyksiään kattavuuden, joustavuuden ja avoimuuden parantamiseksi. Italian vuoden 2025 talousarviolaki sisältää säännöksiä julkishallinnon työehtosopimusten uusimisesta. Tähän sisältyvät kohdennetut palkankorotukset ja alakohtaiset kannustimet esimerkiksi terveydenhuollon ja koulutuksen alalla. **Puolassa** hyväksyttiin vuoden 2025 marraskuussa työehtosopimuslaki[114]. Sen mukaan työnantajat, joilla on yli 50 työntekijää, valtuutetaan neuvottelemaan ammattiliittojen kanssa kahden vuoden välein, laajennetaan työehtosopimukset koskemaan tämän päivän työpaikkoihin liittyviä seikkoja ja otetaan käyttöön digitaaliset menettelyt ja kansallinen työehtosopimusrekisteri. **Suomessa** tammikuusta 2025 lähtien voimassa olleella uudella lainsäädännöllä pyritään lisäämään neuvottelumahdollisuuksia yritystasolla, myös sellaisissa yrityksissä, jotka eivät kuulu työnantajajärjestöihin tai joissa ei ole luottamusmiestä. Uudistuksen jälkeen poikkeukset yleisesti sovellettavista työehtosopimuksista ovat mahdollisia kaikille yrityksille, ja tietyillä tarkastuksilla varmistetaan paikallisten neuvottelujen edustavuus. **Kreikassa** työ- ja sosiaaliturvaministeriö ja kansalliset työmarkkinaosapuolet pääsivät marraskuussa 2025 yhteiskunnalliseen sopimukseen, jolla otetaan käyttöön uusi kehys, jolla parannetaan työehtosopimusten kattavuutta, edistetään palkkojen vakautta ja palautetaan Kreikan työmarkkinoiden institutionaalinen tasapaino. **Työn verotusta ollaan uudistamassa progressiivisuuden ja oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi. Liettuassa** uudistettiin tuloverojärjestelmää progressiivisemmaksi korvaamalla 15 prosentin kiinteä henkilökohtainen tuloverokanta kolmella verokannalla (20, 25 ja 32 prosenttia) niin, että suurempiin tuloihin sovelletaan korkeampia verokantoja. Tämä koskee myös tiettyjä itsenäisiä ammatinharjoittajia. **Irlannissa** hallitus tarkisti tuloverohyvityksiä ja veroluokkia osana vuoden 2025 talousarviota. Yleisen verokannan asteikkoa korotettiin 2 000 eurolla 44 000 euroon yksinasuvien osalta, ja korotus kasvoi suhteellisesti avioparien ja rekisteröidyn parisuhteen osapuolten osalta. Yleinen sosiaaliturvamaksu (Universal Social Charge) alennettiin neljästä kolmeen prosenttiin tammikuusta 2025 alkaen, ja sen alarajaa korotettiin kansallisen vähimmäispalkan korotuksen mukaisesti, minkä lisäksi huono-osaisille ryhmille myönnettiin suurempia verohyvityksiä.

[114] Ks. lisätietoja.

Henkilökohtaista tuloveroa koskevia parametreja on mukautettu useissa jäsenvaltioissa inflaation aiheuttaman veroprogression hillitsemiseksi ja oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi[115]. Latviassa verottomien tulojen määrä nostettiin 510 euroon kuukaudessa (6 120 euroa vuodessa) ja eläkkeensaajien osalta 1 000 euroon kuukaudessa (12 000 euroa vuodessa). Lisäksi koulutukseen, sairauskuluihin ja lahjoituksiin liittyviä vähennyksiä korotettiin, ja osinkojen ja muiden pääomatulojen, joiden määrä ylittää 200 000 euroa vuodessa, verotuksessa otettiin käyttöön uusi 3 prosentin verokanta. **Suomessa** korotettiin perusvähennystä ja **Irlannissa** puolestaan henkilökohtaista verohyvitystä, tuloverohyvitystä, työntekijäverohyvitystä ja vuokraverohyvitystä yksinasuvien ja yhteisverotuksen piiriin kuuluvien parien osalta. Inflaation torjumiseksi ja verotuksen oikeudenmukaisuuden parantamiseksi **Luxemburgissa** ja **Alankomaissa** mukautettiin tuloveroluokkia. **Unkarissa** kaksinkertaistettiin perheverohyvitykset (50 prosenttia heinäkuusta 2025 alkaen ja vielä 50 prosenttia tammikuusta 2026 alkaen). **Unkari** on myös ottanut käyttöön henkilökohtaiseen tuloveroon sovellettavia vapautuksia äideille, joilla on useita lapsia. Toimenpidettä sovelletaan tällä hetkellä äiteihin, joilla on vähintään kolme lasta, ja sitä laajennetaan vähitellen vuodesta 2026 alkaen koskemaan äitejä, joilla on kaksi lasta.

2.2 Suuntaviiva 6 – Työvoiman tarjonnan lisääminen, työhön pääsyn parantaminen sekä elinikäisten taitojen ja osaamisen hankkiminen

Tässä jaksossa tarkastellaan työllisyyden suuntaviivan 6 täytäntöönpanoa. Siinä kehotetaan jäsenvaltioita luomaan edellytykset, joilla edistetään työvoiman tarjontaa, taitojen ja osaamisen hankkimista koko eliniän ajan ja kaikkien yhdenmukaisia mahdollisuuksia sekä poistetaan työmarkkinoille osallistumisen esteitä ja tarjotaan kannustimia työmarkkinoille osallistumiseen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden 1 (opetus, koulutus ja elinikäinen oppiminen), 2 (sukupuolten tasa-arvo), 3 (yhtäläiset mahdollisuudet), 4 (työllisyyden aktiivinen tukeminen), 9 (työ- ja yksityiselämän tasapaino), 11 (lastenhoito ja lapsille annettava tuki) sekä 17 (vammaisten osallistaminen) mukaisesti. Jaksossa 2.2.1 analysoidaan kehitystä koulutusalalla: varhaiskasvatusta, opiskelijoiden suoriutumista, ammatillista ja korkea-asteen koulutusta ja koulunkäynnin varhaista keskeyttämistä. Luvussa käsitellään työvoimapulaa ja osaamisvajetta, kysynnän ja tarjonnan epätasapainoa ja aikuisten osaamisen, myös digitaitojen, kehittämistä. Lisäksi siinä analysoidaan nuorten, ikääntyneiden työntekijöiden, maahanmuuttajien ja vammaisten henkilöiden työmarkkinaolosuhteita. Jaksossa 2.2.2 raportoidaan jäsenvaltioiden toimenpiteistä näillä politiikanaloilla.

---

115 Ks. Euroopan komissio, Annual Report on Taxation 2024, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024.

2.2.1 Keskeiset indikaattorit

Osallistuminen varhaiskasvatukseen 3-vuotiaiden ja sitä vanhempien alle kouluikäisten lasten ryhmässä lisääntyy edelleen EU:ssa, mutta jäsenvaltioiden välillä on edelleen suuria eroja. Vuonna 2023 tästä ikäryhmästä osallistui 94,6 prosenttia eli vain 1,4 prosenttiyksikköä alle vuodeksi 2030 asetetun EU:n tason tavoitteen, joka on 96 prosenttia. Tähän mennessä kahdeksan jäsenvaltiota on saavuttanut tämän tavoitteen ja useimmat ovat saavuttaneet 90 prosentin tavoitteen. Parhaiten suoriutuvia maita ovat Ranska (100 prosenttia), Belgia (98 prosenttia) ja Espanja (97,7 prosenttia). Heikoimmin sijoittuvat Romania (75,7 prosenttia), Slovakia (80,8 prosenttia) ja Tšekki (85,3 prosenttia) (ks. kaavio 2.2.1). EU:n keskiarvo nousi 1,3 prosenttiyksikköä edellisvuodesta, joskin vuosina 2022–2023 osuus laski neljässä jäsenvaltiossa, erityisesti niissä, joissa osallistumisaste oli melko korkea. Lähes kaikissa jäsenvaltioissa on edistytty erityisesti 3-vuotiaiden osallistumisen lisäämisessä, ja osuus oli 90,6 prosenttia vuonna 2023 (+5,4 prosenttiyksikköä vuodesta 2015)[116]. Joissakin maissa 3-vuotiaiden osallistumisasteen nostaminen on kuitenkin edelleen haaste, ja osallistumisaste on erityisen alhainen Romaniassa (68,1 prosenttia) ja Slovakiassa (68,9 prosenttia). Varhaiskasvatuksen piiriin pääsyn merkittäviä esteitä erityisesti nuoremmille ja huono-osaisille lapsille ovat edelleen kohtuuhintaisuus ja kapasiteettipula, myös henkilöstöpula. Erityisesti on syytä huomata, että romanilapsista vain 53 prosenttia osallistuu varhaiskasvatukseen, mikä on edelleen selvästi alle EU:n keskiarvon kaikkien lasten osalta, vaikka tilanne parani noin 11 prosenttiyksikköä vuosina 2016–2023[117].

Kaavio 2.2.1: Varhaiskasvatukseen osallistuminen lisääntyy edelleen EU:n tasolla, mutta jäsenvaltioiden välillä on suuria eroja

Varhaiskasvatukseen osallistuminen ikäryhmässä kolmivuotiaat–oppivelvollisuuden alkamisikä (%)

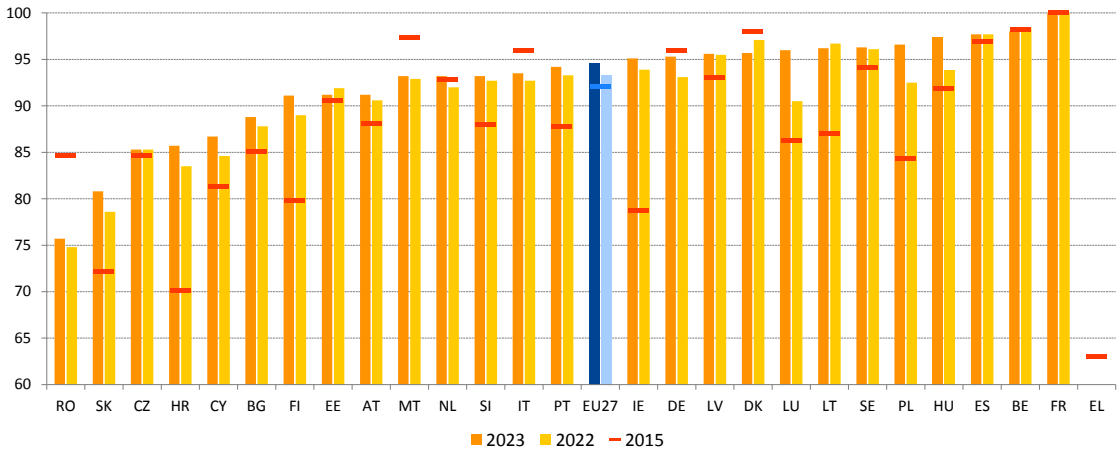

Huomautus: Alustavat tiedot: FR vuonna 2023 ja PL vuosina 2022 ja 2023. Katkos aikasarjassa vuonna 2023: HU. Tietoja ei saatavilla: EL vuodelta 2022 ja 2023. Määritelmät vaihtelevat: BE ja EL vuonna 2015, HU vuonna 2023 ja PT vuosina 2015, 2022 ja 2023.
Lähde: Eurostat, [educ_uoe_enra21].

116 Eurostat [educ_uoe_enrp07].
117 Ks. EU:n perusoikeusvirasto, Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024.

Koulunkäynnin varhainen keskeyttäminen on vähenemässä kaikkialla EU:ssa, mutta se on edelleen haaste. Vuonna 2024 koulupudokkaita oli 9,4 prosenttia 18–24-vuotiaista, ja osuus on vähentynyt 0,2 prosenttiyksikköä vuodesta 2023. Se on 1,7 prosenttiyksikköä vähemmän kuin kymmenen vuotta aiemmin, ja viidessä maassa (Italiassa, Kreikassa, Maltalla, Espanjassa ja Portugalissa) vähenemistä tapahtui yli 5 prosenttiyksikköä tänä aikana. EU:ssa on kuitenkin edelleen noin 3,1 miljoonaa 18–24-vuotiasta, jotka eivät ole yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen piirissä eivätkä ole suorittaneet vähintään toisen asteen tutkintoa[118]. Vaikka 17 jäsenvaltiota on jo saavuttanut eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteen, jonka mukaan koulupudokkaita on alle 9 prosenttia vuoteen 2030 mennessä, edistymistä on vauhditettava joissakin jäsenvaltioissa. Romaniassa, Espanjassa ja Saksassa osuus on edelleen yli 12 prosenttiyksikköä ja edellisvuoden aikana tapahtui vain vähän tai ei lainkaan edistystä, mikä tarkoittaa, että kaikki kolme maata ovat edelleen ”kriittisessä tilanteessa” (ks. kaavio 2.2.2). Vuonna 2024 tilanne heikkeni eniten Liettuassa (2,0 prosenttiyksikköä) ja sen jälkeen Slovakiassa, Luxemburgissa, Virossa ja Kyproksella, joissa koulupudokkaiden osuus kasvoi vähintään 0,9 prosenttiyksikköä. Näissä maissa tilanne on ”seurattava”, samoin kuin Tanskassa ja Italiassa, joissa tasot ovat edelleen liian korkeat, vaikka ne eivät ole muuttuneet tai laskeneet. ”Parhaiten suoriutuvia” olivat puolestaan Kroatia, Irlanti, Kreikka ja Puola. Hienoisesta positiivisesta suuntauksesta huolimatta jäsenvaltioiden välillä ei kuitenkaan ole merkkejä ylöspäin suuntautuvasta lähentymisestä.

Koulupudokkaiden osuus vaihtelee huomattavasti ryhmittäin, ja se on erityisen suuri EU:n ulkopuolella syntyneiden, romanien ja vammaisten henkilöiden keskuudessa. Vaikka sekä nuorten naisten että nuorten miesten ryhmässä koulupudokkaiden osuus pieneni 1,7 prosenttiyksikköä viime vuosikymmenen aikana, koulunkäynnin varhainen keskeyttäminen on edelleen paljon todennäköisempää nuorten miesten (11,0 prosenttia) kuin nuorten naisten (7,7 prosenttia) parissa. EU:n ulkopuolella syntyneet nuoret (20,1 prosenttia) ja toisessa jäsenvaltiossa syntyneet (18,6 prosenttia) keskeyttävät koulunkäynnin varhain edelleen paljon todennäköisemmin kuin kyseisessä jäsenvaltiossa syntyneet (8,2 prosenttia)[119]. Tämä pätee erityisesti nuoriin romaneihin (18–24-vuotiaat), joista lähes kaksi kolmasosaa (64 prosenttia) keskeytti koulunkäynnin ennen toisen asteen tutkinnon suorittamista vuonna 2024[120]. Myös samaan ikäryhmään kuuluvien vammaisten nuorten tilanne on huolestuttava, sillä koulunkäynnin varhain keskeyttäneiden osuus on vuodesta 2022 vuoteen 2024 kasvanut 22,4 prosentista 24,6 prosenttiin[121].

---

118 EAC-pääosaston laskelmat. Ks. Euroopan komission koulutuksen seurantakatsaus ”Education and Training Monitor 2025”. Myöhemmät viittaukset EAC-pääosaston laskelmiin.

119 Eurostat [edat_lfse_02], EU:n työvoimatutkimus.

120 Ks. EU:n perusoikeusvirasto, Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024.

121 Eurostat [edat_lfse_14], EU:n työvoimatutkimus.

Kaavio 2.2.2: Koulupudokkaiden osuus pienenee edelleen hitaasti, ja jäsenvaltioiden välillä on huomattavia eroja

Koulupudokkaat (18–24-vuotiaat), vuoden 2024 tasot ja muutokset edellisvuoteen nähden (%, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

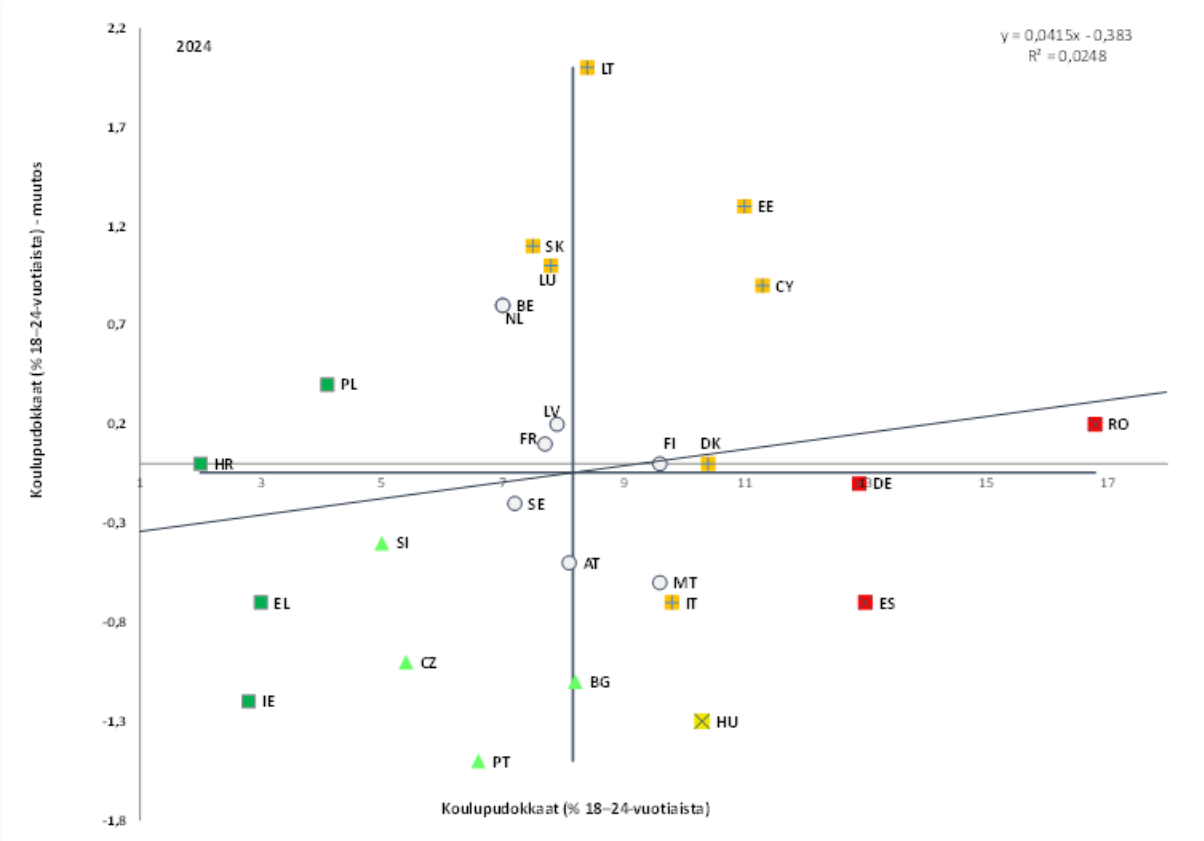

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Katkos aikasarjassa: BE, BG, DE, EL ja IE Tietojen heikko luotettavuus: HR ja LU.
Lähde: Eurostat [edat_lfse_14], EU:n työvoimatutkimus.

Koulunkäynnin varhaisen keskeyttämisen alueelliset erot ovat merkittäviä jäsenvaltioiden välillä ja myös niiden sisällä. Koko EU:ssa alueelliset osuudet vaihtelevat 1,2 prosentista (Kentriki Makedonia Kreikassa) 26,2 prosenttiin (Sud-Est Romaniassa), mikä osoittaa, että jäsenvaltiotason lukuihin kätkeytyy suurta vaihtelua. Myös saman jäsenvaltion eri alueiden välillä on merkittäviä eroja, esimerkiksi Bulgariassa, Ranskassa, Unkarissa, Portugalissa, Romaniassa ja Espanjassa (ks. kaavio 1 liitteessä 5), mukaan lukien syrjäisimmät alueet. Yksittäisen jäsenvaltion sisällä suurin vaihtelu alueiden välillä on 5,0–26,0 prosenttia. Jäsenvaltioiden tasolla vaihteluväli on 2,0–16,8 prosenttia. Muutamissa jäsenvaltioissa osuus jää kaikilla alueilla alle EU:n tason tavoitteen, joka on 9 prosenttia. Niissäkin jäsenvaltioissa, joissa tilanne on yleisesti ottaen hyvä, on kuitenkin vielä varaa vähentää alueellista vaihtelua. Lisäksi sijainnilla on merkitystä, sillä kaupungeissa asuvat nuoret keskeyttävät koulunkäynnin varhain harvemmin (8,3 prosenttia) kuin pienemmissä kaupungeissa ja esikaupungeissa (10,3 prosenttia) ja maaseutualueilla (10,1 prosenttia) asuvat nuoret.

Kaavio 2.2.3: Heikko suoriutuminen matematiikassa lisääntyi merkittävästi kaikissa jäsenvaltioissa ja huippusuoritukset heikkenivät

Opiskelijat, jotka eivät saavuta matematiikassa tasoa 2 (vasen akseli) ja saavuttavat vähintään tason 5 (oikea akseli) vuosina 2018 ja 2022 (%)

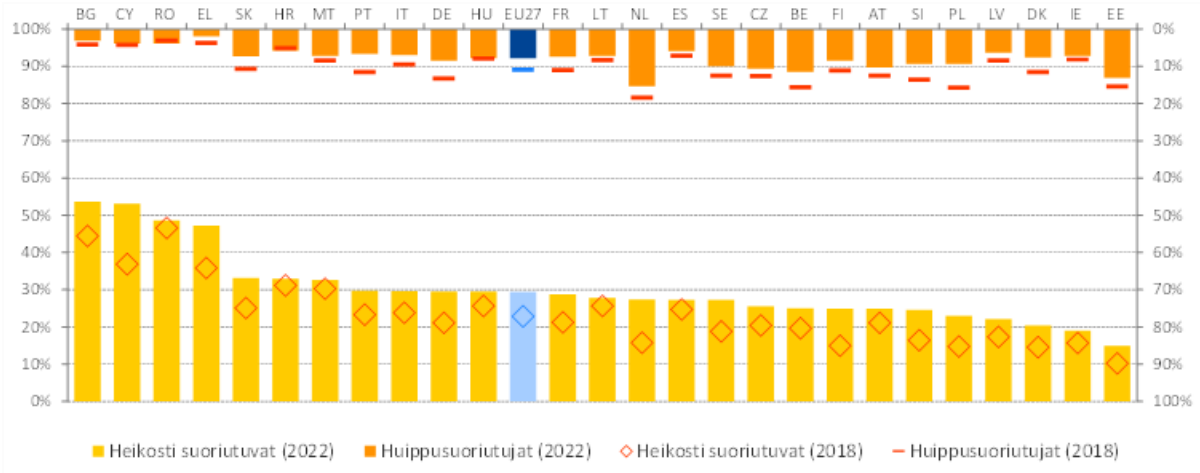

Huomautus: Tanskan, Irlannin, Latvian ja Alankomaiden vuoden 2022 tietoja tulkittaessa on noudatettava varovaisuutta, koska ne eivät täyttäneet yhtä tai useampaa PISA-otantavaatimusta.
Lähde: OECD, vuosien 2018 ja 2022 PISA-tutkimus, EAC-pääosaston laskelmat.

Heikko suoriutuminen perustaidoissa on lisääntynyt kaikkialla EU:ssa, ja suuntaukset oppilaiden matematiikan tuloksissa ovat huolestuttavia. OECD:n viimeisimmän kansainvälisen oppimistulosten arviointiohjelman (PISA) tulosten mukaan matematiikassa heikosti suoriutuvien 15-vuotiaiden osuus kasvoi 6,6 prosenttiyksikköä vuosina 2018–2022 ja oli ennätykselliset 29,5 prosenttia (ks. kaavio 2.2.3). Osuus on suurempi kuin lukutaidossa (26,2 prosenttia, kasvua 3,7 prosenttiyksikköä) ja luonnontieteissä (24,2 prosenttia, kasvua 2 prosenttiyksikköä). Suoriutumiserot jäsenvaltioiden välillä ovat huomattavat. Matematiikassa yli 45 prosenttia Bulgarian, Kyproksen, Romanian ja Kreikan opiskelijoista on heikosti suoriutuvia. Vain Viro on jo saavuttanut vuodeksi 2030 asetetun EU:n tason tavoitteen, jonka mukaan heikosti suoriutuvia on alle 15 prosenttia. Myös huippusuoriutujien osuus on pienentynyt matematiikassa jyrkemmin kuin lukutaidossa tai luonnontieteissä. Vuonna 2018 EU:n opiskelijoista 11 prosenttia saavutti korkeimmat PISA-tasot matematiikassa, mutta osuus laski 7,9 prosenttiin vuonna 2022. Erot vaihtelevat nyt Kreikan vain 2,0 prosentista Alankomaiden 15,4 prosenttiin. Lukutaidossa lasku ei ollut niin suuri (8,1 prosentista 6,5 prosenttiin), ja luonnontieteissä huippusuoriutujien osuus kasvoi hieman. Opiskelijoiden suoriutumisen heikkeneminen herättää huolta siitä, ovatko he riittävästi valmistautuneita myöhempää opiskelua ja työmarkkinoita varten.

Aikuisten lukutaidossa ja laskutaidossa on edelleen haasteita. Aikuisten luetunymmärtämisen taito on vähentynyt viime vuosikymmenen aikana, kun tarkastellaan tietoja, jotka on kerätty OECD:n aikuisten osaamisen kansainvälistä arviointia koskevaan ohjelmaan (PIAAC) vuosina 2013 ja 2023 osallistuneista 17 jäsenvaltiosta. Laskutaito pysyi vakaana, mutta lähes joka viides aikuinen suoriutui heikosti sekä lukutaidossa että laskutaidossa vuonna 2023. Matematiikan taidoilla on merkitystä Euroopan tulevan kilpailu- ja innovointikyvyn kannalta. Suoriutuminen matematiikassa koulutasolla on tärkeä vaihe, jotta STEM-aineita voi opiskella korkeammalla tasolla ja jotta voidaan puuttua työvoimapulaan keskeisillä STEM-aloilla (ks. pilaria käsittelevä tekstilaatikko 2). Nämä tulokset korostavat perustaitojen parantamisen tarvetta kaikissa ikäryhmissä.

Pilaria käsittelevä tekstilaatikko 2: Osaamisunioni keskiössä – Aikuisten osaamisen kehittäminen sekä täydennys- ja uudelleenkoulutus

Osaaminen on avainasemassa työvoiman valmistautumisen ja voimaannuttamisen kannalta ja keskeinen tuottavuuden, innovoinnin, kilpailukyvyn ja häiriönsietokyvyn edistäjä, mutta jäsenvaltioilla on yhteisiä haasteita löytää ihmisiä, joilla on tarvittavat taidot. Työvoimapula ja osaamisvaje johtuvat useista tekijöistä, kuten väestörakenteen muutoksesta, teknologian kehitykseen ja talouden hiilestä irtautumiseen liittyvistä uusista osaamistarpeista sekä joidenkin alojen ja ammattien huonoista työoloista[122]. Paineiden odotetaan vielä lisääntyvän nykyisten geopoliittisten muutosten, mukaan lukien kasvavat puolustus- ja turvallisuustarpeet, ja teollisuuden muutosten seurauksena. Näihin haasteisiin vastaamiseksi Euroopan komissio on sitoutunut laatimaan osaamisunionin puitteissa kattavan EU:n tason osaamisstrategian. Yksi sen keskeisistä pilareista on täydennys- ja uudelleenkoulutus. Sen tavoitteena on muun muassa tukea edelleen yksilöllisiä oppimistilejä ja henkilökohtaisia koulutusmäärärahoja kaikille aikuisille, laajentaa pienten osaamiskokonaisuuksien käyttöä ja pilotoida taitotakuuta, jolla autetaan työntekijöitä siirtymään taantuvilta aloilta kasvaville aloille, myös digitaalisen ja vihreän siirtymän seurauksena. Yksi toimi, innovatiivisia oppimistiloja koskeva vertaisoppimistoiminta, on kohdennettu suoraan perustaitojen kehittämiseen jatko-oppimisen perustana.

Aikuisten lukutaito on heikentynyt ja laskutaito on pysynyt suurelta osin vakaana, ja lasku on ollut suurempaa maissa, joissa aikuiskoulutukseen osallistuminen on vähäistä

Muutos aikuisten (16–65-vuotiaiden) lukutaidon sekä laskutaidon tasossa vuosina 2013–2023 (prosenttiyksikköä, vasen akseli) ja osallistuminen aikuiskoulutukseen (% aikuisista, oikea akseli)

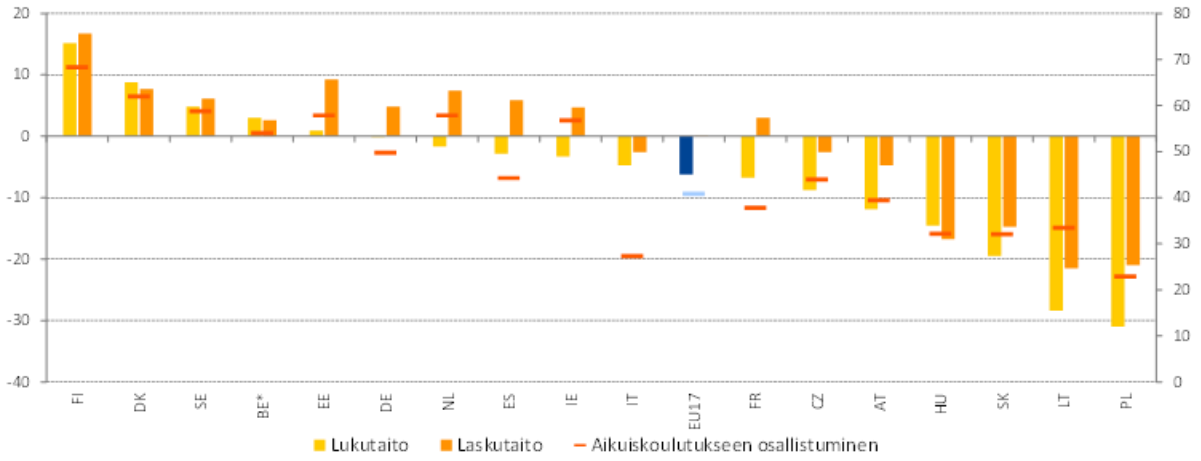

Lähde: OECD Survey of Adult Skills (2023).
Huomautukset: Koulutukseen osallistumista koskevat tiedot on poimittu aikuiskoulutustutkimuksen ja työvoimatutkimuksen määritelmän mukaisesti. Belgian tiedot kattavat ainoastaan Flanderin.

[122] Vuonna 2024 työvoimapulasta eniten kärsiviä aloja olivat kauppa, terveydenhuolto ja majoitus- ja ravitsemispalvelut. Ks. Euroopan työviranomainen, *EURES Report on labour shortages and surpluses 2024*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2025, ja siihen liittyvät asiakirjat.

Aikuisten perustaidot heikkenevät EU:ssa, mikä vaikuttaa kielteisesti osaamisvajeeseen ja työntekijöiden kykyyn mukautua työmarkkinoiden tarpeisiin täydennys- ja uudelleenkoulutuksen avulla. Aikuisten osallistuminen koulutukseen on keskeistä sen varmistamiseksi, että ikääntyvä väestö ja työvoima voivat pysyä nopeasti muuttuvien työmarkkinoiden tasalla. Tämän vuoksi EU:n jäsenvaltiot ovat sitoutuneet siihen, että vuoteen 2030 mennessä vähintään 60 prosenttia aikuisista osallistuu koulutukseen vuosittain. Tämä on erityisen tärkeää, koska näyttö osoittaa aikuisväestön perustaitojen heikkenevän suuntauksen (ks. kaavio)[123]. Viime vuosikymmenen aikana aikuisten lukutaito on heikentynyt tutkimuksen kohteena olleissa 17:ssä EU:n jäsenvaltiossa, ja laskutaito on pysynyt suurelta osin vakaana. Tämän vuoksi vuonna 2023 noin joka viidennellä aikuisella EU:ssa oli heikko lukutaito sekä laskutaito. Naiset menestyivät paremmin lukutaidossa ja miehet puolestaan laskutaidossa ja adaptiivisessa ongelmanratkaisussa. Lisäksi aikuiskoulutukseen osallistuminen oli vähäisempää maissa, joissa sekä lukutaito että laskutaito ovat heikentynyt merkittävästi[124].

Osaamisunionissa korostetaan, että on tärkeää puuttua aikuisten osaamisvajeeseen, ja esitetään toimenpiteitä täydennys- ja uudelleenkoulutuksen tukemiseksi ja edistämiseksi. Useissa jäsenvaltioissa testataan yksilöllisiä oppimistilejä kysyntälähtöisenä lähestymistapana koulutukseen. **Latviassa** tarjotaan rahallista tukea yksilöllisiin oppimistileihin enintään 500 euroa ja keskitetty verkkoportaali koulutukseen pääsyn parantamiseksi. Pienistä osaamiskokonaisuuksista on tulossa joustavia vaihtoehtoja jatkokoulutukselle. **Luxemburgissa** testataan pienten osaamiskokonaisuuksien kansallista kehystä yliopistotasolla jatkokoulutusta varten yhteistyössä Alankomaiden ja Flanderin akkreditointiorganisaation kanssa. Useat maat ovat parantamassa tietojen ja taitojen arviointi- ja tunnustamisprosessejaan sekä osaamista koskevan tiedon hankintaa saadakseen osaamisen vastaamaan työmarkkinoiden tarpeita. **Bulgariassa** on päivitetty ammattiluetteloa keskittyen vihreisiin ja digitaalisiin taitoihin laajemman ammatillisen koulutuksen uudistuksen yhteydessä osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa, ja **Saksassa** on nyt mahdollista sertifioida epävirallisesti hankitut ammatilliset taidot ammatillista koulutusta koskevan lain nojalla.

---

123 OECD, Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?:Survey of Adult Skills 2023, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Pariisi, 2024.

124 OECD, *Trends in Adult Learning: New Data from the 2023 Survey of Adult Skills*, Getting Skills Right, OECD Publishing, Pariisi, 2025.

Jäsenvaltioiden huomattavista ponnisteluista huolimatta koulutukseen liittyvä eriarvoisuus on kasvussa, sillä sosioekonomisesti huono-osaisten oppilaiden koulutustulokset ovat heikentyneet. Koulutusjärjestelmien olisi edistettävä sukupolvien välistä sosiaalista liikkuvuutta niin, etteivät koulutustulokset riipu sosioekonomisesta taustasta, mutta vuoden 2022 PISA-tutkimuksen tuloksissa näkyi joitakin huolestuttavia suuntauksia. Sosioekonominen tausta ennustaa edelleen vahvasti koulutustuloksia EU:ssa, ja heikosti suoriutuvia on paljon yleisemmin huono-osaisten kuin hyväosaisten opiskelijoiden keskuudessa[125]. Lisäksi niiden sosioekonomiselta taustaltaan huono-osaisten opiskelijoiden osuus, joilla on hyvät perustaidot (eli jotka saavuttavat PISA-asteikolla vähintään tason 4 joko lukutaidossa, matematiikassa tai luonnontieteissä), oli vuonna 2022 vain 16,3 prosenttia kun se oli 20,8 prosenttia vuonna 2018 ja 21,1 prosenttia vuonna 2015 (ks. kaavio 2.2.4)[126]. Tämä osuus pieneni lähes kaikissa jäsenvaltioissa kyseisenä ajanjaksona. Parhaiten suoriutuvissakaan maissa – Virossa, Suomessa ja Irlannissa – huono-osaisten hyvin suoriutuvien opiskelijoiden osuus ei ollut vuonna 2022 juurikaan yli 25 prosenttia. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että hyväosaisista opiskelijoista 59,0 prosentilla oli hyvät perustaidot kaikkialla EU:ssa. Jotta voidaan seurata rakenteelliseen eriarvoisuuteen liittyvää edistymistä, komissio on ehdottanut uutta yhdenvertaisuusindikaattoria ja vuodeksi 2030 asetettavaa tavoitetta, jotka perustuvat huono-osaisten opiskelijoiden hyviin saavutuksiin PISA-testissä. EU:n tasolla tavoitteena on, että vähintään 25 prosenttia huono-osaisista opiskelijoista saavuttaa vähintään tason 4 yhdellä alalla[127].

---

125 Euroopan komissio, The twin challenge of equity and excellence in basic skills in the EU, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024.

126 PISA-tutkimuksessa tämä näkyy OECD:n taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista asemaa kuvaavassa indeksissä (ESCS). Hyväosaisten ryhmään kuuluu 25 prosenttia kaikista opiskelijoista, joilla on korkeimmat ESCS-pisteet kyseisessä maassa, ja huono-osaisten ryhmään kuuluu 25 prosenttia kaikista opiskelijoista, joilla on alimmat ESCS-pisteet.

127 Euroopan komissio, koulutuksen, nuorisoasioiden, urheilun ja kulttuurin pääosasto, Interim evaluation of the 2021-2030 European Education Area strategic framework – Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

Kaavio 2.2.4: Huono-osaisten oppilaiden perustaidot ovat heikentyneet viime vuosikymmenen aikana

Huono-osaiset opiskelijat, jotka saavuttavat vähintään tason 4 lukutaidossa, matematiikassa tai luonnontieteissä (%)

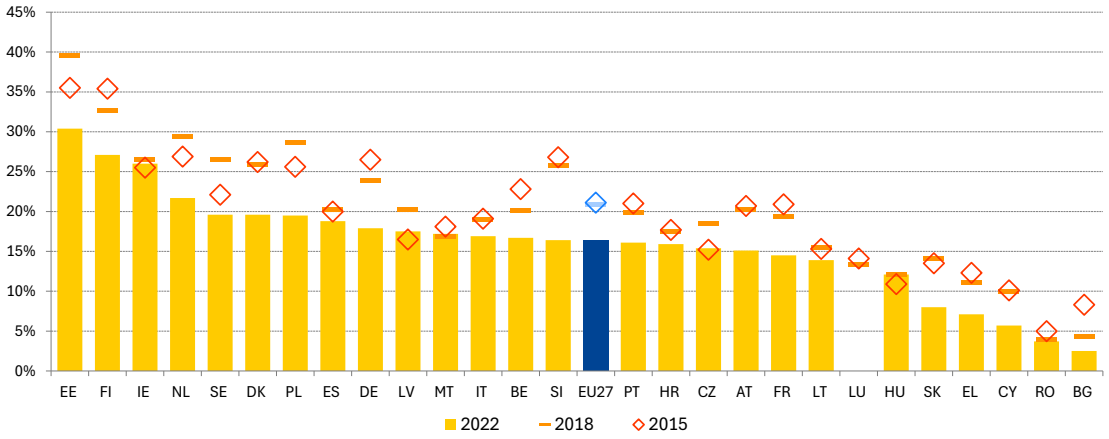

Huomautus: Tanskan, Irlannin, Latvian ja Alankomaiden vuoden 2022 tietoja tulkittaessa on noudatettava varovaisuutta, koska ne eivät täyttäneet yhtä tai useampaa PISA-otantavaatimusta. Luxemburg osallistui ainoastaan vuoden 2018 PISA-tutkimukseen.
Lähde: OECD, vuosien 2015, 2018 ja 2022 PISA-tutkimus, EAC-pääosaston laskelmat.

Oppilaiden heikko digitaalinen lukutaito ja heikot kansalaistaidot aiheuttavat huolta, erityisesti kun otetaan huomioon disinformaation lisääntyminen. EU on sitoutunut vähentämään digitaidoissa heikosti suoriutuvien kahdeksasluokkalaisten (13–14-vuotiaiden) osuuden alle 15 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Vuonna 2023 kansainväliseen monilukutaitoa mittaavaan ICILS-tutkimukseen osallistuneissa 22 EU-maassa 42,5 prosenttia opiskelijoista jäi tietokone- ja informaatiolukutaidon vähimmäistason alapuolelle. Jotkin maat ovat lähestymässä tavoitetta, esimerkiksi Tšekki (28,0 prosenttia) ja Tanska (32,2 prosenttia), kun taas toiset ovat kaukana siitä, kuten Romania (74,0 prosenttia) ja Kreikka (60,4 prosenttia). Teknologian nopea kehitys, esimerkiksi generatiivinen tekoäly, yhdistettynä kasvavaan polarisaatioon sekä dis- ja misinformaation leviämiseen tekee kansalaistaitojen varhaisesta kehittämisestä tärkeämpää kuin koskaan. Vuonna 2022 yleissivistävässä koulutuksessa olevista kahdeksasluokkalaisista 63,1 prosenttia osoitti keskimäärin riittävää kansalaistaitojen tasoa kansainväliseen kansalaiskasvatusta koskevaan tutkimukseen (ICCS)[128] osallistuvissa jäsenvaltioissa. Joissakin jäsenvaltioissa yli 70 prosenttia opiskelijoista saavutti riittävän tason ja toisissa alle 50 prosenttia. Opiskelijat, jolla on riittävän tasoiset taidot, ymmärtävät demokraattisia instituutioita, järjestelmiä, periaatteita ja osallistumiskäytäntöjä. Näin he voivat pohtia kansalaistaitoihin liittyviä kysymyksiä ja osallistua aktiivisesti demokraattiseen toimintaan.

[128] Osallistuvat jäsenvaltiot olivat BG, DK, DE, EE, ES, FR, HR, IT, CY, LV, LT, MT, NL, PL, RO, SI, SK, SE.

Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on valmistaa oppijat työmarkkinoille, vaikka vastavalmistuneiden työllisyysaste laski ensimmäistä kertaa vuoden 2020 jälkeen.

Ammatillinen koulutus tarjoaa koulutusta moniin ammatteihin, joista on jatkuvasti pulaa ja jotka ovat keskeisiä Euroopan kilpailukyvyn ja varautumisen kannalta (ks. myös pilaria käsittelevä tekstilaatikko 3). Vuonna 2024 lähes kaksi kolmasosaa (65,2 prosenttia) hiljattain ammatillisen tutkinnon suorittaneista (20–34-vuotiaista) EU:ssa osallistui työssäoppimiseen osana opetussuunnitelmaansa[129]. Tämä osuus ylittää vuodeksi 2025 asetetun EU:n tason tavoitteen, joka on vähintään 60 prosenttia[130]. Maiden välillä on kuitenkin suuria ja sitkeitä eroja. Saksassa, Alankomaissa ja Espanjassa lähes kaikki tutkinnon suorittaneet (yli 90 prosenttia) osallistuvat työssäoppimiseen. Romaniassa, Tšekissä tai Kreikassa sitä vastoin hyvin harva ammatillisen tutkinnon suorittaneista osallistui työssäoppimiseen osana opetussuunnitelmaansa[131]. Ammatillisen tutkinnon hiljattain suorittaneiden työllisyysaste laski vuosien 2023 ja 2024 välillä 80,9 prosentista 80,0 prosenttiin. Tämä on takaisku, kun otetaan huomioon tavoite saavuttaa vähintään 82 prosentin osuus vuoteen 2025 mennessä[132]. Aste putosi enemmän keskitason yleissivistävän tutkinnon suorittaneilla (67,8 prosentista 62,8 prosenttiin) ja niillä, jotka olivat päättäneet opintonsa ennen toisen asteen tutkinnon suorittamista (61,9 prosentista 52,1 prosenttiin). Molemmissa näissä ryhmissä on ominaista huomattava vaihtelu jäsenvaltioiden välillä. Ammatillisen tutkinnon hiljattain suorittaneet, jotka ovat osallistuneet työssäoppimiseen, työllistyvät paljon todennäköisemmin (84,4 prosenttia) kuin ne, jotka eivät olleet osallistuneet (67,9 prosenttia).

---

129 Eurostat, [tps00215].

130 Tavoite asetettiin kestävää kilpailukykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja selviytymiskykyä tukevasta ammatillisesta koulutuksesta 24 päivänä marraskuuta 2020 annetussa neuvoston suosituksessa.

131 Saksaa, Latviaa, Maltaa, Puolaa ja Suomea koskevien tietojen luotettavuus on heikko.

132 Tavoite asetettiin kestävää kilpailukykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja selviytymiskykyä tukevasta ammatillisesta koulutuksesta 24 päivänä marraskuuta 2020 annetussa neuvoston suosituksessa.

Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden nuorten määrä on kasvanut Euroopassa huomattavasti, mikä johtuu laajemmasta pääsystä yliopistoihin ja huippuosaamisen kasvavasta kysynnästä työmarkkinoilla. Viime vuosikymmenen aikana korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden 25–34-vuotiaiden keskimääräinen osuus kasvoi merkittävästi 44,1 prosenttiin ja pelkästään viime vuonna se kasvoi 1 prosenttiyksikön (ks. kaavio 2.2.5). Koulutuksen odotettu tuottoaste on ratkaiseva tekijä tehtäessä päätöstä korkea-asteen koulutuksesta, ja tämä tekijä on pysynyt vakaana viime vuosikymmenen aikana siitä huolimatta, että korkeasti koulutettujen määrä on lisääntynyt merkittävästi[133]. Vuonna 2024 korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden 25–34-vuotiaiden työttömyysaste oli 5,2 prosenttia, kun se toisen asteen tutkinnon suorittaneilla oli 6,7 prosenttia ja alemman tason koulutuksen suorittaneiden 15,3 prosenttia. Lisäksi korkeasti koulutetut työntekijät ansaitsevat 52 prosenttia enemmän kuin ne, joilla on toisen asteen koulutus. Vaikka korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden työllisyysaste on korkeampi, hiljattain korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden työllisyysaste laski vuosien 2023 ja 2024 välillä 87,6 prosentista 86,7 prosenttiin. Työllisyysasteen lasku voidaan havaita kaikilla koulutustasoilla, ja se saattaa viitata siihen, että työhönotto aloitustason tehtäviin on vähentynyt.

Kaavio 2.2.5. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden nuorten aikuisten osuus on kasvanut viime vuosikymmenen aikana

Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden (25–34-vuotiaiden) osuus (ISCED 5–8, %)

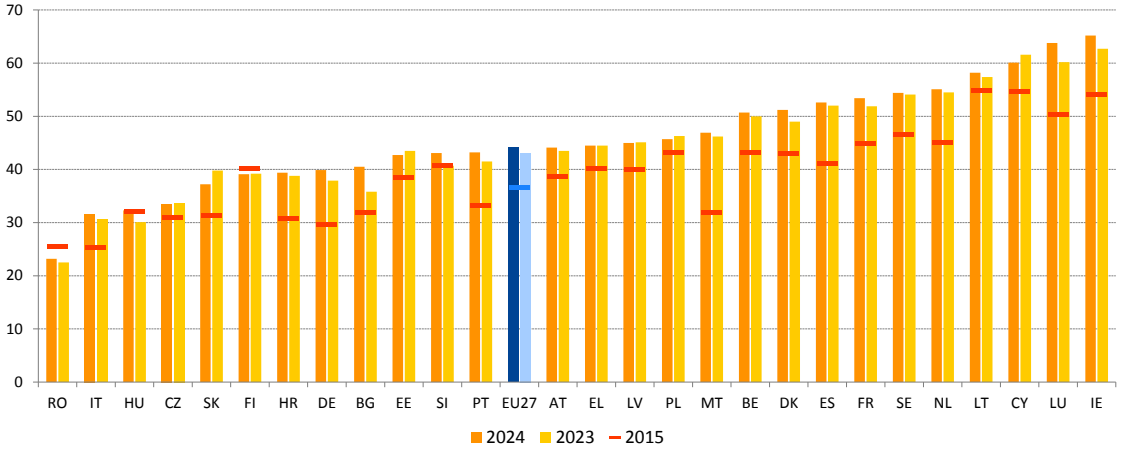

Huomautukset: Katkos aikasarjassa: BG vuonna 2024, SI vuonna 2023 ja LU vuonna 2015.
Lähde: Eurostat, [edat_lfse_03].

133 Ks. Education and Training Monitor 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto.

Korkea-asteen opiskelijoiden ja tutkinnon suorittaneiden liikkuvuuden edistäminen on edelleen prioriteetti taitojen parantamiseksi ja näkymien laajentamiseksi, mutta se on vähentynyt viime vuosina. Ulkomaille suuntautuvan liikkuvuuden osuus[134] pieneni 2,3 prosenttiyksikköä vuosina 2020–2023. Vain 11,2 prosenttia EU-maista peräisin olevista neljästä miljoonasta korkea-asteen tutkinnon suorittaneesta osallistui jonkinlaiseen oppimiseen liittyvään liikkuvuuteen vuonna 2023. Näistä 4,5 prosenttia suoritti koko tutkinnon ulkomailla ja noin 6,6 prosenttia osallistui opintopisteitä kerryttävään liikkuvuuteen[135]. Näin ollen tutkinnon suorittaneiden keskimääräinen liikkuvuus EU:sta ulkomaille on edelleen selvästi alle vuodeksi 2030 asetetun 23 prosentin tavoitteen. Tietoihin liittyy kuitenkin edelleen monia rajoitteita – esimerkiksi puutteellinen raportointi alle kolmen kuukauden liikkuvuudesta – ja tämän vuoksi edistymistä tavoitteen saavuttamisessa ehkä aliarvioidaan[136]. Osaamisunioniin sisältyvässä ”Choose Europe for Science” -pilottihankkeessa autetaan korkea-asteen oppilaitoksia kansainvälistymään tukemalla akateemisia ja muita kuin akateemisia organisaatioita tohtorintutkinnon suorittaneiden tutkijoiden rekrytoinnissa.

Euroopan kasvava pula ammattitaitoisista työntekijöistä on muodostunut merkittäväksi vaurautta ja kilpailukykyä uhkaavaksi tekijäksi. Ammattitaitoisten työntekijöiden puute oli yksi suurimmista investointien esteistä vuonna 2024, ja 77 prosenttia yrityksistä pitää sitä rajoituksena[137]. Ongelma on erityisen suuri rakennusalalla ja valmistusteollisuudessa, joissa työvoimaan liittyvät pullonkaulat heikentävät EU:n kykyä vauhdittaa sekä vihreää siirtymää että kasvupotentiaalia. Taitojen strategista merkitystä Euroopan vauraudelle ja kilpailukyvylle korostettiin sekä Enrico Lettan raportissa sisämarkkinoiden tulevaisuudesta että Mario Draghin raportissa EU:n kilpailukyvystä[138]. Tähän haasteeseen vastaaminen edellyttää koko EU:n työvoimalle suunnattuja laajamittaisia täydennys- ja uudelleenkoulutustoimia. Tämä on keskeinen osa osaamisunionia, kattavaa osaamisstrategiaa, joka hyväksyttiin maaliskuussa 2025 osana EU:n kilpailukykykompassia.

---

134 Ulkomaille suuntautuvan liikkuvuuden aste on kyseisestä maasta tutkintoon johtavaan ja opintopisteitä kerryttävään liikkuvuuteen osallistuvien määrä jaettuna kyseisen maan tutkinnon suorittaneiden määrällä.

135 EAC-pääosaston laskelmat.

136 Ks. Education and Training Monitor 2024, s. 61, Euroopan unionin julkaisutoimisto.

137 Perustuu julkaisuun ”EIB Investment Survey”. Tätä suurempia yritysten huolenaiheita olivat vain ”tulevaisuutta koskeva epävarmuus” (79 prosenttia) ja ”energiakustannukset” (77 prosenttia).

138 More Than A Market, Enrico Letta, huhtikuu 2024; The future of European competitiveness, Mario Draghi, syyskuu 2024.

Osaamisen kysynnän ja tarjonnan epäsuhta makrotalouden tasolla supistuu edelleen kaikkialla EU:ssa, mutta jäsenvaltioiden välillä on eroja. Makrotalouden tasolla osaamisen kysynnän ja tarjonnan epäsuhtaa kuvaava indikaattori kuvastaa työvoiman osaamisen kysynnän ja tarjonnan epätasapainon astetta[139]. Siinä tulevat erityisesti esiin eri koulutustasoilla olevien henkilöiden suhteelliset vaikeudet päästä työmarkkinoille. Indikaattori on laskenut vuodesta 2014 lähtien useimmissa jäsenvaltioissa, mikä johtuu suurelta osin koulutustason noususta. Makrotalouden tasolla osaamisen kysynnän ja tarjonnan epäsuhta oli kuitenkin vuonna 2024 edelleen suuri (yli 23 prosenttia) tietyissä maissa, kuten Italiassa, Belgiassa, Kroatiassa ja Puolassa, ja ylitti selvästi EU:n keskiarvon, joka on 19,2 prosenttia (ks. kaavio 2.2.6). Sitä vastoin Itävallassa, Tanskassa, Saksassa ja Alankomaissa osuudet ovat alhaisimmat, alle 15 prosenttia. Kaiken kaikkiaan osaamisvajeella ja osaamisen kysynnän ja tarjonnan epäsuhdalla voi olla yhteys koulutusjärjestelmien laatuun, tasapuolisuuteen ja työmarkkinarelevanssiin liittyviin haasteisiin sekä jatkuvaan työvoimapulaan. Korkeamman koulutustason edistämisellä ja täydennys- ja uudelleenkoulutuksen tuen lisäämisellä voitaisiin mukauttaa osaamisen tarjonta paremmin työmarkkinoiden kysyntään.

Kaavio 2.2.6: Osaamisen kysynnän ja tarjonnan epäsuhta makrotalouden tasolla supistuu edelleen kaikkialla EU:ssa, mutta jäsenvaltioiden välillä on eroja

Eri koulutustason työntekijöiden työllisyysasteiden suhteellinen hajonta painotettuna kunkin ryhmän osuudella työikäisen väestön kokonaismäärästä (20–64-vuotiaat)

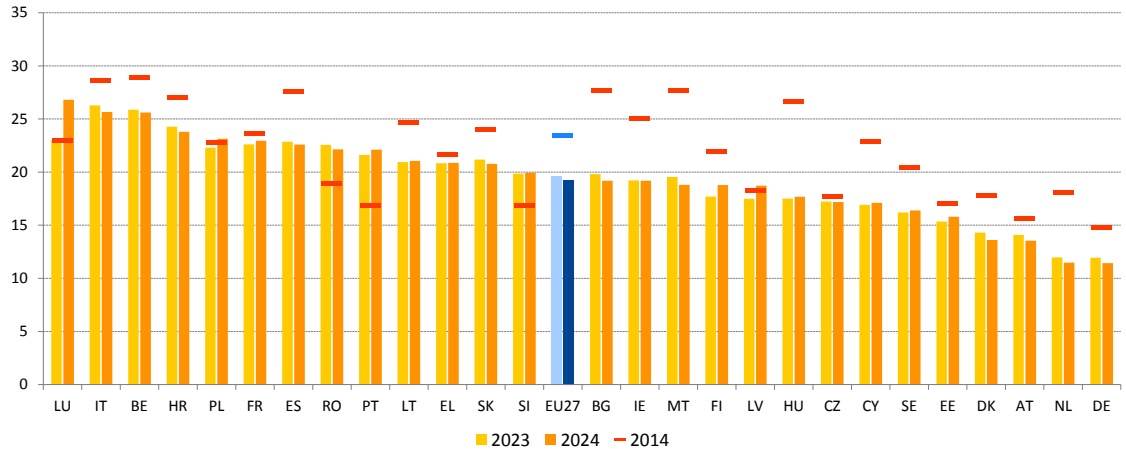

Huomautus: Tämä indikaattori kuvastaa sitä, että matalasti ja keskitasoisesti koulutettujen pääsy työmarkkinoille on suhteellisesti vaikeampaa kuin korkeasti koulutettujen.
Lähde: EMPL-pääosaston laskelmat Eurostatin tietojen perusteella [lfsg_egaed; lfsq_pgaed; lfsq_agaed], EU:n työvoimatutkimus.

139 Makrotalouden tasolla osaamisen kysynnän ja tarjonnan epäsuhtaa kuvaava indikaattori mittaa eri koulutustason (matala, keskitaso ja korkea) työntekijöiden työllisyysasteiden suhteellista hajontaa painotettuna kunkin ryhmän osuudella työikäisen väestön (20–64-vuotiaiden) kokonaismäärästä. Ks. Euroopan komissio, Analytical web note – Measuring skills mismatch. 7/2015, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2015.

Aikuiskoulutukseen osallistuminen on suhteellisen vähäistä ja vaihtelee suuresti jäsenvaltioittain. Aikuiskoulutustutkimuksesta saadut tuoreimmat luvut osoittavat, että koulutukseen (lukuun ottamatta ohjattua työssäoppimista) osallistuvien aikuisten osuus EU:ssa on kasvanut hieman vuosien 2016 ja 2022 välillä 37,4 prosentista ja 39,5 prosenttiin, mikä alittaa selvästi vuodeksi 2030 asetetun EU:n yleistavoitteen 60 prosenttia (ks. tavoitteita käsittelevä tekstilaatikko 2, osaaminen) ja jäsenvaltioiden välillä on suuria eroja. Korkeimmat osallistumisasteet olivat Ruotsissa, Unkarissa, Alankomaissa ja Saksassa, mikä tekee niistä ”parhaiten suoriutuvia” (ks. kaavio 2.2.7). Kaikissa näissä maissa osuus kasvoi yli 6,8 prosenttiyksikköä vuosina 2016–2022, lukuun ottamatta Alankomaita, jossa osallistumisaste laski 1 prosenttiyksikön. Erityisen alhaisia osallistumisasteita sitä vastoin todettiin Bulgariassa, Kreikassa, Romaniassa, Puolassa ja Tšekissä, jotka kaikki ovat ”kriittisessä tilanteessa”, mikä kuvastaa eroja EU:n sisällä. Tasot olivat alle 30 prosenttia ja ”seurattavia” myös Kroatiassa, Kyproksella, Liettuassa, Italiassa ja Sloveniassa.

Kaavio 2.2.7: Aikuiskoulutus on lisääntynyt vain hieman vuodesta 2016, ja jäsenvaltioiden välillä on suuria eroja

Aikuisten osallistuminen koulutukseen viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana (25–64-vuotiaat), vuoden 2022 tasot ja muutokset vuodesta 2016 (%, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Työllisyyskomitean indikaattoriryhmä sopi syyskuussa 2024 alustavasti osaamistavoitteen seurantakehyksestä aikuiskoulutustutkimuksen tietojen perusteella niin, että jätetään huomiotta ohjattu työssäoppiminen. Ks. myös Annual Employment Performance Report 2024. Muutos vuoteen 2022 nähden on laskettu suhteessa vuoden 2016 arvoon, joka on viimeinen saatavilla oleva arvo ennen vuotta 2022. Katkos aikasarjassa vuonna 2022: FR, IT ja RO.
Lähde: Eurostat erityinen tietojen poiminta, aikuisten osallistuminen koulutukseen viimeisten 12 kuukauden aikana, ilman ohjattua työssäoppimista.

Tavoitteita käsittelevä tekstilaatikko 2: Edistyminen vuoden 2030 aikuiskoulutustavoitteen saavuttamisessa

Aikuiskoulutukseen osallistuminen on lisääntynyt vain vähän, joten EU:n yleistavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä tarvitaan merkittäviä toimia. Aikuiskoulutustutkimuksen (AES) mukaan osallistumisaste EU:ssa (lukuun ottamatta ohjattua työssäoppimista) nousi vuosien 2016 ja 2022 välillä 37,4 prosentista 39,5 prosenttiin (ks. kaavio jäljempänä)[140]. Työvoimatutkimuksen tietojen perusteella vaikuttaa siltä, että aikuiskoulutukseen osallistuminen on lisääntynyt yleisesti vuosien 2022 ja 2024 välillä. Tämä lievä suuntaus ei ole riittävä, jotta saavutettaisiin EU:n yleistavoite, jonka mukaan 60 prosenttia aikuisista osallistuu koulutukseen vuosittain vuoteen 2030 mennessä. On ratkaisevan tärkeää vauhdittaa edistymistä, jotta voidaan varustaa työvoima muuttuviin osaamistarpeisiin, lieventää työvoimapulaa ja osaamisvajetta sekä säilyttää kilpailukyky ja osallistavuus.

Edistyminen aikuiskoulutuksessa ei ole riittävä EU:n vuoden 2030 yleistavoitteen saavuttamiseksi

Aikuisten osallistuminen koulutukseen viimeisten 12 kuukauden aikana EU27-maissa ja EU:n yleistavoite vuodelle 2030 (25–64-vuotiaat, %)

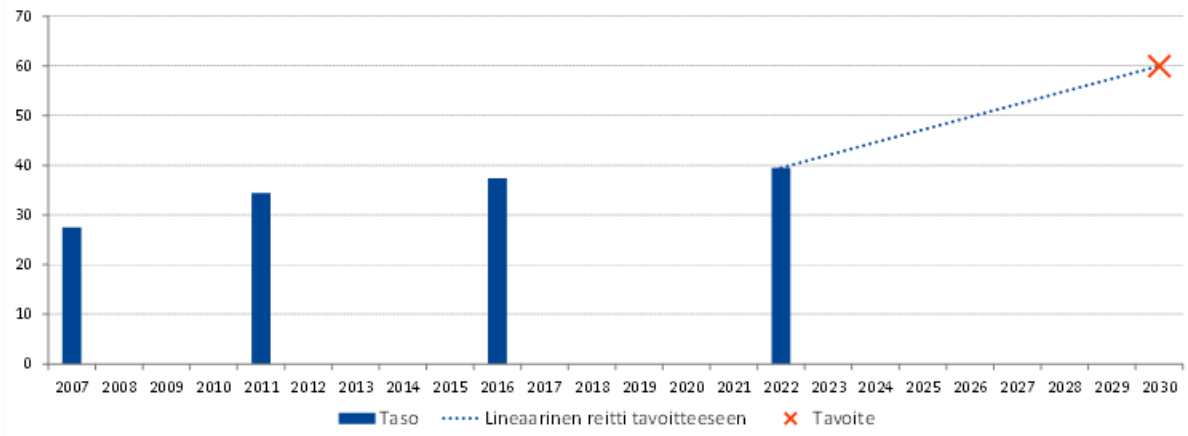

Huomautus: Vuoden 2007 aikuiskoulutustutkimus oli laaja otantapilotti, joka toteutettiin vuosina 2005–2008 vapaaehtoispohjalta kaikissa jäsenvaltioissa Irlantia ja Luxemburgia lukuun ottamatta. Tältä pohjalta tehtiin mukautuksia seuraavaa kierrosta varten. Aikuiskoulutustutkimus on vuodesta 2011 lähtien perustunut EU:n säädökseen, ja sen tekeminen kaikissa jäsenvaltioissa on siten pakollista[141]. Katkos aikasarjassa vuonna 2011: FR, HU, vuonna 2016: IE, LU, SE ja vuonna 2022: FR, IT, RO.
Lähde: Eurostat erityinen tietojen poiminta, aikuisten osallistuminen koulutukseen viimeisten 12 kuukauden aikana, ilman ohjattua työssäoppimista.

140 Työllisyyskomitean indikaattoriryhmä sopi syyskuussa 2024 alustavasti osaamistavoitteen seurantakehyksestä aikuiskoulutustutkimuksen tietojen perusteella niin, että jätetään huomiotta ohjattu työssäoppiminen. Ks. myös Annual Employment Performance Report 2024.

141 Komission asetuksessa (EU) N:o 823/2010 vahvistetaan perussäädöksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 452/2008) täytäntöönpanotoimenpiteet vuoden 2011 aikuiskoulutustutkimuksen osalta.

Useimmissa jäsenvaltioissa tarvitaan huomattavia ponnistuksia kansallisen tavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä

Aikuisten osallistuminen koulutukseen viimeisten 12 kuukauden aikana EU27-maissa ja jäsenvaltioiden kansalliset tavoitteet vuodeksi 2030 (25–64-vuotiaat, %)

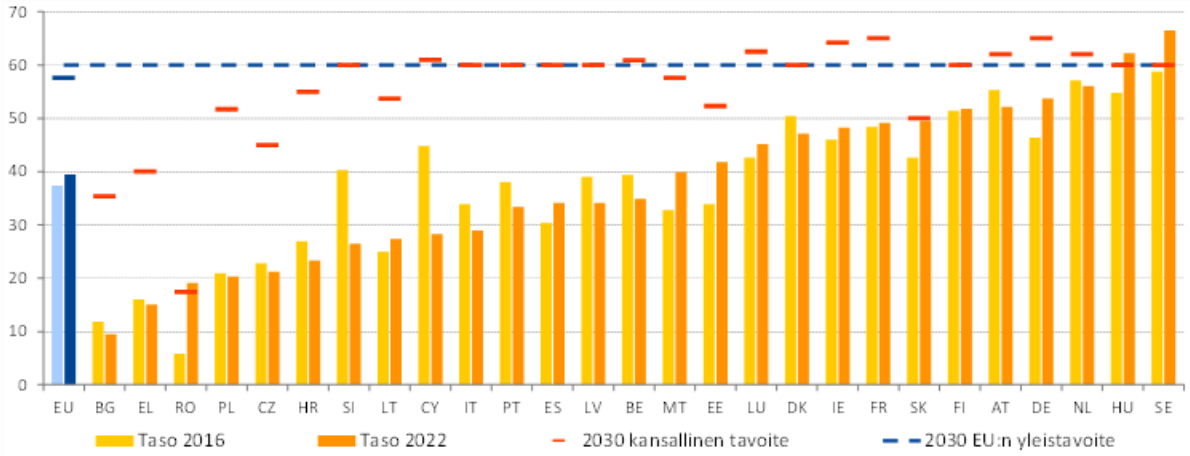

Huomautus: Katkos aikasarjassa vuonna 2016: IE, LU, SE ja vuonna 2022: FR, IT, RO.
Lähde: Eurostat erityinen tietojen poiminta, aikuisten osallistuminen koulutukseen viimeisten 12 kuukauden aikana, ilman ohjattua työssäoppimista, aikuiskoulutustutkimus ja vuoden 2030 kansallisia tavoitteita koskeva taulukko liitteessä 1.

Useimmat jäsenvaltiot ovat jääneet jälkeen kansallisista aikuiskoulutustavoitteistaan, vaikka muutamassa onkin saavutettu huomattavaa edistystä. Ruotsi, Unkari ja Romania olivat ylittäneet tavoitteensa vuoteen 2022 mennessä, ja Slovakia on lähestymässä tavoitettaan (ks. edellä oleva kaavio). Romaniassa kasvu oli voimakkainta verrattain alhaisesta lähtötasosta, vaikkakin katkos aikasarjassa hankaloittaa vertailua. Niistä 24 maasta, jotka jäivät edelleen tavoitteestaan, vain muutamassa saavutettiin merkityksellistä edistystä.

Kaavio 2.2.8: Matalan osaamistason ammateissa olevien työntekijöiden osallistuminen aikuiskoulutukseen on paljon epätodennäköisempää

Aikuisten osallistuminen koulutukseen viimeisten 12 kuukauden aikana ammattiluokittain (25–64-vuotiaat, %)

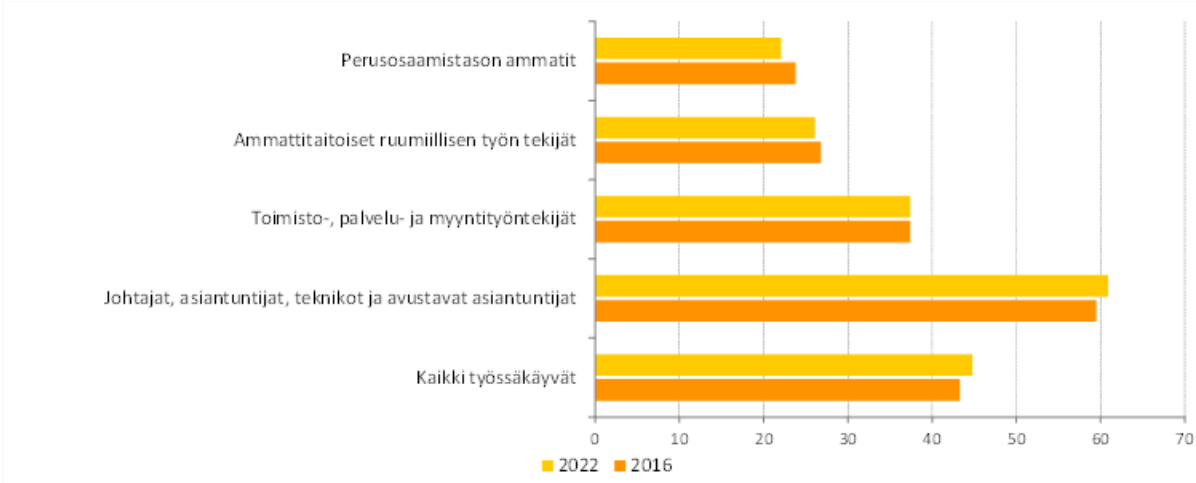

Huomautus: Katkos aikasarjassa vuonna 2016: IE, LU, SE ja vuonna 2022: FR, IT, RO.
Lähde: Eurostat erityinen tietojen poiminta, aikuisten osallistuminen koulutukseen viimeisten 12 kuukauden aikana, ilman ohjattua työssäoppimista.

Matalan osaamistason työpaikoissa työskentelevillä on heikommat mahdollisuudet saada koulutusta, minkä vuoksi he ovat alttiimpia työmarkkinoiden muutoksille. Kaikkiaan työssäkäyvien aikuiskoulutukseen osallistuminen lisääntyi vuosina 2016–2022. Tämän voidaan katsoa johtuvan pääasiassa ammattiryhmästä ”johtajat, asiantuntijat, teknikot ja avustavat asiantuntijat”, sillä muissa ryhmissä osuus pieneni tai pysyi ennallaan. Tämä osallistumismalli on havaittavissa useimmissa jäsenvaltioissa lukuun ottamatta Slovakiaa, Ruotsia, Kyprosta, Unkaria ja Irlantia. Slovakiassa ja Ruotsissa osallistuminen on erittäin korkealla tasolla suorittavaa perustason työtä tekevien parissa. Kyproksella, Unkarissa ja Irlannissa ”ammattitaitoiset ruumiillisen työn tekijät” osallistuvat toimintaan samantasoisesti tai enemmän kuin ”toimisto-, palvelu- ja myyntityöntekijät”. Yksi tärkeimmistä keinoista lisätä osallistumista ovat henkilökohtaiset koulutusmäärärahat, kuten yksilölliset oppimistilit, jotka lisäävät kysyntää työntekijöiden keskuudessa. Tuoreen Eurobarometri-kyselyn mukaan suurin osa (56 prosenttia) vastaajista (vähintään 15-vuotiaat) todennäköisesti hyödyntää tällaisia määrärahoja. Luku nousee lähes kolmeen neljäsosaan (73 prosenttia), kun otetaan huomioon ne, jotka tällä hetkellä työskentelevät tai voivat aloittaa työnteon seuraavien kahden vuoden aikana[142]. Tämä on osoitus koulutusmahdollisuuksien kysynnästä, joskin erilainen osallistumistodennäköisyys eri ryhmissä viittaa mahdollisiin saatavuuden esteisiin ja vaihtelevaan motivaatioon osallistua tällaisiin ohjelmiin. Osaamisunionin puitteissa toteutettavat uudet aloitteet, kuten taitotakuuta koskeva pilottihanke ja yliopistojen ja yritysten kansainvälisiä kumppanuuksia koskeva pilottihanke aloilla, joilla on vakavia osaamisvajeita, täydentävät nykyisiä aloitteita, kuten yksilöllisiä oppimistilejä ja EU:n osaamisakatemioita strategisilla aloilla, pienten osaamiskokonaisuuksien laajentamista ja innovatiivisia yhteisöllisiä oppimistiloja. Näillä toimenpiteillä pyritään laajentamaan koulutusmahdollisuuksia ja vahvistamaan EU:n osaamiskehyksiä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyön avulla samalla kun autetaan työntekijöitä siirtymään alojen välillä ja kurotaan umpeen osaamisvajetta.

[142] Ks. Euroopan komissio, Special Eurobarometer 559 – Investing in Fairness (January to February 2025).

Kaavio 2.2.9: Aikuisten digitaidoissa on suuria maakohtaisia eroja

Osuus väestöstä, jolla on vähintään perustason digitaidot (16–74-vuotiaat, vuoden 2023 tasot ja muutokset vuodesta 2021, %, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

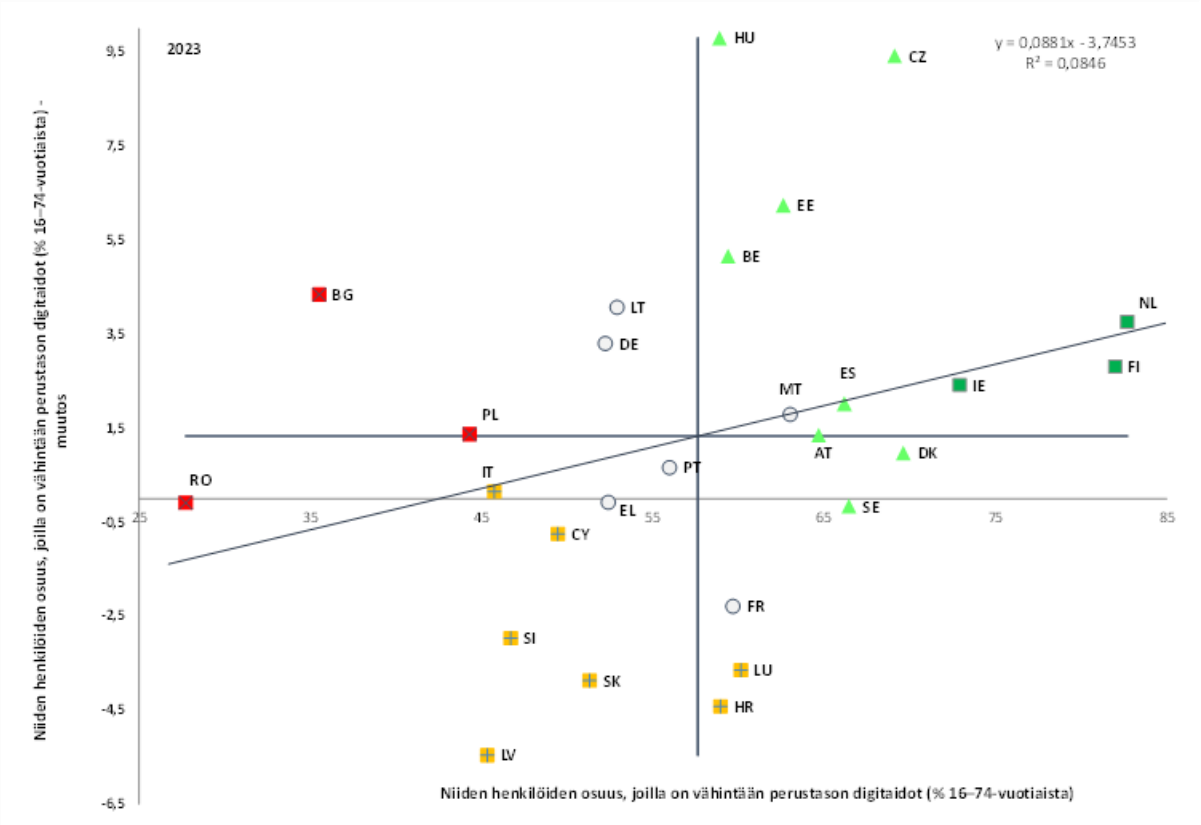

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Yleiset digitaidot liittyvät viiteen osa-alueeseen: informaatio- ja datalukutaito, viestintä- ja yhteistyötaidot, digitaalisen sisällön luomiseen liittyvät taidot, turvallisuuteen liittyvät taidot ja ongelmanratkaisutaidot. Jotta voidaan katsoa, että henkilöllä on vähintään perustason digitaidot, hänen on osattava suorittaa ainakin yksi kuhunkin osa-alueeseen liittyvä toimi. Lisätietoja: Eurostat.

Lähde: Eurostat, [tepsr_sp410].

Digitaidot ovat heikot kaikkialla EU:ssa, ja hyvin harvoissa jäsenvaltioissa tasot ovat lähellä vuoden 2030 EU:n tason tavoitetta tai sen yläpuolella. Digitaalisesti muuttuneessa Euroopassa aikuisten digitaaliset perustaidot ovat edellytys työllisyydelle ja sosiaaliselle osallisuudelle, mikä näkyy tavoitteessa, jonka mukaan vähintään 80 prosentilla aikuisista (16–74-vuotiaista) on perustason digitaidot vuoteen 2030 mennessä[143]. Yli 90 prosenttia EU:n kansalaisista käyttää internetiä vähintään kerran viikossa[144], mutta tämä ei välttämättä tarkoita, että heidän digiosaamisensa olisi asianmukainen. Vuonna 2023 vain 55,6 prosentilla aikuisista oli vähintään perustason digitaidot. Osuus on kohonnut vain vähän vuodesta 2021 (53,9 prosenttia). Tällä tahdilla vain 59,8 prosentilla olisi vähintään perustason digitaidot vuosikymmenen loppuun mennessä[145]. Jäsenvaltioiden välillä on suuria eroja suoriutumisessa. Romaniassa, Bulgariassa ja Puolassa on pienin osuus aikuisia, joilla on vähintään perustason digitaidot, ja ne ovat ”kriittisessä tilanteessa” (ks. kaavio 2.2.9). Sitä vastoin Alankomaat (82,7 prosenttia) ja Suomi (82,0 prosenttia) ovat jo ylittäneet vuodeksi 2030 asetetun EU:n tason tavoitteen, ja niiden katsotaan olevan ”parhaiten suoriutuvia” yhdessä Irlannin kanssa. Kyproksella, Italiassa, Latviassa, Slovakiassa ja Sloveniassa tasot ovat alhaiset, 45–51,3 prosenttia. Nämä maat sekä Kroatia ja Luxemburg, joissa tapahtui merkittävää laskua vuosina 2021–2023, ovat ”seurattavia”. Kaiken kaikkiaan viimeisimmät tiedot osoittavat, että suurin osa jäsenvaltioista (17) edistyi digitaitojen parantamisessa vuosina 2021–2023.

Digitaitojen taso vaihtelee huomattavasti väestöryhmien ja sijainnin mukaan. Sellaisten 16–24-vuotiaiden osuus, joilla on vähintään perustason digitaidot, on suhteellisen suuri, joskin se on laskenut hieman (vuosien 2021 ja 2023 välillä 71,2 prosentista 70,0 prosenttiin), mikä haastaa ajatuksen siitä, että kaikki nuoret ovat diginatiiveja. Yleisesti ottaen digitaidot ovat erityisen heikot sellaisilla henkilöillä, joilla ei ole lainkaan virallista tutkintoa tai joilla on matala koulutustaso (33,6 prosenttia vuonna 2023), ikääntyneellä väestöllä (37,1 prosenttia 55–74-vuotiaista), maaseudulla asuvilla (47,5 prosenttia) ja työttömillä (47,7 prosenttia).

---

143 Tavoite määritelty Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevassa toimintasuunnitelmassa ja asiakirjassa ”Digitaalinen kompassi digitaalista vuosikymmentä varten”.

144 Ks. Euroopan komissio: Digitalisation in Europe – 2025 edition, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

145 Vuoden 2030 tavoitteen saavuttamista koskeva ennuste: ks. Euroopan komissio, State of the Digital Decade 2025 report (Digitaalisen vuosikymmenen tila 2025 -kertomus), Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024.

Tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoita on huomattavasti ennakoitua tarvetta vähemmän. Vuonna 2024 tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoina työskenteli 10,3 miljoonaa ihmistä, mikä on 5,0 prosenttia kaikista työssäkäyvistä. Digiosaajista käytävän kilpailun lisääntyessä nykytahtiin tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoiden määrä nousee vuoteen 2030 mennessä vain 12,4 miljoonaan eli selvästi alle EU:n digitaalista vuosikymmentä koskevan 20 miljoonan tavoitteen[146]. Tämä saattaa vaikuttaa kielteisesti EU:n tulevaan kilpailukykyyn ja innovointiin. Tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoiden määrää on mahdollista lisätä kaventamalla sukupuolten välistä eroa (vain 19,5 prosenttia tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoista on naisia) ja parantamalla maantieteellistä tasapainoa EU:ssa (tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijoiden osuus kokonaistyöllisyydestä vaihtelee Kreikan 2,5 prosentista Ruotsin 8,6 prosenttiin).

Pilaria käsittelevä tekstilaatikko 3: Osaamisunioni keskiössä – STEM-aineiden edistäminen[147]

Yleisimpiä aloja, joilla EU:ssa esiintyy työvoimapulaa, ovat luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet ja matematiikka (STEM-aineet), mikä haittaa kilpailukykyä sekä vihreää ja digitaalista siirtymää. Tekoälyn, uusiutuvan energian teknologian, bioteknologian, puolustus- ja turvallisuusriskien ja monimutkaisen data-analytiikan lisääntyessä on olennaisen tärkeää, että STEM-alojen asiantuntijoita on runsaasti. Työvoimapula on kuitenkin yleistä STEM-aloilla, eniten käsiteollisuuden, rakentamisen ja insinööritieteiden alalla (ks. myös 2.1.1 jakso). Pulaa esiintyy myös useissa tieto- ja viestintätekniikkaan liittyvissä ammateissa[148]. Seuraavan vuosikymmenen aikana työvoimapulan ennustetaan kasvavan merkittävästi joissakin STEM-ammateissa, kun työikäinen väestö vähenee ja eläkkeelle siirtyvät työntekijät on korvattava ja vihreä ja digitaalinen siirtymä etenee. STEM-alojen asiantuntijoiden nykyinen määrä ei näin ollen riitä vastaamaan työmarkkinoiden tarpeisiin, ja kysynnän kasvuun vastaamiseksi tarvitaan lisää asiantuntijoita. STEM-aineiden opetusta koskevassa strategisessa suunnitelmassa, joka on osaamisunioniin kuuluva aloite, ehdotetaan kunnianhimoisia toimia tähän haasteeseen vastaamiseksi kaikkialla EU:ssa ja ehdotetaan tavoitteita STEM-aineiden opiskelun edistämistä varten. Esimerkiksi vuoteen 2030 mennessä ammatillisen koulutuksen opiskelijoista 45 prosentin ja korkea-asteen opiskelijoista 32 prosentin olisi opiskeltava STEM-aloilla ja tohtorintutkintoa suorittavista opiskelijoista 5 prosentin tieto- ja viestintätekniikan ohjelmissa. Tulevassa ammatillista koulutusta koskevassa EU:n strategiassa esitetään tulevaisuuteen suuntautuva visio, jonka tavoitteena on parantaa ammatillisen koulutuksen houkuttelevuutta, osallistavuutta ja reagoivuutta työmarkkinoiden tarpeisiin. Sillä pyritään vahvistamaan ammatillisen koulutuksen panosta elinikäiseen oppimiseen, kilpailukykyyn ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen, ja siinä keskitytään laatuun, innovointiin, vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä kansainväliseen liikkuvuuteen.

[146] Ks. State of the Digital Decade 2025, liite I.
[147] Euroopan komissio (2025). Education and Training Monitor 2025 – *Comparative report.*
[148] EURES (2025). Labour shortages and surpluses in Europe 2024.

STEM-aineiden opiskelijamäärät vaihtelevat EU:n jäsenvaltioiden välillä

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen (ISCED 3–4) ja korkea-asteen (ISCED 5–8) opiskelijoiden osuus STEM-aloilla vuonna 2023 (%)

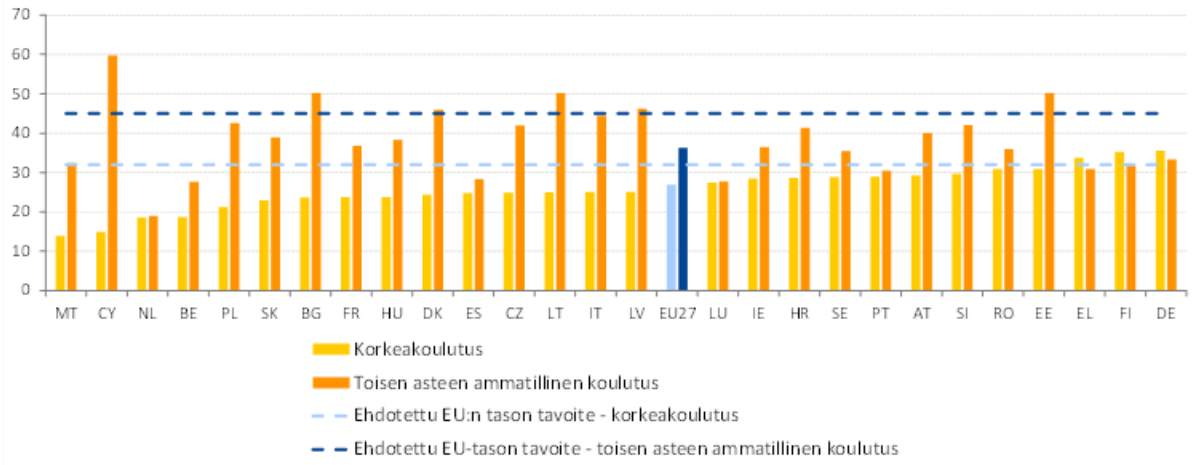

Lähde: Eurostat [educ_uoe_enra03]; [educ_uoe_enrt03].

STEM-aineiden opiskeleminen ei ole lisääntynyt merkittävästi viime vuosina, ja sitä voitaisiin lisätä muun muassa houkuttelemalla enemmän naisia. Toisen asteen ammatillisista opiskelijoista 36,3 prosenttia EU:ssa opiskeli STEM-ohjelmissa vuonna 2023. Osuus on 2,3 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuonna 2015, ja se on ollut 36 prosentin tuntumassa vuodesta 2020. Korkea-asteen opiskelijoista 26,9 prosenttia opiskeli STEM-ohjelmissa, ja EU:n keskiarvo on laskenut 0,7 prosenttiyksikköä viime vuosikymmenen aikana. Kaaviosta käy ilmi, että STEM-aineita opiskelevien osuus vaihtelee suuresti EU-maiden välillä molemmilla koulutustasoilla. Ammatillisessa koulutuksessa osuus vaihtelee Alankomaiden 19 prosentista Kyproksen 59,8 prosenttiin ja korkea-asteen koulutuksessa Maltan 13,9 prosentista Saksan 35,5 prosenttiin. Opiskelijoiden osuus vaihtelee myös STEM-alan[149] mukaan. Suosituimpia STEM-aloja ammatillisessa ja korkea-asteen koulutuksessa ovat insinööritieteet, valmistusteollisuus ja rakennusala, ja kahdella muulla alalla (tieto- ja viestintäteknologia sekä luonnontieteet, matematiikka ja tilastotiede) opiskelijoita on vähemmän. Naisopiskelijat ovat selvästi aliedustettuina STEM-aineiden opiskelussa: heidän osuutensa ammatillisessa koulutuksessa on vain 15,4 prosenttia ja korkea-asteella 32,2 prosenttia. Nämä sukupuolten väliset erot johtuvat syvään juurtuneista perheeseen, kouluun, yhteiskuntaan ja kulttuuriin liittyvistä tekijöistä, jotka vaikuttavat jo varhaisesta iästä siihen, ovatko naiset kiinnostuneita urasta STEM-aloilla ja kannustetaanko heitä siihen[150]. Opiskelijoiden matematiikan ja luonnontieteiden tulosten heikkeneminen, kuten PISA

149 STEM-aloja ovat ”luonnontieteet, matematiikka ja tilastotiede”, ”tieto- ja viestintäteknologia” sekä ”insinööritieteet, valmistusteollisuus ja rakentaminen”, sellaisina kuin ne on määritelty Unescon vuoden 2013 koulutusalojen luokituksessa.

150 Ks. EENEE (2020). Gender differences in tertiary education: what explains STEM participation? Päätös ryhtyä opiskelemaan STEM-aineita riippuu monista tekijöistä: varhaisista elinvuosista, perheestä, uranäkökohdista ja työoloista. Kokemukset kouluajalta, myös matematiikasta, ovat erittäin tärkeitä.

2022 -raportissa todetaan[151], sekä opettajapula erityisesti STEM-aloilla voivat vaikuttaa myös tuleviin opiskelijamääriin.

Jäsenvaltiot toteuttavat toimia lisätäkseen kiinnostusta STEM-aineisiin jo nuoresta iästä alkaen. On olennaisen tärkeää edistää kiinnostusta STEM-uriin varhaisessa vaiheessa ja tehokkaasti, ja tässä ratkaisevassa asemassa ovat opettajat ja pedagogiset lähestymistavat. **Tšekissä** kokeillaan innovatiivisia STEM-aineiden opetusmenetelmiä kouluissa tuomalla teknologia-asiantuntijoita luokkahuoneeseen ja tarjoamalla tandem-opetusta. **Bulgariassa** perustetaan STEM-laboratorioita yli 1 800 kouluun yhdessä kansallisen ja kolmen alueellisen STEM-keskuksen kanssa elpymis- ja palautumistukivälineen tuella. **Virossa** ja **Liettuassa** ollaan ottamassa käyttöön aiempaa integroidumpi ja hankepohjaisempi opetussuunnitelma, jonka on todettu lisäävän kiinnostusta STEM-aineisiin. **Tanska** pitää STEM-aineita keskeisenä tekijänä vihreän ja digitaalisen siirtymän kannalta. Se investoi merkittävästi standardien, opetussuunnitelmien ja laitteiden nykyaikaistamiseen ja rahoittaa opettajien täydennyskoulutusta kaikissa ammatillisen koulutuksen ohjelmissa. **Portugalissa** perustetaan elpymis- ja palautumistukivälineen tuella 365 erikoistunutta teknologiakeskusta, jotka keskittyvät aloille, joilla on runsaasti potentiaalia, ja pyrkivät parantamaan ylemmän perusasteen ammatillisen koulutuksen teknologista infrastruktuuria sekä luomaan uusia kursseja vihreää ja digitaalista siirtymää varten. **Latviassa** on otettu käyttöön tutkinnon suorittaneiden tuloksiin perustuva rahoitusmalli, jolla on tarkoitus kannustaa yliopistoja ”tuottamaan” päteviä tutkinnon suorittaneita erityisesti STEM-aloilla. Samalla myös lisättiin aloituspaikkoihin liittyvää joustavuutta, jotta korkeakoulut voivat mukauttaa tarpeitaan STEM-alojen ammattilaisten kysynnän perusteella.

[151] Ks. Euroopan komissio (2024):The twin challenge of equity and excellence in basic skills in the EU.

Kaavio 2.2.10: Erot NEET-asteissa ovat pienenemässä, mutta ne ovat edelleen merkittäviä

Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten (NEET) osuus (15–29-vuotiaat), vuoden 2024 tasot ja muutokset edellisvuoteen nähden (%, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

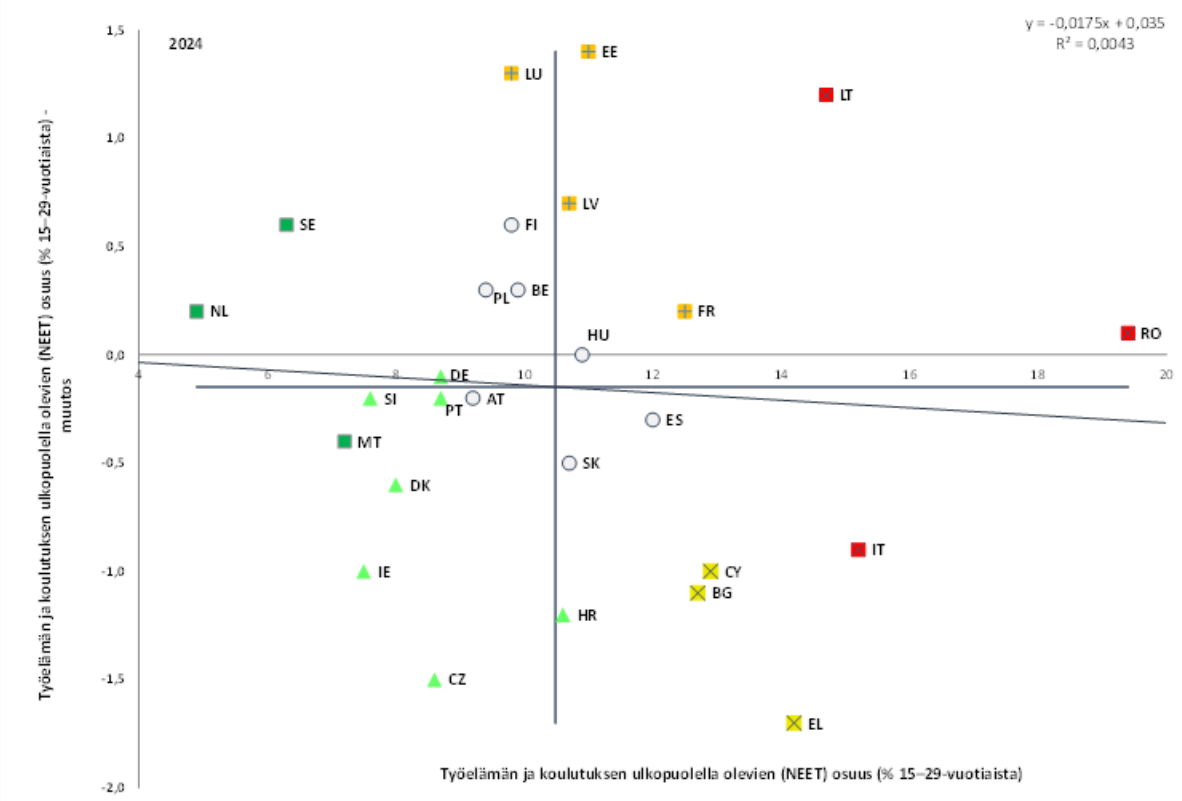

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Erilaiset määritelmät: ES ja FR. Katkos aikasarjassa: BG.

Lähde: Eurostat [lfsi_neet_a], EU:n työvoimatutkimus.

Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten (NEET) osuus väheni hieman, mutta lähentymisestä ei ole selviä merkkejä. NEET-nuorten osuus (15–29-vuotiaat) oli korkeimmillaan 14,0 prosenttia vuonna 2020, mutta se on pudonnut asteittain EU:ssa niin, että se oli 11,1 prosenttia vuonna 2024. Jäsenvaltioiden välillä on kuitenkin huomattavia eroja. Korkeimmat NEET-asteet vuonna 2024 olivat Romaniassa, Italiassa (parannuksista huolimatta) ja Liettuassa, jotka ovat ”kriittisessä tilanteessa” (ks. kaavio 2.2.10). ”Parhaiten suoriutuvia” maita, joissa asteet olivat alimmat, olivat Alankomaat, Ruotsi ja Malta. Tilanne Virossa, Luxemburgissa ja Latviassa, joissa NEET-aste nousi vuonna 2024, on ”seurattava”, samoin kuin Ranskassa, jossa aste on edelleen korkea. Näistä vähennyksistä ja muutamista – joskaan ei kovin selkeistä – lähentymisen merkeistä huolimatta EU on edelleen 2,1 prosenttiyksikön päässä vuodelle 2030 asetetusta 9,0 prosentin tavoitteesta. Työttömien NEET-nuorten (niiden, jotka hakevat aktiivisesti työtä ja ovat käytettävissä työntekoon) osuus tässä ikäryhmässä laski 0,1 prosenttiyksikköä eli 4,2 prosenttiin vuonna 2024[152]. Osuus oli korkein Kreikassa ja Espanjassa, joskin molemmissa tilanne parani vuoden 2023 tasosta (1 prosenttiyksikön ja 0,6 prosenttiyksikköä). Työvoiman ulkopuolella olevien NEET-nuorten osuus supistui hieman (6,9 prosenttia vuonna 2024 ja 7,0 prosenttia vuonna 2023) mutta pysyi suurena Romaniassa, Italiassa, Liettuassa ja Bulgariassa. Työnhausta luopuneiden NEET-nuorten osuudessa on hieman laskeva suuntaus EU:n tasolla (vuoden 2020 pandemia-ajan huipputasosta 4,9 prosentista 4,2 prosenttiin vuonna 2024). Tätä taustaa vasten vahvistettu nuorisotakuu[153], jolla tuetaan NEET-nuoria tarjoamalla laadukkaita työpaikkoja, jatkokoulutusta, oppisopimuskoulutusta tai harjoittelupaikkoja, ja ALMA-aloite[154] (Aim, Learn, Master, Achieve), jolla autetaan huono-osaisia NEET-nuoria hankkimaan työkokemusta ulkomailla, ovat edelleen tärkeitä aloitteita.

---

152 Ks. Eurostat [edat_lfse_20].

153 Neuvoston suositus, annettu 30 päivänä lokakuuta 2020, ”Silta työelämään – entistä vahvempi nuorisotakuu” ja nuorisotakuun perustamisesta 22 päivänä huhtikuuta 2013 annetun neuvoston suosituksen korvaaminen, 2020/C 372/01 (EUVL C 372, 4.11.2020, s. 1).

154 Lisätietoja: ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve) – Työllisyys, sosiaaliasiat ja osallisuus – Euroopan komissio.

NEET-nuorten osuudessa on eroja jäsenvaltioiden sisällä sekä mantereen ja syrjäisimpien alueiden välillä. Alin alueellinen aste on 4,4 prosenttia (Utrechtissa Alankomaissa) ja korkein mantereen aste 29,9 prosenttia (Sud-Estissä Romaniassa). Jäsenvaltioiden sisäiset erot ovat huomattavia Ranskassa, Italiassa, Puolassa, Suomessa ja Unkarissa. EU:n kaikkien korkein NEET-aste oli Ranskan syrjäisimmällä alueella Guayanassa, jossa se oli 34,4 prosenttia. Sen sijaan esimerkiksi Alankomaissa, Ruotsissa ja Itävallassa osuus on pieni kaikkialla ja alueiden välillä on vain vähän eroja[155]. Kaupunkien ja maaseudun välillä on jakolinja EU:ssa. NEET-aste suurissa kaupungissa on 10,1 prosenttia, pienemmissä kaupungeissa ja esikaupungeissa 11,5 prosenttia ja maaseudulla 12,3 prosenttia[156].

Kaavio 2.2.11: Lähes kaikissa jäsenvaltioissa naisten NEET-aste on korkeampi kuin miesten
Naisten ja miesten NEET-aste (15–29-vuotiaat, %, 2024)

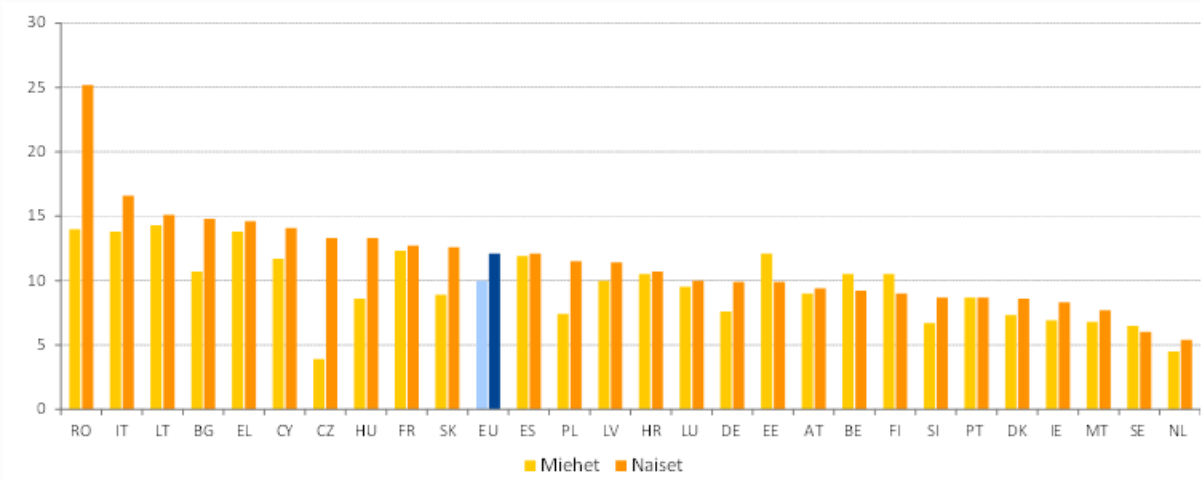

Huomautus: Erilaiset määritelmät: ES ja FR. Katkos aikasarjassa: BG.
Lähde: Eurostat [lfsi_neet_a], EU:n työvoimatutkimus.

155 Ks. Eurostat [edat_lfse_22].
156 Ks. Eurostat [edat_lfse_36].

NEET-aste on edelleen korkeampi vammaisten henkilöiden, naisten ja EU:n ulkopuolella syntyneiden keskuudessa. Vammaisten nuorten tilanne ei ole parantunut (heistä 27,8 prosenttia oli työelämän ja koulutuksen ulkopuolella vuonna 2023 ja 27,3 prosenttia vuonna 2022). Kaikissa jäsenvaltioissa kahta lukuun ottamatta osuus oli yli 20 prosenttia. Suurimmat osuudet olivat Bulgariassa, Kroatiassa, Slovakiassa ja Kyproksessa[157]. Vuonna 2024 naisten NEET-aste (12,1 prosenttia) laski edelleen (13,0 prosentista vuonna 2022 ja 15,4 prosentista vuonna 2020) mutta pysyi miesten NEET-astetta korkeampana (ks. kaavio 2.2.11). Se oli huomattavasti miesten astetta korkeampi Romaniassa (11,2 prosenttiyksikköä) ja Tšekissä (9,4 prosenttiyksikköä). Miesten NEET-aste oli hieman naisten astetta korkeampi puolestaan Belgiassa, Virossa, Suomessa ja Ruotsissa. NEET-naisista työvoiman ulkopuolella olevia on kaksi kertaa niin paljon kuin työttömiä (8,5 prosenttia v. 3,6 prosenttia vuonna 2024, kun miehillä vastaavat osuudet olivat 5,4 prosenttia v. 4,7 prosenttia). EU:n ulkopuolella syntyneiden nuorten NEET-aste (18,4 prosenttia) on myös paljon korkeampi kuin kyseisessä jäsenvaltiossa syntyneiden (10,2 prosenttia). Tämä ero on EU:n ulkopuolella syntyneiden naisten keskuudessa yli 13,1 prosenttiyksikköä ja miesten keskuudessa vain 3,6 prosenttiyksikköä. Näihin eroihin puuttumisesta voisi olla merkittävää taloudellista hyötyä. Eurofound arvioi, että yhdestä NEET-nuoresta aiheutuva vuotuinen taloudellinen menetys vuonna 2023 oli keskimäärin noin 14 600 euroa[158].

---

157 European Disability Expertise Statistical Report 2025, Reports – Euroopan komissio.

158 Eurofoundin analyysi löytyy Euroopan komission julkaisusta Employment and Social Developments in Europe 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

Ensimmäistä kertaa covid-19-pandemian jälkeen nuorisotyöttömyys EU:n tasolla on lisääntynyt hieman ja laskusuunta on kääntynyt. Nuorisotyöttömyysaste (15–24-vuotiaat) on laskenut tasaisesti covid-19-kriisin huipun jälkeen (17,6 prosenttia EU:ssa vuonna 2020), mutta vuonna 2024 on tapahtunut hienoinen 0,3 prosenttiyksikön nousu 14,6 prosenttiin vuoden 2023 tasolta 14,9 prosentista[159]. Myös 15–29-vuotiaiden työttömyysaste on noussut 11,2 prosentista 11,4 prosenttiin. EU:n tasolla nuorisotyöttömyysaste on edelleen yli kaksinkertainen 15–74-vuotiaiden työttömyysasteeseen nähden (5,9 prosenttia). Vaikka vuosimuutoksen suuruus vaihtelee jäsenvaltioittain, se on pysynyt ennallaan tai kasvanut kaikissa jäsenvaltioissa seitsemää lukuun ottamatta. Kasvu on ollut suhteellisen suurta joissakin jäsenvaltioissa, joissa nuorisotyöttömyysaste on korkea (Ruotsissa, Romaniassa ja Luxemburgissa). Muissa tähän ryhmään kuuluvissa maissa nuorisotyöttömyys väheni samantasoisesti, kuten Kreikassa, Espanjassa ja Italiassa sekä Latviassa ja Kroatiassa, joissa osuudet ovat alhaisemmat. Työttömyys on erityisen yleistä matalan koulutustason (20,6 prosenttia) ja EU:n ulkopuolella syntyneiden (19,3 prosenttia) nuorten keskuudessa. Tämä kehitys korostaa tarvetta jatkaa toimia sellaisten rakenteellisten haasteiden ratkaisemiseksi, jotka haittaavat nuorten integroitumista työmarkkinoille, erityisesti kun otetaan huomioon laajalle levinnyt työvoimapula ja osaamisvaje sekä nuorten uranäkymiin kohdistuvat pitkän aikavälin riskit.

Ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysaste nousee edelleen kaikissa jäsenvaltioissa ja jatkaa vuosikymmenen kestänyttä kasvua. Vuonna 2024 ikääntyneiden (55–64-vuotiaiden) työllisyysaste nousi 65,2 prosenttiin eli 1,3 prosenttiyksikköä edellisvuoteen verrattuna. Yleisestä paranemisesta huolimatta EU:ssa on edelleen huomattavia eroja: Ruotsissa, Tšekissä, Virossa, Alankomaissa, Saksassa ja Tanskassa ikääntyneiden työllisyysaste oli yli 75 prosenttia mutta Luxemburgissa, Romaniassa ja Kroatiassa alle 55 prosenttia (ks. pilaria käsittelevä tekstilaatikko 4).

[159] Eurostat [tesem140].

Pilaria käsittelevä tekstilaatikko 4 Ikääntyneiden integroituminen työmarkkinoille EU:ssa

Työelämän pidentämisen tukeminen voi auttaa lieventämään työvoimapulaa ja osaamisvajetta sekä väestön ikääntymisen vaikutusta työvoimaan[160]. EU:n työikäisen väestön odotetaan supistuvan 1,2 miljoonalla henkilöllä vuodessa vuodesta 2030 lähtien, ja vanhushuoltosuhteen[161] odotetaan kasvavan vuosien 2022–2050 välillä 36 prosentista 55 prosenttiin ja edelleen 59 prosenttiin vuonna 2070[162]. Ilman lisämuutoksia väestön ikääntyminen voi pahentaa työvoimapulaa ja muodostaa merkittävän haasteen talouskasvulle ja elintason kestävyydelle[163]. Ikääntyneet (55–64-vuotiaat), jotka työskentelevät pidempään, voisivat merkittävästi edistää työllisyyttä EU:ssa[164], mutta lähes puolet työmarkkinoilta vuonna 2023 poistuneista siirtyi eläkkeelle. Syitä tähän ovat muun muassa eläkejärjestelmien kannustimet, terveyteen liittyvät tekijät, kuten sairaus tai työkyvyttömyys, mutta myös huonot työolot, työpaikan joustamattomuus ja ikään perustuvat ennakkoluulot. Tämän vuoksi tarvitaan politiikkayhdistelmää, jolla tuetaan ikääntyneiden työntekijöiden osallistumista ja työllisyyttä ja joka kattaa muun muassa eläkejärjestelmä sekä, räätälöidyn aktivointi- ja koulutuspolitiikan. Yhdenvertaista kohtelua ja syrjinnän torjumista työssä koskeva EU:n direktiivi 2000/78/EY ja vuonna 2023 väestörakenteen muutosta varten kehitetty toimintavälineistö[165] tarjoavat toimivan kehyksen tämän politiikanalan toimille. Neuvosto antoi kesäkuussa 2025 päätelmät ikääntyvien henkilöiden tukemisesta heidän täyden potentiaalinsa saavuttamiseksi työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa. Niissä kehotettiin jäsenvaltioita ja komissiota toteuttamaan toimia, kuten kannustamaan ammatillisen toiminnan vapaaehtoiseen laajentamiseen.

160 Ks. Euroopan komissio, Employment and Social Developments in Europe 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

161 Ikääntyneen väestön suhde työikäiseen väestöön.

162 Ks. Euroopan komissio (2024), ”2024 ageing report: economic and budgetary projections for the EU Member States (2022–2070)”. Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025, ja Eurostat [proj_23ndbi].

163 Ks. Euroopan komissio, Employment and Social Developments in Europe 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

164 Ks. pilaria käsittelevä tekstilaatikko 3 yhteisessä työllisyysraportissa 2025.

165 Ks. Väestörakenteen muutos Euroopassa: toimintavälineistö, COM/2023/577 final.

Lähes kaikissa EU:n jäsenvaltioissa suurempi osa työvoiman ulkopuolelle jäävistä ikääntyneistä on naisia kuin miehiä

Työvoiman ulkopuolella olevan 55–64-vuotiaan väestön osuus koko työvoiman ulkopuolella olevasta 15–64-vuotiaasta väestöstä ja sen sukupuolijakauma (%, 2024).

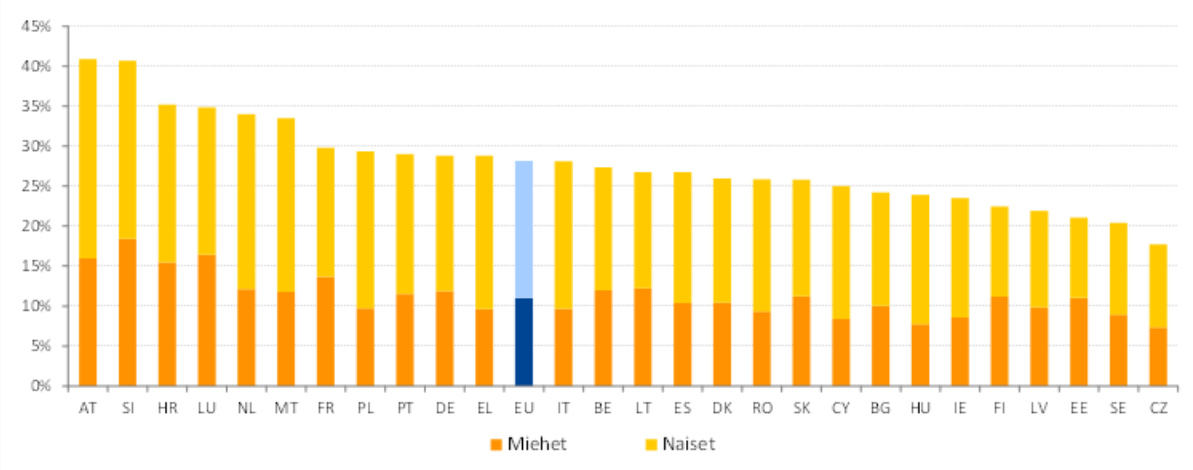

Huomautus: Erilaiset määritelmät: ES ja FR. Katkos aikasarjassa: BG.

Lähde: EMPL-pääosaston laskelmat Eurostatin tietojen perusteella [lfsa_igan].

Viime vuosikymmeninä tapahtuneista huomattavista parannuksista huolimatta ikääntyneet ovat edelleen muita ikäryhmiä todennäköisemmin työvoiman ulkopuolella, ja tämä on vieläkin yleisempää naisten kohdalla. Vuodesta 2009 ikääntyneiden työvoimaosuus on kasvanut yli 20 prosenttiyksikköä, ja se oli 68,2 prosenttia vuonna 2024 (verrattuna 77,3 prosenttiin 15–54-vuotiaiden osalta). Ikääntyneiden (55–64-vuotiaiden) osuus työvoiman ulkopuolella olevista aikuisista (15–64-vuotiaista) oli kuitenkin edelleen merkittävä (28,1 prosenttia) ja vaihteli Tšekin 17,7 prosentista Itävallan, Slovenian ja Kroatian yli 35 prosenttiin, ja useimmissa jäsenvaltioissa suurin osa näistä työvoiman ulkopuolella olevista ikääntyneistä oli naisia (ks. kaavio). Tämä kuvastaa muun muassa eläkejärjestelmien ja -suuntausten eroja. Yksi näistä on lakisääteinen eläkeikä, joka vaihtelee miesten 62,8 vuodesta Slovakiassa ja naisten 60 vuodesta Puolassa sekä miesten että naisten 67 vuoteen Italiassa, Kreikassa ja Tanskassa[166]. Työelämän pidentämiseen tähtäävistä institutionaalisista uudistuksista huolimatta vuonna 2023 lähes viidesosa 50–74-vuotiaista EU:n eläkeläisistä valitsi edelleen varhaiseläkkeelle siirtymisen ja pienemmän eläkkeen[167]. Tämä oli yleisintä Kyproksessa (45,8 prosenttia), Portugalissa (38,3 prosenttia) ja Belgiassa (38,2 prosenttia) ja harvinaisinta Bulgariassa (1,8 prosenttia) ja Sloveniassa (4,6 prosenttia)[168]. Lisäksi lähes kaikissa jäsenvaltioissa suurempi osuus ikääntyneistä naisista on työmarkkinoiden ulkopuolella (37,9 prosenttia naisista ja 25,5 prosenttia miehistä). Tämä selittyy osittain sillä, että naiset jäävät useammin varhaiseläkkeelle (24,7 prosenttia v. miehistä 18,3 prosenttia), mutta myös sillä, että merkittävä osa ikääntyneistä naisista ei ole koskaan työskennellyt tai on ollut työvoiman ulkopuolella yli 10 vuotta (64,9 prosenttia), mikä johtuu suurelta osin hoivavelvoitteista[169].

166 Ks. Euroopan komissio, 2024 ageing report.

167 Haastattelut tehtiin vuonna 2023, mutta haastatellut eläkkeensaajat ovat saattaneet jäädä eläkkeelle jo aiemmin.

168 Ks. Euroopan komissio, *Employment and Social Developments in Europe 2025*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

169 Ks. Euroopan komissio,*Labour market and wage developments in Europe – Annual review 2024*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024, ja Spasova, S., Deruelle, T., & Airoldi, F., *Flexible retirement pathways: an analysis of policies in 28 European countries*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

Useat jäsenvaltiot ovat käynnistäneet tai aikovat toteuttaa uusia toimenpiteitä ikääntyneiden aktivoimiseksi. Itävallassa yli 50-vuotiaiden työllisyyttä on vuodesta 2018 lähtien edistetty 50+ -työllisyysaloitteella integroimisavustuksen, palkkatuen, yhteisötalouden yritysten ja työhön liittyvien pätevyyksien vahvistamisen avulla. **Belgiassa** on heinäkuusta 2025 lähtien ollut voimassa uusi ohjelma, jonka ansiosta itsenäiset ammatinharjoittajat, jotka työskentelevät eläkeiän saavuttamisen jälkeen hakematta eläkettä, voivat automaattisesti kerryttää uusia eläkeoikeuksia, jos he jatkavat sosiaaliturvamaksujen maksamista. **Bulgariassa** ikääntyneiden aktiivisen elämän kansallisen strategian täytäntöönpanoa koskevalla vuosien 2025–2026 suunnitelmalla tuetaan aktiivista työllisyyttä, yhteisön osallisuutta, terveenä ja aktiivisena ikääntymistä sekä myönteisen kuvan luomista ikääntyneistä. **Kyproksessa** ensimmäisellä aktiivisena ikääntymistä koskevalla kansallisella strategialla (2025–2030) ja toimintasuunnitelmalla (2025–2027) edistetään ikääntyneiden täyttä sosiaalista osallisuutta ehkäisemällä sosiaalista eristyneisyyttä, lisäämällä osallistumista talous-, yhteiskunta- ja kulttuurielämään sekä parantamalla taloudellista turvaa. **Ranskassa** lakiluonnoksella, jolla kansalliset toimialakohtaiset sopimukset saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, pannaan täytäntöön kaksi vuonna 2024 tehtyä kansallista sopimusta, jotka koskevat ikääntyneiden työllisyyttä ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua, erityisesti ottamalla käyttöön uusi ikääntyneitä työnhakijoita koskeva sopimus.

Työmarkkinoilla esiintyy edelleen sukupuolten eriarvoisuutta, ja miesten ja naisten työllisyyserossa on näkynyt vain vähäisiä merkkejä lähentymisestä[170]**.** Vuonna 2024 miesten työllisyysaste oli 80,8 prosenttia ja naisten 70,8 prosenttia, joten sukupuolten työllisyysero oli 10,0 prosenttiyksikköä. Tämä on 0,2 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2023, eli ero on kaventunut yhteensä vain 1,1 prosenttiyksikköä viime vuosikymmenen aikana (11,1 prosenttiyksikköä vuonna 2014). Tähän vähäiseen parannukseen kätkeytyy jäsenvaltioiden toisistaan poikkeavia suuntauksia. Ero on pysynyt koko ajanjakson ajan lähes muuttumattomana ja edelleen suurena Italiassa, Kreikassa ja Romaniassa, jotka kaikki ovat ”kriittisessä tilanteessa” huolimatta joissakin tapauksissa viime vuonna tapahtuneista pienistä parannuksista, sekä Maltassa, jossa ero on edelleen suuri, vaikka se on puolittunut viime vuosikymmenen aikana. Ero kasvoi Slovakiassa, Kyproksessa ja Tanskassa vuonna 2024, joten näiden jäsenvaltioiden tilanne on ”seurattava”, samoin kuin Puolassa, jossa ero on suhteellisen suuri joistakin parannuksista huolimatta. Toisessa ääripäässä sukupuolten välinen työllisyysero oli suhteellisen pieni Suomessa, Liettuassa, Virossa ja Latviassa. Nämä maat kuuluivat ”parhaiten suoriutuviin” lukuun ottamatta Suomea, jossa ero on viime aikoina kasvanut. Jäsenvaltioiden välisten erojen lisäksi sukupuolten työllisyyseroissa on merkittäviä alueellisia eroja joissakin jäsenvaltioissa, kuten Ranskassa ja Espanjassa (mukaan lukien niiden syrjäisimmät alueet) sekä Saksassa, Unkarissa, Belgiassa ja Tanskassa (ks. kaavio 3 liitteessä 5). Sukupuolten työllisyysero vaihtelee suuresti kaupungistumisasteen mukaan: ero on kaupungeissa 8,3 prosenttiyksikköä, maaseudulla 10,9 prosenttiyksikköä ja pienissä kaupungeissa ja esikaupungeissa 11,3 prosenttiyksikköä[171]. Jatkuvilla politiikkatoimilla voidaan auttaa poistamaan esteitä, jotka haittaavat naisten osallistumista työmarkkinoille, sukupuolten tasa-arvoa koskevassa EU:n strategiassa 2020–2025[172] asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Tällaisilla toimenpiteillä voidaan myös edistää Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevassa toimintasuunnitelmassa asetetun tavoitteen saavuttamista: sen mukaan sukupuolten työllisyysero olisi puolitettava vuoteen 2030 mennessä.

---

170 Pitkän aikavälin näkymät: Euroopan komissio, Employment and Social Developments in Europe 2024, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024.

171 Ks. Eurostat [lfst_r_ergau].

172 Lisätietoja: Euroopan komissio, 2023 Report on gender equality in the EU, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2023.

Kaavio 2.2.12: Sukupuolten työllisyysero on kaventunut useimmissa maissa, mutta se on edelleen merkittävä, ja nähtävissä on vain vähäisiä merkkejä ylöspäin suuntautuvasta lähentymisestä jäsenvaltioiden välillä

Sukupuolten työllisyysero (20–64-vuotiaat), vuoden 2024 tasot ja muutokset edellisvuoteen nähden (%-yksikköä, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

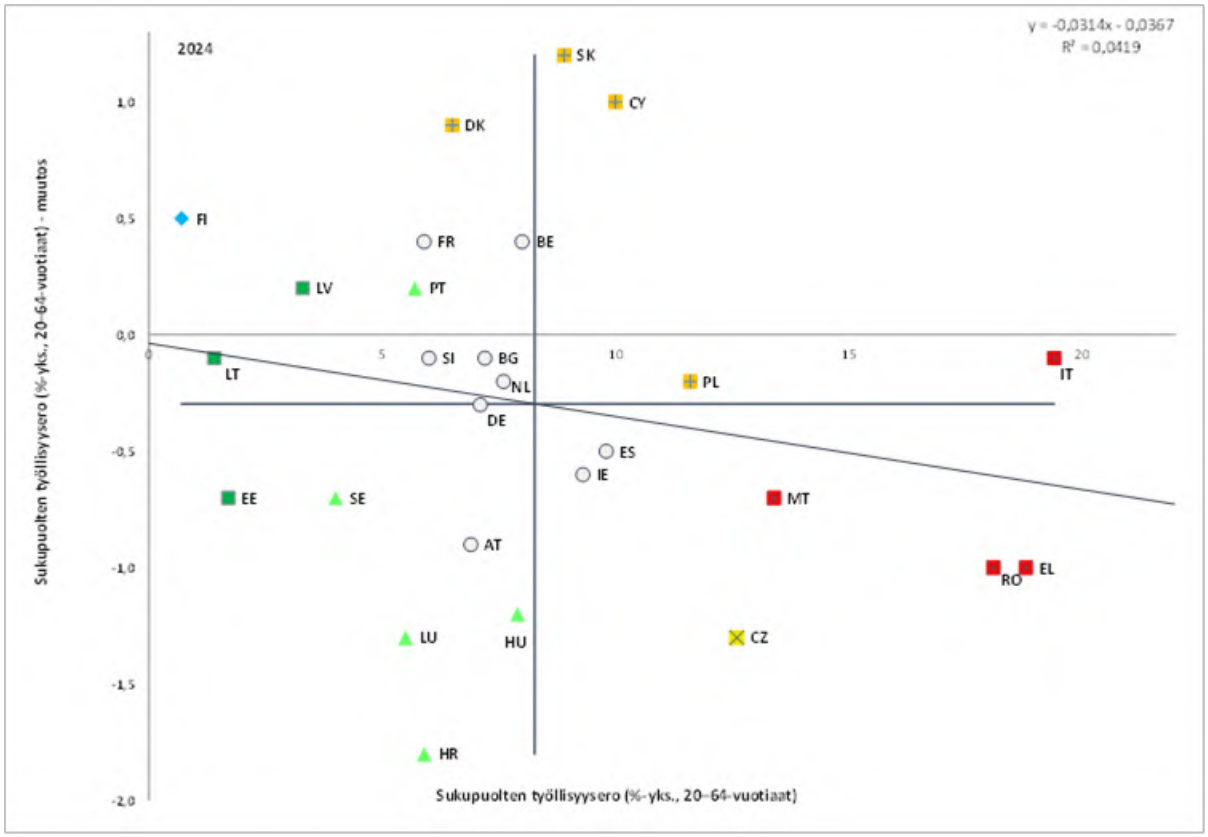

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Erilaiset määritelmät: ES ja FR. Katkos aikasarjassa: BG.
Lähde: Eurostat [tesem060], EU:n työvoimatutkimus.

Naiset tekevät osa-aikatyötä useammin kuin miehet, mikä johtaa suurempaan sukupuolten työllisyyseroon, kun otetaan huomioon kokoaikavastaava työllisyys. Vuonna 2024 naiset (20–64-vuotiaat) tekivät EU:ssa lähes neljä kertaa miehiä todennäköisemmin osa-aikatyötä (27,8 prosenttia ja 7,7 prosenttia), joten sukupuolten välinen ero osa-aikatyössä oli 20,1 prosenttiyksikköä eli sama kuin vuonna 2023. Suurimmat erot osa-aikatyössä kirjattiin Alankomaissa (41,9 prosenttiyksikköä), Itävallassa (38,9 prosenttiyksikköä) ja Saksassa (37,2 prosenttiyksikköä). Sitä vastoin Bulgariassa ei ole eroa, ja Romaniassa miehet tekevät osa-aikatyötä vielä todennäköisemmin kuin naiset (ero –0,7 prosenttiyksikköä). Koska osa-aikatyö on yleisempää naisten keskuudessa, kokoaikavastaavan työllisyyden[173] huomioon ottaminen voi antaa kattavamman kuvan naisten työllistymismahdollisuuksista. Kokoaikaiseksi muutettuna sukupuolten työllisyysero oli 15,4 prosenttiyksikköä vuonna 2024[174], mikä on yli 50 prosenttia (tai 5,4 prosenttiyksikköä) suurempi kuin tasoittamaton ero. Suurimmat erot kokoaikaiseksi muutettuna olivat Italiassa (23,7 prosenttiyksikköä) ja Kreikassa (20,5 prosenttiyksikköä), joissa molemmissa ero myös tasoittamattomana on suuri. Seuraavaksi suurimmat erot olivat kuitenkin Itävallassa (18,7 prosenttiyksikköä), Saksassa (18,7 prosenttiyksikköä) ja Alankomaissa (18,4 prosenttiyksikköä), joissa on myös suurimmat sukupuolten väliset erot osa-aikatyössä. Kaikissa kolmessa jäsenvaltiossa eron kokoaikaiseksi muuttaminen kasvattaa sitä vähintään 10 prosenttiyksikköä, mikä korostaa tehtyjen työtuntien huomioon ottamisen merkitystä arvioitaessa naisten osallistumista työmarkkinoille.

---

173 Kokoaikavastaavassa työllisyysasteessa verrataan ryhmien välisiä eroja keskimääräisten työtuntien perusteella. Kokoaikavastaava työllisyysaste lasketaan jakamalla taloudessa tehtyjen työtuntien kokonaismäärä (ensimmäinen työ, toinen työ jne.) kokoaikatyössä (n. 40 h) tehtyjen tuntien keskimääräisellä lukumäärällä ja 20–64-vuotiaiden lukumäärällä. Lähde: Joint Assessment Framework (JAF), laskelmat Eurostatin tietojen perusteella.

174 JAF-indikaattori PA7.1.C4.; JAF interactive dashboard.

Sukupuolten työllisyysero on tätäkin suurempi sellaisten henkilöiden osalta, joilla on lapsia, sillä vanhemmuus vaikuttaa naisten työuriin enemmän kuin miesten. Vuonna 2024 niiden 25–54-vuotiaiden naisten, joilla on lapsia, työllisyysaste oli 75,4 prosenttia, kun miesten vastaava oli 91,9 prosenttia, eli äitien ja isien työllisyysero oli 16,5 prosenttiyksikköä[175]. Lapsettomien keskuudessa sukupuolten välinen työllisyysero on sitä vastoin vain 3,7 prosenttiyksikköä. Työssäkäyvistä naisista, joilla on lapsia, osa-aikatyötä teki 31,7 prosenttia ja samassa tilanteessa olevista miehistä vain 5,1 prosenttia[176]. Joissakin jäsenvaltioissa, muun muassa Kreikassa ja Italiassa, vanhemmuuden vaikutus näkyy selvästi sekä naisten alempana työllisyysasteena (huolimatta 14,3 ja 6,9 prosenttiyksikön kasvusta vuosina 2015–2024) että naisten osa-aikatyön suurempana osuutena. Pitkäaikaishoidon saatavuus voi myös parantaa sukupuolten tasa-arvoa työelämässä tukemalla omaishoitajien osallistumista työmarkkinoille. Vuonna 2019 koko väestöstä 17,1 prosenttia tarjosi hoivaa tai apua vähintään kerran viikossa, ja naiset toimivat miehiä todennäköisemmin omaishoitajina ja tarjosivat erityisesti intensiivistä hoivaa. Omaishoitajina toimi 19,1 prosenttia naisista ja 14,8 prosenttia miehistä[177]. Naiset käyttävät usein huomattavan osan ajasta omaishoitoon ja turvautuvat vähemmän viralliseen hoitoon: miespuolisista omaishoitajista 72,5 prosenttia saa tukea virallisista pitkäaikaishoitopalveluista, kun naispuolisilla vastaava osuus on 61,4 prosenttia[178]. Pitkäaikaishoidon saatavuuden parantaminen voi siten lisätä naisten osallistumista työmarkkinoille. Pitkäaikaishoitoon liittyvät sukupuolten väliset erot näkyvät kuitenkin myös virallisen pitkäaikaishoidon työvoimassa. Pitkäaikaishoidon työntekijöistä suurin osa on naisia (yli neljä viidestä). Monissa jäsenvaltioissa alan työpaikoille ovat ominaisia alhaisemmat palkat, suurempi osa-aikatyön osuus ja merkittävät mielenterveyshaasteet[179]. Sukupuolten välisen epätasapainon korjaaminen on olennaisen tärkeää paitsi sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi myös työvoimapulan korjaamiseksi, millä on myönteisiä vaikutuksia pitkäaikaishoitopalvelujen saatavuuteen ja siten omaishoitajien työmarkkinoille osallistumisen lisäämiseen.

---

175 Eurostat [lfst_hheredty], EU:n työvoimatutkimus.

176 Eurostat [lfst_hhptety], EU:n työvoimatutkimus.

177 Eurostat [hlth_ehis_ic1u], European Health Interview Survey.

178 Euroopan tasa-arvoinstituutti: Survey of gender gaps in unpaid care, individual and social activities (CARE), 2022.

179 Ks. Eurofound (2020): *Long-term care workforce: Employment and working conditions*. Euroopan unionin julkaisutoimisto.

Sukupuolten palkkaero on edelleen kaventunut, joskin se on edelleen huomattava useimmissa jäsenvaltioissa ja johtaa suurempiin sukupuolten välisiin eläke-eroihin. Vuonna 2023 sukupuolten palkkaero EU:ssa oli 12,0 prosenttia ja yli 15 prosenttia Latviassa, Itävallassa, Tšekissä, Unkarissa, Saksassa, Virossa, Suomessa ja Slovakiassa[180]. Sukupuolten palkkaerot johtuvat muun muassa eroista toimialojen ja ammattien suhteen, naisten aliedustuksesta johtotehtävissä ja yliedustuksesta osa-aikaisissa ja määräaikaisissa työsuhteissa, vaikeuksista sovittaa työ yhteen hoivavelvoitteiden kanssa sekä syrjinnästä ja läpinäkymättömistä palkkarakenteista[181]. Sukupuolten palkkaerot vaikuttavat merkittävästi perheen päätöksentekoon, erityisesti äiteihin, joihin kohdistuu kumulatiivisia haittoja, jotka heikentävät entisestään heidän työllistymismahdollisuuksiaan. Ajan mittaan palkkaerot kumuloituvat ja – yhdistettynä lastenhoidosta johtuviin työuran keskeytyksiin – johtavat huomattaviin sukupuolten eläke-eroihin. Vaikka eläke-erot supistuivat hieman, 65–79-vuotiaiden naisten vuonna 2024 saama bruttoeläke oli keskimäärin 24,8 prosenttia pienempi kuin samaan ikäryhmään kuuluvien miesten[182]. Sukupuolten eläke-eroissa on suurta vaihtelua maittain: Maltan, Alankomaiden ja Itävallan yli 35 prosentin eroista Slovenian ja Viron alle 6 prosentin eroihin. Myös täysin ilman eläkettä jäävistä useammat ovat naisia kuin miehiä (4,8 prosentin ero eläkekattavuudessa EU:ssa vuonna 2024)[183]. Koska vanhuuseläkkeet muodostavat keskimäärin neljä viidesosaa vanhuusiän kokonaistuloista, ikääntyneet naiset ovat viimeaikaisista parannuksista huolimatta edelleen miehiä alttiimpia köyhyysriskeille kaikissa jäsenvaltioissa (ks. kohta 2.4.1).

---

180 Eurostat [sdg_05_20]. Tämä on tasoittamaton sukupuolten palkkaero, jolla mitataan miesten ja naisten keskimääräisen bruttotuntipalkan erotusta ilmaistuna prosenttiosuutena miesten keskimääräisestä bruttotuntipalkasta.

181 Euroopan komissio, 2023 report on gender equality in the EU, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2023 ja Eurostat, Gender pay gaps in the European Union, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

182 Eurostat [ilc_pnp13], EU-SILC.

183 Eurostat [ilc_pnp14], EU-SILC.

Kaavio 2.2.13: Varhaiskasvatukseen osallistuminen pysyi vähäisenä useimmissa jäsenvaltioissa

Virallisen varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvat alle 3-vuotiaat, vuoden 2024 tasot ja muutokset edellisvuoteen nähden (%, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

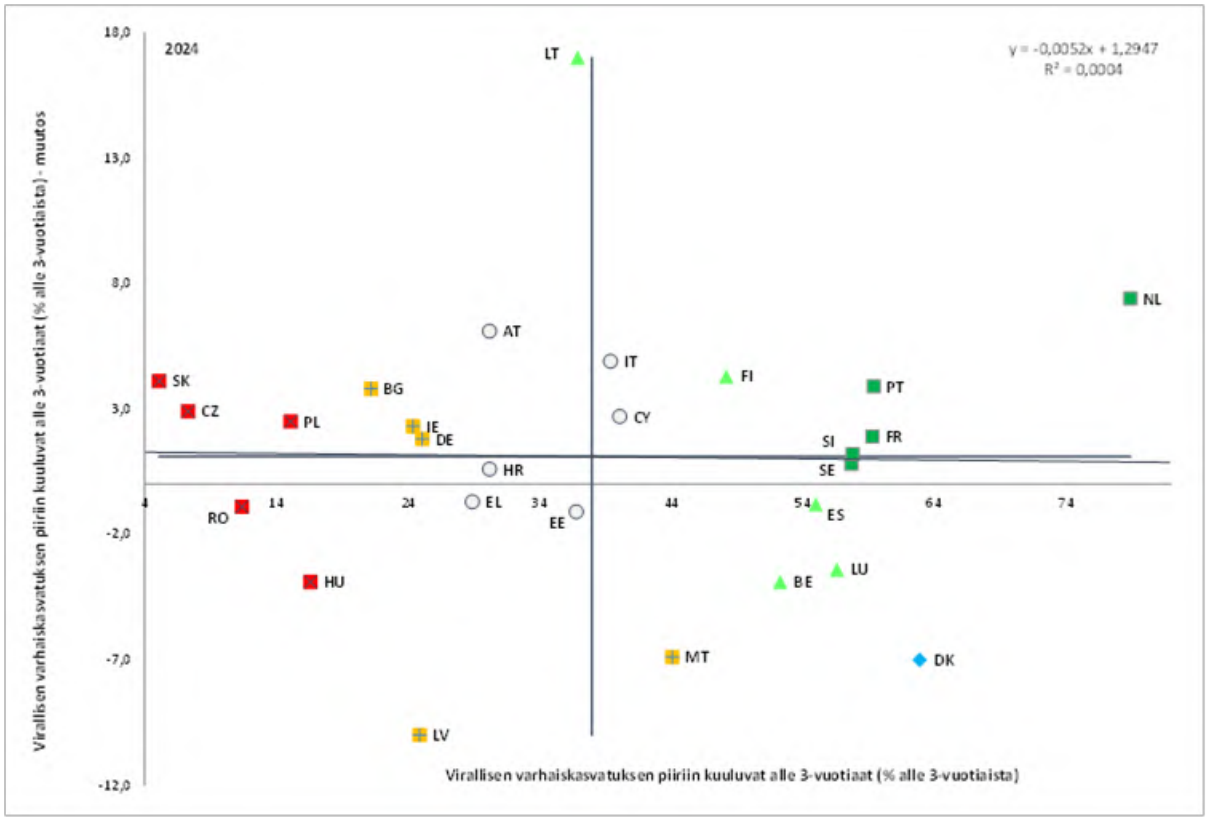

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Alustavat tiedot: MT ja LT.
Lähde: Eurostat [tepsr_sp210], EU-SILC.

Varhaiskasvatuksen tarjonnan parantaminen voi tukea sukupuolten tasa-arvoa ja lasten kehitystä, mutta osallistuminen on edelleen vähäistä useimmissa jäsenvaltioissa. Vuonna 2024 virallisen varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvien alle 3-vuotiaiden lasten osuus EU:ssa oli 39,2 prosenttia, mikä tarkoittaa 1,9 prosenttiyksikön kasvua vuoteen 2023 verrattuna, EU:n siirtyessä kohti tarkistettua Barcelonan tavoitetta (45 prosenttia)[184]. Vain yhdeksässä jäsenvaltiossa osuus on yli 50 prosenttia, ja jäsenvaltioiden välillä on edelleen jyrkkiä eroja (ks. kaavio 2.2.13). Kun vertaillaan osallistumista eri puolella EU:ta, Slovakian osallistumisaste on edelleen EU:n alhaisin, vaikka se nousi 4,1 prosenttiyksikköä vuonna 2024. Tasot ovat edelleen alhaiset (alle 17 prosenttia) tai ovat laskeneet edelleen Unkarissa[185], Puolassa, Romaniassa ja Tšekissä. Kaikki nämä viisi jäsenvaltiota ovat ”kriittisessä tilanteessa”. Varhaiskasvatukseen osallistuminen oli vähäistä myös Bulgariassa, Irlannissa, Latviassa ja Saksassa, joskin hieman korkeammalla tasolla (20–26 prosenttia), mutta niissä kaikissa tilanne on ”seurattava” samoin kuin Maltassa, jossa osallistuminen väheni 6,9 prosenttiyksikköä vuonna 2024. Sitä vastoin Ruotsissa, Sloveniassa, Ranskassa, Portugalissa, Tanskassa ja Alankomaissa osallistumisaste on korkein (yli 57 prosenttia) ja ne ovat ”parhaiten suoriutuvia”. Varhaiskasvatukseen osallistumista voivat haitata useat esteet, myös parhaiten suoriutuvissa maissa, kuten taloudelliset, kulttuuriset ja kielelliset esteet, sosioekonominen tausta sekä erot vanhempainvapaata, vanhempien päätöksiä ja vanhempainrahaa tai lastenhoitoon liittyviä lakisääteisiä oikeuksia koskevassa alueellisessa ja kansallisessa politiikassa. Vuonna 2024 köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien alle 3-vuotiaiden lasten osallistuminen oli yli 15 prosenttiyksikköä vähäisempää kuin niiden lasten, jotka eivät ole vaarassa. Elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitetaan kohdennettuja uudistuksia ja investointeja, joilla tuetaan varhaiskasvatuspalvelujen laajentamista, infrastruktuurin kehittämistä ja työvoiman koulutusta. Parannusten hidas vauhti edellyttää voimistettuja toimia eurooppalaisen lapsitakuun, eurooppalaisen hoito- ja hoivastrategian sekä varhaiskasvatuksesta annetun neuvoston suosituksen mukaisesti.

---

184 Ks. neuvoston suositus, annettu 8 päivänä joulukuuta 2022, varhaiskasvatuksesta – vuoteen 2030 ulottuvat Barcelonan tavoitteet (2022/C 484/01). Suosituksessa asetetaan varhaiskasvatukselle uudet tavoitteet, jotka vastaavat eurooppalaista koulutusaluetta koskevassa aloitteessa asetettuja tavoitteita. Tavoitteen mukaan vuoteen 2030 mennessä vähintään 45 prosenttia alle 3-vuotiaista lapsista ja 96 prosenttia 3-vuotiaista ja sitä vanhemmista alle kouluikäisistä lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen. Niitä jäsenvaltioita, joissa keskimääräinen osallistumisaste vuosina 2017–2021 oli alle 20 prosenttia, suositellaan lisäämään osallistumisastetta 90 prosenttia, ja niitä jäsenvaltioita, joissa keskimääräinen osallistumisaste oli 20–33 prosenttia, suositellaan lisäämään sitä vähintään 45 prosenttia tai sen verran, että saavutetaan vähintään 45 prosentin osallistumisaste.

185 Kansallisten hallinnollisten tietojen mukaan 0–2-vuotiaiden osallistumisaste oli 21,7 prosenttia vuonna 2024.

Jotkin tuloverojärjestelmien piirteet estävät kotitalouksien toisia tulonsaajia, erityisesti naisia, osallistumasta täysimääräisesti työmarkkinoille ja lisäävät sukupuolten eriarvoisuutta työelämässä. Yhteisverotusjärjestelmät, joiden puitteissa perheet voivat ilmoittaa yhdistetyt tulot mahdollisesti alhaisempia veroja varten, nostavat toisten tulonsaajien, yleensä naisten, marginaaliverokantaa (vuonna 2022 toisista tulonsaajista oli naisia 78 prosenttia[186]). Tämä estää naisia ottamasta vastaan työtä tai pidentämästä työaikaansa[187], ja akateemiset tutkimukset ovat osoittaneet, että avioparin toisen tulonsaajan efektiivisen veroasteen alentamisella voidaan osaltaan lisätä naisten osallistumista työmarkkinoille[188]. Vuonna 2024 suurimmat kannustinloukut (joissa verot ja etuuksien peruuttaminen vähentävät merkittävästi toisen tulonsaajan halukkuutta siirtyä työmarkkinoille) olivat Liettuassa, Sloveniassa, Latviassa, Luxemburgissa, Tanskassa, Belgiassa, Saksassa ja Romaniassa (ks. kaavio 2.2.14). Näissä maissa työmarkkinoille siirtyvät toiset tulonsaajat saattavat menettää vähintään 40 prosenttia ansioistaan verojen ja peruutettujen etuuksien vuoksi. Sitä vastoin Itävallassa, Italiassa, Kyproksessa ja Virossa kannustinloukut ovat pienemmät ja tulonmenetys voi olla alle 20 prosenttia. Puuttumalla näihin rakenteellisiin pidäkkeisiin voitaisiin kaventaa sukupuolten välistä eroa työllisyydessä ja osa-aikatyössä ja saada aikaan vahvaa kasvua. OECD:n tuoreen raportin mukaan sukupuolten työllisyyseron poistaminen vuoteen 2060 mennessä voisi kasvattaa OECD-maiden BKT:tä asukasta kohti 3,9 prosenttia ja miesten ja naisten työtuntien välisen eron poistaminen voisi kasvattaa BKT:tä 4,3 prosenttia[189].

---

186 Euroopan komissio: 2023 Report on gender equality in the EU, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2023.

187 Coelho, M. et al., Gendered Taxes: The Interaction of Tax Policy with Gender Equality. International Monetary Fund, 2022.

188 Lisätietoja henkilökohtaisen tuloveron vaikutuksesta kotitalouksien toisiin tulonsaajiin, ks. Euroopan komission raportti Annual Report on Taxation 2025, kohta 2.3.2, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

189 Fluchtmann, J., W. Adema ja M. Keese (toim.) (2024), Gender equality and economic growth: Past progress and future potential, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 304, OECD Publishing, Pariisi.

Kaavio 2.2.14: Verotus vaikuttaa merkittävästi toisen tulonsaajan kannustinloukkuun

Toisten tulonsaajien kannustinloukku (%, 2024)

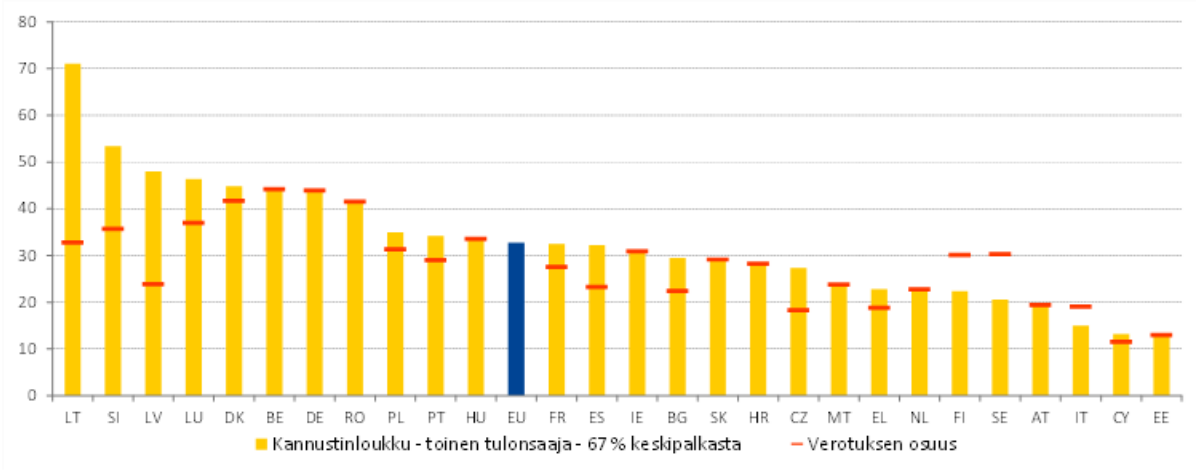

Huomautus: Tiedot koskevat kaksilapsisen, kahden tulonsaajan perheen toista tulonsaajaa, jonka palkka on 67 prosenttia keskipalkasta; pääasiallinen tulonsaaja ansaitsee keskipalkkaa. ”Verotuksen osuus” tarkoittaa sitä lisäbruttotulojen prosenttiosuutta, joka leikkautuu pois verojen ja sosiaaliturvamaksujen vuoksi (muita kannustinloukkuun vaikuttavia tekijöitä ovat peruutetut työttömyysetuudet, sosiaaliapu ja asumisetuudet).
Lähde: Euroopan komissio, talouden ja rahoituksen pääosasto (ECFIN), Tax and benefits database (vero- ja etuustietokanta), OECD:n vero-/etuusmallin perusteella (päivitetty toukokuussa 2025); TAXUD-pääosaston laskelmat.

Kaavio 2.2.15: Monissa jäsenvaltioissa verotus vähentää matalapalkkaisten työntekijöiden halukkuutta lisätä työtuntien määrää

Toisen tulonsaajan matalapalkkaloukku (%, 2024)

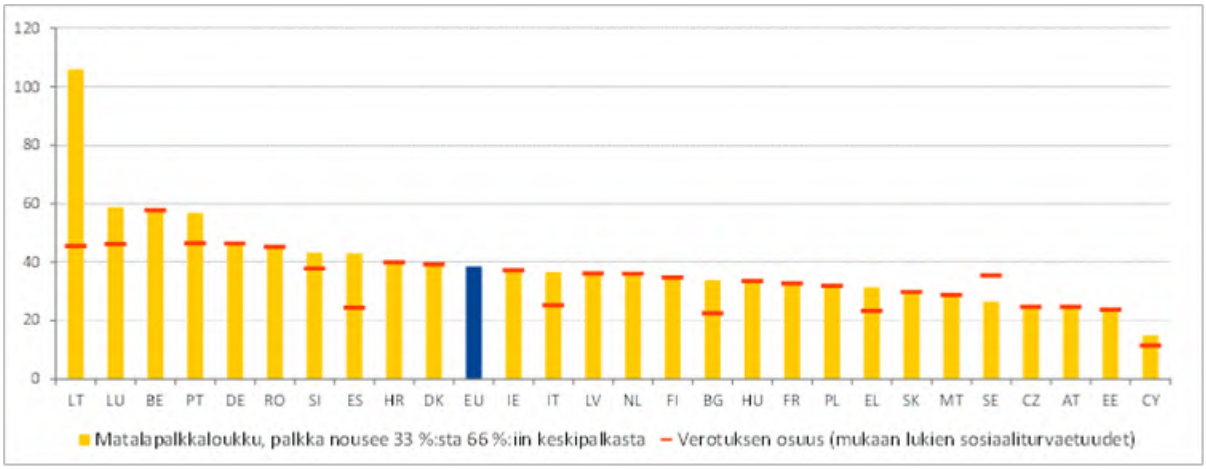

Huomautus: Matalapalkkaloukku, kun toisen tulonsaajan palkka nousee 33 prosentista 66 prosenttiin ja pääasiallinen tulonsaajan palkka on 100 prosenttia keskipalkasta, kaksilapsinen perhe.
Lähde: Euroopan komissio, talouden ja rahoituksen pääosasto (ECFIN), Tax and benefits database (vero- ja etuustietokanta), OECD:n vero-/etuusmallin perusteella (päivitetty toukokuussa 2025); TAXUD-pääosaston laskelmat.

Matalapalkkaloukku vaikuttaa suhteettomasti naisiin, sillä verojen korotukset ja etuuksien alennukset vähentävät heidän lisätulojaan ansioiden kasvaessa. Useimmissa jäsenvaltioissa verotuksen rakenne on ratkaiseva tekijä, joka määrittää toisten tulonsaajien matalapalkkaloukun tason ja siten heidän tekemiensä työtuntien määrän. Kaaviossa 2.2.15 esitetään toisen tulonsaajan lisätulojen osuus, joka leikkautuu pois verojen takia, kun heidän ansionsa nousevat yhdestä kolmasosasta kahteen kolmasosaan keskipalkasta tehtyjen työtuntien määrän lisääntymisen vuoksi. Verotuksen vuoksi leikkautuvien ansioiden menetys voi olla huomattava: EU:ssa leikkautuu verotuksen vuoksi noin kolmannes (36,6 prosenttia) lisäansioista, ja Liettuassa tämä menetys on yli 105 prosenttia asumistuen peruuttamisen vuoksi. Vaikutus voi olla merkittävä myös Luxemburgissa, Belgiassa ja Portugalissa (yli 50 prosenttia) ja vaikuttaa olevan pienin Kyproksessa (14,9 prosenttia). Verojärjestelmän suunnittelun lisäksi kohtuuhintaisten ja korkealaatuisten hoitopalvelujen saatavuus sekä hyvin suunniteltu työ- ja yksityiselämän tasapainottamista koskeva politiikka ovat olennaisen tärkeitä, jotta voidaan kannustaa kotitalouksien toisia tulonsaajia lisäämään työaikaansa.

Kaavio 2.2.16: Ero vammaisten ja vammattomien työllisyydessä on edelleen suuri

Vammaisten ja vammattomien henkilöiden työllisyysero (20–64-vuotiaat), vuoden 2024 tasot ja muutokset edellisvuoteen nähden (%, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

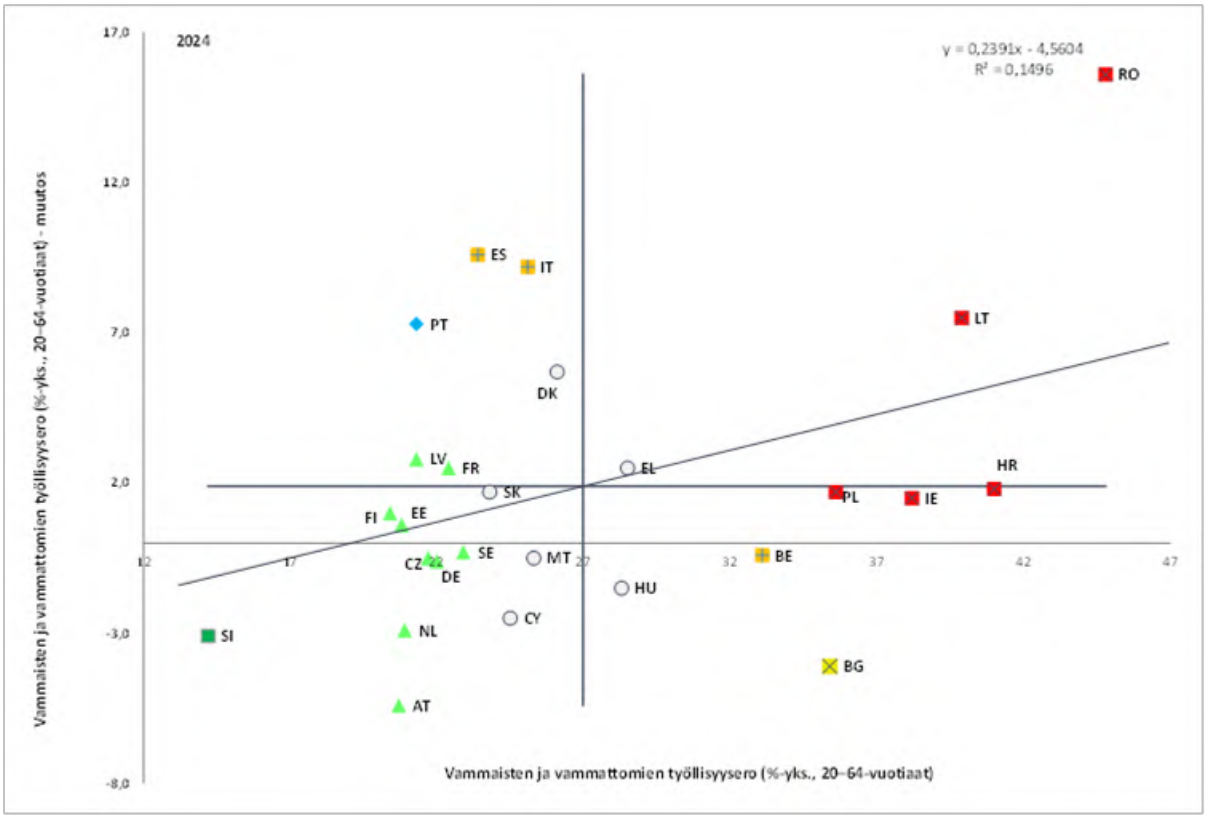

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Katkos aikasarjassa: DK, ES, IT, PT ja RO. Alustavat tiedot: LT. Ei tietoja: LU.
Lähde: Eurostat [tepsr_sp200], EU-SILC.

Vammaisten henkilöiden työmarkkinoille osallistuminen on heikentynyt EU:n tasolla. Vammaisten ja vammattomien henkilöiden työllisyysero[190] (eli työllisyysasteen ero vammaisten ja vammattomien henkilöiden välillä) oli 24,0 prosenttiyksikköä vuonna 2024[191] (21,4 prosenttiyksikköä vuonna 2023). Vuonna 2024 ero oli yli 20 prosenttiyksikköä kaikissa jäsenvaltioissa yhtä lukuun ottamatta (Slovenia). Romaniassa, Kroatiassa, Liettuassa, Irlannissa, Puolassa, Bulgariassa ja Belgiassa ero oli yli 30 prosenttiyksikköä. Ero kaventui 11 jäsenvaltiossa, myös ”parhaiten suoriutuvassa” Sloveniassa, jossa se pieneni 3,1 prosenttiyksikköä 14,2 prosenttiyksikköön. Myös Itävalta ja Alankomaat edistyivät jonkin verran ja kuuluvat ”keskimääräistä paremmin” suoriutuviin, samoin kuin Tšekki, Viro, Saksa, Suomi, Ranska ja Latvia, joissa tasot ovat edelleen keskimääräistä alhaisempia. Toisaalta indikaattorien arvot olivat merkittävästi suuremmat vuonna 2024 kuin vuonna 2023 Romaniassa (15,6 prosenttiyksikköä) ja Liettuassa (7,5 prosenttiyksikköä), vaikkakin aikasarjan katkoksen jälkeen, minkä vuoksi ne ovat ”kriittisessä tilanteessa” samoin kuin Kroatia, Irlanti ja Puola, joissa erot olivat myös suuria, yli 35 prosenttiyksikköä. Vaikka Espanjassa ja Italiassa ero oli alle EU:n keskiarvon, oli se vuosina 2023 ja 2024 yli 9 prosenttiyksikköä aikasarjan katkoksen jälkeen. Niiden tilanne on luokiteltu ”seurattavaksi” samoin kuin Belgian, jossa ero oli suuri (33,1 prosenttiyksikköä). Tuoreimpien EU-SILC-tietojen mukaan vammaisten henkilöiden työvoimaosuus on EU:ssa alhainen, 64,4 prosenttia, kun vammattomien henkilöiden vastaava osuus on 82,6 prosenttia[192]. Kuudessa jäsenvaltiossa vammaisten henkilöiden työvoimaosuus oli vain noin 50 prosenttia (Bulgaria, Kroatia, Romania,

---

190 Vammaisten ja vammattomien työllisyyseroa koskeva indikaattori lasketaan tällä hetkellä EU-SILC-tilastoista, ja se perustuu globaalin toimintarajoiteindikaattorin (GALI) perusteella määritettyyn vammaisasemaan. Kyselyyn vastaajat vastaavat seuraaviin kysymyksiin: 1) ”Rajoittaako jokin terveysongelma sinua toimissa, joita ihmiset tavallisesti tekevät? Vastausvaihtoehdot: rajoittaa vakavasti, rajoittaa muttei vakavasti tai ei rajoita lainkaan”. Jos vastaus kysymykseen 1 on ”rajoittaa vakavasti” tai ”rajoittaa muttei vakavasti”, vastaajat vastaavat kysymykseen 2) ”Onko rajoituksia ollut vähintään kuuden viime kuukauden ajan? Vastausvaihtoehdot kyllä tai ei?”. Henkilön katsotaan olevan toimintarajoitteinen, jos vastaus toiseen kysymykseen on ”kyllä”. EU-SILC-tilastoista laskettuna voidaan huomata korrelaatio GALI-käsitteeseen perustuvan toimintarajoitteen esiintyvyyden ja siihen perustuvan vammaisten ja vammattomien työllisyyseron välillä vuonna 2024 kaikissa EU:n jäsenvaltioissa (Pearsonin korrelaatiokerroin = –0,44).

191 Espanja, Italia, Portugali, Romania ja Tanska ilmoittivat katkoksesta aikasarjassa vuonna 2024, ja vammaisKöyhyys- tai syrjäytymisriski (vasen puoli)ten ja vammattomien työllisyysero kasvoi kaikissa näistä viidestä jäsenvaltioista. Esimerkiksi Italia ilmoitti katkoksesta aikasarjassa ja ero muuttui 15,9 prosenttiyksiköstä 25,1 prosenttiyksikköön vuonna 2024. Näiden aikasarjojen katkosten vuoksi muutosten oikea taloudellinen tulkinta ei ole mahdollinen. Väestön koon vuoksi tämä yksinään vastaisi noin puolta EU:n tason muutoksesta. Eurostat ei kuitenkaan kirjaa katkoksia EU:n tason lukuihin.

192 Vuonna 2023. Ks. Grammenos, S., *European comparative data on persons with disabilities – Equal opportunities, fair working conditions, social protection and inclusion, analysis and trends – Data 2023*, s. 113, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

Belgia, Kreikka ja Luxemburg). Kaikkialla EU:ssa on edelleen merkittävästi varaa parantaa järjestelmää, jolla tuetaan vammaisten henkilöiden työmarkkinoille aktivointia. Tämän seurauksena työikäisillä vammaisilla henkilöillä on myös suuri köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riski (33,6 prosenttia verrattuna vammattomien 18,4 prosenttiin).

Pilaria käsittelevä tekstilaatikko 5: Maahanmuuttajien integroituminen EU:n työmarkkinoille

Vahvistamalla maahanmuuttajien työmarkkinoille integroitumista voidaan puuttua työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen sekä väestörakenteen muutokseen liittyviin laajempiin haasteisiin ja edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Maahanmuuttajien[193] osuus EU:n työvoimasta on 11,2 prosenttia, mutta heidän osuutensa unionin työllisyyskasvusta vuosina 2023 ja 2024 oli 76 prosenttia. Erityisesti vuosina 2019–2024 EU:n ulkopuolella syntyneiden työntekijöiden suhteellinen työllisyyden kasvu oli voimakkainta aloilla, joilla oli huomattava työvoimapula. Tähän sisältyi aloja, joilla ei yleensä vaadita korkeaa koulutustasoa, kuten rakennusala ja majoitus- ja ravitsemispalvelut[194]. Samaan aikaan maahanmuuttajien työvoimaosuus ja työllisyysaste ovat edelleen alhaisemmat kuin kyseisessä maassa syntyneiden, vaikka unionissa on pulaa työvoimasta, ja tämän vuoksi EU:n työvoiman ulkopuolella on noin 7,4 miljoonaa maahanmuuttajaa[195]. Tämä johtuu useista työmarkkinoille ja yhteiskuntaan integroitumisen esteistä, jotka usein vahvistavat toisiaan. Näitä ovat muun muassa maahanmuuttajien alhainen koulutustaso ja heikko kielitaito, syrjintä sekä huono terveydentila ja heikot työllistymismahdollisuudet[196]. Pätevyyden tunnustamiseen liittyvät vaikeudet ovat edelleen keskeinen este maahanmuuttajien integroitumiselle. Maahanmuuttajien työmarkkinoille integroitumisen lisääminen voi myös auttaa kaventamaan sukupuolten välisiä työllisyyseroja vähentämällä hoiva-alan työvoimapulaa. Kotouttamista ja osallisuutta koskevalla toimintasuunnitelmalla 2021–2027[197] tarjotaan yhteinen toimintakehys, jolla tuetaan jäsenvaltioita kansallisen maahanmuuttajien kotouttamispolitiikan kehittämisessä.

---

193 Yleisesti politiikassa ja tilastokäytännössä tietyssä maassa olevina maahanmuuttajina voidaan pitää joko 1) kyseisen maan ulkopuolella syntyneitä (ulkomailla syntyneet) tai 2) niitä, joilla on jonkin toisen maan kansalaisuus (ulkomaiden kansalaiset tai kolmansien maiden kansalaiset). Kun arvioidaan maahanmuuttajien integroitumista työmarkkinoille syntymämaan käsitteen avulla, voidaan havaita syntymäpaikasta johtuvat esteet ja haitat, kuten kielitaito. Jäljempänä sanaa ”maahanmuuttajat” käytetään ”EU:n ulkopuolella syntyneiden henkilöiden” vastineena.

194 Ks. *European economic forecast – Autumn 2025*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

195 Lähde: Eurostat, erityinen poiminta.

196 Euroopan komissio, Employment and Social developments in Europe 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

197 Ks. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Kotouttamista ja osallisuutta koskeva toimintasuunnitelma 2021–2027.

Maahanmuuttajien työmarkkinatulokset ovat yleisesti ottaen huonommat kuin syntyperäisten, ja jopa korkeasti koulutetuilla on haasteita, jotka johtuvat EU:n ulkopuolella hankitun pätevyyden osittaisesta tunnustamisesta tai tunnustamatta jättämisestä. Vuonna 2024 maahanmuuttajien (15–64-vuotiaiden) työvoimaosuus oli alhaisempi (73,4 prosenttia) kuin syntyperäisten (75,4 prosenttia) (maahanmuuttajanaisilla 64,8 prosenttia ja -miehillä 82,4 prosenttia). Myös heidän työllisyysasteensa (20–64-vuotiaat) oli 8,9 prosenttiyksikköä alempi kuin syntyperäisten (68,0 prosenttia v. 76,9 prosenttia; maahanmuuttajanaisilla 58,9 prosenttia ja -miehillä 77,5 prosenttia). Maahanmuuttajien työvoimaosuus oli suurempi kuin syntyperäisten 12 jäsenvaltiossa, mutta vain neljässä jäsenvaltiossa (Malta, Puola, Romania ja Tšekki) heidän työllisyysasteensa ylitti syntyperäisten työllisyysasteen (ks. kaavio). Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet (joiden osuus maahanmuuttajista on noin 30 prosenttia) ovat useammin työelämässä. Verrattuna maahanmuuttajiin, joilla on alempi kuin alemman perusasteen koulutus, korkeasti koulutetuista maahanmuuttajista (20–64-vuotiaat) yli kuusi kertaa niin moni mainitsi tutkintojen tunnustamisen erityisenä esteenä työpaikan löytämiselle vuonna 2021. Aliarvostetut tutkinnot pakottavat usein korkeasti koulutetut maahanmuuttajat työskentelemään matalampaa pätevyystasoa edellyttävissä tehtävissä[198]. Kaikissa jäsenvaltioissa ylipätevien osuus oli korkeampi maahanmuuttajien kuin syntyperäisten työntekijöiden keskuudessa. Koko EU:ssa ero on kaventunut vain hieman ajan mittaan[199] ja on edelleen huomattava. Ylipätevien osuus maahanmuuttajien parissa vaihteli noin puolesta kaikista siirtotyöläisistä Italiassa (51,5 prosenttia), Espanjassa (51,7 prosenttia), Kreikassa (54,2 prosenttia), Tšekissä (46,9 prosenttia) ja Maltassa (44,8 prosenttia) Unkarin 18,4 prosenttiin[200].

198 Euroopan komissio, Employment and Social developments in Europe 2023, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2023.

199 Niiden maahanmuuttajien osuus, joilla on korkea-asteen koulutus ja jotka työskentelevät matalampaa koulutustasoa vaativassa ammatissa, laski vuosien 2014 ja 2023 välillä 38,7 prosentista 34,9 prosenttiin.

200 Ks. Euroopan komissio, Employment and social developments in Europe – Quarterly review,tammikuu 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025. Pienimmät ylipätevien osuudet ovat Kroatiassa (12 prosenttia) ja Luxemburgissa (6,1 prosenttia), joskin tiedot on merkitty epäluotettaviksi.

Maahanmuuttajien työllisyysaste on kotimaassa syntyneihin ikätovereihin verrattuna pienempi ja ylipätevien osuus suurempi lähes kaikissa jäsenvaltioissa

Työllisyysaste ja ylipätevien osuus (20–64-vuotiaat), vuoden 2024 tasot (%)

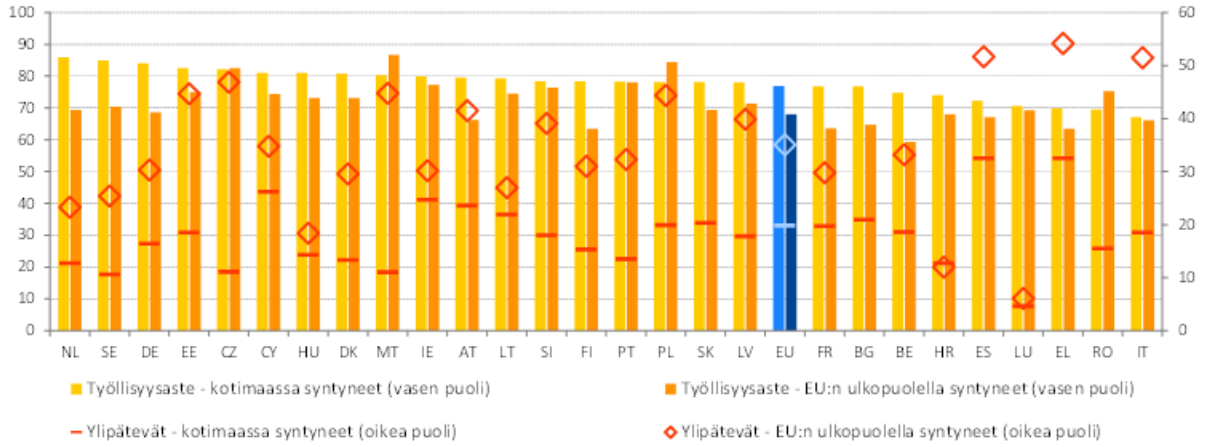

Huomautus: Katkos aikasarjassa: BG. Työllisyysasteen eri määritelmä: ES ja FR. Ylipätevien osuutta koskevat tiedot puuttuvat: BG, RO ja SK.
Lähde: Eurostat [lfsa_ergacob] ja [lfsa_eoqgac], EU:n työvoimatutkimus.

Viime vuosina useat jäsenvaltiot ovat tukeneet maahanmuuttajien integroitumista työmarkkinoille kokonaisvaltaisilla poliittisilla lähestymistavoilla. Saksan ESR+:sta tuetussa ”My Turn” -aloitteessa vuosina 2022–2029 yhdistetään toimia, jotka liittyvät digitaitojen koulutukseen, kieliharjoitteluun, ura- ja perhe-elämän yhteensovittamista koskevaan neuvontaan, työnantajien verkostoitumiseen ja vapaaehtoiseen apuun lastenhoitopalvelujen saamiseksi. **Ruotsissa** neliportainen työlupajärjestelmä on vuodesta 2024 lähtien nopeuttanut EU:n ulkopuolelta tulevien korkean osaamistason työntekijöiden työlupien käsittelyä luokittelemalla hakemukset ammatin, koulutuksen ja toimialan perusteella. **Espanjassa** on vuodesta 2018 lähtien tuettu ”Dispositivo Ampara” -ohjelmalla kansainvälistä suojelua hakevia henkilöitä tekemällä perustaitojen arviointi ja antamalla kotoutumisen ja taitojen kehittämisen yhdistävää valmentavaa koulutusta sekä taloudellista tukea, joka kattaa muun muassa perustarpeet, lastenhoidon, kuljetuksen, pätevyyden tunnustamisen ja kurssit. **Sloveniassa** hyväksyttiin toukokuussa 2025 terveydenhuollon ammattipätevyyden tunnustamista koskeva laki, jolla helpotetaan ja nopeutetaan ulkomaisten terveydenhuollon ammattilaisten maahanpääsyä ja varmistetaan se. **Slovakiassa** puolestaan hyväksyttiin vuonna 2025 laki, jolla muutetaan koulutusasiakirjojen ja ammattipätevyyden tunnustamisprosessia, digitalisoidaan prosessi sen yksinkertaistamiseksi ja poistetaan myös odotusajat ja maksut.

Kolmansien maiden kansalaisiin kohdistuu edelleen merkittäviä esteitä työmarkkinoilla. Kolmansien maiden kansalaisten (20–64-vuotiaat) (joilla ei tarkoiteta maahanmuuttajia vaan EU:n ulkopuolella syntyneitä henkilöitä) osuus EU:n työvoimasta oli 6 prosenttia vuonna 2024, mutta heidän osuutensa työvoimaosuuden kasvusta vuosina 2023–2024 oli 52,3 prosenttia. Heidän työllisyysasteensa – 64,3 prosenttia vuonna 2024 – oli alempi kuin EU:n ulkopuolella syntyneiden ja EU:n kansalaisten (76,7 prosenttia)[201]. Kolmansien maiden kansalaisten (15–74-vuotiaiden) työttömyysaste pysyi vuonna 2024 vakaana 12,5 prosentissa[202]. Vaikka se on laskenut vuoden 2014 tasolta 21,7 prosentista, se on edelleen lähes kaksi ja puoli kertaa suurempi kuin EU:n kansalaisten (5,4 prosenttia), ja jäsenvaltioiden välillä on merkittäviä eroja. Kolmansien maiden kansalaiset ovat usein ammateissa, joissa on ylitarjontaa tai pulaa työntekijöistä, erityisesti matalan osaamistason ammateissa. Tämä voi johtua siitä, että pääsy näille aloille on helpompaa ja että ne käyttävät paljon siirtotyöläisiä[203]. Se viittaa myös siihen, että kolmansien maiden kansalaisilla on suurempi riski päätyä työhön, jonka laatu on huonompi ja työolot heikommat. Niiden (20–64-vuotiaiden) kolmansien maiden kansalaisten osuus, joilla on korkea-asteen koulutus ja jotka työskentelevät matalaa koulutustasoa vaativassa ammatissa, laski 39,6 prosenttiin vuonna 2024, mutta ylipätevien osuudessa on edelleen suuria eroja[204]. Tämä suuntaus koskee myös Ukrainasta siirtymään joutuneita henkilöitä, joilla muutoin on korkeammat työllisyysasteet[205]. Tiettyjen ryhmien, kuten maahanmuuttajanaisten, kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden ja perheenyhdistämisen kautta saapuvien maahanmuuttajien, työmarkkinatulokset ovat yleensä heikommat. Tämä korostaa kohdennetun tuen tarvetta, jotta voidaan puuttua näihin ryhmiin kohdistuviin yksilöllisiin esteisiin[206].

---

201 Eurostat [lfsa_ergan], EU:n työvoimatutkimus.
202 Eurostat [lfsa_urgan], EU:n työvoimatutkimus.
203 Euroopan työviranomainen (2025), EURES Report on labour shortages and surpluses 2024, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg.
204 Euroopan komissio, Employment and social developments in Europe – Quarterly review,tammikuu 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.
205 Eurofound (2024b), Social Impact of Migration: Addressing the challenges of receiving and integrating Ukrainian refugees, Euroopan unionin julkaisutoimisto.
206 SWD(2025) 162 final.

2.2.2 Jäsenvaltioiden toteuttamat toimenpiteet

Jäsenvaltiot pyrkivät edelleen lisäämään osallistumista varhaiskasvatukseen erityisesti parantamalla saatavuutta ja puuttumalla pätevien työntekijöiden pulaan. Esimerkiksi **Irlannissa** on otettu käyttöön uusi ”Equal Start” -tukijärjestelmä, joka tarjoaa yleisiä ja kohdennettuja toimenpiteitä, joilla autetaan huono-osaisia perheitä osallistumaan täysimääräisesti varhaiskasvatukseen ja kouluikäisten lasten päivähoitoon (esim. lisärahoitus lastenhoitopalveluille yhteyden pitämiseksi vanhempiin ja sosiaalipalveluihin, ilmaiset lounaat -ohjelma). Yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseksi **Kypros** myöntää ESR+:sta rahoitettavia tukia pienille ja syrjäisille julkisille päiväkodeille lukukausimaksuihin sekä opintoretkien ja opetussuunnitelman ulkopuolisen toiminnan kuljetuskustannuksiin sosioekonomiselta taustaltaan huono-osaisille lapsille. **Kreikassa** on otettu käyttöön politiikkatoimia, joilla tuetaan haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin kuuluvia lapsia, jotta he pääsisivät kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen, ja erityisopetusta tarvitsevat oppilaat saavat kohdennettua rinnakkaista tukea luokkahuoneessa ESR+:n tuella. **Slovakia** yhteisrahoittaa päiväkotien kehittämistä sekä henkilöstön valmiuksien ja erityisesti sosioekonomiselta taustaltaan huono-osaisten vanhempien vanhemmuustaitojen vahvistamista. Yleisemmin ottaen useat jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet suunnitelmistaan lisätä varhaiskasvatuspaikkojen määrää, mukaan lukien **Itävalta** (50 000 lisäpaikkaa vuoteen 2030 mennessä), **Belgia** vuonna 2025 ilmoitettu investointi 10 000 lisäpaikkaan Flanderissa ja elpymis- ja palautumissuunnitelman tuella 5 200 lisäpaikkaa Valloniassa ja Brysselissä vuoteen 2026 mennessä), **Puola** (102 000 paikkaa vuoteen 2029 mennessä ESR+:n ja elpymis- ja palautumistukivälineen tuella) ja **Portugali** (5 000 uutta paikkaa vuoteen 2027 mennessä). Lisäksi useat maat ovat toteuttaneet toimenpiteitä palvelujen laadun parantamiseksi erityisesti puuttumalla opettajapulaan, parantamalla opettajankoulutusta ja laatimalla pedagogisia ohjeita. **Belgiassa** (Flanderissa) varhaiskasvatuksen ammatteihin siirtymistä edistetään palkallisilla kursseilla sekä arvioimalla ja uudistamalla nykyistä lastenhoidon tukiverkostoa. **Saksa** investoi 4 miljardia euroa vuosina 2025 ja 2026 parantaakseen laatua, lisätäkseen paikkoja ja täysin pätevän henkilöstön määrää, parantaakseen lasten ja henkilökunnan määrän suhdetta ja edistääkseen varhaista kieltenoppimista. Varhaiskasvatuksen työntekijöitä koskevia uusia vaatimuksia on suunnitteilla myös **Suomessa** ja **Alankomaissa**, ja **Belgiassa** (Flanderi), **Tanskassa**, **Luxemburgissa** ja **Puolassa** ollaan hyväksymässä lasten ja työntekijöiden määrää koskevia suhdelukuja. **Puola** toteuttaa myös kansallista koulutusohjelmaa (”Support Academy”) lastenhoitopalvelujen tarjoajille sekä alue- ja paikallisviranomaisille tukeakseen uusien laadukkaiden pedagogisten standardien käyttöönottoa alle kolmevuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa tammikuusta 2026 alkaen.

Useat EU-maat ovat toteuttaneet uudistuksia matematiikkaan, lukemiseen ja luonnontieteisiin liittyvien perustaitojen sekä digitaitojen ja kansalaistaitojen alalla. Romaniassa on hiljattain käynnistetty ESR+:n tuella kansallinen ohjelma toiminnallisen lukutaidottomuuden vähentämiseksi ja perustaitojen parantamiseksi. Ohjelmaan sisältyy toimenpiteitä heikon suoriutumisen syiden analysoimiseksi, toiminnallisen lukutaidon oppimis- ja arviointistandardien kehittämiseksi ja opettajien kouluttamiseksi ja tukemiseksi sekä kouluissa toteutettavia pilottitoimenpiteitä, jotka on tarkoitus skaalata kansalliselle tasolle. **Italiassa** Agenda Sud -ohjelmassa keskitytään lukutaitoon (ja tehdään ero italian syntyperäisten ja muiden puhujien välille), laskutaitoon ja englannintaitoon. **Puolassa** valmistellaan parhaillaan opetussuunnitelman uudistusta, jossa keskitytään osaamisen, myös perus- ja STEM-taitojen, parantamiseen ja jota on määrä toteuttaa täysimääräisesti syyskuusta 2026 alkaen esiasteella ja alemmalla perusasteella. **Belgiassa** yhteisöt toteuttavat laajamittaisia opetussuunnitelmien uudistuksia, joilla pyritään vahvistamaan perustaitoja ja joihin liittyy seurantatoimenpiteitä. Useimmissa maissa noudatetaan kokonaisvaltaisia strategioita, mutta joissakin ollaan ottamassa käyttöön kohdennettuja toimia, joissa keskitytään yksittäisiin oppialoihin. **Liettuassa** on laadittu suunnitelma matematiikan opetuksen ja oppimisen parantamiseksi. Siinä keskitytään tukemaan heikosti suoriutuvia opiskelijoita ja päivittämään opettajien osaamista. **Tšekissä** jopa 100 koulua kokeilee uusia alemman perusasteen opetussuunnitelmia, jotka tarjoavat enemmän joustavuutta ja joissa korostetaan matemaattisen päättelyn ja hankepohjaisen oppimisen kaltaisia tekijöitä. Lukemisen ja kielenkäytön tukemiseksi **Itävallassa** on otettu käyttöön uusi lukutaidon laatumerkki alakouluille. **Irlannin** uusissa STEM-alojen opetussuunnitelmissa esitetään päivitetyt eritelmät biologialle, fysiikalle ja kemialle sekä uudet oppiaineet ilmastokasvatus ja kestävä kehitys. Useilla aloitteilla pyritään parantamaan tietotekniikkataitoja ja informaatiolukutaitoa. **Sloveniassa** otetaan käyttöön uusi tietotekniikkaa ja digitaaliteknologiaa koskeva oppiaine peruskoulun seitsemännellä luokalla lukuvuodesta 2028/2029 alkaen. **Puolassa** ja **Maltassa** on elpymis- ja palautumistukivälineen ja ESR+:n tuella laajennettu tablettien ja kannettavien tietokoneiden jakelua, ja **Latvia** tukee opiskelijoita tarjoamalla digilaitteita, internetyhteyksiä ja räätälöityä pedagogista tukea. Puolassa on otettu käyttöön uusia oppiaineita: toisen asteen koulutuksessa kansalaiskasvatus ja kaikilla asteilla terveyskasvatus ja tarjotaan tukea myös opettajille rahoittamalla asiaankuuluvia opetusoppaita ja koulutusseminaareja. **Kreikka** julkaisi päiväkodeille sekä perus- ja keskiasteen kouluille tarkoitettuja aktiivista kansalaisuutta koskevia kansallisen opetussuunnitelman toimia ja opettajan oppaan, joissa annetaan ohjeita 17 kestävän kehityksen tavoitteen saavuttamiseen tähtäävien toimintasuunnitelmien täytäntöönpanoa varten.

Opettajan ammatin vahvistaminen niin, että painotetaan houkuttelevuutta ja laatua, on edelleen keskeistä opiskelijoiden perustaitojen parantamisessa. Itävallassa opettajankoulutusta on virtaviivaistettu, ja se kytketään tiiviimmin käytännön haasteisiin. Suunnitteilla on myös kaksiosainen koulutuspolku, jossa opiskelijat opettavat valituissa kouluissa yhden lukukauden ajan opintojensa aikana. Opettajien palkkoja on korotettu useissa maissa, esimerkiksi **Bulgariassa**, **Liettuassa**, **Unkarissa** ja **Sloveniassa**. **Unkarissa** käynnistettiin vuonna 2024 ESR+:sta osarahoitettu merkittävä palkkauudistus opettajien palkkojen nostamiseksi vähintään 80 prosenttiin muiden korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden keskimääräisestä palkasta tammikuuhun 2025 mennessä. **Irlanti** ja **Puola** tarjoavat uusille opettajille vakinaisia sopimuksia vuoden kestäneen opetuksen jälkeen, mikä lyhentää vaaditun käytännön kokemuksen kestoa. **Ruotsissa** parhaillaan toteutettavan opettajan ammatin ja opettajanuran uudistuksen tavoitteena on parantaa opetuksen laatua ja lisätä opettajan ammatin houkuttelevuutta. EU:n teknisen tuen välineestä rahoitettavalla hankkeella tuetaan uudistuksia **Belgiassa** (Flanderissa) ja **Alankomaissa**, jotta voidaan parantaa digiopetukseen liittyvän opettajien täydennyskoulutuksen relevanssia ja tehokkuutta. Korkeatasoisen STEM-aineiden opetuksen varmistamiseksi jäsenvaltiot keskittyvät myös opettajien valmiuksiin. **Saksassa** on käynnistetty useita aloitteita, kuten QuaMath-opettajankoulutus, ja **Virossa** tarjotaan pieniä osaamiskokonaisuuksia Teacher Academy -ohjelmassa esimerkiksi STEM-aineisiin liittyvissä oppiaineissa, jotta opettajat voivat syventää pätevyyttään työn ohella.

Jäsenvaltiot torjuvat edelleen koulunkäynnin keskeyttämistä ja koulutukseen liittyvää eriarvoisuutta vahvalla EU:n rahoitustuella. Espanjassa 2 700 koulun olisi allekirjoitettava sopimukset, joilla ne sitoutuvat osallistumaan koulunkäynnin lopettamisen ja varhaisen keskeyttämisen vähentämiseen heikosti suoriutuvien oppilaiden keskuudessa Espanjan elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tuetun ”Programme for orientation, progress and educational enrichment” -ohjelman kautta. ESR+:sta osarahoitetulla ohjelmalla autetaan yli 3 400 koulua, ja siinä keskitytään kouluihin, joilla on erityisiä koulutukseen liittyviä haasteita ja joissa merkittävä osa sosiopedagogisesti haavoittuvassa asemassa olevista oppilaista on tavallisilla luokilla. **Luxemburgissa** oppivelvollisuusikä nostetaan 16 vuodesta 18 vuoteen syyskuusta 2026 alkaen, ja National Youth Service (SNJ) tunnistaa keskeyttämisvaarassa olevat nuoret ja ottaa heihin henkilökohtaisesti yhteyttä ja antaa neuvoja. **Slovakiassa** suunnitellaan kaksinkertaista poissaolojen perustelujärjestelmää koulujen vastuuvelvollisuuden lisäämiseksi.

Käynnissä olevilla toimilla pyritään vastaamaan tekoälyn yleistymiseen ja lisääntyvään käyttöön koulutuksessa. Viro aikoo sisällyttää tekoälyvälineet ja -koulutuksen järjestelmällisesti opetukseen uudella tekoälyä koskevalla koulutusohjelmalla ”AI Leap” (TI-Hüppe), joka käynnistettiin syyskuussa 2025. Sen tavoitteena on integroida tekoälyvälineet ja -taidot koulutusjärjestelmään tarjoamalla oppilaille ja opettajille pääsy johtaviin tekoälysovelluksiin ja -koulutukseen. **Espanjassa** opetusministeriö julkaisi vuonna 2024 oppaan ja tarjoaa säännöllisesti opettajankoulutusta ja muuta opetusmateriaalia, joilla tuetaan opettajia, kun he puntaroivat tekoälyyn liittyviä mahdollisuuksia ja haasteita sekä sen eettistä käyttöä. Lisäksi se on perustanut uuden tekoälyä ja dataa koskevan ammatillisen koulutuksen linjan ja integroinut digitaalisia moduuleja kaikkiin nykyisiin ohjelmiin. **Suomessa** tekoälyn vastuullista ja tehokasta integrointia oppimisympäristöihin ohjaavat tekoälysuositukset, jotka koostuvat kansallisista oikeudellisista velvoitteista ja kasvatus- ja koulutustoimijoille annettavista yleisistä ohjeista. **Ranskassa** on hyväksytty tekoälyn käyttöä kouluissa koskeva oikeudellinen ja eettinen kehys, joka mahdollistaa tekoälyvälineet, jotka auttavat räätälöimään perustaitojen oppimista alemman ja ylemmän perusasteen kouluissa. Myös **Irlannissa** pyritään tukemaan opettajia ja säilyttämään luotettavuus oppilaiden arvioinnissa antamalla ohjeita tekoälyn käytöstä opetuksessa ja oppimisessa. Maassa kehitetään strategioita ja välineitä tekoälyn ottamiseksi käyttöön kouluopetuksessa. **Kroatiassa** kehitetään uutta opetussuunnitelmaa, jossa keskitytään tekoälyyn ja uuteen digitaaliteknologiaan opettajien ja oppijoiden digitaitojen parantamiseksi. Tekoälyn integrointi opetussuunnitelmiin ja hankkeet, kuten PAIDEIA ja tekoälyyn keskittyvät matematiikan alan pilottihankkeet, osoittavat, että **Malta** on sitoutunut vahvasti opettajien ja oppijoiden täydennyskoulutukseen osana sen strategiaa digi- ja tekoälylukutaidon parantamiseksi. **Kreikka** on säätänyt lailla digitaalisten innovatiivisten välineiden käytöstä koulutuksessa. Digitaaliteknologiaa ja -sovelluksia, innovatiivisia oppimateriaaleja sekä tekoälyjärjestelmiä voidaan käyttää opettajien tukemiseen ja koulutusprosessin vahvistamiseen perus- ja keskiasteen kouluissa.

Ammatillisen koulutuksen järjestelmien nykyaikaistaminen on jatkunut esimerkiksi rakenneuudistusten, infrastruktuuripäivitysten ja elinikäisen oppimisen väylien avulla. Useissa maissa on otettu käyttöön tai päivitetty kansallisia ammatillisen koulutuksen strategioita. **Kyproksessa** kehitetään parhaillaan uutta ammatillisen koulutuksen strategiaa ja on käynnistetty elpymis- ja palautumissuunnitelmasta ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta rahoitettuja suuria infrastruktuurihankkeita sekä otettu kokeiluluontoisesti käyttöön teknisiä lukioita. Tavoitteena on tarjota ESR+:n rahoituksella joustavampi polku, jossa yhdistyvät yleissivistävä ja ammatillinen koulutus. Erilaisilla lainsäädäntöuudistuksilla tuetaan kansallisia pyrkimyksiä parantaa ammatillisen koulutuksen reagointikykyä. **Espanjassa** ammatillista koulutusta koskevaa lainsäädäntökehystä vahvistettiin niin, että työssäoppimiselle ja oppisopimusharjoittelulle annettiin vahvempi asema, ja useilla kuninkaallisilla asetuksilla säännellään opetusohjelman rakennetta, järjestelmän osatekijöitä ja hallintotapaa ja tuetaan samalla huippuosaamiskeskusten perustamista ja vihreää ja digitaalista siirtymää koulutuksessa. Jotta koulutustarjonta vastaisi paremmin työmarkkinoiden kysyntää, **Puolassa** on ryhdytty perustamaan teollisuuden osaamiskeskuksia, jotka kokoavat yhteen ammatillisia oppilaitoksia, korkea-asteen oppilaitoksia, työnantajia ja muita sidosryhmiä. **Virossa** uudistettiin edelleen ammatillista koulutusta ja aikuiskoulutusta koskevaa lainsäädäntöä joustavien oppimisväylien edistämiseksi ja pienten osaamiskokonaisuuksien kehittämiseksi. **Kreikka** jatkoi vuonna 2024 ammatillisen koulutuksen järjestelmänsä uudistamista sen työmarkkinarelevanssin parantamiseksi noudattaen näyttöön perustuvaa lähestymistapaa, jota tuettiin työmarkkinoiden diagnosointimekanismilla. Lisäksi **Kreikka** on säätänyt sellaisten ammatillisen koulutuksen akatemioiden perustamisesta, joissa yhdistetään ammatillinen peruskoulutus ja työmarkkinoiden tarpeet paikallisella tasolla, yhteistyössä valtion ja työmarkkinaosapuolten kanssa, jotta voidaan luoda nykyaikaiset puitteet laadukkaan koulutuksen ja hyväpalkkaisuuden edistämiseksi.

Prioriteettina on edelleen laajentaa laadukkaan työssäoppimisen saatavuutta. Bulgarian harjoittelu- ja opiskelujaksoja yhdistelevän ammatillisen koulutuksen oikeudellista kehystä on päivitetty, ja harjoittelua ja opiskelua yhdistävän mallin mukaisesti opiskelevien sosiaali- ja terveysmaksujen kattamiseen on osoitettu lisää julkisia varoja. Näin varmistetaan parempi yhteistyö työnantajien kanssa ja yrityksissä tapahtuvan koulutuksen laajempi käyttöönotto. Joissakin jäsenvaltioissa on asetettu etusijalle aikuisväestö ja täydennyskoulutusmahdollisuudet. **Ruotsi** on lisännyt rahoitusta aikuiskoulutuksen laajentamiseksi, mikä mahdollistaa enemmän kokovuotisia opiskelupaikkoja osaamisvajeeseen vastaamiseksi, ja ammatillisen aikuiskoulutuksen laajentamiseksi, mikä tarjoaa lisää mahdollisuuksia täyttää työelämän osaamistarpeet. Pilottihanke, johon sisältyy aikuisille suunnattu uudenlainen toisen asteen kansallinen ammatillinen koulutus, jolla pyritään vahvistamaan työelämän osaamistarpeiden ja aikuisten ammatillisen koulutuksen välistä yhteyttä, on vahvistettu, ja sitä jatketaan vuoteen 2028 saakka. **Espanjan** investointeja ovat muun muassa yli 1 200 luokkahuoneen muuntaminen soveltavan teknologian tiloiksi, yli 25 000:n kestoltaan 30 tunnin koulutustoimen toteuttaminen ammatillisen koulutuksen opettajille vihreiden ja digitaitojen alalla sekä kaksikielisten ammatillisen koulutuksen koulutusjaksojen laajentaminen. Nämä toimet sisältyvät elpymis- ja palautumissuunnitelmaan, ja niiden odotetaan vahvistavan sekä oppijoiden sitoutumista että opetuksen työmarkkinarelevanssia.

Jäsenvaltiot tukevat korkea-asteen oppilaitosten pyrkimyksiä nykyaikaistaa järjestelmiään, vahvistaa yhteyksiä työmarkkinoihin ja edistää kansainvälistymistä. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden määrä on kasvanut tasaisesti, mutta nyt painotetaan yhä enemmän laadukkaan koulutuksen varmistamista ja sen työmarkkinarelevanssin lisäämistä osaamisvajeen korjaamiseksi. **Bulgaria** edistää ESR+:n tuella osaamispohjaista oppimista ja korkea-asteen oppilaitosten kansainvälistymistä. Korkea-asteen koulutuksen parantamista koskevassa **Kyproksen** kansallisessa suunnitelmassa keskitytään laadun ja huippuosaamisen parantamiseen, koulutuksen yhdistämiseen työmarkkinoihin ja kansainvälistymisen edistämiseen. **Tšekissä** aiotaan ottaa käyttöön lyhytkestoisia korkea-asteen koulutusohjelmia uusissa korkea-asteen ammatillisissa oppilaitoksissa, ja **Espanjassa** on otettu käyttöön menettelyjä epävirallisen ja arkioppimisen validoimiseksi. Jotkin maat ovat hiljattain laatineet kansainvälistymisstrategioita lisätäkseen liikkuvuutta ja kansainvälistymistä korkea-asteen koulutuksessa. Korkea-asteen koulutusta koskevalla **Itävallan** kansallisella liikkuvuus- ja kansainvälistymisstrategialla 2020–2030 tuetaan kaikkien ryhmien liikkuvuutta korkea-asteen koulutuksessa ja painotetaan laadukkaan akateemisen liikkuvuuden edistämistä. **Saksa** haluaa lisätä houkuttelevuuttaan kansainvälisten opiskelijoiden silmissä keventämällä oikeudellisia vaatimuksia (viisumit, pääsyehdot) ja helpottamalla ohjelmiin pääsyä lisäämällä taitojen ja tutkintojen tunnustamista, kielikursseja, asuntoja ja neuvontaa. **Puolassa** kehitetään ESR+:n tuella ensimmäistä korkea-asteen koulutuksen kansainvälistymisstrategiaa, joka on määrä saada valmiiksi vuoden 2025 loppuun mennessä. **Kreikka** on siirtynyt korkea-asteen koulutuksen uudistuksessa uuteen vaiheeseen, jossa luodaan puitteet voittoa tavoittelemattomien valtiosta riippumattomien yliopistojen perustamiselle ja toiminnalle korkea-asteen koulutuksesta vastaavan kansallisen viranomaisen valvomien tiukkojen peruskriteerien mukaisesti. Uudistukseen sisältyy 74 yhteis- ja kaksoistutkintona toteuttavaa ylempää korkeakoulututkintoa yhteistyössä arvostettujen kansainvälisten yliopistojen ja kyseisten yliopistojen opiskelijoiden tukitoimistojen kanssa. Niitä rahoitetaan ESR+:sta vuosina 2021–2027.

Jäsenvaltiot toteuttavat toimenpiteitä aikuiskoulutuksen lisäämiseksi ja parantamiseksi osaamisunionin aloitteiden mukaisesti. Useissa jäsenvaltioissa testataan yksilöllisiä oppimistilejä kysyntälähtöisenä lähestymistapana koulutukseen. **Slovakiassa** tuli tammikuussa 2025 voimaan uusi aikuiskoulutuslaki, jolla pyritään vahvistamaan aikuiskoulutusjärjestelmää ja edistämään epävirallista koulutusta erityisesti yksilöllisten oppimistilien pilotoinnin avulla. Vaikka yksilöllisten oppimistilien tarkoituksena on taata koulutuksen yleinen saatavuus, joissakin pilottihankkeissa keskitytään tiettyihin ryhmiin. Esimerkiksi **Kyproksessa** ESR+:sta rahoitetaan kolmen vuoden aikana pilottihanketta, josta myönnetään 2 400 euroa pitkäaikaistyöttömille ja matalan koulutustason aikuisille. Hyvin suunniteltu aikuiskoulutusjärjestelmä edellyttää kestävää rahoitusta. **Latviassa** hyväksyttiin heinäkuussa 2025 asetukset osaamisrahastojen perustamisesta ESR+:n tuella. Tarkoituksena on luoda kestävämpi ja hyvin rahoitettu aikuiskoulutusjärjestelmä, johon työnantajat osallistuvat. Pilottihankkeen tavoitteena on tarjota koulutusta yli 4 700 henkilölle vuoteen 2029 mennessä. Jotta osaaminen vastaisi työmarkkinoiden tarpeita, useissa maissa ollaan parantamassa osaamisstrategioita ja osaamisen ennakointijärjestelmiä. **Espanja** tekee vuoden 2025 loppuun mennessä elpymis- ja palautumissuunnitelman puitteissa tutkimusta osaamistarpeiden tunnistamiseksi keskeisillä aloilla tehdyn kyselytutkimuksen avulla, jotta koulutus- ja uudelleenkoulutustarpeisiin voidaan vastata tehokkaasti. **Luxemburgissa** otettiin kesäkuussa 2025 käyttöön ennakoiva työllisyyden ja uudelleen- ja täydennyskoulutuksen hallintaohjelma, ”Skills-Plang”. Jäsenvaltiot toteuttavat edelleen toimia, joilla pannaan täytäntöön eurooppalainen lähestymistapa pieniin osaamiskokonaisuuksiin, edistetään täydennys- ja uudelleenkoulutusta ja tehdään taidoista näkyviä ja helposti vertailtavia kaikkialla EU:ssa. **Unkarissa** otettiin syyskuussa 2025 käyttöön uusi asetus koulutusohjelmista, jotka johtavat pieniin osaamiskokonaisuuksiin aikuiskoulutuksessa, mikä mahdollistaa aikuisten lyhyemmän koulutuksen akkreditoitujen ammatillisen koulutuksen oppikirjojen perusteella. **Espanja** on sisällyttänyt elpymis- ja palautumissuunnitelmaansa toimintasuunnitelman pienten osaamiskokonaisuuksien kehittämistä koskevan kehyksen luomiseksi. Espanja pyrkii myös tarjoamaan pieniä osaamiskokonaisuuksia, joilla tuetaan työmarkkinoiden kysyntään liittyvää erityisosaamista ja -taitoja. Työkokemuksen ja epävirallisen oppimisen kautta hankitun osaamisen tunnustaminen on edelleen prioriteetti kaikissa jäsenvaltioissa. **Kroatiassa** hyväksyttiin kesäkuussa 2024 uusi asetus, joka mahdollistaa aiemman oppimisen tunnustamisen ja jossa kiinnitetään erityistä huomiota matalan osaamistason aikuisten ja työnhakijoiden tarpeisiin. Uudistuksella sovitetaan validointi tiiviimmin yhteen työmarkkinoiden vaatimusten kanssa ja tuetaan väyliä sertifioituihin tutkintoihin. **Maltassa** julkaistiin päivitetyt kansalliset ohjeet syyskuussa 2024, ja tammikuussa 2025 tulivat voimaan laadunvarmistusta koskevat ohjeet kaikkien epävirallisen ja arkioppimisen keskusten validoimiseksi, jotta ne voivat vahvistaa laatuvaatimukset ja vastuuvelvollisuuden päivittäisissä prosesseissaan ja toiminnassaan.

Digitaitojen vahvistamiseksi koulutuksessa on käynnistetty aloitteita. Esimerkiksi **Belgiassa** Vallonian ja Brysselin liittovaltion sekä Vallonian alueen hallitukset ovat hyväksyneet uuden yhteistyösopimuksen, joka koskee digikoulutusta oppivelvollisuuskouluissa ja aikuiskoulutuksessa ja jolla varmistetaan, että kaikki oppilaat ja henkilöstö hankkivat vähimmäistason digitaidot eurooppalaisen digitaalisten taitojen puitekehyksen mukaisesti. **Maltassa** on käynnistetty digikoulutusstrategia 2025–2030, jonka tavoitteena on varustaa opiskelijat digitaidoilla ja varmistaa yhdenmukaisuus kansalaisten digitaalisten taitojen kehyksen (DigComp 2.2) ja tekoälylukutaidon puitekehyksen kanssa. **Suomessa** on käynnistetty elpymis- ja palautumissuunnitelman puitteissa jatkuvan oppimisen digitalisaatio-ohjelma. Siihen sisältyy palveluja, joilla tuetaan yksilöiden siirtymiä koulutuksessa ja työelämässä. Koulutuksen digitaalista muutosta koskevan politiikan (2025–2035) puitteissa, jota tuetaan ERI-rahastojen ja elpymis- ja palautumistukivälineen varoilla, **Puola** jatkaa koulujen varustamista tieto- ja viestintäteknisillä laitteilla, opettajien kouluttamista digitaitojen alalla sekä tieto- ja viestintätekniikan pedagogisten koordinaattoreiden verkoston kehittämistä kouluissa (25 000 opettajaa koulutetaan toimimaan koordinaattoreina vuoteen 2028 mennessä). Joissakin maissa keskitytään aikuisten täydennyskoulutukseen. **Bulgariassa** perustetaan 760 digitaalikerhoa, jotka tarjoavat aikuisille ilmaisen pääsyn digitaitokursseille (elpymis- ja palautumistukivälineen määrärahat ovat 116 miljoonaa euroa). **Espanja** on elpymis- ja palautumissuunnitelman puitteissa käynnistänyt modulaarista koulutusta, jonka tavoitteena on työssäkäyvien ja työttömien uudelleen- ja täydennyskoulutus. Joissakin maissa on myös otettu käyttöön toimenpiteitä tukemaan edistyneempiä digitaitoja ja tietotekniikan asiantuntijoita. **Maltan** digitaali-innovointiviranomainen (MDIA) käynnisti vuonna 2025 Pathfinder Digital Scholarship -järjestelmän, jonka tavoitteena on kannustaa opiskelijoita erikoistumaan tekoälyyn ja muihin digitaalisiin aloihin maisterin- ja tohtorintutkintotasolla. **Ruotsissa** investoidaan noin 28 miljoonaa Ruotsin kruunua (noin 2,5 miljoonaa euroa) vuonna 2025 ja tarjotaan seitsemälle korkeakoululle mahdollisuus kehittää tekoälyyn keskittyviä lyhyitä osaamisen kehittämiskursseja eri alojen asiantuntijoille. **Puola** pyrkii vuoteen 2026 mennessä antamaan elpymis- ja palautumistukivälineen tuella digitaitoihin liittyvää koulutusta vähintään 250 000 kansalaiselle. **Kreikka** jatkaa kansallisen digitaitoakatemiansa (EADSI) alustan toimintaa. Alusta tarjoaa maksuttomia ja laadukkaita verkkokursseja ja oppimisresursseja, jotka on räätälöity eri osaamistasoille, jotta voidaan vahvistaa digitaalista lukutaitoa ja tukea täydennys- ja uudelleenkoulutusta.

Jäsenvaltiot laajentavat koulutusaloitteita, joilla vastataan vihreän osaamisen kysyntään eri aloilla ja ammateissa, ottaen huomioon vihreää ja digitaalista siirtymää koskevan agendan ja oikeudenmukaisesta siirtymästä ilmastoneutraaliuteen annetun neuvoston suosituksen.

Kreikka käynnisti syyskuussa 2024 osana elpymis- ja palautumistukivälinettään yli 600 koulutusohjelmaa, joissa keskityttiin kansallisten työvoimapalvelujen tarjoamiin vihreisiin taitoihin ja jotka oli suunnattu 75 000 yksityisen sektorin työntekijälle. Nämä ohjelmat ovat avoimia työnhakijoille, työntekijöille ja yrittäjille, ja niissä käsitellään muun muassa kestävää maataloutta, vihreää teknologiaa ja uusiutuvaa energiaa. **Luxemburgissa** lukuvuonna 2024–2025 käynnistetyllä ”Skillsbridges”-aloitteella, joka on osa maan elpymis- ja palautumissuunnitelmaa, tuetaan täydennys- ja uudelleenkoulutusta kansallisen osaamista koskevan tiedon hankinnan ja työmarkkinoiden tarpeiden mukaisesti ja painotetaan erityisesti koulutusta aloilla, joihin digitaalinen ja vihreä siirtymä vaikuttavat, kuten rakentaminen, liikenne ja valmistusteollisuus. **Maltassa** on tarkoitus toteuttaa kestävän kehityksen ja vihreiden työpaikkojen alan koulutusmahdollisuuksien kartoitus, jonka tavoitteena on tunnistaa puutteita valmiuksissa ja tuottaa tietoa vihreän osaamisen etenemissuunnitelmaan, joka on linjassa työmarkkinaennusteiden kanssa. Kansallinen osaamisneuvosto analysoi vuosina 2024 ja 2025 vihreisiin taitoihin liittyviä oppimisvajeita akkreditoiduissa koulutusohjelmissa Maltan tutkintojen viitekehyksen (MQF) tasoilla 4–7.

Jäsenvaltiot toteuttavat toimenpiteitä nuorten työllistettävyyden tukemiseksi vahvistetun nuorisotakuun mukaisesti. Maltassa käynnistettiin helmikuussa 2025 ”Youth Guarantee 3.0”, jonka ESR+:sta tuettu kokonaisbudjetti on 10 miljoonaa euroa. Tavoitteena on vahvistaa nuorten aktivointiväyliä tarjoamalla yksilöllistä tukea, kohdennettua koulutusta ja työharjoittelujaksoja. **Bulgariassa** otettiin käyttöön ESR+:sta rahoitettu ”Youth Traineeships” -toimenpide, jolla työnantajille tarjotaan kannustimia tarjota vakituisia työsopimuksia harjoittelun jälkeen. **Portugali** hyväksyi syyskuussa 2024 ESR+:sta tuetun INICIAR-harjoitteluohjelman. Siitä rahoitetaan 65 prosenttia harjoittelija-apurahan kustannuksista ja osuus voi olla 80 prosenttia kun kyse on ammateista, joissa toinen sukupuoli on aliedustettuna, vammaisista henkilöistä, sisämaa-alueesta, jonka väestötiheys on alhainen, ja tapauksista, joissa harjoittelijan kanssa allekirjoitetaan vakituinen kokoaikainen työsopimus 20 työpäivän kuluessa harjoittelun päättymisestä. **Portugali** toteuttaa myös ESR+:sta rahoitettua toimenpidettä, jolla tarjotaan työnantajille taloudellista tukea pätevien nuorten palkkaamiseen ja työssä pitämiseen esimerkiksi edistämällä työpaikkojen laatua ja määrittämällä pätevyyden kannalta asianmukainen palkka. **Kreikassa** on käynnissä ESR+:sta rahoitettu toimenpide, jolla valmistellaan 25 000 työtöntä (18–29-vuotiasta) nuorta integroitumaan työmarkkinoille. **Espanjan** elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyy kolme nuorten työllisyyttä koskevaa ohjelmaa, joissa keskitytään ammatillisen pätevyyden saavuttamiseen koulutuksen ja työllisyyden avulla kiinnittäen erityistä huomiota ilmastoon liittyviin ja digitaitoihin. **Ruotsissa** toteutetaan NEET-nuoriin kohdistuvia toimenpiteitä vahvistamalla kansallista koordinointia ja jakamalla avustuksia kunnille ja alueille NEET-nuorten työmarkkinoille ja sosiaaliseen elämään palaamisen helpottamiseksi kiinnittäen myös huomiota mielenterveyteen.

Käynnissä on toimia, joilla edistetään sukupuolten tasa-arvoa työllisyydessä ja palkkatasossa. **Luxemburgissa** hyväksyttiin vuonna 2024 laki, jolla perustettiin sukupuolten tasa-arvon seurantakeskus ja sukupuolten tasa-arvoneuvosto. Seurantakeskuksen tehtävänä on kerätä ja tarjota tietoa sekä seurata ja analysoida sukupuolten tasa-arvon kehitystä. Yhdeksänjäseninen neuvosto tutkii kaikkia sukupuolten tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä ja antaa niitä koskevia neuvoja. **Ranska** on saattanut naisten hallintoelinpaikkoja koskevan direktiivin (EU) 2022/2381 osaksi kansallista lainsäädäntöään Copé-Zimmermann-lailla, jolla pyritään parantamaan sukupuolten tasapuolista edustusta suuryrityksissä. **Suomessa** hallitus ja työmarkkinakeskusjärjestöt neuvottelivat yhteisistä samapalkkaisuustoimenpiteistä vuosiksi 2024–2027. Samapalkkaisuusohjelman tavoitteena on kaventaa miesten ja naisten välinen palkkaero alle 15 prosenttiin vuoteen 2027 mennessä. **Puola**, **Slovakia**, **Suomi** ja **Tšekki** ovat kaikki toteuttaneet toimia saattaakseen osaksi kansallista lainsäädäntöään palkkauksen läpinäkyvyyttä koskevan direktiivin, jolla vahvistetaan periaatetta, jonka mukaan miehille ja naisille maksetaan samasta tai samanarvoisesta työstä sama palkka. Eri jäsenvaltioissa on toteutettu lisätoimia, joilla on pyritty parantamaan vanhempien työ- ja yksityiselämän tasapainoa. **Tanskassa** vanhempien oikeutta poissaoloon ja äitiysetuuteen on pidennetty kolmesta kuukaudesta yhteensä 12 kuukauteen kummankin vanhemman osalta, kun kyseessä on sairaalahoidossa oleva vastasyntynyt. **Belgiassa** vanhemmat, joilla on pitkäaikaisia velvoitteita sijaishoidossa olevaa lasta kohtaan, voivat nyt hakea myös vanhempainvapaata. **Espanja** on hyväksynyt lisätoimenpiteitä vanhempien työ- ja yksityiselämän tasapainon vahvistamiseksi. Syyskuussa 2025 lapsen syntymään liittyviä lomaoikeuksia pidennettiin yhteensä 19 viikkoon vanhempaa kohti, ja ne ovat täysin palkallisia ja jakautuvat tasapuolisesti, eikä niitä voi siirtää. Näin työ- ja yksityiselämän tasapainottamista koskeva direktiivi saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä ja vahvistettiin hoivavelvoitteiden tasapuolista jakautumista. Joissakin jäsenvaltioissa tarjotaan naisille enemmän kannustimia työntekoon. **Italiassa** myönnetään osittainen vapautus sosiaaliturvamaksuista vähintään kahden lapsen työssäkäyville ja itsenäisinä ammatinharjoittajina toimiville äideille. Etuus koskee vähintään kolmen lapsen äitejä ja on voimassa siihen asti, että nuorin lapsi on 10 vuotta, ja vuodesta 2027 alkaen siihen asti, että nuorin lapsi on 18 vuotta, ja on varattu niille, joiden verotettava tulo on enintään 40 000 euroa vuodessa ja joihin ei sovelleta kiinteää verokantaa. Toimenpiteen vuotuinen menoraja on 300 miljoonaa euroa. **Kreikassa** on käynnistetty julkisten työvoimapalvelujen ohjelma yrittäjyyden edistämiseksi. Tarkoituksena on, että 10 055 työtöntä 30–59-vuotiasta perustavat uusia pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Painopisteenä ovat työttömät naiset. Uusia yrityksiä/tuensaajia varten myönnettävän tuen enimmäismäärä on 17 000 euroa.

Monissa jäsenvaltioissa on käynnissä toimia, joilla vahvistetaan vammaisten henkilöiden työmarkkinoille integroitumista. Jotkin maat odottavat julkisen sektorin parantavan yhdenvertaista pääsyä työmarkkinoille. Esimerkiksi **Kreikassa** tuettua työllisyyttä koskevasta ohjelmasta maksetaan enintään 75 prosenttia paikallishallinnon palkkaamien 1 000 työttömän vammaisen palkasta ja maksuista. Syyskuussa 2025 tuensaajien lukumäärää lisättiin 1 000:lla. Ohjelma kestää 18 kuukautta, ja sen tavoitteena on integroida osallistujat työmarkkinoille. **Espanjassa** julkishallinnon valintamenettelyjä uudistetaan, jotta ne vastaisivat paremmin vammaisten henkilöiden tarpeita. **Luxemburg** on muuttamassa vammaisia henkilöitä koskevaa lakia, päivittämässä määritelmiä, laajentamassa oikeuksia ja hiomassa tukimekanismeja oikeudellisen, sosiaalisen ja ammatillisen osallisuuden parantamiseksi. **Ruotsi** pyrkii lisäämään työnantajien tietoisuutta tuesta, jota on saatavilla vammaisten henkilöiden työllistämistä varten, ja on tilannut julkisilta työvoimapalveluilta tiedotusaloitteita. **Irlanti** käynnisti vammaisia henkilöitä koskevan kansallisen ihmisoikeusstrategiansa 2025–2030. Työllisyys on keskeinen pilari pyrittäessä vähentämään riskejä, jotka liittyvät siirtymiseen sosiaaliturvan varasta työelämään.

2.3 Suuntaviiva 7: Työmarkkinoiden toiminnan ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun toimivuuden parantaminen

Tässä jaksossa tarkastellaan työllisyyden suuntaviivan 7 täytäntöönpanoa. Suuntaviivassa kehotetaan jäsenvaltioita parantamaan työmarkkinoiden toimintaa ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun toimivuutta. Jaksossa käsitellään muun muassa joustavuuden ja työsuhdeturvan tasapainottamista työmarkkinapolitiikassa, työmarkkinoiden segmentoitumisen estämistä, uusiin työskentelymenetelmiin mukautumista, aktiivisen työvoimapolitiikan tehokkuuden varmistamista sekä pimeän työn torjumista. Nämä tavoitteet ovat johdonmukaisia suhteessa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteeseen 4 (työllisyyden aktiivinen tukeminen), 5 (varma ja sopeutuva työllisyys), 7 (tiedot työehdoista ja irtisanotuille annettava suoja), 8 (työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja työntekijöiden osallistuminen), 10 (terveellinen, turvallinen ja asianmukainen työympäristö) ja 13 (työttömyysetuudet). Jaksossa käsitellään myös työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun edistämistä ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa tehtävää yhteistyötä olemassa olevien kansallisten käytäntöjen pohjalta. Jaksossa 2.3.1 tarkastellaan työn laatuun, työmarkkinoiden segmentoitumiseen ja työn tulevaisuuteen liittyviä näkökohtia, myös digitalisaation yhteydessä. Tämän suuntaviivan puitteissa analysoidaan tarkemmin pitkäaikaistyöttömyyttä ja aktiivista työvoimapolitiikkaa. Lopuksi tässä jaksossa käsitellään työmarkkinaosapuolten roolia sekä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja kansalaisyhteiskunnan edustajien asianmukaisen kuulemisen merkitystä politiikan suunnittelussa ja täytäntöönpanossa. Jaksossa 2.3.2 raportoidaan jäsenvaltioiden toimenpiteistä näillä aloilla.

2.3.1 Keskeiset indikaattorit

Joustavat sopimusjärjestelyt voivat auttaa vastaamaan työmarkkinoiden kysyntään mutta voivat johtaa myös työmarkkinoiden segmentoitumiseen ja työpaikkojen laadun heikentymiseen. Epätyypilliset työmuodot, kuten määräaikainen ja osa-aikainen työ, voivat tarjota enemmän joustavuutta sekä työnantajille että työntekijöille ja johtaa vakituisiin työsuhteisiin ja parempiin työoloihin. Joissakin tapauksissa ne voivat kuitenkin rajoittaa ylöspäin suuntautuvaa liikkuvuutta, pitkittää epävakautta ja tarjota heikot työolot. Niihin liittyvät usein pienemmät ansiot sekä sosiaalisen suojelun, koulutuksen ja edustuksen rajallinen saatavuus[207]. Ne voivat myös vähentää tiettyjen alojen ja ammattien houkuttelevuutta ja pahentaa työvoimapulaa, jos palkat ovat alhaiset ja työolot huonot[208]. Työmarkkinoiden segmentoituminen vaikuttaa muita enemmän nuoriin, naisiin, maahanmuuttajiin, ikääntyneisiin työntekijöihin ja matalan koulutustason työntekijöihin. Työmarkkinoiden segmentoitumista voidaan vähentää ja työpaikkojen laatua parantaa muun muassa aktiivisella työvoimapolitiikalla, jolla edistetään siirtymistä laadukkaampiin työpaikkoihin, sekä työnantajille suunnatuilla kannustimilla, joilla edistetään kokoaikaisten vakituisten työntekijöiden palkkaamista ehdoilla, joilla tarjotaan asianmukaiset mahdollisuudet sosiaaliseen suojeluun ja oppimiseen.

Kaavio 2.3.1: Määräaikaisten työsuhteiden osuus on pienentynyt viime vuosikymmenen aikana, mutta jäsenvaltioiden välillä on edelleen huomattavia eroja

Määräaikaisten työntekijöiden osuus kaikista työntekijöistä (20–64-vuotiaat, %, vuotuiset tiedot)

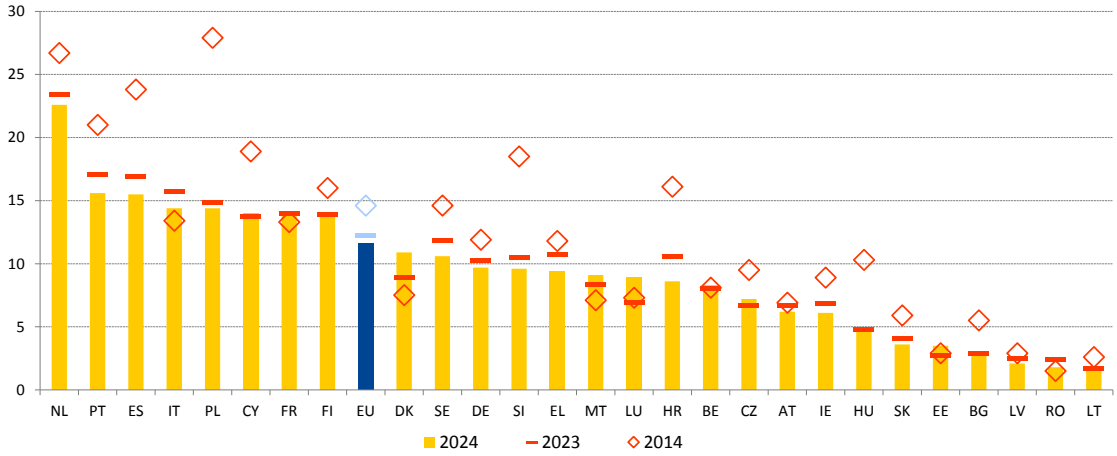

Huomautus: Erilaiset määritelmät vuosina 2023 ja 2024: ES ja FR. Katkos aikasarjassa: DK vuonna 2023 ja BG vuonna 2024.
Lähde: Eurostat [lfsi_pt_a], EU:n työvoimatutkimus.

---

207 Eurofound, Labour market segmentation, European Industrial Relations Dictionary, 2019.

208 Euroopan komissio, Employment and Social developments in Europe 2024, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024, ja Eurofound, Company practices to tackle labour shortages, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024.

Määräaikaisten työntekijöiden osuus EU:ssa pieneni edelleen tilanteessa, jossa työllisyysasteet olivat korkeat ja nousussa, mutta jäsenvaltioiden väliset erot pysyivät merkittävinä[209].

Määräaikaisten työntekijöiden osuus kaikista työntekijöistä (20–64-vuotiaat) jatkoi laskusuuntaustaan ja oli 11,6 prosenttia vuonna 2024. Tämä on 0,6 prosenttiyksikköä vähemmän kuin edellisenä vuonna ja 3 prosenttiyksikköä vähemmän kuin kymmenen vuotta sitten (ks. kaavio 2.3.1). Useimmissa jäsenvaltioissa kehitys oli samanlaista, mutta ero määräaikaisten työsuhteiden suurimpien ja pienimpien osuuksien välillä on edelleen merkittävä, 21,1 prosenttiyksikköä. Vuonna 2024 EU:n suurimmat osuudet olivat edelleen Alankomaissa (22,6 prosenttia) sekä Portugalissa, Espanjassa, Italiassa ja Puolassa (yli tai noin 15 prosenttia), kun taas Bulgariassa, Latviassa, Romaniassa ja Liettuassa ne olivat alle 3 prosenttia.

Kaavio 2.3.2: Nuorten ja naisten osuus määräaikaisissa työsuhteissa vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioiden välillä

Määräaikaisten työntekijöiden osuus nuorten (15–29-vuotiaat) sekä naisten ja miesten (20–64-vuotiaat) keskuudessa (%, 2024)

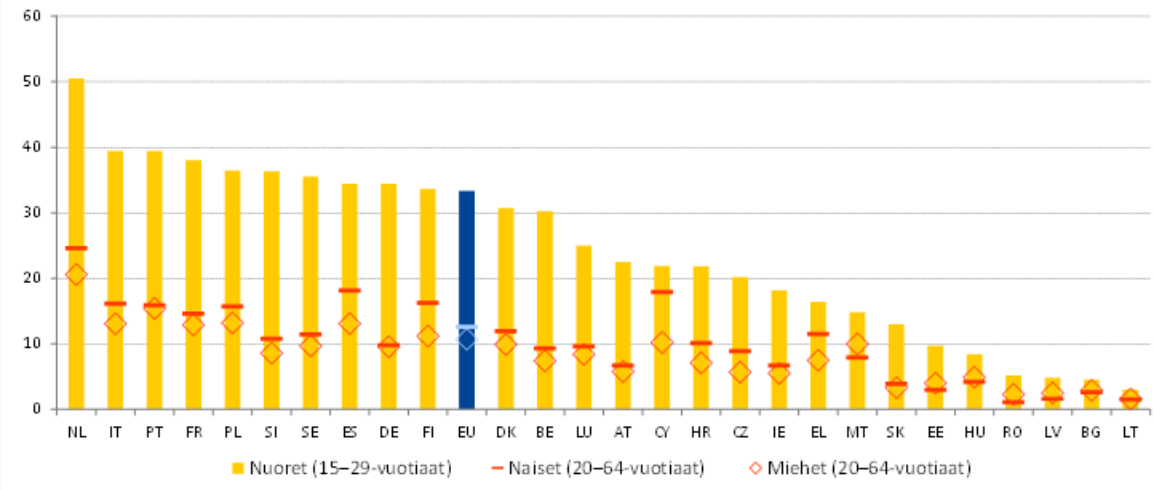

Huomautus: Erilaiset määritelmät: ES ja FR. Katkos aikasarjassa: BG.
Lähde: Eurostat [lfsi_pt_a], EU:n työvoimatutkimus.

209 Määräaikaisessa työsuhteessa olevat työntekijät määritellään työntekijöiksi, joiden työsopimuksen kesto on rajoitettu ja joiden päätyö päättyy joko ennalta määrätyn ajanjakson jälkeen tai sellaisen ajanjakson jälkeen, jota ei tiedetä etukäteen.

Määräaikaiset työsopimukset ovat lähes kolme kertaa yleisempiä nuorten parissa ja yleisempiä naisten kuin miesten parissa, ja jäsenvaltioiden välillä on suuria eroja. Vuonna 2024 määräaikaisella työsopimuksella työskentelevien nuorten (15–29-vuotiaiden) osuus EU:ssa oli 1,0 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2023, mutta se oli edelleen 33,3 prosenttia, kun kaikkien 20–64-vuotiaiden työntekijöiden vastaava osuus oli vain 11,6 prosenttia. Alhaisimmat osuudet (alle tai noin 5 prosenttia) olivat Bulgariassa, Latviassa, Liettuassa ja Romaniassa, kun taas noin tai yli 40 prosentin osuudet olivat tyypillisiä Alankomaissa, Italiassa ja Portugalissa (ks. kaavio 2.3.2). Useimmissa jäsenvaltioissa (20) naiset olivat määräaikaisissa työsuhteissa miehiä useammin, minkä seurauksena sukupuolten välinen ero oli EU:ssa keskimäärin 1,9 prosenttiyksikköä vuonna 2024. Kyproksessa, Suomessa ja Espanjassa ero oli 5–7 prosenttiyksikköä ja Liettuassa, Saksassa ja Bulgariassa 0,1–0,3 prosenttiyksikköä.

Pilaria käsittelevä tekstilaatikko 6: Työpaikkojen laatuun liittyvät näkökohdat EU:n jäsenvaltioissa

Työpaikkojen laadun parantaminen on avain kilpailukykyiseen sosiaaliseen markkinatalouteen, jossa tuottavuus ja innovaatiokapasiteetti on korkea, työvoima on koulutettua ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus suurempi. Työpaikkojen laatuun liittyy useita näkökohtia, joihin vaikuttavat myös työmarkkinoiden rakenteelliset muutokset. Näitä ovat muun muassa digitalisaatio ja vihreä siirtymä, väestörakenteen muutos, työsopimusten ja -muotojen kehitys, kehittyvä työpaikkakulttuuri sekä laajemmat yhteiskunnalliset arvot ja tavoitteet, kuten syrjinnän torjuminen ja yhtäläiset mahdollisuudet. Kuten työllisyyskomitean keskusteluissa tuotiin esiin ja työllisyyskomitean kesäkuussa 2025 kokoontuneelle työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostolle antamassa lausunnossa[210] todetaan, työpaikan laatuun sisältyy sellaisia perinteisiä näkökohtia kuin *riittävät ansiot ja oikeudenmukaiset palkat, työsuhdeturva ja uran kestävyys* sekä *osaamisen kehittäminen ja uralla eteneminen*. Nämä kaikki ovat toisistaan riippuvaisia tekijöitä, jotka yhdessä voivat luoda positiivisen kierteen, joka johtaa henkilökohtaiseen voimaantumiseen, tuottavuuteen ja talouskasvuun. Samalla *työterveys ja -turvallisuus* yhdessä *työhyvinvoinnin*, optimaalisten *työaikajärjestelyjen*, *työ- ja yksityiselämän tasapainon* ja *työn itsenäisyyden* kanssa voivat luoda perustan henkilökohtaiselle ja ammatilliselle sekä organisaation menestykselle, kuten työllisyyskomitean lausunnossa myös tuodaan esiin. Tämä voi olla tulosta esimerkiksi luovuuden ja vastuuvelvollisuuden lisääntymisestä, motivaation ja tuottavuuden kasvusta sekä työuupumuksen vähenemisestä. Myös *kollektiivinen edunvalvonta ja järjestäytyminen*, *sukupuolten tasa-arvo ja yhtäläiset mahdollisuudet* sekä pyrkimykset edistää *siirtymistä pimeästä liian vähäiseksi ilmoitetusta työstä viralliseen työhön* ovat ratkaisevan tärkeitä horisontaalisia tekijöitä oikeudenmukaisten ja osallistavien työmarkkinoiden kannalta. Eri työsuhdemuotojen tarjoaman *sosiaalisen suojelun* taso ja tyyppi ovat olennainen osa työpaikkojen laatua. Laadukkaita työpaikkoja koskevalla etenemissuunnitelmalla, joka laaditaan yhteistyössä EU:n työmarkkinaosapuolten kanssa, tarjotaan uudistettu sitoumus edistää tulevaisuuden vaatimukset täyttäviä laadukkaita työpaikkoja kilpailukykyisessä EU:ssa. Siinä esitetään kattava strategia, jolla vastataan Euroopan työmarkkinoiden haasteisiin ja mahdollisuuksiin laadukkaiden työpaikkojen osalta, ja sillä edistetään oikeudenmukaista vihreää ja digitaalista siirtymää, muutosten ennakointia ja nopeampia toimia, kun rakenneuudistukset uhkaavat. Etenemissuunnitelmassa hahmotellaan aloitteita ja välineitä työllisyyspolitiikan mukauttamiseksi nopeasti kehittyvän talouden tarpeisiin siten, että se perustuu edelleen Euroopan sosiaalisen markkinatalouden, sosiaalisen edistyksen ja täystyöllisyyden periaatteisiin. Siinä korostetaan myös keskeisiä mahdollistavia tekijöitä, jotka edistävät laadukkaita työpaikkoja yritysystävällisessä ympäristössä, ja kehotetaan panemaan täytäntöön olemassa olevat sosiaaliset oikeudet, tarjoamaan laadukkaita palveluja kaikille ja eri alueille, myöntämään riittävästi rahoitusta sekä vahvistamaan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua ja työehtosopimusneuvotteluja.

---

210 Ks. työllisyyskomitean lausunto työpaikkojen laatuun liittyvistä näkökohdista, esitetty kesäkuussa 2025 kokoontuneelle työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostolle.

Työnpaikkojen laatua koskevat tulokset vaihtelevat jäsenvaltioiden ja valittujen tekijöiden perusteella

Työssäkäyvien köyhyysriskiaste (18–64-vuotiaat), 2024, % työssäkäyvistä ja % yksinasuvista työssäkäyvistä; Aikuisten osallistuminen koulutukseen (25–64-vuotiaat) (viimeisten 12 kuukauden aikana), 2022, % työssäkäyvistä; Vastentahtoisesti määräaikaisessa ja osa-aikaisessa työsuhteessa olevien (15–64-vuotiaiden) osuus, 2024, % palkansaajista, matalapalkkaisista, 2022, % palkansaajista

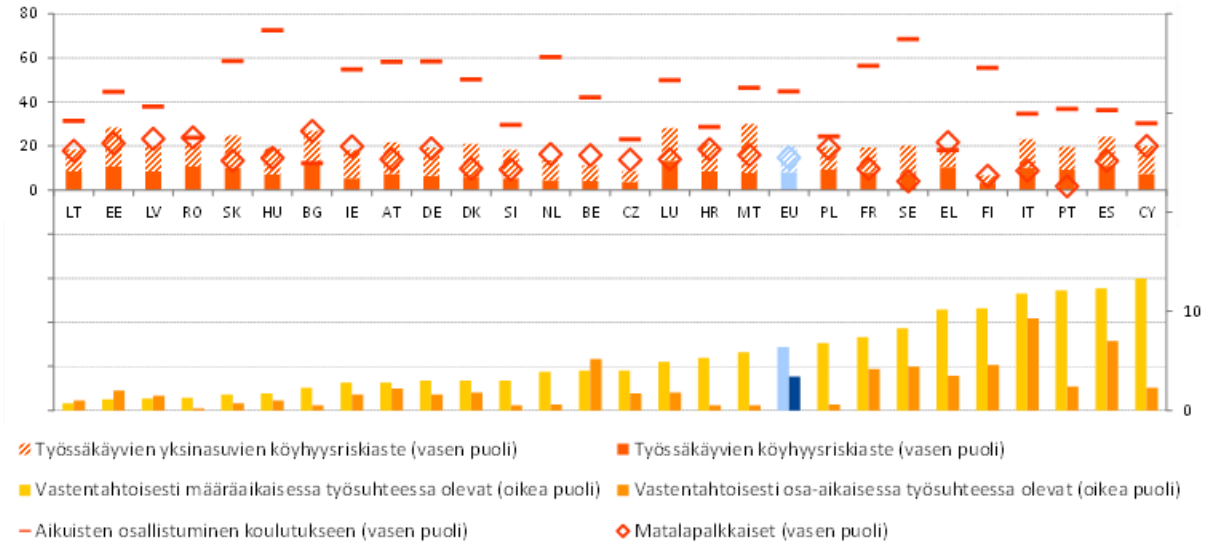

Huomautus: Vastentahtoista määräaikaista työtä koskevat tiedot ovat saatavilla Latviasta vain syyn [JOB_TCTR] osalta ja Slovakiasta syyn [NF_PJOB] osalta. Katkos aikasarjassa: BG ja erilainen määritelmä sekä vastentahtoisen määräaikaisen että osa-aikaisen työn osalta: ES ja FR. Tietojen heikko luotettavuus: EE [JOB_TCTR] ja MT, AT ja SI: [NF_PJOB]. Katkos aikasarjassa: HR ja alustavat tiedot työssäkäyvien köyhyysriskiasteiden osalta: LT. Katkos aikasarjassa aikuisten koulutukseen osallistumisen osalta: FR, IT ja RO. Työssäkäyvien köyhyysriskiaste määritellään niiden 18–64-vuotiaiden osuutena, jotka ilmoittavat olevansa työssä (palkattuina työntekijöinä tai itsenäisinä ammatinharjoittajina) ja joiden kotitalouksien käytettävissä olevat ekvivalentit tulot ovat alle köyhyysriskirajan, joka on 60 prosenttia kansallisesta mediaanitulosta (sosiaalisten tulonsiirtojen jälkeen). Koska indikaattori perustuu kotitalouden kokonaistuloihin, siihen vaikuttavat myös kotitalouden kokoonpano, muiden kotitalouden jäsenten työllisyystilanne, työintensiteetti (tehdyt työtunnit) ja muut tulolähteet, kuten sosiaaliset tulonsiirrot, sekä verot. Elinkustannusten alueelliset erot eivät tule ilmi indikaattorissa kuten eivät muissakaan tuloköyhyyden indikaattoreissa.

Lähde: Eurostat [tesem190,], [lfsa_eetpgar], [tespm070], [ilc_iw02], [earn_ses_pub1s], erityinen tietojen poiminta, aikuisten osallistuminen koulutukseen viimeisten 12 kuukauden aikana, ilman ohjattua työssäoppimista, aikuiskoulutustutkimus.

Työpaikkojen laatuun liittyviä eri valittuja näkökohtia koskevat tulokset vaihtelevat merkittävästi EU:n eri jäsenvaltioissa ja myös saman jäsenvaltion sisällä. Esimerkiksi Bulgariassa työntekijöistä (15–64-vuotiaista) pieni osuus on vastentahtoisesti määräaikaisessa työsuhteessa[211] (2,3 prosenttia) ja osa-aikaisessa työsuhteessa[212] (0,5 prosenttia), mutta maan köyhyysriskiaste (12,1 prosenttia) ja kuolemaan johtavien työtapaturmien määrä (3,5/100 000 työntekijää) kuuluvat suurimpien joukkoon. Suomessa on suhteellisen suuri osuus vastentahtoisesti määräaikaisessa työsuhteessa olevia (10,3 prosenttia) ja vastentahtoisesti osa-aikatyössä olevia (4,6 prosenttia). Samalla kuitenkin työssäkäyvien köyhyysriskiaste on suhteellisen alhainen (2,8 prosenttia), yli puolet (55,5 prosenttia) työssäkäyvistä osallistuu koulutukseen, ja kuolemaan johtavia tapaturmia on suhteellisen vähän (1/100 000 työntekijää). Slovakiassa työssäkäyvien köyhyysriskiaste on suhteellisen korkea (10,3 prosenttia), mutta se suoriutuu hyvin kaikkien muiden edellä mainittujen näkökohtien osalta. Muilla jäsenvaltioilla, kuten Italialla ja Espanjalla, on haasteita monien työpaikkojen laatuun liittyvien näkökohtien osalta.

211 Vastentahtoinen määräaikainen työ määritellään tässä siten, että joko ”vakituista työtä ei löytynyt” [lfsa_etgar] tai ”työpaikka oli tarjolla vain määräaikaisella työsopimuksella” [lfsa_etgar].

212 Vastentahtoinen osa-aikatyö määritellään siten, että ”kokoaikaista työtä ei löytynyt” [lfsa_eetpgar].

Jäsenvaltiot toteuttavat toimia työpaikkojen laadun parantamiseksi sen eri näkökohtien osalta. Esimerkiksi **Slovakiassa** saatettiin vähimmäispalkkadirektiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä marraskuussa 2024. Tämä edistää riittäviä ansioita tulojakauman alapäässä. Siinä otetaan käyttöön kriteerit lakisääteisen vähimmäispalkan riittävyyden arvioimiseksi, nostetaan automaattinen indeksointimekanismi 60 prosenttiin edellisen vuoden keskimääräisestä kuukausipalkasta ja perustetaan vähimmäispalkkakomissio, johon työmarkkinaosapuolet osallistuvat. Osana laajempaa työmarkkinauudistusta **Sloveniassa** otettiin kesäkuussa 2025 käyttöön vuokratyövoimaa välittäviä toimistoja koskevat tiukemmat vaatimukset. **Kreikassa** otettiin kesäkuussa 2024 käyttöön digitaalinen työkortti pilottihankkeena, jolla pyritään turvaamaan täysimääräisesti työntekijöiden oikeudet varmistamalla reaaliaikainen työajan ja työntekijöiden palkkojen seuranta. Tarkoituksena on torjua pimeää ylityötä. Vuoden 2025 aikana digitaalinen työkortti otettiin käyttöön uusilla aloilla, ja se kattaa noin 1,85 miljoonaa työntekijää yli 280 000 yrityksessä useilla eri aloilla, kuten supermarketeissa ja tukkuliikkeissä sekä vakuutus-, teollisuus-, matkailu-, energia- ja rahoitusalan yrityksissä. **Italiassa** laajennettiin verovähennyksiä, jotka myönnetään työntekijöiden palkkaamiseen vakituisiin työsuhteisiin, ja otettiin käyttöön sosiaaliturvamaksuja koskevia vapautuksia vuosina 2025–2029 yksityisen sektorin työnantajille, jotka palkkaavat vakituista henkilöstöä tietyillä aloilla. **Espanjassa** otettiin elpymis- ja palautumistukivälineen tuella käyttöön toimintasuunnitelma pienten osaamiskokonaisuuksien kehittämiseen tähtäävän kehyksen luomiseksi ja pyritään tarjoamaan pieniä osaamiskokonaisuuksia, jotka kattavat laajan valikoiman koulutustoimia työntekijöiden varustamiseksi erityistiedoilla ja -taidoilla, joille on kysyntää työmarkkinoilla. Lisäksi vuonna 2025 vähimmäispalkkaa korotettiin työmarkkinaosapuolten kanssa käydyissä neuvotteluissa 700 eurolla vuodessa, mikä hyödytti noin 2,4:ää miljoonaa työntekijää. Työturvallisuuden ja -terveyden vahvistamiseksi **Luxemburgissa** hyväksyttiin maaliskuussa 2025 asetus, jolla päivitetään suojelua syöpää aiheuttavilta, perimää vaurioittavilta ja lisääntymiselle vaarallisilta aineilta työpaikalla ja vahvistetaan seurantaan, korvaavien aineiden etsimiseen ja hygienian valvontaan liittyviä työnantajien velvoitteita.

Joissakin jäsenvaltioissa määräaikaisten työsuhteiden osuus on suhteellisen suuri ja siirtyminen vakituisiin työsuhteisiin vähäistä. Tämä saattaa viitata haasteisiin, jotka liittyvät määräaikaisten työsopimusten toimimiseen ponnahduslautana vakituisille työsuhteille. Niistä maista, joissa määräaikaisten työntekijöiden osuus oli suurin, Italiassa ja Espanjassa siirtymäaste oli alle tai noin 20 prosenttia (EU:n keskiarvo 37,2 prosenttia), kun taas Alankomaissa ja Portugalissa se oli yli 40 prosenttia (ks. kaavio 2.3.3). Toisaalta Unkarissa, Latviassa ja Romaniassa määräaikaisten työntekijöiden osuus oli alle 5 prosenttia ja Maltassa alle 10 prosenttia, mutta siirtyminen vakituisiin työsuhteisiin oli hyvin yleistä, 60–70 prosenttia. Tämä viittaa siihen, että väylä määräaikaisesta työsuhteesta vakituiseen toimii tehokkaasti.

Kaavio 2.3.3: Vakituisiin työsuhteisiin siirtyminen EU:ssa on hyvin eriasteista eri jäsenvaltioissa

Määräaikaisten työntekijöiden osuus kaikista työntekijöistä (20–64-vuotiaat) vuonna 2024 ja siirtyminen vakituiseen työsuhteeseen (15–64-vuotiaat) (keskiarvo vuosilta 2022, 2023 ja 2024)

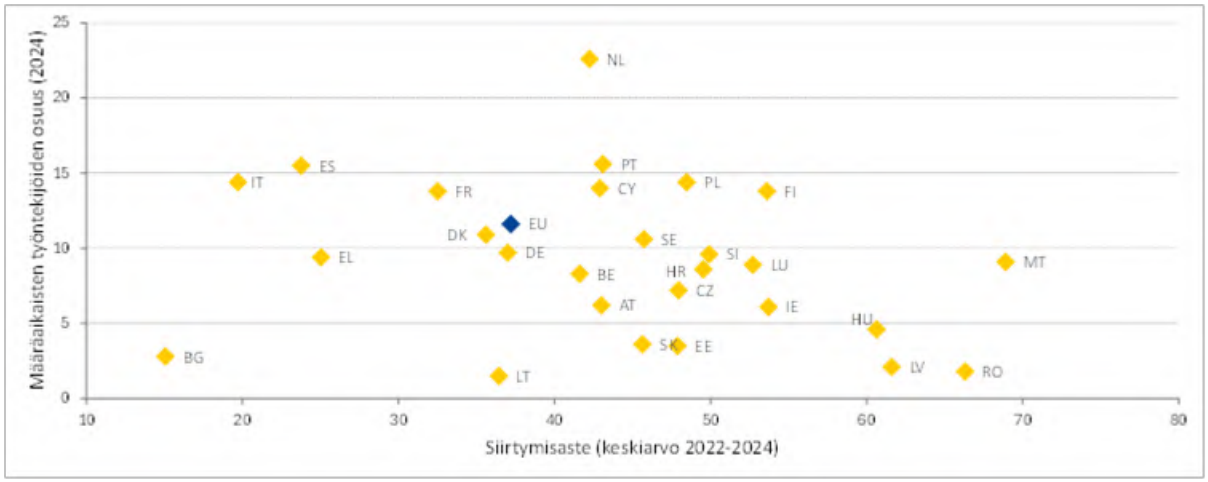

Huomautus: Laajempi 15–64-vuotiaiden ikäryhmä otetaan huomioon tarkasteltaessa siirtymisastetta määräaikaisista vakituisiin työsuhteisiin. Työvoiman siirtymistä koskeva aste puuttuu: DE vuonna 2022, DK vuonna 2024 ja LU vuonna 2023. Katkos aikasarjassa vuonna 2023: FR. Alustavat tiedot vuonna 2024: LT. Määräaikaisia työsuhteita tarkasteltaessa käytetään 20–64-vuotiaiden ikäryhmää sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun työllisyyttä koskevan pääindikaattorin ja siihen liittyvän jaksossa esitetyn analyysin mukaisesti. Erilaiset määritelmät vuonna 2024: ES ja FR. Katkos aikasarjassa vuonna 2024: BG.
Lähde: Eurostat, [lfsi_pt_a] EU:n työvoimatutkimus ja [ilc_lvhl32] EU-SILC.

Vastentahtoiset määräaikaiset työsuhteet vaikuttavat merkittävään osaan työvoimaa, joskin ne ovat yleisempiä nuorten ja naisten keskuudessa, ja jäsenvaltioiden välillä on huomattavia eroja. Vastentahtoinen määräaikainen työ viittaa tilanteisiin, joissa sopimusjärjestelyssä ei oteta huomioon työntekijöiden toiveita joustavuudesta. Vuonna 2024 joka toinen määräaikainen työntekijä (20–64-vuotiaat) (53,7 prosenttia eli noin 10,6 miljoonaa työntekijää) oli tahtomattaan tällaisen sopimusjärjestelyn piirissä, ja heidän osuutensa kaikista työntekijöistä oli yhteensä 6,4 prosenttia. Kaikista työntekijöistä vastentahtoisesti määräaikaisessa työsuhteessa olevien osuus vaihteli Kyproksen, Espanjan, Portugalin, Italian ja Kreikan vähintään 10 prosentista Viron ja Liettuan noin 1 prosenttiin tai sen alle (ks. kaavio 2.3.4). Lähes kaikissa tapauksissa naisilla osuus oli suurempi kuin miehillä, lukuun ottamatta Bulgariaa, Unkaria ja Liettuaa. Määräaikaisessa työsuhteessa olevista niiden osuus, jotka tekivät määräaikaista työtä vastentahtoisesti, vaihteli Alankomaiden ja Tanskan 16–25 prosentista Kyproksen 95,1 prosenttiin. Määräaikaisten työsuhteiden osuus on suuri sekä Alankomaissa että Espanjassa, mutta tällaisten työsuhteiden tarjoama joustavuus on eri maissa luonteeltaan hyvin erilaista. Alankomaissa on pienin osuus määräaikaisia työntekijöitä, jotka ovat tällaisessa tilanteessa vastentahtoisesti, ja siirtymisaste on keskimääräinen. Muissa maissa, kuten Espanjassa, kolme neljästä määräaikaisesta työntekijästä on tilanteessa vastentahtoisesti ja siirtymäaste on suhteellisen alhainen. Tämä korostaa vuokratyön kaksitahoista luonnetta eli kyseessä on joko valittu joustava työsuhdemuoto ja mahdollinen väylä vakituiseen työhön tai se on seurausta vaihtoehtojen vähäisyydestä ja työntekijöiden siirtyminen vakituiseen työhön on vähäistä.

Kaavio 2.3.4: Vastentahtoinen määräaikainen työ koskee joka toista määräaikaista työntekijää ja erityisesti naisia ja nuoria

Vastentahtoisesti määräaikaisten työntekijöiden osuus kaikista työntekijöistä (20–64-vuotiaat) (%, 2024)

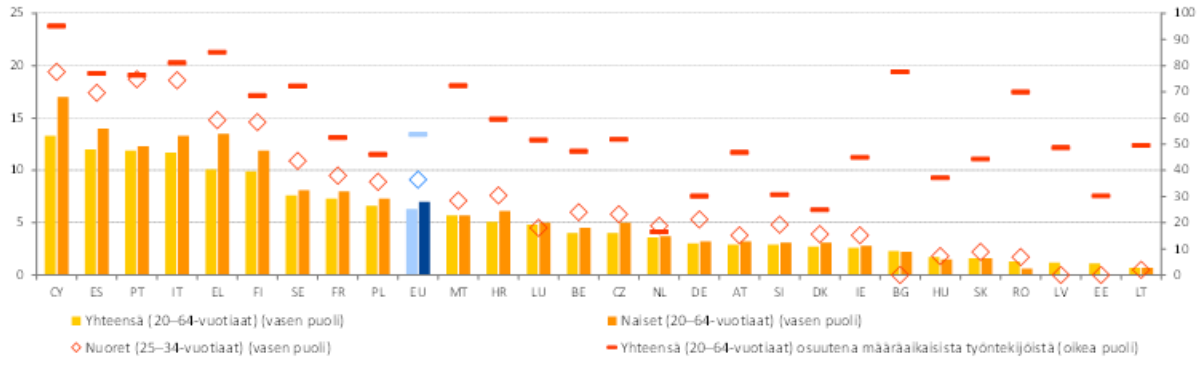

Huomautus: Erilaiset määritelmät: ES ja FR. Katkos aikasarjassa: BG. Tietojen heikko luotettavuus: LV, MT, AT, SI, EE ja SK. Kokonaismäärää koskevat tiedot ja kokonaismäärää osuutena kaikista määräaikaisista työntekijöistä koskevat tiedot vain indikaattorin ”Työpaikka oli tarjolla vain määräaikaisella sopimuksella” osalta: LV ja vain indikaattorin ”Vakituista työtä ei löytynyt” osalta: SK. Naisia ja nuoria koskevat tiedot puuttuvat: LV ja EE ja tiedot saatavilla vain indikaattorin ”Vakituista työtä ei löytynyt” osalta: SK ja RO.
Lähde: Eurostat [lfsa_etgar], EU:n työvoimatutkimus.

Osa-aikatyö on vähentynyt EU:ssa viime vuosikymmenen aikana, ja myös sen vastentahtoisuuteen liittyvä komponentti on pienentynyt mutta on pysynyt merkittävänä joissakin jäsenvaltioissa. Vuodesta 2014 osa-aikatyön osuus kokonaistyöllisyydestä (20–64-vuotiaat) on vähentynyt 0,7 prosenttiyksikköä ja oli 17,1 prosenttia vuonna 2024. Kolmessa jäsenvaltiossa (Alankomaat, Itävalta ja Saksa) osa-aikatyön osuus kokonaistyöllisyydestä oli noin tai yli 30 prosenttia ja viidessä jäsenvaltiossa (Unkari, Slovakia, Kroatia, Romania ja Bulgaria) alle 5 prosenttia. Naiset muodostavat edelleen suurimman osa-aikatyöntekijöiden ryhmän (ks. kohta 2.2). Työllisyysasteiden kohotessa viime vuosikymmenen aikana ja työmarkkinoiden kiristyessä entisestään vastentahtoinen osa-aikatyö väheni jatkuvasti, kun työnantajilla oli vaikeuksia täyttää kokoaikaisia avoimia työpaikkoja[213]. Tämän seurauksena vuonna 2024 kaikesta osa-aikatyöstä (15–64-vuotiaat) 18,9 prosenttia oli vastentahtoista, kun kymmenen vuotta aiemmin vastaava luku oli 32,7 prosenttia. Jäsenvaltioiden välillä on merkittäviä eroja myös tässä. Espanjassa, Italiassa ja Romaniassa noin joka toinen osa-aikatyöntekijä on osa-aikaisessa työsuhteessa vastentahtoisesti, kun taas Maltassa, Sloveniassa, Saksassa ja Alankomaissa vastaava osuus on noin tai alle viisi prosenttia.

Kaavio 2.3.5: Osa-aikatyön osuus on vähentynyt hieman, mutta sen vastentahtoisuuteen liittyvät erot ovat edelleen suuria jäsenvaltioiden välillä

Osa-aikatyön osuus kokonaistyöllisyydestä (20–64-vuotiaat) ja vastentahtoisen osa-aikatyön osuus kaikesta osa-aikatyöstä (20–64-vuotiaat) (%, vuotuiset tiedot)

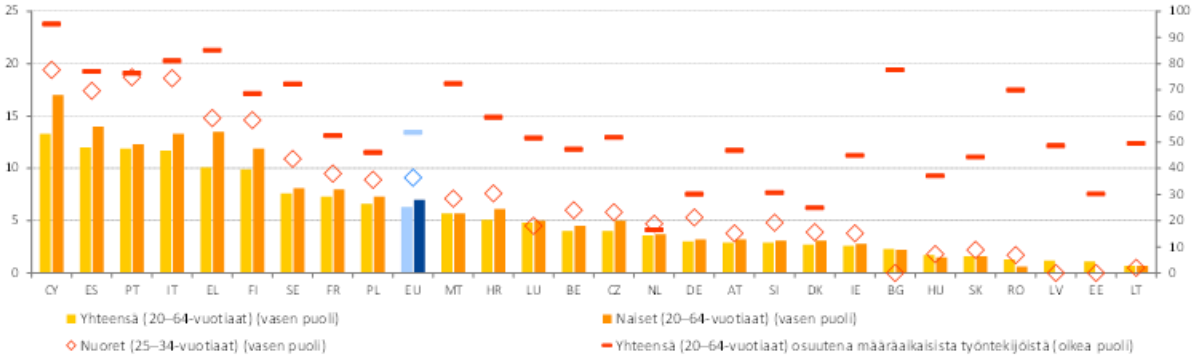

Huomautus: Erilaiset määritelmät: ES ja FR. Osa-aikatyön osalta katkos aikasarjassa vuonna 2024: BG. Vastentahtoisen osa-aikatyön osalta katkos aikasarjassa: FR vuonna 2014 ja BG vuonna 2021 ja tietojen heikko luotettavuus: MT, HR ja SI vuonna 2024 ja NL vuonna 2014.
Lähde: Eurostat, [lfsi_pt_a] and [lfsa_eppgai], EU:n työvoimatutkimus.

213 OECD, OECD Employment Outlook 2025: Can We Get Through the Demographic Crunch?, OECD Publishing, Pariisi.

Sellaisten itsenäisten ammatinharjoittajien osuus, joilla ei ole työntekijöitä, pieneni hieman EU:ssa, ja jäsenvaltioiden välillä oli jyrkkiä eroja. Yksinyrittäminen on osoitus yrittäjähenkisyydestä, mutta se voi kieliä myös näennäisestä itsenäisestä ammatinharjoittamisesta, johon kätkeytyy palkkatyön kaltainen työsuhde[214]. Vuonna 2024 EU:n kokonaistyöllisyydestä (20–64-vuotiaat) 9,0 prosenttia liittyi yksinyrittämiseen[215]. Osuus oli 0,1 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2023, mutta vuonna 2024 yksinyrittäjiä oli edelleen 17,7 miljoonaa. Yksinyrittäjien osuus kokonaistyöllisyydestä oli suurin Tšekissä, Italiassa ja Alankomaissa (noin 13 prosenttia), Puolassa (14,1 prosenttia) ja Kreikassa (19,1 prosenttia). Pienimmät osuudet (alle 5 prosenttia) olivat Tanskassa, Saksassa ja Luxemburgissa. EU:n yksinyrittäjistä 15:n prosentin voidaan katsoa olevan taloudellisessa riippuvuussuhteessa[216]. Suurimmat osuudet ovat maataloudessa, rahoituspalveluissa sekä terveys- ja muissa palveluissa[217]. Tästä joukosta noin 40 prosentilla on ainakin jonkin verran vaikeuksia saada rahat riittämään.

---

214 Ks. Euroopan komissio, Employment and Social Developments in Europe 2023, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2023.

215 Eurostat [lfsa_egaps] ja [lfsi_emp_a], EU:n työvoimatutkimus. Erilaiset määritelmät: ES ja FR (ks. metadata).

216 Taloudellisessa riippuvuussuhteessa olevat itsenäiset ammatinharjoittajat määritellään itsenäisiksi ammatinharjoittajiksi, joilla ei ole työntekijöitä ja jotka ovat työskennelleet viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana vain yhdelle asiakkaalle tai määräävässä asemassa olevalle asiakkaalle, joka päätti heidän työtunneistaan.

217 Eurofound, European Working Conditions Survey 2024: First findings, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2025.

Työssäkäyvien köyhyys pysyi vakaana EU:ssa vuonna 2024 hienoisen laskun jälkeen, mutta se vaikutti edelleen lähes joka kahdenteentoista työntekijään. Köyhyysvaarassa olevien 18–64-vuotiaiden työssäkäyvien osuus laski 8,2 prosenttiin unionissa vuonna 2024 (8,3 prosenttia vuonna 2023)[218], mikä on huomattavasti vähemmän kuin ennen covid-19-pandemiaa (9,1 prosenttia vuonna 2019 ja 9,8 prosenttia vuonna 2016). Vaikutukset kohdistuvat suhteellisesti enemmän epätyypillisissä työsuhteissa oleviin työntekijöihin, koska heidän vuosiansionsa ja työssäkäyntiasteensa ovat usein alhaisemmat. Korkean työssäkäyntiasteen kotitalouksissa työssäkäyvien köyhyysaste oli vuonna 2024 alle kolmannes alhaisen työssäkäyntiasteen kotitalouksien köyhyysasteesta[219]. Pienituloisten työssäkäyvien kotitalouksissa palkkojen voimakkaampi kasvu, jota ovat auttaneet myös suuret vähimmäispalkkojen korotukset vuodesta 2022 alkaen, on osaltaan parantanut pienituloisten kotitalouksien tilannetta viime vuosina (ks. 2.1.1 jakso)[220]. Vuonna 2024 työssäkäyvien köyhyys väheni eniten Romaniassa (4,3 prosenttiyksikköä eli 10,7 prosenttiin vuonna 2024), mutta se ylitti edelleen EU:n keskiarvon, joka on 8,2 prosenttia. Lasku oli merkittävää myös Luxemburgissa (1,4 prosenttiyksikköä 13,4 prosenttiin), Latviassa (1 prosenttiyksikkö 8,5 prosenttiin) ja Portugalissa (0,8 prosenttiyksikköä 9,2 prosenttiin), mutta ne kaikki olivat edelleen lähellä EU:n keskiarvoa tai sen yläpuolella. Työssäkäyvien köyhyys sitä vastoin lisääntyi Slovakiassa 1,2 prosenttiyksikköä. Työssäkäyvien köyhyysaste oli korkein Luxemburgissa (13,4 prosenttia), Bulgariassa (12,1 prosenttia) ja Espanjassa (11,3 prosenttia). Kuten aiempinakin vuosina, työssäkäyvien köyhyysaste oli korkeampi EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten, matalasti koulutettujen työntekijöiden, osa-aikaisten ja määräaikaisten työntekijöiden keskuudessa sekä kotitalouksissa, joissa on huollettavia lapsia[221]. Työssäkäyvien köyhyys oli myös suurempaa miehillä kuin naisilla.

---

218 Eurostat [ilc_iw01], EU-SILC. Työssäkäyvien köyhyysasteet perustuvat edellisen vuoden tuloihin ja työsuhdeasemaan.

219 Ks. Eurostat [ilc_iw03], EU:n työvoimatutkimus.

220 Ks. Euroopan komissio, Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual Review 2025, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

221 Eurostat, [ilc_iw15], [ilc_iw04], [ilc_iw07], [ilc_iw05], [ilc_iw02], EU-SILC.

Kaavio 2.3.6: Työssäkäyvien köyhyysaste pysyi jokseenkin vakaana EU:ssa vuonna 2024, ja jäsenvaltioiden välillä oli merkittäviä eroja

Työssäkäyvien köyhyysriskiaste (18–64-vuotiaat) (%, vuotuiset tiedot)

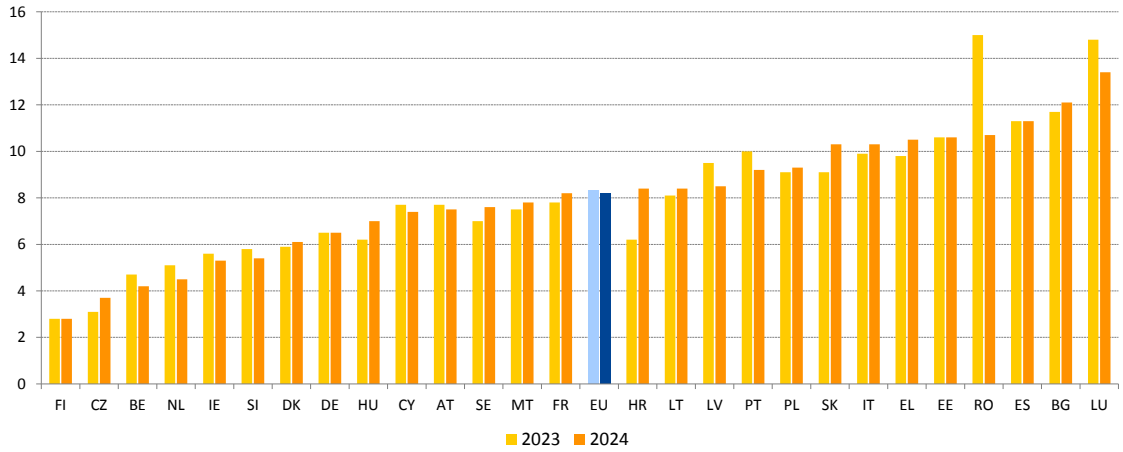

Huomautus: Katkos aikasarjassa vuonna 2023: DE ja HR. Katkos aikasarjassa vuonna 2024: HR. Alustavat tiedot vuonna 2024: LT.
Lähde: Eurostat [tespm070], EU-SILC.

Digitalisaation vauhdittuminen mullistaa Euroopan työmarkkinoita, sillä joka kymmenes työntekijä EU:ssa käyttää generatiivista tekoälyä työssä. Tekoäly ja algoritmijohtaminen tarjoavat tehokkaita välineitä innovoinnin edistämiseen, tuottavuuden lisäämiseen esimerkiksi automaation avulla ja täydentämällä työntekijöitä heidän tehtävissään sekä Euroopan maailmanlaajuisen kilpailukyvyn vahvistamiseen. Kun tekoälyn ja algoritmijohtamisen käyttö suunnitellaan ja toteutetaan vastuullisesti työpaikalla, se voi lisätä tehokkuutta, sujuvoittaa rekrytointia, vähentää vinoumia ja parantaa työn laatua (ks. myös jakso 2.1.1). Näitä välineitä on kuitenkin hallinnoitava asianmukaisesti, jotta voidaan puuttua lisääntyneeseen työpaineeseen, jatkuvaan seurantaan, mahdollisiin vinoumiin ja työntekijöihin kohdistuviin tietosuojariskeihin liittyviin huoliin. Vuonna 2025 tehdyn Eurobarometri-kyselyn[222] mukaan useimmat vastaajat katsoivat, että tekoälyllä ja digitaaliteknologialla on yleisesti myönteinen vaikutus heidän työhönsä sekä talouteen ja elämänlaatuun. Samaan aikaan 84 prosenttia oli sitä mieltä, että tekoäly edellyttää huolellista johtamista erityisesti työpaikalla. Vuonna 2024 EU:n työntekijöistä 12 prosenttia käytti työssään generatiivisen tekoälyn eri muotoja monimutkaisten älyllisten tehtävien yksinkertaistamiseen tai suositusten antamiseen työskentelytavoista[223]. Generatiivisen tekoälyn käyttö oli erityisen yleistä johtajilla (23 prosenttia) ja asiantuntijoilla (28 prosenttia) sekä rahoituspalveluissa (28 prosenttia). Käyttö vaihteli myös jäsenvaltioiden välillä. Belgiassa, Tanskassa, Alankomaissa, Ruotsissa ja Luxemburgissa 20–25 prosenttia työntekijöistä käyttää jo tällaisia välineitä, kun taas Italiassa, Kreikassa, Romaniassa ja Portugalissa käyttäjiä on vain 5 prosenttia tai vähemmän. Digitaalisen seurannan käyttö työssä ja työprosessien algoritmijohtaminen muuttavat myös työn organisointia, koordinointia, seurantaa ja hallintaa[224]. Digitaalinen seuranta on yleisintä Keski- ja Itä-Euroopan maissa, kuten Sloveniassa, Tšekissä, Puolassa, Romaniassa, Bulgariassa ja Latviassa sekä Maltassa ja Kyproksessa. Kahden yleisimmän käytännön (työajan sekä työpaikalle saapumisen ja sieltä poistumisen seuranta) lisäksi näissä maissa

---

222 Euroopan komissio, Special Eurobarometer 554 - Artificial Intelligence and the future of work, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

223 Eurofound, European Working Conditions Survey 2024: First findings, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2025.

224 Gonzalez Vazquez, I., Fernandez Macias, E., Wright, S. ja Villani, D., Digital Monitoring, Algorithmic Management and the Platformisation of Work in Europe, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2025. Digitaalinen seuranta määritellään käytännöksi, jossa digitaalisten laitteiden avulla kerätään tietoja tuotantoprosessista työn eri osatekijöiden ja itse työntekijöiden seuraamiseksi. Algoritmijohtaminen määritellään datavetoisen teknologian, kuten vaikkapa tekoälyn, käyttämiseksi ainakin osittain automatisoimaan joitakin työvoiman hallintaan ja koordinointiin liittyviä näkökohtia yhdessä tiedonkeruun ja työntekijöiden valvonnan kanssa.

käytetään usein myös internetin seurantaa, kameravalvontaa, puhelujen seurantaa ja ajoneuvojen sijainnin seurantaa. Yleisesti ottaen digitaalisen seurannan yleisyydessä ja tyypeissä oli kuitenkin suuria eroja jäsenvaltioiden välillä. Algoritmijohtamisen osalta kyselytiedot osoittavat, että EU:n työntekijöistä 24 prosentin työaika määritellään automaattisesti. EU:n tekoälysäädöksessä[225] vahvistetaan tekoälyn kehittäjille ja käyttäjille selkeät riskiperusteiset säännöt, jotka koskevat tekoälyn tiettyjä käyttötarkoituksia ja joilla taataan turvallisuus, perusoikeudet ja ihmiskeskeinen tekoäly sekä vahvistetaan tekoälyn käyttöönottoa ja siihen liittyviä investointeja ja innovointia kaikkialla EU:ssa. Samalla tekoälyn soveltamisstrategiassa[226], jolla edistetään tekoälyn käyttöönottoa kymmenellä EU:n toimialalla ja julkisella sektorilla, tunnustetaan tekoälyn vastuullisen ja hyödyllisen käytön merkitys työpaikoilla.

225 Ks. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1689, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2024, tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä.

226 Euroopan komission tiedonanto Tekoälyn soveltamisstrategia (COM(2025) 723 final, 8.10.2025).

Alustatyödirektiivin tavoitteena on helpottaa alustatyöntekijöiden työsuhdeaseman asianmukaista tunnistamista ja edistää läpinäkyvyyttä, oikeudenmukaisuutta, ihmisen suorittamaa valvontaa, turvallisuutta ja vastuuvelvollisuutta algoritmijohtamisessa. Alustatyö voi tarjota joustavuutta ja toimia pääasiallisten tai lisätulojen lähteenä, parantaa työ- ja yksityiselämän tasapainoa ja vähentää samalla nuorten ja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien, kuten maahanmuuttajien ja vammaisten henkilöiden, työmarkkinoille pääsyn esteitä. Alustatyöhön liittyvät kuitenkin myös epävarmuus, pienet ansiot, sosiaalisen suojelun rajallinen saatavuus ja läpinäkymättömään algoritmijohtamiseen liittyvät haasteet. Lisäksi suurin osa digitaalisten alustojen kautta tehtävästä työstä tehdään verkossa, joten rajat ylittävien työnkulkujen jäljittäminen on haastavaa ja ne jäävät monissa tapauksissa piiloon. Viime vuosina alustatyön toimintaympäristö on kehittynyt ja alustatyöstä on tullut pieni mutta merkittävä työsuhdemuoto EU:ssa. AIM-WORK-tutkimuksen[227] tuoreet tiedot osoittavat, että kaiken kaikkiaan lähes kuusi miljoonaa ihmistä teki alustatyötä ja alustatyön osuus EU:n kokonaistyöllisyydestä oli 2,9 prosenttia. Eniten alustatyötä tehtiin Suomessa (4,1 %), Alankomaissa (4,3 %) ja Italiassa (4,7 %). Alustatyön työvoiman ammattimaisuuden lisääntymisen myötä myös niiden osuus, joille alustatyö on tärkein tulonlähde, on kasvanut. Alustatyö oli noin joka viidennen alustatyöntekijän (20,4 prosenttia) päätyö[228]. Alustatyötä koskeva direktiivi[229] hyväksyttiin lokakuussa 2024, jotta voidaan varmistaa asianmukaiset työolot alustatyössä ja samalla tukea työtä välittävien digitaalisten alustojen kestävää kasvua EU:ssa. Direktiivissä käsitellään työsuhdeaseman virheelliseen luokitteluun, algoritmijohtamiseen ja rajat ylittävään työhön liittyvään avoimuuteen liittyviä kysymyksiä, ja sillä täydennetään voimassa olevaa unionin säännöstöä[230]. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöään joulukuuhun 2026 mennessä.

---

227 Gonzalez Vazquez, I., Fernandez Macias, E., Wright, S. ja Villani, D., *Digital Monitoring, Algorithmic Management and the Platformisation of Work in Europe*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2025.

228 Alustatyön laajuutta koskevat arviot vaihtelevat tietolähteittäin, ja ne ovat herkkiä menetelmävalinnoille, erityisesti vaikutusta on alustatyön määritelmällä ja kriteereillä, joita käytetään alustatyön määrittämiseen päätyöksi.

229 Euroopan unionin neuvosto, Alustatyöntekijät:neuvostolta uudet säännöt työolojen parantamiseksi, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2024.

230 Direktiivillä parannetaan jäljitettävyyden ja sääntöjen noudattamisen valvontaa alustatyössä, myös rajat ylittävissä tilanteissa: alustoja pyydetään ilmoittamaan tehty työ viranomaisille siinä maassa, jossa se on suoritettu, ja antamaan kansallisten viranomaisten saataville tietyt tiedot alustalla työskentelevistä henkilöistä ja heidän sopimusehdoistaan.

Digitaalinen innovointi tarjoaa mahdollisuuksia tuottavampiin ja laadukkaampiin työpaikkoihin, mutta se voi myös johtaa työtahdin tiivistymiseen ja työ- ja yksityiselämän rajojen hämärtymiseen, kun mahdollisuudet työskennellä missä tahansa muuttuvat odotuksiksi. Digitaaliteknologia on esimerkiksi mahdollistanut etätyön lisääntymisen. Ennen covid-19-pandemiaa etätyö ei ollut kovinkaan yleistä, sillä työntekijöistä vain 11,3 prosenttia työskenteli kotoa käsin ainakin osan ajasta vuonna 2019. Vuonna 2024 osuus oli noin 20 prosenttia. Eurofoundin vuonna 2025 tekemän kyselyn[231] mukaan myös etätyötä koskevat mieltymykset muuttuivat. Vuonna 2024 yli 50 prosenttia vastaajista ilmoitti kannattavansa työn tekemistä kotoa käsin useita kertoja viikossa ja 24 prosenttia ilmoitti haluavansa tehdä työtä yksinomaan kotoa käsin. Tästä huolimatta mahdollisuudet ovat vähenemässä, sillä täysin etätyönä tehtävät työt vähenivät vuosien 2022 ja 2024 välillä 24 prosentista 14 prosenttiin. Teknologian kehitys ja siihen liittyvät etätyö- ja hybridityömallit voivat vaikuttaa myös työaikamalleihin. Kun tarkastellaan normaalista kokoaikatyöstä poikkeavia työaikajärjestelyjä, jotka voivat vaikuttaa kielteisesti työpaikan laatuun, tilanne on yleisesti ottaen parantunut jonkin verran EU:ssa. Vuonna 2024 kaikista työssäkäyvistä 6,6 prosenttia teki pitkiä työpäiviä päätyössään, kun vastaava luku vuonna 2023 oli 7,1 prosenttia. Epätyypillisissä työsuhteissa olevien parissa osuus oli kuitenkin edelleen suuri, 33,6 prosenttia kaikista työssäkäyvistä, eli laskua on vain mitättömät 0,3 prosenttiyksikköä vuodesta 2021. Euroopan komissio on järjestänyt virallisen kaksivaiheisen työmarkkinaosapuolten kuulemisen oikeudesta olla tavoittamattomissa ja etätyöstä sen jälkeen, kun eri aloja edustavat Euroopan tason työmarkkinaosapuolet olivat käyneet tuloksettomia neuvotteluja vuonna 2002 tekemänsä etätyötä koskevan puitesopimuksen päivittämisestä, ja vuonna 2021 oikeudesta olla tavoittamattomissa annetun Euroopan parlamentin päätöslauselman[232] jälkeen. Kuulemisen toinen vaihe päättyi 6. lokakuuta 2025. Euroopan tason työmarkkinaosapuolten vastaukset otetaan huomioon päätöslauselmaa koskevissa komission jatkotoimissa.

---

231 Eurofound, Quality of life in the EU in 2024: Results from the Living and Working in the EU e-survey, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2025.

232 Euroopan parlamentin päätöslauselma 21. tammikuuta 2021 suosituksista komissiolle oikeudesta olla tavoittamattomissa, 2021.

Koska meneillään oleva digitaalinen ja vihreä siirtymä muuttaa työmarkkinoita, työolot niihin liittyvissä ammateissa vaihtelevat merkittävästi. ”Tulevaisuuteen suuntautuneet ammatit” ja ”kiinnostuksen kohteena olevat ammatit” määritellään työpaikoiksi, jotka ovat merkityksellisiä kahden tai useamman digitalisaatioon, vihreään siirtymään ja väestörakenteeseen liittyvän muutoksen kannalta[233]. Seitsemän Eurofoundin työn laatuindeksiä, joilla arvioidaan työn laatua työpaikan tasolla, viittaavat siihen, että ammateissa, joissa digitaitojen käyttöaste on suurempi, työpaikan laatu on korkein (Eurofoundin oman määritelmän mukaan) (ks. kaavio 2.3.7)[234]. Nämä työntekijät saavat useimpiin muihin ammattiryhmiin verrattuna erityisen korkeat pisteet erityisen hyvin ansioiden, työllistymisnäkymien, työajan laadun, taitojen, päätösvallan ja fyysisen ympäristön osalta. Näissä ammateissa toimivat henkilöt myös ilmoittivat muita useammin osallistuneensa viime aikoina koulutukseen. Toisaalta tietyt tulevaisuuteen suuntautuneet vihreät ammatit, joihin kuuluvat ruumiilliset työpaikat, saivat kaiken kaikkiaan huonoimmat pisteet kaikista edellä mainituista indekseistä.

Kaavio 2.3.7: Tulevaisuuteen suuntautuneissa ammateissa on vaihtelua, kun tarkastellaan Eurofoundin määritelmän mukaista työpaikan laatua

European Working Conditions Survey -kyselyn tulokset tulevaisuuteen suuntautuneissa ammateissa (%, 2024)

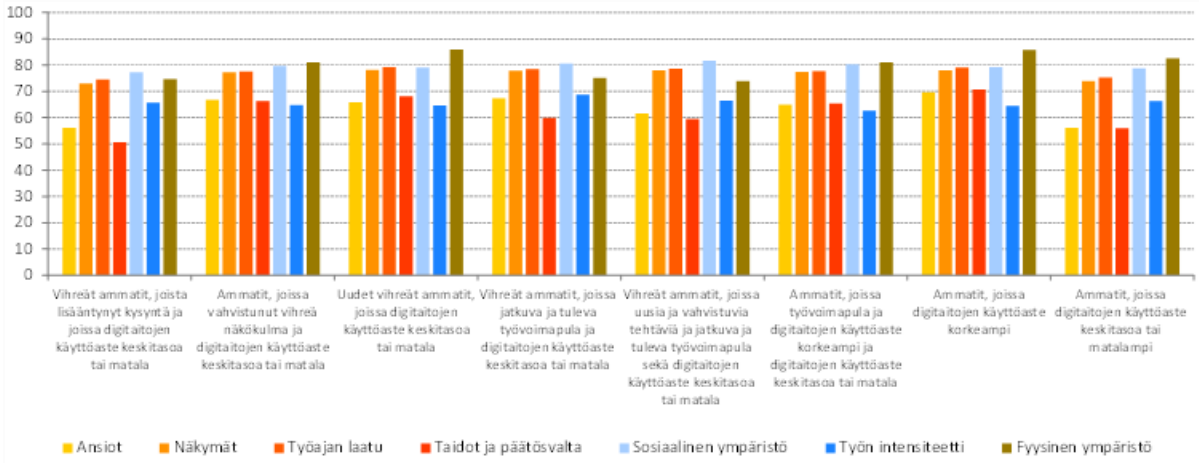

Huomautus: Tässä on esitetty tietyt valitut ammatit. Lisätietoja ammattiryhmistä on alkuperäisessä julkaisussa.
Lähde: Eurofound, omat laskelmat, jotka perustuvat työoloja koskevaan kyselyyn (European Working Conditions Survey 2024).

233 Tämä analyysi on seuraavan julkaisun osittainen päivitys: Future-oriented occupations in the EU: main features, employment conditions, and job strain - European Commission, ja siinä on käytetty Eurofoundin vuoden 2024 työolokyselyä (Working Conditions Survey).

234 Nämä indeksit perustuvat seitsemään tekijään, joita Eurofound käyttää arvioidessaan työn laatua työpaikan tasolla: fyysinen ja sosiaalinen ympäristö, työtehtävät, organisatoriset tekijät, työaikajärjestelyt, uranäkymät ja työn ominaispiirteet.

Haasteena ovat edelleen pimeä työ sekä työterveys ja -turvallisuus, ja jäsenvaltioiden työsuojeluviranomaisten valmiuksissa ja resursseissa on suuria eroja. Tuoreimpien arvioiden mukaan 9,7 prosenttia EU:n yksityisen sektorin kokonaistyöpanoksesta oli vuonna 2019 pimeää työtä[235]. Huomio on siirtynyt yhä enemmän pimeän työn ”yksinkertaisista” muodoista, kuten kotitalouksien ilman virallista laskua teettämistä palveluista, monimutkaisempiin muotoihin, kuten kolmansien maiden kansalaisten tekemään pimeään työhön. Euroopan työviranomainen on helpottanut jäsenvaltioiden välistä tiedonvaihtoa näistä aiheista pimeän työn vastaisen foorumin puitteissa. Pimeän työn torjuminen perustuu yhä enemmän riskiperusteisten analyysien, massadatan ja tekoälyn käyttöön. Työsuojeluviranomaisia koskevat ILO:n indikaattorit osoittavat, että EU-maiden valmiuksissa ja resursseissa havaita ja torjua pimeää työtä on merkittäviä eroja. Vuonna 2023 tarkastajien määrää 10 000 työntekijää kohti kuvaava ILO:n indikaattori vaihteli Irlannin 0,23:sta Luxemburgin 3,08:aan[236]. Työsuojeluviranomaisilla on tärkeä rooli myös työntekijöiden työturvallisuuden ja -terveyden varmistamisessa. Vuonna 2022 EU:ssa tapahtui 3 286 kuolemaan johtanutta työtapaturmaa – eli 103 vähemmän kuin edellisenä vuonna – ja 1,66 kuolemaan johtanutta työtapaturmaa 100 000 työntekijää kohti. Lähes neljännes (22,9 prosenttia) kaikista kuolemaan johtaneista työtapaturmista EU:ssa tapahtui rakennusalalla, mikä korostaa alan erityisiä haasteita tässä suhteessa.

235 Pimeän talouden todellista laajuutta koskeviin arvioihin on suhtauduttava varovaisesti. Ks. Franic, J., Extent of undeclared work in the European Union.

236 Ks. ILO – Data explorer.

Pitkäaikaistyöttömyysaste laski EU:ssa eniten niissä jäsenvaltioissa, joissa se oli korkeimmalla tasolla, ja ylöspäin suuntautuvaa lähentymistä on tapahtunut jonkin verran absoluuttisesti mitattuna. Pitkäaikaistyöttömyysaste laski EU:ssa kolmantena peräkkäisenä vuonna ja oli 1,9 prosenttia vuonna 2024, mikä on 0,2 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin vuonna 2023. Aste pieneni eniten niissä jäsenvaltioissa, joissa se oli erityisen korkea. Suurimmat parannukset tapahtuivat Italiassa, Kreikassa ja Espanjassa, joissa kaikissa tilanne oli ”heikko mutta paranemassa” (ks. kaavio 2.3.8). Myös Slovakiassa pitkäaikaistyöttömyysaste laski hieman (0,3 prosenttiyksikköä), mutta aste oli yksi EU:n korkeimmista (3,5 prosenttia) ja maan **tilanne** pysyi ”kriittisenä”. Virossa, Latviassa ja Suomessa tapahtui kasvua vuonna 2024, mutta nyt tilanne on ”seurattava” yhdessä Portugalin kanssa, jossa osuus on suhteellisen korkea (2,4 prosenttia) ja tilanne on parantunut vain vähän. Malta ja Alankomaat taas ovat ”parhaiten suoriutuvia”, ja niissä oli alimmat asteet. Suurimmassa osassa jäsenvaltioita sukupuolten välinen ero pitkäaikaistyöttömyysasteessa oli alle 0,5 prosenttiyksikköä vuonna 2024, mutta Kreikassa, Espanjassa ja Latviassa se oli merkittävä.

Kaavio 2.3.8: Pitkäaikaistyöttömyysaste laski edelleen useimmissa jäsenvaltioissa ja osoitti ylöspäin suuntautuvaa lähentymistä

Pitkäaikaistyöttömyysaste (15–74-vuotiaat), vuoden 2024 tasot ja muutokset vuoteen 2023 nähden (%, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

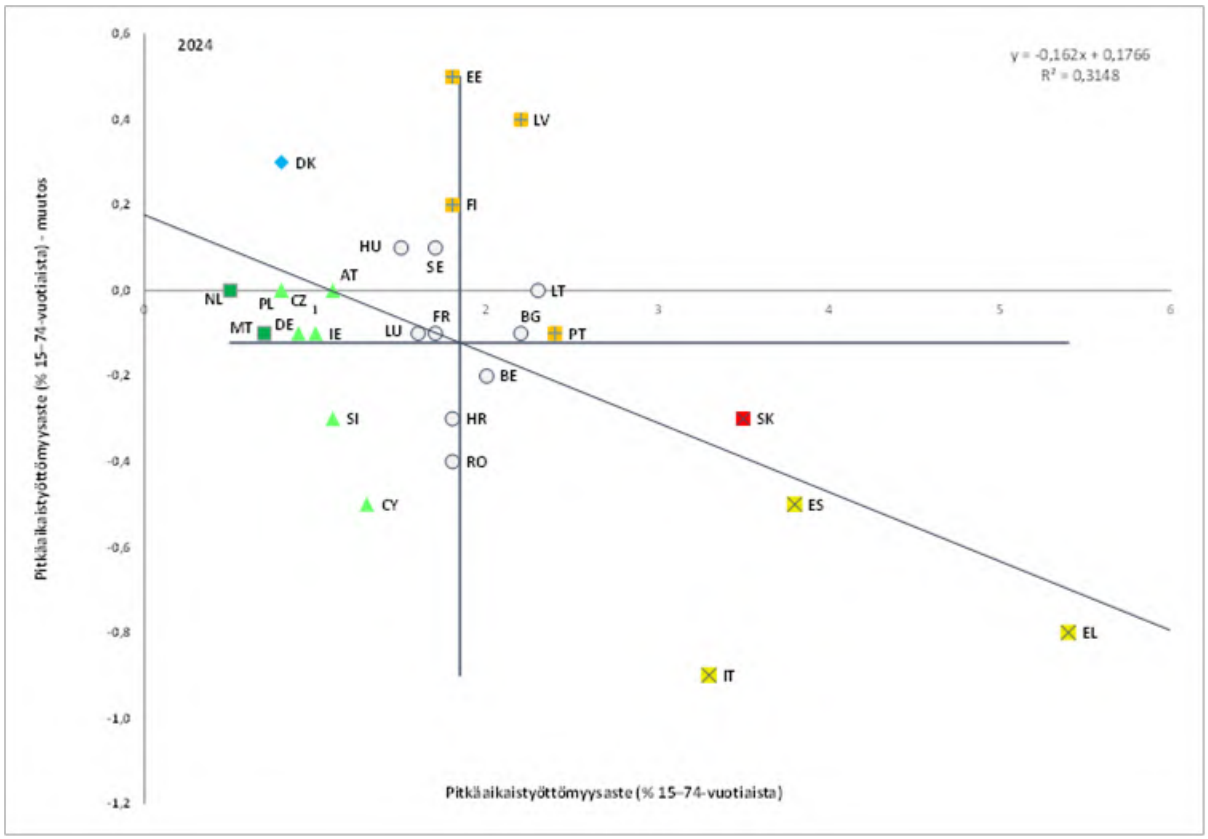

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Erilaiset määritelmät: ES ja FR. Katkos aikasarjassa: BG.
Lähde: Eurostat [tesem130], EU:n työvoimatutkimus.

Pitkäaikaistyöttömyysaste vaihtelee jäsenvaltioittain ja sitäkin enemmän alueittain ja on erityisen korkea syrjäisimmillä alueilla. Verrattuna yleiseen pitkäaikaistyöttömyysasteeseen (15–74-vuotiaat), joka jo vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioiden välillä, alueellisella tasolla on havaittavissa huomattavasti suurempia eroja[237]. Vuonna 2024 alhaisimmat asteet olivat Alankomaissa Utrechtin ja Pohjois-Brabantin alueilla sekä Tšekissä Prahan ja Keski-Böömin alueella (0,4 prosenttia kaikissa neljässä) ja korkeimmat Espanjassa Ciudad de Melillan alueella (16,3 prosenttia) ja Ciudad de Ceutan alueella (15,8 prosenttia) sekä Ranskan syrjäisimmällä alueella Guadeloupella (11,4 prosenttia). Joissakin jäsenvaltioissa, kuten Tanskassa ja Alankomaissa, pitkäaikaistyöttömyysasteiden alueelliset erot ovat vähäisiä (ks. kaavio 7 liitteessä 5). Toisaalta erot niiden alueiden välillä, joilla asteet olivat alhaisimmat ja korkeimmat, olivat suurimmat Italiassa (9,2 prosenttiyksikköä), Ranskassa (10,6 prosenttiyksikköä) ja Espanjassa (14,8 prosenttiyksikköä).

Osallistuminen aktiiviseen työvoimapolitiikkaan vaihtelee suuresti eri puolilla EU:ta. Vuonna 2023 aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteisiin osallistuneiden työhön halukkaiden työttömien osuus pysyi useimmissa jäsenvaltioissa suhteellisen vakaana. Joissakin oli kuitenkin havaittavissa osuuden sekä merkittävää vähenemistä että kasvamista (ks. kaavio 2.3.9). Tuoreimpien tietojen mukaan osallistumisaste on erityisen alhainen (alle 10 prosenttia) Romaniassa, Bulgariassa, Liettuassa, Kyproksessa, Latviassa, Kroatiassa ja Sloveniassa. Luxemburgissa ja Belgiassa osallistumisaste oli puolestaan yli 50 prosenttia ja huomattavasti tätäkin korkeampi Tanskassa, Espanjassa ja Italiassa. Joissakin jäsenvaltioissa osuus pieneni merkittävästi. Sloveniassa ja Maltassa osuus pieneni noin kolmanneksella. Alankomaissa osallistumisaste enemmän kuin puoliintui, ja Bulgariassa osallistui vain 4,8 prosenttia työttömistä, kun osuus edellisenä vuonna oli lähes 27 prosenttia.

237 Eurostat [lfst_r_lfu2ltu], EU:n työvoimatutkimus. Tietoja ei ole saatavilla Saksassa Bremenin, Mecklenburg-Vorpommernin ja Saarlandin alueilta, Ranskassa Korsikalta ja Mayottelta, Portugalissa Azorien ja Madeiran autonomisilta alueista eikä Suomessa Ahvenanmaalta.

Kaavio 2.3.9: Osallistuminen aktiiviseen työvoimapolitiikkaan vaihtelee edelleen suuresti eri maissa

Työvoimapolitiikan toimiin (luokat 2–7) osallistuvat 100:aa työnhakijaa kohti

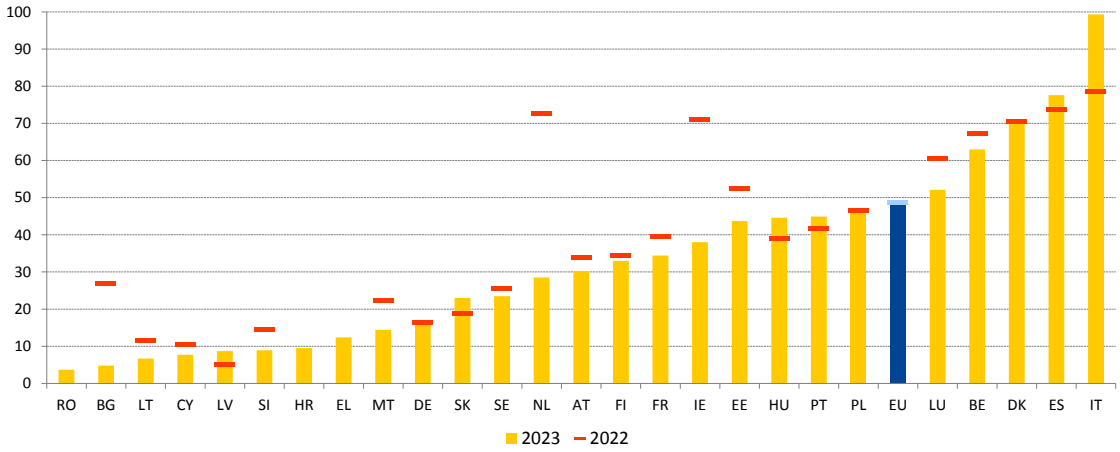

Huomautus: Aikasarjoja ei saatavilla: CZ. Viimeisimmät saatavilla olevat tiedot vuodelta 2020: RO ja vuodelta 2021: HR. Arvioidut aikasarjat: DK, NL ja SE. Tietojen heikko luotettavuus: EL ja IT. Erittäin korkea tai yli 100 prosentin osuus voi kieliä työssäkäyvistä osallistujista ja erityisesti sellaisista, jotka ovat jonkinlaisessa tuetussa työssä.
Lähde: Eurostat, työmarkkinapolitiikan tietokanta [lmp_ind_actsup].

Seitsemän vuotta pitkäaikaistyöttömyyttä koskevan neuvoston suosituksen hyväksymisen jälkeen sen täytäntöönpanossa on edelleen merkittäviä puutteita kaikkialla EU:ssa. Vuoden 2025 toisella neljänneksellä EU:ssa oli 4,2 miljoonaa pitkäaikaistyötöntä (15–74-vuotiasta, vähintään 12 kuukautta työttömänä ollutta), mikä on uusi historiallisen alhainen taso. Myös pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä pieneni vuosien 2016 ja 2024 välillä 48,6 prosentista 32,6 prosenttiin. Merkittävä määrä jäsenvaltioita (10) ei kuitenkaan ole vielä saavuttanut suosituksen ensimmäistä tavoitetta eli tarjonnut työllistymissopimusta tai vastaavaa toimenpidettä vähintään 90 prosentille pitkäaikaistyöttömistä, jotka ovat olleet rekisteröityinä työttömiksi vähintään 18 kuukautta. Viidessä jäsenvaltiossa (Belgia, Espanja, Kypros, Portugali ja Slovakia) vähintään kahdella kolmasosalla pitkäaikaistyöttömistä ei edelleenkään ole aktiivista työllistymissopimusta. Vuonna 2023 niissä jäsenvaltioissa, joista tietoja on saatavilla, työllistymissopimuksen käyttäjien työttömyysjaksoista vain 41 prosenttia päättyi työllistymiseen[238], kun vastaava osuus vuonna 2022 oli 43,6 prosenttia. Vuonna 2022 onnistuneesti työmarkkinoille integroiduista suurin osa (63 prosenttia) oli edelleen töissä 12 kuukautta myöhemmin, mikä merkitsee 2,3 prosenttiyksikön kasvua vuoteen 2021 verrattuna. Samaan aikaan sellaisten työmarkkinoille onnistuneesti integroituneiden työllistymissopimuksen käyttäjien osuus, jotka päätyivät takaisin työttömiksi, laski vuosien 2022 ja 2023 välillä 15,7 prosentista 14,4 prosenttiin. Tiedot osoittavat myös, että yksilölliset toimintasuunnitelmat, joihin liittyy perusteellinen arviointi, ovat onnistuneet paremmin kuin pelkät työllistymissopimukset ja erityisesti yleiset toimintasuunnitelmat.

238 Lähde: Euroopan komissio, LTU monitoring database. Tietoja ei saatavilla: CZ, DE, EE, EL, FR, HU, LV, LU, NL, RO, FI.

Kaavio 2.3.10: Aktiivisen työvoimapolitiikan menot vaihtelevat suuresti jäsenvaltioittain

Pitkäaikaistyöttömyysaste (%, 15–74-vuotiaat), menot aktiivisen työvoimapolitiikan toimiin (luokat 2–7, % BKT:sta)

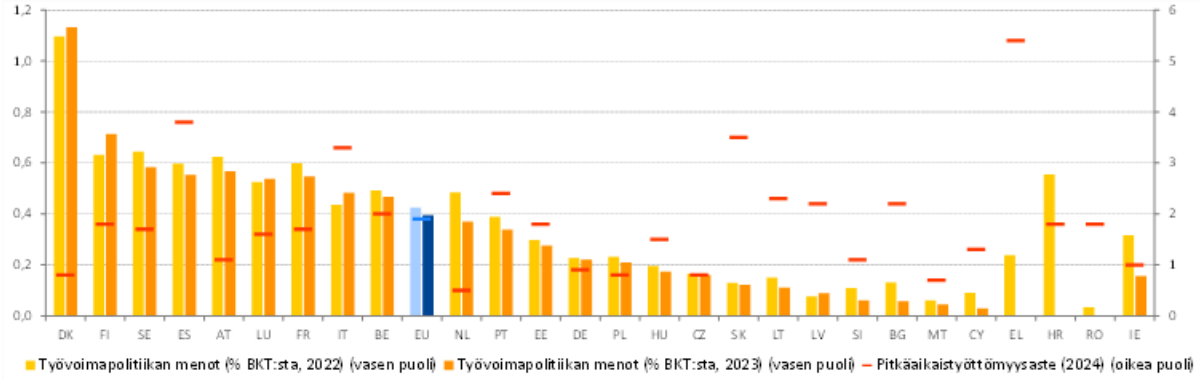

Huomautus: Viimeisimmät saatavilla olevat tiedot työvoimapolitiikan menoista vuodelta 2020: RO ja vuodelta 2021: HR. Työvoimapolitiikan menoista ei saatavilla tietoja vuodelta 2023: EL, HR, RO ja vuoden 2022 tiedot perustuvat vuoden 2020 tietoihin: IT. Arvioidut tiedot: DE, NL ja SE. Työvoimapolitiikkaa koskevat alustavat tiedot koko EU:n osalta. Työvoimapolitiikan tiedoissa katkos aikasarjassa vuonna 2023: FI. Pitkäaikaistyöttömyysasteen eri määritelmä: ES ja FR ja katkos aikasarjassa 2024: BG.
Lähde: työmarkkinapolitiikan tietokanta [lmp_expsumm] ja Eurostat [une_ltu_a], EU:n työvoimatutkimus.

Vaikuttavat aktiivisen työvoimapolitiikan toimet ovat keskeisessä asemassa hyvien työmarkkinatulosten tukemiseksi, mutta politiikkaan käytetyt varat vaihtelevat huomattavasti jäsenvaltioittain. Pitkäaikaistyöttömyysaste (15–74-vuotiaat) enemmän kuin puolittui EU:ssa vuosien 2014 ja 2024 välillä 5,4 prosentista 1,9 prosenttiin työvoimasta, myös sen ansiosta, että jäsenvaltioiden kyky integroida ihmisiä tehokkaasti uudelleen työmarkkinoille parani. Aktiiviseen työvoimapolitiikkaan käytetyissä menoissa on merkittäviä eroja EU-maiden välillä (ks. kaavio 2.3.10). Niistä jäsenvaltioista, jotka ilmoittivat pitkäaikaistyöttömyysasteen olevan lähellä EU:n keskiarvoa tai sen yläpuolella, kaikki maat Belgiaa, Italiaa ja Espanjaa lukuun ottamatta käyttivät aktiivisen työvoimapolitiikan toimiin vähemmän varoja kuin EU:ssa keskimäärin. Vähiten varoja vuonna 2023 käyttivät Slovenia, Malta ja Kypros (joissa pitkäaikaistyöttömyysaste oli alle EU:n keskiarvon) mutta myös Bulgaria ja Latvia (joissa molemmissa pitkäaikaistyöttömyysaste oli yli EU:n keskiarvon). Tanska (1,1 prosenttia BKT:sta) sekä Suomi, Ruotsi, Espanja ja Itävalta (noin 0,57 prosenttia BKT:sta tai enemmän) puolestaan käyttivät enemmän varoja tämäntyyppisiin toimenpiteisiin.

Pitkäaikaistyöttömyyden vähentyessä EU:ssa julkisiin työvoimapalveluihin rekisteröityneiden pitkäaikaistyöttömien työnhakijoiden osuus pieneni. Osuus laski 37,3 prosenttiin vuonna 2023 eli ensimmäistä kertaa alle 40 prosenttiin covid-19-pandemian jälkeen. Samaan aikaan julkisten työvoimapalvelujen asiakaskunnan koostumus on myös muuttunut merkittävästi. Naisten osuus kasvoi 47,0 prosentista 51,3 prosenttiin, mikä johtui heidän kasvavasta työvoimaosuudestaan. Yli 55-vuotiaiden työnhakijoiden osuus julkisten työvoimapalvelujen asiakkaista oli 22,6 prosenttia vuonna 2023, kun se vuonna 2010 oli 13,1 prosenttia. Alle 30-vuotiaiden työnhakijoiden osuus puolestaan pieneni 28,5 prosentista 21,9 prosenttiin. Tämä johtuu osittain väestön ikääntymisestä ja osittain yli 55-vuotiaiden työvoimaosuuden kasvusta. Korkea-asteen koulutuksen saaneiden asiakkaiden osuus kasvoi 12,9 prosentista (vuonna 2010) 19,9 prosenttiin (vuonna 2023)[239], minkä taustalla on korkea-asteen koulutuksen osuuden yleinen kasvu jäsenvaltioissa.

Kaavio 2.3.11: Lyhytaikaisesti työttömien työnhakijoiden työttömyysetuuksien kattavuus pysyi jokseenkin vakaana vuonna 2024, ja jäsenvaltioiden välillä oli eroja

Työttömyysetuuksien piiriin kuuluvat lyhytaikaistyöttömät (alle 12 kuukautta työttöminä olleet, 15–64-vuotiaat, %)

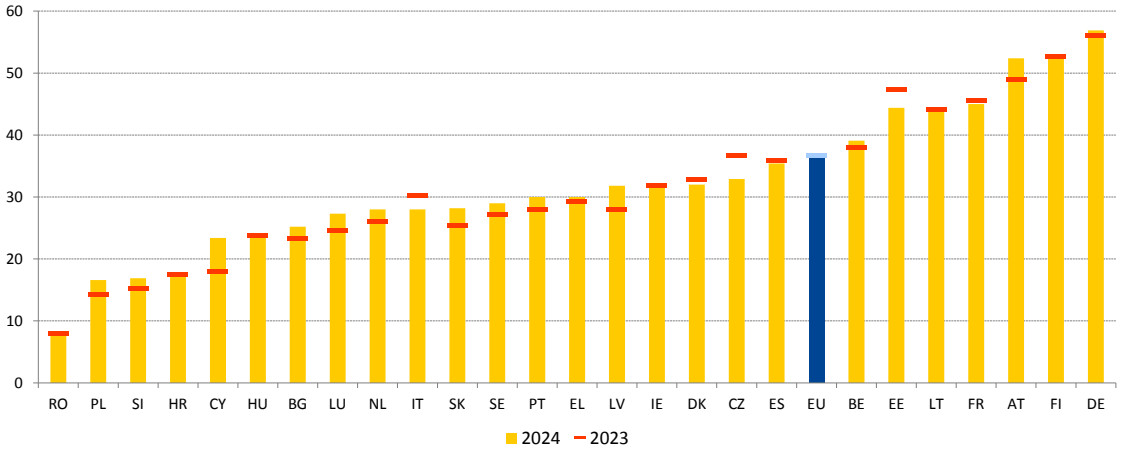

Huomautus: Vuosia 2023 ja 2024 koskevia tietoja ei saatavilla: MT. Erilaiset määritelmät: ES ja FR. Katkos aikasarjassa vuonna 2024: BG ja vuonna 2023: DK. Tietojen heikko luotettavuus vuonna 2023: LU, vuosina 2023 ja 2024: SI ja vuonna 2024: HR.
Lähde: Eurostat [lfsa_ugadra], EU:n työvoimatutkimus.

239 PES Benchlearning data collection, PES Network report on PES capacity 2025 (ei vielä julkaistu). Tiedot mukautettu koskemaan EU27-maita.

Lyhytaikaisesti työttömien työttömyysetuuksien kattavuus pysyi jokseenkin vakaana EU:ssa vuonna 2024, mutta jäsenvaltioiden suuntaukset erosivat toisistaan. Työttömyysetuuksia saavien lyhytaikaisesti työttömien (15–64-vuotiaat) osuus oli EU:ssa 37,1 prosenttia vuonna 2024, mikä on suurin piirtein sama kuin vuonna 2023 (36,6 prosenttia). Eniten kattavuus väheni Tšekissä, Virossa ja Italiassa (ks. kaavio 2.3.11). Kattavuus sen sijaan kasvoi Luxemburgissa, Slovakiassa, Itävallassa, Latviassa ja Kyproksessa. Vuonna 2024 kattavuusasteet olivat suurimmat Saksassa (56,9 prosenttia) ja Suomessa (52,9 prosenttia) ja Itävallassa (52,4 prosenttia), joiden jälkeen tulivat Ranska, Liettua ja Viro, joissa asteet olivat 45 prosentin tienoilla. Alimmat kattavuusasteet – alle 20 prosenttia – olivat puolestaan Romaniassa, Puolassa, Sloveniassa ja Kroatiassa. Työttömyysetuuksien piiriin kuuluvien lyhytaikaisesti työttömien osuus korreloi yleensä positiivisesti sen kanssa, että työelämään siirrytään nopeasti.

Työttömyysetuuksiin oikeuttavan kauden pituus ja etuuksien enimmäiskesto pysyivät suurin piirtein samoina vuonna 2025, mutta niissä oli jäsenvaltioiden välillä merkittäviä eroja samoin kuin korvausasteissa. Työttömyysetuuksiin oikeuttavien maksujen kesto vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioittain, samoin kuin etuuksien saamista koskevat tarkat säännöt. Etuuksiin oikeuttavan kauden pituus vaihtelee: vakuutusmaksuja on suoritettava Italiassa 13 viikkoa, Kroatiassa ja Irlannissa 39 viikkoa, useissa maissa, kuten Belgiassa, Virossa ja Romaniassa, 52 viikkoa ja Slovakiassa jopa 104 viikkoa. Myös työttömyysetuuksien enimmäiskesto (yhden vuoden työhistorialla) on pysynyt suurin piirtein ennallaan. Vuodesta 2019 lähtien vain kolme jäsenvaltiota on muuttanut enimmäiskestoa. Vuonna 2020 Latvia lyhensi enimmäiskestoa 39 viikosta 35 viikkoon. Vuonna 2023 Ranskassa lyhennettiin kestoa 104 viikosta noin 78 viikkoon (lukuun ottamatta joitakin poikkeuksia, jotka koskevat esimerkiksi ikääntyneitä työntekijöitä), ja kestoa voidaan pidentää 26 viikolla, jos taloudellinen tilanne heikkenee. Tulonkorvauksien taso liittyy usein tiiviisti työttömyysjakson pituuteen. Työttömillä, joilla on yhden vuoden työhistoria, on oikeus työttömyysetuuksiin enintään kuudeksi kuukaudeksi 17 EU-maassa[240]. Matalapalkkaisten työntekijöiden, joilla on lyhyt työhistoria, nettokorvausasteessa on merkittäviä eroja jäsenvaltioiden välillä (ks. kaavio 2.3.12). Toisen kuukauden aikainen nettokorvausaste vaihteli Unkarin 7,4 prosentista Luxemburgin 85,8 prosenttiin edellisistä (netto)ansioista. Vuonna 2024 korvausaste Belgiassa, Tanskassa, Suomessa, Ranskassa, Kreikassa, Unkarissa, Luxemburgissa ja Slovakiassa oli sama työttömyysjakson sekä toisena että 12. työttömyyskuukautena.

[240] Analyysissa viitataan työttömyysetuuksiin, jotka yleensä myönnetään työttömiksi rekisteröityville, jotka ovat jääneet työttömiksi ilman omaa syytään, ottamatta huomioon luonteeltaan tilapäisiä järjestelyjä.

Kaavio 2.3.12: Korvausasteissa on merkittäviä eroja jäsenvaltioiden välillä sekä työttömyyden alkuvaiheessa että sen edetessä

Työttömyysetuuksien nettokorvausaste, kun etuudensaajan palkka on 67 % keskipalkasta, 2. ja 12. työttömyyskuukautena (2024)

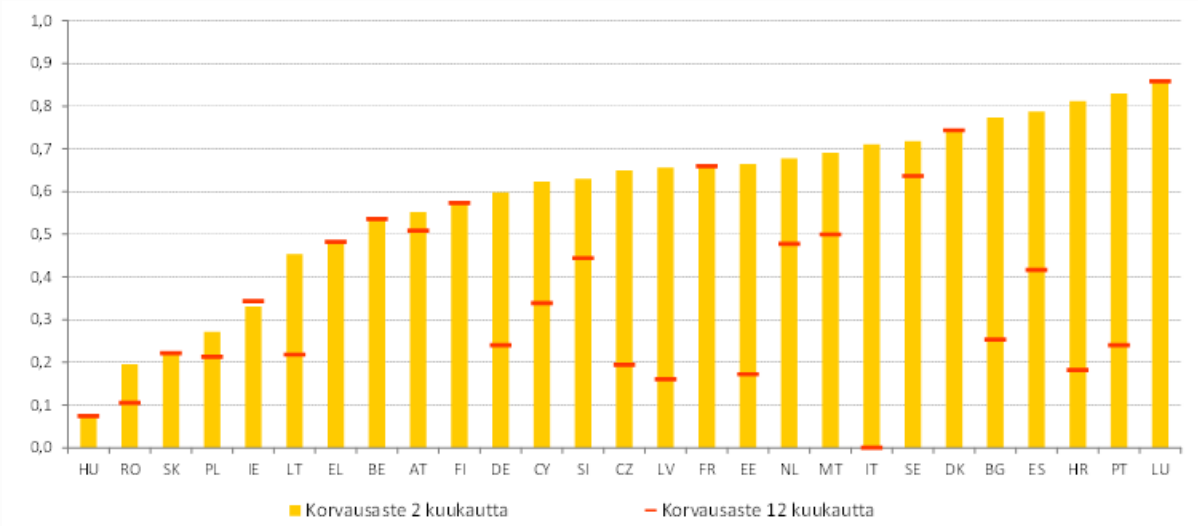

Huomautus: Indikaattorin laskemisessa on käytetty 20-vuotiasta yksinasuvaa lapsetonta henkilöä, jolla on lyhyt työhistoria (1 vuosi). Huomioon on otettu eri tulokomponentit, työttömyysetuudet ja muut etuudet (kuten sosiaaliavustukset ja asumistuet).
Lähde: Euroopan komission laskelmat, OECD:n vero-/etuusmallin perusteella.

EU:n sisällä muuttavat integroituvat yleensä hyvin vastaanottavan maan työmarkkinoille, mutta liikkuvuus näyttää vähenevän. Vuonna 2024 noin 14 miljoonaa kaikenikäistä EU:n kansalaista asui jäsenvaltiossa, jonka kansalaisia he eivät olleet. Tämä vastaa noin 1,5 prosentin vuotuista kasvua viiden viime vuoden aikana. EU:n sisällä muuttavien[241] osuus EU:n työikäisestä väestöstä (20–64-vuotiaat) oli 3,8 prosenttia. Liikkuvien työntekijöiden keskimääräinen oleskeluaika ulkomailla on pidentynyt kymmenen viime vuoden aikana. Tämä keston pidentyminen liittyy EU:n sisällä muuttavien henkilöiden onnistuneeseen integroitumiseen työmarkkinoille. Vuonna 2023 heidän työllisyysasteensa oli 78 prosenttia verrattuna 76 prosenttiin maan kansalaisista. Heistä 1,8 miljoonaa oli rajatyöntekijöitä, mikä on 3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2022[242].

241 EU:n sisällä muuttavilla tarkoitetaan EU:n kansalaisia, jotka asuvat muussa EU:n jäsenvaltiossa kuin siinä, jonka kansalaisia he ovat.

242 Euroopan komissio, Annual report on intra EU-labour mobility 2024, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2025.

Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu tarjoaa EU:n työmarkkinoita ja taloutta varten mukautumiskykyä, jota tuleviin haasteisiin vastaaminen edellyttää, samalla kun varmistetaan taloudellinen kilpailukyky ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun järjestelyt ja prosessit vaihtelevat jäsenvaltioittain siltä osin kuin on kyse kollektiivisista työmarkkinasuhteista, työehtosopimusneuvottelujen roolista työehtojen määrittämisessä, organisaatioiden valmiuksista ja jäsenyydestä sekä virallisista rakenteista työmarkkinaosapuolten ottamiseksi mukaan päätöksentekoon ja täytäntöönpanoon. Jäsenvaltioiden työehtosopimusneuvottelujärjestelmät vaihtelevat myös sen mukaan, miten keskitettyjä ne ovat. Monissa jäsenvaltioissa työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun ja kollektiivisiin neuvotteluihin kohdistuu kuitenkin yhä suurempia paineita. Työnantajien järjestäytymisaste on pysynyt suhteellisen vakaana, joskin se on laskussa useissa jäsenvaltioissa, mutta työntekijöiden järjestäytymisaste on laskenut keskimäärin koko unionissa[243]. Lisäksi työehtosopimusneuvottelujen kattavuus on pienentynyt 11 prosenttiyksikköä vuoden 2005 noin 77 prosentista 66 prosenttiin vuonna 2024, erityisen merkittävästi Keski- ja Itä-Euroopassa. Useissa jäsenvaltioissa on varaa parantaa työmarkkinaosapuolten valmiuksia osallistua tehokkaasti työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun ja päätöksentekoon.

Työmarkkinaosapuolten osallistuminen vaihtelee huomattavasti eri politiikanaloilla. Eurofoundin PolicyWatch -tietokannan tiedot valottavat työmarkkinaosapuolten osallistumista päätöksentekoon ja paljastavat merkittäviä eroja eri politiikanaloilla (ks. kaavio 2.3.13). Huhtikuun 2020 ja toukokuun 2025 välisenä aikana ilmoitettiin työmarkkinaosapuolten osallistuneen eniten covid-19-pandemiaan liittyviin politiikkatoimiin, joista 40 prosenttia oli sellaisia, joista oli sovittu työmarkkinaosapuolten kanssa tai joista niitä oli kuultu, sekä digitalisaatioon liittyviin toimenpiteisiin, joissa vastaava osuus oli 39 prosenttia. Lisäksi työmarkkinaosapuolet osallistuivat lähes yhteen kolmesta vihreään siirtymään (32 prosenttia) tai korkeisiin elinkustannuksiin (29 prosenttia) liittyvästä toimenpiteestä. Seuraavaksi yleisimpiä olivat toimenpiteet, jotka liittyivät rakenneuudistusten tukivälineisiin (26 prosenttia) ja Ukrainan sotaan (22 prosenttia). Vähiten ne osallistuivat politiikkatoimiin, jotka liittyivät äärimmäisiin sääilmiöihin (12 prosenttia). Eurofoundin[244] tuoreissa havainnoissa raportoidaan myös vaihtelevasta tyytyväisyydestä siihen, miten työmarkkinaosapuolet otetaan mukaan eurooppalaiseen ohjausjaksoon ja elpymis- ja palautumissuunnitelmien kehittämiseen kansallisella tasolla. Muutamissa maissa, joissa työmarkkinaosapuolten vuoropuhelulla on vahvat perinteet, raportoidaan kohtalaisesta tyytyväisyydestä, mutta monissa muissa tapauksissa työmarkkinaosapuolet pitävät osallistumistaan muodollisuutena. Monet tuovat esiin riittämättömän kuulemisajan ja puutteelliset tiedot.

---

243 Ks. OECD/AIAS database on Institutional Characteristics of Trade Unions, Wage Setting, State Intervention and Social Pacts (ICTWSS).

244 Eurofound, National-level social governance of the European Semester and the Recovery and Resilience Facility, National social partners and policymaking series, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2025.

Kaavio 2.3.13: Työmarkkinaosapuolten osallistuminen vaihtelee huomattavasti eri politiikanaloilla

Työmarkkinaosapuolten osallistuminen kansallisen politiikan suunnitteluun poliittisen asiayhteyden mukaan (%)

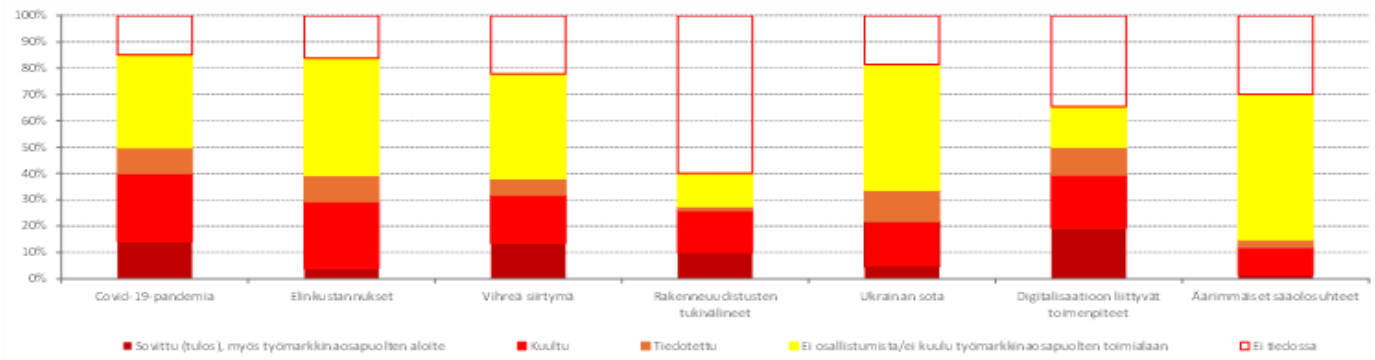

Huomautus: Kaavioon sisältyy 3 375 toimintalinjaa (jotkin on laskettu kahteen kertaan, jos ne liittyvät useampaan kuin yhteen asiayhteyteen), jotka on kerätty huhtikuun 2020 ja toukokuun 2025 välisenä aikana. Toimintalinjoihin sisältyvät ainoastaan lainsäädäntö tai muut lakisääteiset määräykset ja kolmikantasopimukset. Työmarkkinaosapuolten osallistuminen esitetään työnantajien ja ammattijärjestöjen osallistumisen keskiarvona kussakin luokassa. Erot työnantajien ja ammattijärjestöjen osallistumisasteessa ovat vähäisiä.
Lähde: Eurofound, EU PolicyWatch Database.

Euroopan tason työmarkkinaosapuolet ja komissio sopivat uudistetusta sitoumuksesta vahvistaa työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua globaalien muutosten edessä.

Perussopimuksissa tunnustetaan, että työmarkkinaosapuolten vuoropuhelulla on EU:n sosiaalisessa markkinataloudessa keskeinen rooli, joka on kirjattu myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariin ja työllisyyden suuntaviivoihin, kunnioittaen samalla täysin niiden riippumattomuutta ja kansallisten työmarkkinasuhteiden moninaisuutta. Komissio ja eri aloja edustavat Euroopan tason työmarkkinaosapuolet allekirjoittivat maaliskuussa 2025 Euroopan tason työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua koskevan sopimuksen[245], joka pohjautuu työmarkkinaosapuolten vuonna 2024 antamaan Val Duchessen julistukseen[246]. Sopimuksessa yksilöidään toimia, joita komissio ja työmarkkinaosapuolet toteuttavat edistääkseen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun koko potentiaalin hyödyntämistä ja luodakseen sille suotuisat olosuhteet kaikilla tasoilla. Sopimuksella pyritään tarjoamaan sellaiset puitteet, että työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu voisi olla menestyksekästä kaikilla tasoilla, niin kansallisella, eurooppalaisella, monialaisella kuin alakohtaisella tasolla. Neuvosto antoi suosituksen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun vahvistamisesta EU:ssa, ja siinä annetaan ensimmäistä kertaa jäsenvaltioille ohjeita siitä, miten työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua voidaan parhaiten edistää ja työehtosopimusneuvotteluja vahvistaa. Komissio on muun muassa tehnyt yhteistyötä työmarkkinaosapuolten kanssa laadukkaita työpaikkoja koskevan etenemissuunnitelman laatimiseksi ja sitoutunut kuulemaan niitä myös poliittisista aloitteista, jotka eivät kuulu SEUT-sopimuksen 153 ja 154 artiklan soveltamisalaan mutta ovat niiden kannalta erityisen merkityksellisiä.

245 Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua koskeva sopimus.

246 Kolmikantajulistus Euroopan työmarkkinaosapuolten tuloksekkaan vuoropuhelun puolesta.

Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden osallistuminen ja kuuleminen ovat avainasemassa niin poliittisessa päätöksenteossa kuin kestävän ja osallistavan muutoksen edistämisessä. EU:n tasolla kansalaisyhteiskunnan organisaatiot osallistuvat aktiivisesti keskusteluihin poliittisista prioriteeteista ja ehdotuksista, myös eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä, ja osallistuvat merkittävällä tavalla politiikan täytäntöönpanoon. Niillä on keskeinen rooli, sillä ne tarjoavat poliittisille päättäjille arvokasta tietoa nykyisistä ja tulevista haasteista, antavat tietoa sekä kansallisia että EU:n poliittisia aloitteita varten keskeisillä aloilla ja arvioivat toimintapolitiikan toimivuutta käytännössä.

Pilaria käsittelevä tekstilaatikko 7: Hyvin suunnitellut työmarkkinoihin ja osaamiseen liittyvät ja yhteiskunnalliset uudistukset sekä investoinnit talouskasvun, kilpailukyvyn ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi

Työllisyysteen ja osaamiseen liittyvistä sekä yhteiskunnallisista uudistuksista ja investoinneista voidaan saada sekä yhteiskunnallista että taloudellista hyötyä, jos ne suunnitellaan vaikuttavalla ja tehokkaalla tavalla luotettavien arviointimenetelmien pohjalta. Hyvin suunniteltuilla työmarkkina-, osaamis- ja sosiaalipolitiikan uudistuksilla ja investoinneilla edistetään ylöspäin suuntautuvaa sosiaalista lähentymistä, Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa sekä työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden vähentämistä koskevien EU:n vuoden 2030 yleistavoitteiden saavuttamista. Niillä voidaan edistää innovointikykyä, talouskasvua ja kilpailukykyä vaikuttamalla inhimilliseen pääomaan ja tuottavuuteen muun muassa ammattitaitoisemman työvoiman avulla. Politiikkatoimien vaikuttavuuden ja tehokkuuden maksimoimiseksi on tärkeä tehdä laadukkaita vaikutustenarviointeja ja muita arviointeja, ihannetapauksessa ennen politiikan täytäntöönpanoa, sen aikana ja sen jälkeen. Työllisyyskomiteassa, sosiaalisen suojelun komiteassa ja sosiaalisia investointeja käsittelevässä epävirallisessa työryhmässä Espanjan ja Belgian puheenjohtajakausilla tehdyn työn pohjalta kesäkuussa 2024 annetuissa neuvoston päätelmissä kehotettiin jäsenvaltioita harkitsemaan toimintapolitiikan arviointivalmiuksiensa vahvistamista ja Euroopan komissiota tukemaan niitä. Tähän sisältyy sosiaalisia investointeja koskevan tietokeskuksen perustaminen työn jatkamiseksi, vastavuoroisen oppimisen edistäminen sekä sosioekonomisten tietojen saatavuuden ja ajantasaisuuden parantaminen[247]. Samaan aikaan neuvosto hyväksyi EU:n jäsenvaltioita koskevat vapaaehtoiset ohjaavat periaatteet työmarkkina-, osaamis- ja sosiaalipolitiikan alojen uudistusten ja investointien taloudellisten vaikutusten arvioimiseksi[248].

247 Neuvoston päätelmät työmarkkina-, osaamis- ja sosiaalipolitiikan roolista selviytymiskykyisten talouksien kannalta,kesäkuu 2024.

248 Vapaaehtoiset ohjaavat periaatteet EU:n jäsenvaltioille työmarkkina-, osaamis- ja sosiaalipolitiikan aloilla tehtävien uudistusten ja investointien taloudellisten vaikutusten arvioimiseksi,kesäkuu 2024.

Inhimillistä pääomaa tehokkaasti vahvistavista investoinneista ja uudistuksista voidaan saada vahva taloudellinen tuotto. Esimerkiksi laadukkaaseen ja kohtuuhintaiseen varhaiskasvatukseen tehtävistä investoinneista voidaan saada merkittävää taloudellista tuottoa, sillä ne tarjoavat vahvan perustan lasten oppimiselle ja antavat vanhemmille, erityisesti naisille, mahdollisuuden osallistua työmarkkinoille. Tuoreen tutkimuksen mukaan varhaiskasvatuspalvelujen kattavuutta koskevien EU:n tarkistettujen Barcelonan tavoitteiden saavuttaminen voisi lisätä merkittävästi äitien työllisyyttä. Tuoton arvioidaan olevan jopa 48 prosenttia maissa, joissa osallistuminen on vähäistä[249], mikä vaikuttaa myönteisesti BKT:n kasvuun[250]. Inhimilliseen pääomaan, myös täydennys- ja uudelleenkoulutukseen, tehtävien investointien on todettu lisäävän tuottavuutta ja kasvua. Tämän vuoksi komissio esittää osana talouspolitiikan EU-ohjausjakson syyspakettia suosituksen neuvoston suositukseksi inhimillisestä pääomasta Euroopan unionissa. Cedefopin mikrotaloudellisessa analyysissä arvioitiin esimerkiksi, että matalan osaamistason aikuisten osuuden vähentäminen 23,5 prosentista 7,4 prosenttiin kymmenen vuoden aikana (politiikan pysyessä ennallaan arvioitu osuus on 14,7 prosenttia) voisi kasvattaa EU:n vuotuista BKT:tä yli 200 miljardilla eurolla[251]. Myös hyvin jäsennelty ja tehokas aktiivinen työvoimapolitiikka voi tuottaa sekä taloudellisia että sosiaalisia hyötyjä, myös politiikkatoimien toteuttamisen jälkeen. Esimerkiksi ESR+:sta ohjelmakaudella 2021–2027 rahoitettujen aktiivisen työvoimapolitiikan toimien arvioidaan parantavan työllisyystuloksia alkuperäistä investointia seuraavien 20 vuoden aikana. Eniten työllisyys kasvaa (+0,11 prosenttia) vuonna 2027[252]. Samalla hyvin suunnitellulla sosiaalipolitiikalla voidaan merkittävästi tukea makrotalouden vakauttamista lieventämällä sosiaalisia riskejä ja tulevia sosiaalimenoja, jotka liittyvät toimimatta jättämisen kustannuksiin.

---

249 Nazareni, M., Caraiani, P. ja Janta, B., *EU Labour Supply-Demand Microsimulation Model (EUROLAB): The impact of increasing formal childcare on mothers' labour supply*. JRC Working Paper, 2022.

250 Darvas, Z., Welslau, L. ja Zettelmeyer, J., *Incorporating the impact of social investments and reforms in the European Union's new fiscal framework*. Bruegel Working paper, 2024.

251 Cedefop (2017). *Investing in skills pays off: The economic and social cost of low-skilled adults in the EU*, Euroopan unionin julkaisutoimisto.

252 Ks. Euroopan komissio, Employment and Social Developments in Europe 2024, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024.

Jotkin jäsenvaltiot tekevät jo järjestelmällisesti vaikutustenarviointeja ja muita arviointeja suunnitellakseen tehokkaita ja vaikuttavia työllisyys-, osaamis- ja sosiaalipolitiikan uudistuksia ja investointeja, jotka on räätälöity erityisten politiikkatoimien ja maakohtaisten olosuhteiden mukaan. Esimerkiksi **Tanskan** sosioekonominen investointimalli (*Socioøkonomisk Investerings model (SØM)*) tarjoaa kustannus-hyötyanalyysikehyksen, joka sisältää tietokannan toimivista käytännöistä. Siinä myös lasketaan sosiaalipolitiikan suorat kustannukset ja mahdolliset tulokset käyttäjien valitsemien poliittisten aloitteiden ja kohteena olevan väestöryhmän mukaan[253]. Lisäksi Tanskan julkinen työvoimapalvelu on kerännyt näyttöä aktiivisen työmarkkinapolitiikan eri näkökohdista tekemällä erilaisia satunnaistettuja kontrolloituja kokeita. **Espanjan** ”0–3 Families” -ohjelma on suunniteltu tukemaan erityisesti pienituloisia perheitä, joissa on alle 3-vuotiaita lapsia. Tarkoituksena on voimaannuttaa vanhempia työpajojen avulla varhaiskasvatuksen parantamiseksi. Ohjelman laatu ja tehokkuus varmistetaan vaikutustenarvioinnilla ja satunnaistetuilla kontrolloiduilla kokeilla tehtävällä jatkuvalla arvioinnilla, joista saaduilla osallistumista ja tuloksia koskevilla tiedoilla edistetään parannuksia. Tätä tukee Espanjan tuore lainsäädäntö, jolla luodaan selkeä ja kattava rakenne sille, miten arviointia olisi tarkasteltava kaikessa hallituksen politiikassa vastuuvelvollisuuden ja avoimuuden parantamiseksi[254]. **Saksassa** käynnistettiin vuonna 2019 työmarkkinoille osallistumista ja pitkäaikaistyöttömien integrointia koskevat ohjelmat, joista tarjotaan palkkatukea ja valmennusta pitkäaikaistyöttömiä palkkaaville työnantajille. Saksan työllisyystutkimuslaitoksen vuonna 2024 tekemässä arvioinnissa, jossa yhdistettiin määrällisiä ja laadullisia menetelmiä, todettiin, että nämä aloitteet vähensivät tehokkaasti sosiaalista syrjäytymistä ja edistivät työllisyyttä, sillä 51 prosenttia osallistujista siirtyi vakituisiin työpaikkoihin 26 kuukauden kuluttua ja erittäin pitkään työttöminä olleiden keskuudessa oli alustavia merkkejä vastaavista suuntauksista[255]. **Sloveniassa** hiljattain toteutettujen työnhakijoiden koulutusohjelmien ansiosta osallistujat työllistyivät todennäköisemmin kuin muut, joilla on samanlaiset ominaisuudet, ja heidän ansionsa kasvoivat, kuten Slovenian työvoimapalvelun yhteistyössä Euroopan komission ja OECD:n kanssa tekemä vaihtoehtoinen vaikutustenarviointi osoitti[256]. Samaan aikaan monissa jäsenvaltioissa esiintyy edelleen esteitä, joiden vuoksi ne eivät kykene vakiinnuttamaan arviointikulttuuria säännöllisten toimintapolitiikan arviointien tekemiseksi. Tällaisia ovat erityisesti puutteelliset

253 Kvist, J. (2018). Inclusive growth and social investments over the life course. Teoksessa C. Deeming, & P. Smyth (toim.), *Reframing global social policy: Social investment for sustainable and inclusive growth* (s. 213–228), Policy Press.

254 Gobierno de España (2022), *Ley 27/2022, de 20 de diciembre, de institucionalización de la evaluación de políticas públicas en la Administración General del Estado* [laki 27/2022, annettu 20. joulukuuta, julkisen politiikan arviointikulttuurin vakiinnuttamisesta yleisessä valtionhallinnossa].

255 Subsidised jobs for the long-term unemployed: An evaluation of the German Participation Opportunities Act - IAB-Forum

256 OECD/Euroopan komissio (2025), *Impact Evaluation of Wage Subsidies and Training for the Unemployed in Slovenia*, Connecting People with Jobs, OECD Publishing, Pariisi.

hallinnolliset ja/tai analyyttiset valmiudet sekä korkealaatuisten ja oikea-aikaisten tietojen rajallinen saatavuus.

2.3.2 Jäsenvaltioiden toteuttamat toimenpiteet

Joissakin jäsenvaltioissa on toteutettu toimia, joilla puututaan työmarkkinoiden segmentoitumiseen ja torjutaan epätyypillisten työsopimusten väärinkäyttöä. Maltan samapalkkaisuuslaissa, joka on ollut voimassa tammikuusta 2025 alkaen, edellytetään, että vuokratyöntekijät saavat samat palkka- ja työehdot (kuten palkan, lomat, ylityötunnit ja lepoajat) kuin vastaavia tehtäviä hoitavat käyttäjäyritysten työntekijät. **Luxemburg** saattoi heinäkuussa 2024 avoimia ja ennakoitavia työoloja koskevan EU:n lainsäädännön osaksi kansallista lainsäädäntöään. Tämä velvoittaa työnantajat sisällyttämään yksityiskohtaisia lisätietoja sopimuksiin tai esittämään ne pian sopimuksen alkamisen jälkeen. Määräaikaisten työsopimusten koeajan on kestettävä vähintään kaksi viikkoa. Työntekijät, jotka ovat olleet palveluksessa kuusi kuukautta tämän ajanjakson jälkeen, voivat pyytää työsuhteensa muuttamista – määräaikaisesta vakituiseksi tai osa-aikaisesta kokoaikaiseksi – kerran vuodessa. **Italiassa** jatkettiin joulukuussa 2024 voimassa olevaa enimmäisverovähennystä yrityksille ja itsenäisille ammatinharjoittajille, jotka palkkaavat työntekijöitä vakituiseen työsuhteeseen vuosina 2025 ja 2026. **Unkari** on heinäkuusta 2025 lähtien rajoittanut maatalouden ja matkailun kausityön 120 päivään vuodessa – työnantajien määrästä riippumatta – väärinkäytösten estämiseksi. Tammikuusta 2026 alkaen maataloustyöntekijät voivat pidentää tätä ajanjaksoa 90 päivällä, jos heidän työnantajansa maksaa pidennyksen aikana 50 prosenttia korkeamman maksuosuuden. Veroviranomainen seuraa työpäiviä digitaalisesti valvoakseen näiden rajoitusten noudattamista. **Espanja** päivitti marraskuussa 2025 koulutussopimusten sääntelyä varmistaakseen, että siinä otetaan asianmukaisesti huomioon työntekijän koulutustarpeet, asetetaan enimmäiskestoksi kaksi vuotta, taataan, että korvaus ylittää lakisääteisen vähimmäispalkan, ja asetetaan yksilöllisen mentorointisuunnitelman vähimmäissisältö.

Useissa jäsenvaltioissa on toteutettu toimia työntekijöiden suojan parantamiseksi. Espanja muutti huhtikuussa 2025 työntekijöiden asemaa koskevaa lakia säännelläkseen työsopimuksen irtisanomista pysyvän työkyvyttömyyden tapauksessa. Uudistuksessa selvennetään, että irtisanominen voidaan tehdä vain, jos työntekijä on todettu pysyvästi työkyvyttömäksi eikä kohtuullisia mukautuksia voida tehdä, soveltuvaa ja saatavilla olevaa työpaikkaa ei ole tai työntekijä hylkää asianmukaisesti ehdotetun siirron. Siinä otetaan myös käyttöön pakollinen kuulemismenettely työntekijän kanssa ennen päätöksen tekemistä ja vahvistetaan työnantajien velvollisuutta tutkia mahdollisia siirtoja tai mukautuksia, jotka voisivat estää irtisanomisen. **Luxemburgissa** hyväksyttiin maaliskuussa 2025 työlakiin muutos, jolla parannetaan työntekijöiden suojaa täsmentämällä ylityökorvauksia, suostumusta ja tietojen kirjaamista koskevia sääntöjä. Kattavassa päivityksessä tasapainotetaan työntekijöiden vahvemmat takeet työolojen, sairauslomien ja irtisanomisten osalta yrityksille asetetuilla selkeämmillä ja yksinkertaistetuilla noudattamista koskevilla velvoitteilla. **Romaniassa** otettiin maaliskuussa 2025 käyttöön uusi sähköinen työntekijöiden rekisteröintijärjestelmä (REGES-ONLINE). Järjestelmän avulla työntekijät voivat tarkistaa, että työnantajien kanssa neuvotellut ehdot, kuten palkka ja aikataulut, on otettu asianmukaisesti huomioon heidän sopimuksissaan, ja saavat ilmoituksen, jos jokin niistä muuttuu.

Useissa jäsenvaltioissa on vahvistettu edelleen työterveyttä ja -turvallisuutta koskevia kehyksiä. Espanjassa hyväksyttiin syyskuussa 2024 kuninkaallinen asetus 893/2024, jossa vahvistetaan kotitaloustyöntekijöiden ja omaishoitajien terveyden ja turvallisuuden suojelu ja saatetaan heidän oikeutensa yleisen työriskien ehkäisemistä koskevan lainsäädännön mukaiseksi. Siinä taataan riskinarviointien, tietojen, koulutuksen, suojavarusteiden ja terveyden seurannan saatavuus ja velvoitetaan työnantajat tekemään riskinarviointeja, toteuttamaan ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja varmistamaan turvalliset työolot. **Luxemburgissa** otettiin maaliskuussa 2025 käyttöön uudet säännöt, jotka koskevat työntekijöiden suojelemista syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille tai perimän muutoksia aiheuttaville aineille altistumiseen työssä liittyviltä vaaroilta. Asiaan liittyvällä suurherttuan asetuksella päivitetään työpaikalla suojelua syöpää aiheuttavilta, perimää vaurioittavilta ja lisääntymiselle vaarallisilta aineilta. **Tanskassa** annettiin maaliskuussa 2025 lainsäädäntöä, jonka nojalla Tanskan työympäristöviranomainen voi poikkeuksellisissa olosuhteissa määrätä rakennustyömailla toimivat urakoitsijat ja niiden alihankkijat keskeyttämään toimintansa. Lisäksi lailla korotetaan niiden yritysten sakkoja, joiden on todettu syyllistyneen vakaviin työterveys- ja työturvallisuusrikkomuksiin. **Italiassa** otetaan vuodesta 2026 alkaen käyttöön 500 000 euron vuotuinen rahasto, josta rahoitetaan sydän- ja verisuonitautien ja syöpäsairauksien seulonta- ja ehkäisyohjelmia sekä tarjotaan automaattisia ja puoliautomaattisia defibrillaattoreita työpaikoilla.

Useissa jäsenvaltioissa otettiin käyttöön toimenpiteitä, joilla selkeytetään edelleen uusia työjärjestelyjä, kuten etätyötä ja joustavaa työtä, koskevia sääntöjä. Itävallan uudessa etätyölaissa (Telearbeitsgesetz), joka tuli voimaan tammikuussa 2025, etätyömahdollisuus ulotetaan työntekijöiden kodin lisäksi perheasuntoihin, yhteistyötiloihin, internetkahviloihin ja loma-asuntoihin. Siinä säilytetään veroetuudet, kuten 300 euron vuotuinen vähennys ergonomisista huonekaluista ja kolmen euron päiväkohtainen verovapaa vähennys etätyöpäivistä mutta velvoitetaan työnantajat luettelemaan nämä päivät nimenomaisesti palkkakuiteissa. **Ranskassa** hyväksyttiin helmikuussa 2025 Luxemburgin kanssa tehdyn verosopimuksen täytäntöönpanoa koskeva laki, jolla pyritään välttämään etätyötä tekevien rajatyöntekijöiden kaksinkertainen verotus ja veronkierto. Uuden sopimuksen mukaan Ranskassa asuvat ja Luxemburgissa työskentelevät rajatyöntekijät voivat työskennellä kotoa käsin enintään 34 päivää vuodessa ilman, että heiltä kannetaan Ranskan tuloveroa. **Virossa** vuoden 2025 jälkipuoliskolla päivitetty työsopimuslaki mahdollistaa joustavammat työaikasopimukset ja antaa työnantajille ja työntekijöille enemmän liikkumavaraa etätyön, joustavan työajan tai muiden ei-perinteisten järjestelyjen määrittämiseen yhteisellä sopimuksella. **Ranskassa** hyväksyttiin marraskuussa 2024 työn jakamista koskevan kokeilun jatkaminen seuraaviksi neljäksi vuodeksi. Lainsäädännöllä pyritään parantamaan työn jakamisen toimivuutta pitkäaikaistyöttömien, vähimmäistoimeentulotukea saavien ja vammaisten henkilöiden kannalta. Sen tavoitteena on parantaa näiden ryhmien työllistettävyyttä tarjoamalla heille vakituisia osa-aikatyösopimuksia. **Kreikassa** hyväksyttiin lokakuussa 2025 laki, joka koskee oikeudenmukaista työtä kaikille. Sillä vahvistetaan avoimuutta ja työntekijöiden suojelua, yksinkertaistetaan ja nopeutetaan rekrytointimenettelyjä, edistetään joustavuutta työajan järjestämisessä ja integroidaan nykyaikaiset digitaaliset välineet työmarkkinasuhteisiin.

Joissakin jäsenvaltioissa on aloitettu alustatyödirektiivin saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä, sillä se tuli voimaan joulukuussa 2024. Italiassa hyväksyttiin kesäkuussa 2025 laki, jossa hahmotellaan vaiheet direktiivin saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä. Näitä ovat työtä välittävien digitaalisten alustojen määritelmän päivittäminen, työsuhteiden arviointimenettelyjen laatiminen ja henkilötietojen automaattista käsittelyä koskevien rajoitusten käyttöönotto. Tarkoituksena on myös vahvistaa sosiaaliturvaa, edellyttää avoimia tiedonhallintakäytäntöjä ja tehostaa terveys- ja turvallisuustoimenpiteitä, mukaan lukien häirinnän ja väkivallan vastainen politiikka. **Belgiassa** tulee tammikuussa 2026 voimaan uusi laki, jolla työtapaturmavakuutus tehdään pakolliseksi alustatalouden itsenäisille ammatinharjoittajille kaikkien työntekijöiden suojan yhdenmukaistamiseksi.

Monissa jäsenvaltioissa toteutetaan toimia pimeän työn torjumiseksi muun muassa hyödyntämällä digitaalisia välineitä, kuten tekoälyä. Tanska hyväksyi joulukuussa 2024 lain, jolla vahvistetaan oikeudellisia suojatoimia laittoman työvoiman käyttöä vastaan. **Belgiassa** Flanderin hallitus on ottanut käyttöön tiukemmat säännöt, joilla torjutaan työntekijöiden lähettämistä koskevien EU:n sääntöjen väärinkäyttöä ja parannetaan valvontaa riskialoilla. Niiden mukaan kaikki alihankintaketjun osapuolet ovat vastuussa, jos alihankkija palkkaa laittomasti ulkomaisia työntekijöitä. Uudistuksessa edellytetään suuririskisten alojen yritysten todentavan, että niiden alihankkijat noudattavat vaatimuksia. **Espanjassa** viranomaiset käyttävät tekoälyyn perustuvia välineitä pimeän työn torjumiseksi ja tekevät yhteistyötä valtion verohallinnon, poliisin ja kansalliskaartin sekä sosiaaliturvahallinnon kanssa. **Virossa** testataan parhaillaan reaaliaikataloutta koskevaa visiota, jonka tavoitteena on automatisoida yritysten raportointi, keventää hallinnollista rasitetta ja lisätä tuottavuutta sekä siirtyä epävirallisista talouden käytännöistä virallisiin käytäntöihin ja vähentää ilmoittamattomia maksuja. **Slovakiassa** otettiin syyskuussa 2025 käyttöön useita tammikuussa 2026 voimaan tulevia toimenpiteitä, joilla vahvistetaan laittoman työnteon torjuntaa ja puututaan tehokkaasti näennäisesti itsenäiseen ammatinharjoittamiseen. Toimenpiteisiin kuuluu muun muassa työsuojelutarkastusten lisääminen, työsuojelutarkastajia koskevien sisäisten suuntaviivojen päivittäminen, kansallisen tiedotuskampanjan käynnistäminen ja sellaisen lainsäädännön hyväksyminen, jolla korotetaan laittoman työnteon kiellon rikkomisesta seuraavia vähimmäisseuraamuksia.

Jäsenvaltioissa torjutaan edelleen pitkäaikaistyöttömyyttä asiaa koskevilla politiikkatoimilla. Slovenian työ-, perhe-, sosiaali- ja tasa-arvoministeriö tarkistaa parhaillaan vuosien 2021–2025 aktiivisen työvoimapolitiikan täytäntöönpanoa koskevia suuntaviivoja niiden päivittämiseksi vuosiksi 2026–2030. Tavoitteena on vähentää pitkäaikaistyöttömyyttä ja vauhdittaa ikääntyneiden ja matalan osaamistason työntekijöiden aktivointia. **Tšekki** laajensi tammikuussa 2025 ”Integration Job” -pilottihanketta, johon kuuluu 240 osallistujaa vuonna 2025 ja 400 osallistujaa vuonna 2026. Hankkeella tähdätään pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen, ja siinä yhdistetään palkkatuet, joita myönnetään sellaisten huono-osaisten ryhmien palkkaamiseen, joilla on erityistarpeita, ja henkilökohtaista kehitystä tukevat integrointitoimet. **Itävallassa** tulee voimaan tammikuusta 2026 alkaen ikääntyneitä pitkäaikaistyöttömiä koskeva työllisyyspaketti ”Aktion 55 plus”. Paketin määrärahat ovat 50 miljoonaa euroa vuonna 2025 ja kasvavat 100 miljoonaan euroon vuoteen 2027 mennessä.

Joissakin jäsenvaltioissa on toteutettu toimenpiteitä, joilla kannustetaan työntekoon ja tuetaan itsenäistä ammatinharjoittamista, yrittäjyyttä ja yhteisötalouden yritysten perustamista. Italiassa otettiin käyttöön osittainen vapautus sosiaaliturvamaksuista vuosina 2025–2027 vähintään kahden lapsen työssäkäyville ja itsenäisinä ammatinharjoittajina toimiville äideille, pois lukien kotitaloustyöntekijät. Etuus koskee vähintään kolmen lapsen äitejä ja on voimassa siihen asti, kun nuorin lapsi on 10-vuotias, ja vuodesta 2027 alkaen siihen asti, kun nuorin lapsi on 18-vuotias. Se on varattu edunsaajille, joiden verotettava tulo on enintään 40 000 euroa vuodessa, ja sen vuotuinen menoraja on 300 miljoonaa euroa. **Puola** valmistelee parhaillaan osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaansa ja ESR+:n tuella muutosta yhteisötalouslakiin yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden edistämiseksi. Tämä toteutettaisiin vahvistamalla oikeudellisia ja rahoitusvälineitä, joilla kehitetään yhteisötalouden yritysten toimintaa ja parannetaan hallituksen ja paikallishallintojen toimien koordinointia. **Bulgarian** pohjoisosassa tuetaan yrittäjyyttä vuosina 2025–2028 toteutettavalla toimenpiteellä, joka rahoitetaan ESR+:sta, tarjoamalla tukea liiketoimintaidean kehittämisestä sen toteuttamiseen. Toimenpiteellä edistetään itsenäistä ammatinharjoittamista ja yrittäjyystaitoja ja pyritään näin luomaan uusia työpaikkoja ja ehkäisemään köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä.

Monet jäsenvaltiot priorisoivat yhä enemmän toimenpiteitä, joilla vahvistetaan aktiivisen työvoimapolitiikan järjestelmää. Belgiassa Vallonian hallitus hyväksyi toukokuussa 2025 ensimmäisessä käsittelyssä kaksi lakiehdotusta, joilla uudistetaan julkisten työvoimapalvelujen (”Forem”) roolia. ”Forem” edellyttää sähköistä ansioluetteloa ja työnhakijaprofiilien asettamista työnantajien nähtäville sen jälkeen, kun ura-asema on määritelty, millä parannetaan työnhakijoiden ja työpaikkojen yhteensaattamisen laatua. Työnhakijat saavat joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta (esim. koulutuksessa olevat työnhakijat) henkilökohtaista neuvontaa neljän kuukauden välein ja kohdennettuja tarjouksia, ja he ovat kuukausittain yhteydessä julkisiin työvoimapalveluihin. **Kreikassa** tehtiin huhtikuussa 2025 muutoksia digitaaliseen työllisyystietojen hallinta-alustaan. Uusi ERGANI 2 -järjestelmä on päivitetty versio edeltäjästään, ja sillä muun muassa digitalisoidaan työllistymistä koskevat ilmoitukset täysin, kevennetään hallinnollista rasitetta järkeistämällä menettelyjä työnantajien kannalta, tehostetaan työmarkkinoiden seurantavälineitä ja tarjotaan aiempaa luotettavampi ja avoimempi työllisyys- ja vakuutusrekisteri. **Espanjassa** laajennettiin joulukuussa 2024 työllisyyden aktivointiohjelmien mukaisia tukikelpoisia tukia lisäämällä niihin asumiskorvaukset ja niihin liittyvät työnantajan sosiaaliturvamaksut tietyillä alueilla. Uudistuksella vahvistetaan aktivointipolitiikkaa myös sisällyttämällä joitakin nuorisotyöllisyysjärjestelmiä yhteiseen kehykseen.

Monissa jäsenvaltioissa ollaan toteuttamassa merkittäviä julkisten työvoimapalvelujen uudistuksia, muun muassa institutionaalisia muutoksia, joilla lisätään tehokkuutta ja palvelujen digitalisointia. Romania nykyaikaistaa julkisia työvoimapalvelujaan ESR+:n 183 miljoonan euron tukiohjelman avulla. Ohjelman tavoitteena on lisätä julkisten työvoimapalvelujen henkilöstön määrää 600:lla, kouluttaa 1 840 julkisen työvoimapalvelun työntekijää ja tarjota nykyaikaistettuja palveluja 275 000 henkilölle ja 21 750 työnantajalle. Sillä on myös tarkoitus parantaa julkisten työvoimapalvelujen näkyvyyttä tiedotuskampanjan avulla ja nykyaikaistaa julkisten työvoimapalvelujen tiloja. Hanke kestää 60 kuukautta tammikuusta 2025 joulukuuhun 2029. **Suomessa** julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirrettiin kunnille tammikuussa 2025, jotta voidaan parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja auttaa työnhakijoiden nopeaa työllistymistä parantamalla työllisyys- ja yrityspalveluja. Siirron yhteydessä luotiin rahoitusmalli, joka antaa kunnille mahdollisuuden kehittää työllisyydenedistämistoimia. Arvioiden mukaan uudistuksen välittömästä työllisyysvaikutuksesta hyötyy 7 000–10 000 henkilöä. **Kypros** hyväksyi joulukuussa 2024 elpymis- ja palautumistukivälineen ja ESR+:n tuella julkisten työvoimapalvelujensa laajan uudistuksen. Osana käynnissä olevaa uudistusta otetaan käyttöön alustoja työministeriön rekrytointijärjestelmien digitalisoimiseksi, kehitetään tulosjohtamisjärjestelmä ja perustetaan varhaisvaroitus- ja seurantajärjestelmä NEET-nuoria varten. **Ranskassa** annettiin tammikuussa 2025 asetus täystyöllisyyttä koskevan lain mukauttamisesta syrjäisimpien alueiden mukaan. Muutoksilla mukautetaan lainsäädäntöä syrjäisimpien alueiden institutionaalisiin erityispiirteisiin, ja ne koskevat hallintoa, lastenhoitoa sekä työttömien ja työvoimatoimistojen välisten sopimusten tekemisen määräajan pidentämistä.

Useissa jäsenvaltioissa on toteutettu uudistuksia, joilla mukautetaan työttömyysetuusjärjestelmiä vallitseviin työmarkkinaolosuhteisiin. Suomessa poistettiin tammikuussa 2025 työmarkkinatuen ja peruspäivärahan korotusosat, joita maksettiin osallistuttaessa työllistymistä edistäviin toimiin. **Tšekissä** tehtiin kesäkuussa 2025 työttömyysetuusjärjestelmään muutoksia, joilla parannetaan työnhakijoiden taloudellista tukea ja sosiaaliturvaa. Tuki työttömyyden alkuvaiheessa nousee jopa 80 prosenttiin henkilön aiemmista ansiotuloista. Myös **Virossa** uudistettiin kesäkuussa 2025 työttömyysturvajärjestelmää yksinkertaistamalla menettelyjä ja ottamalla käyttöön yleinen perusetuusmalli, joka tulee voimaan tammikuussa 2026. Uudistuksella korvataan aiempi kaksitasoinen järjestelmä yhdellä työttömyysvakuutusjärjestelmällä. **Belgiassa** hyväksyttiin heinäkuussa 2025 työttömyysetuusjärjestelmän merkittävä uudistus, joka tulee voimaan tammikuussa 2026. Siinä rajoitetaan etuuksien kokonaiskesto kahteen vuoteen kelpoisuusvaatimuksiin tehtyjen muutosten jälkeen, joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. **Liettuassa** muutettiin lokakuussa 2025 työttömyysvakuutuslakia siten, että työttömyysetuuksien vähimmäismäärä nostettiin 241,5 eurosta 350 euroon vuonna 2025, lähellä eläkeikää maksettavien etuuksien enimmäiskestoa pidennettiin neljällä kuukaudella ja etuuksien yleistä kohdentamista parannettiin erityisesti pienituloisten kotitalouksien osalta. **Ruotsissa** otettiin lokakuussa 2025 käyttöön tuloperusteinen työttömyysvakuutusjärjestelmä, jolla helpotetaan siirtymistä työpaikasta toiseen, yksinkertaistetaan hallintoa kaikkiin osapuoliin nähden ja estetään virheet työttömyysetuuksien maksuissa. **Slovakia** alensi tammikuusta 2026 alkaen työttömyysetuuksien bruttokorvausastetta 40 prosenttiin neljäntenä kuukautena, 30 prosenttiin viidentenä kuukautena ja 20 prosenttiin kuudentena kuukautena.

Useissa jäsenvaltioissa on toteutettu toimenpiteitä ulkomaisten osaajien houkuttelemiseksi ja kireiden työmarkkinaolosuhteiden helpottamiseksi. **Kreikassa** käynnistettiin toukokuussa 2025 ESR+:n tuella HELIOS+ -järjestelmä, jonka tavoitteena on tukea kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista kokonaisvaltaisella lähestymistavalla, jossa yhdistetään mahdollisuudet yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen sekä työmarkkinoille pääsyyn. **Kroatian** ulkomaalaislakiin maaliskuussa 2025 tehdyillä muutoksilla vapautetaan ammattitaitoisten työntekijöiden pääsy työmarkkinoille (erityisesti tietotekniikka-alalla), vahvistetaan työnantajien valvontaa ja parannetaan ulkomaisten työntekijöiden oikeuksien suojaa. Lisäksi maassa pantiin täytäntöön uusia toimenpiteitä, joilla tuetaan kroatialaisten maastamuuttaneiden paluuta ja uudelleenkotouttamista. **Bulgariassa** toteutettiin syyskuussa 2025 ESR+:n tuella toimenpide, jolla tuetaan bulgarialaisten maastamuuttaneiden paluuta ja integroitumista työmarkkinoille. **Maltassa** otettiin vuonna 2025 käyttöön työvoiman muuttoliikettä koskevaa politiikkaa keskittyen työssä pysymiseen, työntekijöiden oikeuksiin ja rekrytoinnin mukauttamiseen työmarkkinoiden tarpeisiin. Toimenpiteisiin sisältyivät muun muassa työnantajia koskevat uudet tukikelpoisuuskriteerit, työnantajien vaatimustenmukaisuuden tehostettu valvonta, rajoitukset sellaisten yritysten rekrytoinnille, joiden sopimusten irtisanomisaste on korkea (lukuun ottamatta mikroyrityksiä), pidempi suoja-aika irtisanomistapauksissa ja lähtöä edeltävän kotouttamiskurssin käyttöönotto. Helpottaakseen työvoimapulaa ja houkutellakseen korkeasti koulutettuja ulkomaisia työntekijöitä **Tšekissä** hyväksyttiin hallituksen asetus, jolla kymmenen EU:n ulkopuolisen maan kansalaisille myönnetään vapaa pääsy työmarkkinoille. **Saksassa** hyväksyttiin lokakuussa 2024 Intiaa koskeva ammattitaitoisen työvoiman strategia, jolla pyritään houkuttelemaan päteviä työntekijöitä Intiasta parantamalla rekrytoinnin, viisumien myöntämisen, kielikurssien, ulkomaisten ammattipätevyyden tunnustamisen ja kotouttamisen edellytyksiä.

Joissakin jäsenvaltioissa on toteutettu toimia työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja roolin vahvistamiseksi. **Romaniassa** esitettiin toukokuussa 2025 luonnos toimintasuunnitelmaksi, jolla edistetään työehtosopimusneuvotteluja vuosina 2025–2028 kannustamalla ammattijärjestöjen ja työnantajajärjestöjen jäsenyyteen, tukemalla tietoon perustuvaa osallistumista neuvotteluihin ja helpottamalla sopimusten tekemistä alakohtaisella ja kansallisella tasolla. Tavoitteena on myös vahvistaa työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua, ottaa käyttöön varoittavia seuraamuksia noudattamatta jättämisestä ja parantaa institutionaalisia valmiuksia teknisen avun, tarkastusten ja tehokkaamman täytäntöönpanon avulla. **Unkarin** hallitus hyväksyi lokakuussa 2024 asetuksen yksityisen sektorin pysyvän kuulemisfoorumin (VKF) oikeudellisesta kehyksestä. Sillä pyritään varmistamaan vähimmäispalkan määrittämismekanismien perustaminen ja jatkuva toiminta. **Puolassa** muutettiin toukokuussa 2025 työnantajajärjestöjen edustavuutta koskevaa asetusta. Uudessa laissa kielletään päällekkäinen jäsenyys tällaisissa järjestöissä, jotta niiden edustavuus voidaan laskea oikein ja siten soveltaa samaa vaatimusta kuin ammattiliittoihin.

2.4 Suuntaviiva 8: Yhtäläisten mahdollisuuksien ja sosiaalisen osallisuuden edistäminen sekä köyhyyden torjuminen

Tässä jaksossa tarkastellaan työllisyyden suuntaviivan 8 täytäntöönpanoa. Siinä kehotetaan jäsenvaltioita edistämään yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta sekä torjumaan köyhyyttä pilarin periaatteiden 2 (sukupuolten tasa-arvo), 3 (yhtäläiset mahdollisuudet), 11 (lastenhoito ja lapsille annettava tuki), 12 (sosiaalinen suojelu), 14 (vähimmäistulo), 15 (vanhuuden toimeentulo ja eläkkeet), 16 (terveydenhuolto), 17 (vammaisten osallistaminen), 18 pitkäaikaishoito), 19 (sosiaalinen asuntotuotanto ja kodittomille annettava asumisapu) ja 20 (peruspalvelujen saatavuus). Jaksossa 2.4.1 analysoidaan keskeisiä indikaattoreita. Ensin käsitellään köyhyys- tai syrjäytymisriskejä sekä tuloeroja. Tämän jälkeen analysoidaan vähimmäistoimeentuloa ja yleisemmin sosiaalisen suojelun järjestelmiä ja niiden köyhyyttä vähentävää vaikutusta. Myös sosiaalista asuntotuotantoa ja asumisen kohtuuhintaisuutta analysoidaan suuntaviivan 8 alla. Jaksossa 2.4.2 raportoidaan jäsenvaltioiden toteuttamista toimenpiteistä.

2.4.1 Keskeiset indikaattorit

Kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia reaalibruttotuloja kuvaava indeksi kasvoi merkittävästi EU27-maiden tasolla vuonna 2024. Vuonna 2024 indeksi oli 141,3 (taso vuonna 2008 = 100) eli 2,5 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuonna 2023. Eniten kasvua tapahtui Maltassa, Romaniassa ja Puolassa, ja Kroatiassa, Portugalissa ja Kyproksessa raportoitiin vähäisemmästä mutta edelleen merkittävästä kasvusta (ks. kaavio 2.4.1). Malta, Romania, Puola ja Unkari olivat ”parhaiten suoriutuvia” vuonna 2024, mikä johtui korkeasta tasosta (yli 160 prosenttia vuoteen 2008 verrattuna) ja ensimmäisten kolmen osalta myös suuresta kasvusta. Kasvu oli vähäisempää joissakin jäsenvaltioissa, joista **osa** pysyi keskimääräisellä tasolla, kuten Ruotsi, Tanska, Tšekki ja Slovenia. Vuoden 2024 tulosten perusteella Kreikan ja Italian todettiin olevan ”kriittisessä tilanteessa” jatkuvasti alhaisten tasojen vuoksi ja vaatimattomien parannusten jälkeen. Tilanne oli ”seurattava” vuonna 2024 Belgiassa, Suomessa ja Luxemburgissa (joissa tasot olivat lähellä EU:n keskiarvoa mutta tilanne kohentui vain suhteellisen vähän) sekä Kyproksessa, Itävallassa, Espanjassa ja Alankomaissa, (joissa tasot olivat EU:n keskiarvon alapuolella huolimatta keskimääräisistä parannuksista).

Kaavio 2.4.1: Kotitalouksien käytettävissä olevien asukaskohtaisten bruttotulojen kasvu lisääntyi hieman EU:n tasolla ja jäsenvaltioiden välillä oli suurta vaihtelua vuonna 2024

Kotitalouksien käytettävissä olevien asukaskohtaisten reaalibruttotulojen kasvua koskeva indeksi, vuoden 2024 tasot ja muutokset edellisvuoteen nähden (2008=100, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

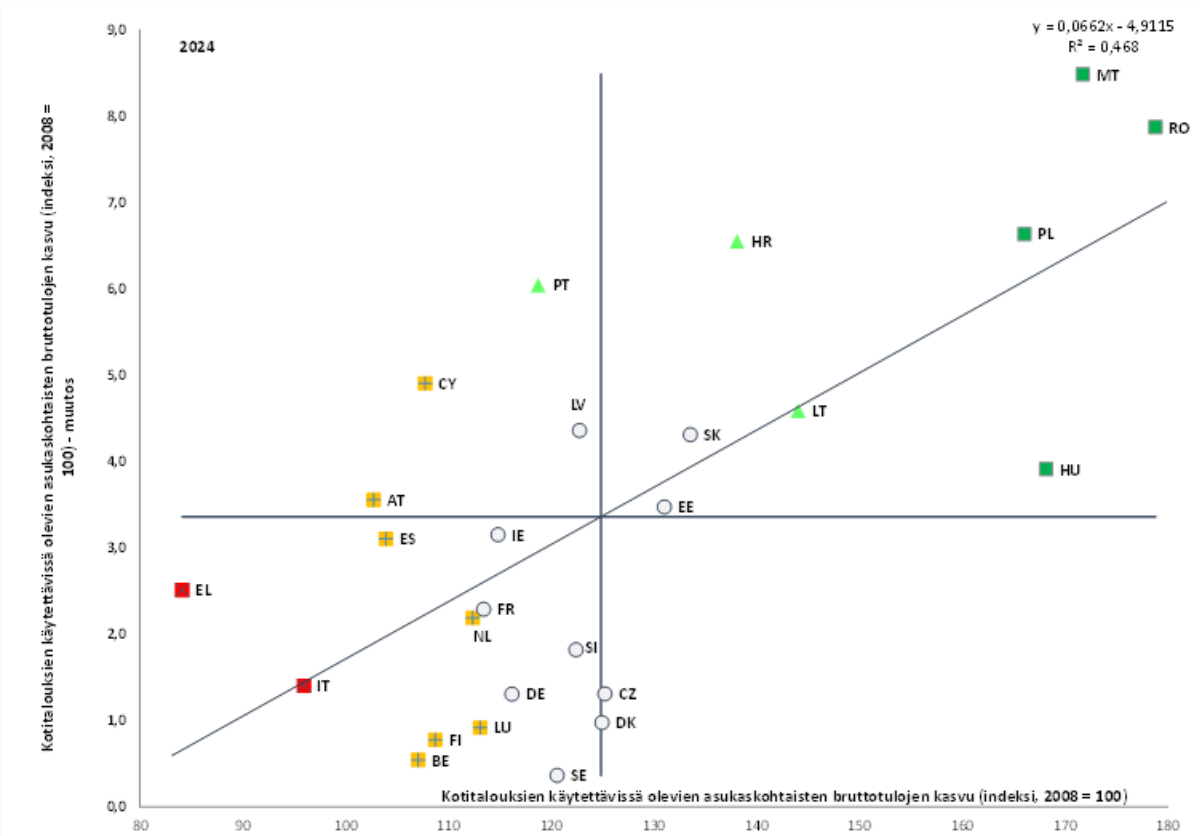

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Tiedot puuttuvat: BG.
Lähde: Eurostat [tepsr_wc310], eurooppalaiset sektoritilit.

Köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien ihmisten osuuden vähentämisessä saatiin EU:ssa varsin vaatimattomia tuloksia vuonna 2024, eikä ylöspäin suuntautuvasta lähentymisestä ole selviä merkkejä. Köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste laski 21 prosenttiin, kun se vuonna 2023 oli 21,3 prosenttia. Ero miesten ja naisten välillä oli lähes 2 prosenttiyksikköä (20 prosenttia v. 21,9 prosenttia). Vuonna 2024 tasot olivat suhteellisen korkeat ja tilanne ”kriittinen” Bulgariassa (30,3 prosenttia), Kreikassa (26,9 prosenttia), Liettuassa (25,8 prosenttia) ja Espanjassa (25,8 prosenttia), ja tilanne oli parantunut muttei merkittävästi (Espanja) tai parannusta oli vain hieman (Bulgaria ja Kreikka) tai jopa merkittävästi (Liettuassa 1,5 prosenttiyksikköä) (ks. kaavio 2.4.2). Tilanne oli ”seurattava” Kroatiassa, Italiassa ja Latviassa, mikä johtui joko suhteellisen korkeasta tasosta (24,3 prosenttia Latviassa) tai tason kohoamisesta (+1 prosenttiyksikköä Kroatiassa ja +0,3 prosenttiyksikköä Italiassa). Romanian tilanne oli ”heikko mutta paranemassa”, sillä maassa oli yksi EU:n korkeimmista tasoista (27,9 prosenttia) suurimman laskun (–4,1 prosenttiyksikköä) jälkeen, mikä kuvastaa jatkuvia toimia köyhyyden vähentämiseksi. ”Parhaiten suoriutuvia” olivat puolestaan Tšekki (11,3 prosenttia), Slovenia (14,4 prosenttia) ja Alankomaat (15,4 prosenttia). Taso laski eniten Irlannissa (–2,1 prosenttiyksikköä) ja Virossa (–2 prosenttiyksikköä) jo alun perin hyviltä tai keskimääräisiltä tasoilta. Jäsenvaltioiden välillä ei ole selviä merkkejä ylöspäin suuntautuvasta lähentymisestä.

Kaavio 2.4.2: Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste laski vain hieman vuonna 2024 EU:ssa

Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevan väestön osuus, vuoden 2024 tasot ja muutokset edellisvuoteen nähden (%, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

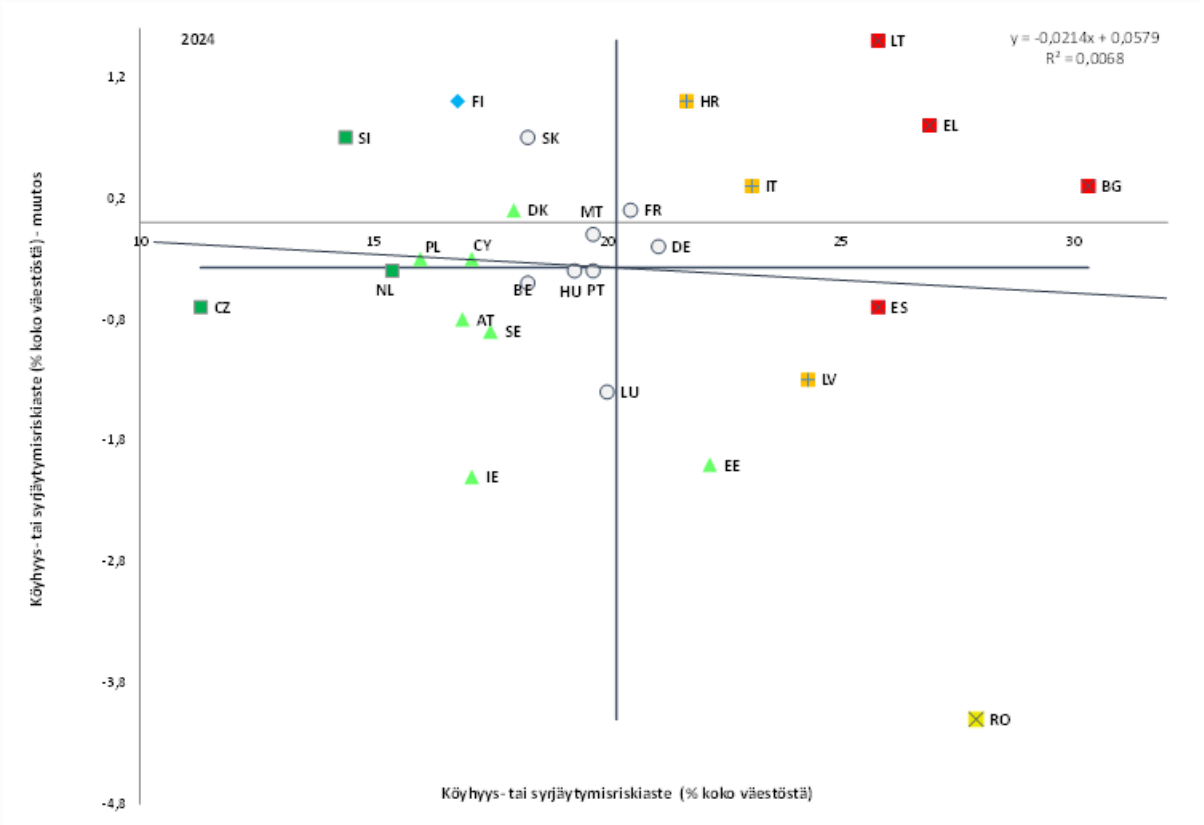

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Katkos aikasarjassa: HR ja alustavat tiedot: LT. Tilastollisesti merkittävät muutokset on merkitty asteriskilla (*).
Lähde: Eurostat [ilc_peps11n], EU-SILC.

Köyhyys- tai syrjäytymisriskin alueelliset ja kaupunkien/maaseudun väliset erot EU:ssa ovat suuria, kuten jäsenvaltioissa on havaittu. Vuonna 2024 vaihtelu oli suurta EU:n (NUTS 2) alueiden välillä, myös jäsenvaltioiden sisällä, erityisesti Italiassa, Puolassa, Unkarissa ja Slovakiassa (ks. kaavio 8 liitteessä 5). Köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste vaihteli Guyanan 59,5 prosentista, Calabrian 48,8 prosentista ja Ciudad de Melillan 44,5 prosentista Jihozápadin 8,8 prosenttiin, Bratislavsky krajin 8,6 prosenttiin ja Provincia Autonoma di Bolzanon/Bozenin 6,6 prosenttiin[257]. Syrjäisimpien alueiden köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste ylitti EU:n keskiarvon ja vaihteli Guyanan 59,5 prosentista Madeiran 22,9 prosenttiin. Köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste oli EU:ssa hieman alhaisempi pikku- ja esikaupungeissa (20,3 prosenttia) kuin suuremmissa kaupungeissa ja maaseutualueilla (molemmissa 21,3 prosenttia). Jäsenvaltioiden välillä oli kuitenkin huomattavia eroja. Köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste vaihteli Belgian 27,8 prosentista Puolan 12,2 prosenttiin kaupunkien osalta, Bulgarian 32 prosentista Tšekin 11,7 prosenttiin pikkukaupunkien ja esikaupunkien osalta ja Romanian 41,7 prosentista Maltan 8,6 prosenttiin maaseutualueiden osalta[258]. Unionin länsiosassa köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste on suhteellisen korkea kaupungeissa ja suhteellisen matala maaseutualueilla, mutta monissa Välimeren ja Baltian maissa ja unionin itäosassa tilanne on päinvastainen.

[257] Eurostat [ilc_peps11n], EU-SILC.
[258] Eurostat [ilc_peps13n], EU-SILC.

Köyhyysriskiin vaikuttavat monet tekijät. Ne juontavat juurensa eriarvoisista mahdollisuuksista, jotka johtuvat esimerkiksi alueellisista eroista[259] tai syrjinnästä[260]. Ne liittyvät eroihin aktiivisen työvoimapolitiikan sekä sosiaaliseen suojeluun ja osallisuuteen liittyvän politiikan vaikuttavuudessa ja tehokkuudessa. Huono-osaisuuden siirtyminen sukupolvelta toiselle[261] vaikuttaa lapsiin. Köyhyysriskien torjunnassa ja ehkäisemisessä keskeisellä sijalla ovat aktiivista osallisuutta edistävä politiikka, vero- ja etuusjärjestelmien suunnittelu ja vaikuttavuus sekä tukipalvelujen (muun muassa koulutus-, terveydenhuolto-, sosiaali- ja peruspalvelujen) saatavuus. Auttaakseen jäsenvaltioita tässä EU on hyväksynyt monenlaisia aloitteita, joilla voidaan edistää köyhyyden vähentämistä, jos ne pannaan asianmukaisesti täytäntöön[262]. Näihin pohjautuvalla tulevalla köyhyyden vastaisella EU:n strategialla autetaan ihmisiä saamaan tarvitsemansa keskeiset suojelutoimet ja palvelut ja puututaan köyhyyden perimmäisiin syihin. Yleisenä tavoitteena on saada köyhyys poistettua EU:sta vuoteen 2050 mennessä.

---

259 Euroopan komissio, Durán Laguna, et al., *Ninth report on economic, social and territorial cohesion*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024

260 Tuoreimmat tiedot vuodelta 2024 osoittavat esimerkiksi, että 70 prosenttia romaneista oli köyhyysvaarassa ja että vuosina 2016–2024 tapahtui edistystä. Ks.: EU:n perusoikeusvirasto, Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024.

261 UNICEF Innocenti – Global Office of Research and Foresight, *Innocenti Report Card 18: Child poverty in the midst of wealth*, UNICEF Innocenti, Firenze, joulukuu 2023.

262 Näitä ovat muun muassa eurooppalainen lapsitakuu (14. kesäkuuta 2021 annettu neuvoston suositus (EU) 2021/1004), direktiivi riittävistä vähimmäispalkoista (direktiivi (EU) 2022/2041), neuvoston suositus sosiaalisen suojelun saatavuudesta (8. marraskuuta 2019 annettu neuvoston suositus 2019/C 387/01), neuvoston suositus riittävästä vähimmäistoimeentulosta aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi (30. tammikuuta 2023 annettu neuvoston suositus (EU) 2023/C 41/01), asunnottomuuden vähentämistä käsittelevä eurooppalainen foorumi, 21. kesäkuuta 2021 annettu Lissabonin julistus asunnottomuuden vähentämistä käsittelevästä eurooppalaisesta foorumista sekä komission tiedonanto ”Jäsenvaltioiden politiikkojen jakaumavaikutusten parempi arviointi” (COM(2022) 494 final).

Tavoitteita käsittelevä tekstilaatikko 3: Edistyminen vuoden 2030 köyhyyden vähentämistä kokevan tavoitteen saavuttamisessa

Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevan väestön määrä väheni edelleen vuonna 2024, mutta edistyminen riitä EU:n yleistavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten määrä väheni 1,1 miljoonalla vuonna 2024 ja oli 93,3 miljoonaa. Kun otetaan huomioon aikasarjojen katkokset Saksassa ja Ranskassa, vähennys on 2,9 miljoonaa euroa verrattuna viitevuoteen 2019, joten 15 miljoonan euron tavoitteesta jää puuttumaan 12,1 miljoonaa. Tämä tarkoittaa, että tavoitteen saavuttaminen vuoteen 2030 mennessä edellyttäisi keskimäärin yli kahden miljoonan euron vuotuista vähennystä (ks. kaavio jäljempänä). Tavoitteen saavuttaminen vaatii näin ollen toimien merkittävää vauhdittamista vuosikymmenen loppupuolella. Myös lapsiköyhyys väheni EU:ssa vuonna 2024, ja noin 0,4 miljoonaa lasta (0–17-vuotiaat) vähemmän oli köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa. Määrä on kuitenkin edelleen 0,25 miljoonaa suurempi kuin vuoden 2019 perustaso ja 5,25 miljoonaa suurempi kuin lasten köyhyyden vähentämistä koskevat yhteenlasketut kansalliset tavoitteet.

Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten määrä EU:ssa on vähentynyt viime vuosina, mutta edistyminen ei riitä vuodeksi 2030 asetetun EU:n tavoitteen saavuttamiseksi

Muutos EU27-maiden köyhyys- tai syrjäytymisriskitasossa viitevuoteen 2019 nähden ja siihen liittyvä EU:n yleistavoite vuodeksi 2030 (koko väestö, tuhatta henkeä)

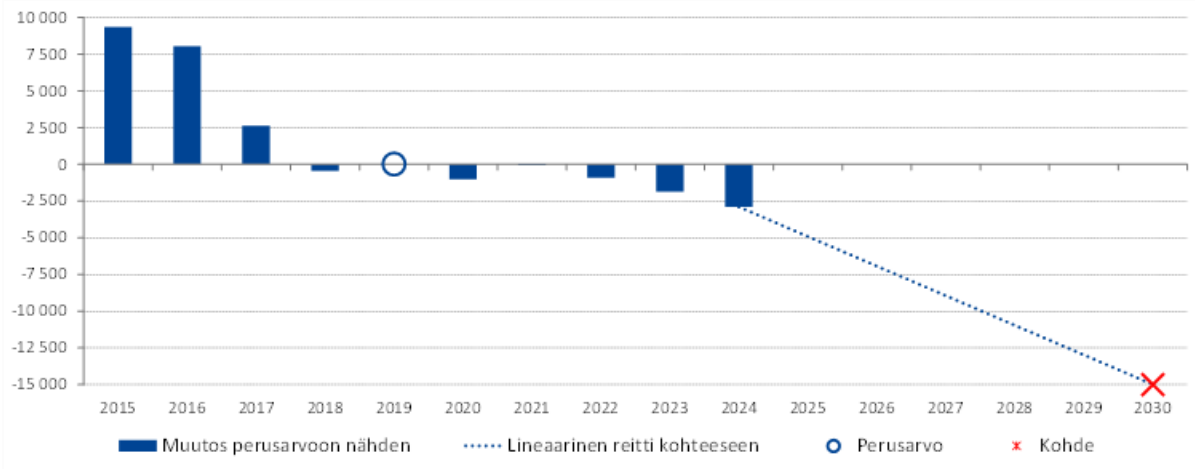

Huomautus: Sarjaa on korjattu ottaen huomioon aikasarjojen katkokset, jotka johtuvat suurista katkoksista Saksassa vuonna 2020 (katkos korjattu taaksepäin vuoteen 2019) ja Ranskassa vuonna 2022 (EU:n yhteenlasketussa luvussa käytetään Manner-Ranskaa koskevia eikä koko Ranskaa koskevia lukuja, jotta ne vastaisivat Ranskaa koskevia lukuja vuodelta 2019).
Lähde: Eurostat [ilc_pecs01] ja EMPL-pääosaston laskelmat.

Jäsenvaltiot edistyvät epätasaisesti köyhyyden vähentämistä koskevien kansallisten tavoitteiden saavuttamisessa. Vuonna 2024 köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten määrä väheni vain 14 jäsenvaltiossa, ja vain 16 jäsenvaltiota on edistynyt vuoden 2030 tavoitteidensa saavuttamisessa vuoden 2019 jälkeen (ks. kaavio jäljempänä)[263]. Näistä seitsemän (Romania, Tšekki, Latvia, Alankomaat, Puola, Belgia ja Bulgaria) on suunnilleen aikataulussa, ja Romaniassa saavutettiin merkittävä vähennys vuonna 2024 (739 000). Ruotsista ja Irlannista tuli ensimmäiset kaksi maata, jotka saavuttivat tavoitteensa vuonna 2024. Suhteelliset erot[264] ovat suurimmat Luxemburgissa, Slovakiassa, Sloveniassa, Tanskassa, Suomessa ja Ranskassa. Lapsiköyhyyden vähentämistä koskevia täydentäviä tavoitteita[265] asettaneista 21 maasta 13:ssa kirjattiin parannuksia vuonna 2024 ja 11:ssä on edistytty vuoden 2019 jälkeen, ja Irlanti, Kypros ja Ruotsi ovat jo saavuttaneet tavoitteensa. Toisaalta Tšekki, Saksa, Espanja, Ranska, Luxemburg, Malta, Itävalta, Slovenia, Slovakia ja Suomi eivät ole vielä edistyneet vuoteen 2019 verrattuna.

263 Lisätietoja EU:n ja kansallisten köyhyyden vähentämistä koskevien tavoitteiden seurannasta sekä katkoksista aikasarjassa ja niihin liittyvistä tietojen mukautuksista: 2025 Annual Report of the Social Protection Committee.

264 Maiden välisen vertailukelpoisuuden osalta eroja ei mitata absoluuttisesti vaan prosenttiosuutena vuosien 2019–2030 vähennystavoitteesta. Esimerkki: (10 [tavoite] – 4 [tähänastinen edistyminen]) / 10 [tavoite] = 60 % [ero].

265 Lapsiköyhyyden vähentämistä koskeva tavoite on asetettu seuraavissa jäsenvaltioissa: Belgia, Bulgaria, Tšekki, Saksa, Viro, Irlanti, Kreikka, Espanja, Ranska, Kroatia, Kypros, Luxemburg, Malta, Itävalta, Puola, Portugali, Romania, Slovenia, Slovakia, Suomi ja Ruotsi. Lisätietoja tavoitteiden seurannasta: 2025 Annual Report of the Social Protection Committee.

Vain noin puolet jäsenvaltioista on edistynyt vuoden 2019 jälkeen ja vain kolmannes on joko saavuttamassa tavoitteensa tai ylittänyt ne

Muutokset köyhyys- tai syrjäytymisriskitasoissa vuosina 2019–2024 ja kansalliset tavoitteet vuodeksi 2030 (koko väestö, tuhatta henkeä)

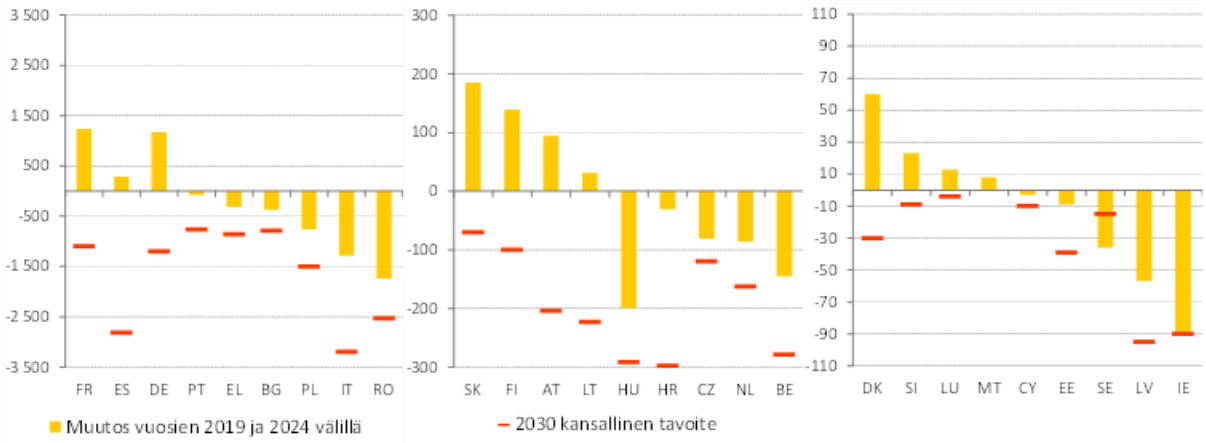

Huomautus: Katkos aikasarjassa vuonna 2020: FR, IE, DK ja LU, vuonna 2021: LU, vuonna 2022: FR, FI ja LU ja vuosina 2023 ja 2024: HR. Alustavat tiedot vuonna 2024: LT. Tanska ja Saksa ilmaisevat kansalliset köyhyyden vähentämistä koskevat tavoitteensa niiden henkilöiden vähenemisenä, jotka asuvat vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa (eli kotitalouksissa, joissa työssäkäyntiaste on erittäin alhainen), minkä odotetaan johtavan köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden määrän vähenemiseen vuosikymmenen aikana. Saksa ilmaisee kansallisen tavoitteensa käyttäen vertailun viitevuotena vuotta 2020. Ranska asetti kansallisen tavoitteensa Manner-Ranskalle, ja seuranta on mukautettu tämän maantieteellisen soveltamisalan mukaiseksi. Unkari ilmaisee kansallisen köyhyyden vähentämistä koskevan tavoitteensa lapsiperheiden aineellisen ja sosiaalisen puutteen vähenemisenä, mikä voidaan muuntaa köyhyys- tai syrjäytymisriskiasteen vähenemiseksi, jos vallitsevat olosuhteet jatkuvat. Malta ilmaisee kansallisen köyhyyden vähentämistä koskevan tavoitteen köyhyys- tai syrjäytymisriskiasteen pienenemisenä prosenttiyksikköinä (eli –3,1 prosenttiyksikköä).

Lähde: Eurostat [ilc_pecs01] ja vuoden 2030 kansallisia tavoitteita koskeva taulukko liitteessä 1.

Vakava aineellinen ja sosiaalinen puute väheni hieman, kun taas tuloköyhyys ja vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien ihmisten osuus pysyivät vakaina EU:ssa vuonna 2024. Köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteen hyvin vaatimaton paraneminen näkyy sen komponenteissa. Köyhyysriskiasteet olivat alimmat Tšekissä (9,5 prosenttia) ja Alankomaissa (12,1 prosenttia) (vuoden 2023 tulotason perusteella) laskun jälkeen (ks. kaavion 2.4.3 yläosa). Korkeimmat asteet puolestaan olivat Bulgariassa (21,7 prosenttia), Latviassa (21,6 prosenttia) ja Liettuassa (21,5 prosenttia), joissakin niistä nousun jälkeen. Romaniassa laskua tapahtui 2,1 prosenttiyksikköä, mikä vaikutti merkittävästi sen köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteen laskuun. Vuoden 2024 tuloihin perustuvat Eurostatin alustavat arviot osoittavat, että köyhyysriskiasteiden odotetaan pysyneen vakaina myös vuonna 2024 keskimäärin EU:ssa ja useimmissa jäsenvaltioissa mutta kasvaneen Suomessa, Portugalissa, Kreikassa ja Sloveniassa ja laskeneen Virossa[266]. Vakavasta aineellisesta ja sosiaalisesta puutteesta kärsivien ihmisten osuus väheni hieman koko EU:ssa (ks. kaavion 2.4.3 keskiosa). Vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien ihmisten osuus pysyi vakaana vuonna 2024 (vuoden 2023 toiminnan perusteella) (ks. kaavion 2.4.3 alaosa).

[266] Ainoastaan merkittävät muutokset. Ks. Eurostat, Flash estimates of income inequalities and poverty indicators for 2024 (FE 2024), Experimental results. Versio 1 – kesäkuu 2025

Kaavio 2.4.3: Vakava aineellinen ja sosiaalinen puute väheni hieman, kun taas köyhyysriskiaste ja vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien ihmisten osuus pysyivät vakaina

Köyhyys- tai syrjäytymisriskiastetta koskevan pääindikaattorin komponentit (%, 2015, 2023, 2024)

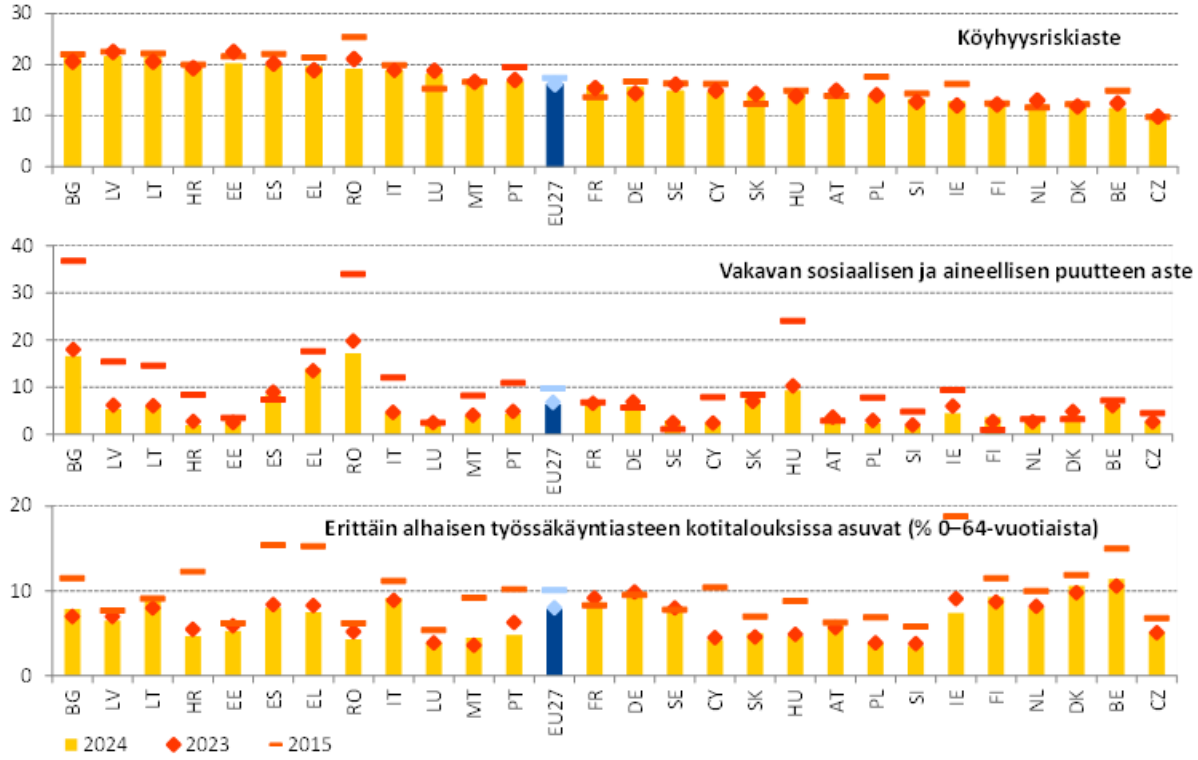

Huomautus: Indikaattorit ovat järjestyksessä vuoden 2024 köyhyys- tai syrjäytymisriskiasteen mukaan. Katkos aikasarjassa köyhyysriskiasteen osalta vuonna 2024: HR. Alustavat tiedot: LT.
Lähde: Eurostat [tessi010], [tepsr_lm420], [tepsr_lm430], EU-SILC.

Lapsiköyhyys väheni hieman mutta on edelleen korkeammalla tasolla kuin koko väestön köyhyys, eikä ylöspäin suuntautuvasta lähentymisestä ole selviä merkkejä. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien lasten määrä väheni vuosien 2023 ja 2024 välillä 19,96 miljoonasta 19,52 miljoonaan ja heidän osuutensa 24,9 prosentista 24,2 prosenttiin keskimäärin EU:ssa. Vaikka vuosi 2024 on toinen peräkkäinen vuosi, jona absoluuttiset luvut laskivat, lapsiköyhyys on edelleen 3,2 prosenttiyksikköä yleisempää kuin köyhyys koko väestössä. Slovenia, Kypros, Tšekki ja Alankomaat kuuluvat ”parhaiten suoriutuviin”, sillä niissä lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste on alle 16 prosenttia ja muutokset ovat suhteellisen vähäisiä vuoteen 2023 verrattuna lukuun ottamatta Kyprosta (–2,3 prosenttiyksikköä) ja Sloveniaa (+1,1 prosenttiyksikköä). ”Kriittisessä tilanteessa” ovat puolestaan Bulgaria (35,1 prosenttia) ja Espanja (34,6 prosenttia). Espanjassa osuus pysyi suurin piirtein ennallaan, mutta Bulgariassa se kasvoi 1,2 prosenttiyksikköä. Koko EU:ssa osuus kasvoi eniten Kroatiassa (+2 prosenttiyksikköä) ja Suomessa (+3,5 prosenttiyksikköä) ja laski eniten Irlannissa (–3,4 prosenttiyksikköä), Romaniassa (–5,2 prosenttiyksikköä) ja Slovakiassa (–2,7 prosenttiyksikköä). Jäsenvaltioiden välisestä ylöspäin suuntautuvasta lähentymisestä ei ole näkyviä merkkejä. Lasten auttaminen pois köyhyydestä ja sosiaalisesti syrjäytyneestä elämäntilanteesta on ratkaisevan tärkeää, jotta he voivat myöhemmin toteuttaa koko potentiaaliaan ja jotta katkaistaan ylisukupolvinen köyhyyden kierre. Eurooppalaisen lapsitakuun täytäntöönpano kaikissa jäsenvaltioissa on tässä avainasemassa.

Kaavio 2.4.4: Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste laski hieman EU:ssa

Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien lasten osuus, vuoden 2024 tasot ja muutokset edellisvuoteen nähden (%, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

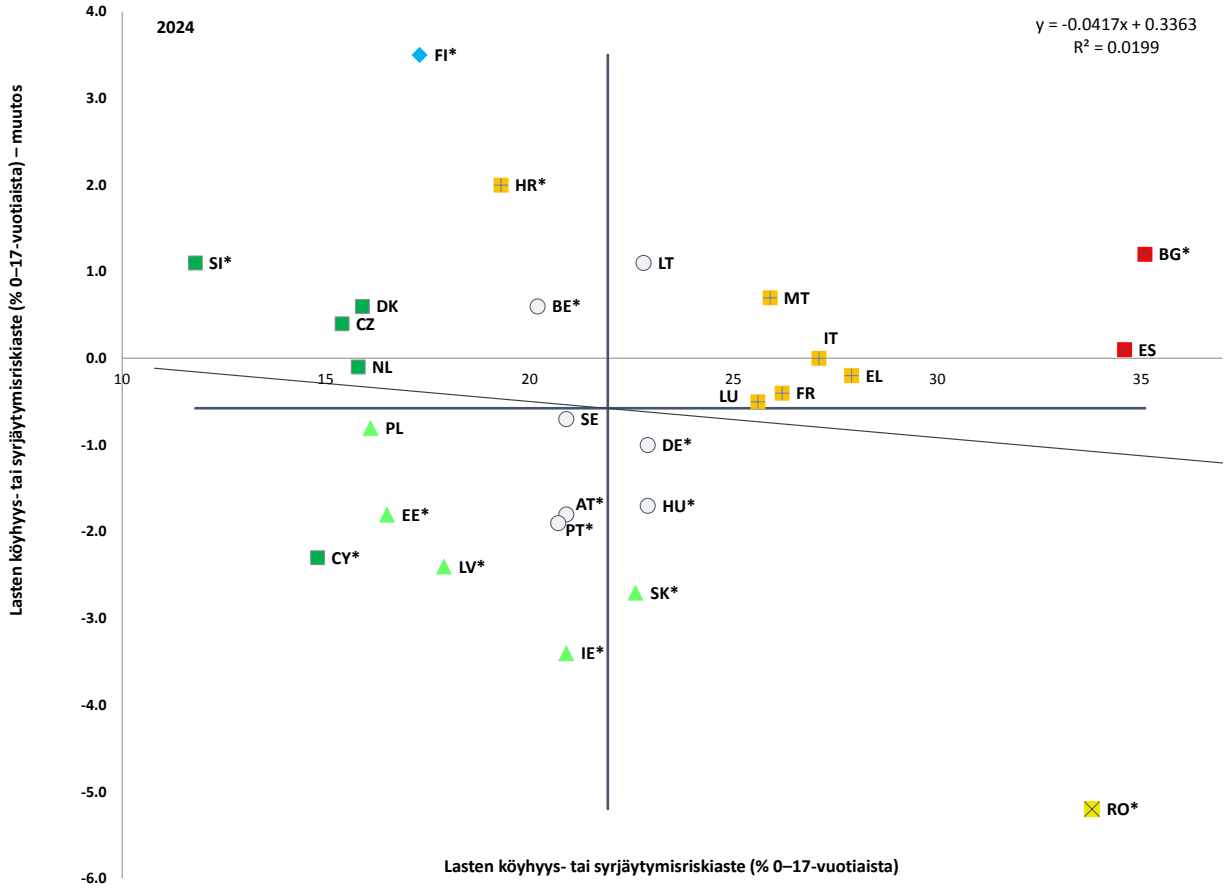

Huomautukset: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Katkos aikasarjassa: HR ja alustavat tiedot: LT. Tilastollisesti merkittävät muutokset on merkitty asteriskilla (*).
Lähde: Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC.

Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskin komponentit pysyivät pitkälti vakaina EU:ssa lukuun ottamatta vakavaa aineellista ja sosiaalista puutetta, joka väheni. Köyhyysriskiaste laski vuosien 2023 ja 2024 välillä hieman 19,5 prosentista 19,3 prosenttiin keskimäärin EU:ssa. Aste kasvoi eniten (2 prosenttiyksikköä) Kroatiassa, Liettuassa, Maltassa ja Suomessa ja pieneni eniten Portugalissa, Romaniassa ja Slovakiassa (3 prosenttiyksikköä). Samoin kuin vuonna 2023, köyhyysriskiaste oli korkein Espanjassa (29,2 prosenttia), Bulgariassa (28,2 prosenttia) ja Romaniassa (26,2 prosenttia) ja alhaisin Tanskassa (10,1 prosenttia), Sloveniassa (10,7 prosenttia) ja Suomessa (11,6 prosenttia). Eurostatin alustavien arvioiden mukaan tuloköyhyys lasten osalta vähenee EU:ssa keskimäärin 0,4 prosenttiyksikköä vuonna 2024. Vakavan aineellisen ja sosiaalisen puutteen osalta voidaan todeta, että lasten osalta aste EU:ssa laski maltillisesti ja oli 7,9 prosenttia vuonna 2024, kun se vuonna 2023 oli 8,4 prosenttia. Kansallisella tasolla aste vaihteli Kroatian 1,2 prosentista Romanian 21,2 prosenttiin. Alankomaissa ja Suomessa se nousi 2 prosenttiyksikköä ja laski saman verran Saksassa, Kreikassa, Latviassa, Liettuassa ja Unkarissa. Vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien lasten osuus pysyi vakaana 7,4 prosentissa vuonna 2024 (7,5 prosenttia vuonna 2023) EU:ssa ja useimmissa jäsenvaltioissa lukuun ottamatta Bulgariaa (+2,1 prosenttiyksikköä), Suomea (+2,3 prosenttiyksikköä) ja Portugalia (–2,6 prosenttiyksikköä).

Kaavio 2.4.5: Köyhyyden syvyys (köyhyyskuilu) pieneni hieman EU:ssa mutta oli usein suurempi lapsilla kuin koko väestöllä

Köyhyyskuilu (eli pienituloisten mediaanitulojen etäisyys pienituloisuusrajasta), kokonaisväestö ja lapset (0–17-vuotiaat, %)

Huomautus: Katkos aikasarjassa: HR ja alustavat tiedot: LT vuonna 2024.
Lähde: Eurostat [ilc_li11], EU-SILC.

Köyhyyskuilu pieneni hieman EU:ssa koko väestössä mutta pysyi suurempana vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien ja lasten osalta[267]. Koko väestön osalta vähennys vuonna 2024 edellisvuoteen verrattuna (vuoden 2023 tulojen perusteella) oli 0,4 prosenttiyksikköä eli köyhyyskuilu oli 22,7 prosenttia (ks. kaavio 2.4.5). Köyhyyskuilu oli suurin Latviassa (kasvua 1,8 prosenttiyksikköä), Espanjassa (kasvua 1,7 prosenttiyksikköä) ja Kroatiassa (kasvua 0,2 prosenttiyksikköä). Eniten se kasvoi Kyproksessa(+2,7 prosenttiyksikköä) sekä Latviassa ja Luxemburgissa (+1,8 prosenttiyksikköä molemmissa). EU:n tasolla vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien 18–64-vuotiaiden köyhyyskuilu oli huomattavasti suurempi kuin koko väestön eli 35,5 prosenttia vuonna 2024[268]. Lasten osalta se laski 23,2 prosenttiin vuonna 2024, mikä on 0,6 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2023, mutta osuus on edelleen suurempi kuin koko väestössä. Kasvu oli suurinta (yli 5 prosenttiyksikköä) Italiassa ja Maltassa sekä Kroatiassa (aikasarjan katkoksen jälkeen), kun taas lasku oli suurinta (yli 9 prosenttiyksikköä) Tanskassa ja Slovakiassa.

Vammaiset henkilöt ovat edelleen suuremmassa köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa kuin muu väestö. Vuonna 2024 heidän köyhyys- tai syrjäytymisriskiasteensa oli EU:ssa 28,7 prosenttia (kolmessa vuodessa ei tapahtunut muutosta), mikä on 10,8 prosenttiyksikköä korkeampi kuin muun väestön. Vaikeavammaisten henkilöiden osalta osuus on vielä suurempi eli 36,2 prosenttia ja kasvussa. Viidessä maassa ero vammaisten ja vammattomien välillä oli yli 20 prosenttiyksikköä vuonna 2024[269]. Työikäisillä vammaisilla henkilöillä on suurempi köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen riski (34,5 prosenttia) kuin muilla ikäryhmillä ja vammaisilla naisilla (29,4 prosenttia) suurempi kuin miehillä (27,8 prosenttia). Vammaisten henkilöiden osallistavan koulutuksen ja työllistymisen tukeminen sekä henkilökohtaisen avun ja tukipalvelujen tarjoaminen ovat olennaisen tärkeitä vammaisten henkilöiden köyhyys- tai syrjäytymisriskin vähentämiseksi.

---

267 Tämä köyhyyskuilua koskeva indikaattori (eli pienituloisten mediaanitulojen etäisyys pienituloisuusrajasta) lasketaan köyhyysriskirajan alapuolella olevien henkilöiden käytettävissä olevien ekvivalenttien mediaanitulojen ja köyhyysriskirajan välisenä erotuksena ilmaistuna prosentteina köyhyysriskirajasta. Raja on asetettu 60 prosenttiin tietyn maan (eikä koko EU:n) kaikkien asukkaiden kansallisista käytettävissä olevista ekvivalenteista mediaanituloista.

268 Eurostat [ilc_li12]. Ks. kaavio 2.4.11, vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien köyhyysaste.

269 Erot olivat suuria Liettuassa, Kroatiassa, Latviassa, Virossa ja Unkarissa, joissa kaikissa riskiaste oli suuri, samoin kuin Bulgariassa ja Romaniassa.

Vaikka EU:n ulkopuolella syntyneiden köyhyys- tai syrjäytymisriski pieneni edelleen hieman, se oli edelleen paljon suurempi kuin EU:ssa syntyneiden. EU:n ulkopuolella syntyneiden köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste oli kaikissa jäsenvaltioissa korkeampi kuin syntyperäisten ja keskimäärin yli kaksinkertainen (38,2 prosenttia v. 18 prosenttia). Ero oli suurin Romaniassa, Itävallassa, Espanjassa, Belgiassa ja Ruotsissa (kaikissa yli 23 prosenttiyksikköä)[270]. Nämä erot kuvastavat suurelta osin tämän ryhmän epäsuotuisaa työllisyystilannetta (ks. pilaria käsittelevä tekstilaatikko 5 jaksossa 2.2.1).

Merkittävään määrään romaneja kohdistuu edelleen muita suurempi köyhyys- tai syrjäytymisriski EU:ssa. Tuoreimpien kyselytietojen mukaan keskimäärin 70 prosenttia kyselyn kohteena olleiden maiden[271] romaneista oli köyhyysvaarassa vuonna 2024, eikä vuosina 2016–2024 ole tapahtunut edistystä. Keskimäärin 77 prosenttia romanilapsista (alle 18-vuotiaista) asui köyhyysvaarassa olevissa kotitalouksissa. Lisäksi koko väestöön verrattuna suurempi osuus romaneista (37 prosenttia) kohtasi vakavaa aineellista puutetta, erityisesti nuoremmassa ja vanhemmassa ikäryhmässä. Romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskevassa EU:n strategiakehyksessä 2020–2030 kehotetaan jäsenvaltioita vähentämään romanien ja koko väestön välistä köyhyyseroa, myös lasten osalta, vähintään puolella ja varmistamaan, että suurin osa romaneista pääsee köyhyydestä vuoteen 2030 mennessä[272]. Romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskevassa neuvoston suosituksessa jäsenvaltiot sitoutuivat vähentämään romanien erittäin korkeaa köyhyysriskiastetta sekä aineellista ja sosiaalista puutetta[273]. Uudistettujen romaneja koskevien kansallisten strategiakehysten arvioinnissa jäsenvaltioita kehotetaan puuttumaan havaittuihin parannuskohteisiin sekä uudistamaan ja muuttamaan kehyksiään, muun muassa nostamalla niiden tavoitetasoa[274]. Neuvoston päätelmissä[275] toimenpiteistä, joilla varmistetaan romaneille yhtäläiset mahdollisuudet asianmukaiseen ja eriytymättömään asumiseen ja puututaan eriytyneisiin asuinalueisiin, kehotetaan jäsenvaltioita yksilöimään ja käyttämään kaikkea tähän tarkoitukseen käytettävissä olevaa rahoitusta.

---

270 Eurostatin indikaattori [ilc_peps06n], jossa verrataan EU:n ulkopuolella syntyneitä henkilöitä raportoivassa maassa syntyneisiin; 18-vuotiaat ja sitä vanhemmat. Tietojen heikko luotettavuus: RO.

271 Ks. EU:n perusoikeusvirasto, Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024. Vastaava arvo oli 80 prosenttia sekä vuonna 2016 että vuosina 2021–2019 eri maissa (ks. kaavio 4 asiaa koskevan raportin sivulla 30). Vuonna 2024 kysely toteutettiin seuraavissa maissa: BG, CZ, EL, ES, FR, HU, IE, IT, PT, RO.

272 Ks. The new EU Roma strategic framework for equality, inclusion and participation (full package).

273 Ks. EUVL C 93, 19.3.2021, s. 1.

274 Arviointi: COM/2023/7 final koko paketissa.

275 Neuvoston päätelmät toimenpiteistä, joilla varmistetaan romaneille yhtäläiset mahdollisuudet asianmukaiseen ja eriytymättömään asumiseen ja puututaan eriytyneisiin asuinalueisiin.

Kaavio 2.4.6 Väestön kyvyttömyyttä pitää koti riittävän lämpimänä kuvaava indikaattori laski EU:ssa vuonna 2024 edellisvuoteen verrattuna ja vaihteli merkittävästi jäsenvaltioiden välillä

Henkilöt, jotka eivät pysty pitämään kotiaan riittävän lämpimänä, kokonaisväestö ja köyhyysvaarassa oleva väestö, 2023 ja 2024 (%)

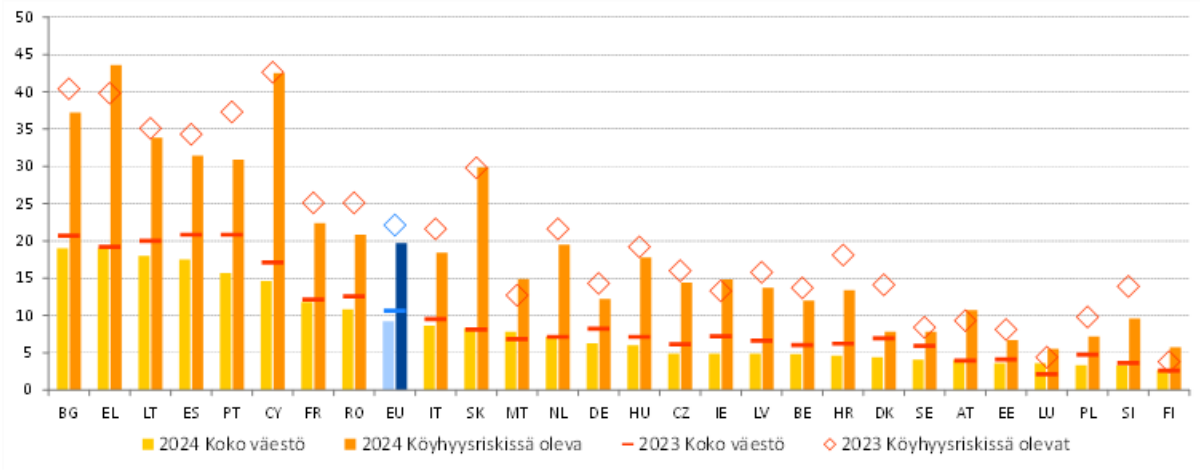

Huomautukset: Alustavat tiedot: LT vuonna 2024 ja katkos aikasarjassa: LT vuonna 2023.
Lähde: Eurostat [ilc_mdes01], EU-SILC.

Energiaköyhyyden pääindikaattori – kyvyttömyys pitää koti riittävän lämpimänä – laski EU:ssa vuonna 2024 ensimmäistä kertaa vuoden 2021 jälkeen, mutta se on edelleen huomattavasti korkeampi köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten osalta. Niiden ihmisten osuus, jotka eivät pysty pitämään kotiaan riittävän lämpimänä, laski unionissa 9,2 prosenttiin vuonna 2024, kun se edellisvuonna oli 10,6 prosenttia. Vuoden 2024 lasku on ensimmäinen kahden peräkkäisen kasvuvuoden jälkeen. Se on tulosta kaasun ja sähkön vähittäishintojen laskusta sekä EU-maissa toteutettujen energiatehokkuustoimenpiteiden ja muiden tukitoimenpiteiden yhdistelmästä. Vuoden 2024 taso on kuitenkin edelleen selvästi vuoden 2021 tasoa (6,9 prosenttia) korkeampi. Lisäksi ikääntyneet, yksinhuoltajat ja naiset ovat muita alttiimpia energiaköyhyydelle. Myös jäsenvaltioiden väliset erot vähenivät jonkin verran vuonna 2024 mutta vaihtelevat edelleen Suomen 2,7 prosentista Bulgarian 19,0 prosenttiin. Energiaköyhyysindikaattori laski vuonna 2024 useimmissa jäsenvaltioissa ja eniten Portugalissa (5,1 prosenttiyksikköä), Espanjassa (3,3 prosenttiyksikköä) sekä Tanskassa ja Kyproksessa (molemmissa 2,5 prosenttiyksikköä). Se kuitenkin nousi hieman Luxemburgissa (+1,5 prosenttiyksikköä), Maltassa (+1,0 prosenttiyksikköä), Slovakiassa (+0,2 prosenttiyksikköä), Itävallassa ja Suomessa (+0,1 prosenttiyksikköä), ja tilanne pysyi vakaana Alankomaissa. Köyhyysvaarassa olevien ihmisten osalta energiaköyhyys on paljon yleisempää, sillä heistä 19,7 prosenttia ei pysty pitämään kotiaan riittävän lämpimänä keskimäärin EU:ssa, kun vastaava luku muun väestön osalta on 7,1 prosenttia. Köyhyysvaarassa olevien ihmisten energiaköyhyysaste on korkein Kreikassa (43,6 prosenttia) ja alhaisin Luxemburgissa (5,5 prosenttia). Kun tarkastellaan toista energiaköyhyyden indikaattoria eli kotitalouksien maksamattomia sähkö-, kaasu- ja vesilaskuja, tiedot osoittavat, että maksamattomien laskujen taso on pysynyt vuodesta 2022 lähtien samana[276]. Lisäksi maapallon lämpötilan noustessa yhä useammilla ihmisillä Euroopassa on haasteita pitää kotinsa riittävän viileinä. Vuonna 2023 EU:n kotitalouksissa asuvista 26 prosenttia ilmoitti, etteivät he pystyneet pitämään kotiaan mukavan viileänä kesällä. Tämä osuus nousee lähes 35 prosenttiin alimman tulotason ryhmässä, ja varhaiset havainnot osoittavat, että energiaköyhyydestä talvella kärsivillä on todennäköisesti haasteita myös kesällä[277].

---

276 Eurostatin indikaattori [ilc_mdes07] EU-SILC.

277 Perustuu tulevaan JRC:n raporttiin, Koukoufikis, G. et al., *Addressing Residential Cooling Demand and Summer Energy Poverty in the EU – Towards a Cooler Future*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, JRC143288. Kesäajan energiaköyhyyden arviointia EU:ssa koskeva indikaattori on johdettu vuonna 2023 kerätyn EU-SILC-tutkimuksen lisämoduulista. Siinä indikaattorikoodilla HC070 mitataan ”kotitalouden kyvyttömyyttä pitää asuntoaan mukavan viileänä kesällä riittämättömien jäähdytysjärjestelmien tai heikon lämpöeristyksen vuoksi”.

Liikenneköyhyys vaihteli suuresti jäsenvaltioiden välillä. Liikenneköyhyyden kolme ulottuvuutta ovat kohtuuhintaisuus, saavutettavuus ja saatavuus[278] sekä monialaisena ulottuvuutena riittävyys. Yksityisliikenteen kohtuuhintaisuus (mitattuna niiden ihmisten osuudella, joilla ei ole varaa yksityisautoon) pysyi vakaana EU:ssa: se oli 5,6 prosenttia vuosina 2023 ja 2024 laskettuaan vuosien 2015–2021 välillä tasaisesti 7,9 prosentista 5,7 prosenttiin[279]. Se vaihtelee merkittävästi jäsenvaltioiden välillä Maltan 1,8 prosentista Romanian 15,6 prosenttiin. Julkisen liikenteen saatavuus on edelleen haaste erityisesti maaseutualueilla. Tätä taustaa vasten yksityisautot ovat edelleen hallitseva matkustajaliikennemuoto EU:ssa, ja niiden osuus matkustajakilometreistä oli 83,1 prosenttia vuonna 2023[280].

---

278 Sosiaalista ilmastorahastoa koskevan asetuksen määritelmän mukaan liikenneköyhyydellä tarkoitetaan henkilöiden ja kotitalouksien kyvyttömyyttä tai vaikeutta kattaa yksityisen tai julkisen liikenteen kustannukset tai keskeisten sosioekonomisten palvelujen ja toimintojen saavuttamiseksi tarvittavan liikenteen puuttumista tai rajallista saatavuutta ottaen huomioon kansallinen ja alueellinen tilanne – ks. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/955, annettu 10 päivänä toukokuuta 2023, sosiaalisen ilmastorahaston perustamisesta. Asian moniulotteisuuden ja tietojen vähäisyyden vuoksi ei voida määrittää yhdenmukaista suuntausta kaikkien ulottuvuuksien osalta, ja EU:n tasolla kehitetään parhaillaan indikaattoreita kaikkia kolmea ulottuvuutta varten. Ks. Transport poverty: definitions, indicators, determinants, and mitigation strategies - Final Report.Euroopan komissio, marraskuu 2024.

279 Eurostatin indikaattori [ilc_mddu05]. Kyseessä on ainoa liikenneköyhyyden indikaattori, jota päivitetään vuosittain EU:n tasolla.

280 Eurostatin indikaattori [tran_hv_psmod].

Kaavio 2.4.7: Tuloerot vähenivät edelleen hieman EU:ssa keskimäärin vuonna 2024, mutta on merkkejä siitä, että jäsenvaltiot ovat loittonemassa toisistaan

Tuloviidennesten tulo-osuus (S80/S20), vuoden 2024 tasot ja muutokset edellisvuoteen nähden (sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

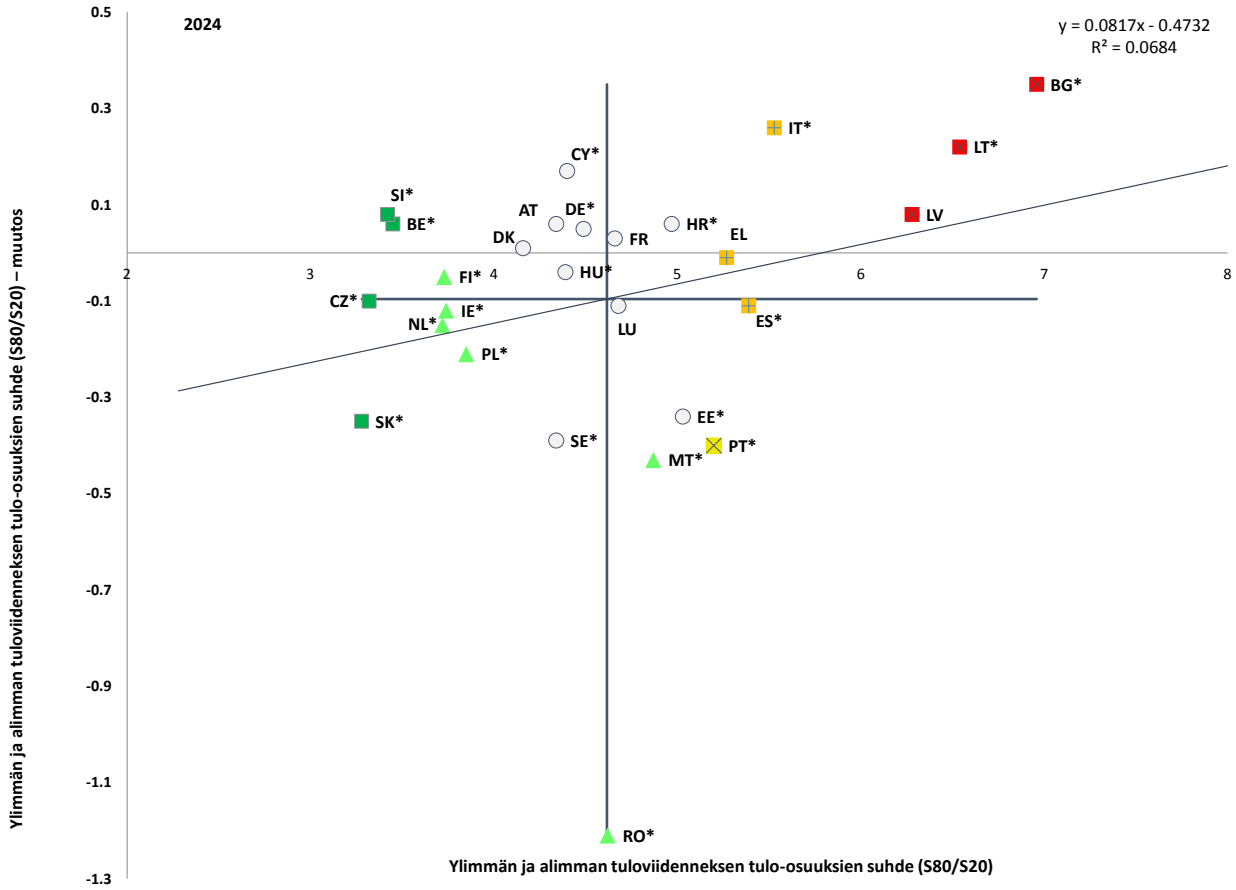

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Katkos aikasarjassa: HR ja alustavat tiedot: LT. Tilastollisesti merkittävät muutokset on merkitty asteriskilla (*).
Lähde: Eurostat [tessi180], EU-SILC.

Tuloerot vähenivät edelleen hieman EU:ssa keskimäärin vuonna 2024, mutta on merkkejä siitä, että jäsenvaltiot ovat loittonemassa toisistaan, mikä johtuu pääasiassa jäsenvaltioista, joissa on suuret tuloerot. Tuloerot, joita mitataan ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhteena (S80/S20), vähenivät hieman EU:ssa: vuonna 2023 suhde oli 4,72 (perustuu vuoden 2022 tuloihin) ja vuonna 2024 se oli 4,66 (vuoden 2023 tulojen perusteella). Jäsenvaltioiden välillä on kuitenkin suuria eroja. ”Kriittisessä tilanteessa” olivat Bulgaria, Liettua ja Latvia, joissa tuloerot ovat unionin suurimpia ja kasvoivat edelleen vuonna 2024 (ks. kaavio 2.4.7). ”Seurattavia” ovat kolme maata, joissa tuloerot ovat suhteellisen suuret (Italiassa tapahtuneen kasvun ja Kreikassa ja Espanjassa tapahtuneen laskun jälkeen). Tuloerot pienenivät selvästi eniten Romaniassa (–1,2) ja ovat nyt EU:n keskiarvoa vastaavalla tasolla. ”Parhaiten suoriutuvia” olivat vuonna 2024 Belgia, Slovenia, Tšekki ja Slovakia. Kaiken kaikkiaan EU:ssa on havaittavissa erilaisia suuntauksia. Yhtäältä joissakin jäsenvaltioissa, joissa tuloerot ovat suuria, tilanne heikkeni edelleen. Toisaalta joissakin jäsenvaltioissa, joissa erot ovat pieniä, ne supistuivat edelleen. Tämä viittaa jäsenvaltioiden loittonemiseen toisistaan. Tuloerot ovat erilaisia myös EU:n eri alueilla. Erot ovat suhteellisen suuria maiden sisällä esimerkiksi Italiassa, Romaniassa, Unkarissa ja Belgiassa (ks. kaavio 4 liitteessä 5). Eurostatin alustavien arvioiden mukaan tuloerojen odotetaan kehittyvän vakaasti kaikissa maissa tulovuonna 2024[281].

[281] Ks. Eurostat, Flash estimates of income inequalities and poverty indicators for 2024 (FE 2024), Experimental results. Versio 1 – kesäkuu 2025.

Pidemmällä aikavälillä tuloerot ovat pienentyneet kymmenen viime vuoden aikana, joskin vaihtelua on ollut. Tuloerot (mitattuna S80/S20-indikaattorilla) kasvoivat 2010-luvulla jyrkästi EU:ssa W-taantuman aikana ja pienenivät sitten talous- ja finanssikriisiä edeltävälle tasolle ja edelleen hieman viime vuosina (ks. kaavio 2.4.8). Tuloerot tulojakauman alapäässä (S50/S20) olivat vuonna 2024 mennessä palanneet suunnilleen finanssikriisiä edeltäneelle tasolle, kun taas tulojakauman yläpäässä (S80/S50) tuloerot olivat hieman aiempia tasoja alemmat. Tämä korostaa nopeiden ja tehokkaiden politiikkatoimien vaikutusta EU:ssa viime vuosina, erityisesti kun verrataan covid-19-pandemian jälkeistä yleistä vakautta ja vuosien 2020–2023 elinkustannusten nousua 2010-luvun alun jyrkkään nousuun. Uudistusten ja investointien tulonjakovaikutusten arviointi[282] on edelleen erityisen tärkeää, jotta voidaan ottaa huomioon niiden vaikutukset tuloeroihin ja saada etukäteen tietoa politiikan suunnittelun tueksi myös tältä kannalta.

Kaavio 2.4.8: Tuloerot EU:ssa ovat vaihdelleet viimeisten 15 vuoden aikana mutta pienentyneet useimmissa jäsenvaltioissa vuoden 2015 jälkeen

Tuloviidennesten tulo-osuuksien suhteet S80/S20, S80/S50 ja S50/S20 (2010–2024, tulovuodet 2009–2023)

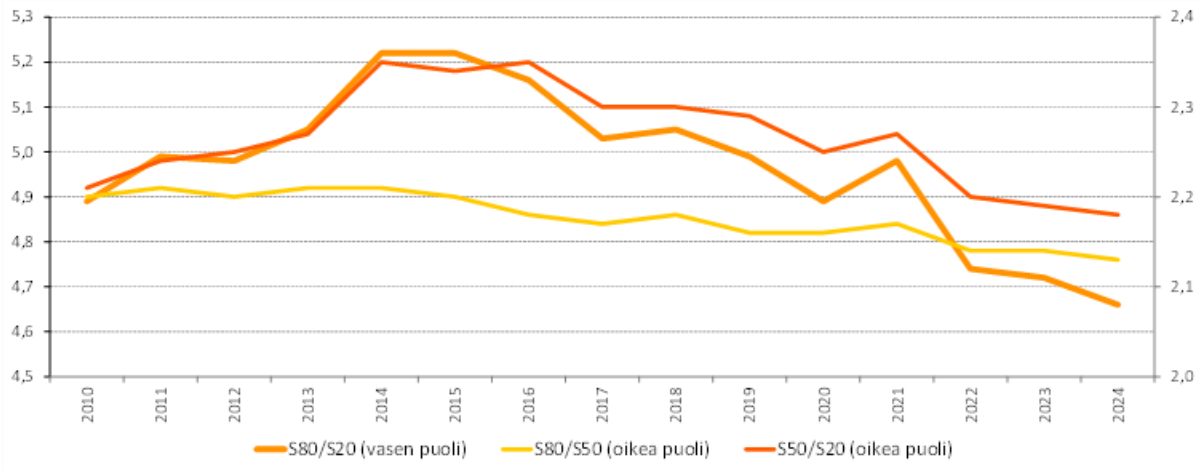

Huomautus: Arvioidut tiedot S80/S20-suhteesta vuosina 2014–2018.
Lähde: Eurostat [tessi180], [ilc_di11d], [ilc_di11e], EU-SILC.

[282] Ks. Komission tiedonanto ”Jäsenvaltioiden politiikkojen jakaumavaikutusten parempi arviointi” (COM(2022) 494 final).

Sosiaaliturvaetuuksiin liittyvät menot kasvoivat reaalisesti vuonna 2024 kaikissa jäsenvaltioissa, mutta maiden ja etuusryhmien välillä on edelleen suuria eroja. Osuus suhteessa BKT:hen kasvoi EU:ssa vuosien 2023 ja 2024 välillä 26,7 prosentista 27,3 prosenttiin mutta pysyi selvästi covid-19-kriisin aikaisen noin 30 prosentin huipputason alapuolella[283]. Viime vuosikymmenen aikana havaittu jäsenvaltioiden välinen lähentyminen hidastui jonkin verran, koska osuus suhteessa BKT:hen kasvoi maltillisesti lähes kaikissa jäsenvaltioissa[284]. Tämän seurauksena jäsenvaltioiden väliset erot pysyivät suurina: kuudessa maassa osuus oli yli 28 prosenttia ja kuudessa alle 18 prosenttia[285]. Sosiaaliturvaetuusmenot kasvoivat EU:ssa 6,9 prosenttia vuonna 2024 nimellisesti ja 3,8 prosenttia reaalisesti. Kasvu oli voimakkainta viime vuosikymmenen aikana lukuun ottamatta vuotta 2020, jolloin covid-19-kriisi edellytti massiivista tukea. Reaaliset muutokset olivat myönteisiä kaikissa jäsenvaltioissa. Ne vaihtelivat neljän jäsenvaltion yli 10 prosentin kasvusta kolmen jäsenvaltion noin yhden prosentin kasvuun[286]. EU:n tasolla reaalikasvua tapahtui vuonna 2024 lähes kaikissa etuusryhmissä, ja eniten menot kasvoivat työttömyysetuuksien (+6,4 prosenttia) ja perhe-/lapsietuuksien (+4,6 prosenttia) osalta ja niiden jälkeen sairaus- ja terveydenhuoltoetuuksien (+4,1 prosenttia) sekä vanhuus- ja perhe-eläke-etuuksien (+4,0 prosenttia) osalta. Ainoa etuusryhmä, jossa tapahtui reaalista vähenemistä, olivat sosiaaliseen syrjäytymiseen liittyvät etuudet (–7,3 prosenttia).

Vanhuus- ja perhe-eläke-etuudet muodostavat edelleen lähes puolet kaikista sosiaaliturvaetuuksien menoista EU:ssa. Niiden osuus oli 47,0 prosenttia, ja seuraavina tulivat terveydenhuolto ja sairausetuudet (29,7 prosenttia), perhe-/lapsietuudet (8,7 prosenttia), työkyvyttömyysetuudet (7,0 prosenttia), työttömyysetuudet (4,0 prosenttia) ja asumisetuudet (1,4 prosenttia), joiden kaikkien osuus pysyi vakaana viime vuoteen verrattuna. Sosiaaliseen syrjäytymiseen liittyviin etuuksiin käytettyjen menojen osuus pieneni 2,2 prosenttiin vuonna 2024 (2,5 prosenttia vuonna 2023).

---

283 Eurostat, Social protection benefits expenditures (*spr_exp_func*, tiedot poimittu 28.10.2025). Vuoden 2024 tiedot ovat arvioita, jotka kattavat kaikki jäsenvaltiot. Alustavat tiedot: EE.

284 Vuosina 2023–2024 sosiaaliturvaetuusmenojen osuus prosentteina BKT:stä pieneni vain Tanskassa ja Kreikassa, kun taas Ruotsissa se pysyi vakaana ja kasvoi kaikissa muissa 24 jäsenvaltiossa.

285 Osuus yli 28 prosenttia: FI, FR, AT, DE, BE ja IT ja alle 18 prosenttia: EE, RO, LT, HU, MT ja IE.

286 Kasvu yli 10 prosenttia: EE, HR, PL ja SK ja noin 1 prosentti: HU, EL ja SE.

Viime vuosien parannuksista huolimatta käytännössä missään jäsenvaltiossa vähimmäistoimeentulotuki ei yleensä riitä nostamaan ihmisiä pois köyhyydestä. Vähimmäistoimeentulojärjestelmät toimivat viimesijaisena sosiaalisena turvaverkkona[287]. Yhden aikuisen kotitaloudessa tuen taso oli anteliain Alankomaissa, jossa se lähes saavuttaa köyhyysriskirajan (60 prosenttia kotitalouden käytettävissä olevasta ekvivalentista mediaanitulosta). Matalin se oli Italiassa, Unkarissa ja Romaniassa, joissa se on noin tai alle 10 prosenttia mediaanitulosta (ks. kaavio 2.4.9)[288]. Vuoteen 2023 verrattuna tuen riittävyys on parantunut Portugalissa (+18 prosenttiyksikköä), Bulgariassa (+10 prosenttiyksikköä), Romaniassa (+4 prosenttiyksikköä) ja Slovakiassa (+2 prosenttiyksikköä) ja heikentynyt muissa maissa. Kahdesta aikuisesta ja kahdesta lapsesta koostuvissa kotitalouksissa tuen riittävyys on yleensä sama tai parempi kuin yhden aikuisen kotitaloudessa, mikä johtuu pääasiassa perhe-etuuksien merkittävämmästä roolista. Tämäntyyppiselle kotitaloudelle annettavan tuen taso riittää poistamaan perheen köyhyydestä edelleen ainoastaan Liettuassa[289]. Lisäksi kaikissa jäsenvaltioissa nettotulot, jotka kokopäiväisesti työskentelevä henkilö ansaitsee vähimmäispalkalla (tai vastaavalla matalalla palkalla niissä maissa, joissa ei ole lakisääteistä vähimmäispalkkaa), ovat järjestelmällisesti suuremmat kuin sosiaaliavustuksen kautta saatu tulotuki, kun he ovat työttöminä.

---

287 Neuvoston suositus riittävästä vähimmäistoimeentulosta aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi (2023/C 41/01).

288 Tuen riittävyyttä voidaan arvioida vertaamalla pelkästään vähimmäistulosta riippuvaisten kotitalouksien (joilla ei ole ansiotuloja) käytettävissä olevia tuloja köyhyysriskirajaan. Vähimmäistoimeentuloetuuksien lisäksi kotitalouksilla voi olla oikeus asumis- ja perhe-etuuksiin.

289 Kahdesta aikuisesta ja kahdesta alle 14-vuotiaasta lapsesta koostuvissa kotitalouksissa riittävyys parani vuoteen 2023 verrattuna Slovakiassa (+6 prosenttiyksikköä), Bulgariassa (+6 prosenttiyksikköä), Portugalissa (+4 prosenttiyksikköä), Romaniassa (+2 prosenttiyksikköä), Alankomaissa (+1 prosenttiyksikkö) ja Puolassa (+1 prosenttiyksikkö) ja heikkeni muissa maissa.

Kaavio 2.4.9: Toimeentulotuen riittävyys vähimmäistuloja saavissa työttömissä kotitalouksissa on edelleen suhteellisen heikko

Sosiaaliavustusta saavien kotitalouksien (yksinasuva sekä kaksi aikuista ja kaksi alle 14-vuotiasta) käytettävissä olevat ekvivalentit nettotulot prosentteina käytettävissä olevasta ekvivalentista mediaanitulosta, 2024 (%)

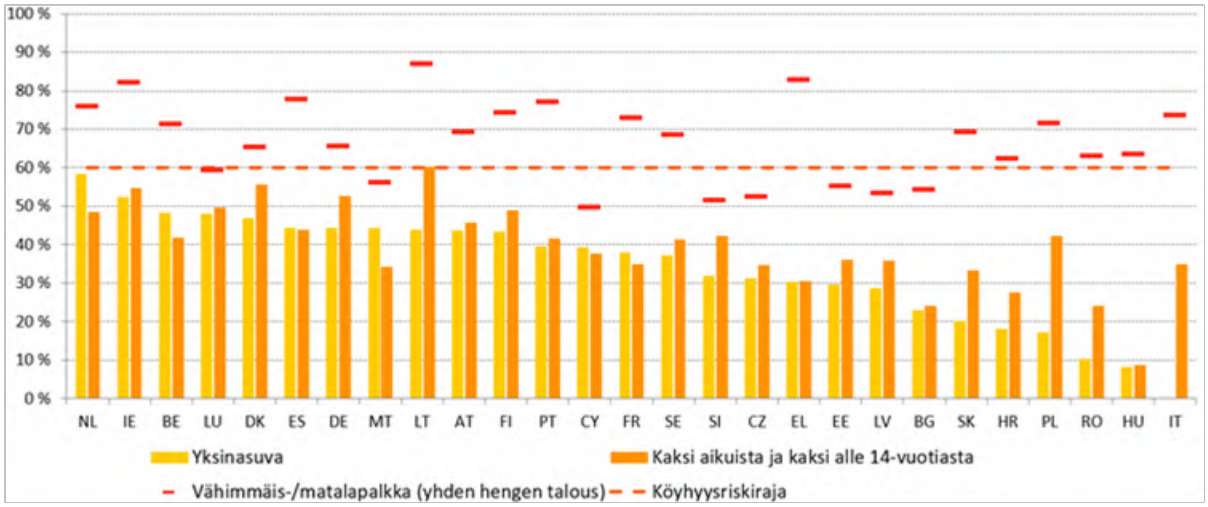

Huomautus: Kotitalouden aikuiset jäsenet eivät ole työssä eivätkä saa työttömyysetuuksia. Nettotulot, mukaan lukien sosiaaliavustukset, perhe- ja asumisetuudet verojen ja sosiaaliturvamaksujen jälkeen. Lakisääteisellä vähimmäispalkalla kokopäiväisesti työskentelevän yksinasuvan henkilön nettotulot (tai 50 prosenttia keskipalkasta maissa, joissa ei ole lakisääteistä vähimmäispalkkaa: DK, IT, AT, FI ja SE).

Lähde: OECD:n vero- ja etuusmallin (malliversio 2.6.3) ja Eurostatin [ilc_di03] (EU-SILC) tietoihin perustuvat omat laskelmat.

Kaavio 2.4.10: Vajaatyöllisten tai työttömien kotitalouksien köyhyysriski on edelleen suuri

Vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien köyhyysriskiaste (%)

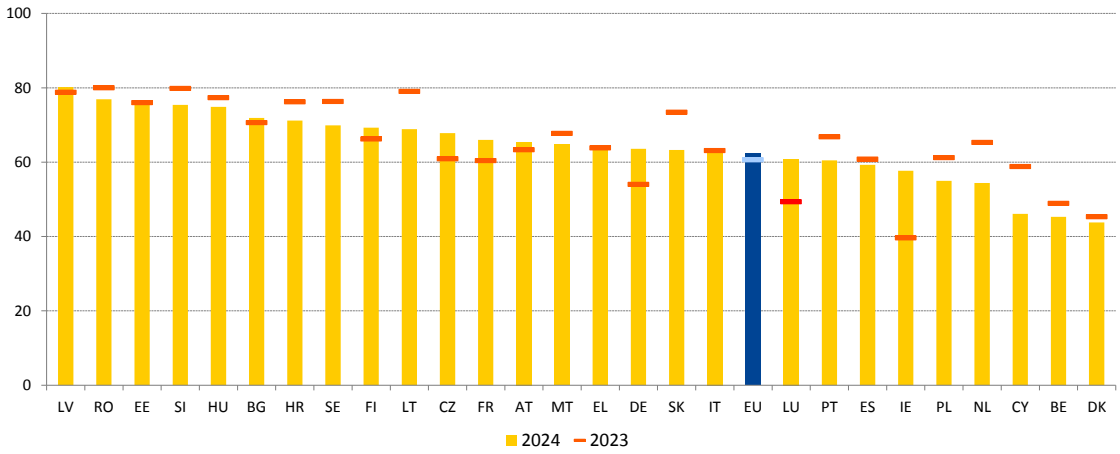

Huomautus: Katkos aikasarjassa vuosina 2024 ja 2023: HR. Alustavat tiedot vuonna 2024: LT. Vajaatyölliset tai työttömät kotitaloudet [joissa työssäkäyntiaste on erittäin alhainen] ovat kotitalouksia, joissa työikäiset henkilöt työskentelivät edellisenä vuonna enintään 20 prosenttia mahdollisesta kokonaistyöajastaan.

Lähde: Eurostat [ilc_li06], EU SILC.

Työttömyys on edelleen tärkein köyhyysriskien aiheuttaja, eivätkä sosiaalietuudet tavoita kaikkia apua tarvitsevia kotitalouksia keskimäärin EU:ssa. Vuonna 2024 vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa (eli kotitalouksissa, jotka työskentelivät enintään 20 prosenttia potentiaalisesta kokonaistyöajastaan) asuvista 62,4 prosenttia oli köyhyysvaarassa (ks. kaavio 2.4.10). Osuus kasvoi 1,8 prosenttiyksikköä edellisvuoteen nähden, mutta jäsenvaltioiden välillä on edelleen merkittäviä eroja. Vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien köyhyysriskiaste vaihteli Latvian 80,2 prosentista (+1,4 prosenttiyksikköä vuodesta 2023) Tanskan 43,8 prosenttiin (–1,5 prosenttiyksikköä vuodesta 2023). Vuonna 2024 sosiaalietuuksia saavissa vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien köyhyysvaarassa olevien ihmisten osuus pysyi 83,1 prosentissa EU:ssa, kun se edellisvuonna oli 83,3 prosenttia (ks. kaavio 2.4.11)[290]. Jäsenvaltioiden välillä on merkittäviä eroja: osuus Irlannissa ja Ranskassa on (lähes) 100 prosenttia mutta Kyproksessa 60 prosenttia.

Kaavio 2.4.11: Sosiaalietuuksia saavissa vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien köyhyysvaarassa olevien ihmisten osuus vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioittain

Köyhyysvaarassa olevien 18–64-vuotiaiden ja vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien etuudensaajien osuus (%)

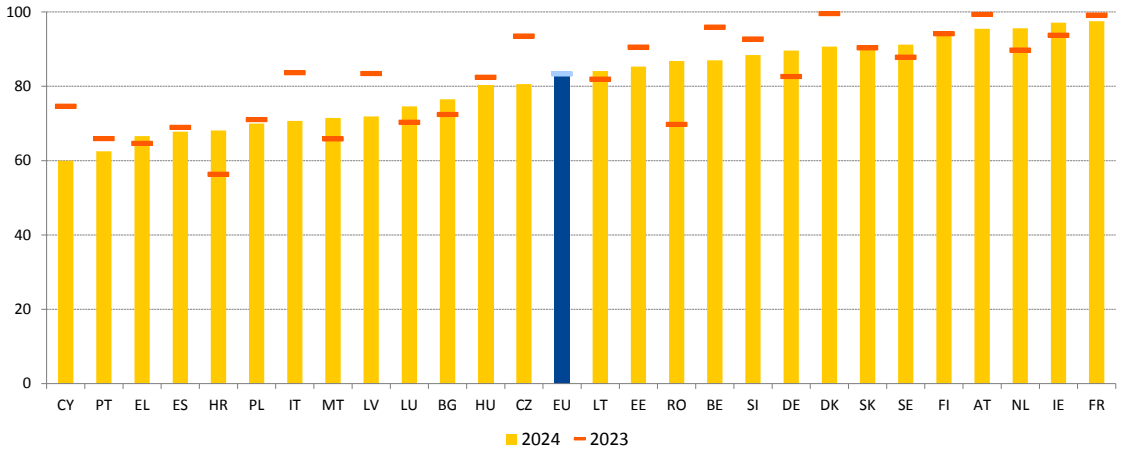

Huomautus: Alustavat tiedot vuonna 2024: LT.
Lähde: Eurostat [ilc_li70], EU SILC.

290 Tähän sisältyvät kaikenlaiset sosiaalietuudet eivätkä pelkästään vähimmäistoimeentulojärjestelmät.

Sosiaalisten tulonsiirtojen (eläkkeitä lukuun ottamatta) vaikutus köyhyyden vähentämiseen heikkeni hieman EU:ssa vuonna 2024 ja joissakin jäsenvaltioissa tapahtui suurta heikkenemistä. Vaikutus heikkeni (0,5 prosenttiyksikköä) 34,2 prosenttiin unionissa, mikä vastaa reaalimenojen supistumista vuonna 2023. Tähän vaikutti suurelta osin voimakas heikkeneminen Saksassa, Irlannissa, Liettuassa ja Ranskassa (ks. kaavio 2.4.12)[291]. Vuonna 2024 (vuoden 2023 tulojen perusteella) ”kriittisessä tilanteessa” olivat Kreikka, Latvia, Kroatia ja Portugali, joissa sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutukset köyhyyden vähentämiseen olivat hyvin pienet (16,6–22,4 prosenttia). Seitsemän jäsenvaltion tilanne oli ”seurattava”. Näistä vaikutukset vähenivät Saksassa, Liettuassa, Unkarissa ja Luxemburgissa ja paranivat Espanjassa ja Maltassa, mutta niissä kaikissa yhdessä Bulgarian kanssa (Saksaa lukuun ottamatta) vaikutus oli suhteellisen vähäinen. ”Parhaiten suoriutuvia” olivat sitä vastoin Belgia, Tanska ja Suomi (köyhyyttä vähentävä vaikutus yli 45 prosenttia). Erot sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutuksessa köyhyyden vähentämiseen olivat suuria myös alueiden välillä, myös maiden sisällä, erityisesti Belgiassa, Saksassa, Ruotsissa, Italiassa, Unkarissa, Slovakiassa ja Puolassa (ks. kaavio 9 liitteessä 5) sekä syrjäisimmillä alueilla. Tulonsiirtojen vaikutus köyhyyden vähentämiseen oli EU:ssa naisten osalta (33,7 prosenttia) pienempi kuin miesten osalta (34,6 prosenttia). Sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutus lasten köyhyysriskiin pysyi suurin piirtein ennallaan EU:ssa vuonna 2024 (41,4 prosenttia vuonna 2023 ja 41,9 prosenttia vuonna 2024). Vaikutus pieneni 15 jäsenvaltiossa (jopa –11,1 prosenttiyksikköä Liettuassa, –5,5 prosenttiyksikköä Saksassa ja –4,8 prosenttiyksikköä Luxemburgissa) ja kasvoi muissa jäsenvaltioissa (jopa 12,3 prosenttiyksikköä Unkarissa, 8,7 prosenttiyksikköä Puolassa ja 7,7 prosenttiyksikköä Virossa)[292].

---

[291] Arvo on edelleen korkeampi kuin ennen covid-19-pandemiaa. Saksaa koskevaa muutosta on tulkittava varovaisesti, sillä kansallista kyselylomaketta tarkistettiin työttömyysetuuksia koskevan kysymyksen osalta kyseisen etuuden kansalliseen oikeusperustaan tehtyjen muutosten vuoksi.

[292] Tämä perustuu sosiaalisen suojelun komitean indikaattorityöryhmän perustamaan vertailukehykseen Benchmarking framework on childcare and support to children. Indikaattori voidaan laskea lasten köyhyysriskiasteesta tulonsiirtojen jälkeen ja ennen niitä (eläkkeitä lukuun ottamatta). Analyysissä ei oteta huomioon luontoismuotoisia sosiaalisia tulonsiirtoja, kuten maksutonta varhaiskasvatusta, koulutusta ja terveydenhuoltoa.

Kaavio 2.4.12: Sosiaalisten tulonsiirtojen (eläkkeitä lukuun ottamatta) vaikutus köyhyyden vähentämiseen heikkeni voimakkaasti joissakin jäsenvaltioissa

Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen, vuoden 2024 tasot ja muutos edellisvuoteen nähden (%, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

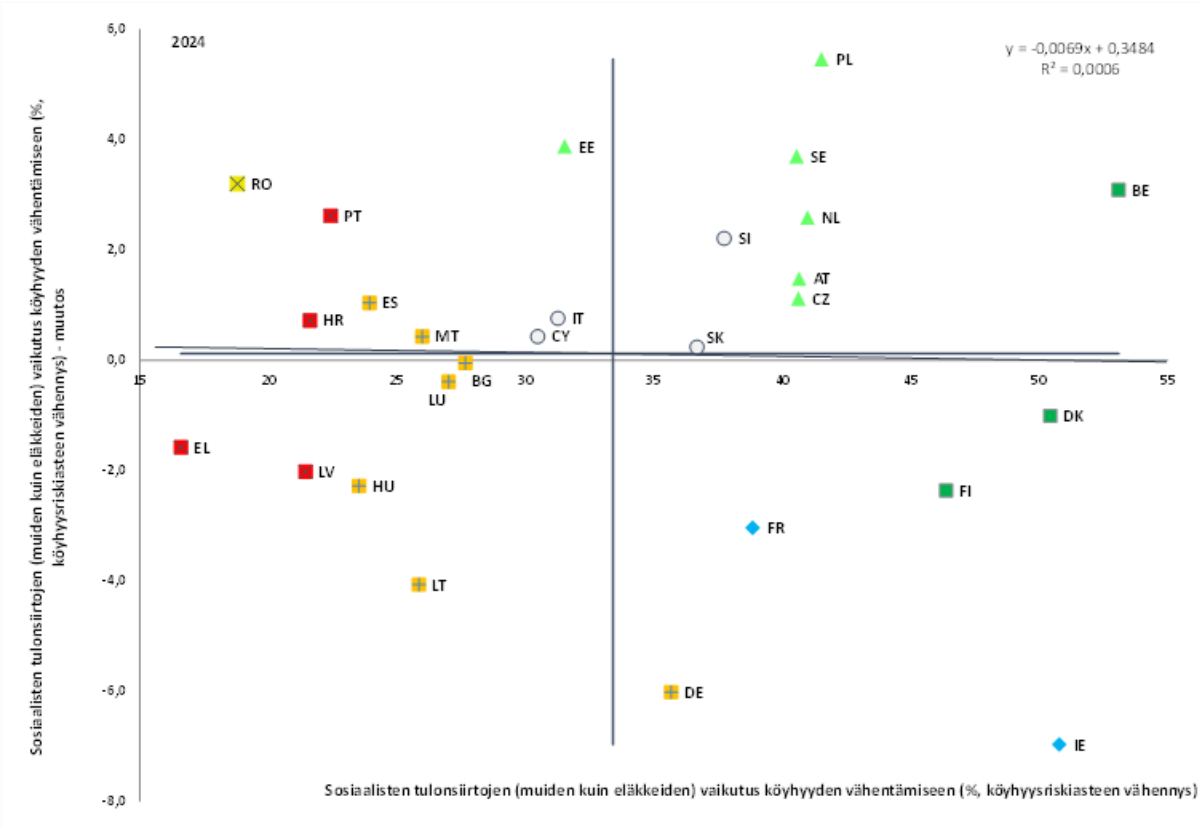

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Katkos aikasarjassa: HR. Alustavat tiedot: LT.

Lähde: Eurostat [tespm050], EU-SILC

Epätyypillisissä työsuhteissa olevien sosiaalinen tilanne on edelleen epäsuotuisampi kuin muiden työntekijöiden, vaikka sosiaaliturvaetuudet vähentävät todennäköisemmin heidän köyhyysriskiään. Sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutus köyhyyden vähentämiseen EU:ssa vuonna 2024 (vuoden 2023 tulojen perusteella) oli epätyypillisissä työsuhteissa olevien työntekijöiden osalta huomattavasti suurempi kuin keskivertotyöntekijän (11,8 prosenttia)[293]. Vaikutus oli 22,8 prosenttia määräaikaisissa työsuhteissa olevien ja 22,9 prosenttia osa-aikaisissa työsuhteissa olevien osalta. Itsenäisten ammatinharjoittajien osalta vaikutus oli 26,6 prosenttia. Useimmissa jäsenvaltioissa heidän tuloköyhyytensä oli kuitenkin edelleen suurempaa. Koko EU:ssa määräaikaisten työntekijöiden köyhyysriskiaste oli 13,4 prosenttia ja vakituisten työntekijöiden 5,2 prosenttia. Aste oli 13,8 prosenttia osa-aikaisten työntekijöiden osalta (v. 7,1 prosenttia kokoaikaisten työntekijöiden osalta) ja 20,9 prosenttia itsenäisten ammatinharjoittajien osalta (v. 6,3 prosenttia kaikkien työntekijöiden osalta)[294]. Määräaikaisten työntekijöiden tuloköyhyys oli yli 15 prosenttia kahdeksassa jäsenvaltiossa[295] ja jopa yli 25 prosenttia niistä kolmessa (Bulgaria, Tanska ja Kypros). Itsenäisten ammatinharjoittajien köyhyysaste vuonna 2024 oli noin 5 prosenttiyksikköä EU:n keskiarvoa korkeampi kuudessa jäsenvaltiossa[296], ja lähes 30 prosenttia Puolassa ja Virossa ja jopa 52,3 prosenttia Romaniassa. Epätyypillisissä työsuhteissa olevien henkilöiden sosiaalisen ja aineellisen puutteen aste oli myös korkeampi (vuonna 2024 EU:n tasolla 13,8 prosenttia määräaikaisten ja 7,6 prosenttia vakituisten työntekijöiden osalta ja 11,1 prosenttia osa-aikaisten ja 7,4 prosenttia kokoaikaisten työntekijöiden osalta).

---

293 Eurostat, erityinen tietojen poiminta EU-SILC-tilastoista, perustuu sosiaalisen suojelun saatavuutta koskevan seurantakehyksen riittävyyttä koskevan pääindikaattorin erittelyihin. Ks.: Access to social protection for workers and the self-employed. Seurantakehyksen päivitys – 2025 (ei vielä julkaistu).

294 Aineellisen ja sosiaalisen puutteen aste on kuitenkin itsenäisillä ammatinharjoittajilla (6,9 prosenttia) alhaisempi kuin palkansaajilla (8,1 prosenttia) EU:ssa vuonna 2024.

295 Nämä maat ovat BG, DK, CY, SE, HU, IT, MT ja AT.

296 Nämä maat ovat RO, PL, PT, LV, EE ja ES. Ks. Eurostat [ilc_li04], EU-SILC.

Sosiaalisten rahaetuuksien kattavuus vaihtelee suuresti jäsenvaltion sekä työntekijäryhmän ja työsuhdeaseman mukaan. Niiden ennen sosiaalisia tulonsiirtoja köyhyysvaarassa olevien työikäisten (16–64-vuotiaiden) osuus, jotka saivat sosiaalisia rahaetuuksia[297] EU:ssa vuonna 2024 (vuoden 2023 tulojen perusteella), oli lähellä covid-19-pandemiaa edeltänyttä tasoa viime vuosina tapahtuneen laskun jälkeen. Osuus oli suurempi määräaikaisessa työsuhteessa olevien työntekijöiden (38,3 prosenttia) kuin vakituisessa työsuhteessa olevien (23,3 prosenttia) keskuudessa ja suurempi osa-aikaisten työntekijöiden (30,1 prosenttia) kuin kokoaikaisten työntekijöiden (23,7 prosenttia) keskuudessa. Nämä mallit pätevät useimpiin jäsenvaltioihin. Viidessä jäsenvaltiossa (Kyproksessa, Sloveniassa, Ruotsissa, Portugalissa ja Unkarissa) määräaikaiset työntekijät saivat kuitenkin etuuksia epätodennäköisemmin kuin vakituiset työntekijät. Seitsemässä jäsenvaltiossa (Sloveniassa, Latviassa, Liettuassa, Italiassa, Portugalissa, Luxemburgissa ja Bulgariassa) osa-aikaiset työntekijät saivat etuuksia epätodennäköisemmin kuin kokoaikaiset työntekijät. Kolmessa maassa (Kreikassa, Puolassa ja Romaniassa) alle 10 prosenttia työssäkäyvistä ja (ennen sosiaalisia tulonsiirtoja) köyhyysvaarassa olevista sai sosiaalisia rahaetuuksia vuonna 2024. Ennen sosiaalisia tulonsiirtoja köyhyysvaarassa olevat itsenäiset ammatinharjoittajat saivat vähiten todennäköisesti sosiaalisia rahaetuuksia; vuonna 2024 heistä 11,5 prosenttia kuului etuuksien piiriin EU:ssa. Vuonna 2024 tämä osuus pysyi alle 5 prosentissa seitsemässä jäsenvaltiossa[298]. Köyhyysvaarassa olevista työttömistä keskimäärin vain hieman yli puolet (52,8 prosenttia) sai sosiaalietuuksia EU:ssa vuonna 2024. Viidessä jäsenvaltiossa (Belgiassa, Tanskassa, Suomessa, Saksassa ja Itävallassa) kattavuusaste oli yli 80 prosenttia, kun taas neljässä muussa jäsenvaltiossa (Puolassa, Kreikassa, Slovakiassa ja Alankomaissa) se oli paljon alhaisempi, noin 12–13 prosenttia. Työttömien köyhyysriskiaste on kasvanut kahden viime vuoden aikana lähes 3 prosenttiyksikköä: se oli 46,1 prosenttia vuonna 2022 ja 48,9 prosenttia vuonna 2024.

---

297 Eurostat, erityinen tietojen poiminta, ”tosiasiallista saatavuutta” koskeva edunsaajien osuutta osoittava indikaattori, sosiaalisen suojelun saatavuutta koskeva seurantakehys: Access to social protection for workers and the self-employed. Seurantakehyksen päivitys – 2025 (ei vielä julkaistu). Kohderyhmänä ovat ne, jotka ovat köyhyysvaarassa ennen sosiaalisia tulonsiirtoja. Indikaattoriin sisältyvät sosiaaliset rahaetuudet ovat yksilötasolla saatuja etuuksia, lukuun ottamatta eläkkeitä.

298 Nämä maat ovat PT, SI, PL, NL, CZ, RO ja EL.

Riittävän sosiaalisen suojelun saatavuus vaihtelee edelleen jäsenvaltioiden välillä, vaikka viime vuosina on tapahtunut joitakin parannuksia[299]. Virallisesta kattavuudesta[300] voidaan todeta, että keväästä 2025 alkaen 18 jäsenvaltiossa[301] oli edelleen puutteita vähintään yhden epätyypillisessä työsuhteessa olevien työntekijöiden ryhmän osalta vähintään yhdellä sosiaaliturvan alalla. Saatavuudessa oli eniten puutteita työttömyysetuuksien (17 jäsenvaltiota), sairausetuuksien (13 jäsenvaltiota) ja äitiys- ja isyysetuuksien (13 jäsenvaltiota) alalla. Ryhmiä, joihin puutteellinen kattavuus vaikuttaa, ovat harjoittelijat, epätyypillisillä työsopimuksilla kuten siviilioikeudellisilla sopimuksilla sekä lyhytaikaisilla määräaikaisilla sopimuksilla työskentelevät (esim. päivätyöläiset), työntekijät, jotka ansaitsevat alle kattavuuden edellyttämän tulorajan, kausityöntekijät ja kotitaloustyöntekijät. Lisäksi 11 jäsenvaltiossa[302] pääsy vähintään yhden sosiaaliturvan alan piiriin pohjautui vapaaehtoisuuteen ainakin yhdelle epätyypilliselle työntekijäryhmälle. Itsenäisillä ammatinharjoittajilla oli aukkoja virallisessa kattavuudessa yhdellä tai useammalla sosiaaliturvan alalla 19 jäsenvaltiossa[303], useimmiten työttömyysetuuksien (19 maata) sekä työtapaturmiin ja ammattitauteihin liittyvien etuuksien osalta (14 maata). Useimmissa tapauksissa nämä puutteet vaikuttivat kaikkiin itsenäisiin ammatinharjoittajiin, kun taas noin kolmasosassa jäsenvaltioista ne koskivat tiettyjä ryhmiä, kuten viljelijöitä, käsityöläisiä tai vapaita ammatteja. Lisäksi 15 jäsenvaltiossa itsenäisten ammatinharjoittajien vakuutusturva oli vapaaehtoista, useimmiten sairaus- ja äitiysetuuksien sekä työtapaturmiin ja ammattitauteihin liittyvien etuuksien osalta. Käytettävissä olevat kansalliset arviot viittaavat siihen, että itsenäisten ammatinharjoittajien vapaaehtoisten järjestelmien käyttöaste vaihtelee suuresti.

---

299 Ks. komission kertomus sosiaalisen suojelun saatavuutta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta koskevan neuvoston suosituksen täytäntöönpanosta (COM(2023) 43 final) sekä seurantakehys (vahvistettu vuonna) 2020 ja sen tuleva päivitys (2025).

300 Virallisella kattavuudella jonkin ryhmän osalta tarkoitetaan sitä, että tietyllä sosiaaliturvan alalla (esim. vanhuus-, sairaus-, työttömyys-, äitiysetuudet) voimassa olevan lainsäädännön tai työehtosopimuksen mukaan ryhmään kuuluvilla henkilöillä on oikeus kuulua tietyn alan kattavaan sosiaalisen suojelun järjestelmään.

301 AT, BG, CZ, DE, EL, ES, FR, HR, HU, IT, LV, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK.

302 AT, CZ, DE, DK, HU, LU, NL, PL, RO, SI, SK.

303 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, FR, IE, IT, LT, LV, NL, PL, PT, RO, SI, SK.

Asuntojen hintojen nousu on ylittänyt tulojen kasvun viime vuosikymmenen aikana, mikä on aiheuttanut painetta kohtuuhintaisuuteen. Asuntojen hintojen nousu ei sinänsä ole huolestuttavaa, jos se vastaa kotitalouksien taloudellista kapasiteettia hankkia asunto. Viime vuosikymmenen aikana asuntojen hinnat EU:ssa ovat kuitenkin nousseet 10 prosenttia nopeammin kuin keskimääräiset tulot, mikä on heikentänyt kohtuuhintaisuutta, joskin maiden välillä on suuria eroja[304]. Asuntojen hintojen suhde tuloihin kasvoi vähintään 20 prosenttia vuosina 2014–2024 Portugalissa, Alankomaissa, Unkarissa, Luxemburgissa, Irlannissa, Tšekissä ja Itävallassa. Korkojen noustessa tämän ajanjakson lopussa asuntojen kohtuuhintaisuus on heikentynyt edelleen useimmissa maissa niiden osalta, jotka tarvitsevat lainaa asunnon ostamista varten. Monissa jäsenvaltioissa pienet ja tehottomat vuokramarkkinat eivät tarjoa todellista vaihtoehtoa ostamiselle, sillä vuokrakustannukset ovat monissa pääkaupungeissa korkeat ja sosiaalisen asuntotuotannon vuokra-asuntokanta on pienentynyt viime vuosikymmeninä. Vaikka voimassa olevien vuokrasopimusten mukaiset vuokrat ovat kasvaneet huomattavasti hitaammin kuin asuntojen hinnat, uusissa sopimuksissa vuokrat ovat nousseet jyrkästi. Tilanne vaihtelee tuloryhmittäin ja ikäryhmittäin, ja vaikutukset kohdistuvat eniten pienituloisiin ja nuoriin. EU:n tasolla kaikkien asumiskustannusten osuus kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista oli keskimäärin 19,2 prosenttia mutta köyhyysvaarassa olevilla 36,9 prosenttia[305]. Nuoret joutuvat todennäköisemmin maksamaan korkeampia vuokria ensimmäistä kertaa vuokratessaan, he ansaitsevat vähemmän ja heidän luottokelpoisuutensa on heikompi.

---

304 Ks. Cousin G., Frayne C., Dias Martins V. ja B. Vasicek, *Housing in the European Union: Market Developments, Underlying Drivers, and Policies*, European Economy Discussion Paper 228, lokakuu 2025.

305 Eurostatin indikaattori [ilc_mded01], EU-SILC.

Kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivien ihmisten osuus pieneni jonkin verran EU:ssa vuonna 2024 mutta pysyi huomattavasti korkeampana köyhyydessä elävien ihmisten osalta, ja jäsenvaltioiden välillä oli huomattavia eroja. Vuonna 2024 EU:ssa sen väestön osuus, jonka asumismenorasitus on kohtuuton, supistui 8,2 prosenttiin, kun se vuonna 2023 oli 8,8 prosenttia, mutta osuudessa on merkittäviä eroja (ks. kaavio 2.4.13)[306]. Kohtuuttoman asumismenorasituksen aste oli Kreikassa EU:n korkein (28,9 prosenttia ja 0,4 prosenttiyksikön kasvu), ja maa on ”kriittisessä tilanteessa” samoin kuin Tanska (14,6 prosenttia ja 0,8 prosenttiyksikön lasku). Kuudessa jäsenvaltiossa tilanne on ”seurattava”, koska taso on edelleen suhteellisen korkea laskunkin jälkeen (Saksa ja Ruotsi) tai sen vuotuinen kasvu on ollut suurta vaikkakin tasot ovat alemmat (Portugali, Unkari, Viro ja Liettua). Kypros puolestaan oli ”parhaiten suoriutuva” (2,4 prosenttia). Kroatia (3,7 prosenttia) ja Slovenia (3,8 prosenttia) olivat ”keskimääräistä parempia” yhdessä muiden sellaisten maiden kanssa, joissa vuotuinen lasku oli suurta (Romania, Luxemburg, Bulgaria ja Alankomaat). Köyhyysvaarassa olevien kohtuuttoman asumismenorasituksen aste laski 2,1 prosenttiyksikköä vuonna 2024 eli enemmän kuin koko väestön. Se pysyi kuitenkin huomattavasti korkeampana ja oli 31,1 prosenttia verrattuna muun väestön 3,8 prosenttiin. Myös vammaisilla henkilöillä kohtuuton asumismenorasite on suhteettoman suuri (10,4 prosenttia) verrattuna vammattomiin (7,8 prosenttia). Kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivien osuus köyhyysriskissä olevassa väestössä oli vuonna 2024 suurin Kreikassa (88,9 prosenttia ja kasvua 2,6 prosenttiyksikköä) ja Tanskassa (65,6 prosenttia ja laskua 6,7 prosenttiyksikköä) ja pienin Kyproksessa (9,2 prosenttia), Romaniassa (16,3 prosenttia) ja Kroatiassa (16,8 prosenttia). Vuonna 2024 kaupungeissa asuvasta EU:n väestöstä 9,8 prosenttia asui kotitaloudessa, jossa asumismenorasitus oli kohtuuton. Maaseutualueilla vastaava osuus oli 6,3 prosenttia. Kohtuuton asumismenorasitus oli suurempi kaupungeissa kuin maaseutualueilla kaikissa jäsenvaltioissa Romaniaa, Bulgariaa, Liettuaa ja Kroatiaa lukuun ottamatta. Lisäksi kohtuuton asumismenorasitus kohdistuu EU:ssa pahemmin vuokralaisiin yksityisillä vuokramarkkinoilla (19,2 prosenttia) kuin vuokralaisiin, joilla on alennettu tai ilmainen vuokra (10 prosenttia). Osuus on 5 prosenttia sellaisten asunnonomistajien osalta, joilla on asuntolaina.

306 Ks. indikaattorin määritelmä liitteessä 2.

Kaavio 2.4.13: Kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivän väestön osuus vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioittain

Sellaisten henkilöiden osuus, jotka asuvat kotitalouksissa, joiden asumismenot ovat kohtuuttomat, vuoden 2024 tasot ja muutos edellisvuoteen nähden (%, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori)

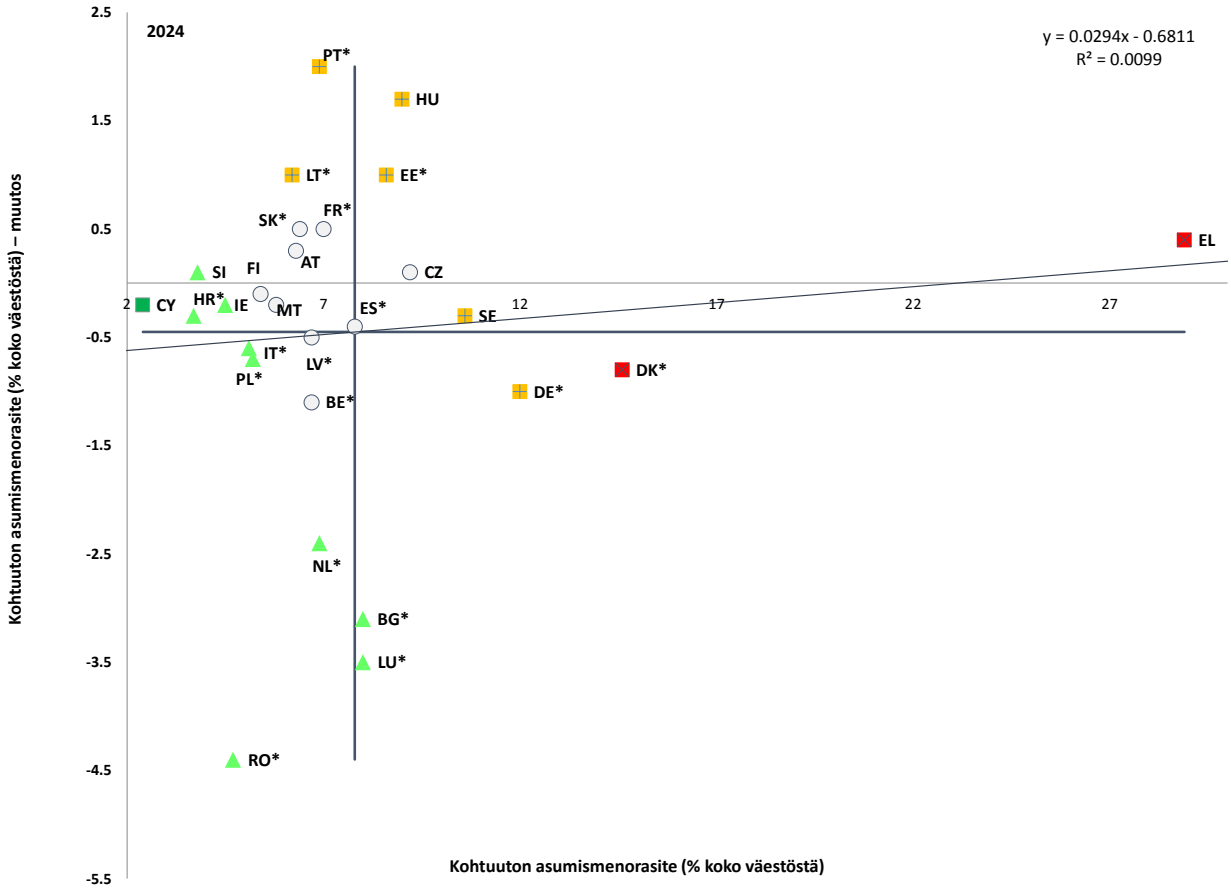

Huomautus: Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Alustavat tiedot: LT. Tilastollisesti merkittävät muutokset on merkitty asteriskilla (*).
Lähde: Eurostat [tespm140], EU-SILC.

Ahtaat ja puutteelliset asunnot vaikuttavat edelleen huomattavaan osaan EU:n väestöstä, ja sosiaalinen asuntotarjonta vaihtelee suuresti eri jäsenvaltioissa. Vuonna 2024 EU:n väestöstä 16,9 prosenttia asui ahtaasti, ja tilanne oli pysynyt suhteellisen vakaana vuoteen 2023 verrattuna[307]. Ahtaasti asuvien osuus oli yli 30 prosenttia Romaniassa (40,7 prosenttia), Latviassa (39,3 prosenttia), Bulgariassa (33,8 prosenttia), Puolassa (33,7 prosenttia) ja Kroatiassa (31,7 prosenttia). Alhaisimmat osuudet (alle 6 prosenttia) olivat sitä vastoin Kyproksessa (2,4 prosenttia), Maltassa (4,4 prosenttia), Alankomaissa (4,6 prosenttia) ja Irlannissa (5 prosenttia). Lisäksi vuonna 2023 EU:n väestöstä 15,6 prosenttia kärsi puutteellisista asuinoloista. Tällä tarkoitetaan asuntoja, joissa on vuotava katto, kosteita seiniä, lattioita tai perustuksia tai joissa on ikkunankehyksissä tai lattioissa hometta[308]. Kaikissa EU:n jäsenvaltioissa ei ole sosiaalista asuntotarjontaa. Lisäksi määritelmät ja palveluntarjoajat sekä tukikelpoisuus- ja jakomekanismit vaihtelevat (yleisin kriteeri on kuitenkin tuloperusteinen kynnysarvo). Sosiaalisen asuntokannan kokoa koskevat tiedot osoittavat, että jäsenvaltioiden välillä on suuria eroja. Monissa niistä kanta on myös pienentynyt viime vuosikymmenen aikana (ks. kaavio 2.4.14). Sosiaalisen asuntotarjonnan kannalta yleisenä haasteena on rakennus-, maanhankinta- ja rahoituskustannusten nousu[309]. Laitoksissa asuvien vammaisten aikuisten määrä lisääntyi edelleen koko EU:ssa, ja muun muassa esteettömien asumisratkaisujen puute haittasi laitoshoidosta luopumista[310].

---

307 Eurostatin indikaattori [ilc_lvho05a], EU-SILC.

308 Eurostatin indikaattori [ilc_mdho01], EU-SILC.

309 Ks. OECD, *Social Housing: A Key Part of Past and Future Housing Policy*, OECD Publishing, 2020, Pariisi.

310 Ks. Eurofound (2024), *Paths towards independent living and social inclusion in Europe*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg.

Kaavio 2.4.14 Sosiaalisen asuntotuotannon osuus koko asuntokannasta vaihtelee suuresti jäsenvaltioittain

Sosiaaliset vuokra-asunnot, % koko asuntokannasta valittuina vuosina (2010, 2022)

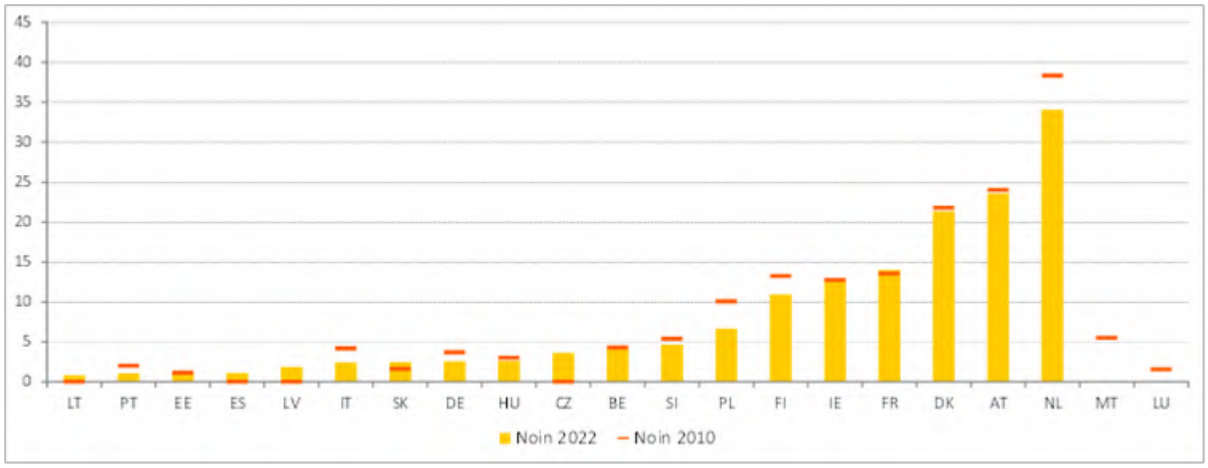

Huomautus: ”Noin 2022” viittaa vuosiin 2016–2022 ja ”noin 2010” vuosiin 2010–2013.
Lähde: OECD (2024), OECD Affordable Housing Database - indicator PH4.2. Social rental housing stock.

Asunnottomuus on kasvava sosiaalinen haaste kaikissa jäsenvaltioissa. Vaikka määritelmien ja tiedonkeruumenetelmien erot haittaavat asunnottomuuteen liittyvää maiden välistä vertailua ja kvantifiointia EU:n tasolla, kasvava suuntaus voidaan todeta useimmissa jäsenvaltioissa, myös niissä, joissa se on ollut laskeva viime vuosina. Vuonna 2024 Suomessa rekisteröitiin 3 806 asunnotonta, mikä merkitsee 11 prosentin kasvua edellisvuoteen nähden, ensimmäistä kertaa yli kymmeneen vuoteen. Vuonna 2024 Tanskassa oli 5 989 asunnotonta. Määrä kasvoi hieman eli 3 prosenttia vuoteen 2022 verrattuna, kun se oli laskenut tasaisesti vuodesta 2017 lähtien, ja 20 prosenttia ensimmäiseen, vuonna 2009 tehtyyn mittaukseen verrattuna[311].

311 Ks. Fondation pour le Logement des Défavorisés – FEANTSA: *Tenth overview of housing exclusion in Europe – 2025*, 2025. Tanskan tiedot ovat peräisin Tanskan virallisesta puolivuosittaisesta asunnottomuuslaskennasta, jonka VIVE toteuttaa sosiaali- ja asuntoministeriölle. Ks. myös Baptista, I., Perista, P. ja Marlier, E., *The fight against homelessness and its links with anti-poverty policies across the European Union*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025.

Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ikääntyneiden (yli 65-vuotiaiden) osuus supistui edelleen EU:n tasolla vuonna 2024. Osuuden pieneneminen 19,2 prosenttiin verrattuna 19,7 prosenttiin vuonna 2023 johtui pääasiassa naisten köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteen paranemisesta (se (21,5 prosenttia) pysyi kuitenkin huomattavasti korkeampana kuin miesten 16,3 prosenttia)[312]. Tilanne oli myös hyvin erilainen eri jäsenvaltioissa: ikääntyneiden köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste vaihteli Tšekin 9,5 prosentista Latvian 42,9 prosenttiin. Samaan aikaan vuonna 2024 tuloerot (mitattuna tuloviidennesten tulo-osuuksien osuudella S80/S20) yli 65-vuotiaiden ryhmässä pysyivät ennallaan (osuus oli 4,11), kun taas työikäisessä väestössä erot pienenivät. Tuloero oli kuitenkin pienempi kuin koko väestössä (4,66), mikä kuvastaa myös eläke- ja verojärjestelmien tulonjaksovaikutusta.

Kaavio 2.4.15 Ikääntyneillä (yli 65-vuotiaat) on suurempi köyhyysriski kuin työikäisellä väestöllä, mutta he altistuvat yleensä vähemmän vakavalle aineelliselle ja sosiaaliselle puutteelle

Köyhyysriskiaste (yläosa) ja vakavan aineellisen ja sosiaalisen puutteen aste (alaosa) ikäryhmittäin (%, 2024)

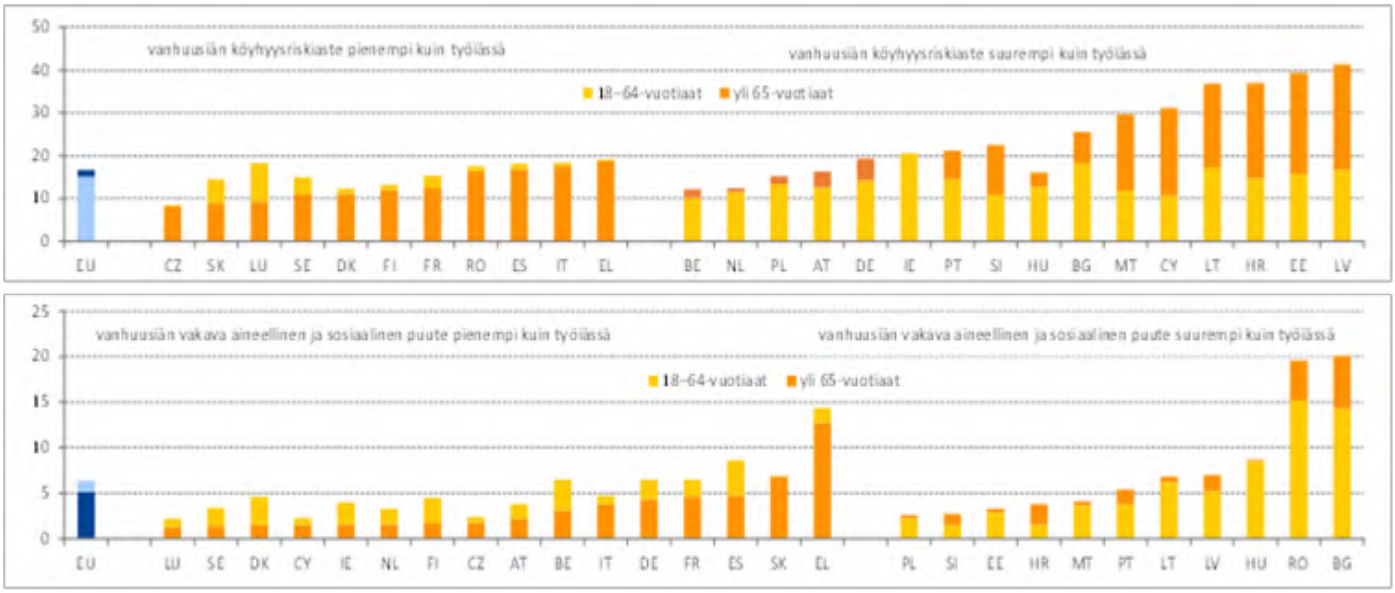

Huomautus: Kunkin sarjan pylväät ovat päällekkäin: vasemmalla 18–64-vuotiaiden palkki on korkeampi ja näkyy osittain täysin näkyvissä olevan yli 65-vuotiaiden palkin takana; oikealla yli 65-vuotiaiden palkki on korkeampi ja näkyy osittain täysin näkyvissä olevan yli 18–64-vuotiaiden palkin takana.
Lähde: Eurostat [ilc_li02] ja [ilc_mdsd11], EU-SILC.

312 Määritelmä on erilainen alle ja yli 65-vuotiaiden köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteen osalta, koska jälkimmäiseen ei sisälly erittäin alhaisen työintensiteetin komponenttia.

Ikääntyneiden köyhyys- tai syrjäytymisriskiasteen lasku EU:ssa liittyy siihen, että heidän sekä tuloköyhyytensä että vakava aineellinen tai sosiaalinen puutteensa ovat vähentyneet. Yli 65-vuotiaiden köyhyysriskiaste laski vuosien 2022 ja 2024 välillä 17,3 prosentista 16,6 prosenttiin (vuoden 2023 tulojen perusteella). Tästä huolimatta yli 65-vuotiaiden köyhyysriskiaste pysyi EU:ssa keskimäärin hieman korkeampana kuin alempien ikäryhmien. Tilanne vaihteli jäsenvaltioittain ja köyhyysriskiaste oli 8,3–41,4 prosenttia (ks. kaavio 2.4.15). Vaikka useissa maissa yli 65-vuotiaat olivat vähemmän alttiita tuloköyhyydelle kuin työikäiset, toisissa vanhuusiän köyhyysriski oli jopa kaksinkertainen. Ikääntyneiden vakavan aineellisen ja sosiaalisen puutteen aste laski 5,1 prosenttiin EU:ssa vuonna 2024 sen jälkeen, kun se oli pysynyt noin 5,5 prosentissa vuodesta 2020. Aste vaihteli noin 1 prosentista yli 20 prosenttiin eri jäsenvaltioissa. Toisin kuin köyhyysriskiaste, ikääntyneiden vakavan aineellisen ja sosiaalisen puutteen aste oli hieman pienempi kuin työikäisellä väestöllä (6,4 prosenttia) keskimäärin EU:ssa ja useimmissa jäsenvaltioissa.

Eläkkeiden yhteenlaskettu korvaussuhde pysyi vakaana EU:n tasolla vuonna 2024. Tässä indikaattorissa verrataan 65–74-vuotiaiden eläke-etuuksia 50–59-vuotiaiden työtuloihin, ja suhde oli EU:ssa 0,6 vuonna 2024 (0,59 vuonna 2023 ja 0,58 sitä edeltävinä vuosina). Se vaihteli Kroatian 0,35:stä Kreikan 0,84:aan. Naisten suhdeluku (0,58) EU:ssa oli hieman pienempi kuin miesten (0,62). Tämä tarkoittaa sitä, että naisten, joiden työtulot ovat jo lähtökohtaisesti keskimäärin alhaisemmat, tulotilanne heikkenee edelleen miehiin verrattuna heidän siirtyessään eläkkeelle.

Pitkäaikaishoidon saatavuuteen, kohtuuhintaisuuteen ja laatuun liittyvien rakenteellisten haasteiden odotetaan pahenevan väestön ikääntymisen myötä. Pitkäaikaishoitoa mahdollisesti tarvitsevien määrän EU:ssa ennustetaan lisääntyvän vuosien 2022 ja 2030 välillä 31,2 miljoonasta 33,2 miljoonaan ja vielä 37,8 miljoonaan vuonna 2050[313]. Virallisten palvelujen rajallinen saatavuus johtaa täyttymättömiin hoitotarpeisiin tai liialliseen rasitteeseen omaishoitajille, jotka ovat enimmäkseen naisia. Vuonna 2019 sellaisista yli 65-vuotiaista, joilla oli henkilökohtaiseen hoitoon tai kotitaloustöihin liittyviä vakavia vaikeuksia, 46,6 prosenttia raportoi täyttymättömistä avunsaantitarpeista. Avun puute oli merkittävästi suurempi alimpaan tuloviidennekseen kuuluvilla (51,2 prosenttia) verrattuna ylimpään tuloviidennekseen (39,9 prosenttia)[314]. Jo nyt raportoidaan kohtuuhintaisuuden ja saatavuuden puutteesta, joka johtuu myös työvoimapulasta. Tämä korostaa sitä, että on edelleen vahvistettava pitkäaikaishoidon tarjontaa, varsinkin kun otetaan huomioon ennustettu väestökehitys.

Kaavio 2.4.16 Pitkäaikaishoidon työntekijöiden suhde 100:aa yli 65-vuotiasta kohti osoittaa hienoista parannusta eri puolilla EU:ta, ja jäsenvaltioiden välillä on suuria eroja

Pitkäaikaishoidon työntekijät 100:aa yli 65-vuotiasta kohti, 2024

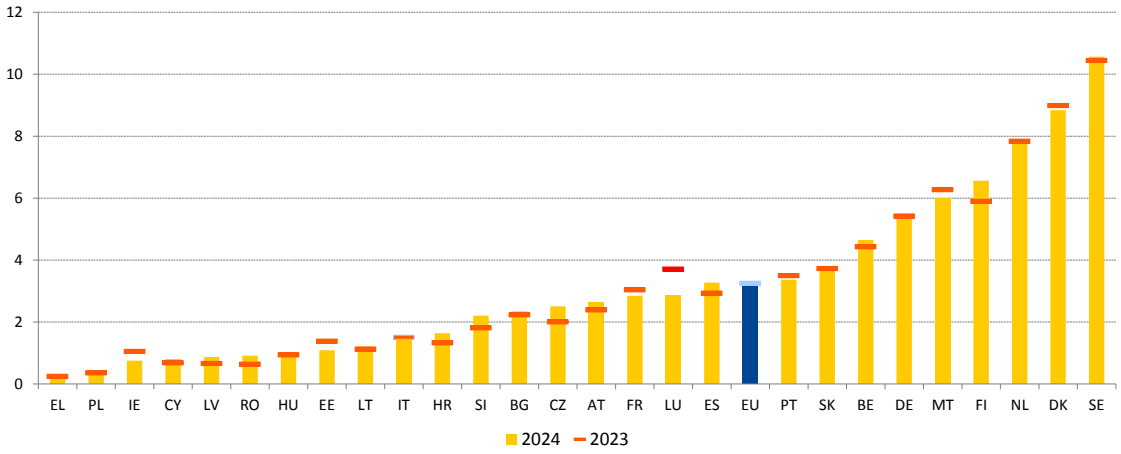

Huomautus: Pitkäaikaishoidon työntekijät on saatu ottamalla poikkileikkaus toimialakoodeista (NACE) 87.1, 87.3 ja 88.1 ja ammattiluokituskoodeista (ISCO) 2221, 2264, 2266, 2634, 2635, 3221, 3255, 5321 ja 5322.
Lähde: EMPL-pääosaston laskelma Eurostatin erityisestä tietojen poiminnasta, EU:n työvoimatutkimus 2024.

313 Perusskenaariosta tehtyjen ennusteiden mukaan. Ks. Euroopan komissio, 2024 ageing report – Economic & budgetary projections for the EU Member States (2022-2070), Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2024.

314 Eurostatin indikaattori [hlth_ehis_tadlh] ja [hlth_ehis_tadlhi]. EHIS wave 3.2019.

Pitkäaikaishoitoalan työllistämispotentiaalista huolimatta työvoimapula ja osaamisvaje (myös alan vähäisen houkuttelevuuden vuoksi) pahentavat saatavuuteen liittyviä haasteita ja vaikuttavat kielteisesti tarjottujen palvelujen laatuun. Vuonna 2024 pitkäaikaishoidon alalla työskenteli EU:ssa 3,2 miljoonaa työntekijää, pääasiassa henkilökohtaisina avustajina (65 prosenttia) ja sairaanhoitajina (29 prosenttia), mikä on noin 1,6 prosenttia työvoimasta[315]. Pitkäaikaishoitoalan työvoimasta 87 prosenttia on naisia, joilla on myös enemmän epävirallisia hoivavelvoitteita. Alalla on potentiaalia luoda paljon työpaikkoja, ja terveydenhuoltoon liittyvien ammattien (esim. terveydenhuollon ammattihenkilöt, henkilökohtaiset avustajat) odotetaan lisääntyvän väestökehityksen mukaisesti[316]. EU:ssa oli vuonna 2024 kuitenkin keskimäärin 3,3 pitkäaikaishoidon työntekijää 100:aa yli 65-vuotiasta kohti, eli parannusta vuoteen 2023 verrattuna oli hyvin vähän. Jäsenvaltioiden välillä oli kuitenkin suurta vaihtelua ja luku vaihteli Kreikan 0,3:sta Ruotsin 10,4:ään (ks. kaavio 2.4.16). Osaamisvaje ja työvoimapula johtuvat usein myös alan vähäisestä houkuttelevuudesta, joka johtuu vaikeista työoloista, myös työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyen, ja suhteellisen alhaisista palkoista. Pitkäaikaishoidon työntekijöiden palkat ovat noin 89 prosenttia keskimääräisestä bruttotuntipalkasta ja noin 65 prosenttia Bulgariassa, Italiassa ja Virossa[317]. Syynä ovat myös riittämättömät urakehityspolut ja heikot täydennyskoulutusmahdollisuudet. Kotitaloustyöntekijöiden ja kotitaloudessa asuvien hoivatyöntekijöiden, jotka ovat usein muista EU-maista tai kolmansista maista tulevia liikkuvia työntekijöitä, työolot pitkäaikaishoitoalalla voivat olla erityisen hankalat, mukaan lukien sosiaalisen suojelun saatavuus.

---

315 Lähde: Euroopan komission (EMPL-pääosaston) laskelma Eurostatin erityisestä tietojen poiminnasta, EU:n työvoimatutkimus 2024. Kun otetaan huomioon pimeän työn huomattava määrä pitkäaikaishoitoalalla, ala voi olla esitettyä suurempi.

316 Ks. Cedefop skills forecast 2035: the twin transition and the demographic challenge drive demand for high-level skills.

317 Euroopan komission (EMPL-pääosaston) laskelma Eurostatin erityisestä tietojen poiminnasta, Structure of Earnings Survey, 2022.

Kaavio 2.4.17: Täyttymättömien sairaanhoitotarpeiden esiintyvyys pysyi suurin piirtein vakaana EU:n tasolla: se kasvoi hieman useimmissa jäsenvaltioissa ja vähentyi merkittävästi vain muutamassa maassa

Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet, vuoden 2024 tasot ja muutokset edellisvuoteen nähden (%, sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattori).

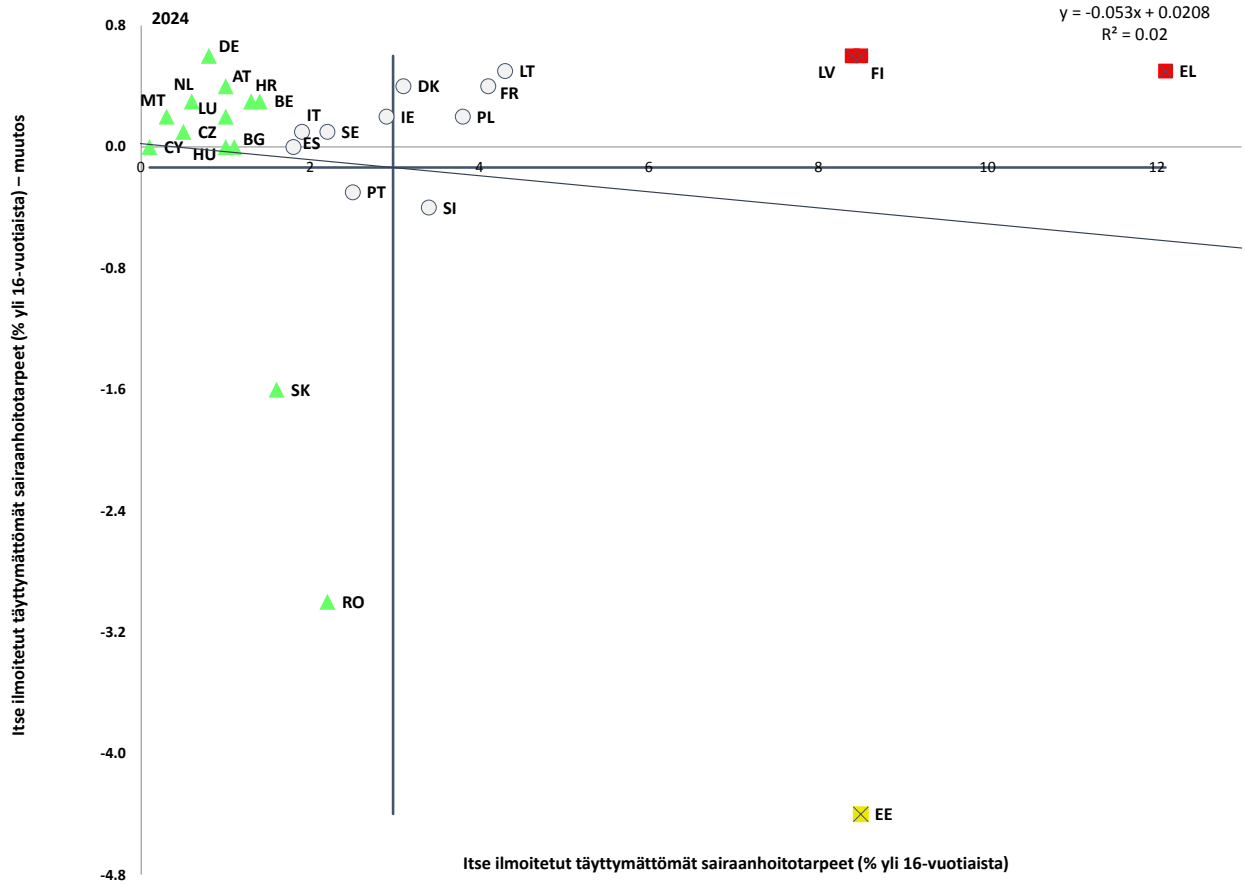

Huomautus: Huomioon otetaan itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet, jotka johtuvat taloudellisista syistä, pitkistä hoitojonoista tai pitkistä etäisyyksistä. Akselit on keskitetty EU:n painottamattoman keskiarvon mukaan. Symbolien selitykset esitetään liitteessä. Alustavat tiedot: LT.
Lähde: Eurostat [tespm110], EU-SILC.

Täyttymättömistä sairaanhoitotarpeista ilmoittaneiden osuus pysyi EU:ssa keskimäärin vakaana vuonna 2024. Osuus oli EU:ssa 2,5 prosenttia eli vain 0,1 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuonna 2023. Niistä jäsenvaltioista, joissa arvot olivat korkeimmat (yli 8 prosenttia) ja jotka olivat siten ”kriittisessä tilanteessa”, Kreikka, Suomi ja Latvia pysyivät lähellä edellisen vuoden arvoa hienoisen kasvun (0,6 prosenttiyksikköä) jälkeen, mutta osuudet olivat kuitenkin EU:n suurimpia (ks. kaavio 2.4.17). Samaan aikaan osuus laski eniten Virossa, Romaniassa ja Slovakiassa. Tämän vuoden merkittävistä parannuksista huolimatta täyttymättömien sairaanhoitotarpeiden osuus oli Virossa edelleen suuri (”heikko mutta paranemassa”), kun taas Romaniassa ja Slovakiassa tilanne oli ”keskimääräistä parempi”. Alimmat osuudet kirjattiin Kyproksessa, Maltassa, Tšekissä, Alankomaissa, Saksassa, Itävallassa, Luxemburgissa ja Unkarissa, joissa kaikissa osuus oli alle 1 prosenttia. Joissakin maissa osuus oli kuitenkin kasvanut huomattavastikin. Täyttymättömissä sairaanhoitotarpeissa havaittiin myös alueellisia eroja, joista suurimmat Italiassa ja Romaniassa (ks. kaavio 10 liitteessä 5). Täyttymättömistä tarpeista raportoitiin keskimäärin useammin maaseutualueilla (2,8 prosenttia) kuin pienemmissä kaupungeissa ja esikaupungeissa (2,1 prosenttia) EU:ssa, ja jäsenvaltioiden välillä oli suuria eroja. Täyttymättömistä tarpeista raportointi oli yleensä noin 60 prosenttia yleisempää väestön köyhimmän viidenneksen keskuudessa, erityisesti joissakin maissa (esim. 4,9 prosenttia v. 2,2 prosenttia Romaniassa, 4,8 prosenttia v. 2,5 prosenttia Portugalissa, 4 prosenttia v. 2,2 prosenttia Ruotsissa ja 14,4 prosenttia v. 8,4 prosenttia Latviassa).

2.4.2 Jäsenvaltioiden toteuttamat toimenpiteet

Useissa jäsenvaltioissa on toteutettu uudistuksia vähimmäistoimeentulojärjestelmien riittävyyden parantamiseksi vuonna 2023 annetun neuvoston suosituksen[318] mukaisesti. Riittävyyden parantamiseksi **Espanjassa** hyväksyttiin tammikuussa 2025 kuninkaallinen asetus, jolla vähimmäistoimeentuloetuutta korotettiin 9 prosenttia. **Italiassa** korotettiin vähimmäistoimeentulotukia (ADI-arvo ja SFL) ja höllennettiin tarveharkintavaatimuksia inflaation huomioon ottamiseksi. **Kroatiassa** muutettiin sosiaalihuoltolakia siten, että perusmäärää korotetaan vähintään 25 prosenttia sellaisten kotitalouksien osalta, joissa on lapsia. Korotuksia toteutettiin myös muun muassa **Latviassa**, **Liettuassa** ja **Luxemburgissa**. Riittävyyden parantamiseksi jotkin jäsenvaltiot, kuten **Viro**, kehittävät parhaillaan menetelmää, jolla määritetään vähimmäistoimeentuloetuuksien taso, ja **Latviassa** puolestaan korotettiin taatun vähimmäistoimeentulon raja-arvon viitearvo 20 prosentista 22 prosenttiin mediaanitulotasosta.

318 Ks. Neuvoston suositus, annettu 30 päivänä tammikuuta 2023, riittävästä vähimmäistoimeentulosta aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi.

Vähimmäistoimeentulojärjestelmien kattavuuden parantamiseksi useat jäsenvaltiot toteuttivat toimenpiteitä niiden käyttöönoton helpottamiseksi ja hallinnollisten esteiden vähentämiseksi. **Virossa** on tarkoitus tehdä sosiaalihuoltolakiin muutoksia, joilla yksinkertaistetaan hakuprosessia poimimalla tiedot kansallisista rekistereistä ja soveltamalla standardoitua lähestymistapaa koko maassa. **Luxemburgissa** uudessa kansallisessa köyhyydentorjuntasuunnitelmassa, joka on määrä hyväksyä vuoden 2025 loppuun mennessä, on tarkoitus ilmoittaa muun muassa sosiaalietuuksia ja niihin liittyviä tiedusteluja käsittelevän keskitetyn palvelupisteen perustamisesta etuuksien käyttöönoton parantamiseksi. **Romaniassa** käynnistettiin tammikuussa 2024 VMI-ohjelma (vähimmäisosallisuustulo) tuen kattavuuden ja riittävyyden parantamiseksi. Samalla parannetaan edunsaajien mahdollisuuksia saada työvoimapalveluja. **Kroatiassa** hyväksyttiin maaliskuussa 2025 sosiaalietuuksien kattavuuden, riittävyyden ja kohdentamisen parantamiseksi useita muutoksia, joissa keskityttiin erityisesti jatkuvasta köyhyydestä kärsiviin ihmisiin. **Espanjassa** otettiin joulukuussa 2024 käyttöön järjestelmä, jonka avulla työttömyystuen saajat, joiden etuus on päättymässä, voivat antaa suostumuksensa sille, että heidän tietonsa siirtyvät automaattisesti julkisilta työvoimapalveluilta kansalliseen sosiaaliturvalaitokseen, jotta tämä voi käsitellä heidän vähimmäistoimeentuloetuushakemuksensa.

Käynnissä on aktiivista osallisuutta koskevan lähestymistavan mukaisia toimia, joilla helpotetaan työmarkkinoille integroitumista, myös vähimmäistoimeentulon saajien osalta. **Portugalissa** uusi työnteon kannustinjärjestelmä mahdollistaa ansiotulojen ja sosiaalituen yhdistämisen. Useissa muissakin jäsenvaltioissa on pyritty parantamaan vähimmäistoimeentulon saajien aktivointitoimenpiteitä. **Romaniassa** toteutettiin osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa uusi vähimmäistoimeentulon osallistamisohjelma, jonka mukaan vuoden 2025 toisen neljänneksen loppuun mennessä vähintään 60 prosenttia edunsaajista olisi vähintään yhden työmarkkinoiden aktivointitoimenpiteen kohteena.

Jäsenvaltiot ovat toteuttaneet edelleen aloitteita, joilla parannetaan sosiaalipalvelujen saatavuutta sekä energia- ja liikennepalvelujen kohtuuhintaisuutta erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien osalta. Espanja on osoittanut 198,7 miljoonaa euroa sellaisten alue- ja paikallispalvelujen parantamiseen, jotka hyödyttävät avun tarpeessa olevia lapsia ja perheitä. **Romaniassa** käynnistettiin 2 000 maaseutuyhteisössä integroitujen yhteisöpalvelujen ohjelma, johon kuuluu integroitujen ryhmien perustaminen ja sosiaalipalvelujen työvoiman koulutus. Tavoitteena on tarjota kattavia palveluja vähintään 450 000 haavoittuvassa asemassa olevalle henkilölle ESR+:n tuella. **Luxemburg** on lisännyt tukea pienituloisille kotitalouksille kolminkertaistamalla energialisän vuonna 2025 ja laajentamalla (osittaista) tukikelpoisuutta niihin, joiden ansiot ovat enintään 30 prosenttia tulorajan yläpuolella. Vuonna 2025 **Alankomaissa** jatkettiin kolmantena peräkkäisenä vuotena väliaikaista tukiohjelmaa, jonka (vuoden 2025) budjetti on 56,3 miljoonaa euroa ja jolla autetaan pienituloisia kotitalouksia selviytymään energialaskuista. **Portugali** on laajentanut julkisen liikenteen saatavuutta tarjoamalla ilmaisia matkapasseja kaikille alle 23-vuotiaille riippumatta siitä, ovatko he kirjoilla oppilaitoksissa.

Joidenkin jäsenvaltioiden vuosina 2024–2025 toteuttamilla toimenpiteillä pyrittiin parantamaan sosiaaliturvan saatavuutta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta vuonna 2019 annetun neuvoston suosituksen[319] mukaisesti erityisesti työttömyysetuuksien osalta. Ranskassa parannettiin sellaisten työntekijöiden, joilla on katkonainen työhistoria, erityisesti kausityöntekijöiden ja entisten vankien, sosiaaliturvan saatavuutta, ja **Italiassa** löysättiin vaatimuksia taidealan työntekijöiden osalta. **Viron** vuoden 2026 uudistuksen tavoitteena on yleinen perusetuus, ja sen odotetaan parantavan pimeässä työssä tai hankepohjaisessa työssä olevien työntekijöiden mahdollisuuksia päästä sosiaaliturvan piiriin lyhentämällä etuuksiin oikeuttavan kauden pituutta (kahdeksan kuukautta työskentelyä kolmen vuoden aikana). **Puola** valmistelee lakia, jolla tuetaan ammattitaiteilijoiden sisällyttämistä sosiaaliturvajärjestelmään (vuoden 2026 puolivälistä alkaen), ja vuonna 2025 toteutetulla uudistuksella poistettiin perusavustuksen alennus (20 prosenttia) työnhakijoilta, jotka ovat suorittaneet maksuja alle viisi vuotta.

---

319 Ks. Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä marraskuuta 2019, sosiaalisen suojelun saatavuudesta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta.

Jäsenvaltiot keskittyivät parantamaan sosiaalisen suojelun kattavuutta itsenäisten ammatinharjoittajien ja epätyypillisessä työssä olevien parissa. Kyproksessa laajennettiin vuodesta 2025 alkaen vanhempainvapaa sekä työtapaturmiin ja ammattitauteihin liittyvät etuudet koskemaan tällaisia työntekijöitä. **Malta** myönsi itsenäisinä ammatinharjoittajina toimiville isille palkallisen isyysvapaan. **Belgiassa** digitaalisten alustojen on vuodesta 2026 alkaen vakuutettava itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivat työntekijänsä työtapaturmien varalta. **Kroatia** on parantanut tai aikoo parantaa nykyisiä itsenäisten ammatinharjoittajien järjestelmiä sairausetuuksien osalta ja **Italia** sairausetuuksien ja vanhempainvapaan osalta. **Alankomaissa** valmistellaan uutta lakia, jolla otetaan käyttöön pakollinen perustyökyvyttömyysvakuutus kaikille itsenäisille ammatinharjoittajille. **Tšekin** työsopimussopimusten (DPP) uudistuksella muutetaan vuodesta 2025 alkaen vakuutuskynnyksiä ja ulotetaan ne koskemaan sairaus-, eläke- ja joitakin lomaoikeuksia, ja **Bulgariassa** pidennettiin korvausaikoja lyhytaikaisten maataloustyöntekijöiden työtapaturmista tai ammattitaudeista johtuvan tilapäisen työkyvyttömyyden tapauksessa. **Espanjassa** otettiin uudelleen käyttöön vakituisia kausityöntekijöitä koskeva kerroin etuuslaskelmien mukauttamiseksi ja työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeiden saatavuuden parantamiseksi sekä mukautettiin tuotannon perusteella tehtyjä määräaikaisia sopimuksia maatalous- ja elintarvikealaa varten. **Kroatiassa** laajennettiin äitiys-, vanhempain- ja isyysetuuksia korottamalla korvaustasoja, keventämällä vaatimuksia ja ulottamalla etuudet kattamaan itsenäiset ammatinharjoittajat, osa-aikatyöntekijät ja muut aiemmin niiden ulkopuolelle jätetyt työntekijät. **Slovakiassa** on tammikuusta 2026 lähtien korotettu sairaus- ja eläkemaksujen vähimmäisarviointiperustaa 50 prosentista 60 prosenttiin kahden vuoden takaisesta keskipalkasta. Heinäkuussa 2026 tai kuusi kuukautta toiminnan aloittamisen jälkeen itsenäiset ammatinharjoittajat siirtyvät pakollisen sairaus- ja eläkevakuutuksen piiriin. Arviointiperusta on 26 prosenttia kahden vuoden takaisesta keskipalkasta.

Useat jäsenvaltiot yksinkertaistivat edelleen sosiaaliturvajärjestelmiä ja paransivat niiden avoimuutta muun muassa digitaalisten välineiden avulla. Esimerkiksi **Espanjassa** otettiin syyskuussa 2024 käyttöön uusi mobiilisovellus ajantasaisten tietojen tarjoamiseksi ja tammikuussa 2025 uusi verkkosivusto, jonka kautta eläkkeitä ja etuuksia koskevat menettelyt, tiedot ja palvelut ovat saatavilla. **Slovakia** laajensi vuoden 2024 puolivälissä edelleen verkkopalvelujen avoimuutta parantamalla vakuutuksen ottajan sähköistä tiliä sisällyttämällä siihen reaaliaikaisia tietoja sairaus- ja äitiysetuuksista (eläkkeiden ja maksujen lisäksi). Myös **Tšekissä** hyväksyttiin vuoden 2025 puolivälissä yksinkertaistamistoimenpiteitä, joilla järkeistetään ulkomailla asuvien edunsaajien eläkkeiden maksuprosesseja. **Saksa** kehitti edelleen elpymis- ja palautumistukivälineestä tuettua Digitale Rentenübersicht -hankettaan vuosina 2024–2025 laajentamalla palveluntarjoajien yhteyksiä ja parantamalla kattavien eläketietojen saatavuutta verkossa.

Useilla uudistuksilla pyrittiin keventämään vanhempien taloudellista rasitetta ja puuttumaan lasten köyhyyteen rahaetuuksien avulla. Bulgaria laatii ESR+:n tuella kartoituksen äärimmäisessä köyhyydessä elävistä lapsista. Useissa muissa maissa korotettiin lapsilisiä (esim. **Kyproksessa** ja **Maltassa**) tai lastenhoitoetuuksia (esim. **Latviassa** vammaisten lasten osalta). **Espanjassa** käynnistettiin vuonna 2024 ESR+:sta rahoitettu sosiaalisista oikeuksista vastaavan ministeriön Espanjan Punaisen Ristin tuella toteuttama maksukortteja/arvoseteleitä ja niiden säännöllistä latausta koskeva ohjelma, jolla tuetaan perheitä, joissa on huollettavia lapsia ja joiden tulot alittavat köyhyysrajan. **Irlannissa** otettiin käyttöön vastasyntyneen avustus, joka on kertaluonteinen 280 euron maksu lapsilisän ensimmäisen kuukauden lisäksi 1. tammikuuta 2025 tai sen jälkeen syntyneiden lasten vanhemmille. **Malta** korotti vuonna 2024 syntymäbonuksen 500 euroon ensimmäistä lasta kohti ja 1 000 euroon jokaista kotitalouden seuraavaa lasta kohti. Synnytysavustusten lisäksi muihin parannuksiin kuuluvat **Ranskan** lakiesitys, jonka tarkoituksena on laajentaa perheavustukset koskemaan vanhempia heti ensimmäisen lapsen eikä vasta toisen lapsen syntymästä alkaen. Näin tuetaan yhden lapsen perheitä, joilla on suuri köyhyysriski. **Irlannissa** laajennettiin myös työssäkäyvien perhe-etuuksien kattavuutta korottamalla kaikenkokoisten perheiden tulorajoja. Näin tuetaan matalapalkkaisia työntekijöitä, joilla on lapsia. **Suomessa** on ehdotettu uudistuksia lapsilisälain muuttamiseksi siten, että lapsilisää vahvistetaan tulolähteenä tukikelpoisille kotitalouksille, joilla on lapsia.

Eurooppalaisen lapsitakuun mukaisesti on toteutettu erilaisia uudistuksia, joilla pyritään parantamaan keskeisten tavaroiden ja palvelujen saatavuutta lapsille. Esimerkiksi **Portugalissa** toteutetaan ohjelmaa, josta tarjotaan maksutonta esiopetusta 5 000 lapselle. Siinä keskitytään alueisiin, joilla on vain vähän julkisia ja solidaarisen verkoston vaihtoehtoja. Aloitteessa tehdään sopimuksia yksityisten, osuustoiminnallisten ja yhteiskunnallisten oppilaitosten kanssa 200 uuden esikoulun avaamiseksi. Vuosina 2025–2028 tehdään merkittäviä investointeja. **Kyproksessa** käynnistettiin elpymis- ja palautumistukivälineen tuella uudistus, jolla laajennetaan maksuton pakollinen esiopetus koskemaan yli 4-vuotiaita lapsia. **Latviassa** korotettiin vammaisten lasten hoitotukea 313 eurosta 413 euroon kuukaudessa, jotta perheet saisivat taloudellista lisätukea hoitokustannusten kattamiseksi. **Puolassa** hyväksyttiin lastenhoitopalveluja koskevat laatuvaatimukset. Varhaiskasvatuksen lisäksi **Kyproksessa** otettiin ESR+:sta yhteisrahoitetussa aloitteessa käyttöön aamiaisen tarjoaminen haavoittuvassa asemassa oleville oppilaille julkisissa kouluissa. **Romaniassa** hallitus käynnisti ESR+:n tuella ”Healthy Meal” -ohjelman, jolla tarjotaan haavoittuvassa asemassa olevien koulujen oppilaille päivittäinen lämmin ateria tai ruokapaketti heidän hyvinvointinsa edistämiseksi. Ohjelmalla luodaan lisäksi 150 päivähoitokeskuksen verkosto. Tarkoituksena on estää lasten erottaminen perheistään tarjoamalla sekä lapsille että vanhemmille kohdennettuja toimia elpymis- ja palautumistukivälineen tuella.

Jäsenvaltiot ovat toteuttaneet toimenpiteitä parantaakseen vammaisten henkilöiden työllistymismahdollisuuksia ja palvelujen esteettömyyttä. Bulgaria lisäsi aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteiden rahoitusta, mukaan lukien vammaisten henkilöiden tuetut työllistymis- ja koulutusmahdollisuudet. **Kreikka** edistää vammaisten henkilöiden rekrytointia paikallishallinnon organisaatioihin. **Romaniassa** kehitettiin yhteisöperustaisia integroituja palveluja maaseutuyhteisöissä terveydenhuollon, koulutuksen ja sosiaalipalvelujen saatavuuden parantamiseksi. Saman tavoitteen saavuttamiseksi **Espanjassa** hyväksyttiin toimenpiteitä, joilla parannetaan keskeisten tukipalvelujen, kuten henkilökohtaisen avun, kotihoidon ja etähoidon, saatavuutta. Jotkin jäsenvaltiot investoivat edelleen vammaisten henkilöiden asumispalveluihin joko lisätäkseen niiden kapasiteettia, kuten **Maltassa** ja **Espanjassa**, tai parantaakseen niiden laatua, kuten **Romaniassa**. **Espanjassa** ja **Virossa** toteutetaan toimenpiteitä, joilla parannetaan avustavan teknologian, myös digitaalisten ratkaisujen, saavutettavuutta. **Irlanti** on kaksinkertaistanut vammaisten henkilöiden työllistämiseen erikoistuneiden henkilökohtaisten neuvonantajien määrän ja tarkistanut heidän koulutustaan.

Useat jäsenvaltiot ovat suunnitelleet ja hyväksyneet integroituja pitkän aikavälin kansallisia strategioita asunnottomuuden torjumiseksi. Saksa käynnisti huhtikuussa 2024 ensimmäisen asunnottomuuden torjuntaa koskevan kansallisen toimintasuunnitelman, jossa esitetään kansalliset suuntaviivat liittohallituksen, osavaltioiden ja kuntien koordinoiduille toimille. **Portugali** päivitti asunnottomien integrointia koskevaa monivuotista strategiaansa, johon sisältyy yhdennetty varoitusjärjestelmä riskitilanteita varten, yksilöllisiä toimia tapausten käsittelijöiden kanssa paikallistasolla sekä ”asunto ensin” -ratkaisujen ja jaettujen asuntojen lisääminen. **Slovenia** aikoo hyväksyä ensimmäisen asunnottomuuden ehkäisemistä ja poistamista koskevan strategian, jossa annetaan asunnottomuuden määritelmä ja keskitytään riittävään, vakaaseen, esteettömään ja turvalliseen majoitukseen kaikille. **Irlanti** julkaisi marraskuussa 2025 uuden integroidun asumista ja kodittomuutta koskevan suunnitelman. Se perustuu kahteen keskeiseen pilariin: lisätään asuntotarjontaa 300 000 asunnolla ja tuetaan ihmisiä oman kodin saamisessa. Suunnitelman tavoitteena on käsitellä asunnottomuutta koko hallinnon kattavan toimintamallin avulla, ja siinä sitoudutaan kehittämään kansallinen asunnottomuudentorjuntakehys.

Eläkkeet ja aktiivisena ikääntyminen ovat edelleen tärkeällä sijalla jäsenvaltioiden uudistusohjelmassa, ja useimmilla toimenpiteillä pyritään tukemaan työurien pidentämistä ja lykkäämään eläkkeelle siirtymistä. **Irlannissa** vuoden 2025 työllisyyslaki antaa ihmisille mahdollisuuden jatkaa työskentelyä eläkeiän saavuttamisen jälkeen, ellei työnantaja pysty osoittamaan perusteltua ja oikeasuhteista syytä, jonka vuoksi henkilön olisi jäätävä eläkkeelle. **Maltassa** ne, jotka ovat keränneet riittävästi sosiaaliturvamaksuja eläkkeelle jäämistä varten, saavat eläkkeeseensä suuremman lisän jokaiselta lisävuodelta, jonka he ovat olleet työssä, 65-vuotiaaksi asti. **Belgiassa** itsenäiset ammatinharjoittajat voivat lokakuusta 2025 alkaen kerryttää lisää eläkeoikeuksia, jos he jatkavat työskentelyä ja maksavat sosiaaliturvamaksuja eläkeiän saavuttamisen jälkeen. **Luxemburg** puolestaan yhdenmukaistaa palkansaajien ja itsenäisten ammatinharjoittajien eläkekertymää koskevat säännöt, kun varhaiseläke tai työkyvyttömyyseläke yhdistetään ammattitoimintaan. **Liettuassa** otettiin käyttöön ikääntyneille ja vammaisille henkilöille tarkoitettuja lisäkannustimia työntekoon ja laajennettiin sosiaaliavustuksen piiriin kuuluvien vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden maksaminen näihin ryhmiin kuuluville työssäkäyville. **Italiassa** otettiin käyttöön kannustimia sellaisten henkilöiden työnteon jatkamiseksi, jotka täyttävät tiettyjen varhaiseläkejärjestelmien kelpoisuusvaatimukset. Lakisääteistä eläkeikää nostettiin **Tšekissä** ja **Tanskassa**. **Kreikassa** esitettiin laaja aktiivisena ikääntymistä ja väestökehitystä koskeva ohjelma, kun taas **Bulgaria** jatkoi aktiivisena ikääntymisen strategiansa täytäntöönpanoa ja **Kypros** laati sen ensimmäistä kertaa. Riskialttiissa ammateissa toimivien varhaiseläkettä laajennettiin **Tšekissä**, kun taas **Alankomaissa** varhaiseläkejärjestelmä, johon sisältyy fyysisesti vaativia työpaikkoja koskevia verovapautuksia, kohdennettiin paremmin ja sitä jatkettiin vuoteen 2029.

Useissa maissa toteutettiin toimia, joiden tarkoituksena oli parantaa eläkkeiden riittävyyttä ja tukea pientä eläkettä saavia. **Maltassa** hyväksyttiin tätä varten toimenpiteitä, kuten pieni korotus kaikkiin vanhuuseläkkeisiin vuonna 2025, leskeneläkkeen asteittainen korotus, suurempi avustus 75–79-vuotiaille ja paremmat verohuojennukset yli 61-vuotiaille eläkkeensaajille. Myös elinkustannusbonukseen tehtiin mukautuksia. **Italiassa** päätettiin vähimmäiseläkkeiden väliaikaisesta korottamisesta vuosiksi 2025 ja 2026 ja huono-osaisille eläkkeensaajille otettiin käyttöön sosiaalilisät, ja **Portugalissa** otettiin käyttöön ylimääräinen eläkelisä pientä eläkettä saaville. **Latviassa** korotettiin vähimmäisvanhuuseläkettä, ja valtion vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen lisät otetaan asteittain uudelleen käyttöön. **Liettua** indeksoi kaikki vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeet, kun taas **Romania** keskeytti vuonna 2025 äskettäin käyttöön otetun sosiaalietuuksien indeksointimekanismin vähimmäiseläkettä ja pientä eläkettä saavien osalta, ja heille myönnetään sen sijaan kertaluonteista taloudellista tukea. **Tanskan** lisäeläkkeen korotus rahoitettiin lentomatkustamisen matkustajaverolla. **Slovenia** hyväksyi vuonna 2025 eläkeuudistuksen, johon sisältyi sekä uusia että nykyisiä eläkkeensaajia koskeva taatun vähimmäiseläkkeen korotus, joka tulee voimaan vuonna 2026. Uudistukseen sisältyi myös eläkkeen karttumisprosentin korotus 40 palvelusvuodesta ja leskeneläkkeiden korotus. Joissakin jäsenvaltioissa on toteutettu toimenpiteitä työkyvyttömyysetuuksien (**Viro**, **Ranska**, **Kypros**, **Romania**, **Espanja** ja **Slovenia**) ja omaishoitajille myönnettävän taloudellisen tuen (**Malta**, **Slovakia** ja **Romania**) tason ja riittävyyden parantamiseksi

Joissakin maissa on toteutettu toimenpiteitä eläkkeiden riittävyyden tukemiseksi ja samalla eläkkeiden kestävyyden varmistamiseksi, myös monipilaristen eläkejärjestelmien kehittämisen yhteydessä. **Italiassa** yksityishenkilöt voivat nyt vapaaehtoisesti maksaa tavanomaisen eläkemaksun lisäksi ylimääräisen eläkemaksun. **Latviassa** siirrettiin 1 prosentti valtion rahoittamista eläkemaksuista ensimmäisen pilarin jakojärjestelmään toisen pilarin valtion eläkerahastosta. **Irlannissa** otettiin käyttöön automaattinen jäsenyys eläkesäästöjärjestelmään, ja järjestely käynnistetään 1. tammikuuta 2026. **Malta** ilmoitti vastaavista automaattiseen jäsenyyteen liittyvistä toimenpiteistä, pidensi maksukautta, otti käyttöön koulutusaloitteita eläketulojen monipuolistamisen edistämiseksi ja vahvisti veroetuuksia kolmannen pilarin eläkejärjestelmien käyttöönoton edistämiseksi. **Kroatiassa** toteutetaan laajoja eläkeuudistuksia sekä eläkkeiden riittävyyden että kestävyyden varmistamiseksi, ja **Bulgariassa** on käynnissä ja **Maltassa** suunnitteilla eläkejärjestelmän tarkistus.

Jäsenvaltioissa on otettu käyttöön toimenpiteitä, joilla parannetaan terveydenhuollon kattavuutta sekä hoidon tasapuolista saatavuutta ja laatua. Bulgarian kansallisen sairausvakuutusrahaston vuoden 2025 määrärahoja lisättiin 16 prosenttia. Tähän sisältyvät toimenpiteet syöpätestien kattavuuden laajentamiseksi ja apteekkien tukemiseksi alueilla, joilla palveluja ei ole riittävästi. **Tanskassa** toteutetaan vuonna 2025 suurinta uudistusta 20 vuoteen. Tarkoituksena on lyhentää odotusaikoja, laajentaa potilaiden valinnanvaraa ja parantaa hoidon saatavuutta. **Virossa** on tammikuusta 2025 alkaen nostettu omavastuuosuuksia rahoituksen lisäämiseksi. Samalla joulukuusta 2024 alkaen elpymis- ja palautumissuunnitelman puitteissa on yhdistetty sairaaloita tehokkuuden parantamiseksi ja täyttymättömien hoitotarpeiden vähentämiseksi. **Saksassa** tuli joulukuussa 2024 voimaan merkittävä sairaala-alan uudistus, jolla varmistetaan hoidon laadun parantaminen, kattava sairaanhoito ja sairaalahoidon toiminnan tehostaminen, ja otettiin käyttöön uusi korvausjärjestelmä tarpeettomien lääketieteellisten menettelyjen vähentämiseksi. **Latviassa** on tammikuusta 2025 alkaen laajennettu korvattavien lääkkeiden luetteloa, korotettu lääkkeistä maksettavien julkisten korvausten tasoa, asetettu valmistajille hintakatot ja rajoitettu omavastuuosuudet alkuperäisiin lääkemääräyksiin. **Puolan** elpymis- ja palautumissuunnitelmalla tuetaan kesäkuussa 2025 hyväksytyllä lailla kansallista kardiologista verkostoa kardiologisen hoidon parantamiseksi koko maassa. **Sloveniassa** tehtiin kansallinen kustannusanalyysi, jonka pohjalta otetaan käyttöön uudet DRG-painokertoimet akuutin sairaalahoidon palvelumaksuissa tammikuusta 2026 alkaen.

Toimia on toteutettu myös perusterveydenhuollon vahvistamiseksi, palvelujen integroinnin parantamiseksi ja digitalisaation edistämiseksi, mukaan lukien tietojenvaihdon tukeminen. **Irlannissa** uudistettiin vuoden 2025 alussa terveydenhuoltojärjestelmää Sláintecare-uudistuksella, jolla luotiin kuusi uutta terveysaluetta ja pyrittiin edistämään integroitua hoitoa, hajauttamaan päätöksentekoa ja tarjoamaan väestöpohjainen lähestymistapa palvelujen suunnitteluun. **Luxemburgissa** ryhdyttiin vuonna 2025 perustamaan diabetesta ja sairaalloista lihavuutta käsitteleviä integroituja hoitoverkostoja, jotka kokoavat yhteen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon tarjoajia. **Portugali** ilmoitti syyskuussa 2024 perustavansa uusia ”C-mallin mukaisia perheterveydenhuollon yksiköitä”, joiden toiminnasta vastaavat yksityiset terveydenhuollon tarjoajat mutta jotka integroidaan kansalliseen terveydenhuoltojärjestelmään perusterveydenhuollon saatavuuden laajentamiseksi. **Sloveniassa** hyväksyttiin syyskuussa 2024 perusterveydenhuollon strategia vuosiksi 2024–2031 ja helmikuussa 2025 otettiin käyttöön uusi perusterveydenhuollon perhe- ja lastenlääkäreitä koskeva maksumalli esteettömyyden parantamiseksi. **Kreikan** elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisella marraskuussa 2024 annetulla uudistuslailla pyritään vahvistamaan perusterveydenhuoltoa laajentamalla lääkäreiden kelpoisuutta ryhtyä perhelääkäreiksi ja kannustamalla erikoistumaan yleis-, perhe- tai sisälääketieteeseen. **Kroatiassa** toteutetaan osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa digitaalisen terveydenhuollon uudistusta kansallisen tietoteknisen alustan kautta syöpälaitosten yhdistämiseksi. **Unkarin** vuoden 2025 elpymis- ja palautumissuunnitelmassa keskitytään terveydenhuollon digitalisaation edistämiseen ja perusterveydenhuollon vahvistamiseen. Tähän sisältyy yleislääkäriyhteisöjen kehittäminen ja kroonisten sairauksien hallinnan parantaminen. **Romania** julkaisi marraskuussa 2024 vuosia 2024–2030 koskevan kansallisen digitaalisen terveydenhuollon strategian, jonka tavoitteena on parantaa hallintotapaa, osaamista, infrastruktuuria ja innovointia terveydenhuollon digitalisaatiossa. Nämä sitoumukset sisältyvät sen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan.

Jäsenvaltiot toteuttivat myös toimenpiteitä, joilla puututaan terveydenhuoltoalan työvoimapulaan, myös parantamalla työntekijöiden työssä pysymistä. Itävallassa palkattiin elpymis- ja palautumistukivälineen tuella 150 yhteisösairaanhoitajaa vuoden 2024 loppuun mennessä. **Ranskassa** laajennettiin kesäkuussa 2025 sairaanhoitajien roolia antamalla heille lupa järjestää korvattavia ennaltaehkäiseviä vastaanottoja. Latvia hyväksyi elpymis- ja palautumissuunnitelmansa puitteissa vuosiksi 2025–2029 terveydenhuollon työvoimastrategian, jossa keskitytään työolojen parantamiseen ja uusiin rooleihin. **Malta** kehitti elpymis- ja palautumissuunnitelmansa puitteissa terveydenhuollon työvoiman suunnitteluvälineen, jolla tuetaan henkilöresursseja, budjetointia ja palkkaamista.

Kansanterveyden parantamiseen tähtäävissä toimenpiteissä on keskitytty myös ennaltaehkäisyyn ja terveyden edistämiseen, mukaan lukien mielenterveys ja sydän- ja verisuonitaudit. Tšekissä otettiin joulukuussa 2024 käyttöön kansallinen sydän- ja verisuonitautisuunnitelma 2025–2035. Sen osana käynnistetään uusia seulonta- ja ennaltaehkäisyohjelmia, jotka katetaan kokonaan vakuutuksella. **Suomessa** edistetään elpymis- ja palautumistukivälineen tuella ennaltaehkäisyä ja varhaista tunnistamista koskevia toimenpiteitä alueellisilla integroiduilla monialaisilla palvelumalleilla 22 hyvinvointialueella. **Slovakian** elpymis- ja palautumissuunnitelmalla edistetään mielenterveyden systeemisiä parannuksia, myös henkilöstön koulutusta.

Jäsenvaltiot ovat toteuttaneet erilaisia toimenpiteitä mukauttaakseen ja parantaakseen pitkäaikaishoitojärjestelmiä, jotta voidaan vastata väestörakenteen muutoksiin ja yhteiskunnallisiin tarpeisiin. Joillakin näistä toimista pyritään parantamaan palvelujen riittävyyttä ja saatavuutta paremman integroinnin, uusien hoitomallien ja tieto- ja viestintätekniikan käytön avulla. Flanderissa (**Belgiassa**) on käynnistetty nelivuotinen ToekomstZorg-hanke monialaisen pitkäaikaishoidon kehittämiseksi. **Bulgariassa** nykyaikaistetaan ja laajennetaan elpymis- ja palautumistukivälineen tuella sosiaalipalveluja. Suunnitelmana on kunnostaa hoitolaitoksia ja perustaa uusia kesäkuuhun 2026 mennessä sosiaalipalvelujen laadusta vuonna 2022 annetussa asetuksessa vahvistettujen laatuvaatimusten mukaisesti. **Tanskan** pitkäaikaishoitoalan uudistuksella (heinäkuu 2025) pyritään lisäämään tukea itsenäistä kotona asumista varten ennaltaehkäisevillä toimilla ja yksilöllisiin tarpeisiin perustuvilla palveluilla. **Kreikan** pitkäaikaishoitostrategian (heinäkuu 2024) tavoitteena on luoda tehokas sosiaalisen suojelun järjestelmä pitkäaikaishoitoa varten. Siinä ehdotetaan strategisia tavoitteita ja kattavaa hallintosuunnitelmaa. **Espanja** on muuttamassa hoitomalliaan elpymis- ja palautumissuunnitelmansa puitteissa ja korostaa laitoshoidosta luopumista ja yhteisöperustaista hoitoa, jota tuetaan investoinneilla etähoitopalveluihin ja hoitolaitoksiin. **Kroatia** pyrkii elpymis- ja palautumistukivälineen ja ESR+:n tuella integroidun pitkäaikaishoitojärjestelmän luomiseen, ja suunnitelmissa on rakentaa nollaenergiakeskuksia, jotta voidaan varmistaa ikääntyneiden integroitu hoito ja samalla laajentaa kotihoitopalveluja ja yhteisöperustaisia hoitopalveluja. **Liettuassa** on kehitteillä uusi pitkäaikaishoidon malli, jolla pyritään parantamaan kotihoitoa ja yhteisöperustaista pitkäaikaishoitoa. **Unkarissa** on perustettu uusi kumppanuusfoorumi pitkäaikaishoitostrategian seurantaa varten. **Puolassa** ollaan tarkistamassa oikeudellista kehystä pitkäaikaishoidon ja omaishoidon määrittelemiseksi, ottamassa käyttöön ”senioriarvoseteli” rahoituksen lisäämiseksi ja laatimassa pitkäaikaishoidon laadunvarmistusjärjestelmä. **Itävallassa** päivitetään hoito- ja hoiva-alan uudistustoimenpiteitä, jotta voidaan helpottaa omaishoitajien työtä ja parantaa työvoiman tarjontaa ja tehokkuutta. **Portugalissa** on muutettu epävirallisia hoitajia koskevia sääntöjä helpottamalla hakumenettelyjä ja mahdollistamalla myös muiden kuin perheenjäsenten hoitajana toimiminen. **Sloveniassa** pyritään tilapäisillä toimenpiteillä helpottamaan hoitopalvelujen sitkeää työvoimapulaa ja parantamaan työoloja heinäkuusta 2024 alkaen. **Slovakiassa** sosiaalipalvelulakiin tehdyllä muutoksella standardoidaan omaishoitajille maksettavat avustukset, mistä on merkittävää apua vaikeasti vammaisille. **Suomessa** on pienennetty hoitajamitoitusta vanhustenhoidossa, jotta voidaan varmistaa pitkäaikaishoidon joustavuus ja kestävyys kysynnän kasvaessa, kustannuspaineiden lisääntyessä ja työvoimapulan jatkuessa. Jotkin jäsenvaltiot investoivat edelleen vammaisten henkilöiden ja ikääntyneiden henkilöiden hoitolaitosten kapasiteetin lisäämiseen (esim. **Malta** ja **Espanja**) tai niiden laadun parantamiseen (esim. **Romania**).

LUKU 3. SOSIAALISEN LÄHENTYMISEN KEHYKSEN ENSIMMÄISEN VAIHEEN ANALYYSI

Ensimmäisen vaiheen maa-analyysissä tarkastellaan kunkin jäsenvaltion työmarkkinoihin ja osaamiseen liittyvää sekä sosiaalipoliittista kehitystä, jotta voidaan tunnistaa sellaiset mahdolliset ylöspäin suuntautuvaa sosiaalista lähentymistä uhkaavat riskit, jotka edellyttävät perusteellisempaa analyysia toisessa vaiheessa. Maakohtainen analyysi perustuu sosiaalisen lähentymisen kehyksen periaatteisiin ja on SEUT-sopimuksen 148 artiklan mukainen. Se on myös talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamista ja monenvälistä julkisen talouden valvontaa koskevan asetuksen (EU) 2024/1263 3 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukainen. Kyseisen kohdan mukaan työllisyyden suuntaviivojen täytäntöönpanoa koskevaan komission vuotuiseen seurantaan osana eurooppalaista ohjausjaksoa sisältyy sen seuraaminen, miten sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden ja sen yleistavoitteiden täytäntöönpanossa on edistytty. Apuna käytetään sosiaali-indikaattoreiden tulostaulua sekä kehystä ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen kohdistuvien mahdollisten riskien yksilöimiseksi[320]. Kehyksen ensimmäisen vaiheen analyysi perustuu sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattoreihin, ja siinä yksilöidään ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen kohdistuvat *mahdolliset riskit* (menetelmää selitetään tarkemmin tämän jakson lopussa olevassa tekstilaatikossa sekä liitteissä 6 ja 2). Keväällä 2026 tehdään toisen vaiheen analyysi, jossa määritetään ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyvät *todelliset haasteet* ja niiden taustalla olevat keskeiset tekijät. Viimeksi mainittu perustuu laajempaan määrälliseen ja laadulliseen näyttöön, ja siinä otetaan huomioon toimenpiteet, joita jäsenvaltiot ovat toteuttaneet tai suunnitelleet haasteisiin vastaamiseksi. Jaksossa 3.1 esitetään sosiaalisen lähentymisen kehyksen ensimmäisen vaiheen analyysiin perustuvat keskeiset horisontaaliset havainnot. Jaksossa 3.2 esitetään maakohtainen analyysi ja maat, jotka edellyttävät lisäanalyysia toisessa vaiheessa.

320 Lisäksi kyseisen asetuksen johdanto-osan 8 kappaleessa selvennetään, että ”[o]sana eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä toteutettavaa työllisyyden ja sosiaalisen kehityksen yhdennettyä analyysiään komissio arvioi riskejä ylöspäin tapahtuvalle sosiaaliselle lähentymiselle jäsenvaltioissa ja seuraa edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanossa sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun ja sosiaalisen lähentymisen kehyksen periaatteiden pohjalta”.

3.1 Keskeiset horisontaaliset havainnot

Vuonna 2024 työllisyysasteet lähentyivät ylöspäin ja EU:n työttömyysaste oli ennätyksellisen alhainen. Myös köyhyysriskit pienenivät hieman tilanteessa, jossa talouskasvu oli vaatimatonta. Joitakin ylöspäin suuntautuvaan lähentymiseen liittyviä riskejä on kuitenkin todettu työmarkkinoiden, osaamisen ja sosiaalipolitiikan alalla[321]. Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattoreihin sovelletaan yhteisessä työllisyysraportissa käytettyä liikennevalomenetelmää, jonka avulla voidaan tunnistaa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanon kannalta erityisen merkitykselliset haasteet (ks. liitteet 6 ja 2). Tarkastelemalla sosiaalisen tulostaulun indikaattoreiden paljastamia signaaleja maakohtaisesti voidaan arvioida EU:ssa ja jäsenvaltioissa esiintyviä mahdollisia riskejä, jotka kohdistuvat ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen. Jäljempänä esitetään yhteenveto keskeisistä horisontaalisista havainnoista (ks. myös taulukko 3.1.1 ja kaavio 3.1.1).

[321] EU on saavuttamassa 78 prosentin työllisyysastetavoitteensa vuoteen 2030 mennessä, sillä siitä uupuu vain 2,2 prosenttiyksikköä. Aikuiskoulutusta ja köyhyyden vähentämistä koskevien EU:n vuoden 2030 tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan kuitenkin lisätoimia Aikuiskoulutukseen osallistumisen aste oli vuonna 2022 vain 39,5 prosenttia, kun tavoite on 60 prosenttia, ja köyhyyden vähentämiseen tähtäävillä toimilla oli saatu aikaan vain 2,9 miljoonan vähennys vuoteen 2024 mennessä, kun tavoite on 15 miljoonaa.

- **Työllisyys- ja pitkäaikaistyöttömyysasteissa tapahtui edelleen ylöspäin suuntautuvaa lähentymistä, mutta nuorten ja vammaisten henkilöiden työmarkkinatulokset pysyivät ennallaan tai heikkenivät hieman.** Työllisyysaste kohosi lähes kaikissa (21) jäsenvaltiossa, joskin hitaammin kuin aiempina vuosina. Kasvu oli suurempaa maissa, joissa työllisyysaste oli alhaisempi, mikä viittaa ylöspäin suuntautuvaan lähentymiseen. Samaan aikaan työttömyysasteen kehitys oli vaihtelevaa. EU:n työttömyysaste oli kaikkien aikojen alin vuonna 2024, mutta indikaattori osoitti jonkin asteista loittonemista jäsenvaltioiden välillä, mikä tuli esiin siinä, että suhteellisen monessa (kahdeksassa) tilanne oli ”kriittinen” ja ”seurattava”. Samaan aikaan monissa jäsenvaltioissa on edelleen merkittäviä alueellisia eroja. Pitkäaikaistyöttömyysasteiden kehitys oli kaiken kaikkiaan aiempaa myönteisempää, ja EU:ssa tapahtui ylöspäin suuntautuvaa lähentymistä vuonna 2024. Useimmissa jäsenvaltioissa tapahtui jonkin asteista edistystä naisten integroimisessa työmarkkinoille, mutta lähentymisestä oli vain muutamia merkkejä. Kaikkiaan kahdeksassa jäsenvaltiossa tilanne oli edelleen ”seurattava” tai ”kriittinen” tämän indikaattorin osalta. Edistyminen oli pysähdyksissä enimmäkseen nuorten osalta, sillä NEET-nuorten osuudessa tapahtui vain marginaalista parannusta vuonna 2024, eikä ylöspäin suuntautuvasta lähentymisestä ole selkeitä merkkejä. Vammaisten ja vammattomien työllisyysero kasvoi EU:n tasolla ja jäsenvaltioiden välillä oli suuria eroja. Kahdeksan maan tilanne oli ”seurattava” tai ”kriittinen”.

- **Koulutukseen ja osaamiseen liittyvä hidas ja epätasainen edistyminen rajoittaa inhimillisen pääoman kehittämismahdollisuuksia ja aiheuttaa riskejä kilpailukyvylle sekä sosiaaliselle ja alueelliselle yhteenkuuluvuudelle, ellei poliittisia toimia tehosteta huomattavasti.** Aikuiskoulutukseen osallistuminen (aikuiskoulutustutkimuksen perusteella) lisääntyi jonkin verran EU:ssa vuosina 2016–2022, mutta jäsenvaltioiden tulokset loittonivat toisistaan, sillä eniten edistyivät parhaiten suoriutuvat maat. EU:n työvoimatutkimuksen tiedot osoittavat, että osallistuminen lisääntyi yleisesti myös vuosina 2022–2024[322]. Sama koskee vuosina 2021–2023 niiden aikuisten osuutta, joilla on vähintään perustason digitaidot. Suhteellisen monen jäsenvaltion tilanne on näiden kahden indikaattorin osalta ”seurattava” (yhdeksän) tai ”kriittinen” (kymmenen). Tämä tuo esiin merkittäviä haasteita, jotka liittyvät vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä tarpeeseen vahvistaa EU:n kilpailukykyä. Samaan aikaan EU:ssa havaittiin vuonna 2024 hienoista parannusta koulunkäynnin keskeyttäneiden osuudessa ja varhaiskasvatukseen osallistumisessa. Näiden kahden indikaattorin keskiarvoihin kätkeytyy kuitenkin hyvin merkittäviä eroja jäsenvaltioiden välillä. Molempien osalta vuonna 2024 oli aiempaa enemmän ”kriittisiä” ja ”seurattavia” tilanteita (molemmat lisääntyivät yhdeksästä kymmeneen), eikä ylöspäin suuntautuvasta lähentymisestä ollut merkkejä. Myös perustaitojen alhainen ja laskeva taso aiheuttaa vakavia haasteita kaikkialla EU:ssa. Kaikki tämä osoittaa, että tällä politiikanalalla on syytä toteuttaa merkittäviä toimia osaamisunionia koskevan aloitteen mukaisesti.

322 Eurostat [trng_lfs_17], EU:n työvoimatutkimus.

- **Köyhyys- tai syrjäytymisriskien ja tuloerojen osalta on yleisesti ottaen tapahtunut paranmusta EU:n tasolla, mutta eroja on edelleen, ja lähes kaikkien indikaattoreiden osalta todettiin, että ylöspäin suuntautuvaa lähentymistä jäsenvaltioiden välillä ei tapahtunut.** Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien osuus koko väestöstä ja lapsista pieneni hieman EU:ssa vuonna 2024. Tulokset vaihtelivat kuitenkin huomattavasti jäsenvaltioiden välillä, eikä lähentymisestä ollut selviä merkkejä. Köyhyysvaarassa olevien lasten osalta ”seurattavien” tai ”kriittisessä tilanteessa” olevien maiden määrä kasvoi kahdeksaan vuonna 2024. Köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteiden erot liittyvät osittain merkittäviin eroihin siinä, miten sosiaaliset tulonsiirrot (eläkkeitä lukuun ottamatta) vaikuttavat köyhyyden vähentämiseen. Tämä indikaattori heikkeni hieman EU:ssa vuonna 2024, ja sen osalta oli eniten ”kriittisiä” ja ”seurattavia” tilanteita (11), eikä selkeää ylöspäin suuntautuvaa lähentymistä esiintynyt. Tuloerojen (mitattuna S80/S20-indikaattorilla eli ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhteella) osalta tapahtui parannusta, ja ”kriittiset” ja ”seurattavat” tilanteet vähenivät merkittävästi vuonna 2024. Maissa, joissa tuloerot olivat suurimmat, tilanne kuitenkin heikkeni edelleen, kun taas maissa, jotka suoriutuivat hyvin, tilanne parani, minkä seurauksena loittoneminen kasvoi. Havaittavissa on myös merkittäviä alueellisia eroja, mukaan lukien korkea köyhyys- tai syrjäytymisaste EU:n syrjäisimmillä alueilla. Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalibruttotulot henkeä kohti kasvoivat merkittävästi vuonna 2024. Tilanne parani kaikissa maissa, mutta kasvu oli suurinta niissä jäsenvaltioissa, jotka jo suoriutuivat hyvin, mikä viittaa maiden loittonemiseen toisistaan, ja yhdeksässä maassa tilanne oli ”kriittinen” tai ”seurattava”. Itse ilmoitettujen täyttymättömien sairaanhoitotarpeiden osalta raportoitiin lievästä heikkenemisestä, eikä lähentymistä juurikaan tapahtunut vuonna 2024. Kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivien osuuden osalta voitiin sitä vastoin todeta verran ylöspäin suuntautuvaa lähentymistä, ja tilanne on parantunut lähes kahdessa kolmasosassa jäsenvaltioista.

Ensimmäisen vaiheen maa-analyysissä yksilöitiin yhdeksän jäsenvaltiota, joiden osalta edellytetään perusteellisempaa toisen vaiheen analyysiä, kun otetaan huomioon sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattoreiden esiin tuomat haasteet. Tämä viittaa ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen mahdollisesti kohdistuviin riskeihin. Näitä riskejä arvioidaan sosiaalisen lähentymisen kehyksen menetelmällä, jossa otetaan huomioon sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun kunkin pääindikaattorin taso ja vuotuinen muutos suhteessa EU:n keskiarvoon, kuten asiaa koskevissa työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean keskeisissä viesteissä ja pohjana olevassa työryhmän raportissa esitetään (ks. tekstilaatikko tämän jakson lopussa). Asianomaiset jäsenvaltiot ovat Bulgaria, Kreikka, Espanja, Italia, Liettua, Luxemburg, Romania, Latvia ja Suomi. Näistä jäsenvaltiosta ensimmäisten seitsemän osalta tehtiin toisen vaiheen analyysi myös edellisenä vuonna (vaikka joissakin havaittiin parannuksia, kuten tässä luvussa todetaan), kun taas Latvia ja Suomi ovat mukana ensimmäistä kertaa[323], ja Kroatia, Viro ja Unkari, jotka olivat toisen vaiheen analyysissä viime vuonna, eivät ole mukana tänä vuonna[324]. Edellä mainituissa yhdeksässä maassa havaittiin mahdollisia ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen kohdistuvia riskejä, jotka liittyvät haastaviin tilanteisiin monilla politiikanaloilla, ja Latviassa, Liettuassa, Luxemburgissa ja Suomessa puolestaan tilanteen heikentyminen ajan mittaan oli merkittävä tekijä muutamilla politiikanaloilla. Indikaattoreita, jotka viittaavat ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen kohdistuviin mahdollisiin riskeihin useimmissa edellä mainituista maista, ovat tuloerot, yleinen köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste ja sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen. Seuraavina tulevat koulupudokkaiden osuus, NEET-nuorten osuus, työllisyysaste, kotitalouksien käytettävissä olevien asukaskohtaisten reaalibruttotulojen kasvu, sen väestön osuus, jolla on vähintään perustason digitaidot, ja lasten köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste. Komission yksiköt suorittavat edellä lueteltujen yhdeksän jäsenvaltion osalta perusteellisemman toisen vaiheen analyysin keväällä 2026.

---

323 Latvian osalta tämä johtuu NEET-nuorten osuuden sekä työttömyysasteen ja pitkäaikaistyöttömyysasteen kasvusta. Syynä on myös se, että sosiaalisten tulonsiirtojen (eläkkeitä lukuun ottamatta) vaikutus köyhyyden vähentämiseen on heikko ja yhä heikkenemässä ja että alle 3-vuotiaiden lasten osallistuminen viralliseen varhaiskasvatukseen on vähentynyt jyrkästi. Suomen osalta toisen vaiheen analyysi liittyy pääasiassa työttömyysasteen ja pitkäaikaistyöttömyysasteen suhteelliseen heikkenemiseen.

324 Toisen vaiheen analyysiä ei tehdä tänä vuonna Virosta, Unkarista eikä Kroatiasta, joista se tehtiin viime vuonna. Viro ei ole mukana niiden parannusten vuoksi, jotka on havaittu tuloeroissa, kotitalouksien käytettävissä olevissa tuloissa, köyhyys- tai syrjäytymisriskiasteessa, sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutuksessa köyhyyden vähentämiseen ja täyttymättömissä sairaanhoitotarpeissa. Myöskään Unkari ei ole mukana toisen vaiheen analyysissa, koska tuoreimmat tiedot osoittavat parannuksia koulunkäynnin keskeyttäneiden määrässä, (yleisessä ja lasten) köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteessa, vammaisten ja vammattomien työllisyyserossa ja pitkäaikaistyöttömyysasteessa. Kroatian osalta aikasarjassa on katkos vuonna 2024 kaikkien EU-SILC-tilastoihin perustuvien sosiaalisten indikaattoreiden osalta, minkä vuoksi muutoksia ei voida tulkita mielekkäällä tavalla. Rakenteellisesta katkoksesta johtuu erityisesti se, että yleisen ja lasten köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteen tilanne on ”seurattava”.

Taulukko 3.1.1: Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulu: yleiskatsaus jäsenvaltioiden haasteisiin pääindikaattoreiden mukaan

			Parhaiten suoriutuvat	Keskimääräistä paremmat	Hyvät mutta tarpeen seurata	Keskimääräiset	Heikot mutta paranemassa	Seurattavat	Kriittisessä tilanteessa olevat
Yhtäläiset mahdollisuudet	Aikuisten osallistuminen koulutukseen (viimeisten 12 kuukauden aikana, lukuun ottamatta ohjattua työssäoppimista, % 25–64-vuotiaista)	2022	DE, HU, NL, SE	AT, DK, EE, FI, FR, IE, LU, MT, SK		BE, ES, LV, PT	RO	CY, HR, IT, LT, SI	BG, CZ, EL, PL
	Koulupudokkaiden osuus (% 18–24-vuotiaista)	2024	EL, HR, IE, PL	BG, CZ, PT, SI		AT, BE, FI, FR, LV, MT, NL, SE	HU	CY, DK, EE, IT, LT, LU, SK	DE, ES, RO
	Niiden henkilöiden osuus, joilla on perustason tai sitä paremmat digitaidot (% 16–74-vuotiaista)	2023	FI, IE, NL	AT, BE, CZ, DK, EE, ES, HU, SE		DE, EL, FR, LT, MT, PT		CY, HR, IT, LU, LV, SI, SK	BG, PL, RO
	NEET-nuorten osuus (% kaikista 15–29-vuotiaista)	2024	MT, NL, SE	CZ, DE, DK, HR, IE, PT, SI		AT, BE, ES, FI, HU, PL, SK	BG, CY, EL	EE, FR, LU, LV	IT, LT, RO
	Sukupuolten työllisyysero (prosenttiyksikköä)	2024	EE, LT, LV	HR, HU, LU, PT, SE	FI	AT, BE, BG, DE, ES, FR, IE, NL, SI	CZ	CY, DK, PL, SK	EL, IT, MT, RO
	Tuloviidennesten tulo-osuuksien suhde (S80/S20)	2024	BE, CZ, SI, SK	FI, IE, MT, NL, PL, RO		AT, CY, DE, DK, EE, FR, HR, HU, LU, SE	PT	EL, ES, IT	BG, LT, LV
Oikeudenmukaiset työolot	Työllisyysaste (% 20–64-vuotiaista)	2024	CZ, MT, NL	CY, DE, DK, HU, IE	EE, SE	AT, BG, LT, LV, PL, PT, SI, SK	EL, HR	FI, FR, LU	BE, ES, IT, RO
	Työttömyysaste (% 15–74-vuotiaasta työvoimasta)	2024	CZ, DE, MT, PL	BG, CY, HR, HU, IE, IT, NL, SI		AT, BE, PT, RO, SK	EL, ES	DK, EE, FR, LT, LU, LV	FI, SE
	Pitkäaikaistyöttömyysaste (% 15–74-vuotiaasta työvoimasta)	2024	MT, NL	AT, CY, CZ, DE, IE, PL, SI	DK	BE, BG, FR, HR, HU, LT, LU, RO, SE	EL, ES, IT	EE, FI, LV, PT	SK
	Kotitalouksien käytettävissä olevien asukaskohtaisten bruttotulojen kasvu (indeksi, 2008=100)	2024	HU, MT, PL, RO	HR, LT, PT		CZ, DE, DK, EE, FR, IE, LV, SE, SI, SK		AT, BE, CY, ES, FI, LU, NL	EL, IT
Sosiaalinen suojelu ja osallisuus	Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste (% kokonaisväestöstä)	2024	CZ, NL, SI	AT, CY, DK, EE, IE, PL, SE	FI	BE, DE, FR, HU, LU, MT, PT, SK	RO	HR, IT, LV	BG, EL, ES, LT
	Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste (% 0–17-vuotiaista)	2024	CY, CZ, DK, NL, SI	EE, IE, LV, PL, SK	FI	AT, BE, DE, HU, LT, PT, SE	RO	EL, FR, HR, IT, LU, MT	BG, ES
	Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen (köyhyysriskiasteen vähennys prosentteina)	2024	BE, DK, FI	AT, CZ, EE, NL, PL, SE	FR, IE	CY, IT, SI, SK	RO	BG, DE, ES, HU, LT, LU, MT	EL, HR, LV, PT
	Vammaisten ja vammattomien työllisyysero (prosenttiyksikköä)	2024	SI	AT, CZ, DE, EE, FI, FR, LV, NL, SE	PT	CY, DK, EL, HU, MT, SK	BG	BE, ES, IT	HR, IE, LT, PL, RO
	Kohtuuton asumismenorasitus (% koko väestöstä)	2024	CY	BG, HR, IE, IT, LU, NL, PL, RO, SI		AT, BE, CZ, ES, FI, FR, LV, MT, SK		DE, EE, HU, LT, PT, SE	DK, EL
	Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevat alle 3-vuotiaat lapset (% alle 3-vuotiaista)	2024	FR, NL, PT, SE, SI	BE, ES, FI, LT, LU	DK	AT, CY, EE, EL, HR, IT		BG, DE, IE, LV, MT	CZ, HU, PL, RO, SK
	Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet (% yli 16-vuotiaista)	2024		AT, BE, BG, CY, CZ, DE, HR, HU, LU, MT, NL, RO, SK		DK, ES, FR, IE, IT, LT, PL, PT, SE, SI	EE		EL, FI, LV

Huomautus: Päivitetty 30. lokakuuta 2025. Aikuisten osallistumista koulutukseen koskevan indikaattorin toiseksi viimeinen arvo viittaa vuoteen 2016, ja luokittelu perustuu muutokseen sen ja vuoden 2022 välillä. Koska vähintään perustason digitaidoilla varustettujen henkilöiden osuutta kuvaavaa indikaattoria koskevat tiedot kerätään joka toinen vuosi, luokittelu perustuu muutokseen vuoden 2021 ja vuoden 2023 välillä. Kotitalouksien käytettävissä olevien bruttotulojen kasvusta henkeä kohti ei ole saatavilla tietoja Bulgarian osalta. Vammaisten ja vammattomien työllisyyseroa koskevia tietoja ei ole saatavilla Luxemburgin osalta. Katkot aikasarjoissa ja muut merkitykselliset seikat ilmoitetaan liitteissä 3 ja 4.

Kaavio 3.1.1: Yleiskatsaus työllisyys-, osaamis- ja sosiaalipoliittisiin kehityssuuntauksiin ja haasteisiin sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattoreiden mukaan

EU:n keskiarvo, kehityssuuntaukset ja yhteisessä työllisyysraportissa käytettyihin eri luokkiin jaoteltujen jäsenvaltioiden osuus kaikista jäsenvaltioista kunkin pääindikaattorin osalta ja myös yhteensä pilarin kolmen luvun osalta

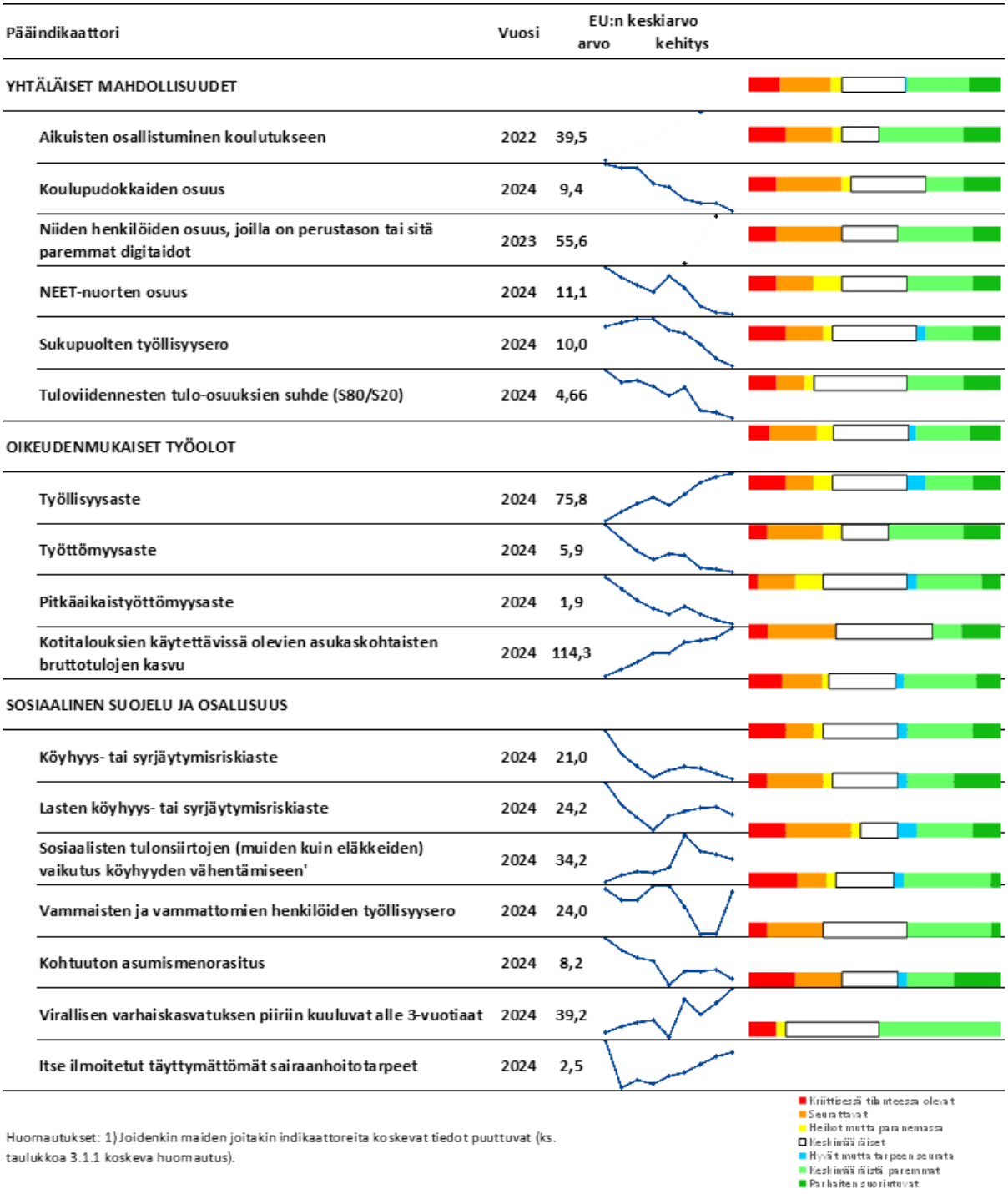

Huomautukset: 1) Joidenkin maiden joitakin indikaattoreita koskevat tiedot puuttuvat (ks. taulukkoa 3.1.1 koskeva huomautus).

Tekstilaatikko 3.1.1: Menetelmä mahdollisten ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen kohdistuvien riskien tunnistamiseksi sosiaalista lähentymistä koskevassa ensimmäisen vaiheen maa-analyysissa

Analyysissa on käytetty jäsenvaltioiden kanssa viime vuosina kehitettyjä välineitä, jotka perustuvat erityisesti sosiaali-indikaattoreiden tulostauluun sekä yhteisessä työllisyysraportissa käytettävään nk. liikennevalomenetelmään[325]. Ensimmäisen vaiheen maa-analyysi perustuu kaikkiin sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattoreihin. Kutakin indikaattoria tarkastellaan yhteisen työllisyysraportin menetelmän perusteella ja määritetään näin jäsenvaltioiden suhteellinen asema, joka ilmaistaan standardipoikkeamina sekä indikaattorin absoluuttisen arvon keskiarvosta että sen edelliseen vuoteen verratun muutoksen keskiarvosta (ks. tarkempi tekninen kuvaus liitteessä 4). Kunkin maan tulokset luokitellaan kunkin indikaattorin osalta yhteen seitsemästä mahdollisesta luokasta (”parhaiten suoriutuvat”, ”keskimääräistä paremmat”, ”hyvät mutta tarpeen seurata”, ”keskimääräiset”, ”heikot mutta paranemassa”, ”seurattavat”, ”kriittisessä tilanteessa olevat”). Tämä vastaa väriasteikkoa vihreästä punaiseen.

325 Ks. Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean keskeiset viestit, jotka perustuvattyöllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean yhteisen työryhmän kertomukseen ”Sosiaalisen lähentymisen kehyksen sisällyttäminen eurooppalaiseen ohjausjaksoon”.

Kutakin sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattoria arvioidaan sen määrittämiseksi, johtaako se ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen kohdistuviin mahdollisiin riskeihin ja tarvitaanko näin ollen toisen vaiheen lisäanalyysia. Luokituksella ”kriittisessä tilanteessa olevat” tarkoitetaan jäsenvaltioita, jotka saavat tietystä indikaattorista EU:n keskiarvoa paljon huonomman pistemäärän ja joissa tilanne heikkenee tai ei parane riittävästi edelliseen vuoteen verrattuna. Tilanne merkitään ”seurattavaksi” kahdessa tapauksessa: a) kun jäsenvaltio saa tietyssä indikaattorissa EU:n keskiarvoa huonomman pistemäärän ja maan tilanne heikkenee tai ei parane riittävän nopeasti, ja b) kun pistemäärä tasojen suhteen on EU:n keskiarvon mukainen, mutta tilanne heikkenee huomattavasti EU:n keskiarvoa nopeammin. Toisen vaiheen lisäanalyysia pidetään perusteltuna, jos jäsenvaltion vähintään kuusi sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattoria on merkitty punaiseksi (”kriittisessä tilanteessa oleva”) tai oranssiksi (”seurattava”) tuoreimmassa yhteisessä työllisyysraportissa. Tilanteen katsotaan edellyttävän lisäanalyysia myös silloin, kun punaiseksi tai oranssiksi (ks. edellä) merkityn indikaattorin yhteisen työllisyysraportin mukainen luokitus on heikentynyt kaksi kertaa *peräkkäin*. Näin olisi esimerkiksi silloin, jos luokitus muuttuisi vuoden 2025 yhteisessä työllisyysraportissa ”keskimääräisestä” luokitukseen ”heikko mutta paranemassa”, minkä jälkeen tilanne heikkenisi edelleen luokitukseen ”kriittisessä tilanteessa oleva” raportin vuoden 2026 versiossa. Tämä luettaisiin ylimääräiseksi punaiseksi tai oranssiksi merkinnäksi, joiden vähimmäiskynnys on yhteensä kuusi. Jos esimerkiksi vuoden 2026 yhteisessä työllisyysraportissa jollekin maalle on merkitty punaiseksi tai oranssiksi viisi sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattoria ja yksi niistä on heikentynyt peräkkäin sekä vuonna 2025 että vuonna 2026, maalla katsotaan olevan vuonna 2026 yhteensä kuusi punaista tai oranssia merkintää (viisi punaista/oranssia merkintää vuoden 2026 indikaattoreista + yksi merkintä kahdesta peräkkäisestä heikkenemisestä). Tällöin kyseisen maan osalta olisi tehtävä toisen vaiheen lisäanalyysi. Mahdolliset katkokset aikasarjoissa sekä tietojen laatuun ja tulkintaan liittyvät kysymykset otetaan huomioon arvioitaessa kynnysarvoon laskettavien merkintöjen kokonaismäärää.

Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit ja niiden arviointi perustuvat tietoihin, jotka olivat saatavilla tietojen toimittamisen määräaikaan mennessä[326]**.** Jos yhteisen työllisyysraportin mukaisen luokituksen määrittämiseksi tarvittavat tiedot puuttuvat jonkin maan osalta, puuttuvien tietojen korvaamiseksi käytetään vastaavaa aiemmassa yhteisessä työllisyysraportissa määritettyä luokitusta, jos se on saatavilla. Jos indikaattorin arvot puuttuvat sekä yhteisen työllisyysraportin viimeisimmässä että sitä edeltävässä versiossa, yhteisen työllisyysraportin mukaisia luokituksia ei lasketa mukaan kuuden merkinnän ohjeelliseen kynnysarvoon, jonka perusteella määritetään tarve toisen vaiheen analyysille.

[326] Vuoden 2026 yhteisen työllisyysraportin tietojen toimittamisen määräaika oli 30. lokakuuta 2025. Käytetyt tiedot ja niihin liittyvät tilastolliset merkinnät, kuten katkokset aikasarjoissa, esitetään raportin liitteessä 3. Katkokset ilmoitetaan myös maaraporteissa, jos ne liittyvät yhteisen työllisyysraportin luokituksiin, jotka otetaan huomioon toisen vaiheen analyysin kynnysarvossa.

3.2 Maakohtainen ensimmäisen vaiheen analyysi

Belgia

Vuonna 2024 työllisyysasteeseen liittyi edelleen haasteita ja huomattava työvoimapula jatkui. Reaalisen BKT:n 1,1 prosentin kasvun ansiosta työllisyysaste nousi hieman (0,2 prosenttiyksikköä) vuonna 2024 ja oli 72,3 prosenttia, mikä on alle EU:n keskiarvon (75,8 prosenttia), ja maa on jälleen ”kriittisessä tilanteessa”. Tämä johtuu suurelta osin siitä, että Belgian työvoimaosuus (70,8 prosenttia) on EU:n keskiarvoa (75,3 prosenttia) pienempi. Myös alueelliset erot olivat edelleen suuria. Lisäksi jotkin ryhmät, kuten matalasti koulutetut (20–64-vuotiaat, 47,5 prosenttia), jotka ovat syntyneet EU:n ulkopuolella (20–64-vuotiaat, 59,4 prosenttia), ja ikääntyneet (55–64-vuotiaat, 59,4 prosenttia), ovat jääneet entistä enemmän jälkeen kehityksestä. Vammaisten ja vammattomien työllisyysero (33,1 prosenttiyksikköä) oli edelleen selvästi yli EU:n keskiarvon (24,0 prosenttiyksikköä), ja tilanne on nyt ”seurattava”. Sukupuolten työllisyyseron osalta Belgia oli sitä vastoin ”keskimääräinen”, samoin kuin työttömyysasteen (5,7 prosenttia) ja pitkäaikaistyöttömyysasteen (2,0 prosenttia) osalta. Kotitalouksien käytettävissä olevien asukaskohtaisten bruttotulojen kasvua kuvaava indeksi (2008=100) parani vuonna 2024 ja oli 107,1 (vuonna 2023 se oli 106,5) muttei ole vieläkään saavuttanut EU:n keskiarvoa ja tilanne on edelleen ”seurattava”.

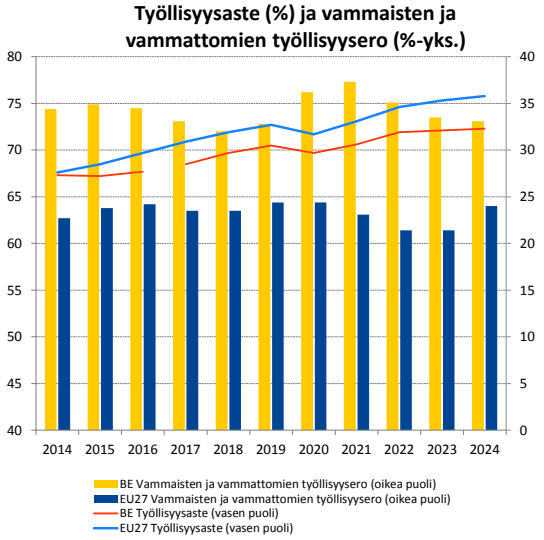

Huomautus: Belgian aikasarjassa on katkos vuonna 2017.
Lähde: Eurostat [lfsi_emp_a], EU:n työvoimatutkimus ja [tepsr_sp200], EU-SILC.

Belgia suoriutuu enimmäkseen keskimääräisesti koulutuksen ja osaamisen alalla. Koulutukseen osallistuvien aikuisten osuus on ”keskimääräinen” eli 34,9 prosenttia vuonna 2022 (EU:n keskiarvo 39,5 prosenttia) laskettuaan vuodesta 2016. Sekä NEET-nuorten (15–29-vuotiaiden) että koulupudokkaiden osuudessa tapahtui heikentymistä. Ne ovat kuitenkin 9,9 prosenttia ja 7,0 prosenttia eli edelleen selvästi alle EU:n keskiarvon (11,1 prosenttia ja 9,4 prosenttia), vaikkakin niissä on jonkin verran alueellista vaihtelua. Belgiassa sellaisen väestön osuus, jolla on vähintään perustason digitaidot, on ”keskimääräistä parempi”(59,4 prosenttia vuonna 2023). Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten osuus oli 52,3 prosenttia vuonna 2024 (mutta osuus oli huomattavasti pienempi (20,1 prosenttia) köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien lasten keskuudessa) laskettuaan 3,9 prosenttiyksikköä vuodesta 2023.

Sosiaalipolitiikalla autettiin lieventämään köyhyys- tai syrjäytymisriskejä sekä tuloeroja. Belgia kuuluu ”parhaiten suoriutuviin”, kun tarkastellaan sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutusta köyhyyden vähentämiseen (53,1 prosenttia v. EU:n keskiarvo 34,2 prosenttia) ja tuloeroja mitattuna ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhteena (3,45 prosenttia v. EU:n keskiarvo 4,66 prosenttia). Köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste sekä koko väestön (18,3 prosenttia) että lasten osalta (20,2 prosenttia) olivat ”keskimääräisiä” vuonna 2024, joskin jälkimmäinen kasvoi (0,6 prosenttiyksikköä) ensimmäistä kertaa vuoden 2017 jälkeen. Itse ilmoitettujen täyttymättömien sairaanhoitotarpeiden osuus oli 1,4 prosenttia vuonna 2024, ja tilanne oli ”keskimääräistä parempi”, ja kohtuuttomasta asumismenorasitteesta kärsivien osuus 6,7 prosenttia on ”keskimääräinen” (8,2 prosenttia EU:n tasolla).

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (3 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”) **Belgiaan ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Bulgaria

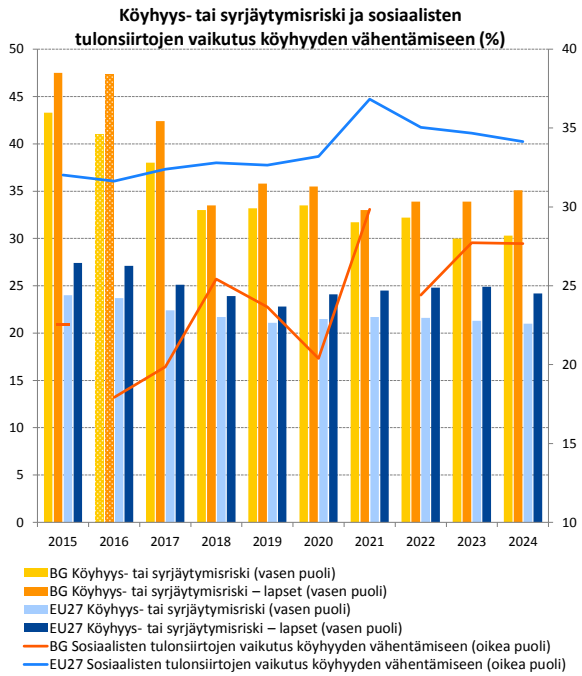

Huomautus: Katkos köyhyys- ja syrjäytymisriskiastetta koskevassa aikasarjassa Bulgarian osalta vuonna 2016 ja vaikutuksen osalta vuosina 2016 ja 2022.
Lähde: Eurostat [ilc_peps01n], [tespm050], EU-SILC.

Bulgarialla on merkittäviä haasteita sosiaalipolitiikan alalla. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten osuus edustaa ”kriittistä tilannetta”, sillä se on yksi EU:n korkeimmista (30,3 prosenttia v. 21,0 prosenttia vuonna 2024) kohottuaan hiljattain viime vuoden merkittävän supistumisen jälkeen (tilanne oli tuolloin ”heikko mutta paranemassa”). Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste oli 35,1 prosenttia vuonna 2024, mikä ylittää selvästi EU:n keskiarvon (24,2 prosenttia), ja myös sen osalta kyseessä on ”kriittinen tilanne”. Köyhyys- tai syrjäytymisriskille altistuvat edelleen muita enemmän vammaiset henkilöt (43,8 prosenttia), ikääntyneet (36,6 prosenttia), maaseudulla asuvat (40,8 prosenttia) ja romanit[327]. Kaiken kaikkiaan sosiaaliset tulonsiirrot (eläkkeitä lukuun ottamatta) vähensivät köyhyyttä jossakin määrin Bulgariassa (27,7 prosenttia v. 34,2 prosenttia EU:ssa) ja tilanne on ”seurattava” (viime vuonna ”heikko mutta paranemassa”). Lisäksi tuloerot, joita mitataan ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhteena, ovat EU:n suurimpia (6,96 v. 4,66) kasvettuaan merkittävästi edellisvuoteen verrattuna, ja myös niiden osalta tilanne on ”kriittinen”.

Maalla on osaamisen kehittämiseen liittyviä haasteita. Vaikka alle 3-vuotiaiden lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen lisääntyi 3,8 prosenttiyksikköä viime vuodesta, osuus (21,2 prosenttia) oli vuonna 2024 edelleen selvästi alle EU:n keskiarvon (39,2 prosenttia), ja tilanne on ”seurattava”. Tämä asettaa haasteita oppimisnäkymille, myös myöhemmin elämässä. Yli puolella 15-vuotiaista opiskelijoista on puutteelliset perustaidot (53,6 prosenttia matematiikassa, vuoden 2022 PISA-tutkimus). Koulutukseen osallistuvien aikuisten osuus oli 9,5 prosenttia vuonna 2022 (v. EU:n keskiarvo 39,5 prosenttia), mikä on EU:n alhaisimpia ja ollut laskussa vuodesta 2016 lähtien, ja kyseessä on ”kriittinen tilanne”. Tämä koskee myös sellaisten aikuisten osuutta, joilla on vähintään perustason digitaidot: se oli 35,5 prosenttia (v. EU:n keskiarvo 55,6 prosenttia) vuonna 2023, vaikka osuus on kasvanut vuodesta 2021. Osaamisen kehittämisen parannuksilla voitaisiin lisätä tuottavuutta ja tukea vihreää ja digitaalista siirtymää.

327 Ks. EU:n perusoikeusvirasto, Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024.

Työmarkkinat toimivat edelleen yleisesti ottaen hyvin, vaikka joidenkin haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien osalta on vielä parantamisen varaa. Vuoden 2024 vahvan talouskasvun tukemana työllisyysaste oli ennätyksellisen korkea (76,8 prosenttia) ja ylitti EU:n keskiarvon (75,8 prosenttia), ja työttömyysaste jatkoi laskuaan 4,2 prosenttiin (EU:n keskiarvo 5,9 prosenttia). Pitkäaikaistyöttömyys parani vain hieman: se laski 0,1 prosenttiyksikköä 2,2 prosenttiin vuosien 2023 ja 2024 välillä ja ylittää EU:n keskiarvon, joka on 1,9 prosenttia. NEET-nuorten osuus (12,7 prosenttia vuonna 2024) seuraili EU:n laskevaa suuntausta ja tilanne on nyt ”heikko mutta paranemassa” (1,6 prosenttiyksikköä yli EU:n keskiarvon). Vaikka vammaisten ja vammattomien työllisyysero pieneni 35,4 prosenttiyksikköön ja tilanne on nyt ”heikko mutta paranemassa” (edellisvuonna ”kriittinen tilanne”), se on edelleen selvästi yli EU:n keskiarvon (24,0 prosenttiyksikköä).

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (7 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”) **Bulgariaan katsotaan kohdistuvan ylöspäin tapahtuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, joita on tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Tšekki

Yleisesti ottaen myönteisiin työmarkkinatuloksiin liittyy tiettyjä väestöryhmiä koskevia haasteita.

Lähde: Eurostat [lfsa_ergan], EU:n työvoimatutkimus.

Tšekki oli vuonna 2024 jälleen yksi EU:n ”parhaiten suoriutuvista”: sen työllisyysaste kasvoi jatkuvasti ja oli korkea (82,3 prosenttia) ja työttömyysaste oli alhainen ja vakaa (2,6 prosenttia) talouskasvun elpyessä. Pitkäaikaistyöttömyysaste oli ”keskimääräistä parempi” (0,8 prosenttia vuonna 2024). Sama päti myös NEET-nuorten (15–29-vuotiaiden) osuuteen, joka laski merkittävästi (1,5 prosenttiyksikköä) ja oli 8,6 prosenttia vuonna 2024. Vammaisten ja vammattomien työllisyysero kaventui 21,7 prosenttiyksikköön eli alle EU:n keskiarvon (24,0 prosenttiyksikköä). Myös sukupuolten työllisyysero parani (1,3 prosenttiyksikköä) vuonna 2024 ja oli 12,6 prosenttiyksikköä, mutta se ylitti edelleen EU:n keskiarvon (10,0 prosenttiyksikköä), minkä vuoksi tilanne on ”heikko mutta paranemassa”. Sitä vastoin alle 3-vuotiaiden lasten osallistuminen viralliseen varhaiskasvatukseen pysyi ”kriittisessä tilanteessa” ja oli vain 7,3 prosenttia vuonna 2024, mikä on huomattavasti alle EU:n keskiarvon (39,2 prosenttia). Tämä johtuu varhaiskasvatuspalvelujen riittämättömästä kapasiteetista ja voi vaikuttaa lasten pitkän aikavälin oppimisnäkymiin ja naisten osallistumiseen työmarkkinoille. Aliedustettujen ryhmien, kuten naisten, kotiseudultaan siirtymään joutuneiden Ukrainan kansalaisten ja romanien, suurempi osallistuminen työvoimaan voisi auttaa lievittämään työvoimapulaa ja osaamisvajetta.

Osaamiseen liittyvät tulokset Tšekissä ovat hyviä, mutta aikuisten osallistumisessa koulutukseen on jääty jälkeen. Koulupudokkaiden osuus laski 5,4 prosenttiin vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 9,4 prosenttia) ja oli ”keskimääräistä parempi”. Sama pätee myös niiden aikuisten osuuteen, joilla on vähintään perustason digitaidot (69,1 prosenttia v. EU:n keskiarvo 55,6 prosenttia vuonna 2023). Aikuisten osallistuminen koulutukseen on kuitenkin ”kriittisessä tilanteessa”, sillä se oli vain 21,2 prosenttia vuonna 2022, kun EU:n keskiarvo oli 39,5 prosenttia.

Maan sosiaalipoliittiset tulokset olivat myönteisiä. Vuonna 2024 köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien osuus oli 11,3 prosenttia koko väestöstä ja 15,4 prosenttia lapsista (EU:n keskiarvot 21,0 prosenttia ja 24,2 prosenttia), mikä tarkoittaa, että maa on ”parhaiten suoriutuvien” joukossa. Kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia bruttotuloja kuvaava indeksi (2008=100) parani hieman vuonna 2024 ja oli 125,2, kun se vuonna 2023 oli 123,6 (EU:n keskiarvo 114,3) ja tilanne on ”keskimääräinen”. Myös kohtuuton asumismenorasitus oli vuonna 2024 ”keskimääräinen” eli 9,2 prosenttia. Tšekin tilanne oli edelleen ”keskimääräistä parempi” itse ilmoitettujen täyttymättömien sairaanhoitotarpeiden osalta.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (2 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi”) **Tšekkiin ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Tanska

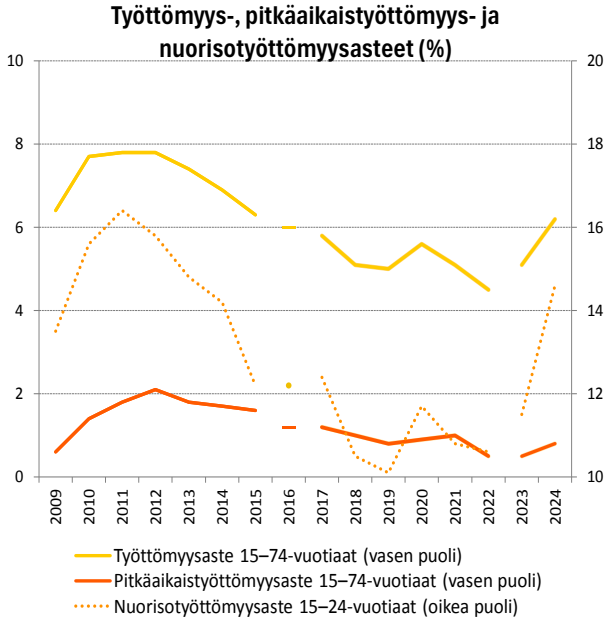

Huomautukset: Katkos aikasarjassa vuosina 2016, 2017 ja 2023.
Lähde: Eurostat [une_rt_a], [une_ltu_a], EU:n työvoimatutkimus.

Työllisyys on yleisesti ottaen vahva, mutta työttömyyteen liittyvät haasteet ovat lisääntyneet. Vahva työllisyyskasvu jatkui ja työllisyysaste oli 80,2 prosenttia vuonna 2024 (+0,4 prosenttiyksikköä vuoteen 2023 nähden), mikä kuvastaa vankkaa talouskasvua (3,5 prosenttia) ja lisääntyvää työvoiman tarjontaa. Samalla kuitenkin työttömyysaste kohosi merkittävästi (1,1 prosenttiyksikköä) ja oli 6,2 prosenttia, joka ylittää EU:n keskiarvon (5,9 prosenttia) ensimmäistä kertaa kymmeneen vuoteen ja tilanne on ”seurattava”. Pitkäaikaistyöttömyyden osuus on edelleen yksi EU:n alhaisimmista (0,8 prosenttia vuonna 2024), mutta se kohosi (edellisvuoden 0,5 prosentista) ja on nyt ”hyvä mutta seurattava”. Vaikka työmarkkinapaineet näyttävät helpottavan, maassa on edelleen työvoimapulaa erityisesti tieto- ja viestintätekniikan, terveydenhuollon ja rakentamisen alalla, ja alueellisia eroja esiintyy sitkeästi[328]. NEET-nuorten (15–29-vuotiaiden) tilanne oli edelleen ”keskimääräistä parempi” vuonna 2024 osuuden pienennyttyä 0,6 prosenttiyksikköä 8,0 prosenttiin. Samaan aikaan sukupuolten työllisyysero kasvoi toisena peräkkäisenä vuotena, kun se EU:n tasolla supistui. Ero on 6,5 prosenttiyksikköä ja edelleen pienempi kuin EU:n keskiarvo, joka on 10,0 prosenttiyksikköä, mutta tilanne on ”seurattava”.

Tanska suoriutuu yleisesti ottaen hyvin osaamisen osalta, mutta nuoret ovat edelleen haavoittuvassa asemassa. Koulutukseen osallistuvien aikuisten osuus oli 47,1 prosenttia vuonna 2022 (EU:n keskiarvo 39,5 prosenttia) ja niiden aikuisten osuus, joilla on vähintään perustason digitaidot, oli 69,6 prosenttia vuonna 2023 (EU:n keskiarvo 55,6 prosenttia). Molemmat osuudet ovat korkeita. Samaan aikaan vuonna 2024 koulupudokkaiden osuus oli edelleen 10,4 prosenttia (EU:n keskiarvo 9,4 prosenttia), ja tilanne on ”seurattava”, myös ammattitaitoisen työvoiman puutteen vuoksi. Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus on Tanskassa EU:n suurimpia, 62,9 prosenttia, mutta tilanne on nyt ”hyvä mutta seurattava”, koska osuus pieneni 7,0 prosenttiyksikköä.

328 The Danish Agency for Labour Market and Recruitment (March 2025), Recruitment Survey Report.

Sosiaalipoliittiset tulokset ovat yleisesti erittäin hyviä, mutta asumiskustannukset rasittavat edelleen haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä. Köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen riski on yleisesti ”keskimääräistä parempi”, ja Tanska on ”parhaiten suoriutuva”, kun tarkastellaan sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutusta köyhyyden vähentämiseen ja lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiastetta. Kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivissä kotitalouksissa asuvien osuus on edelleen yksi EU:n korkeimmista, 14,6 prosenttia (v. EU:n keskiarvo 8,2 prosenttia), ja vaikka se on laskenut 0,8 prosenttiyksikköä, maa on tämän osalta ”kriittisessä tilanteessa”. Tämä johtuu kohtuuhintaisten asuntojen rajallisesta tarjonnasta suurissa kaupungeissa, joissa osuus oli 22,7 prosenttia (maaseudulla 8,6 prosenttia).

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (4 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”) **Tanskaan ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Saksa

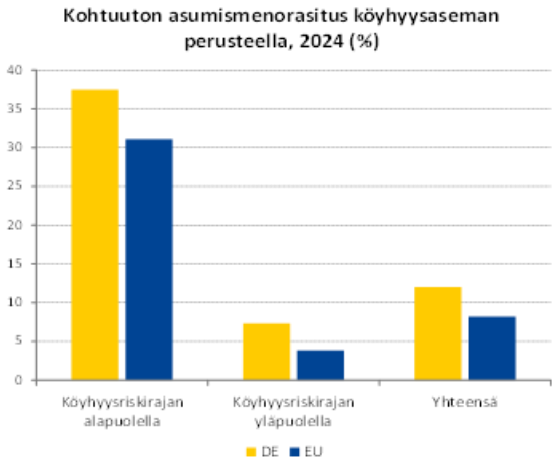

Lähde: Eurostat [tessi163], EU-SILC.

Sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutus köyhyyden vähentämiseen on heikentynyt, ja asuntojen kohtuuhintaisuuteen liittyy edelleen haasteita parannuksista huolimatta. Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen heikkeni jyrkästi vuosien 2023 ja 2024 välillä 41,7 prosentista 35,7 prosenttiin. Tämä ylittää edelleen EU:n keskiarvon, joka on 34,2 prosenttia, joten tilanne on ”seurattava”[329]. Köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien osuus vuonna 2024 oli 21,1 prosenttia (EU:n keskiarvo 21,0 prosenttia) eli laskua oli hieman vuoden 2023 tasolta 21,3 prosentista. Myös lasten köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste laski. Saksan tilanne on edelleen ”keskimääräinen” molempien indikaattoreiden osalta. Vaikka asumiskustannukset laskivat vuonna 2024 (1 prosenttiyksikön) edellisvuoteen verrattuna, väestöstä 12,0 prosentilla (EU:n keskiarvo 8,2 prosenttia) asumiskustannukset olivat yli 40 prosenttia kokonaistuloista, ja tilanne on ”seurattava”. Vaikutukset kohdistuivat erityisesti joihinkin ryhmiin, kuten ikääntyneisiin (yli 65-vuotiaisiin) ja alimpaan tuloviidennekseen kuuluviin, joiden osuudet olivat 15,3 prosenttia (EU:n keskiarvo 8,8 prosenttia) ja 33,3 prosenttia (EU:n keskiarvo 27,8 prosenttia).

Koulutuksen ja osaamisen alalla Saksa suoriutuu hyvin aikuiskoulutuksen osalta, mutta koulupudokkaiden tilanne on edelleen haastava. Koulupudokkaiden osuus oli yksi suurimmista, 12,9 prosenttia vuonna 2024[330] (v. EU:n keskiarvo 9,4 prosenttia), minkä vuoksi tilanne on ”kriittinen”. Tähän on kiinnitettävä huomiota myös siksi, että nuorten perustaidot ovat heikentyneet vuodesta 2012 (PISA 2022). Toisaalta sellaisen aikuisväestön osuus, jolla on vähintään perustason digitaidot, oli ”keskimääräinen” eli 52,2 prosenttia vuonna 2023, joskin väestöryhmien välillä oli merkittäviä eroja. Koulutukseen osallistuvien aikuisten osuus oli suuri, 53,7 prosenttia vuonna 2022, mikä tekee Saksasta yhden EU:n ”parhaiten suoriutuvista”.

329 Kansallista kyselylomaketta tarkistettiin työttömyysetuuden oikeusperustaan tehtyjen muutosten vuoksi.

330 Katkos aikasarjassa vuonna 2024.

Työmarkkinat ovat yleisesti ottaen vahvat, mutta työvoimapulaa esiintyy sitkeästi eivätkä naiset ole integroituneet riittävästi työmarkkinoille. Talouden supistumisesta huolimatta työllisyysaste nousi 81,3 prosenttiin vuonna 2024 (”keskimääräistä parempi”) ja maassa oli erittäin alhainen työttömyysaste (3,4 prosenttia) samoin kuin pitkäaikaistyöttömyysaste (0,9 prosenttia) tilanteessa, jossa esiintyi työvoimapulaa. NEET-nuorten osuuden osalta (8,7 prosenttia) tilanne on Saksassa ”keskimääräistä parempi” (EU:n keskiarvo 11,1 prosenttia). Sukupuolten työllisyysero oli ”keskimääräinen” (7,1 prosenttiyksikköä) vuonna 2024, mutta osa-aikatyön tekemisessä sukupuolten välinen ero oli edelleen yksi EU:n suurimmista eli 37,2 prosenttiyksikköä (EU:n keskiarvo 20,1 prosenttiyksikköä). Tämä johtuu myös verojärjestelmän rakenteesta, joka tarjoaa vähäisiä kannustimia tehtyjen työtuntien määrän lisäämiseen erityisesti matalapalkkaisten ja kotitalouksien toisten tulonsaajien osalta. Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus oli selvästi alle EU:n keskiarvon, 25,1 prosenttia vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 39,2 prosenttia), ja tilanne on ”seurattava”. Tämä voi myös estää sellaisten henkilöiden työllistymistä, joilla on hoivavelvoitteita.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (4 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”) **Saksaan ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Viro

Vuonna 2024 Viron talous polki paikallaan, mikä vaikutti kielteisesti työmarkkinoihin.

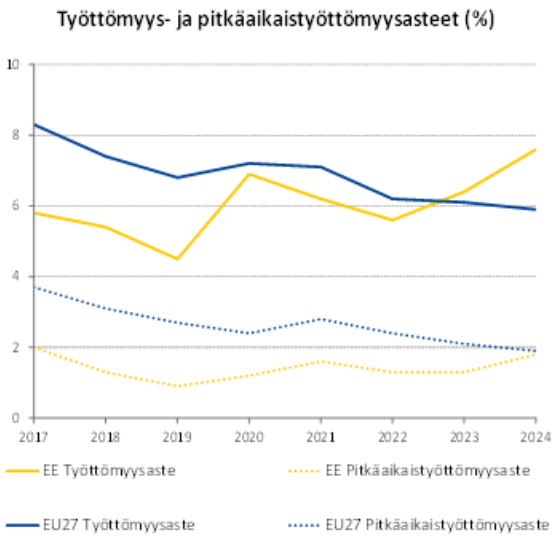

Lähde: Eurostat [une_rt_a], [une_ltu_a], EU:n työvoimatutkimus.

Työttömyysaste nousi jälleen 1,2 prosenttiyksikköä ja oli 7,6 prosenttia vuonna 2024, kun EU:n keskiarvo puolestaan laski (5,9 prosenttia samana vuonna). Sen vuoksi tämä indikaattori on edelleen ”seurattava”. Lisäksi nuorten (15–24-vuotiaiden) työttömyysaste oli huomattavasti korkeampi eli 19,1 prosenttia (EU:n keskiarvo 14,9 prosenttia) ja lähes kaksinkertainen maan koillisosassa (13,5 prosenttia verrattuna 6,2–7,5 prosenttiin muilla alueilla). Myös pitkäaikaistyöttömyys kasvoi vuosien 2023 ja 2024 välillä 1,3 prosentista 1,8 prosenttiin, kun se EU:n tasolla laski 2,1 prosentista 1,9 prosenttiin, ja tilanne on nyt ”seurattava”. Työllisyysaste laski hieman 82,1 prosentista 81,8 prosenttiin, mutta pysyi selvästi EU:n keskiarvon (75,8 prosenttia) yläpuolella ja on nyt ”hyvä mutta seurattava”. Samalla maassa on yksi EU:n pienimmistä sukupuolten työllisyyseroista, ja se on kuulunut tältä osin ”parhaiten suoriutuviin” kolmen viime vuoden ajan. Kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia bruttotuloja kuvaava indeksi (2008=100) oli 131,0 vuonna 2024 ja ”keskimääräinen”.

Koulutuksen ja osaamisen alalla maa suoriutui edelleen hyvin aikuiskoulutuksessa ja digitaidoissa, kun taas muilla osa-alueilla tilanne heikkeni. Aikuisten osallistuminen koulutukseen pysyi vahvana, ja niiden aikuisten osuus, joilla on vähintään perustason digitaidot, oli korkea. Molemmat indikaattorit ovat edelleen ”keskimääräistä parempia”. Koulupudokkaiden osuus kuitenkin kasvoi 1,3 prosenttiyksikköä 11,0 prosenttiin vuonna 2024 (korkein taso sitten vuoden 2019) edellisen vuoden myönteisestä kehityksestä huolimatta, ja tilanne on nyt ”seurattava”. NEET-nuorten osuus kasvoi merkittävästi (1,4 prosenttiyksikköä) ja oli 11,0 prosenttia (EU:n keskiarvo 11,1 prosenttia), ja myös sen osalta tilanne on nyt ”seurattava”.

Virossa saavutettiin myönteistä kehitystä sosiaalisen suojelun ja osallisuuden alalla. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten osuus pieneni 2,0 prosenttiyksikköä 22,2 prosenttiin vuonna 2024, ja sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen kasvoi vuosien 2023 ja 2024 välillä 27,7 prosentista 31,5 prosenttiin. Molemmat indikaattorit viittaavat tilanteen paranemiseen, ja niiden osalta tilanne on nyt ”keskimääräistä parempi”, kun se viime vuonna oli ”seurattava”. Lisäksi tuloerot (mitattuna tuloviidennesten tulo-osuuden suhteena) palasivat vuoden 2021 arvoonsa, joka oli 5,03 (EU:n keskiarvo 4,66). Edistyksestä huolimatta köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien yli 65-vuotiaiden osuus 40,0 prosenttia oli edelleen EU:n keskiarvoa (19,2 prosenttia) suurempi. Itse ilmoitettujen täyttymättömien sairaanhoitotarpeiden osuus pieneni 4,4 prosenttiyksikköä ja oli 8,5 prosenttia vuonna 2024 mutta ylitti edelleen selvästi EU:n keskiarvon, joka on 2,5 prosenttia. Tämän seurauksena indikaattorin luokitus siirtyi viime vuoden ”kriittisestä tilanteesta” ”heikkoon mutta paranemassa”. Toisaalta kohtuuttoman asumismenorasituksen osuus on lähes kaksinkertaistunut vuodesta 2021 ja on nyt 8,6 prosenttia, joten tilanne on jälleen ”seurattava”.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (5 indikaattoria merkitty ”seurattaviksi”) **Viroon ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko jaksossa 3.1).

Irlanti

Työllisyyden kasvu jatkui vuonna 2024, mutta huono-osaisiin ryhmiin kohdistui edelleen haasteita. Työllisyysaste nousi jälleen ennätyksellisen korkeaksi (79,8 prosenttia), mikä johtui pääasiassa siitä, että nettomaahanmuutto paransi työllisyyttä ja talouskasvu oli vahvaa. Tähän vaikutti myös erityisesti naisten suurempi työvoimaosuus, kun sukupuolten työllisyysero supistui 9,3 prosenttiyksikköön (”keskimääräinen”). Monet naiset jäävät kuitenkin edelleen työmarkkinoiden ulkopuolelle hoivavelvoitteiden vuoksi. Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattoriin perustuva vammaisten ja vammattomien työllisyysero (38,2 prosenttiyksikköä) oli edelleen EU:n suurimpia (EU:n keskiarvo 24,0 prosenttiyksikköä) kasvettuaan 1,5 prosenttiyksikköä vuonna 2024, ja maa on tämän osalta ”kriittisessä tilanteessa”[331]. Aliedustettujen ryhmien, kuten vammaisten henkilöiden, yksinhuoltajien, heikosti koulutettujen, romanien ja kiertävän väestön (Travellers), työllistettävyyden parantaminen voi auttaa näitä ryhmiä siirtymään työmarkkinoille, millä voitaisiin vastata nykyiseen ja tulevaan työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen.

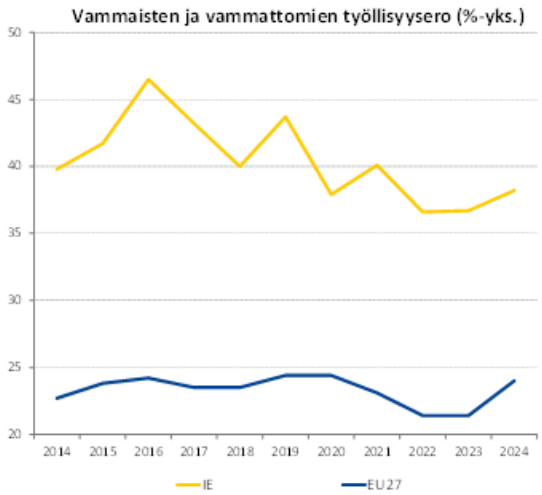

Huomautus: Irlannin aikasarjassa on katkos vuonna 2019.
Lähde: Eurostat [tepsr_sp200], EU-SILC.

[331] Ks. lisätietoja vammaisten ja vammattomien työllisyyseroa koskevan indikaattorin ominaisuuksista kaavion 2.2.16 alla olevasta ensimmäisestä alaviitteestä.

Köyhyys- tai syrjäytymisaste laski, joskin joihinkin ryhmiin kohdistuu suurempia riskejä. Köyhyys- ja syrjäytymisriski väheni yleisesti (2,1 prosenttia) ja lasten osalta huomattavasti (3,4 prosenttiyksikköä), ja tilanne on nyt ”keskimääräistä parempi”. Riski on kuitenkin huomattavasti suurempi huono-osaisilla ryhmillä, etenkin yksinhuoltajilla, kiertävällä väestöllä (Travellers) ja vammaisilla henkilöillä. Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen heikkeni merkittävästi vuonna 2024 (7,0 prosenttiyksikköä), mutta lukemana 50,8 prosenttia (selvästi yli EU:n keskiarvon, joka on 34,2 prosenttia) on nyt ”hyvä mutta seurattava”. Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden osuus kohosi 24,4 prosenttiin vuonna 2024. Tilanne pysyi kuitenkin ”seurattavana”, sillä osuus on edelleen selvästi alle EU:n keskiarvon (39,2 prosenttia). Merkittävistä investoinneista ja parannuksista huolimatta jäljellä on edelleen joitakin taloudellisia ja muita esteitä sekä alueellisia eroja. Irlannissa kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivien osuus on ”keskimääräistä parempi”. Asuntojen kohtuuhintaisuus on kuitenkin heikentynyt, sillä tarjonnan kasvu on edelleen selvästi kysynnän kasvua vähäisempää. Sosiaalisen asuntotuotannon jonot ovat pitkiä ja asunnottomuus lisääntyy[332].

Irlannin tulokset koulutuksen ja osaamisen suhteen ovat hyvät. Koulupudokkaiden osuus, joka vuonna 2024 oli 2,8 prosenttia, oli yksi EU:n pienemmistä sen jälkeen, kun siinä oli tapahtunut yksi EU:n merkittävimmistä supistumisista, minkä vuoksi Irlanti oli ”parhaiten suoriutuvien” joukossa. Vuoden 2022 PISA-tutkimuksen mukaan 15-vuotiaat irlantilaiset kuuluvat perustaitojen (lukeminen, matematiikka ja luonnontieteet) osalta parhaiten suoriutuviin EU:ssa. Myös irlantilaiset aikuiset menestyivät hyvin digitaalisten perustaitojen osalta vuonna 2023. Vuonna 2022 aikuiset myös osallistuivat koulutukseen todennäköisemmin (48,3 prosenttia) kuin EU:ssa keskimäärin (39,5 prosenttia).

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (2 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”) **Irlantiin ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

[332] Ks. Election 2024 Spotlight - Housing ja Homeless Quarterly Progress Report Q2 2025.

Kreikka

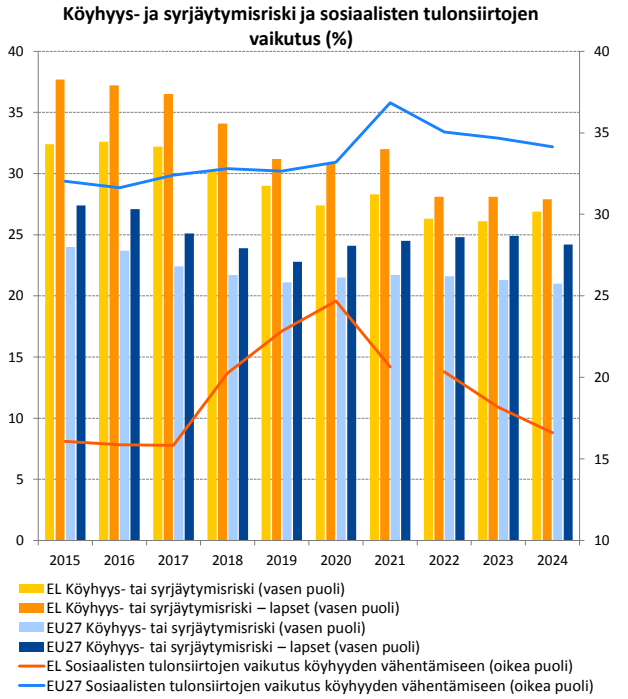

Huomautus: Katkos vaikutusta kuvaavassa aikasarjassa vuonna 2022 Kreikan osalta.
Lähde: Eurostat [ilc_peps01n], [tespm050], EU-SILC.

Kreikassa on edelleen sosiaaliseen suojeluun ja osallisuuteen liittyviä merkittäviä haasteita. Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) köyhyyttä vähentävä vaikutus heikkeni 1,6 prosenttiyksikköä 16,6 prosenttiin vuonna 2024, mikä on huomattavasti alle EU:n keskiarvon (34,2 prosenttia). Samalla köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien ihmisten osuus – vuosikymmenen kestäneen laskun jälkeen – nousi 26,9 prosenttiin, joka ylittää EU:n keskiarvon (21,0 prosenttia). Molemmat indikaattorit ovat ”kriittisessä tilanteessa”. Myös lasten köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste (27,9 prosenttia) oli korkea (EU:n keskiarvo 24,2 prosenttia), ja tilanne on edelleen ”seurattava”. Nousun jälkeen sekä kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivissä kotitalouksissa asuvien osuus (28,9 prosenttia vuonna 2024, mikä on yksi EU:n korkeimmista, kun keskiarvo on 8,2 prosenttia) että itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet (12,1 prosenttia, kun EU:n keskiarvo on 2,5 prosenttia) viittaavat ”kriittiseen tilanteeseen”. Tuloeroja (mitattuna ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhteena) kuvaava suhdeluku pysyi 5,27:ssä vuonna 2024 ja ylitti EU:n keskiarvon (4,66), ja tilanne on edelleen ”seurattava”.

Kreikan työmarkkinatulokset ovat kohenemassa, mutta edelleen esiintyy haasteita, jotka koskevat erityisesti naisia ja nuoria. Vuonna 2024 työllisyysaste nousi 1,9 prosenttiyksikköä edelleen vahvan talouskasvun ansiosta. Tämän merkittävän kasvun jälkeenkin vain 69,3 prosenttia työikäisestä väestöstä (20–64-vuotiaat) oli työssä (EU:n keskiarvo 75,8 prosenttia), eli tilanne oli ”heikko mutta paranemassa”. Sama koskee myös NEET-nuorten osuutta, joka laski 1,7 prosenttiyksikköä 14,2 prosenttiin vuonna 2024 mutta ylittää edelleen merkittävästi EU:n keskiarvon (11,1 prosenttia). Vuonna 2024 naisten työllisyysaste, joka oli 59,9 prosenttia (2,3 prosenttiyksikön kasvun jälkeen), oli edelleen EU:n alhaisimpia, ja sukupuolten työllisyysero oli EU:n suurimpia (18,8 prosenttiyksikköä v. EU:n keskiarvo 10 prosenttiyksikköä), ja kyseessä on ”kriittinen tilanne”. Lisäksi vuonna 2024 kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia bruttotuloja kuvaava indeksi (2008=100) oli 84,1, joka on edelleen yksi alhaisimmista, vaikka se on noussut 2 prosenttiyksikköä vuodesta 2023 (EU:n keskiarvo on 114,3), ja kyseessä on ”kriittinen tilanne”. Myönteistä on, että vammaisten ja vammattomien työllisyysero oli edelleen ”keskimääräinen”.

Osaamisen kehittäminen on pysähtynyt, mikä heikentää työllistettävyyttä ja kilpailukykyä. Koulutukseen viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana osallistuneiden aikuisten osuus oli 15,1 prosenttia vuonna 2022. Se on yksi EU:n alimmista tasoista ja edustaa ”kriittistä tilannetta”. Samaan aikaan 52,4 prosentilla aikuisista (EU:n keskiarvo 55,6 prosenttia) oli vuonna 2023 vähintään perustason digitaidot, ja tilanne oli ”keskimääräinen”. Perustaidoissa heikosti suoriutuvien 15-vuotiaiden osuus oli EU:n korkeimpia koettuaan yhden jyrkimmistä laskuista. Toisaalta koulupudokkaiden osuus pieneni edelleen 0,7 prosenttiyksikköä vuonna 2024 ja oli 3,0 prosenttia (EU:n keskiarvo 9,4 prosenttia), minkä vuoksi Kreikka pysyi ”parhaiten suoriutuvien” joukossa.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (9 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”) **Kreikkaan katsotaan kohdistuvan ylöspäin tapahtuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, joita on tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Espanja

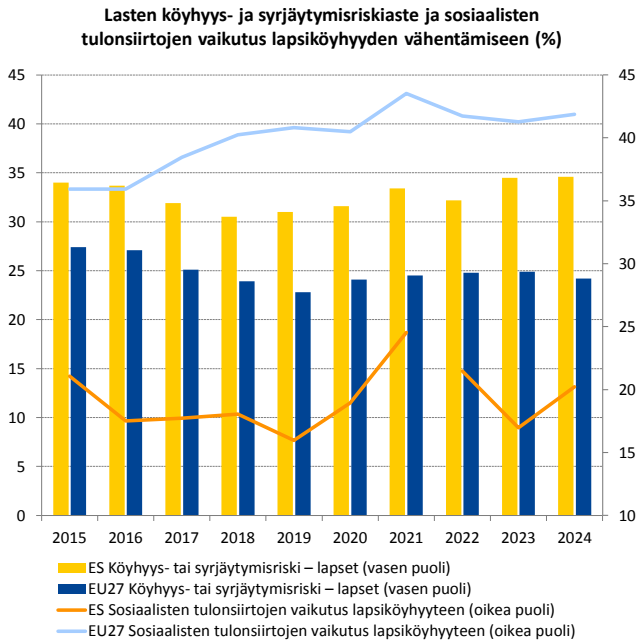

Huomautus: Sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutus lasten köyhyyden vähentämiseen lasketaan käyttämällä köyhyysriskiastetta ennen tulonsiirtoja ja niiden jälkeen. Köyhyysriskiä koskevassa aikasarjassa on katkos vuonna 2022 Espanjan osalta. *Lähde*: Eurostat [ilc_li10], [ilc_li02], [ilc_peps01n], EU-SILC.

Espanjassa on sosiaaliseen suojeluun ja osallisuuteen liittyviä haasteita. Vuonna 2024 köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevan koko väestön osuus laski 25,8 prosenttiin kun taas lasten osuus kasvoi edelleen hieman 34,6 prosenttiin. Molemmat osuudet ylittivät selvästi vastaavat EU:n keskiarvot (21,0 ja 24,2 prosenttia), ja niiden osalta tilanne on edelleen ”kriittinen”. Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen koheni (1 prosenttiyksikön) 23,9 prosenttiin vuonna 2024 mutta pysyi alhaisena (EU:n keskiarvo 34,2 prosenttia), ja sen osalta tilanne on ”seurattava”. Tämä johtuu osittain kattavuudessa olevista aukoista, myös vähimmäistoimeentulojärjestelmässä ja lapsilisässä. Erityisesti lasten osalta sosiaaliset tulonsiirrot vähensivät köyhyysriskiä vain 20,2 prosenttia eli selvästi alle EU:n keskiarvon, joka on 41,9 prosenttia. Tuloerot (mitattuna tuloviidennesten tulo-osuuden suhteena) vähenivät hieman mutta pysyivät edelleen suurina (5,39 v. EU:n keskiarvo 4,66) ja tilanne on ”seurattava”. Myös kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia bruttotuloja kuvaava indeksi (2008 = 100) oli ”seurattava” vuonna 2024, koska se oli edelleen alhainen kasvun jälkeenkin. Näitä haasteita pahentavat alueelliset erot ja työssäkäyvien suuri köyhyys.

Työmarkkinat kohentuivat edelleen, mutta niillä on edelleen haasteita. Työllisyysaste nousi edelleen (0,9 prosenttiyksikköä) 71,4 prosenttiin vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 75,8 prosenttia), mitä tukivat vahva talouskasvu sekä työllisyyden kasvu terveys- ja koulutusalalla, majoitus- ja ravitsemisalalla, tieto- ja viestintätekniikan alalla ja asiantuntija-aloilla. Koska ero EU:n keskiarvoon on kuitenkin suuri suhteellisen suuren parannuksen jälkeenkin, kyseessä on ”kriittinen tilanne”. Samaan aikaan työttömyysaste (11,4 prosenttia, kun EU:n keskiarvo on 5,9 prosenttia) ja pitkäaikaistyöttömyysaste (3,8 prosenttia, kun EU:n keskiarvo on 1,9 prosenttia) ovat ”heikkoja mutta paranemassa”, kun otetaan huomioon, että ne ovat edelleen korkealla tasolla huomattavasta laskusta huolimatta (0,8 prosenttiyksikköä ja 0,5 prosenttiyksikköä). NEET-nuorten osuus pysyi merkittävänä (12,0 prosenttia vuonna 2024 v. EU:n keskiarvo 11,1 prosenttia) mutta on ”keskimääräinen” jatkuvien parannusten ansiosta. Vammaisten ja vammattomien työllisyyseron tilanne on ”seurattava”, koska se kasvoi 23,4 prosenttiyksikköön vuonna 2024[333].

[333] Katkos aikasarjassa vuonna 2024, minkä vuoksi oikea taloudellinen tulkinta ei ole mahdollinen.

Espanjalla on koulupudokkuuteen liittyviä sitkeitä haasteita, mutta se suoriutuu hyvin digitaitojen osalta. Vuonna 2024 koulupudokkaiden osuus pieneni 13,0 prosenttiin (EU:n keskiarvo 9,4 prosenttia) mutta on edelleen suuri, ja tilanne sen osalta on ”kriittinen”. Osuus on erityisen korkea miehillä (15,8 prosenttia v. 10,0 prosenttia naisilla) ja maan ulkopuolella syntyneillä (25,5 prosenttia v. 10,3 prosenttia) sekä tietyillä alueilla. Aikuisten osallistuminen koulutukseen oli vuonna 2022 ”keskimääräistä” (34,1 prosenttia v. EU:n keskiarvo 39,5 prosenttia). Perustaidoissa heikosti suoriutuvia oli EU:n keskiarvoa vähemmän, mutta siinä oli merkittäviä alueellisia eroja. Espanja suoriutuu ”keskimääräistä paremmin” myös digitaidoissa ja virallisessa varhaiskasvatuksessa.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (8 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”) **Espanjaan katsotaan kohdistuvan ylöspäin tapahtuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, joita on tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Ranska

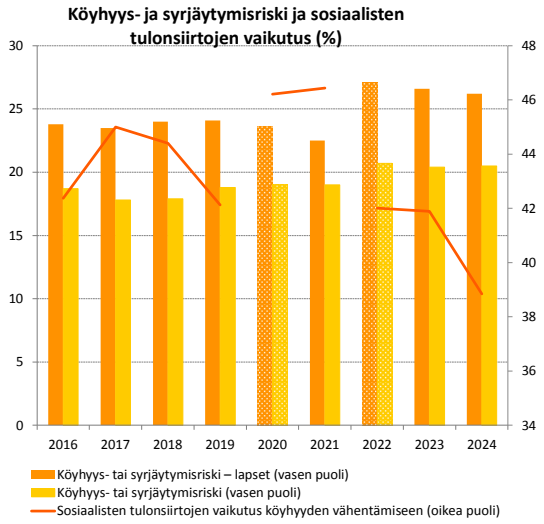

Huomautus: Katkos aikasarjassa vuosina 2020 ja 2022.
Lähde: Eurostat [ilc_peps01n], [tespm050], EU-SILC.

Köyhyysriskejä esiintyy sitkeästi. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevan väestön osuus pysyi vuonna 2024 jokseenkin vakaana ja oli 20,5 prosenttia (20,4 prosenttia vuonna 2023) ja tilanne oli ”keskimääräinen”. Lasten köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste oli kuitenkin edelleen EU:n keskiarvon yläpuolella (26,2 prosenttia v. 24,2 prosenttia vuonna 2024) ja tilanne oli ”seurattava”. Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen on heikentynyt nopeammin kuin EU:ssa vuodesta 2021 lähtien ja 3 prosenttiyksikköä vuodesta 2023 (EU:n keskiarvo 0,5 prosenttiyksikköä). Tästä syystä se on nyt ”hyvä mutta seurattava” vaikkakin edelleen EU:n keskiarvon yläpuolella (38,9 prosenttia v. 34,2 prosenttia). Tuloerot mitattuna tuloviidennesten tulo-osuuksien suhteena ovat ”keskimääräiset”, joskin ne ovat olleet kasvussa vuodesta 2018 lähtien. Syrjäisimpien alueiden tulokset ovat huomattavasti Manner-Ranskan tuloksia heikommat kaikilla sosiaalisen suojelun ja osallisuuden aloilla.

Työmarkkinat toimivat suhteellisen hyvin vuonna 2024, mutta niillä esiintyy joitakin haasteita. Vuonna 2024 reaalisen BKT:n kasvu oli 1,2 prosenttia ja työllisyysaste nousi 75,1 prosenttiin (EU:n keskiarvo 75,8 prosenttia) mutta työttömyysaste (7,4 prosenttia) pysyi EU:n keskiarvoa (5,9 prosenttia) korkeampana ja syrjäisimpien alueiden tilanne oli huomattavasti huonompi. Molemmat indikaattorit ovat edelleen ”seurattavia”[334]. Nuorisotyöttömyysaste kohosi (1,5 prosenttiyksikköä 18,7 prosenttiin) ja NEET-nuorten osuus kohosi 12,5 prosenttiin (EU:n keskiarvo 11,1 prosenttia), ja myös sen tilanne on edelleen ”seurattava”. Vaikka pitkäaikaistyöttömyys oli yleisesti ”keskimääräistä”, joillakin haavoittuvassa asemassa olevilla ryhmillä, erityisesti ikääntyneillä työntekijöillä, EU:n ulkopuolella syntyneillä ja heikosti koulutetuilla, oli edelleen suurempia esteitä työmarkkinoille integroitumisessa. Sukupuolten työllisyysero kasvoi vuonna 2024 (0,4 prosenttiyksikköä 5,9 prosenttiyksikköön) ja on nyt ”keskimääräinen”. Vammaisten ja vammattomien työllisyysero on kaventunut vuodesta 2020 mutta kasvoi vuonna 2024 hieman 22,4 prosenttiyksikköön (EU:n keskiarvo 24,0 prosenttiyksikköä), ja tilanne sen osalta on edelleen ”keskimääräistä parempi”.

334 Ranskan työmarkkinaindikaattoreiden määritelmät poikkeavat tavanomaisista määritelmistä vuodesta 2021 lähtien (ks. Eurostat).

Ranska suoriutuu yleisesti ottaen suhteellisen hyvin osaamisen kehittämisessä. Niiden aikuisten osuus, joilla on vähintään perustason digitaidot (59,7 prosenttia vuonna 2023), ja koulupudokkaiden osuus (7,7 prosenttia vuonna 2024) ovat ”keskimääräisiä”. Aikuisten osallistuminen koulutukseen on ”keskimääräistä parempaa” (49,2 prosenttia vuonna 2022). Ranska kuuluu ”parhaiten suoriutuvien” joukkoon, kun tarkastellaan virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuutta (59,3 prosenttia), joka on selvästi yli EU:n keskiarvon (39,2 prosenttia), mutta ero köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja muiden lasten välillä oli 41,5 prosenttiyksikköä vuonna 2024 (v. EU:n keskiarvo 20,3 prosenttiyksikköä). Koulutusjärjestelmää leimaavat lisäksi heikosti suoriutuvien korkea osuus ja suuri eriarvoisuus. Ammattitaitoisista työntekijöistä on edelleen pulaa, mikä voi vaikuttaa kilpailukykyyn.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (4 indikaattoria merkitty ”seurattaviksi”) **Ranskaan ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Kroatia

Kroatialla on joitakin sosiaaliseen suojeluun ja osallisuuteen liittyviä haasteita. Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen oli viimeaikaisista parannuksista huolimatta (20,35 prosenttia vuonna 2022) edelleen EU:n alhaisimpia vuonna 2024 (21,6 prosenttia v. EU:n keskiarvo 34,2 prosenttia), ja tilanne on ”kriittinen” kolmatta vuotta peräkkäin. Samaan aikaan köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste oli 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi vuonna 2024, ja tästä syystä tilanne on nyt ”seurattava” (21,7 prosenttia v. EU:n keskiarvo 21,0 prosenttia), vaikka vuoden 2024 rakenteellinen katkos edellyttääkin varovaisuutta muutoksen tulkinnassa. Vastaavasti lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste oli vuonna 2024 – sama varaus huomioon ottaen – 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi (19,3 prosenttia) ja siten ”seurattava”, vaikkakin edelleen alle EU:n keskiarvon (24,2 prosenttia). Tuloerot, joita mitataan ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhteena, kasvoivat edelleen mutta hitaammin ja ovat ”keskimääräisiä”. Kohtuuttoman asumismenorasituksen ja itse ilmoitettujen täyttymättömien sairaanhoitotarpeiden osalta tilanne on ”keskimääräistä parempi”.

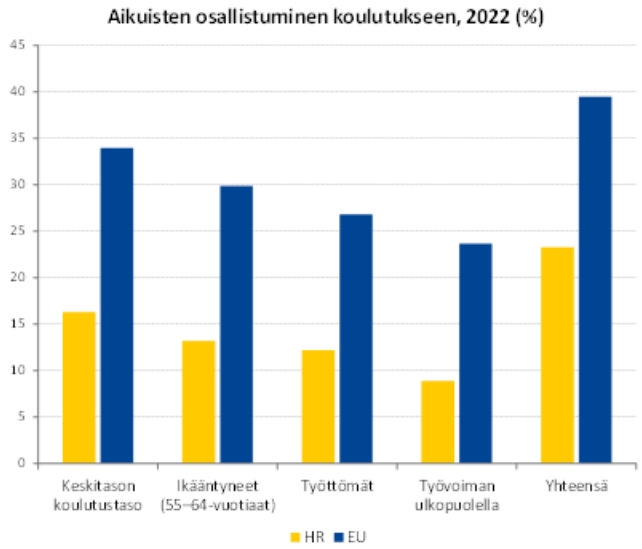

Huomautus: Työttömiä ja työvoiman ulkopuolella olevia henkilöitä koskevat tiedot ovat epäluotettavia (HR).
Lähde: Eurostat, [erityinen poiminta aikuiskoulutustutkimuksesta].

Elinikäisen oppimisen osalta maalla on parantamisen varaa. Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus kasvoi 30,2 prosenttiin vuonna 2024 (29,6 prosenttia vuonna 2023). Koulupudokkaiden osuuden osalta maa kuului edelleen ”parhaiten suoriutuvien” joukkoon, mutta heikosti suoriutuvien osuus oli merkittävä ja erityisen suuri matematiikassa. Kroatialaisista aikuisista vain 23,3 prosenttia osallistui koulutukseen vuonna 2022 (EU:n keskiarvo 39,5 prosenttia), kun osuus vuonna 2016 oli 26,9 prosenttia. Tämän osalta tilanne on ”seurattava”. Niiden aikuisten osuus, joilla on vähintään perustason digitaidot, oli 59,0 prosenttia vuonna 2023 (55,6 prosenttia EU:ssa), mutta tilanne on ”seurattava”, sillä indikaattori on heikentynyt merkittävästi (–4,4 prosenttiyksikköä) vuodesta 2021.

Työmarkkinoiden tilanne on kohenemassa, mutta vammaisilla henkilöillä on edelleen haasteita. Työllisyysaste on noussut vuodesta 2021 lähtien, mutta se pysyi vuonna 2024 EU:n keskiarvoa alempana (73,6 prosenttia v. 75,8 prosenttia), ja tilanne on ”heikko mutta paranemassa” (aiempien vuosien ”kriittisen” tilanteen jälkeen). Edelleen suhteellisen vahvan talouskasvun tukemana työttömyysaste laski edelleen 5,0 prosenttiin ja pitkäaikaistyöttömyysaste 1,8 prosenttiin. Sekä sukupuolten työllisyysero että NEET-nuorten osuus olivat vuonna 2024 ”keskimääräistä parempia”, mutta vammaisiin henkilöihin kohdistuu edelleen merkittäviä esteitä. Vammaisten ja vammattomien työllisyysero (41,0 prosenttiyksikköä v. EU:n keskiarvo 24,0 prosenttiyksikköä) tarkoittaa, että tilanne on ”kriittinen” eron laajennuttua entisestään. Kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia bruttotuloja kuvaava indeksi (2008=100) oli 138,1 vuonna 2024 ja ”keskimääräistä parempi”.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (6 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi” ja niistä kolmeen liittyy tilastollisia haasteita[335]) **Kroatiaan ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

[335] Kaikkien tämän alan (EU-SILC-tilastoihin perustuvien) indikaattoreiden aikasarjoissa oleva katkos vuonna 2024 ei mahdollista muutosten tulkitsemista. Rakenteellinen katkos vaikuttaa erityisesti siihen, että sekä yleisen että lasten köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteen tilanne on ”seurattava”, eikä oikea taloudellinen tulkinta ole mahdollinen.

Italia

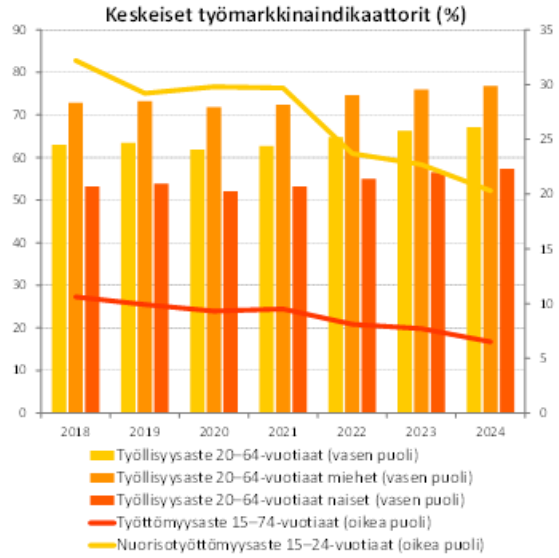

Huomautukset: Katkos aikasarjassa vuonna 2018.
Lähde: Eurostat [lfsi_emp_a], [une_rt_a], EU:n työvoimatutkimus.

Joistakin jatkuvista parannuksista huolimatta Italian työmarkkinoilla on merkittäviä haasteita. Työllisyysaste nousi edelleen vuonna 2024 ja oli 67,1 prosenttia. Se on kuitenkin edelleen yksi EU:n alhaisimmista ja sen osalta tilanne on ”kriittinen”. Sekä Etelä-Italiassa että saarilla työllisyys kasvoi selvästi, mutta ero Luoteis-Italiaan nähden on edelleen suuri, yli 21 prosenttiyksikköä. Sukupuolten työllisyysero on parantunut EU:n tasolla mutta Italiassa se on edelleen yksi suurimmista (19,4 prosenttiyksikköä v. EU:n keskiarvo 10,0 prosenttiyksikköä), ja tilanne on ”kriittinen”. Myös vammaisten ja vammattomien työllisyysero 25,1 prosenttiyksikköä ylittää EU:n keskiarvon (24 prosenttiyksikköä) ja tilanne on ”seurattava”[336]. Myönteistä on, että työttömyysaste laski 6,5 prosenttiin (EU:n keskiarvo 5,9 prosenttia), ja reaalisen BKT:n kasvu oli 0,7 prosenttia. Se oli yksi suurimmista parannuksista ja tilanne on nyt ”keskimääräistä parempi” (viime vuonna se oli ”seurattava”). Pitkäaikaistyöttömyysaste laski 3,3 prosenttiin ja on nyt ”heikko mutta paranemassa” (oltuaan viime vuonna ”kriittisessä tilanteessa”). Kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia bruttotuloja kuvaava indeksi (2008=100) on edelleen ”kriittisessä tilanteessa” (96,0 vuonna 2024 v. EU:n keskiarvo 114,3), mikä johtuu rakenteellisesti matalista palkoista, jotka liittyvät myös alhaiseen tuottavuuteen ja alhaiseen työssäkäyntiasteeseen.

Osaamisen kehittämiseen liittyy edelleen haasteita. NEET-nuorten osuus (15,2 prosenttia) on laskenut 0,9 prosenttiyksikköä vuodesta 2023, mutta se on edelleen EU:n korkeimpia, ja tilanne on ”kriittinen”. Koulupudokkaiden osuus laski edelleen, mutta se on edelleen korkea, ja tilanne on nyt ”seurattava”. Lisäksi perustaidoissa heikosti suoriutuvien osuus on suuri (29,3 prosenttia matematiikassa, PISA 2022). Sekä koulutukseen osallistuvien aikuisten osuus (29,0 prosenttia vuonna 2022) että niiden aikuisten osuus, joilla on vähintään digitaaliset perustaidot (45,8 prosenttia vuonna 2023), on pieni ja tilanne on ”seurattava”.

Köyhyysriskit ovat laskeneet vuodesta 2021 lähtien, mutta vuonna 2024 ne kasvoivat. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien osuus koko väestön osalta kasvoi 23,1 prosenttiin (EU:n keskiarvo 21 prosenttia), kun se vuonna 2023 oli 22,8 prosenttia, ja pysyi vakaana 27,1 prosentissa

[336] Katkos aikasarjassa vuonna 2024, minkä vuoksi oikea taloudellinen tulkinta ei ole mahdollinen.

lasten osalta (EU:n keskiarvo 24,2 prosenttia). Molemmat tilanteet ovat ”seurattavia”, ja niiden taustalla on vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien kasvava osuus, kun taas sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) köyhyyttä vähentävä vaikutus on ”keskimääräinen”. Myös tuloerot (mitattuna tuloviidennesten tulo-osuuden suhteena) ovat kasvussa ja tilanne on ”seurattava” (5,53 v. EU:n keskiarvo 4,66). Myönteistä on, että virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus kasvoi 4,9 prosenttiyksikköä 39,4 prosenttiin (EU:n keskiarvo 39,2 prosenttia). Myös täyttymättömistä sairaanhoitotarpeista ilmoittavien ja kohtuuttomista asumiskustannuksista kärsivien osuus on pieni.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (11 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”) **Italiaan katsotaan kohdistuvan ylöspäin tapahtuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, joita on tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Kypros

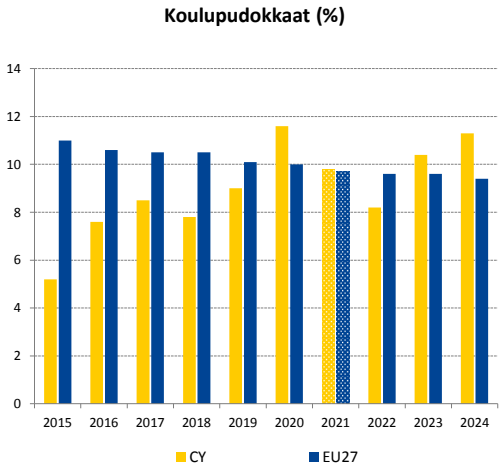

Huomautus: Katkos aikasarjassa vuonna 2021.
Lähde: Eurostat [edat_lfse_14], EU:n työvoimatutkimus.

Osaamisen kehittäminen on heikentynyt ja pysynyt haasteellisena. Koulupudokkaiden osuus kasvoi entisestään vuosien 2023 ja 2024 välillä 10,4 prosentista 11,3 prosenttiin, ja indikaattorin tilanne on edelleen ”seurattava”. Yli puolella 15-vuotiaista on puutteelliset perustaidot (53,2 prosenttia matematiikassa, PISA 2022), mikä on yksi EU:n jyrkimmistä vähennyksistä vuoden 2018 jälkeen. Digitaalinen lukutaito on heikentynyt ja erityisen matalalla tasolla, sillä vuonna 2023 vain 49,5 prosentilla aikuisista oli vähintään perustason digitaidot (EU:n keskiarvo 55,6 prosenttia), ja tilanne on ”seurattava”. Vuonna 2024 korkea-asteen tutkinnon suorittaneista työntekijöistä 28,2 prosenttia työskenteli ammateissa, jotka eivät edellyttäneet kyseistä tutkintoa, ja kaikista korkea-asteen koulutuksessa olevista (ISCED 5–8) STEM-aineita opiskelevien osuus oli yksi alhaisimmista, vain 14,9 prosenttia vuonna 2023 (EU:n keskiarvo 26,9 prosenttia). Viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana koulutukseen osallistuneiden aikuisten osuus on myös alhainen, 28,3 prosenttia vuonna 2022 (v. EU:n keskiarvo 39,5 prosenttia), ja se on laskenut huomattavasti vuodesta 2016, jolloin se oli 44,8 prosenttia, ja nyt tilanne on ”seurattava”. Toisaalta virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus kasvoi edelleen ja oli 40,1 prosenttia vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 39,2 prosenttia), ja sen osalta tilanne on ”keskimääräinen”.

Työmarkkinat suoriutuvat yleisesti ottaen hyvin, mutta joihinkin väestöryhmiin kohdistuu edelleen haasteita. Vuonna 2024 vahvan talouskasvun ansiosta työllisyysaste nousi edelleen 79,8 prosenttiin (v. EU:n keskiarvo 75,8 prosenttia) ja työttömyysaste laski 4,9 prosenttiin ja pitkäaikaistyöttömyysaste 1,3 prosenttiin, ja niiden kaikkien osalta tilanne oli ”keskimääräistä parempi”. Sukupuolten työllisyysero kasvoi 1,0 prosenttiyksikön vuodesta 2023 (10,0 prosenttiyksikköön) ja on nyt ”seurattava”. Vammaisten ja vammattomien työllisyysero oli edelleen ”keskimääräinen”. Nuorisotyöttömyysaste oli alle EU:n keskiarvon (13,0 prosenttia v. EU:n keskiarvo 14,9 prosenttia), mutta NEET-nuorten osuus pysyi korkeana (12,9 prosenttia v. EU:n keskiarvo 11,1 prosenttia) ja on nyt ”heikko mutta paranemassa” 1,0 prosenttiyksikön laskun jälkeen. Kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia bruttotuloja kuvaava indeksi (2008=100) on edelleen alhainen (107,7) vaikkakin parempi kuin vuonna 2023 (102,7), ja tilanne on edelleen ”seurattava”.

Kyproksen sosiaalipoliittiset tulokset olivat hyviä. Vuonna 2024 köyhyys- ja syrjäytymisriski oli koko väestön osalta 17,1 prosenttia (EU:n keskiarvo 21,0 prosenttia – ”keskimääräistä parempi”) ja lasten osalta 14,8 prosenttia (EU:n keskiarvo 24,2 prosenttia – ”parhaiten suoriutuva”). Tämä heijastaa muun muassa sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutusta köyhyyden vähentämiseen, minkä osalta Kyproksen tulos on ”keskimääräinen” (30,5 prosenttia v. EU:n keskiarvo 34,2 prosenttia), sekä kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivien alhaista osuutta (2,4 prosenttia), jossa Kypros on yksi ”parhaiten suoriutuvista”. Itse ilmoitettujen täyttymättömien sairaanhoitotarpeiden osuus on 0,1 prosenttia, joka on yksi EU:n alimmista osuuksista, ja tilanne on ”keskimääräistä parempi”.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (5 indikaattoria merkitty ”seurattaviksi”) **Kyprokseen ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Latvia

Sosiaalipolitiikan alalla on edelleen haasteita.

BKT:n kasvu oli pysähdyksissä ja tuloerot ja köyhyysriskit pysyivät Latviassa suurina vuonna 2024. Ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhde (6,28) on EU:n korkeimpia (EU:n keskiarvo 4,66), ja kyseessä on ”kriittinen tilanne”. Tässä tilanteessa sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen pieneni edelleen vuonna 2024 (2 prosenttiyksikköä) ja oli 21,5 prosenttia (EU:n keskiarvo 34,2 prosenttia). Kahden peräkkäisen heikentymisen jälkeen kyseessä on nyt ”kriittinen tilanne”. Vaikka köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien osuus pieneni 25,6 prosentista 24,3 prosenttiin vuonna 2024 (lasten osalta osuus pieneni selvästi 17,9 prosenttiin), se on edelleen huomattavasti EU:n keskiarvoa (21,0 prosenttia) suurempi. Tämän osalta tilanne on ”seurattava”. Erityisesti ikääntyneiden (yli 65-vuotiaiden) köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste oli jo valmiiksi korkea ja nousi edelleen 42,9 prosenttiin vuonna 2024 (edellisvuoden 41,6 prosentista). Tämä liittyi myös eläkkeiden heikkoon riittävyyteen. Suuri vanhuusiän köyhyys on läheisesti yhteydessä heikkoihin terveystuloksiin ja niihin liittyviin terveydenhuoltokustannuksiin. Vammaisten henkilöiden köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste on noussut edelleen 38,5 prosentista 39,4 prosenttiin ja ylittää selvästi EU:n keskiarvon 28,7 prosenttia. Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet pysyivät ”kriittisessä tilanteessa” ja nousivat 8,4 prosenttiin vuonna 2024 (7,8 prosenttia vuonna 2023) verrattuna 2,5 prosenttiin EU:ssa.

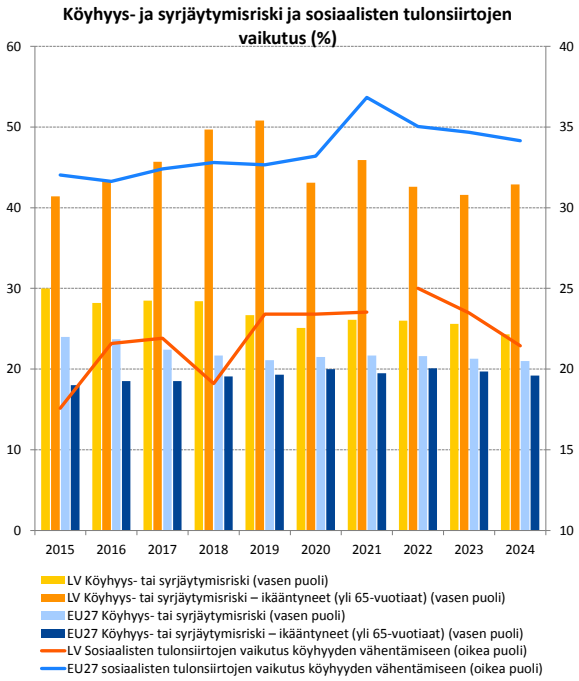

Huomautus: Katkos vaikutusta kuvaavassa aikasarjassa vuonna 2022 Latvian osalta.
Lähde: Eurostat [ilc_peps01n], [tespm050], EU-SILC.

Työmarkkinatulokset heikkenivät jonkin verran vuonna 2024. Työmarkkinoiden elvyttyä covid-19-kriisin jälkeen työllisyyden kasvu hidastui vuonna 2024 talouskasvun pysähtyessä. Työllisyysaste (77,4 prosenttia) oli ”keskimääräinen”, mutta työttömyysaste nousi 6,9 prosenttiin (EU:n keskiarvo 5,9 prosenttia) ja pitkäaikaistyöttömyysaste 2,2 prosenttiin (EU:n keskiarvo 1,9 prosenttia). NEET-nuorten osuus kasvoi 0,7 prosenttiyksikköä ja oli 10,7 prosenttia (EU:n keskiarvo 11,1 prosenttia). Kaikkien näiden kolmen indikaattorin tilanne on ”seurattava” vuonna 2024. Myönteistä on, että Latviassa on yksi EU:n pienimmistä sukupuolten työllisyyseroista, ja se kuuluu tämän osalta ”parhaiten suoriutuviin”. Myös vammaisten ja vammattomien työllisyysero on edelleen ”keskimääräistä parempi” viimeaikaisesta kasvusta huolimatta.

Koulutuksen ja osaamisen tilanne on edelleen ”keskimääräinen” mutta jonkin verran heikkenemässä. Koulutukseen (viimeisten 12 kuukauden aikana) osallistuvien aikuisten osuus oli 34,1 prosenttia (EU:n keskiarvo 39,5 prosenttia). Lisäksi niiden aikuisten osuus, joilla on vähintään perustason digitaaliset taidot, oli 45,3 prosenttia vuonna 2023 (alle EU:n keskiarvon, joka on 55,6 prosenttia), ja tilanne pysyi ”seurattavana”, kun otetaan huomioon tarve tukea digitaalista siirtymää. Samaan aikaan virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuudessa tapahtui yksi suurimmista laskuista EU:ssa niin, että osuus on 24,9 prosenttia (EU:n keskiarvo 39,2 prosenttia), ja tilanne on nyt ”seurattava”. Koulupudokkuus ei ole yleistä ja latvialaiset 15-vuotiaat suoriutuvat yleisesti ottaen hyvin perustaidoissa, mutta kaupunkikoulujen tulokset ovat huomattavasti parempia kuin maaseutualueiden koulujen. STEM-ohjelmissa opiskelevien yliopisto-opiskelijoiden osuus on pieni (25,1 prosenttia v. EU:n keskiarvo 26,9 prosenttia), erityisesti naisten keskuudessa.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (9 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”, mukaan lukien yksi heikentynyt indikaattori) **Latviaan katsotaan kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, joita on tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Liettua

Sosiaalisen osallisuuden ja suojelun tilanne heikkeni vuonna 2024. Köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien osuus kasvoi hieman (1,5 prosenttiyksikköä) ja oli 25,8 prosenttia[337] vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 21,0 prosenttia). Kyseessä on yksi suurimmista arvoista ja vuotuisista kasvuista ja siten ”kriittinen tilanne”. Erityisen alttiita olivat maaseutualueilla asuvat ja haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät, kuten työttömät, ikääntyneet ja vammaiset henkilöt. Vammaisten henkilöiden köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste oli EU:n korkeimpia (45,8 prosenttia vuonna 2024 v. EU:n keskiarvo 28,7 prosenttia). Lasten köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste pysyi kuitenkin ”keskimääräisenä”. Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen heikkeni vuosien 2023 ja 2024 välillä 29,9 prosentista 25,9 prosenttiin (yksi suurimmista heikennyksistä) (EU:n keskiarvo 34,2 prosenttia). Tämä johtuu sosiaalietuuksien heikosta riittävyydestä ja kattavuudesta, ja tilanne on nyt ”seurattava”. Lisäksi tuloerot, joita mitataan ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhteena, olivat EU:n suurimpia vuonna 2024 (6,54 v. 4,66). Erojen kasvu oli yksi EU:n suurimmista, ja tilanne on jälleen ”kriittinen”. Vaikka kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivien osuus on edelleen alle EU:n keskiarvon (8,2 prosenttia), se kasvoi huomattavasti jo toisena vuonna peräkkäin ja oli 6,2 prosenttia vuonna 2024, ja tilanne on nyt ”seurattava”.

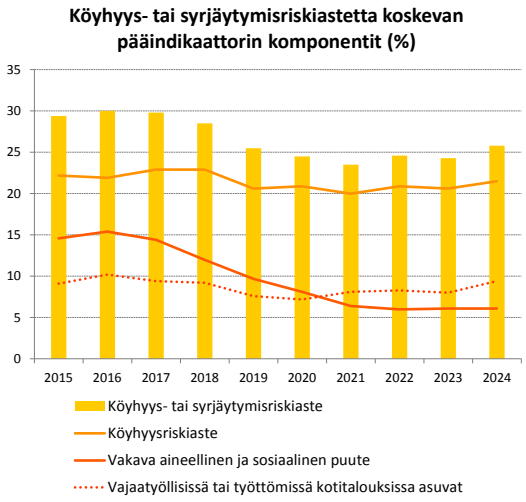

Huomautukset: Alustavat tiedot vuodelta 2024.
Lähteet: Eurostat [ilc_peps01n], [tepsr_lm430], [ilc_li02], [tespm030], EU-SILC.

[337] Eurostatin vuoden 2024 tiedot kaikista Liettuan sosiaalisista indikaattoreista ovat alustavia.

Liettualla on yhä suurempia osaamisen kehittämiseen liittyviä haasteita. NEET-nuorten osuus kasvoi merkittävästi (1,2 prosenttiyksikköä 14,7 prosenttiin v. EU:n keskiarvo 11,1 prosenttia), ja sen osalta tilanne oli ”kriittinen” vuonna 2024. Samaan aikaan koulupudokkaiden osuus kasvoi 2 prosenttiyksikköä 8,4 prosenttiin vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 9,4 prosenttia), ja tilanne on ”seurattava”. Molemmat indikaattorit heikkenivät toisena peräkkäisenä vuotena. Lisäksi perustaidoissa heikosti suoriutuvien osuus on suuri (27,8 prosenttia matematiikassa, PISA 2022). Lisäksi koulutukseen viimeisten 12 kuukauden aikana osallistuneiden aikuisten osuutta on ”seurattava”, sillä se on huomattavasti alle EU:n keskiarvon (27,4 prosenttia v. 39,5 prosenttia vuonna 2022). Myönteistä on, että virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus kasvoi 36,9 prosenttiin vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 39,2 prosenttia).

Liettuan työmarkkinatilanne elpyi osittain vuonna 2024. Työllisyysaste nousi 0,7 prosenttiyksikköä 79,2 prosenttiin vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 75,8 prosenttia) vahvan talouskasvun ansiosta. Työttömyysaste nousi kuitenkin edelleen 7,1 prosenttiin (6,9 prosentista vuonna 2023) eli 1,2 prosenttiyksikköä EU:n keskiarvoa korkeammaksi, ja tilanne on edelleen ”seurattava”. Pitkäaikaistyöttömyysaste pysyi vakaana (2,3 prosenttia) kolmantena peräkkäisenä vuotena ja on vain 0,4 prosenttiyksikköä EU:n keskiarvoa korkeampi. Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattoriin perustuva vammaisten ja vammattomien työllisyysero oli suuri vuonna 2024 (39,9 prosenttiyksikköä v. EU:n keskiarvo 24,0 prosenttiyksikköä), ja tilanne on ”kriittinen”.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (9 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”, mukaan lukien kaksi heikentynyttä indikaattoria) **Liettuaan katsotaan kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, joita on tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Luxemburg

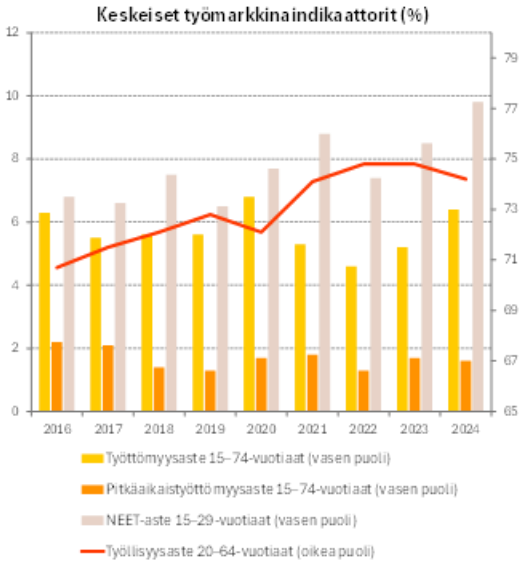

Lähde: Eurostat [lfsi_emp_a], [une_rt_a], [une_ltu_a], [lfsi_neet_a], EU:n työvoimatutkimus.

Viimeaikaiset suuntaukset viittaavat työmarkkinatuloksiin liittyviin haasteisiin. Vuonna 2024 tilanteessa, jossa talouskasvu oli vaatimatonta ja osaamisen kysynnän ja tarjonnan epäsuhta jatkui, työllisyysaste laski hieman (74,2 prosenttiin) ja erkaantui EU:n yleisestä noususuuntauksesta (75,8 prosenttia vuonna 2024). Tämän osalta tilanne on nyt ”seurattava”. Työttömyysaste nousi jälleen vuonna 2024 ja oli 6,4 prosenttia (EU:n keskiarvo 5,9 prosenttia). Nousu oli yksi suurimmista (1,2 prosenttiyksikköä), ja tilanne pysyi ”seurattavana”. Toisaalta pitkäaikaistyöttömyysaste laski (0,1 prosenttiyksikköä) 1,6 prosenttiin ja on nyt ”keskimääräinen”. Kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia bruttotuloja kuvaava indeksi (2008=100) kohosi hieman 113,1:een (EU:n keskiarvo 114,3), kun se vuonna 2023 oli 112,1, ja tilanne myös sen osalta on ”seurattava”. Tässä tilanteessa NEET-nuorten osuus kasvoi toisena peräkkäisenä vuonna merkittävästi (1,3 prosenttiyksikköä) ja oli 9,8 prosenttia vuonna 2024, ja sen osalta tilanne on nyt ”seurattava”. Toisaalta sukupuolten työllisyyseron osalta maan tilanne oli ”keskimääräistä parempi”.

Luxemburg suoriutuu yleisesti ottaen hyvin koulutuksen ja osaamisen alalla, mutta joillakin osa-alueilla on tapahtunut heikkenemistä. Koulutukseen osallistuvien aikuisten osuus (viimeisten 12 kuukauden aikana) oli 45,2 prosenttia vuonna 2022 eli selvästi yli EU:n keskiarvon (39,5 prosenttia). Vaikka suurella osalla aikuisväestöstä (60,1 prosenttia) on vähintään perustason digitaidot (EU:n keskiarvo 55,6 prosenttia), tilanne on ”seurattava”, kun otetaan huomioon merkittävä heikkeneminen (3,7 prosenttiyksikköä) vuoden 2023 tiedoissa. Tämä koskee myös koulupudokkaiden osuutta, joka kasvoi 1 prosenttiyksikön 7,8 prosenttiin vuonna 2024[338] (alle EU:n keskiarvon, joka on 9,4 prosenttia). Lisäksi virallisessa varhaiskasvatuksessa olevien alle 3-vuotiaiden osuus oli ”keskimääräistä parempi”.

338 Koulupudokkaita koskevat vuosien 2023–2024 arvot on kuitenkin merkitty epäluotettaviksi.

Sosiaalipoliittinen tilanne vakiintui Luxemburgissa vuonna 2024, joskin haasteita on edelleen. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevan väestön osuus väheni merkittävästi (21,4 prosenttia vuonna 2023 ja 20,0 prosenttia vuonna 2024, kun EU:n keskiarvo on 21 prosenttia), ja tilanne on nyt ”keskimääräinen”. Tämä johtui pääasiassa siitä, että köyhyysriskiaste laski 18,8 prosentista 18,1 prosenttiin ja vakava aineellinen ja sosiaalinen puute väheni hieman (0,2 prosenttiyksikköä) inflaation hidastuessa. Lasten köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste (25,6 prosenttia) oli kuitenkin edelleen EU:n keskiarvon (24,2 prosenttia) yläpuolella vuonna 2024 ja tilanne oli ”seurattava”. Tätä selittää osittain sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) rajallinen vaikutus köyhyyden vähentämiseen: se putosi 27,0 prosenttiin vuonna 2024 (EU:n keskiarvo (34,2 prosenttia) ja tilanne luokitellaan edelleen ”seurattavaksi”. Kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivien ihmisten osuus laski 11,5 prosentista 8,0 prosenttiin vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 8,2 prosenttia), ja tilanne on ”keskimääräistä parempi”. Parannus hyödytti erityisesti vuokralaisia, mikä johtui myös laajemmasta ja anteliaammasta vuokratuesta.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (8 indikaattoria merkitty ”seurattaviksi”, mukaan lukien yksi heikentynyt indikaattori) **Luxemburgiin katsotaan kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, joita on tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Unkari

Unkarissa tilanne koheni jonkin verran köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen osalta, mutta sosiaalipoliittisia haasteita esiintyy edelleen. Sekä koko väestön köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste (19,3 prosenttia) että lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste (22,9 prosenttia) paranivat vuonna 2024, ja tilanne muuttui ”seurattavasta” ”keskimääräiseksi”[339]. Vakava aineellinen ja sosiaalinen puute on kuitenkin edelleen suurta (9,3 prosenttia v. EU:n keskiarvo 6,4 prosenttia), ja tuloköyhyys (sosiaalisten tulonsiirtojen jälkeen) lisääntyi edelleen erityisesti nuorten aikuisten osalta. Yhdistettynä vakaaseen tuloköyhyysasteeseen (ennen tulonsiirtoja) tämä johti siihen, että sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen väheni 23,5 prosenttiin, kun EU:n keskiarvo oli 34,2 prosenttia. Tämän osalta tilanne on ”seurattava”. Tuloerot pysyivät ”keskimääräisinä”. Kohtuuttoman asumismenorasituksen osuudessa tapahtui yksi suurimmista kasvuista (1,7 prosenttiyksikköä) 7,3 prosentista 9 prosenttiin vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 8,2 prosenttia), ja tilanne on nyt ”seurattava”.

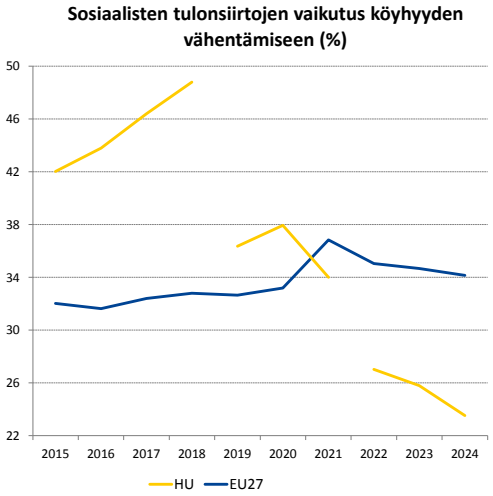

Huomautus: Katkos aikasarjassa vuonna 2019 ja 2022 Unkarin osalta vuosien 2019–2024 tulotietojen tarkistamisen vuoksi.
Lähde: Eurostat [tespm050], EU-SILC.

339 Unkari tarkisti EU-SILC-tietoja ja niihin liittyviä indikaattoreita vuosilta 2019–2024, ks. asiaan liittyvä muistio.

Unkari suoriutuu yleisesti ottaen hyvin aikuisten taitojen kehittämisessä, mutta sillä on haasteita varhaiskasvatukseen osallistumisessa, koulupudokkuudessa ja koulutukseen liittyvässä eriarvoisuudessa. Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus kasvoi vuonna 2023, minkä jälkeen se laski 20,5 prosentista 16,6 prosenttiin vuonna 2024 (v. EU:n keskiarvo 39,2 prosenttia), ja tilanne on ”kriittinen”[340]. Koulupudokkaiden osuudessa tapahtui parannusta 1,3 prosenttiyksikköä (10,3 prosenttia v. EU:n keskiarvo 9,4 prosenttia) vuonna 2024, minkä vuoksi tilanne ei ole enää ”kriittinen” vaan ”heikko mutta paranemassa”. Osuus on edelleen selvästi keskiarvoa korkeampi romanien, vammaisten henkilöiden ja maaseudulla asuvien osalta. Lisäksi heikosti suoriutuvien osuus oli suuri (29,5 prosenttia matematiikassa, PISA 2022), ja sosioekonomisella taustalla oli merkittävä vaikutus siihen, miten oppilaat suoriutuvat perustaidoissa[341]. Unkari suoriutuu ”keskimääräistä paremmin” digitaalisten taitojen alalla ja kuuluu ”parhaiten suoriutuvien” joukkoon aikuiskoulutuksen alalla. Aikuiskoulutukseen osallistuminen on kuitenkin huomattavasti vähäisempää matalasti koulutettujen, työttömien ja yli 55-vuotiaiden keskuudessa.

Työmarkkinat toimivat edelleen yleisesti ottaen hyvin. Työllisyysaste (81,1 prosenttia v. EU:n keskiarvo 75,8 prosenttia) ja työttömyysaste (4,5 prosenttia v. EU:n keskiarvo 5,9 prosenttia) olivat edelleen ”keskimääräistä parempia”, joskin heikosti koulutettujen työntekijöiden (15–64-vuotiaiden) työllisyysaste vuonna 2024 (38,5 prosenttia) ja romanien työllisyysaste vuonna 2023 (47,3 prosenttia) olivat selvästi alle maan keskiarvon. NEET-nuorten osuus pysyi ”keskimääräisenä”. Talouskasvun voimakkaan hidastumisen myötä nuorisotyöttömyysaste on kuitenkin heikentynyt merkittävästi kahden edellisen vuoden aikana: 15–24-vuotiaiden ikäryhmässä se oli 10,6 prosenttia vuonna 2022 ja 15,2 prosenttia vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 14,9 prosenttia), ja 15–29-vuotiaiden ikäryhmässä se oli 6,7 prosenttia vuonna 2022 ja 9,2 prosenttia vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 11,4 prosenttia).

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (3 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”) **Unkariin ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

---

340 Kansallisten hallinnollisten tietojen mukaan 0–2-vuotiaiden osallistumisaste oli 21,7 prosenttia vuonna 2024.

341 OECD, vuoden 2022 PISA-tutkimus.

Malta

Maltan sosiaalipoliittiset tulokset ovat edelleen vaihtelevia, ja lapsiin kohdistuu yhä suurempia haasteita. Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste pysyi vuonna 2024 ”keskimääräisenä”, 19,7 prosentissa (v. EU:n keskiarvo 21,0 prosenttia), mikä näkyy myös kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia bruttotuloja kuvaavan indikaattorin (2008 = 100) kasvussa (171,7 v. EU:n keskiarvo 114,3 vuonna 2024), ja tämän osalta Malta on ”parhaiten suoriutuva”. Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste nousi kuitenkin edelleen 25,9 prosenttiin (EU:n keskiarvo 24,2 prosenttia). Lisäksi virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus laski merkittävästi vuonna 2024 (–6,9 prosenttiyksikköä) 44,1 prosenttiin, vaikka se pysyikin EU:n keskiarvon (39,2 prosenttia) yläpuolella. Molemmat ovat nyt ”seurattavia”. Samaan aikaan sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen pysyi heikkona (26,0 prosenttia v. EU:n keskiarvo (34,2 prosenttia) ja myös sen tilanne on ”seurattava”. Vaikutus lapsiin (25,4 prosenttia) on hieman pienempi kuin koko väestöön (26 prosenttia), kun koko EU:ssa tilanne on päinvastainen (41,9 prosenttia v. 34,2 prosenttia). Tuloeroja mittaava tuloviidennesten tulo-osuuksien suhde väheni arvosta 5,30 vuonna 2023 arvoon 4,87 vuonna 2024 (v. EU:n keskiarvo 4,66) ja tilanne kohentui ”keskimääräistä paremmaksi”. Kohtuuttoman asumismenorasituksen osuus laski hieman 5,8 prosenttiin ja oli ”keskimääräinen”. Täyttymättömiä sairaanhoitotarpeita oli vain 0,3 prosentilla väestöstä (EU:n keskiarvo 2,5 prosenttia), mikä on yksi EU:n pienimmistä osuuksista.

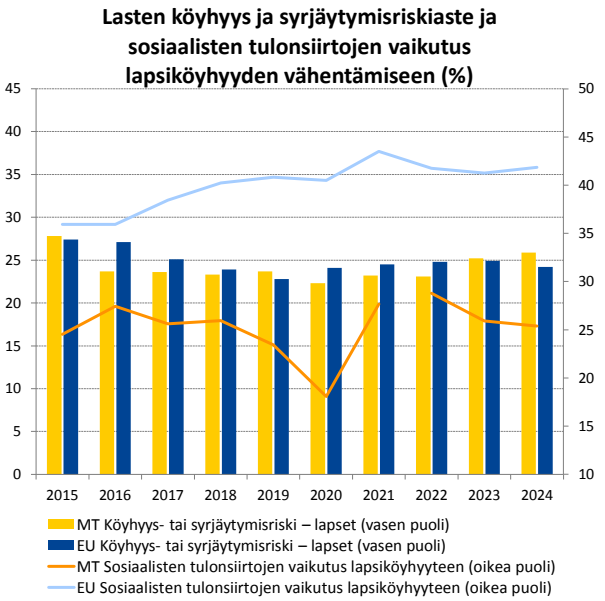

Huomautus: Sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutus lasten köyhyyden vähentämiseen lasketaan käyttämällä köyhyysriskiastetta ennen tulonsiirtoja ja niiden jälkeen. Köyhyysriskiä koskevassa aikasarjassa on katkos vuonna 2022 Maltan osalta.
Lähde: Eurostat [ilc_peps_01n], [ilc_li10], [ilc_li02] EU SILC.

Koulutuksen ja osaamisen alalla tapahtuu edelleen edistystä, mutta joitakin haasteita esiintyy sitkeästi. Koulupudokkaiden osuus väheni edelleen ja laski 9,6 prosenttiin vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 9,4 prosenttia), ja tilanne on nyt ”keskimääräinen”. Perustaidoissa heikosti suoriutuvien osuus on kuitenkin edelleen varsin suuri (32,6 prosenttia matematiikassa, PISA 2022). Lisäksi STEM-uria haittaavia pullonkauloja ilmenee jo toisen asteen koulutuksessa, jossa vain harvat opiskelevat keskeisiä luonnontieteitä. NEET-nuorten osuus supistui edelleen: se oli 7,2 prosenttia vuonna 2024 ja alitti näin EU:n keskiarvon 11,1 prosenttia. Se luokitellaan ”parhaiten suoriutuviin”. Samaan aikaan koulutukseen viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana osallistuneiden aikuisten osuus oli 39,9 prosenttia vuonna 2022 ja jopa suurempi korkeasti koulutettujen parissa (65,9 prosenttia), ja sen osalta tilanne on ”keskimääräistä parempi”. Vastaavasti 63,0 prosentilla aikuisista oli vähintään perustason digitaidot vuonna 2023 (EU:n keskiarvo 55,6 prosenttia), mikä antaa luokitukseksi ”keskimääräinen”, mutta väestöryhmien välillä oli suurta vaihtelua.

Vahvoilla työmarkkinoilla sukupuolten työllisyysero on edelleen suuri. Vahvan talouskasvun tukemana Maltan työllisyysaste oli vuonna 2024 yksi EU:n korkeimmista (83,0 prosenttia) ja työttömyysaste alhainen (3,1 prosenttia), myös pitkäaikaistyöttömyysaste (0,7 prosenttia), ja se kuului ”parhaiten suoriutuviin” kaikkien kolmen osalta. Vammaisten ja vammattomien työllisyysero kaventui 25,3 prosenttiyksikköön (EU:n keskiarvo 24,0 prosenttiyksikköä). Vaikka myös sukupuolten työllisyysero pieneni 13,4 prosenttiyksikköön, se oli edelleen 3,4 prosenttiyksikköä suurempi kuin EU:ssa keskimäärin ja EU:n suurimpia, joten tilanne on edelleen ”kriittinen”.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (4 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”) **Maltaan ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Alankomaat

Työmarkkinat toimivat edelleen suhteellisen hyvin. Talouskasvun elpyessä työllisyysaste pysyi vuonna 2024 ennallaan 83,5 prosentissa, joka on EU:n korkeimpia. Työttömyys pysyi alhaisena, vaikka se nousi hieman 3,7 prosenttiin. NEET-nuorten osuus on edelleen EU:n alhaisimpia, joskin se nousi hieman (0,2 prosenttiyksikköä 4,9 prosenttiin)". Vammaisten ja vammattomien työllisyysero kaventui jälleen, 20,9 prosenttiyksikköön. Alankomaat on "keskimääräistä parempi" tai "parhaiten suoriutuva" kaikilla näillä aloilla. Riski erittäin segmentoituneista työmarkkinoista on kuitenkin edelleen merkittävä rakenteellinen haaste. Vaikka sukupuolten työllisyysero on "keskimääräinen" (7,6 prosenttiyksikköä v. EU:n keskiarvo 10,0 prosenttiyksikköä) vuonna 2024, osa-aikatyö on yleistä erityisesti naisten keskuudessa. Tämän vuoksi sukupuolten välinen ero osa-aikatyön tekemisessä on yksi EU:n suurimmista (41,9 prosenttiyksikköä v. EU:n keskiarvo 20,1 prosenttiyksikköä) ja myös sukupuolten eläke-ero on merkittävä (36,3 prosenttia v. EU:n keskiarvo 24,5 prosenttia). Vuoden 2024 tietojen perusteella kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia bruttotuloja kuvaava indeksi (2008=100) (112,4) ei ole pysynyt EU:n keskiarvon (114,3) tahdissa, ja indikaattorin tilanne on edelleen "seurattava".

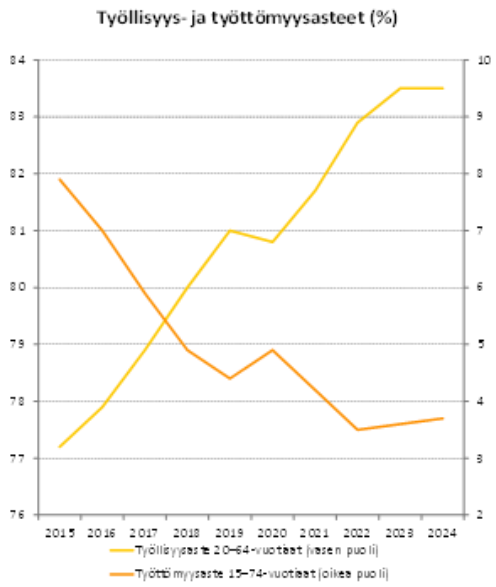

Lähde: Eurostat [lfsi_emp_a], [une_rt_a], EU:n työvoimatutkimus.

Kaiken kaikkiaan Alankomaat suoriutuu edelleen vahvasti osaamisen kehittämisen osalta. Vuonna 2022 aikuisista 56,1 prosenttia osallistui koulutukseen, ja vuonna 2023 heistä 82,7 prosentilla oli vähintään perustason digitaidot. Molemmat osuudet olivat EU:n suurimpia. Vuonna 2024 koulupudokkaiden osuus kasvoi 0,8 prosenttiyksikköä (7 prosenttiin), ja tilanne oli "keskimääräinen". Opiskelijoiden yleisten perustaitojen heikkeneminen ja heikosti suoriutuvien lisääntyminen erityisesti huono-osaisten opiskelijoiden keskuudessa edellyttävät tilanteen seuraamista. On edelleen tärkeää, että epäsuotuisassa työmarkkinatilanteessa olevat henkilöt (kuten heikosti koulutetut, ne, joilla on joustava tai määräaikainen työsopimus, maahanmuuttajataustaiset henkilöt ja vammaiset henkilöt) tavoitetaan tehokkaasti ja heille tarjotaan täydennys- ja uudelleenkoulutusta.

Alankomaiden sosiaalipoliittinen tilanne on yleisesti ottaen hyvä. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevan koko väestön (15,4 prosenttia) ja lasten (15,8 prosenttia) osuudet pysyivät vakaina ja kuuluvat EU:n pienimpiin. Tiettyihin ryhmiin, kuten vammaisiin henkilöihin tai maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin, erityisesti lapsiin, kohdistuu kuitenkin edelleen haasteita. Kohtuuttoman asumismenorasituksen aste laski 2,4 prosenttiyksikköä ja oli 6,9 prosenttia vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 8,2 prosenttia), ja sen osalta tilanne on nyt ”keskimääräistä parempi”.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (1 indikaattori merkitty ”seurattavaksi”) **Alankomaihin ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Itävalta

Kolmen vuoden taantumasta huolimatta Itävallan työmarkkinat ovat edelleen suhteellisen vahvat. Tulokset ovat ”keskimääräisiä” tai ”keskimääräistä parempia” lähes kaikissa sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun työmarkkinaindikaattoreissa. Edellisenä vuonna tapahtuneen hienoisen laskun jälkeen työllisyysaste nousi 0,2 prosenttiyksikköä 77,4 prosenttiin vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 75,8 prosenttia) ja työttömyysaste (5,2 prosenttia) pysyi alle EU:n keskiarvon (5,9 prosenttia) samoin kuin pitkäaikaistyöttömyysaste (1,1 prosenttia). NEET-nuorten osuus oli 9,2 prosenttia ja myös se alitti EU:n keskiarvon (11,1 prosenttia). Naisten työllisyysaste oli korkea (73,9 prosenttia) ja kasvussa, ja sukupuolten työllisyysero kaventui (6,9 prosenttiyksikköä vs. 10 prosenttiyksikköä EU:ssa). Tätä tukevat viimeaikaiset politiikkatoimet, joiden ansiosta virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus kasvoi merkittävästi (6,1 prosenttiyksikköä) ja oli 30,2 prosenttia (EU:n keskiarvo 39,2 prosenttia). Samaan aikaan maassa oli yksi laajimmista ja kasvavista sukupuolten välisistä eroista osa-aikatyössä, 38,9 prosenttiyksikköä vuonna 2024. Kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia bruttotuloja kuvaava indeksi (2008=100) oli vuonna 2024 edelleen alhainen 102,8 ja ”seurattava”.

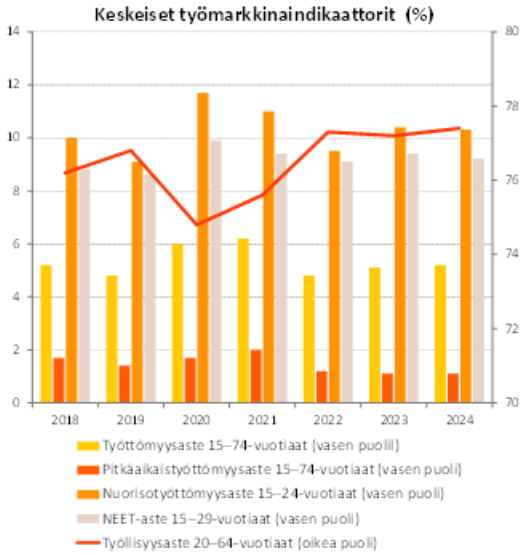

Lähde: Eurostat [lfsi_emp_a], [une_rt_a], [une_ltu_a], [lfsi_neet_a], EU:n työvoimatutkimus.

Osaamisen alalla maa suoriutuu edelleen yleisesti ottaen hyvin. Niiden aikuisten osuus, joilla on vähintään perustason digitaidot, on suuri (64,7 prosenttia vuonna 2023), ja koulutukseen osallistuvien osuus on selvästi EU:n keskiarvoa suurempi (52,2 prosenttia vuonna 2022 v. EU:n keskiarvo 39,5 prosenttia, myös laskun jälkeen). Molempien osalta tilanne on ”keskimääräistä parempi”. Vuonna 2024 koulupudokkaiden osuus pieneni edelleen 8,1 prosenttiin ja tilanne oli ”keskimääräinen”. Samaan aikaan noin neljäsosalla itävaltalaisista nuorista on puutteelliset vähimmäistaidot matematiikassa, lukemisessa ja luonnontieteissä. Luku on kasvanut jatkuvasti vuodesta 2012 (vuoden 2022 PISA-tutkimus). Lisäksi työttömistä 42,2 prosentilla oli enintään ylemmän perusasteen koulutus[342], mikä teki heistä erityisen haavoittuvia. Tässä yhteydessä ihmisten perustaitojen parantaminen voi auttaa parantamaan työllisyystuloksia.

Itävallan tulokset sosiaalisen suojelun ja osallisuuden alalla ovat suhteellisen hyvät. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten osuus pieneni 16,9 prosenttiin vuonna 2024, ja sen osalta tilanne oli ”keskimääräistä parempi”. Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriski laski merkittävästi vuoteen 2023 verrattuna 20,9 prosenttiin, ja tilanne on ”keskimääräinen”. Kohtuuttoman asumismenorasituksen osuus kohosi 0,3 prosenttiyksikköä 6,3 prosenttiin, ja myös sen osalta tilanne oli ”keskimääräinen”. Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) suhteellisen suuri vaikutus köyhyyden vähentämiseen ja itse ilmoitettujen täyttymättömien sairaanhoitotarpeiden alhainen taso ovat edelleen ”keskimääräistä parempia”.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (1 indikaattori merkitty ”kriittiseksi”) **Itävaltaan ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

[342] AMS, Von Arbeitslosigkeit betroffene Personen 2024, 2025.

Puola

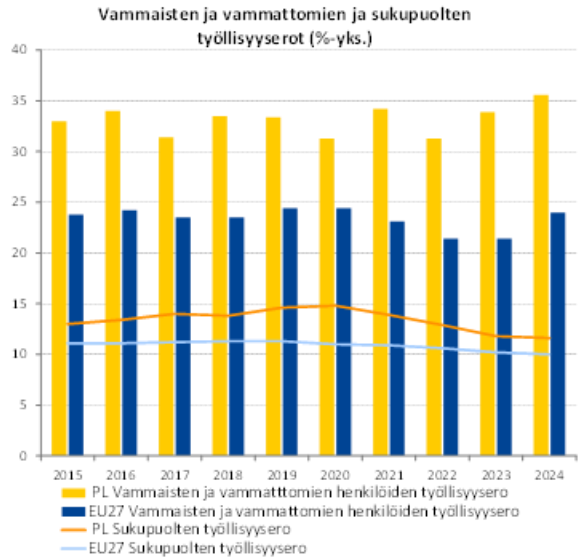

Huomautukset: Vammaisten ja vammattomien työllisyyseroa koskevien tietojen heikko luotettavuus vuonna 2023 ja sukupuolten työllisyyseroa koskevissa tiedoissa katkos aikasarjassa vuonna 2019 Puolan osalta.
Lähde: Eurostat [tepsr_sp200], EU-SILC ja [tesem060], EU:n työvoimatutkimus.

Työmarkkinat ovat yleisesti ottaen vahvat, mutta naisilla ja vammaisilla henkilöillä on edelleen merkittäviä haasteita. Vuoden 2024 vankan talouskasvun (3,0 prosenttia) yhteydessä työllisyysaste nousi edelleen 78,4 prosenttiin (EU:n keskiarvo 75,8 prosenttia) ja työttömyysaste oli yksi EU:n alhaisimpia (2,9 prosenttia), minkä vuoksi maa on näiden osalta yksi ”parhaiten suoriutuvista”. Sukupuolten työllisyysero pieneni hieman (11,6 prosenttiyksikköön), mutta pysyi ”seurattavana” ja ylitti EU:n keskiarvon (10,0 prosenttiyksikköä). Tämä liittyy siihen, että naisilla on yleensä enemmän lasten ja pitkäaikaishoitoa tarvitsevien henkilöiden hoitovelvoitteita ja että heidän eläkeikänsä on alempi. Lisäksi se liittyy siihen, että osa-aikatyö on yleisesti ottaen harvinaista työmarkkinoilla. Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus kasvoi 15,1 prosenttiin vuonna 2024, mutta se oli edelleen selvästi alle EU:n keskiarvon (39,2 prosenttia), ja tilanne on ”kriittinen”. Tämä alhainen osuus saattaa vaikuttaa lasten pitkän aikavälin oppimisnäkymiin ja naisten osallistumiseen työmarkkinoille. Vammaisten ja vammattomien työllisyysero kasvoi 1,7 prosenttiyksikköä ja oli 35,6 prosenttiyksikköä vuonna 2024, mikä on suurimpia EU:ssa (EU:n keskiarvo 24,0 prosenttiyksikköä) ja osoittaa ”kriittistä tilannetta”.

Digitaitojen taso ja koulutukseen osallistuvien aikuisten osuus ovat hyvin alhaisia, ja nuorten perustaidot ovat heikentyneet. Koulutukseen osallistuvien aikuisten osuus (viimeisten 12 kuukauden aikana) oli 20,3 prosenttia vuonna 2022 eli selvästi alle EU:n keskiarvon (39,5 prosenttia), mikä merkitsee ”kriittistä tilannetta”. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että osallistuminen epäviralliseen koulutukseen on vähäistä. Lisäksi niiden aikuisten osuus, joilla on vähintään perustason digitaidot (44,3 prosenttia), oli vuonna 2023 merkittävästi alle EU:n keskiarvon (55,6 prosenttia), ja tilanne myös sen osalta on ”kriittinen”. Vuoden 2022 PISA-tutkimuksessa niiden 15-vuotiaiden oppilaiden osuus, joilla ei ole vähimmäistasoisia perustaitoja, kasvoi 23 prosenttiin matematiikassa, 22,2 prosenttiin lukemisessa ja 18,6 prosenttiin luonnontieteissä. Osuudet ovat EU:n keskiarvoa pienemmät. Heikosti suoriutuvien osuuden kasvu on kuitenkin vuodesta 2018 lähtien ollut EU:n suurimpia. Toisaalta Puola kuuluu ”parhaiten suoriutuviin” koulupudokkaiden osuuden osalta (4,1 prosenttia v. EU:n keskiarvo 9,4 prosenttia vuonna 2024). STEM-ohjelmiin osallistuvien korkea-asteen opiskelijoiden osuus on edelleen alle EU:n keskiarvon (21,2 prosenttia v. EU:n keskiarvo 26,9 prosenttia).

Sosiaalipolitiikan alalla tilanne on Puolassa suhteellisen vakaa. Vuonna 2024 köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste (16,0 prosenttia yleisesti v. EU:n keskiarvo 21,0 prosenttia ja 16,1 prosenttia lasten osalta v. EU:n keskiarvo 24,2 prosenttia) ja tuloerot (tuloviidenneksien tulo-osuuksien suhde 3,85 v. EU:n keskiarvo 4,66) pysyivät ”keskimääräistä parempana”.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (5 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”) **Puolaan ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Portugali

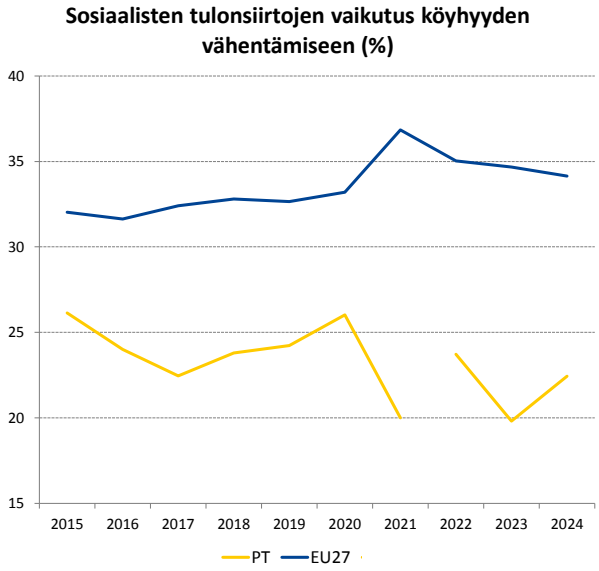

Huomautus: Katkos aikasarjassa vuonna 2022 Portugalin osalta.
Lähde: Eurostat [tespm050], EU-SILC.

Parannuksista huolimatta sosiaalisen suojelun järjestelmän tehokkuus köyhyysriskien lieventämisessä ja eriarvoisuuden vähentämisessä on edelleen heikko, ja esiin on noussut asumiseen liittyviä haasteita. Vuonna 2024 sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen kasvoi 2,6 prosenttiyksikköä 22,4 prosenttiin, mikä on edelleen selvästi alle EU:n keskiarvon (34,2 prosenttia) ja alle pandemiaa edeltäneen tason, ja tilanne on ”kriittinen”. Tuloero, jota mitataan ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhteena, pieneni vuoden 2023 tasolta 5,60:stä 5,20:een (yli EU:n keskiarvon, joka on 4,66) ja on nyt ”heikko mutta paranemassa”, kun taas köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten osuus pysyi ”keskimääräisenä” eli 19,7 prosentissa (EU:n keskiarvo 21 prosenttia). Syrjäisimmillä alueilla yleisesti saavutetuista parannuksista huolimatta köyhyysriski oli edelleen erityisen suuri Azoreilla (28,4 prosenttia). Kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivän väestön osuus oli 6,9 prosenttia eli edelleen alle EU:n keskiarvon (8,2 prosenttia), mutta sen kasvu oli yksi EU:ssa suurimmista (+ 2,0 prosenttiyksikköä), ja tilanne on nyt ”seurattava”. Tämä johtuu asuntojen hintojen ja vuokrien jatkuvasta noususta viime vuosina.

Työmarkkinat ovat yleisesti ottaen häiriönsietokykyiset, mutta huomiota vaativat nuorisotyöttömyyden kasvu ja edelleen korkea pitkäaikaistyöttömyysaste. Noudattaen vuodesta 2021 jatkunutta myönteistä suuntausta työllisyysaste parani 0,5 prosenttiyksikköä 78,5 prosenttiin vuonna 2024 ja pysyi ”keskimääräisenä” vahvan talouskasvun vallitessa. Tämä koski myös työttömyysastetta, joka pysyi ennallaan 6,5 prosentissa (EU:n keskiarvo 5,9 prosenttia). Vaikka pitkäaikaistyöttömyysaste laski edelleen hieman (2,4 prosenttiin vuonna 2024), se pysyi EU:n keskiarvon (1,9 prosenttia) yläpuolella ja on sen vuoksi ”seurattava”. Maa suoriutui ”keskimääräistä paremmin”, kun tarkastellaan NEET-nuorten osuutta, mutta samaan aikaan nuorten (15–24-vuotiaiden) työttömyysaste nousi kahden viime vuoden aikana niin, että se oli 21,6 prosenttia vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 14,9 prosenttia).

Portugali suoriutuu yleensä keskimääräisesti osaamisen alalla, mutta joitakin näkökohtia on seurattava tiiviisti. Koulupudokkaiden osuus pieneni 1,5 prosenttiyksikköä ja oli 6,6 prosenttia vuonna 2024, ja tilanne on nyt ”keskimääräistä parempi”. Alueellisia eroja esiintyy kuitenkin edelleen: osuus vaihtelee Azorien 19,8 prosentista Pohjois-Portugalin 5,2 prosenttiin. Lisäksi perustaidoissa heikosti suoriutuvien osuus on suuri (29,7 prosenttia matematiikassa, PISA 2022). Maa suoriutuu ”keskimääräisesti” kun tarkastellaan niiden aikuisten osuutta, joilla on vähintään perustason digitaidot ja jotka osallistuvat koulutukseen (viimeisten 12 kuukauden aikana). Viimeksi mainittu osuus pieneni kuitenkin vuosien 2016 ja 2022 välillä 38,0 prosentista 33,4 prosenttiin, vaikka täydennys- ja uudelleenkoulutusta tarvitaan osaamisen kysynnän ja tarjonnan epäsuhdan, digitaalisen ja vihreän siirtymän sekä väestön ikääntymisen vuoksi.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (3 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”) **Portugaliin ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Romania

Työmarkkinatilanne on kohenemassa, mutta tietyt ryhmät ovat edelleen aliedustettuina. Vuoden 2024 heikosta talouskasvusta huolimatta työllisyysaste nousi edelleen (0,8 prosenttiyksikköä) 69,5 prosenttiin, mutta se on edelleen alhainen ja alle EU:n keskiarvon (75,8 prosenttia), ja tilanne on ”kriittinen”. Alueelliset erot ovat suuria (Bucureşti-Ilfovin 81,1 prosentista Sud-Estin 62,6 prosenttiin). Sukupuolten työllisyysero parani mutta oli edelleen EU:n suurimpia (18,1 prosenttiyksikköä). NEET-nuorten osuus oli edelleen erittäin suuri, 19,4 prosenttia (EU:n keskiarvo 11,1 prosenttia). Vammaisten ja vammattomien työllisyysero oli myös suuri, 44,8 prosenttiyksikköä[343]. Kaikkien näiden indikaattorien osalta tilanne on ”kriittinen”. Vuoteen 2024 mennessä sekä työttömyysaste että pitkäaikaistyöttömyysaste olivat laskeneet alle EU:n keskiarvon.

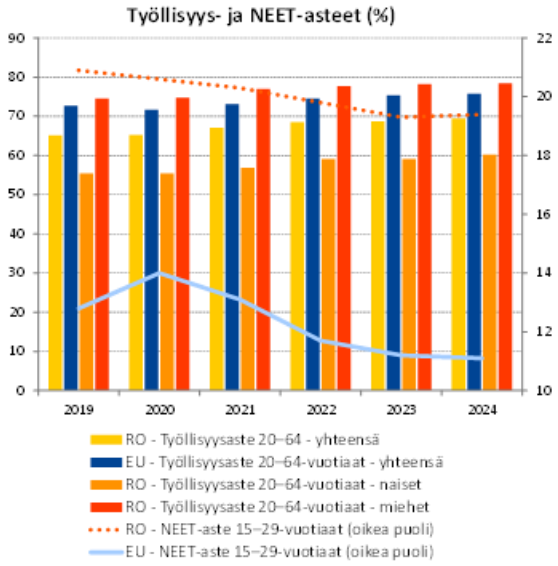

Lähde: Eurostat [lfsi_emp_a],[lfsi_neet_a], EU:n työvoimatutkimus.

[343] Katkos aikasarjassa vuonna 2024, minkä vuoksi oikea taloudellinen tulkinta ei ole mahdollinen.

Jatkuvat haasteet koulutuksessa ja osaamisen kehittämisessä vaarantavat kilpailukyvyn ja lähentymisen. Vuonna 2024 virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus laski edelleen 11,4 prosenttiin (12,3 prosentista vuonna 2023, kun EU:n keskiarvo oli 39,2 prosenttia). Koulupudokkaiden osuus oli 16,8 prosenttia vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 9,4 prosenttia). Molemmat kuuluvat EU:n heikoimpiin, ja niiden osalta tilanne on ”kriittinen”. Perustaitojen taso on erityisen alhainen (48,6 prosenttia matematiikassa, PISA 2022). Tämä vaikuttaa nuorten mahdollisuuksiin erityisesti maaseudulla ja huono-osaisten keskuudessa ja voi myös haitata innovointia ja kilpailukykyä. Lisäksi niiden henkilöiden osuus, joilla on vähintään perustason digitaaliset taidot, oli 27,7 prosenttia vuonna 2023 (EU:n keskiarvo 55,6 prosenttia), ja tämänkin osalta tilanne oli ”kriittinen”, kun otetaan huomioon tarve tukea digitaalista siirtymää. Aikuisten osallistuminen koulutukseen oli ”heikkoa mutta paranemassa” (19,1 prosenttia vuonna 2022, kun EU:n keskiarvo oli 39,5 prosenttia) tilanteessa, jossa osaamisvaje on merkittävä.

Merkittävästä edistyksestä huolimatta köyhyysriskit ovat edelleen korkeat erityisesti haavoittuvassa asemassa olevissa ryhmissä ja maaseudulla. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevan väestön osuus väheni merkittävästi vuoden 2016 tasolta 46,0 prosentista 32,0 prosenttiin vuonna 2023 ja 27,9 prosenttiin vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 21,0 prosenttia). Myös lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste laski merkittävästi 33,8 prosenttiin vuonna 2024 vuoden 2023 tasolta 39,0 prosentista (EU:n keskiarvo 24,2 prosenttia). Molempien osalta tilanne oli ”heikko mutta paranemassa” kaksi vuotta peräkkäin, vaikka ne olivat edelleen EU:n korkeimpia. Vaikka sosiaalisen suojelun järjestelmässä tapahtui yksi suurimmista parannuksista, sen tehokkuus on edelleen heikko, sillä sosiaaliset tulonsiirrot (muut kuin eläkkeet) vähentävät köyhyyttä vain 18,8 prosenttia (EU:n keskiarvo 34,4 prosenttia), ja tilanne on ”heikko mutta paranemassa”. Tilanne sekä tuloerojen osalta (4,62 v. EU:n keskiarvo 4,66) että itse ilmoitettujen täyttymättömien sairaanhoitotarpeiden osalta (2,2 prosenttia, kun ne vuonna 2023 olivat 5,2 prosenttia v. EU:n keskiarvo 2,5 prosenttia) koheni merkittävästi vuonna 2024. Maaseudun asukkailla ja haavoittuvassa asemassa olevilla ryhmillä, kuten romaneilla, on edelleen suurempia vaikeuksia saada perus- ja sosiaalipalveluja.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (7 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi”) **Romaniaan katsotaan kohdistuvan ylöspäin tapahtuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, joita on tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Slovenia

Slovenialla on haasteita, jotka liittyvät aikuisten vähäiseen osallistumiseen koulutukseen ja heikkoihin digitaitoihin. Vuonna 2022 vain 26,5 prosenttia kaikista aikuisista osallistui koulutukseen. Tämä oli huomattavasti alle EU:n keskiarvon (39,5 prosenttia) ja 13,8 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2016, joten tilanne on ”seurattava”. Lisäksi vain 46,7 prosentilla aikuisista oli vähintään perustason digitaidot vuonna 2023, mikä on selvästi alle EU:n keskiarvon (55,6 prosenttia), ja siinä tapahtui 3,0 prosenttiyksikön lasku vuoteen 2021 verrattuna. Myös tämä tilanne on ”seurattava”. Joka neljännellä slovenialaisella opiskelijalla ei myöskään ole vähimmäistason taitoja matematiikassa ja lukemisessa (PISA 2022), ja suuntaus on laskeva. Myönteistä on, että koulupudokkaiden osuus on edelleen EU:n keskiarvoa (9,4 prosenttia) pienempi ja laski 0,4 prosenttiyksikköä 5,0 prosenttiin vuonna 2024. Lisäksi NEET-nuorten osuus pieneni edelleen 0,2 prosenttiyksikköä 7,6 prosenttiin vuonna 2024, ja tilanne on ”keskimääräistä parempi”.

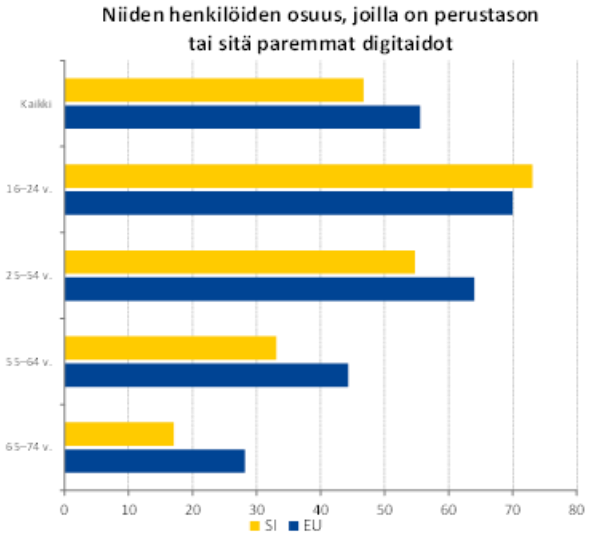

Lähde: Eurostat [isoc_sk_dskl_i21], ESS ICT Survey.

Työmarkkinat toimivat edelleen yleisesti ottaen hyvin tilanteessa, jossa talouskasvu on maltillista, vaikka tiettyjä haasteita on edelleen jäljellä. Vuonna 2024 työllisyysaste nousi maltillisesti 0,8 prosenttiyksikköä 78,3 prosenttiin, joka ylittää EU:n keskiarvon (75,8 prosenttia). Työttömyysaste (3,7 prosenttia) ja pitkäaikaistyöttömyysaste (1,1 prosenttia) olivat vuonna 2024 ”keskimääräistä paremmat”. Sukupuolten työllisyysero (6,0 prosenttiyksikköä) oli ”keskimääräinen”, vaikka virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus vuonna 2024 oli 57,8 prosenttia eli selvästi yli EU:n keskiarvon (39,2 prosenttia). Vaarana kuitenkin on, että rakenteelliset tekijät, kuten väestön nopea ikääntyminen ja osaamisen kysynnän ja tarjonnan epäsuhta, pahentavat olemassa olevaa työvoimapulaa ja haittaavat kilpailukykyä.

Slovenian sosiaalipoliittiset tulokset ovat kaiken kaikkiaan hyvät. Kuten aiempinakin vuosina, vuonna 2024 köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien osuudet koko väestöstä (14,4 prosenttia) ja lapsista (11,8 prosenttia) olivat EU:n alhaisimpia, ja Slovenia kuului ”parhaiten suoriutuvien” joukkoon molempien osalta. Joillakin haavoittuvassa asemassa olevilla ryhmillä, kuten yli 65-vuotiailla naisilla, matalasti koulutetuilla, työttömillä, yksinhuoltajatalouksilla ja EU:n ulkopuolella syntyneillä, oli kuitenkin paljon suurempi köyhyysriski. Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen oli 37,7 prosenttia eli ”keskimääräinen”, mutta edelleen vähemmän tehokas ikääntyneiden kohdalla (yli 65-vuotiaat)[344]. Tuloeroja kuvaava suhde (mitattuna tuloviidennesten tulo-osuuksien suhteena) oli 3,42 ja edelleen yksi EU:n pienimmistä vuonna 2024 (myös tämän osalta ”parhaiten suoriutuva”).

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (2 indikaattoria merkitty ”seurattaviksi”) **Sloveniaan ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

344 Institute of Macroeconomic Analysis and Development Slovenia, *Quality of Life in Slovenia – Development Report*, 2025.

Slovakia

Slovakialla on monenlaisia osaamisen kehittämiseen liittyviä haasteita. Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus kasvoi vuoden 2023 tasolta 1,0 prosentista 5,1 prosenttiin vuonna 2024 mutta oli edelleen selvästi alle EU:n keskiarvon (39,2 prosenttia vuonna 2024), ja tilanne on ”kriittinen”. Myös yli 3-vuotiaiden lasten osallistumisaste oli edelleen EU:n alhaisimpia (80,8 prosenttia v. EU:n keskiarvo 94,6 prosenttia vuonna 2023), myös romanilasten parissa. Koulupudokkaiden osuus oli suhteellisen pieni (7,5 prosenttia v. EU:n keskiarvo 9,4 prosenttia vuonna 2024), mutta kasvu oli yksi suurimmista (+1,1 prosenttiyksikköä), mikä tarkoittaa, että tilanne on ”seurattava”. Osuus on kasvanut tasaisesti maaseudulla vuodesta 2021 ja oli 9,8 prosenttia vuonna 2024. Vuoden 2022 PISA-tutkimuksen mukaan kolmanneksella 15-vuotiaista oli puutteelliset perustaidot matematiikassa ja lukemisessa. Niiden aikuisten osuus, joilla on vähintään perustason digitaidot, oli 51,3 prosenttia vuonna 2023, kun se vuonna 2021 oli 55,2 prosenttia. Tämä aiheuttaa lisäriskin digitaaliselle siirtymälle, ja tarkoittaa, että tilanne on ”seurattava”. Myönteistä on, että koulutukseen viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana osallistuneiden aikuisten osuus oli ”keskimääräistä parempi”.

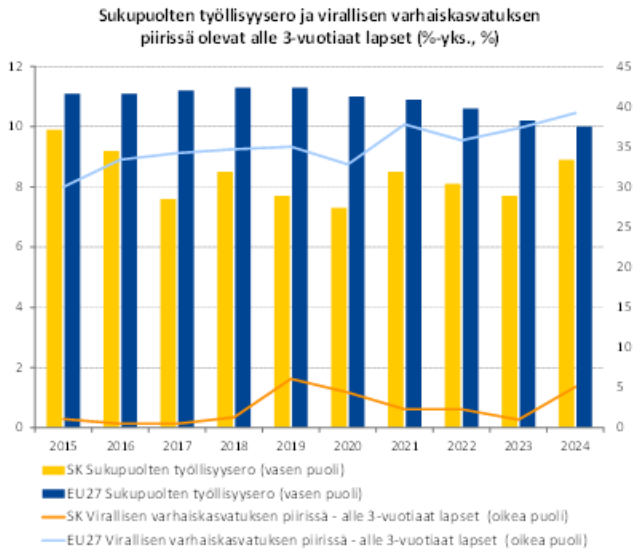

Lähde: Eurostat [tesem060], EU:n työvoimatutkimus ja [tepsr_sp210], EU-SILC.

Työmarkkinat toimivat yleisesti ottaen hyvin, mutta niillä esiintyy joitakin haasteita. Vuonna 2024 vankan talouskasvun kannattelemana työllisyysaste oli ennätyksellisen korkea (78,1 prosenttia) ja työttömyysaste ennätyksellisen alhainen (5,3 prosenttia) (EU:n keskiarvot ovat 75,8 prosenttia ja 5,9 prosenttia). Pitkäaikaistyöttömyysasteen osalta tilanne on kuitenkin edelleen ”kriittinen”, sillä parannusta tapahtui vain vähän vuonna 2024 (3,5 prosenttia) verrattuna vuoteen 2023 (3,8 prosenttia), ja aste on edelleen EU:n korkeimpia. Myös alueelliset erot ovat edelleen suuria. NEET-nuorten osuus pieneni vuosien 2023 ja 2024 välillä 11,2 prosentista 10,7 prosenttiin (tilanne on ”keskimääräinen”). Samaan aikaan nuorisotyöttömyysaste (19,2 prosenttia) ylitti edelleen EU:n keskiarvon (14,9 prosenttia). Sekä vammaisten ja vammattomien työllisyysero (23,8 prosenttiyksikköä v. EU:n keskiarvo 24,0 prosenttiyksikköä) että sukupuolten työllisyysero (8,9 prosenttiyksikköä v. EU:n keskiarvo 10,0 prosenttiyksikköä) ovat kasvaneet vuodesta 2023, ja viimeksi mainitun tilanne on nyt ”seurattava”. Kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia bruttotuloja kuvaava indeksi (2008=100) oli 133,6 vuonna 2024 ja ”keskimääräinen”.

Slovakian yleinen köyhyysriski on alhainen, mutta haasteita kohdistuu joihinkin alueisiin ja ryhmiin. Tuloerojen osalta (mitattuna ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhteena) Slovakia kuului ”parhaiten suoriutuvien” joukkoon, kun taas köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste oli ”keskimääräinen” eli 18,3 prosenttia vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 21,0 prosenttia). Maan itäosassa köyhyysriski oli kuitenkin suurempi. Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste putosi 2,7 prosenttiyksikköä 22,6 prosenttiin vuonna 2024, ja sen osalta tilanne oli ”keskimääräistä parempi”. Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen parani hieman 36,7 prosenttiin vuonna 2024 (”keskimääräinen”). Maassa on yksi EU:n suurimmista romaniväestöistä, ja tuhannet ihmiset asuvat eristyneillä alueilla vailla pääsyä keskeisten palvelujen piiriin. Kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivissä kotitalouksissa asuvien osuus kasvoi 6,4 prosenttiin vuonna 2024 (”keskimääräinen”), mutta täyttymättömien sairaanhoitotarpeiden osalta tilanne oli ”keskimääräistä parempi”.

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (5 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”) **Slovakiaan ei näytä kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Suomi

Suomen työmarkkinoilla on haasteita, jotka liittyvät työllisyyden heikkenemiseen ja työttömyyteen. Heikon talouskasvun vallitessa työllisyysaste laski vuonna 2024 edelleen 77,0 prosenttiin (–1,2 prosenttiyksikköä vuodesta 2023, kun EU:n keskiarvo oli 75,8 prosenttia). Tilanne on edelleen ”seurattava”, koska lasku on suhteellisen suuri verrattuna EU:n tasolla tapahtuneeseen nousuun. Sukupuolten työllisyysero kasvoi 0,7 prosenttiyksikköön vuonna 2024 (0,2 prosenttiyksikköä vuonna 2023), mutta se on huomattavasti alle EU:n keskiarvon (10,0 prosenttiyksikköä), ja tilanne on ”hyvä mutta seurattava”. Työttömyysaste nousi toisen kerran peräkkäin (+1,2 prosenttiyksikköä vuonna 2024) 8,4 prosenttiin (EU:n keskiarvo 5,9 prosenttia), mikä tarkoittaa ”kriittistä tilannetta”. Nuorisotyöttömyys nousi 18,8 prosenttiin, mikä ylittää selvästi EU:n keskiarvon (14,9 prosenttia). Myös pitkäaikaistyöttömyysaste nousi 1,8 prosenttiin vuonna 2024 (EU:n keskiarvo 1,9 prosenttia), ja tilanne on tältä osin nyt ”seurattava”. Sama koskee myös kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia bruttotuloja kuvaavaa indeksiä (2008 = 100), joka oli 108,7 vuonna 2024 eli alle EU:n keskiarvon (114,3) ja joka oli parantunut suhteellisen vähän (107,9 vuonna 2023).

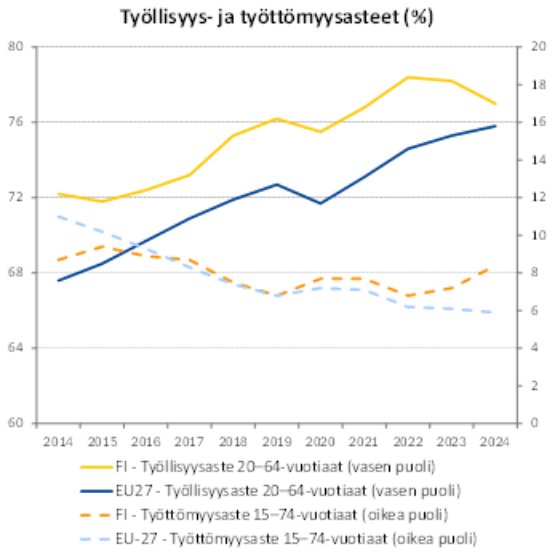

Lähde: Eurostat [lfsi_emp_a], [une_rt_a], EU:n työvoimatutkimus.

Kaiken kaikkiaan maassa on tehokas sosiaalisen suojelun järjestelmä, joka tarjoaa riittävän kattavuuden, mutta siihen kohdistuu yhä kasvavia haasteita. Erityisesti täyttymättömistä sairaanhoitotarpeista ilmoittaneen väestön osuus kasvoi edelleen vuonna 2024 (0,6 prosenttiyksikköä) tasolle (8,5 prosenttia), joka on EU:n korkeimpia (EU:n keskiarvo 2,5 prosenttia), ja sen osalta tilanne on ”kriittinen”. Vaikka perusterveydenhuollon odotusajat alkoivat lyhentyä, kiireettömän erikoissairaanhoidon, kuten mielenterveyspalvelujen, täyttymätön tarve oli edelleen huomattava. Henkilöstöpula helpotti hieman, mutta se muodostaa edelleen pullonkaulan erityisesti erikoissairaanhoidossa. Köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien ihmisten osuus nousi 1 prosenttiyksikön 16,8 prosenttiin vuonna 2024 ja sitäkin enemmän lasten osalta (+3,5 prosenttiyksikköä 17,3 prosenttiin). Molemmat ovat kuitenkin edelleen alle EU:n keskiarvon (21,0 ja 24,2 prosenttia), ja tilanne niiden osalta on ”hyvä mutta seurattava” (verrattuna viime vuoden luokitukseen ”parhaiten suoriutuva”). Toisaalta Suomi on lievästä laskusta huolimatta edelleen ”parhaiten suoriutuva” sen suhteen, miten sosiaaliset tulonsiirrot (muut kuin eläkkeet) vaikuttavat köyhyyden vähentämiseen (46,4 prosenttia vuonna 2024 v. EU:n keskiarvo 34,2 prosenttia).

Suomi suoriutuu edelleen yleisesti ottaen hyvin osaamisessa. Vuonna 2023 aikuisväestöstä 82,0 prosentilla oli vähintään perustason digitaidot, ja tämän osalta maa kuuluu ”parhaiten suoriutuviin”. Myös koulutukseen viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana osallistuneiden aikuisten osuus oli ”keskimääräistä parempi” (51,8 prosenttia vuonna 2022). Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus pysyi kuitenkin EU:n keskiarvon alapuolella (39,1 prosenttia v. EU:n keskiarvo 44,1 prosenttia) vuonna 2024. Koulupudokkaiden osuus kasvoi kaksi vuotta peräkkäin mutta pysyi 9,6 prosentissa vuonna 2024 ja on nyt ”keskimääräinen”. Samalla vuoden 2022 PISA-tutkimuksen tulokset vahvistavat, että perustaidoissa heikosti suoriutuvien oppilaiden osuus on kasvanut tasaisesti viime vuosikymmenen aikana, mihin on syytä kiinnittää huomiota. Vuonna 2022 lukemisessa heikosti suoriutuneiden oppilaiden osuus oli 21,4 prosenttia (EU:n keskiarvo 26,2 prosenttia), matematiikassa 24,9 prosenttia (EU:n keskiarvo 29,5 prosenttia) ja luonnontieteissä 18,0 prosenttia (EU:n keskiarvo 24,2 prosenttia).

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (5 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”, mukaan lukien yksi heikentynyt indikaattori) **Suomeen katsotaan kohdistuvan ylöspäin suuntautuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, joita on tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

Ruotsi

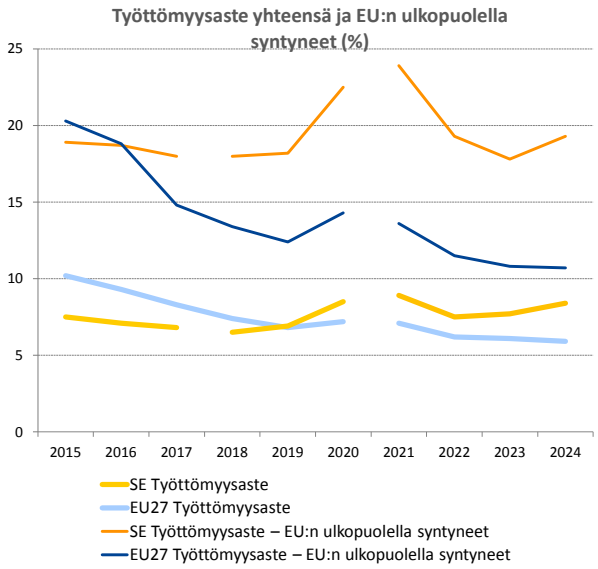

Huomautus: Katkos aikasarjassa: SE vuonna 2018, SE ja EU vuonna 2021.
Lähde: Eurostat [lfsa_urgacob], EU:n työvoimatutkimus.

Ruotsin työllisyys- ja työttömyystulokset heikkenivät vuonna 2024. Maan työllisyysaste on edelleen yksi EU:n korkeimmista vuonna 2024 (81,9 prosenttia v. EU:n keskiarvo 75,8 prosenttia), mutta se laski 0,7 prosenttiyksikköä vuonna 2024 pitkään jatkuneen heikon talouskasvun jälkeen, kun EU:ssa tapahtui pääasiassa kasvua. Tilanne on ”hyvä mutta seurattava”. Samaan aikaan työttömyysaste nousi (0,7 prosenttiyksikköä) 8,4 prosenttiin vuonna 2024 ja on nyt yksi EU:n korkeimpia (EU:n keskiarvo 5,9 prosenttia) heikennyttyään toisen kerran peräkkäin, ja sen osalta tilanne on ”kriittinen”. Ruotsissa syntyneiden työttömyysaste oli 5,7 prosenttia mutta EU:n ulkopuolella syntyneiden 19,3 prosenttia. Heikosti koulutettujen (ISCED 0–2) työttömyysaste oli 26,1 prosenttia mutta korkeasti koulutettujen (ISCED 5–8) 4,8 prosenttia. Vaikka NEET-nuorten osuus kohosi 6,3 prosenttiin, maa kuului sen osalta edelleen ”parhaiten suoriutuviin”. Sukupuolten työllisyysero oli vuonna 2024 ”keskimääräistä parempi” (4,0 prosenttiyksikköä v. EU:n keskiarvo 10 prosenttiyksikköä), mikä on myös sen ansiota, että virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden lasten osuus oli suuri (57,7 prosenttia v. EU:n keskiarvo 39,2 prosenttia), ja maa kuului ”parhaiten suoriutuviin”. Kotitalouksien käytettävissä olevia asukaskohtaisia bruttotuloja kuvaava indeksi (2008=100) parani hieman vuonna 2024 ja oli 120,6, kun se vuonna 2023 oli 120,2 ja tilanne on ”keskimääräinen”.

Ruotsin sosiaalipoliittinen tilanne on yleisesti ottaen hyvä, mutta joitakin haasteita esiintyy sitkeästi. Tuloerot, joita mitataan ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhteena, pienenivät hieman (4,34:ään vuonna 2024), ja tilanne niiden osalta on nyt ”keskimääräinen”. Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste pieneni vuoden 2023 tasolta 18,4 prosentista 17,5 prosenttiin vuonna 2024, ja tilanne on nyt ”keskimääräistä parempi”. Tähän kokonaisasteeseen kätkeytyy kuitenkin suuria eroja. EU:n ulkopuolella syntyneillä on paljon suurempi köyhyysriski (35,5 prosenttia) kuin Ruotsissa syntyneillä (12,1 prosenttia) ja heikosti koulutetuilla työntekijöillä on suurempi riski (26,7 prosenttia) kuin korkeasti koulutetuilla (11,1 prosenttia). Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste laski vuoden 2023 tasolta 21,6 prosentista 20,9 prosenttiin vuonna 2024, ja tilanne on ”keskimääräinen”. Samaan aikaan sosiaaliset tulonsiirrot (muut kuin eläkkeet) vähensivät köyhyysriskiä 40,6 prosenttia vuonna 2024 (36,9 prosenttia vuonna 2023), ja tilanne on nyt ”keskimääräistä parempi”. Kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivien osuus oli vuonna 2024 edelleen korkea, 10,6 prosenttia (EU:n keskiarvo 8,2 prosenttia), ja tilanne on ”seurattava”.

Ruotsi suoriutuu hyvin osaamisen suhteen, mutta koulutusjärjestelmässä on edelleen eriarvoisuutta. Maa on ”parhaiten suoriutuva” aikuisten koulutukseen osallistumisessa (66,5 prosenttia vuonna 2022) ja suoriutuu ”keskimääräistä paremmin” kun tarkastellaan niiden aikuisten osuutta, joilla on vähintään perustason digitaidot. Koulupudokkaiden osuus laski edelleen vuonna 2024 (7,2 prosenttiin) ja on nyt ”keskimääräinen”. Osuus on kuitenkin yli kaksinkertainen (12,6 prosenttia) EU:n ulkopuolella syntyneiden keskuudessa verrattuna Ruotsissa syntyneisiin (5,9 prosenttia). Lisäksi heikosti suoriutuvien oppilaiden osuus on kasvanut merkittävästi vuosien 2015 ja 2022 välillä (8,4 prosenttiyksikköä 27,2 prosenttiin, PISA 2022).

Edellä esitetyn ensimmäisen vaiheen analyysin tulosten perusteella (2 indikaattoria merkitty ”kriittisiksi” tai ”seurattaviksi”, mukaan lukien yksi heikentynyt indikaattori), **Ruotsiin ei näytä kohdistuvan ylöspäin tapahtuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyviä mahdollisia riskejä, eikä sitä näin ollen ole tarpeen analysoida lisää toisessa vaiheessa** (ks. tekstilaatikko 3.1.1).

LIITTEET

Liite 1: EU:n yleistavoitteet ja kansalliset tavoitteet vuodelle 2030 jäsenvaltioittain

	Työllisyys (%)	Aikuiskoulutus (%)	Köyhyyden vähentäminen (AROPE, tuhatta)
EU:n yleistavoite	**78,0**	**60,0**	**-15 000**
Kaikki jäsenvaltiot yhdessä	**78,5**	**57,6**	**-15 600***
BE	80,0	60,9	-279
BG	79,0	35,4	-787
CZ	82,2	45,0	-120
DK	80,0	60,0	-30(1)
DE	83,0	65,0	-1 200(2)
EE	81,3	52,3	-39
IE	78,2	64,2	-90
EL	71,1	40,0	-860
ES	76,0	60,0	-2 815
FR	78,0	65,0	-1 100
HR	75,0	55,0	-298
IT	73,0	60,0	-3 200
CY	80,0	61,0	-10
LV	80,0	60,0	-95
LT	80,7	53,7	-223
LU	77,6	62,5	-4
HU	85,0	60,0	-292(3)
MT	84,6	57,6	(4)
NL	82,5	62,0	-163
AT	79,9	62,0	-204
PL	78,3	51,7	-1 500
PT	80,0	60,0	-765
RO	74,7	17,4	-2 532
SI	79,5	60,0	-9
SK	76,5	50,0	-70
FI	80,0	60,0	-100
SE	82,0	60,0	-15

Huom. (*) Köyhyyden vähentämistavoite on kaikkien jäsenvaltioiden osalta yhteensä vähintään 15,6 miljoonaa, lukuun ottamatta jäsenvaltioita, jotka eivät ilmoita tavoitettaan köyhyys- ja syrjäytymisriskitasoina. (1) Tanskan kansallisen köyhyyden vähentämistavoitteen mukaan erittäin alhaisen työssäkäyntiasteen kotitalouksissa asuvien henkilöiden määrää vähennetään 30 000:lla. (2) Saksan kansallisen köyhyyden vähentämistavoitteen mukaan erittäin alhaisen työssäkäyntiasteen kotitalouksissa asuvien henkilöiden määrää vähennetään 1,2 miljoonalla käyttäen perustasona vuotta 2020 vuoden 2019 sijaan. (3) Unkarin kansallisen köyhyyden vähentämistavoitteen mukaan lapsiperheiden aineellisen ja sosiaalisen puutteen aste vähennetään 13 prosenttiin ja näin köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien henkilöiden määrää vähennetään 292 000:lla. (4) Maltan kansallisen köyhyyden vähentämistavoitteen mukaan köyhyys- ja syrjäytymisriskiastetta alennetaan 3,1 prosenttiyksikköä.

Liite 2. Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit

Vuoden 2026 yhteisessä työllisyysraportissa esitetty analyysi perustuu neuvoston hyväksymiin sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattoreihin[345]. Pääindikaattorit ovat tiiviyden, saatavuuden, vertailtavuuden ja tilastollisen luotettavuuden periaatteiden mukaisia. Indikaattorit, jotka liittyvät kuhunkin kolmeen pilarin lukuun, ovat seuraavat:

- *Yhtäläiset mahdollisuudet*
    - Aikuisten osallistuminen koulutukseen viimeisten 12 kuukauden aikana (% 25–64-vuotiaista)
    - Koulupudokkaiden osuus (% 18–24-vuotiaista)
    - Niiden henkilöiden osuus, joilla on perustason tai sitä paremmat digitaidot (% 16–74-vuotiaista)
    - Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten (NEET) osuus (% 15–29-vuotiaista)
    - Sukupuolten työllisyysero (prosenttiyksikköä, 20–64-vuotiaat)
    - Tuloviidennesten tulo-osuuksien suhde (S80/S20)
- *Oikeudenmukaiset työolot*
    - Työllisyysaste (% 20–64-vuotiaista)
    - Työttömyysaste (% 15–74-vuotiaasta työvoimasta)
    - Pitkäaikaistyöttömyysaste (% 15–74-vuotiaasta työvoimasta)
    - Kotitalouksien käytettävissä olevien asukaskohtaisten bruttotulojen kasvu (2008=100)[346]

---

345 Tarkistetun tulostaulun pääindikaattoreista saavutettua sopimusta koskeva työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean lausunto hyväksyttiin työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostossa 14. kesäkuuta 2021.

346 Kotitalouksien käytettävissä olevat bruttotulot mitataan reaalimääräisesti. Sosiaalisen suojelun komitean vaatimuksen mukaisesti tässä indikaattorissa käytetään ”oikaisemattomia tuloja” (eli huomioon ei oteta luontoismuotoisia sosiaalisia tulonsiirtoja) eikä viitata sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun alkuperäisessä versiossa käytettyihin ostovoimastandardeihin. Näin varmistetaan yhdenmukaisuus EU-SILC-tilastoihin perustuvien indikaattorien kanssa.

- *Sosiaalinen suojelu ja osallisuus*
    - Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste AROPE (% koko väestöstä)[347]
    - Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste (% 0–17-vuotiaista)[348]
    - Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen (köyhyysriskiasteen vähennys prosentteina)[349]

---

[347] Siinä on kolme osatekijää: köyhyysriski, koko väestö (AROP 0+), vakava aineellinen ja sosiaalinen puute, koko väestö (SMSD 0+) ja niiden ihmisten osuus, jotka elävät erittäin alhaisen työssäkäyntiasteen kotitalouksissa (vajaatyölliset kotitaloudet), 0–64-vuotiaat (QJ 0–64). AROPE-indikaattoria muutettiin vuonna 2021, jotta voitiin ottaa huomioon vuodeksi 2030 asetettu EU:n uusi yleistavoite, joka koskee köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden määrän vähentämistä. Tässä yhteydessä tarkistettiin kahta sen osatekijää (puute ja vajaatyölliset kotitaloudet). Vakavaa aineellista ja sosiaalista puutetta koskeva osatekijä korvaa vakavaa aineellista puutetta koskevan osatekijän. Vajaatyöllisten kotitalouksien viiteikäryhmä muuttui 0–59-vuotiaista 0–64-vuotiaiksi. Kaikkien indikaattoreiden, jotka ovat tuloista riippuvaisia EU-SILC-tilastoissa, tuloviitejakso määritellään 12 kuukauden jaksoksi. Näin ollen köyhyysriskiä (AROP) ja erittäin alhaisen työssäkäyntiasteen kotitalouksia (QJ) koskevien indikaattoreiden laskemiseen liittyvät tulomuuttujat viittaavat tutkimusvuotta edeltävään kalenterivuoteen lukuun ottamatta Irlantia (kyselyvastausta edeltävät 12 kuukautta). Vakavaa aineellista ja sosiaalista puutetta koskevan indikaattorin laskelmissa ei käytetä tulomuuttujia, joten kaikki sen laskemiseen käytettävät EU-SILC-muuttujat viittaavat tutkimusvuoteen.

[348] Siinä on kolme osatekijää: köyhyysriski, lapset (AROP 0–17); vakava aineellinen ja sosiaalinen puute, lapset (SMSD 0–17) ja niiden ihmisten osuus, jotka asuvat erittäin alhaisen työssäkäyntiasteen kotitalouksissa (vajaatyöllisissä kotitalouksissa, lapset (QJ 0–17). Indikaattori ”vakava aineellinen ja sosiaalinen puute, lapset” on muutettu versio koko väestöä koskevasta samasta indikaattorista, ja siinä painotetaan vähemmän aikuisiin liittyviä seikkoja, jotta aikuisia koskevat puutteet eivät vaikuttaisi liikaa lapsia koskevaan indikaattoriin. Viitevuodet ovat samat kuin koko väestöä koskevissa indikaattoreissa.

[349] Tätä mitataan köyhyysriskiasteen (AROP) prosentuaalisena alenemisena koko väestön osalta verrattuna tilanteeseen ennen rahamääräisiä sosiaalisia tulonsiirtoja (lukuun ottamatta eläkkeitä). Se ei sisällä esimerkiksi terveydenhuoltoon liittyviä luontoissuorituksia.

- Vammaisten ja vammattomien työllisyysero (prosenttiyksikköä, 20–64-vuotiaat)[350]
- Kohtuuton asumismenorasitus (% koko väestöstä)[351]
- Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevat alle 3-vuotiaat lapset (% alle 3-vuotiaista)
- Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet (% yli 16-vuotiaista)[352]

---

[350] Vammaisten ja vammattomien työllisyyseroa koskeva indikaattori lasketaan tällä hetkellä yhteisön tulo- ja elinolotilastoista (EU-SILC), ja se perustuu globaalin toimintarajoiteindikaattorin (GALI) perusteella saatuun vammaisasemaan. Kyselyyn vastaajat vastaavat seuraaviin kysymyksiin: 1) ”Rajoittaako jokin terveysongelma sinua toimissa, joita ihmiset tavallisesti tekevät? Vastausvaihtoehdot: rajoittaa vakavasti, rajoittaa muttei vakavasti tai ei rajoita lainkaan”. Jos vastaus kysymykseen 1 on ”rajoittaa vakavasti” tai ”rajoittaa muttei vakavasti”, vastaajat vastaavat kysymykseen 2) ”Onko rajoituksia ollut vähintään kuuden viime kuukauden ajan? Vastausvaihtoehdot kyllä tai ei?”. Henkilön katsotaan olevan toimintarajoitteinen, jos vastaus toiseen kysymykseen on ”kyllä”. EU-SILC-tilastoista laskettuna voidaan huomata korrelaatio GALI-käsitteeseen perustuvan toimintarajoitteen esiintyvyyden ja siihen perustuvan vammaisten ja vammattomien työllisyyseron välillä vuonna 2024 kaikissa EU:n jäsenvaltioissa (Pearsonin korrelaatiokerroin = –0,44).

[351] Indikaattori mittaa sen väestön osuutta, joka asuu kotitalouksissa, joissa asumiskustannukset ovat yhteensä yli 40 prosenttia käytettävissä olevista tuloista (molemmat ilman asumistukia). EU-SILC-muuttujia koskevan asiakirjan (Methodological Guidelines and Description of EU-SILC variables (huhtikuu 2020) mukaan avustuksiin (vain tarveharkintaiset on otettu huomioon) kuuluvat vuokraetuudet ja omistusasunnossa asuville tarkoitetut etuudet mutta eivät veroetuudet eivätkä pääomansiirrot. Asiakirjassa määritellään asumiskustannukset kuukausittaisiksi ja tosiasiallisesti maksetuiksi kustannuksiksi, jotka liittyvät kotitalouden oikeuteen asua asunnossa. Niihin sisältyvät rakenteita koskeva vakuutus (vuokralaiset: jos maksettu), palvelut ja maksut (esim. jätevesi, roskat; pakollinen omistajille, vuokralaiset: jos maksettu), säännöllinen huolto ja korjaukset, verot (vuokralaiset: asunnosta, jos sovelletaan) ja yleishyödyllisten palvelujen kustannukset (vesi, sähkö, kaasu ja lämmitys). Asuntolainaa maksavien omistajien korkomaksut otetaan huomioon (verohelpotukset vähennetään mutta asumistukia ei vähennetä). Niiden vuokralaisten osalta, joiden vuokra on markkinahintainen tai hinta on vuokrasäännöstelty, myös vuokranmaksut otetaan huomioon. Maksuttomasti asuvien vuokralaisten osalta asumistukia ei vähennetä asumisen kokonaiskustannuksista.

[352] Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet tarkoittaa subjektiivista arviota tutkimuksen tai tietyntyyppisen sairaanhoidon tarpeesta, jota asianomainen ei saanut tai hakenut seuraavista kolmesta syystä: ”taloudelliset syyt”, ”liian pitkät jonotusajat” tai ”liian pitkä matka”. Sairaanhoidolla viitataan yksilöllisiin terveydenhuoltopalveluihin (lääkärintarkastukseen tai sairaanhoitoon, hammashoitoa lukuun ottamatta), joita antavat lääkärit tai vastaavien ammattien harjoittajat tai joita annetaan näiden suoran valvonnan alaisina kansallisten terveydenhuoltojärjestelmien mukaisesti (Eurostatin määritelmä). Hoidon saamiseen liittyvät ongelmat, joista ihmiset raportoivat sairastuttuaan, voivat kuvastaa hoitoon liittyviä esteitä.

Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean lausunnossa esitetään lisätoimia tarkistetun sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun täysimääräisen täytäntöönpanon edistämiseksi[353]. Pääindikaattorissa ”Vammaisten ja vammattomien henkilöiden työllisyysero” käytetään tilapäisesti EU-SILC-tilastoja tilastolähteenä, mutta tarkoituksena on siirtyä käyttämään työvoimatutkimusta, josta saadaan tarkempia tietoja. Komission yksiköt, mukaan lukien Eurostat, analysoivat EU:n työvoimatutkimuksesta vuonna 2022 kerättyjä tietoja ja päättivät jatkaa tietojen laadun seurantaa ja tarkastella uudelleen indikaattoria, koska vuoden 2024 työvoimatutkimukseen perustuvat tiedot ovat saatavilla. Eurostat tukee lisätoimia maiden välisen vertailukelpoisuuden parantamiseksi ja tutkii lisäindikaattoreiden kehittämistä tällä alalla. Myös pääindikaattorissa ”Aikuisten osallistuminen koulutukseen viimeisten 12 kuukauden aikana” on tarkoitus käyttää työvoimatutkimuksen tietoja myöhemmin. Tähän mennessä tiedot on kerätty ainoastaan aikuiskoulutustutkimuksen kautta ennen vuotta 2022. Eurostatin tarkasteltua perusteellisesti aikuiskoulutustutkimuksesta ja työvoimatutkimuksesta vuonna 2022 saatujen tietojen laatua ja vertailukelpoisuutta[354] työllisyyskomitean indikaattoriryhmä pääsi syyskuussa 2024 yhteisymmärrykseen siitä, että tähän pääindikaattoriin käytetään toistaiseksi aikuiskoulutustutkimuksen tietoja, lukuun ottamatta ohjattua työpaikkakoulutusta.

---

353 Ks. Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean lausunto tarkistetusta sosiaali-indikaattoreiden tulostaulusta.

354 Ks. Eurostatin tiedote.

Liite 3. Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit, tasot

Indikaattori	Yhtäläiset mahdollisuudet															
	Aikuisten osallistuminen koulutukseen (viimeisten 12 kuukauden aikana, lukuun ottamatta ohjattua työssäoppimista, % 25–64-vuotiaista[355])		Koulupudokkaiden osuus (% 18–24-vuotiaista)			Niiden henkilöiden osuus, joilla on perustason tai sitä paremmat digitaidot (% 16–74-vuotiaista)		NEET-nuorten osuus (% kaikista 15–29-vuotiaista)			Sukupuolten työllisyysero (prosenttiyksikköä, 20–64-vuotiaat)			Tuloviidennesten tulo-osuuksien suhde (S80/S20)		
Lähde	AES		Eurostat [edat_lfse_14], EU:n työvoimatutkimus			Eurostat [tepsr_sp410], ESS		Eurostat [lfsi_neet_a], EU LFS			Eurostat [tesem060], EU LFS			Eurostat [tessi180], EU-SILC		
Vuosi	2016	2022	2022	2023	2024	2021	2023	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
EU27	37,4	39,5	9,6	9,6	9,4	53,9	55,6	11,7	11,2	11,1	10,6	10,2	10,0	4,74	4,72	4,66
EA20	:	:	9,8	9,8	9,7	:	:	11,6	11,3	11,0	10,2	9,7	9,6	4,78	4,75	4,78
EUnw	37,6	37,8	8,1	8,2	8,2	56,3	57,6	10,8	10,6	10,5	9,0	8,6	8,3	4,65	4,71	4,62
EAnw	39,5	38,7	7,5	7,8	7,9	58,7	59,2	10,6	10,5	10,4	8,4	8,0	7,8	4,62	4,70	4,65
BE	39,4	34,9	6,4	6,2	7,0 b	54,2	59,4	9,2	9,6	9,9	7,6	7,6	8,0	3,53	3,39	3,45
BG	11,8	9,5	10,3	9,3	8,2 b	31,2	35,5	14,8	13,8	12,7 b	7,5	7,3	7,2 b	7,30	6,61	6,96
CZ	22,8	21,2	6,2	6,4	5,4	59,7	69,1	11,4	10,1	8,6	14,9	13,9	12,6	3,48	3,42	3,32
DK	50,4	47,1	10,0	10,4	10,4	68,7	69,6	7,9	8,6 b	8,0	5,4	5,6 b	6,5	4,03	4,15	4,16
DE	46,4	53,7	12,5	13,0	12,9 b	48,9	52,2	8,6	8,8	8,7	7,5	7,4	7,1	4,38	4,44	4,49
EE	33,9	41,8	10,8	9,7	11,0	56,4	62,6	10,6	9,6	11,0	2,9	2,4	1,7	5,39	5,37	5,03
IE	46,0 b	48,3	3,7	4,0	2,8 b	70,5	72,9	8,6	8,5	7,5	11,4	9,9	9,3	3,81	3,86	3,74
EL	16,0	15,1	4,1	3,7	3.0b	52,5	52,4	15,3	15,9	14,2	21,0	19,8	18,8	5,20	5,28	5,27
ES	30,4	34,1	13,9	13,7	13,0	64,2	66,2	12,7 d	12,3 d	12,0 d	11,2 d	10,3 d	9,8 d	5,63	5,50	5,39
FR	48,4	49,2 b	7,6	7,6	7,7	62,0	59,7	12,0 d	12,3 d	12,5 d	5,8 d	5,5 d	5,9 d	4,60 b	4,63	4,66
HR	26,9	23,3	2,1 u	2,0 u	2,0 u	63,4	59,0	13,1	11,8	10,6	9,4	7,7	5,9	4,57	4,91 b	4,97 b
IT	33,9	29,0 b	11,5	10,5	9,8	45,6	45,8	19,0	16,1	15,2	19,7	19,5	19,4	5,62	5,27	5,53
CY	44,8	28,3	8,2	10,4	11,3	50,2	49,5	14,4	13,9	12,9	10,9	9,0	10,0	4,22	4,23	4,40
LV	39,0	34,1	6,7	7,7	7,9	50,8	45,3	11,3	10,0	10,7	3,1	3,1	3,3	6,33	6,20	6,28
LT	25,0	27,4	4,8	6,4	8,4	48,8	52,9	10,7	13,5	14,7	0,8	1,5	1,4	6,39	6,32	6,54 p
LU	42,6 b	45,2	8,2	6,8 u	7,8 u	63,8	60,1	6,8	8,5	9,8	6,5	6,8	5,5	4,51 b	4,79	4,68
HU	54,8	62,2	12,2	11,6	10,3	49,1	58,9	10,7	10,9	10,9	9,8	9,1	7,9	4,16	4,43	4,39
MT	32,8	39,9	10,3	10,2	9,6	61,2	63,0	7,6	7,6	7,2	13,3	14,1	13,4	4,75	5,30	4,87
NL	57,1	56,1	5,6	6,2	7,0	78,9	82,7	4,2	4,7	4,9	7,9	7,8	7,6	3,94	3,87	3,72
AT	55,3	52,2	8,4	8,6	8,1	63,3	64,7	9,1	9,4	9,2	7,8	7,8	6,9	4,25	4,28	4,34
PL	20,9	20,3	4,7	3,7	4,1	42,9	44,3	10,7	9,1	9,4	12,9	11,8	11,6	3,91	4,06	3,85
PT	38,0	33,4	6,3	8,1	6,6	55,3	56,0	8,5	8,9	8,7	5,8	5,5	5,7	5,13	5,60	5,20
RO	5,8	19,1 b	15,6	16,6	16,8	27,8	27,7	19,8	19,3	19,4	18,6	19,1	18,1	6,00	5,83	4,62
SI	40,3	26,5	4,0	5,4 b	5,0	49,7	46,7	8,4	7,8	7,6	6,9	6,1	6,0	3,28	3,34	3,42
SK	42,6	49,5	7,4 b	6,4	7,5	55,2	51,3	12,3	11,2	10,7	8,1	7,7	8,9	3,12	3,63	3,28
FI	51,4	51,8	8,4	9,6	9,6	79,2	82,0	9,3	9,2	9,8	1,2	0,2	0,7	3,75	3,78	3,73
SE	58,8 b	66,5	8,8	7,4	7,2	66,6	66,4	5,6	5,7	6,3	5,7	4,7	4,0	4,34	4,73	4,34

Huomautus: EUnw ja EAnw viittaavat EU:n ja euroalueen painottamattomiin keskiarvoihin.
Huomautukset – b: katkos aikasarjassa; d: määritelmä vaihtelee; e: arvioitu; p: alustava; u: epäluotettava (vähäinen määrä havaintoja).
Lähde: Eurostat, EMPL-pääosaston laskelmat painottamattomista keskiarvoista.

355 Nämä luvut on saatu erityisestä aikuiskoulutustutkimuksen tietojen poiminnasta (pois lukien ohjattu työssäoppiminen), jota komissio käyttää mitatakseen edistymistä vuodelle 2030 asetetun aikuiskoulutustavoitteen (60 prosenttia) saavuttamisessa.

Liite 3 (jatkoa) Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit, tasot

Indikaattori	Oikeudenmukaiset työolot											
	Työllisyysaste (% 20–64-vuotiaista)			Työttömyysaste (% 15–74-vuotiaasta työvoimasta)			Pitkäaikaistyöttömyysaste (% 15–74-vuotiaasta työvoimasta)			Kotitalouksien käytettävissä olevien bruttotulojen kasvu henkeä kohti (2008=100)		
Lähde	Eurostat [lfsi_emp_a], EU:n työvoimatutkimus			Eurostat [une_rt_a], EU:n työvoimatutkimus			Eurostat [tesem130], EU:n työvoimatutkimus			Eurostat [tepsr_wc310], eurooppalaiset sektoritilit		
Vuosi	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
EU27	74,6	75,3	75,8	6,2	6,1	5,9	2,4	2,1	1,9	111,1	111,8	114,3
EA20	74,0	74,7	75,3	6,8	6,6	6,4	2,7	2,4	2,1	106,7	107,3	109,4
EUnw	76,4	76,9	77,3	5,8	5,8	5,8	2,2	2,0	1,8	120,6	120,5	124,9
EAnw	75,9	76,4	76,9	6,3	6,2	6,1	2,4	2,2	2,0	113,4	114,2	118,1
BE	71,9	72,1	72,3	5,6	5,5	5,7	2,3	2,2	2,0	104,8	106,5	107,1
BG	75,9	76,2	76,8 b	4,2	4,3	4,2 b	2,2	2,3	2,2 b	155,3	:	:
CZ	81,3	81,7	82,3	2,2	2,6	2,6	0,6	0,8	0,8	123,9	123,6	125,2
DK	80,1	79,8 b	80,2	4,5	5,1 b	6,2	0,5	0,5 b	0,8	121,3	123,8	125,0
DE	80,8	81,1	81,3	3,1	3,1	3,4	1,1	1,0	0,9	115,9	114,7	116,2
EE	81,9	82,1	81,8	5,6	6,4	7,6	1,3	1,3	1,8	129,5	126,6	131,0
IE	78,2	79,1	79,8	4,5	4,3	4,3	1,3	1,1	1,0	110,5	111,3	114,9
EL	66,3	67,4	69,3	12,5	11,1	10,1	7,7	6,2	5,4	78,1	82,1	84,1
ES	69,3 d	70,5 d	71,4 d	13,0 d	12,2 d	11,4 d	5,1 d	4,3 d	3,8 d	97,4	100,8	103,9
FR	74,0 d	74,4 d	75,1 d	7,3 d	7,3 d	7,4 d	2,0 d	1,8 d	1,7 d	110,1	110,9	113,5
HR	70,2	70,8	73,6	6,8	6,1	5,0	2,4	2,1	1,8	125,7	129,6	138,1
IT	64,8	66,3	67,1	8,1	7,7	6,5	4,6	4,2	3,3	94,1	94,6	96,0
CY	78,6	79,5	79,8	6,3	5,8	4,9	2,1	1,8	1,3	100,8	102,7	107,8
LV	77,0	77,5	77,4	6,9	6,5	6,9	2,0	1,8	2,2	121,4	117,7	122,8
LT	79,0	78,5	79,2	6,0	6,9	7,1	2,3	2,3	2,3	138,8	137,7	144,1
LU	74,8	74,8	74,2	4,6	5,2	6,4	1,3	1,7	1,6	110,9	112,1	113,1
HU	80,3	80,7	81,1	3,6	4,1	4,5	1,2	1,4	1,5	156,7	161,8	168,2
MT	80,1	81,3	83,0	3,5	3,5	3,1	1,2	0,8	0,7	153,7	158,3	171,7
NL	82,9	83,5	83,5	3,5	3,6	3,7	0,7	0,5	0,5	109,3	110,0	112,4
AT	77,3	77,2	77,4	4,8	5,1	5,2	1,2	1,1	1,1	100,9	99,2	102,8
PL	76,7	77,9	78,4	2,9	2,8	2,9	0,9	0,8	0,8	150,1	155,7	166,1
PT	77,1	78,0	78,5	6,2	6,5	6,5	2,8	2,5	2,4	108,7	112,0	118,8
RO	68,5	68,7	69,5	5,6	5,6	5,4	2,2	2,2	1,8	158,7	165,8	178,8
SI	77,9	77,5	78,3	4,0	3,7	3,7	1,6	1,4	1,1	120,2	120,3	122,4
SK	76,7	77,5	78,1	6,1	5,8	5,3	4,1	3,8	3,5	129,5	128,0	133,6
FI	78,4	78,2	77,0	6,8	7,2	8,4	1,5	1,6	1,8	107,5	107,9	108,7
SE	82,0	82,6	81,9	7,5	7,7	8,4	1,9	1,6	1,7	122,3	120,2	120,6

Huomautus: EUnw ja EAnw viittaavat EU:n ja euroalueen painottamattomiin keskiarvoihin. Kotitalouksien käytettävissä oleva asukaskohtainen reaalibruttotulo mitataan käyttämällä ”oikaisemattomia tuloja” (eli ottamatta huomioon luontoismuotoisia sosiaalisia tulonsiirtoja) ja tekemättä korjausta ostovoimastandardien mukaan.
Huomautukset – b: katkos aikasarjassa; d: määritelmä vaihtelee; e: arvioitu; p: alustava; u: epäluotettava (vähäinen määrä havaintoja).
Lähde: Eurostat, EMPL-pääosaston laskelmat painottamattomista keskiarvoista.

Liite 3 (jatkoa) Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit, tasot

Indikaattori	Sosiaalinen suojelu ja osallisuus											
	Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste (% kokonaisväestöstä)			Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste (% 0–17-vuotiaista)			Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen (köyhyysriskiasteen vähennys prosentteina)			Vammaisten ja vammattomien työllisyysero (prosenttiyksikköä, 20–64-vuotiaat)		
Lähde	Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC			Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC			Eurostat [tespm050], EU-SILC			Eurostat [tepsr_sp200], EU-SILC		
Vuosi	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
EU27	21,6	21,3	21,0	24,8	24,9	24,2	35,0	34,7	34,2	21,4	21,4	24,0
EA20	21,8	21,6	21,4	25,4	25,4	25,0	35,6	35,4	33,9	20,3	20,2	23,0
EUnw	20,7	20,6	20,2	21,9	22,5	21,9	33,9	33,3	33,4	25,1	25,1	27,0
EAnw	20,5	20,5	20,3	21,6	22,1	21,6	34,0	33,3	33,0	23,9	23,9	25,6
BE	18,6	18,8	18,3	19,5	19,6	20,2	49,0 b	50,0	53,1	35,1	33,5	33,1
BG	32,2	30,0	30,3	33,9	33,9	35,1	24,4 b	27,7	27,7	29,5	39,5	35,4
CZ	11,8	12,0	11,3	13,4	15,0	15,4	40,0 b	39,5	40,6	22,7	22,2	21,7
DK	17,1	17,9	18,0	13,8	15,3	15,9	50,4 b	51,4	50,4	:	20,4	26,1 b
DE	21,1	21,3	21,1	24,4	23,9	22,9	42,2 b	41,7	35,7	24,2	22,6 e	22,0
EE	25,2	24,2	22,2	16,6	18,3	16,5	28,1 b	27,7	31,5	26,2	20,2	20,8
IE	19,6	19,2	17,1	22,3	24,3	20,9	57,2 b	57,8	50,8	36,6	36,7	38,2
EL	26,3	26,1	26,9	28,1	28,1	27,9	20,3 b	18,2	16,6	25,9	26,0	28,5
ES	26,0	26,5	25,8	32,2	34,5	34,6	27,4 b	22,9	23,9	14,6	13,8	23,4 b
FR	20,7 b	20,4	20,5	27,1 b	26,6	26,2	42,0 b	41,9	38,9	20,8 b	19,9	22,4
HR	19,9	20,7 b	21,7 b	18,1	17,3 b	19,3 b	20,4 b	20,9 b	21,6 b	36,0	39,2 b	41,0
IT	24,4	22,8	23,1	28,5	27,1	27,1	25,8 b	30,5	31,3	14,0	15,9	25,1 b
CY	17,5	17,4	17,1	19,4	17,1	14,8	31,0 b	30,1	30,5	30,2	27,0	24,5
LV	26,0	25,6	24,3	19,8	20,3	17,9	25,0 b	23,5	21,5	20,8	18,5	21,3
LT	24,6	24,3	25,8 p	22,4	21,7	22,8 p	30,3 b	29,9	25,9 p	35,0	32,4	39,9 p
LU	19,4 b	21,4	20,0	24 b	26,1	25,6	33,7 b	27,4	27,0	8,5 b	:	:
HU	18,8	19,7	19,3	21,3	24,6	22,9	27,0 b	25,8	23,5	32,2	29,8	28,3
MT	20,1	19,8	19,7	23,1	25,2	25,9	26,4 b	25,6	26,0	30,1	25,8	25,3
NL	16,5	15,8	15,4	13,9	15,9	15,8	33,8 b	38,4	41,0	25,2	23,8	20,9
AT	17,5	17,7	16,9	21,6	22,7	20,9	42,0 b	39,2	40,7	23,8	26,1	20,7
PL	15,9	16,3	16,0	16,7	16,9	16,1	38,6 b	36,1	41,5	31,3	33,9 u	35,6
PT	20,1	20,1	19,7	20,7	22,6	20,7	23,7 b	19,8	22,4	13,1	14,0	21,3 b
RO	34,4	32,0	27,9	41,5	39,0	33,8	16,5 b	15,6	18,8	32,0	29,2	44,8 b
SI	13,3	13,7	14,4	10,3	10,7	11,8	37,3 b	35,5	37,7	18,8	17,3	14,2
SK	16,5	17,6	18,3	24,7	25,3	22,6	33,8 b	36,4	36,7	21,0	22,1	23,8
FI	16,3 b	15,8	16,8	14,9 b	13,8	17,3	49,8	48,7	46,4	19,0	19,4	20,4
SE	18,6	18,4	17,5	19,9	21,6	20,9	39,9 b	36,9	40,6	25,7	23,2	22,9

Huomautus: EUnw ja EAnw viittaavat EU:n ja euroalueen painottamattomiin keskiarvoihin.
Huomautukset – b: katkos aikasarjassa; d: määritelmä vaihtelee; e: arvioitu; p: alustava; u: epäluotettava (vähäinen määrä havaintoja).
Lähde: Eurostat, EMPL-pääosaston laskelmat painottamattomista keskiarvoista.

Liite 3 (jatkoa) Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit, tasot

Indikaattori	Sosiaalinen suojelu ja osallisuus (jatkoa)								
	Kohtuuton asumismenorasitus (% koko väestöstä)			Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevat alle 3-vuotiaat lapset (% alle 3-vuotiaista)			Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet (% yli 16-vuotiaista)		
Lähde	Eurostat [tespm140], EU-SILC			Eurostat [tepsr_sp210], EU-SILC			Eurostat [tespm110], EU-SILC		
Vuosi	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
EU27	8,7	8,8	8,2	35,8	37,3	39,2	2,2	2,4	2,5
EA20	8,8	8,9	8,5	40,1	42,2	44,6	2,1	2,2	2,5
EUnw	7,7	8,2	7,8	34,5	36,9	38,0	2,6	3,1	3,0
EAnw	6,9	7,7	7,5	36,8	40,1	41,7	2,8	3,4	3,3
BE	7,5	7,8	6,7	52,5	56,2	52,3	1,0	1,1	1,4
BG	15,1	11,1	8,0	17,4	17,4	21,2	1,0	1,1	1,1
CZ	6,9	9,1	9,2	6,8	4,4	7,3	0,2	0,4	0,5
DK	14,7	15,4	14,6	74,7	69,9 b	62,9	2,1	2,7	3,1
DE	11,9	13 b	12,0	24,6	23,3	25,1	0,3	0,2 e	0,8
EE	4,9	7,6	8,6	33,7	37,9	36,8	9,1	12,9	8,5
IE	3,7	4,7	4,5	18,3	22,1	24,4	2,7	2,7	2,9
EL	26,7	28,5	28,9	29,1	29,6	28,9	9,0	11,6	12,1
ES	9,2	8,2	7,8	48,6	55,8	55,0	1,2	1,8	1,8
FR	6,5 b	6,5	7,0	56,2 b	57,4	59,3	3,2 b	3,7	4,1
HR	3,8	4,0	3,7	27,5	29,6	30,2	1,3	1 b	1,3
IT	6,6	5,7	5,1	30,9	34,5	39,4	1,8	1,8	1,9
CY	2,6	2,6	2,4	24,5	37,4	40,1	0,2	0,1	0,1
LV	5,4	7,2	6,7	32,7	34,9	24,9	5,4	7,8	8,4
LT	3,5	5,2	6,2 p	22,8	19,9	36,9 p	2,9	3,8	4,3 p
LU	9,0 b	11,5 b	8,0	54,7 b	60,0	56,6	0,5 b	0,8	1,0
HU	8,1	7,3	9,0	12,9	20,5	16,6	1,4	1,0	1,0
MT	2,9	6 b	5,8	43,1	51,0	44,1	0,3	0,1	0,3
NL	10,0	9,3	6,9	72,3	71,5	78,9	0,2	0,3	0,6
AT	7,4	6,0	6,3	23,0	24,1	30,2	0,5	0,6	1,0
PL	5,6	5,9	5,2	15,9	12,6	15,1	2,3	3,6	3,8
PT	5,0	4,9	6,9	47,2	55,5	59,4	2,9	2,8	2,5
RO	8,5	9,1	4,7	12,3	12,3	11,4	4,9	5,2	2,2
SI	4,1	3,7	3,8	52,3	56,6	57,8	3,7	3,8	3,4
SK	2,5	5,9	6,4	2,3	1,0	5,1	2,8	3,2	1,6
FI	5,4	5,5	5,4	40,0	43,9	48,2	6,5	7,9	8,5
SE	9,1	10,9	10,6	54,4	56,9	57,7	1,8	2,1	2,2

Huomautus: EUnw ja EAnw viittaavat EU:n ja euroalueen painottamattomiin keskiarvoihin.
Huomautukset – b: katkos aikasarjassa; d: määritelmä vaihtelee; e: arvioitu; p: alustava; u: epäluotettava (vähäinen määrä havaintoja).
Lähde: Eurostat, EMPL-pääosaston laskelmat painottamattomista keskiarvoista.

Liite 4. Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit, muutokset ja etäisyys EU:n keskiarvosta

Vuosi (Y)	Aikuisten osallistuminen koulutukseen (viimeisten 12 kuukauden aikana, lukuun ottamatta ohjattua työssäoppimista, % 25–64-vuotiaista)			Yhtäläiset mahdollisuudet															
				Koulupudokkaat (% 18–24-vuotiaista)			Niiden henkilöiden osuus, joilla on perustason tai sitä paremmat digitaidot (% 16–74-vuotiaista)			NEET-nuorten osuus (% kaikista 15–29-vuotiaista)			Sukupuolten työllisyysero (prosenttiyksikköä, 20–64-vuotiaat)			Tuloviidennesten tulo-osuuksien suhde (S80/S20)		
	2022			2024			2023			2024			2024			2024		
	Muutos $Y-Y_{t-6}$	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion $Y-Y_{t-6}$ / EU:n $Y-Y_{t-6}$	Muutos Y-Y	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion vuosimuutos / EU:n vuosimuutos	Muutos $Y-Y_{t-2}$	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion $Y-Y_{t-2}$ / EU:n $Y-Y_{t-2}$	Muutos Y-Y	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion Y-Y / EU:n Y-Y	Muutos Y-Y	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion Y-Y / EU:n Y-Y	Muutos Y-Y	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion Y-Y / EU:n Y-Y
EU27	2,1	1,7	1,9	-0,2	1,2	-0,2	1,6	-2,1	0,3	-0,1	0,6	0,1	-0,2	1,7	0,1	-0,1	0,0	0,0
EA20	:	:	:	-0,1	1,5	-0,1	:	:	:	-0,3	0,5	-0,2	-0,1	1,3	0,2	0,0	0,2	0,1
EUnw	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	0,0	0,0	-0,2	0,0	0,0	-0,3	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
EAnw	-0,8	0,9	-1,0	0,1	-0,3	0,1	0,5	1,6	-0,8	-0,1	-0,1	0,1	-0,2	-0,5	0,1	-0,1	0,0	0,1
BE	-4,5	-2,9	-4,7	0,8 b	-1,2 b	0,8	5,2	1,8	3,8	0,3	-0,6	0,5	0,4	-0,3	0,7	0,1	-1,2	0,2
BG	-2,3	-28,3	-2,5	-1,1 b	-0,0 b	-1,1	4,3	-22,1	3,0	-1,1 b	2,2 b	-1,0	-0,1 b	-1,1 b	0,2	0,4	2,3	0,5
CZ	-1,6	-16,6	-1,8	-1,0	-2,8	-1,0	9,4	11,5	8,1	-1,5	-1,9	-1,4	-1,3	4,3	-1,0	-0,1	-1,3	0,0
DK	-3,3	9,3	-3,5	0,0	2,2	0,0	1,0	12,0	-0,4	-0,6 b	-2,5	-0,5	0,9 b	-1,8	1,2	0,0	-0,5	0,1
DE	7,3	15,9	7,1	-0,1 b	4,7 b	-0,1	3,3	-5,4	2,0	-0,1	-1,8	0,1	-0,3	-1,2	0,0	0,1	-0,1	0,2
EE	7,9	4,0	7,7	1,3	2,8	1,3	6,2	5,0	4,9	1,4	0,5	1,6	-0,7	-6,6	-0,4	-0,3	0,4	-0,2
IE	2,3 b	10,5	2,1	-1,2 b	-5,4 b	-1,2	2,4	15,3	1,1	-1,0	-3,0	-0,9	-0,6	1,0	-0,3	-0,1	-0,9	0,0
EL	-0,9	-22,7	-1,1	-0,7 b	-5,2 b	-0,7	-0,1	-5,2	-1,4	-1,7	3,7	-1,6	-1,0	10,5	-0,7	0,0	0,7	0,1
ES	3,7	-3,7	3,5	-0,7	4,8	-0,7	2,0	8,6	0,7	-0,3 d	1,5 d	-0,2	-0,5 d	1,5 d	-0,2	-0,1	0,8	0,0
FR	0,8 b	11,4 b	0,6	0,1	-0,5	0,1	-2,3	2,0	-3,6	0,2 d	2,0 d	0,4	0.4d	-2,4 d	0,7	0,0	0,0	0,1
HR	-3,6	-14,5	-3,8	0,0 u	-6,2 u	0,0	-4,4	1,3	-5,7	-1,2	0,1	-1,1	-1,8	-2,4	-1,5	0,1 b	0,4 b	0,2
IT	-4,9 b	-8,8 b	-5,1	-0,7	1,6	-0,7	0,2	-11,9	-1,2	-0,9	4,7	-0,8	-0,1	11,1	0,2	0,3	0,9	0,4
CY	-16,5	-9,5	-16,7	0,9	3,1	0,9	-0,8	-8,2	-2,1	-1,0	2,4	-0,9	1,0	1,7	1,3	0,2	-0,2	0,3
LV	-4,9	-3,7	-5,1	0,2	-0,3	0,2	-5,5	-12,3	-6,8	0,7	0,2	0,9	0,2	-5,0	0,5	0,1	1,7	0,2
LT	2,4	-10,4	2,2	2,0	0,2	2,0	4,1	-4,7	2,7	1,2	4,2	1,4	-0,1	-6,9	0,2	0,2 p	1,9 p	0,3
LU	2,6 b	7,4	2,4	1,0 u	-0,4 u	1,0	-3,7	2,5	-5,0	1,3	-0,7	1,5	-1,3	-2,8	-1,0	-0,1	0,1	0,0
HU	7,4	24,4	7,2	-1,3	2,1	-1,3	9,8	1,3	8,5	0,0	0,4	0,2	-1,2	-0,4	-0,9	0,0	-0,2	0,1
MT	7,1	2,1	6,9	-0,6	1,4	-0,6	1,8	5,4	0,5	-0,4	-3,3	-0,3	-0,7	5,1	-0,4	-0,4	0,3	-0,3
NL	-1,0	18,3	-1,2	0,8	-1,2	0,8	3,8	25,1	2,4	0,2	-5,6	0,4	-0,2	-0,7	0,1	-0,2	-0,9	-0,1
AT	-3,1	14,4	-3,3	-0,5	-0,1	-0,5	1,4	7,1	0,0	-0,2	-1,3	-0,1	-0,9	-1,4	-0,6	0,1	-0,3	0,2
PL	-0,6	-17,5	-0,8	0,4	-4,1	0,4	1,4	-13,3	0,0	0,3	-1,1	0,5	-0,2	3,3	0,1	-0,2	-0,8	-0,1
PT	-4,6	-4,4	-4,8	-1,5	-1,6	-1,5	0,7	-1,7	-0,7	-0,2	-1,8	-0,1	0,2	-2,6	0,5	-0,4	0,6	-0,3
RO	13,3 b	-18,7 b	13,1	0,2	8,6	0,2	-0,1	-29,9	-1,4	0,1	8,9	0,3	-1,0	9,8	-0,7	-1,2	0,0	-1,1
SI	-13,8	-11,3	-14,0	-0,4 b	-3,2	-0,4	-3,0	-10,9	-4,3	-0,2	-2,9	-0,1	-0,1	-2,3	0,2	0,1	-1,2	0,2
SK	6,9	11,7	6,7	1,1	-0,7	1,1	-3,9	-6,3	-5,2	-0,5	0,2	-0,4	1,2	0,6	1,5	-0,4	-1,3	-0,3
FI	0,4	14,0	0,2	0,0	1,4	0,0	2,8	24,4	1,5	0,6	-0,7	0,8	0,5	-7,6	0,8	-0,1	-0,9	0,1
SE	7,7 b	28,7	7,5	-0,2	-1,0	-0,2	-0,2	8,8	-1,5	0,6	-4,2	0,8	-0,7	-4,3	-0,4	-0,4	-0,3	-0,3

Huomautus: EUnw ja EAnw viittaavat EU:n ja euroalueen painottamattomiin keskiarvoihin. Etäisyys EU:n keskiarvosta lasketaan painottamattomaan keskiarvoon nähden.

Huomautukset – b: katkos aikasarjassa; d: määritelmä vaihtelee; e: arvioitu; p: alustava; u: epäluotettava (vähäinen määrä havaintoja).

Lähde: Eurostat, EMPL-pääosaston laskelmat painottamattomista keskiarvoista.

Liite 4 (jatkoa) Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit, muutokset ja etäisyys EU:n keskiarvosta

Vuosi	Oikeudenmukaiset työolot											
	Työllisyysaste (% 20–64-vuotiaista)			Työttömyysaste (% 15–74-vuotiaasta työvoimasta)			Pitkäaikaistyöttömyysaste (% 15–74-vuotiaasta työvoimasta)			Kotitalouksien käytettävissä olevien bruttotulojen kasvu henkeä kohti (2008=100)		
	2024			2024			2024			2024		
	Muutos Y-Y	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion vuosimuutos / EU:n vuosimuutos	Vuosimuutos	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion vuosimuutos / EU:n vuosimuutos	Vuosimuutos	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion vuosimuutos / EU:n vuosimuutos	Vuosimuutos	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion vuosimuutos / EU:n vuosimuutos
EU27	0,5	-1,5	0,0	-0,2	0,1	-0,2	-0,2	0,1	-0,1	2,2	-10,6	-1,2
EA20	0,6	-2,0	0,1	-0,2	0,6	-0,2	-0,3	0,3	-0,2	2,0	-15,5	-1,4
EUnw	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	3,4	0,0	0,0
EAnw	0,5	-0,4	0,0	-0,1	0,3	-0,1	-0,2	0,2	-0,1	3,3	-6,7	-0,1
BE	0,2	-5,0	-0,3	0,2	-0,1	0,2	-0,2	0,2	-0,1	0,5	-17,8	-2,8
BG	0,6 b	-0,54 b	0,1	-0,1 b	-1,6 b	-0,1	-0,1 b	0,4 b	0,0	:	:	:
CZ	0,6	5,0	0,1	0,0	-3,2	0,0	0,0	-1,0	0,1	1,3	0,4	-2,1
DK	0,4 b	2,9	-0,1	1,1 b	0,4	1,1	0,3 b	-1,0	0,4	1,0	0,1	-2,4
DE	0,2	4,0	-0,3	0,3	-2,4	0,3	-0,1	-0,9	0,0	1,3	-8,7	-2,1
EE	-0,3	4,5	-0,8	1,2	1,8	1,2	0,5	0,0	0,6	3,5	6,2	0,1
IE	0,7	2,5	0,2	0,0	-1,5	0,0	-0,1	-0,8	0,0	3,2	-10,0	-0,2
EL	1,9	-8,0	1,4	-1,0	4,3	-1,0	-0,8	3,6	-0,7	2,5	-40,7	-0,9
ES	0,9 d	-5,9 d	0,4	-0,8 d	5,6 d	-0,8	-0,5 d	2,0 d	-0,4	3,1	-20,9	-0,3
FR	0,7 d	-2,2 d	0,2	0,1 d	1,6 d	0,1	-0,1 d	-0,1 d	0,0	2,3	-11,4	-1,1
HR	2,8	-3,7	2,3	-1,1	-0,8	-1,1	-0,3	0,0	-0,2	6,6	13,2	3,2
IT	0,8	-10,2	0,3	-1,2	0,7	-1,2	-0,9	1,5	-0,8	1,4	-28,9	-2,0
CY	0,3	2,5	-0,2	-0,9	-0,9	-0,9	-0,5	-0,5	-0,4	4,9	-17,1	1,6
LV	-0,1	0,1	-0,6	0,4	1,1	0,4	0,4	0,4	0,5	4,4	-2,1	1,0
LT	0,7	1,9	0,2	0,2	1,3	0,2	0,0	0,5	0,1	4,6	19,2	1,2
LU	-0,6	-3,1	-1,1	1,2	0,6	1,2	-0,1	-0,2	0,0	0,9	-11,8	-2,4
HU	0,4	3,8	-0,1	0,4	-1,3	0,4	0,1	-0,3	0,2	3,9	43,3	0,6
MT	1,7	5,7	1,2	-0,4	-2,7	-0,4	-0,1	-1,1	0,0	8,5	46,9	5,1
NL	0,0	6,2	-0,5	0,1	-2,1	0,1	0,0	-1,3	0,1	2,2	-12,5	-1,2
AT	0,2	0,1	-0,3	0,1	-0,6	0,1	0,0	-0,7	0,1	3,6	-22,1	0,2
PL	0,5	1,1	0,0	0,1	-2,9	0,1	0,0	-1,0	0,1	6,6	41,2	3,3
PT	0,5	1,2	0,0	0,0	0,7	0,0	-0,1	0,6	0,0	6,1	-6,1	2,7
RO	0,8	-7,8	0,3	-0,2	-0,4	-0,2	-0,4	0,0	-0,3	7,9	53,9	4,5
SI	0,8	1,0	0,3	0,0	-2,1	0,0	-0,3	-0,7	-0,2	1,8	-2,4	-1,5
SK	0,6	0,8	0,1	-0,5	-0,5	-0,5	-0,3	1,7	-0,2	4,3	8,7	1,0
FI	-1,2	-0,3	-1,7	1,2	2,6	1,2	0,2	0,0	0,3	0,8	-16,1	-2,6
SE	-0,7	4,6	-1,2	0,7	2,6	0,7	0,1	-0,1	0,2	0,4	-4,3	-3,0

Huomautus: EUnw ja EAnw viittaavat EU:n ja euroalueen painottamattomiin keskiarvoihin. Etäisyys EU:n keskiarvosta lasketaan painottamattomaan keskiarvoon nähden. Kotitalouksien käytettävissä oleva asukaskohtainen reaalibruttotulo mitataan käyttämällä ”oikaisemattomia tuloja” (eli ottamatta huomioon luontoismuotoisia sosiaalisia tulonsiirtoja) ja tekemättä korjausta ostovoimastandardien mukaan.

Huomautukset – b: katkos aikasarjassa; d: määritelmä vaihtelee; e: arvioitu; p: alustava; u: epäluotettava (vähäinen määrä havaintoja).

Lähde: Eurostat, EMPL-pääosaston laskelmat painottamattomista keskiarvoista.

Liite 4 (jatkoa) Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit, muutokset ja etäisyys EU:n keskiarvosta

Vuosi	Sosiaalinen suojelu ja osallisuus											
	Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste (% kokonaisväestöstä)			Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste (% 0–17-vuotiaista)			Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen (köyhyysriskiasteen vähennys prosentteina)			Vammaisten ja vammattomien työllisyysero (prosenttiyksikköä, 20–64-vuotiaat)		
	2024			2024			2024			2024		
	Muutos Y-Y	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion vuosimuutos / EU:n vuosimuutos	Vuosimuutos	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion vuosimuutos / EU:n vuosimuutos	Vuosimuutos	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion vuosimuutos / EU:n vuosimuutos	Vuosimuutos	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion vuosimuutos / EU:n vuosimuutos
EU27	-0,3	0,8	0,1	-0,7	2,3	-0,1	-0,5	0,7	-0,7	2,6	-3,0	0,7
EA20	-0,2	1,2	0,2	-0,4	3,1	0,2	-1,6	0,5	-1,7	2,8	-4,0	0,9
EUnw	-0,4	0,0	0,0	-0,6	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	1,9	0,0	0,0
EAnw	-0,2	0,1	0,2	-0,5	-0,3	0,1	-0,4	-0,5	-0,5	1,7	-1,4	-0,2
BE	-0,5	-1,9	-0,1	0,6	-1,7	1,2	3,1	19,7	3,0	-0,4	6,1	-2,3
BG	0,3	10,1	0,7	1,2	13,2	1,8	-0,1	-5,7	-0,2	-4,1	8,4	-6,0
CZ	-0,7	-8,9	-0,3	0,4	-6,5	1,0	1,1	7,2	1,0	-0,5	-5,3	-2,4
DK	0,1	-2,2	0,5	0,6	-6,0	1,2	-1,0	17,0	-1,1	5,7 b	-0,9 b	3,8
DE	-0,2	0,9	0,2	-1,0	1,0	-0,4	-6,0	2,3	-6,1	-0,6 e	-5,0	-2,5
EE	-2,0	2,0	-1,6	-1,8	-5,4	-1,2	3,9	-1,9	3,8	0,6	-6,2	-1,3
IE	-2,1	-3,1	-1,7	-3,4	-1,0	-2,8	-7,0	17,4	-7,1	1,5	11,2	-0,4
EL	0,8	6,7	1,2	-0,2	6,0	0,4	-1,6	-16,8	-1,7	2,5	1,5	0,6
ES	-0,7	5,6	-0,3	0,1	12,7	0,7	1,0	-9,5	0,9	9,6	-3,6	7,7
FR	0,1	0,3	0,5	-0,4	4,3	0,2	-3,0	5,4	-3,2	2,5	-4,6	0,6
HR	1,0 b	1,5 b	1,4	2,0 b	-2,6 b	2,6	0,7 b	-11,8 b	0,6	1,8 b	14,0	-0,1
IT	0,3	2,9	0,7	0,0	5,2	0,6	0,8	-2,1	0,6	9,2 b	-1,9 b	7,3
CY	-0,3	-3,1	0,1	-2,3	-7,1	-1,7	0,4	-2,9	0,3	-2,5	-2,5	-4,4
LV	-1,3	4,1	-0,9	-2,4	-4,0	-1,8	-2,0	-12,0	-2,1	2,8	-5,7	0,9
LT	1,5 p	5,6 p	1,9	1,1 p	0,9 p	1,7	-4,1 p	-7,6 p	-4,2	7,5 p	12,9 p	5,6
LU	-1,4	-0,2	-1,0	-0,5	3,7	0,1	-0,4	-6,4	-0,5	:	:	:
HU	-0,4	-0,9	0,0	-1,7	1,0	-1,1	-2,3	-9,9	-2,4	-1,5	1,3	-3,4
MT	-0,1	-0,5	0,3	0,7	4,0	1,3	0,4	-7,4	0,3	-0,5	-1,7	-2,4
NL	-0,4	-4,8	0,0	-0,1	-6,1	0,5	2,6	7,6	2,5	-2,9	-6,1	-4,8
AT	-0,8	-3,3	-0,4	-1,8	-1,0	-1,2	1,5	7,3	1,4	-5,4	-6,3	-7,3
PL	-0,3	-4,2	0,1	-0,8	-5,8	-0,2	5,5	8,1	5,3	1,7 u	8,6	-0,2
PT	-0,4	-0,5	0,0	-1,9	-1,2	-1,3	2,6	-11,0	2,5	7,3 b	-5,7 b	5,4
RO	-4,1	7,7	-3,7	-5,2	11,9	-4,6	3,2	-14,6	3,1	15,6	17,8	13,7
SI	0,7	-5,8	1,1	1,1	-10,1	1,7	2,2	4,3	2,1	-3,1	-12,8	-5,0
SK	0,7	-1,9	1,1	-2,7	0,7	-2,1	0,2	3,3	0,1	1,7	-3,2	-0,2
FI	1,0	-3,4	1,4	3,5	-4,6	4,1	-2,4	13,0	-2,5	1,0	-6,6	-0,9
SE	-0,9	-2,7	-0,5	-0,7	-1,0	-0,1	3,7	7,2	3,6	-0,3	-4,1	-2,2

Huomautus: EUnw ja EAnw viittaavat EU:n ja euroalueen painottamattomiin keskiarvoihin. Etäisyys EU:n keskiarvosta lasketaan painottamattomaan keskiarvoon nähden.
Huomautukset – b: katkos aikasarjassa; d: määritelmä vaihtelee; e: arvioitu; p: alustava; u: epäluotettava (vähäinen määrä havaintoja).
Lähde: Eurostat, EMPL-pääosaston laskelmat painottamattomista keskiarvoista.

Liite 4 (jatkoa) Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit, muutokset ja etäisyys EU:n keskiarvosta

Vuosi	Sosiaalinen suojelu ja osallisuus (jatkoa)								
	Kohtuuton asumismenorasitus (% koko väestöstä)			Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevat alle 3-vuotiaat lapset (% alle 3-vuotiaista)			Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet (% yli 16-vuotiaista)		
	2024			2024			2024		
	Muutos Y-Y	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion vuosimuutos / EU:n vuosi-muutos	Vuosimuutos	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion vuosimuutos / EU:n vuosi-muutos	Vuosimuutos	Etäisyys EU:n keskiarvosta	Jäsenvaltion vuosimuutos / EU:n vuosi-muutos
EU27	-0,6	0,4	-0,2	1,9	1,2	0,8	0,1	-0,5	0,2
EA20	-0,4	0,7	0,1	2,4	6,6	1,3	0,3	-0,5	0,4
EUnw	-0,5	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
EAnw	-0,2	-0,3	0,2	1,6	3,7	0,5	-0,1	0,3	0,1
BE	-1,1	-1,1	-0,7	-3,9	14,3	-5,0	0,3	-1,6	0,4
BG	-3,1	0,2	-2,7	3,8	-16,8	2,7	0,0	-1,9	0,1
CZ	0,1	1,4	0,6	2,9	-30,7	1,8	0,1	-2,5	0,2
DK	-0,8	6,8	-0,4	-7,0 b	24,9	-8,1	0,4	0,1	0,5
DE	-1,0 b	4,2	-0,6	1,8	-12,9	0,7	0,6 e	-2,2	0,7
EE	1,0	0,8	1,5	-1,1	-1,2	-2,2	-4,4	5,5	-4,3
IE	-0,2	-3,3	0,3	2,3	-13,6	1,2	0,2	-0,1	0,3
EL	0,4	21,1	0,9	-0,7	-9,1	-1,8	0,5	9,1	0,6
ES	-0,4	0,0	0,1	-0,8	17,0	-1,9	0,0	-1,2	0,1
FR	0,5	-0,8	1,0	1,9	21,3	0,8	0,4	1,1	0,5
HR	-0,3	-4,1	0,2	0,6	-7,8	-0,5	0,3 b	-1,7	0,4
IT	-0,6	-2,7	-0,2	4,9	1,4	3,8	0,1	-1,1	0,2
CY	-0,2	-5,4	0,3	2,7	2,1	1,6	0,0	-2,9	0,1
LV	-0,5	-1,1	-0,1	-10,0	-13,1	-11,1	0,6	5,4	0,7
LT	1,0 p	-1,6 p	1,5	17,0 p	-1,1 p	15,9	0,5 p	1,3 p	0,6
LU	-3,5 b	0,2	-3,1	-3,4	18,6	-4,5	0,2	-2,0	0,3
HU	1,7	1,2	2,2	-3,9	-21,4	-5,0	0,0	-2,0	0,1
MT	-0,2 b	-2,0	0,3	-6,9	6,1	-8,0	0,2	-2,7	0,3
NL	-2,4	-0,9	-2,0	7,4	40,9	6,3	0,3	-2,4	0,4
AT	0,3	-1,5	0,8	6,1	-7,8	5,0	0,4	-2,0	0,5
PL	-0,7	-2,6	-0,3	2,5	-22,9	1,4	0,2	0,8	0,3
PT	2,0	-0,9	2,5	3,9	21,4	2,8	-0,3	-0,5	-0,2
RO	-4,4	-3,1	-4,0	-0,9	-26,6	-2,0	-3,0	-0,8	-2,9
SI	0,1	-4,0	0,6	1,2	19,8	0,1	-0,4	0,4	-0,3
SK	0,5	-1,4	1,0	4,1	-32,9	3,0	-1,6	-1,4	-1,5
FI	-0,1	-2,4	0,4	4,3	10,2	3,2	0,6	5,5	0,7
SE	-0,3	2,8	0,2	0,8	19,7	-0,3	0,1	-0,8	0,2

Huomautus: EUnw ja EAnw viittaavat EU:n ja euroalueen painottamattomiin keskiarvoihin. Etäisyys EU:n keskiarvosta lasketaan painottamattomaan keskiarvoon nähden.
Huomautukset – b: katkos aikasarjassa; d: määritelmä vaihtelee; e: arvioitu; p: alustava; u: epäluotettava (vähäinen määrä havaintoja).
Lähde: Eurostat, EMPL-pääosaston laskelmat painottamattomista keskiarvoista.

Liite 5. Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattoreiden erittely alueittain[356]

Kaavio 1: Koulupudokkaat, 2024

(%, osuus 18–24-vuotiaista, NUTS 2 -alueittain; EU:n keskiarvo: 9,4 %)

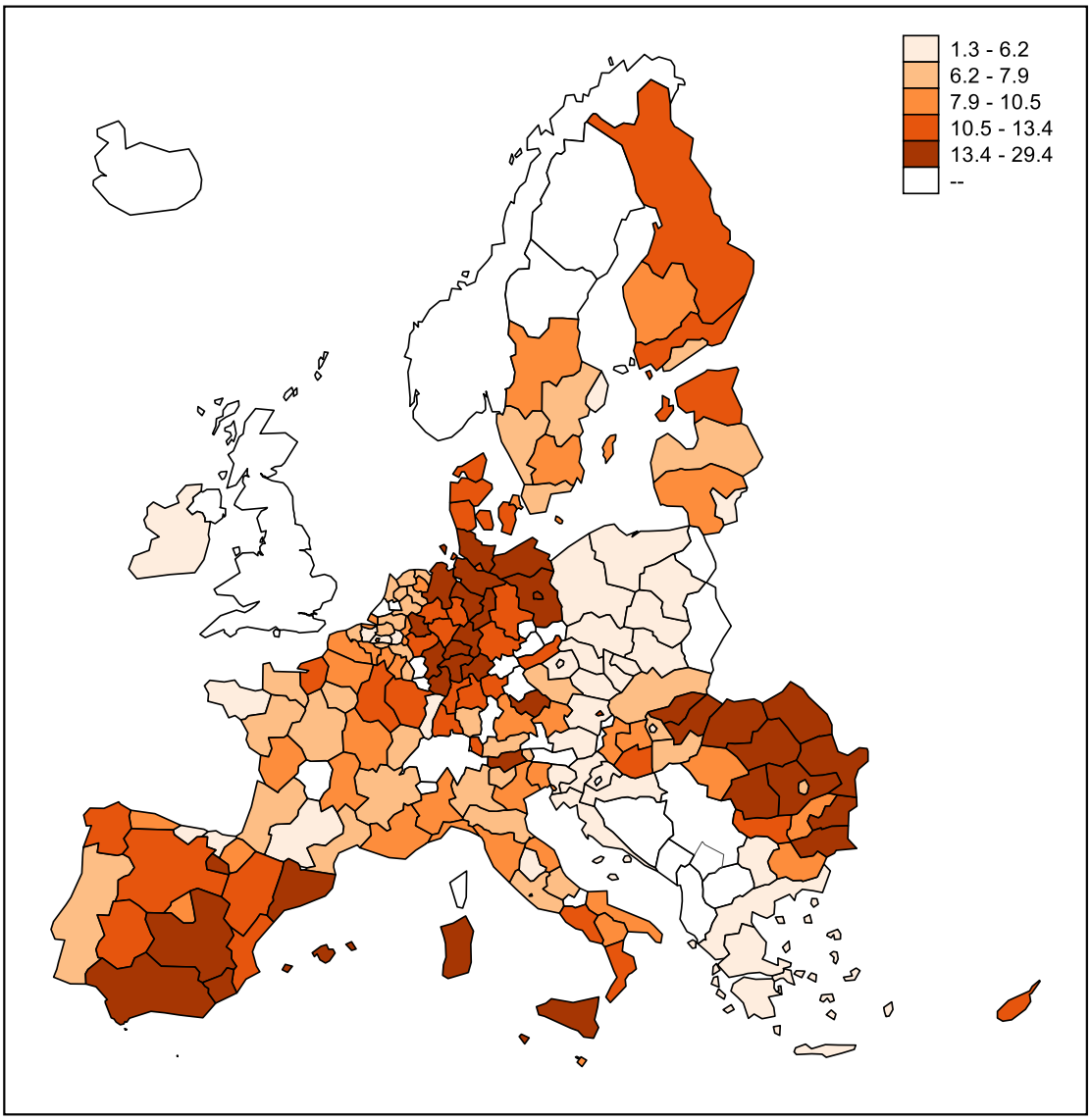

Huomautus: Selitys ”--” viittaa tietoihin, joita ei ole saatavilla. Joitakin hallintoyksikköjä saarilla ja syrjäisimmillä alueilla ei ole otettu huomioon. Kansallisen tason tiedot: Portugali. NUTS 1 -tason tiedot: Kreikka, Irlanti, Puola ja Slovakia. Syrjäisimpiä alueita koskevat tiedot, joita ei ole esitetty kartassa, ovat seuraavat: Kanariansaaret 13,1 %, Guyana 29,4 %, Réunion 11,8 % ja Região Autónoma dos Açores 19,8 %.

Lähde: Eurostat [edat_lfse_16], EU:n työvoimatutkimus. © EuroGeographics hallinnollisten rajojen osalta.

[356] *Huomautus*: Erittely NUTS 2 -aluetasolla. Jos NUTS 2 -aluetason erittelyä ei ole saatavilla, kartoissa esitetään NUTS 1 -taso tai kansallinen taso.

Kaavio 2: Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret (NEET-nuoret), 2024
(%, osuus 15–29-vuotiaista, NUTS 2 -alueittain; EU:n keskiarvo: 11,1 %)

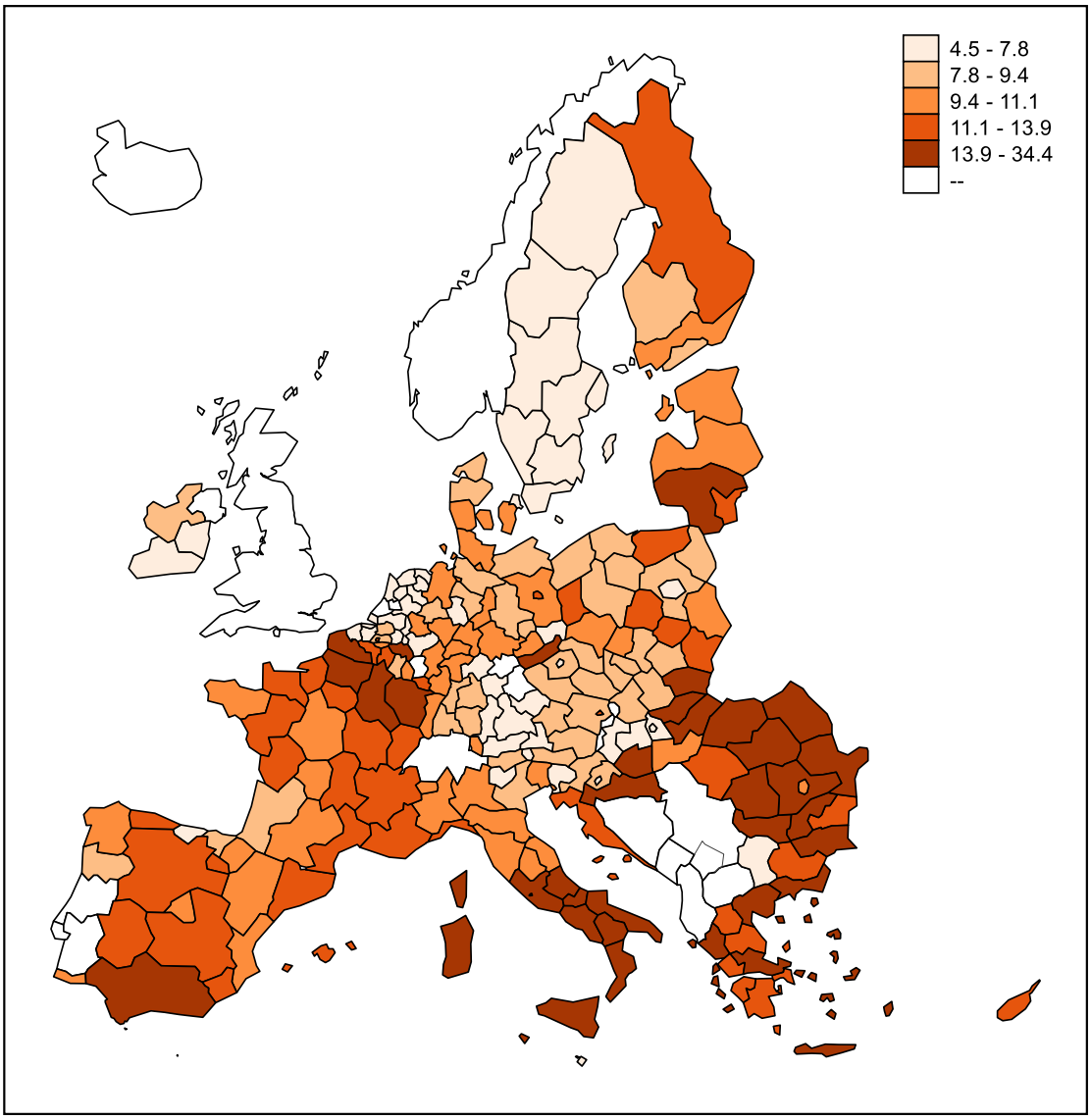

Huomautus: Selitys ”--” viittaa tietoihin, joita ei ole saatavilla. Joitakin hallintoyksikköjä saarilla ja syrjäisimmillä alueilla ei ole otettu huomioon. Syrjäisimpiä alueita koskevat tiedot, joita ei ole esitetty kartassa, ovat seuraavat: Kanariansaaret 14 %, Guadeloupe 21 %, Martinique 20,9 %, Guayana 34,4 %, Réunion 24,2 %, Região Autónoma dos Açores 13 %, Região Autónoma da Madeira 10,1 %

Lähde: Eurostat [edat_lfse_22], EU:n työvoimatutkimus. © EuroGeographics hallinnollisten rajojen osalta.

Kaavio 3: Sukupuolten työllisyysero, 2024

(ero prosenttiyksikköinä, miesten työllisyysaste miinus naisten työllisyysaste, 20–64-vuotiaiden perusteella, NUTS 2 -alueittain; EU:n keskiarvo: 10,0 prosenttiyksikköä)

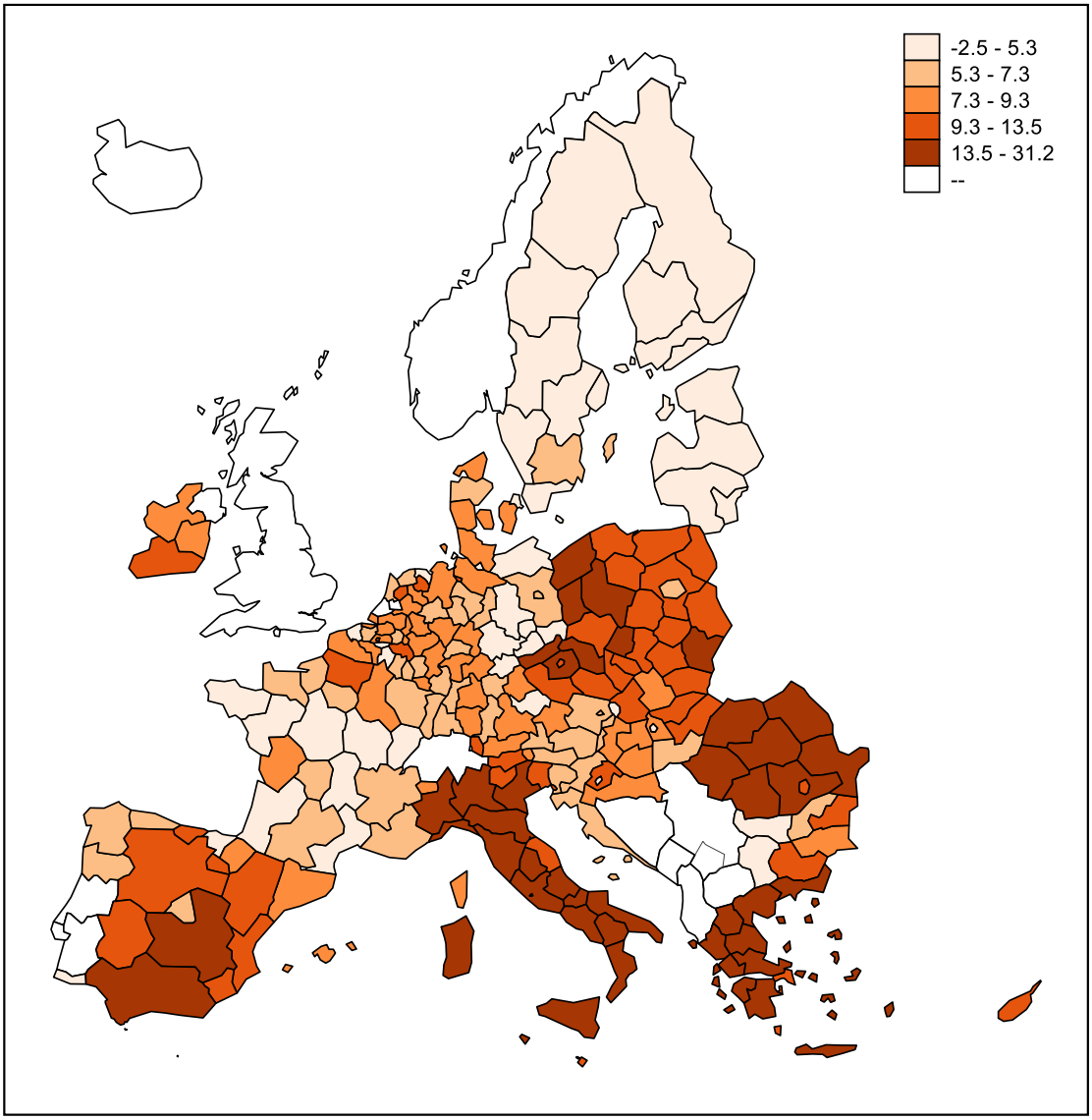

Huomautus: Selitys ”--” viittaa tietoihin, joita ei ole saatavilla. Joitakin hallintoyksikköjä saarilla ja syrjäisimmillä alueilla ei ole otettu huomioon. Syrjäisimpiä alueita koskevat tiedot, joita ei ole esitetty kartassa, ovat seuraavat: Kanariansaaret 8,8 %, Guadeloupe 1,6 %, Martinique 0,1 %, Guayana 16,9 %, Réunion 7 %, Região Autónoma dos Açores 7,4 %, Região Autónoma da Madeira 3,2 %

Lähde: Eurostat [tepsr_lm220], EU:n työvoimatutkimus. © EuroGeographics hallinnollisten rajojen osalta

Kaavio 4: Tuloerot mitattuna ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhteena (S80/S20), 2024

(indeksi, NUTS 2 -alueittain; EU:n keskiarvo: 4,7)

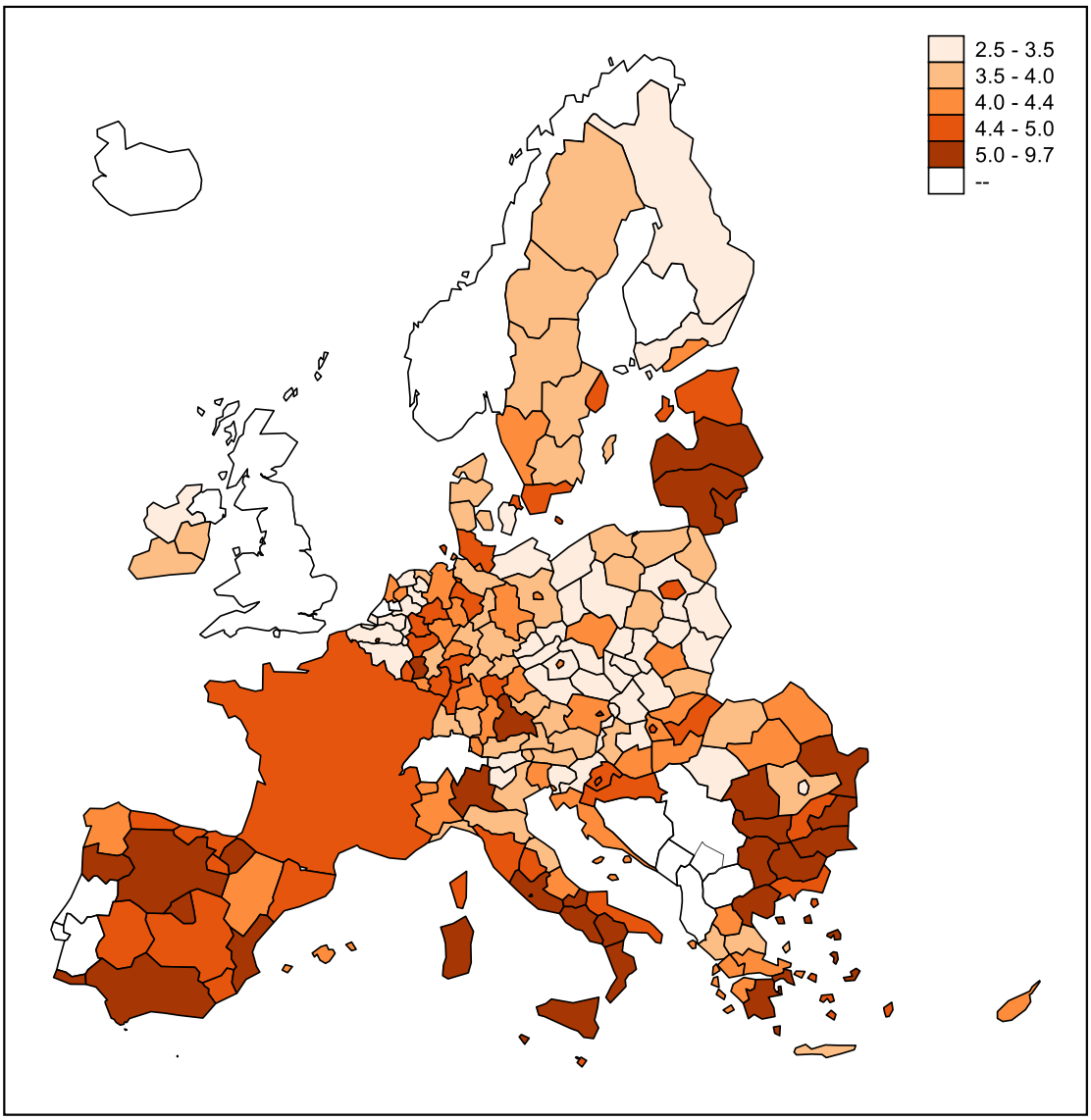

Huomautus: Selitys ”--” viittaa tietoihin, joita ei ole saatavilla. Joitakin hallintoyksikköjä saarilla ja syrjäisimmillä alueilla ei ole otettu huomioon. Kansallisen tason tiedot: Kypros, Latvia, Luxemburg, Malta, Ranska ja Viro. NUTS 1 -tason tiedot: Belgia. Syrjäisimpiä alueita koskevat tiedot, joita ei ole esitetty kartassa, ovat seuraavat: Kanariansaaret 5,5, Região Autónoma dos Açores 5,9, Região Autónoma da Madeira 4,9.

Lähde: Eurostat [ilc_di11_r], EU-SILC. © EuroGeographics hallinnollisten rajojen osalta

Kaavio 5: Työllisyysaste, 2024

(%, osuus 20–64-vuotiaista, NUTS 2 -alueittain; EU:n keskiarvo: 75,8 %)

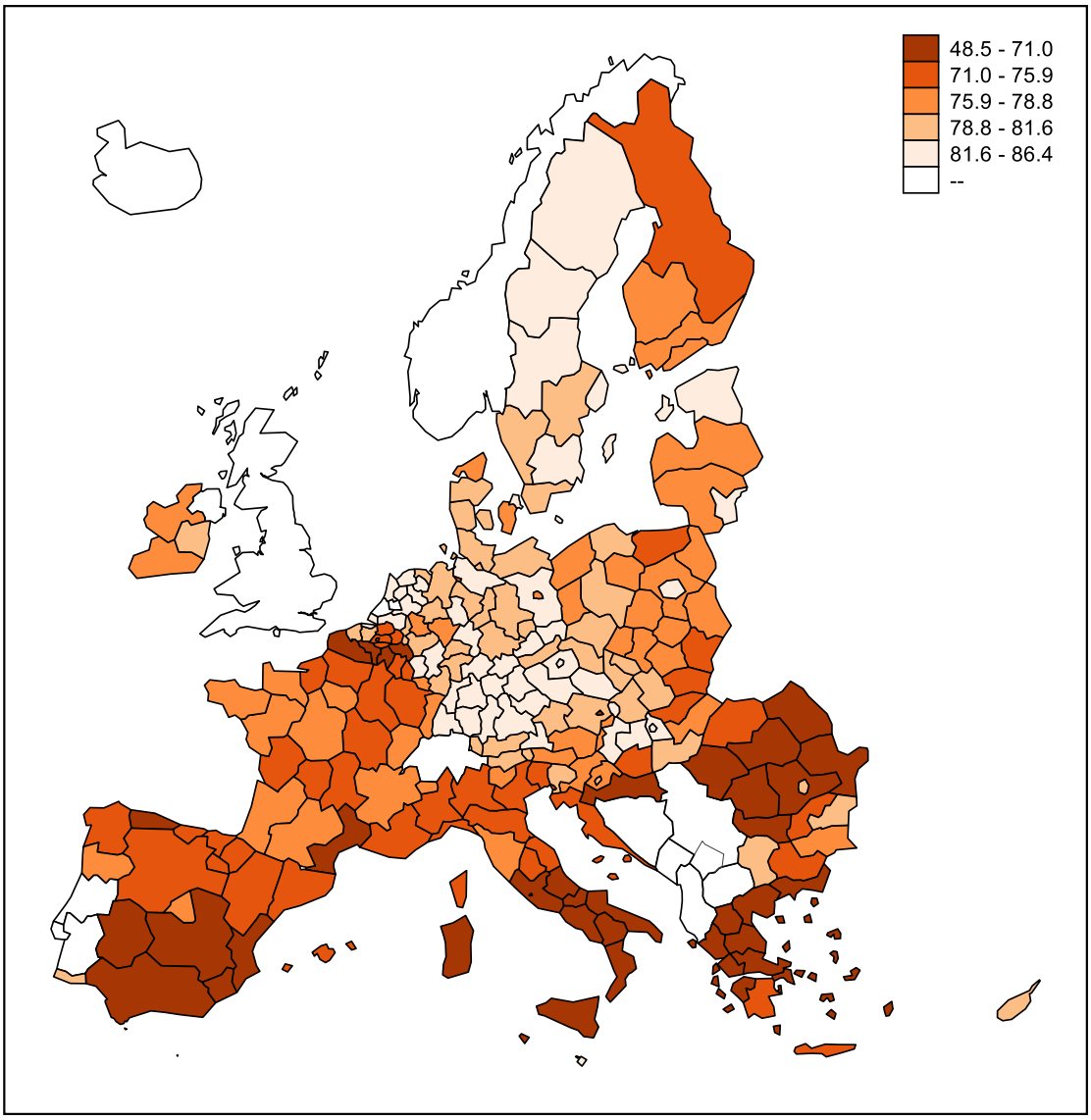

Huomautus: Selitys ”--” viittaa tietoihin, joita ei ole saatavilla. Joitakin hallintoyksikköjä saarilla ja syrjäisimmillä alueilla ei ole otettu huomioon. Syrjäisimpiä alueita koskevat tiedot, joita ei ole esitetty kartassa, ovat seuraavat: Kanariansaaret 67,3 %, Guadeloupe 61 %, Martinique 67,3 %, Guayana 51,1 %, Réunion 57,5 %, Região Autónoma dos Açores 74,8 %, Região Autónoma da Madeira 76,3 %

Lähde: Eurostat [lfst_r_lfe2emprt], EU:n työvoimatutkimus. © EuroGeographics hallinnollisten rajojen osalta.

Kaavio 6: Työttömyysaste, 2024

(%, osuus 15–74-vuotiaasta työvoimasta, NUTS 2 -alueittain; EU:n keskiarvo: 5,9 %)

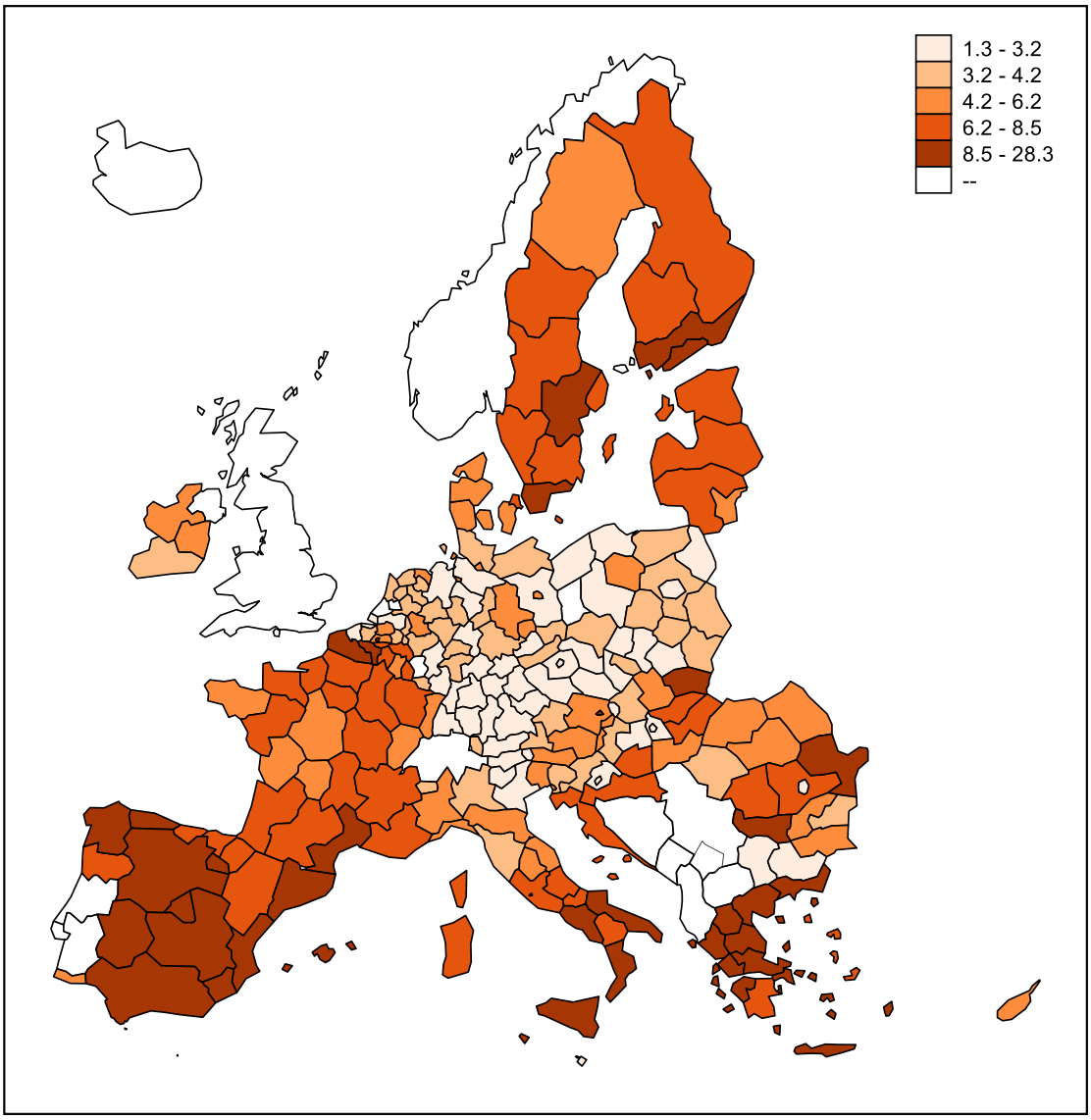

Huomautus: Selitys ”--” viittaa tietoihin, joita ei ole saatavilla. Joitakin hallintoyksikköjä saarilla ja syrjäisimmillä alueilla ei ole otettu huomioon. Syrjäisimpiä alueita koskevat tiedot, joita ei ole esitetty kartassa, ovat seuraavat: Kanariansaaret 13,8 %, Guadeloupe 16,8 %, Martinique 12,3 %, Guayana 17 %, Réunion 17,3 %, Região Autónoma dos Açores 5,6 %, Região Autónoma da Madeira 5,7 %

Lähde: Eurostat [lfst_r_lfu3rt], EU:n työvoimatutkimus. © EuroGeographics hallinnollisten rajojen osalta.

Kaavio 7: Pitkäaikaistyöttömyysaste (vähintään 12 kk), 2024
(%, osuus työvoimasta, NUTS 2 -alueittain; EU:n keskiarvo: 1,9 %)

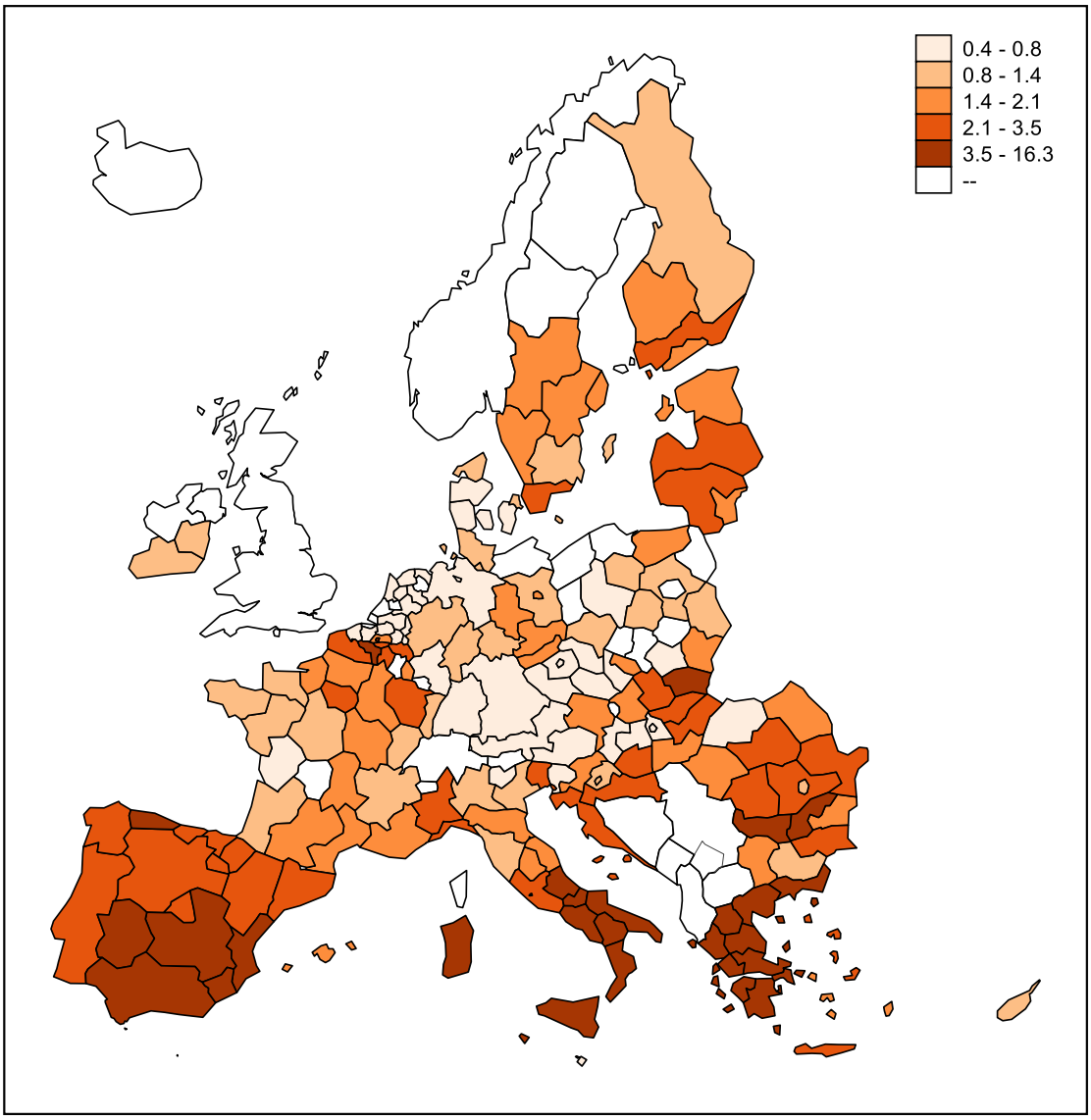

Huomautus: Selitys ”--” viittaa tietoihin, joita ei ole saatavilla. Joitakin hallintoyksikköjä saarilla ja syrjäisimmillä alueilla ei ole otettu huomioon. Kansallisen tason tiedot: Portugali. NUTS 1 -tason tiedot: Itävalta ja Saksa. Syrjäisimpiä alueita koskevat tiedot, joita ei ole esitetty kartassa, ovat seuraavat: Kanariansaaret 5,7 %, Guadeloupe 11,4 %, Martinique 5,3 %, Guayana 6,7 % ja Réunion 8,2 %.

Lähde: Eurostat [lfst_r_lfu2ltu], EU:n työvoimatutkimus. © EuroGeographics hallinnollisten rajojen osalta.

Kaavio 8: Köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevat ihmiset, 2024
(%, NUTS 2 -alueittain; EU:n keskiarvo: 21,0 %)

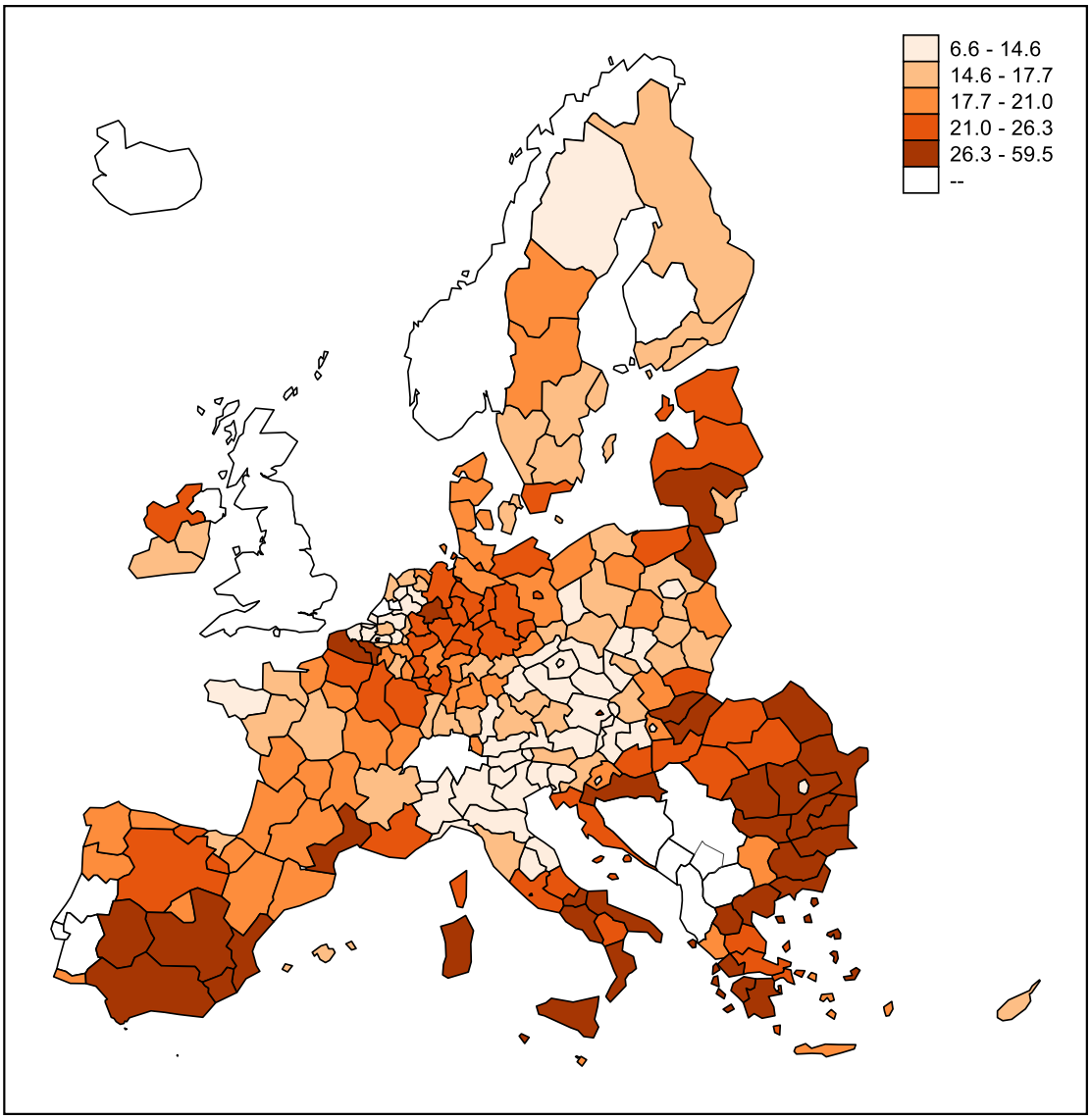

Huomautus: Selitys ”--” viittaa tietoihin, joita ei ole saatavilla. Joitakin hallintoyksikköjä saarilla ja syrjäisimmillä alueilla ei ole otettu huomioon. Kansallisen tason tiedot: Kypros, Latvia, Luxemburg, Malta ja Viro. Syrjäisimpiä alueita koskevat tiedot, joita ei ole esitetty kartassa, ovat seuraavat: Kanariansaaret 31,2 %, Guadeloupe 39,4 %, Martinique 30,1 %, Guayana 59,5 %, Réunion 39,4 %, Região Autónoma dos Açores 28,4 %, Região Autónoma da Madeira 22,9 %
Lähde: Eurostat [ilc_peps11n], EU-SILC. © EuroGeographics hallinnollisten rajojen osalta.

Kaavio 9: Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen, 2024

(%, NUTS 2 -alueittain; EU:n keskiarvo: 34,2 %)

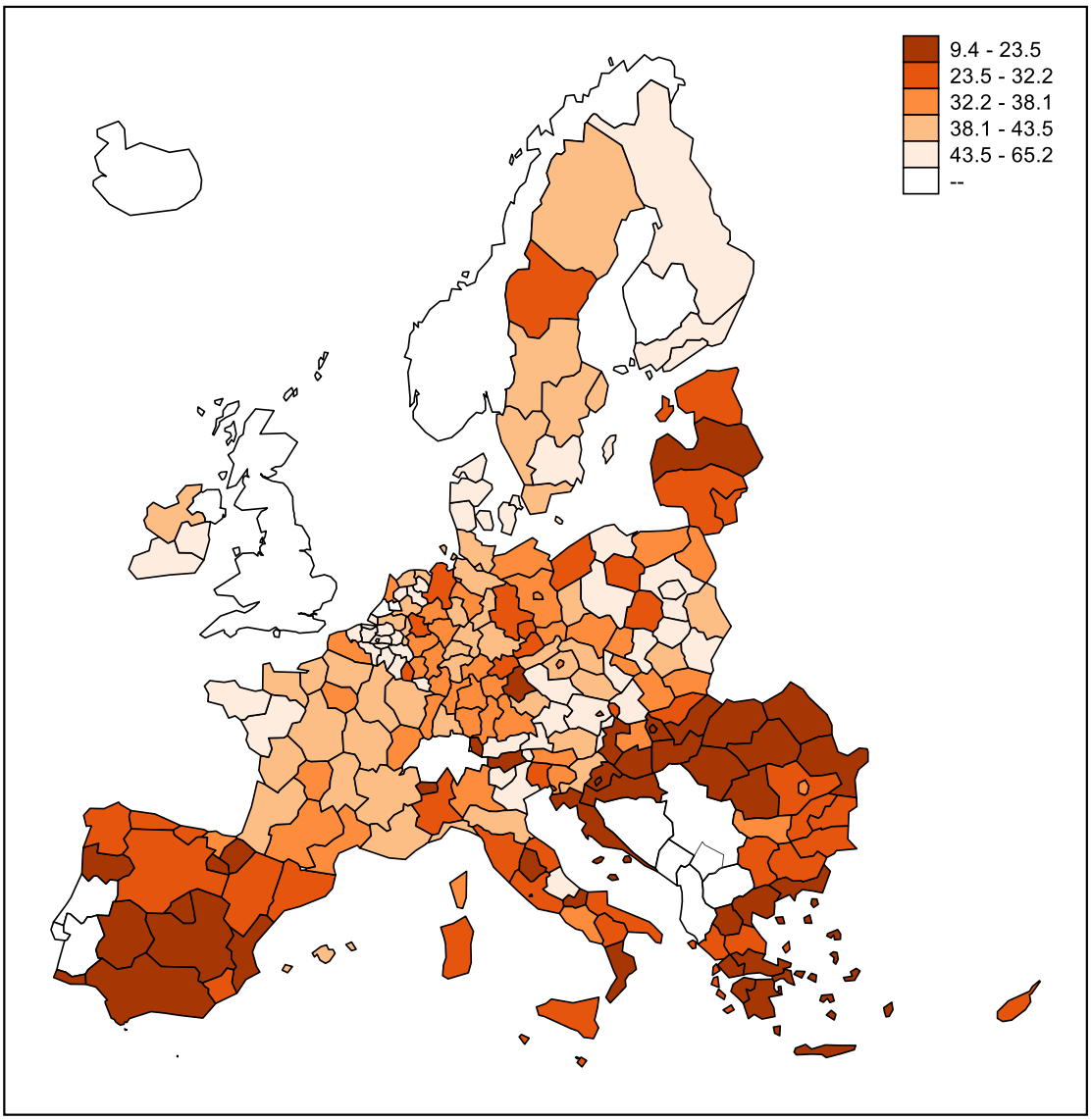

Huomautus: Selitys ”--” viittaa tietoihin, joita ei ole saatavilla. Joitakin hallintoyksikköjä saarilla ja syrjäisimmillä alueilla ei ole otettu huomioon. Kansallisen tason tiedot: Kypros, Latvia, Luxemburg, Malta ja Viro. Syrjäisimpiä alueita koskevat tiedot, joita ei ole esitetty kartassa, ovat seuraavat: Kanariansaaret 25,45 %, Guadeloupe 27,45 %, Martinique 33,98 %, Guayana 17,11 %, Réunion 32,65 %, Região Autónoma dos Açores 23,9 %, Região Autónoma da Madeira 28,73 %

Lähde: Eurostat [tespm050_r], EU-SILC. © EuroGeographics hallinnollisten rajojen osalta

Kaavio 10: Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet, 2024

(%, täyttymätön tarve oman ilmoituksen mukaan, syynä ”taloudelliset syyt”, ”liian pitkät jonotusajat” tai ”liian pitkä matka”, NUTS 2 -alueittain; EU:n keskiarvo: 2,5 %)

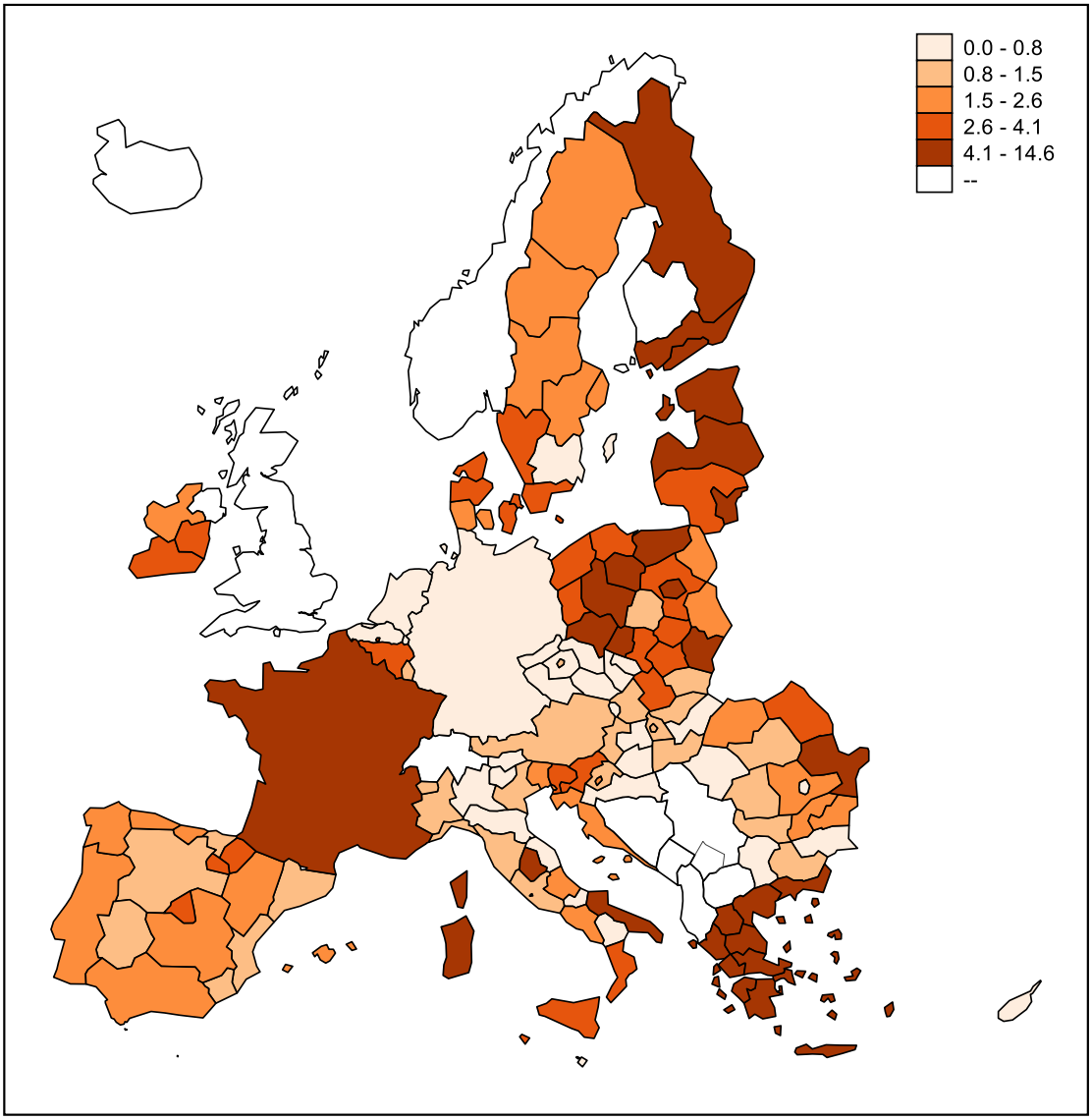

Huomautus: Selitys ”--” viittaa tietoihin, joita ei ole saatavilla. Joitakin hallintoyksikköjä saarilla ja syrjäisimmillä alueilla ei ole otettu huomioon. Kansallisen tason tiedot: Alankomaat, Itävalta, Kypros, Latvia, Luxemburg, Malta, Portugali, Ranska, Saksa ja Viro. NUTS 1 -tason tiedot: Belgia. Syrjäisimpiä alueita koskevat tiedot, joita ei ole esitetty kartassa, ovat seuraavat: Kanariansaaret 1,1 %.

Lähde: Eurostat [hlth_silc_08_r], EU-SILC. © EuroGeographics hallinnollisten rajojen osalta.

Liite 6. Jäsenvaltioiden luokittelu sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun perusteella

Vuoden 2015 puolivälissä Euroopan komissio, työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea sopivat menetelmästä, joilla jäsenvaltioiden suorituskykyä voidaan arvioida keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pohjalta. Sopimuksen mukaisesti menetelmällä pyritään antamaan kunkin indikaattorin osalta luokittelu sekä värikoodi mittaamalla kunkin jäsenvaltion suhteellista asemaa. Menetelmää on tarkoitus soveltaa sekä vuositasoihin (tasot) että vuotuisiin muutoksiin (muutokset), mikä mahdollistaa jäsenvaltioiden suorituskyvyn kattavan arvioinnin. Vuonna 2017 komissio päätti yhdessä työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean kanssa soveltaa menetelmää Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariin liitetyn sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattoreihin.

Jotta saadaan selville jäsenvaltioiden suhteellinen asema, kunkin indikaattorin osalta tasot (*I*) ja niiden vuotuiset muutokset (*D*) muunnetaan standardipistemääräksi (nk. z-pistemäärä), jolloin samaa mittaria voidaan soveltaa kaikkiin indikaattoreihin. Tähän päästään yhdenmukaistamalla sekä tasojen (*I*) että muutosten (*D*) indikaattoriarvoja seuraavien kaavojen mukaisesti:

$$IS_{MS} = \frac{[I_{MS} - \textit{keskimääräinen}\ (I_{MS})]}{\text{keskihajonta}\ (I_{MS})} \text{ja} DS_{MS} = \frac{[D_{MS} - \text{keskimääräinen}\ (D_{MS})]}{\text{keskihajonta}\ (D_{MS})}$$

missä I_{MS} on indikaattorin arvo tiettynä vuotena ja D_{MS} on sen muutos edellisestä vuodesta jäsenvaltion (MS)[357] osalta, kun taas IS_{MS} ja DS_{MS} ovat vastaavat z-pistemäärät[358]. Tämän lähestymistavan avulla voidaan ilmaista kunkin jäsenvaltion osalta indikaattorin arvo siltä kannalta, kuinka monta keskihajontaa se poikkeaa (painottamattomasta) keskiarvosta.

---

357 Kotitalouksien käytettävissä olevia bruttotuloja mittaavan indikaattorin osalta D_{MS} määritellään prosentuaalisena muutoksena edellisvuodesta jäsenvaltion (MS) osalta.

358 Keskihajonnan laskennassa ei käytetä pienen otoksen korjausta.

Jokaisen jäsenvaltion suorituskyky arvioidaan saatujen z-pistemäärien perusteella vertaamalla niitä kynnysarvoihin. On sovittu, että pääindikaattoreiden analyysin jälkeen z-pistemäärille määritetään viisi väliä asettamalla neljä symmetristä kynnysarvoa (-1, -0,5, 0,5 ja 1) sekä tasoille että muutoksille[359]. Suorituskykyarvioinnit suhteessa EU:n keskiarvoon tehtiin seuraavasti:

Z-pistemäärän arvo	**Suhteellinen suorituskyky**	
	Jos *korkea* arvo = hyvä	**Jos *alhainen* arvo = hyvä**
z-pistemäärä < −1	Erittäin alhainen	Erittäin korkea
-1 ≤ z-pistemäärä < −0,5	Alhainen	Korkea
-0,5 ≤ z-pistemäärä ≤ 0,5	Neutraali	Neutraali
0,5 ≤ z-pistemäärä ≤ 1	Korkea	Alhainen
1 < z-pistemäärä	Erittäin korkea	Erittäin alhainen

Tasojen ja muutosten perusteella ilmaistun suhteellisen suorituskyvyn yhdistäminen mahdollistaa maan suhteellisen kokonaissuorituskyvyn luokittelun seuraavilla sivuilla kuvatulla tavalla. Näiden seitsemän luokan z-pistemääriin perustuvaan määritelmään on ajan mittaan lisätty indikaattoreiden arvoihin liittyviä lisäehtoja, jotta voitaisiin luokitella paremmin muutosten perusteella tapaukset, joissa suhteellinen suorituskyky (z-pistemäärä) on heikko mutta absoluuttinen suorituskyky (parantunut tai muuttumaton indikaattorin arvo) on hyvä. Vastaavaa värikoodausta käytetään yleiskatsauksessa luvussa 3.1 ja pääindikaattoreiden hajontakuvioissa raportin luvussa 2. Luokittelu on myös perustana luvussa 3 esitetylle sosiaalisen lähentymisen kehyksen periaatteiden mukaiselle ensimmäisen vaiheen maa-analyysille, kuten kuvaillaan työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean keskeisissä viesteissä, jotka pohjautuvat työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean työryhmän kertomukseen.

[359] Jakaumien samankaltaisuutta koskeva hypoteesi hylättiin sekä normaalisuus- että t-jakaumatestin jälkeen, minkä vuoksi havaittujen indikaattoriarvojen jakaumasta ei voitu tehdä parametreja koskevia oletuksia. Siksi näiden kynnysarvojen asettamiseen on sovellettu yleistä lähestymistapaa, jossa käytetään perussääntöä. Standardoidun normaalijakauman tapauksessa valitut rajakohdat vastaisivat suurin piirtein kertymäfunktion arvoja kohdissa 15 %, 30 %, 50 %, 70 % ja 85 %.

Alla olevissa taulukoissa esitetään kokonaisluokitus, joka perustuu tasoihin ja muutoksiin perustuvaan suhteelliseen suorituskykyyn.

Suorituskyky: taso	Suorituskyky: muutos					
	Erittäin korkea	Korkea	Keskimääräinen	Alhainen	Erittäin alhainen	
Erittäin korkea					D↑	D↓
Korkea					D↑	D↓
Keskimääräinen					D↑	D↓
Alhainen						
Erittäin alhainen						

Huomautus: kaksiväriset alueet (tummanvihreä – sininen, vaaleanvihreä – sininen ja valkoinen – oranssi) viimeisessä sarakkeessa ("Erittäin alhainen") ilmaisevat olosuhteiden vaikutuksen indikaattoreiden (absoluuttisten) arvojen muutoksiin (D) alla kuvatulla tavalla.

Parhaiten suoriutuvat	*Taso*: erittäin korkea suorituskyky; *Muutos*: erittäin korkeasta suorituskyvystä alhaiseen suorituskykyyn TAI *Taso*: erittäin korkea suorituskyky; *Muutos*: erittäin alhainen suorituskyky ja parantuva indikaattorin arvo (↑)	Jäsenvaltiot, joiden indikaattoritasot ovat huomattavasti EU:n keskiarvoa paremmat ja joissa tilanne paranee tai ei heikkene selvästi EU:n keskiarvoa nopeammin eikä indikaattorin arvo heikkene.
Keskimääräistä paremmat	*Taso*: erittäin korkea suorituskyky; *Muutos*: erittäin korkeasta suorituskyvystä alhaiseen suorituskykyyn TAI *Taso*: korkea suorituskyky; *Muutos*: erittäin alhainen suorituskyky ja parantuva indikaattorin arvo (↑) TAI *Taso*: keskimääräinen suorituskyky; *Muutos*: erittäin korkea suorituskyky	Jäsenvaltiot, joiden tasot ovat EU:n keskiarvoa paremmat ja joissa tilanne paranee tai ei heikkene selvästi EU:n keskiarvoa nopeammin tai joissa tilanne heikkenee selvästi EU:n keskiarvoa nopeammin mutta indikaattorin arvo ei heikkene.
Hyvät mutta tarpeen seurata	*Taso*: korkea tai erittäin korkea suorituskyky; *Muutos*: erittäin alhainen suorituskyky ja heikkenevä tai muuttumaton indikaattorin arvo (↓)	Jäsenvaltiot, joiden tasot ovat EU:n keskiarvoa paremmat tai huomattavasti paremmat, mutta joissa tilanne heikkenee selvästi EU:n keskiarvoa nopeammin ja joissa myös indikaattorin arvo heikkenee.
Keskimääräiset / neutraalit	*Taso*: keskimääräinen suorituskyky; *Muutos*: korkeasta suorituskyvystä alhaiseen suorituskykyyn TAI *Taso*: keskimääräinen suorituskyky; *Muutos*: erittäin alhainen suorituskyky ja parantuva (↑) indikaattorin arvo	Jäsenvaltiot, joiden tasot vastaavat EU:n keskiarvoa ja joissa tilanne ei parane eikä heikkene selvästi EU:n keskiarvoa nopeammin.
Heikot mutta paranemassa	*Taso*: alhainen suorituskyky; *Muutos*: erittäin korkea suorituskyky TAI *Taso*: erittäin alhainen suorituskyky; *Muutos*: erittäin korkea suorituskyky	Jäsenvaltiot, joiden tasot ovat EU:n keskiarvoa heikommat tai huomattavasti heikommat, mutta joissa tilanne paranee selvästi EU:n keskiarvoa nopeammin.
Seurattavat	*Taso*: keskimääräinen suorituskyky; *Muutos*: erittäin alhainen suorituskyky ja heikkenevä tai muuttumaton indikaattorin arvo (↓) TAI *Taso*: alhainen suorituskyky; *Muutos*: korkeasta suorituskyvystä erittäin alhaiseen suorituskykyyn	Tähän luokkaan kuuluu kaksi eri ryhmää, joissa indikaattorin arvo heikkenee: i) jäsenvaltiot, joiden tasot ovat EU:n keskiarvoa, mutta joissa tilanne heikkenee selvästi EU:n keskiarvoa nopeammin; ii) jäsenvaltiot, joiden tasot ovat EU:n keskiarvoa heikommat ja joissa tilanne heikkenee tai ei parane tarpeeksi nopeasti.
Kriittisessä tilanteessa olevat	*Taso*: erittäin alhainen suorituskyky *Muutos*: korkeasta suorituskyvystä erittäin alhaiseen suorituskykyyn	Jäsenvaltiot, joiden tasot ovat EU:n keskiarvoa huomattavasti heikommat ja joissa tilanne heikkenee tai ei parane tarpeeksi nopeasti.

Huomautus: heikkeneminen merkitsee arvojen alentumista indikaattoreissa, joissa korkea arvo ilmaisee korkeaa suorituskykyä (esim. työllisyysaste), ja arvojen nousua indikaattoreissa, joissa korkea arvo ilmaisee alhaista suorituskykyä (esim. köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste).

Rajakohdat muutettuina indikaattoreiden arvoiksi[360]

		Erittäin alhainen	Alhainen	Keskimääräinen	Korkea	Erittäin korkea
Aikuisten osallistuminen koulutukseen (viimeisten 12 kuukauden aikana, lukuun ottamatta ohjattua työssäoppimista, % 25–64-vuotiaista)	Tasot	alle 23,0 %	välillä 23 % ja 30,4 %	välillä 30,4 % ja 45,1 %	välillä 45,1 % ja 52,5 %	yli 52,5 %
	Muutokset	alle -6,3 %-yksikköä	välillä -6,3 ja -3,1 %-yksikköä	välillä -3,1 ja 3,4 %-yksikköä	välillä 3,4 ja 6,6 %-yksikköä	yli 6,6 %-yksikköä
Koulupudokkaat (% 18–24-vuotiaista)	Tasot	alle 4,9 %	välillä 4,9 % ja 6,5 %	välillä 6,5 % ja 9,8 %	välillä 9,8 % ja 11,4 %	yli 11,4 %
	Muutokset	alle -0,9 %-yksikköä	välillä -0,9 ja -0,5 %-yksikköä	välillä -0,5 ja 0,4 %-yksikköä	välillä 0,4 ja 0,8 %-yksikköä	yli 0,8 %-yksikköä
Henkilöt, joilla on perustason tai sitä paremmat digitaidot (% 16–74-vuotiaista)	Tasot	alle 45,2 %	välillä 45,2 % ja 51,4 %	välillä 51,4 % ja 63,8 %	välillä 63,8 % ja 70 %	yli 70 %
	Muutokset	alle -2,4 %-yksikköä	välillä -2,4 ja -0,6 %-yksikköä	välillä -0,6 ja 3,2 %-yksikköä	välillä 3,2 ja 5,1 %-yksikköä	yli 5,1 %-yksikköä
NEET-nuoret (% kaikista 15–29-vuotiaista)	Tasot	alle 7,5 %	välillä 7,5 % ja 9,0 %	välillä 9,0 % ja 12,0 %	välillä 12,0 % ja 13,5 %	yli 13,5 %
	Muutokset	alle -1,0 %-yksikköä	välillä -1,0 ja -0,6 %-yksikköä	välillä -0,6 ja 0,3 %-yksikköä	välillä 0,3 ja 0,7 %-yksikköä	yli 0,7 %-yksikköä
Sukupuolten työllisyysero (prosenttiyksikköä)	Tasot	alle 3,5 %-yksikköä	välillä 3,5 ja 5,9 %-yksikköä	välillä 5,9 ja 10,7 %-yksikköä	välillä 10,7 ja 13,1 %-yksikköä	yli 13,1 %-yksikköä
	Muutokset	alle -1,0 %-yksikköä	välillä -1,0 ja -0,7 %-yksikköä	välillä -0,7 ja 0,1 %-yksikköä	välillä 0,1 ja 0,4 %-yksikköä	yli 0,4 %-yksikköä
Tuloviidennesten tulo-osuuksien suhde (S80/S20)	Tasot	alle 3,7	välillä 3,7 ja 4,1	välillä 4,1 ja 5,1	välillä 5,1 ja 5,6	yli 5,6
	Muutokset	alle -0,4	välillä -0,4 ja -0,2	välillä -0,2 ja 0,1	välillä 0,1 ja 0,2	yli 0,2
Työllisyysaste (% 20–64-vuotiaista)	Tasot	alle 73,0 %	välillä 73,0 % ja 75,2 %	välillä 75,2 % ja 79,5 %	välillä 79,5 % ja 81,7 %	yli 81,7 %
	Muutokset	alle -0,3 %-yksikköä	välillä -0,3 ja 0,1 %-yksikköä	välillä 0,1 ja 0,9 %-yksikköä	välillä 0,9 ja 1,3 %-yksikköä	yli 1,3 %-yksikköä
Työttömyysaste (% 15–74-vuotiaasta työvoimasta)	Tasot	alle 3,7 %	välillä 3,7 % ja 4,7 %	välillä 4,7 % ja 6,9 %	välillä 6,9 % ja 7,9 %	yli 7,9 %
	Muutokset	alle -0,6 %-yksikköä	välillä -0,6 ja -0,3 %-yksikköä	välillä -0,3 ja 0,4 %-yksikköä	välillä 0,4 ja 0,7 %-yksikköä	yli 0,7 %-yksikköä
Pitkäaikaistyöttömyysaste (% 15–74-vuotiaasta työvoimasta)	Tasot	alle 0,8 %	välillä 0,8 % ja 1,3 %	välillä 1,3 % ja 2,4 %	välillä 2,4 % ja 2,9 %	yli 2,9 %
	Muutokset	alle -0,4 %-yksikköä	välillä -0,4 ja -0,3 %-yksikköä	välillä -0,3 ja 0 %-yksikköä	välillä 0 ja 0,2 %-yksikköä	yli 0,2 %-yksikköä
Kotitalouksien käytettävissä oleva asukaskohtainen reaalibruttotulo (2008=100)	Tasot	alle 101,4	välillä 101,4 ja 113,1	välillä 113,1 ja 136,6	välillä 136,6 ja 148,3	yli 148,3
	Muutokset	alle 1,1 %	välillä 1,1 % ja 2,2 %	välillä 2,2 % ja 4,5 %	välillä 4,5 % ja 5,6 %	yli 5,6 %

360 Indikaattoreissa, joissa alemmat arvot viittaavat parempaan tulokseen (esim. työttömyysaste), ”[erittäin] alhainen” on *positiivinen* tulos, kun taas ”[erittäin] korkea” on *negatiivinen*.

Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste (% kokonaisväestöstä)	Tasot	alle 15,8 %	välillä 15,8 % ja 18 %	välillä 18 % ja 22,4 %	välillä 22,4 % ja 24,6 %	yli 24,6 %
	Muutokset	alle -1,5 %-yksikköä	välillä -1,5 ja -0,9 %-yksikköä	välillä -0,9 ja 0,2 %-yksikköä	välillä 0,2 ja 0,8 %-yksikköä	yli 0,8 %-yksikköä
Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste (% kaikista 0–17-vuotiaista)	Tasot	alle 15,9 %	välillä 15,9 % ja 18,9 %	välillä 18,9 % ja 24,9 %	välillä 24,9 % ja 27,9 %	yli 27,9 %
	Muutokset	alle -2,4 %-yksikköä	välillä -2,4 ja -1,5 %-yksikköä	välillä -1,5 ja 0,3 %-yksikköä	välillä 0,3 ja 1,2 %-yksikköä	yli 1,2 %-yksikköä
Sosiaalisten tulonsiirtojen (muiden kuin eläkkeiden) vaikutus köyhyyden vähentämiseen	Tasot	alle 23,3 %	välillä 23,3 % ja 28,3 %	välillä 28,3 % ja 38,5 %	välillä 38,5 % ja 43,6 %	yli 43,6 %
	Muutokset	alle -2,8 %-yksikköä	välillä -2,8 ja -1,3 %-yksikköä	välillä -1,3 ja 1,6 %-yksikköä	välillä 1,6 ja 3 %-yksikköä	yli 3 %-yksikköä
Vammaisten ja vammattomien työllisyysero (%-yksikköä)	Tasot	alle 19,4 %-yksikköä	välillä 19,4 ja 23,2 %-yksikköä	välillä 23,2 ja 30,8 %-yksikköä	välillä 30,8 ja 34,6 %-yksikköä	yli 34,6 %-yksikköä
	Muutokset	alle -2,8 %-yksikköä	välillä -2,8 ja -0,5 %-yksikköä	välillä -0,5 ja 4,2 %-yksikköä	välillä 4,2 ja 6,6 %-yksikköä	yli 6,6 %-yksikköä
Kohtuuton asumismenorasitus (% koko väestöstä)	Tasot	alle 2,9 %	välillä 2,9 % ja 5,4 %	välillä 5,4 % ja 10,2 %	välillä 10,2 % ja 12,7 %	yli 12,7 %
	Muutokset	alle -1,9 %-yksikköä	välillä -1,9 ja -1,2 %-yksikköä	välillä -1,2 ja 0,3 %-yksikköä	välillä 0,3 ja 1,0 %-yksikköä	yli 1,0 %-yksikköä
Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevat alle 3-vuotiaat lapset (% alle 3-vuotiaista)	Tasot	alle 19,0 %	välillä 19,0 % ja 28,5 %	välillä 28,5 % ja 47,5 %	välillä 47,5 % ja 56,9 %	yli 56,9 %
	Muutokset	alle -4,1 %-yksikköä	välillä -4,1 ja -1,5 %-yksikköä	välillä -1,5 ja 3,7 %-yksikköä	välillä 3,7 ja 6,2 %-yksikköä	yli 6,2 %-yksikköä
Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet (% yli 16-vuotiaista)	Tasot	alle 0,0 %	välillä 0,0 % ja 1,5 %	välillä 1,5 % ja 4,5 %	välillä 4,5 % ja 5,9 %	yli 5,9 %
	Muutokset	alle -1,2 %-	välillä -1,2 ja -0,7 %-yksikköä	välillä -0,7 ja 0,4 %-yksikköä	välillä 0,4 ja 1,0 %-yksikköä	yli 1,0 %-yksikköä

Liite 7: Tiivistelmä seurattavista työllisyyden kehityssuuntauksista ja niiden jäsenvaltioiden lukumäärä, joilla havaitaan tilanteen heikkenemistä tai vahvistumista työllisyyskehityksen seurantavälineen (2025) perusteella

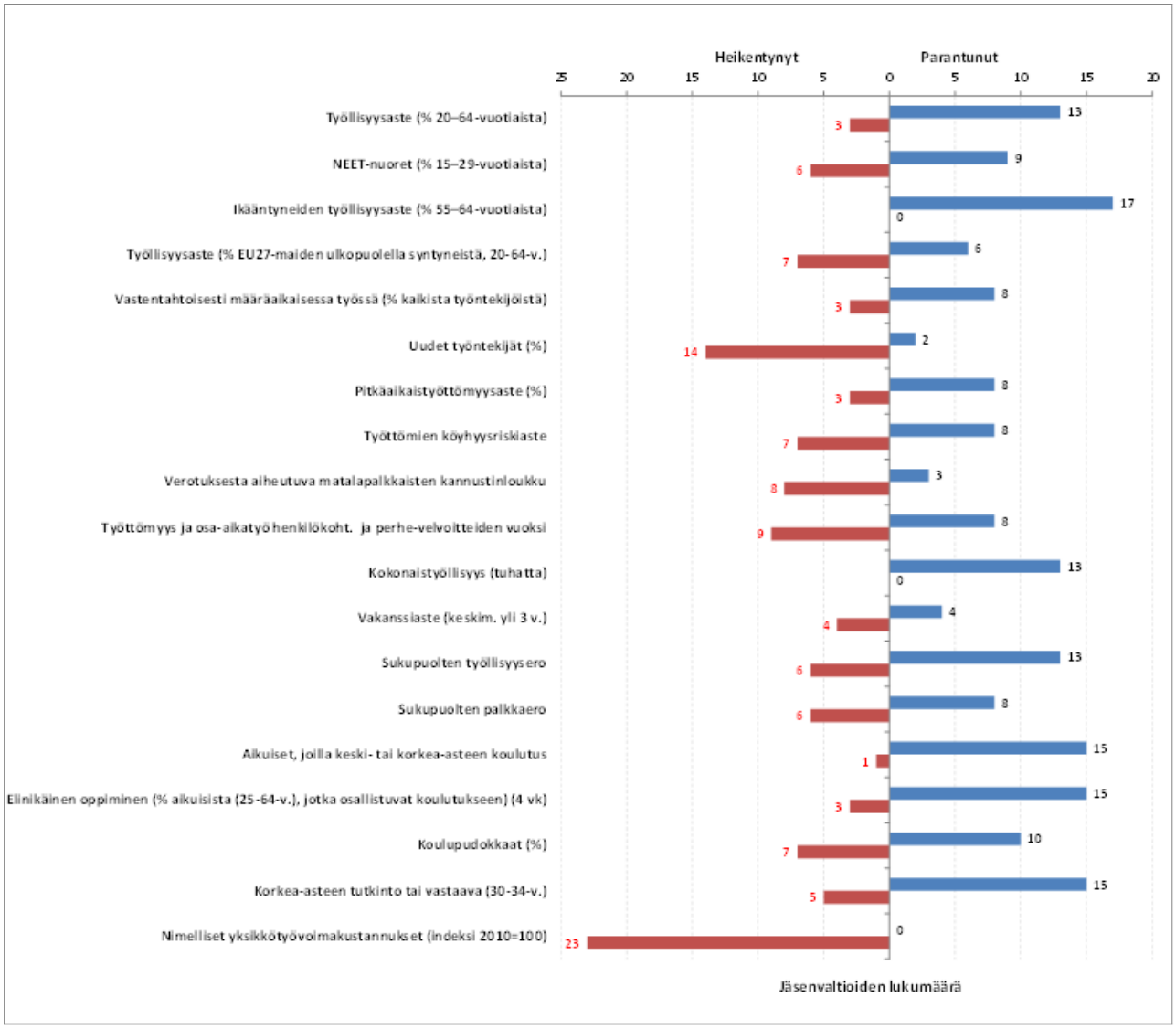

Huomautus: Muutokset vuosina 2023–2024, paitsi työttömien köyhyysriskiasteen, sukupuolten palkkaeron ja avointen työpaikkojen asteen (kolmen vuoden keskiarvo) osalta vuosina 2022–2023. Elinikäisen oppimisen indikaattori on ”Osallistumisaste koulutukseen (EU:n työvoimakysely, viimeisten neljän viikon aikana)”.

Lähde: Työllisyyskehityksen seurantaväline 2025.

Liite 8: Tiivistelmä niiden jäsenvaltioiden lukumäärästä, joissa tilanne on heikentynyt (seurattavat sosiaaliset suuntaukset) tai parantunut vuosina 2023–2024 (tai viimeisin saatavilla oleva vuosi), kuten sosiaalisen suojelun kehityksen seurantavälineen lokakuussa 2025 tehdyssä päivityksessä todetaan

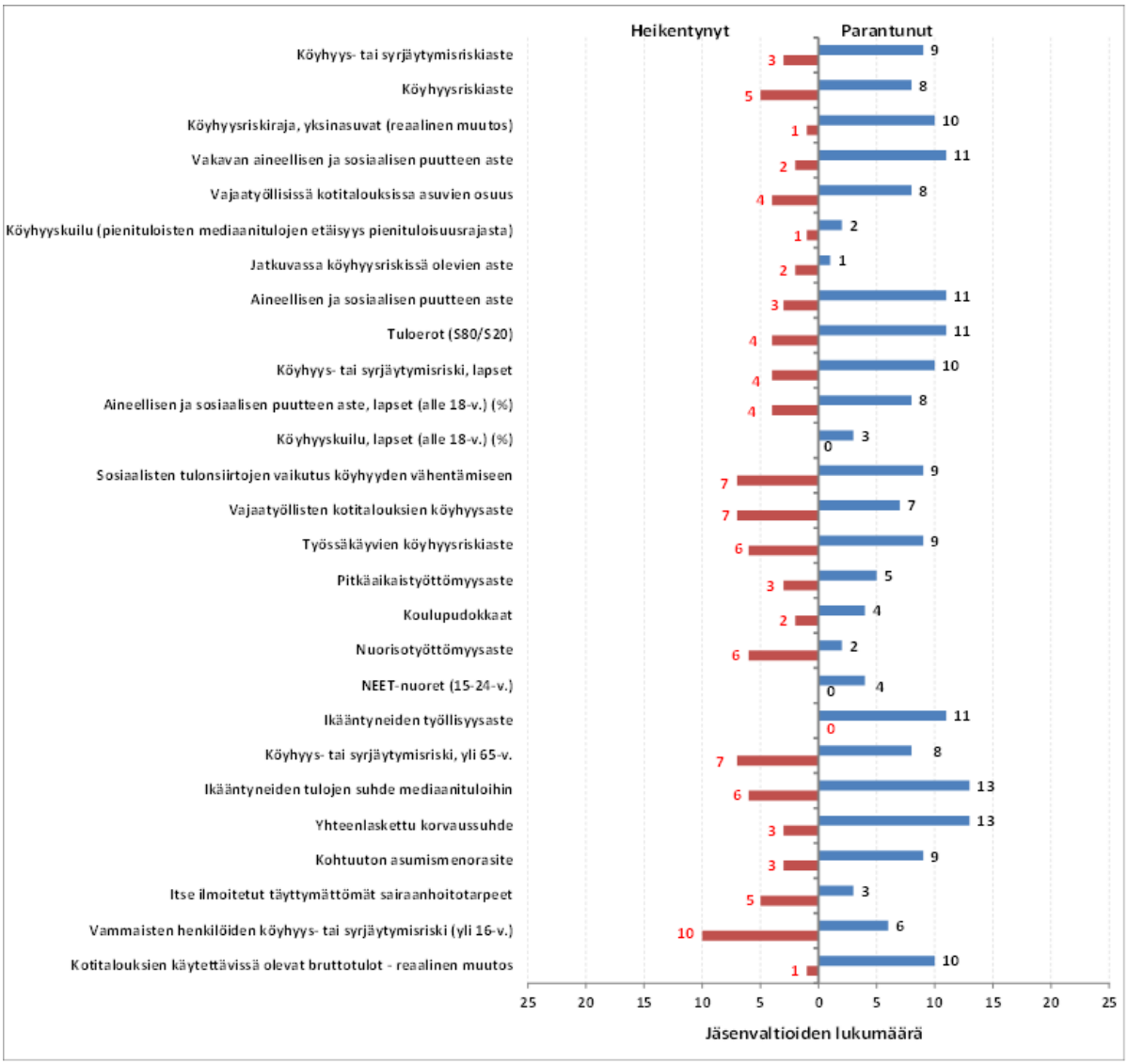

Huomautus: Muutokset viittaavat yleensä vuosiin 2023–2024 (joskin tuloja ja kotitalouksien työssäkäyntiastetta koskevien indikaattoreiden osalta muutokset viittaavat vuosiin 2022–2023). Köyhyys- ja syrjäytymisriskiastetta koskevan indikaattorin osatekijöitä ovat köyhyysriskiaste, vakavan aineellisen ja sosiaalisen puutteen aste ja vajaatyöllisissä tai työttömissä kotitalouksissa asuvien henkilöiden osuus. Luvut kotitalouksien käytettävissä olevien bruttotulojen todellisesta muutoksesta viittaavat vuosiin 2022–2023, koska vuoden 2024 lukuja ei ole saatavilla. Kyproksen osalta aikasarjassa on vuonna 2024 katkos, joka johtuu uusien väestölaskennan painoarvojen käytöstä, mutta sen ei odoteta olevan merkittävä. Kroatian osalta SILC-tilastojen tuloperusteisten muuttujien aikasarjassa on vuonna 2024 merkittävä katkos, joka johtuu tulotietojen keruulähteen muuttumisesta (vuoden 2024 SILC-tilastojen tulotiedot on kerätty hallinnollisista lähteistä), joten tuloperusteisissa indikaattoreissa (ja köyhyys- ja syrjäytymisriskiasteessa) vuoteen 2023 verrattuna tapahtuneita muutoksia ei ole otettu huomioon. Unkarin osalta on suunniteltu menetelmien tarkistamista vuonna 2025 EU-SILC-tietojen osalta, jotka koskevat vuosien 2019–2024 tiedonkeruuta. Tämä arvio perustuu heinäkuun alussa saatavilla olleisiin lukuihin, eikä siinä oteta huomioon tätä tarkistusta.

Lähde: Sosiaalisen suojelun kehityksen seurantaväline 2025.

Liite 9: Mahdolliset riskit, jotka on tunnistettu sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun kautta yhteisissä työllisyysraporteissa, sekä ”kriittisten” ja ”seurattavien” tilanteiden määrät jäsenvaltioissa sosiaalisen lähentymisen kehyksen periaatteiden perusteella tehdyssä ensimmäisen vaiheen maa-analyysissä

Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit	BE				BG				CZ				DK				DE			
	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä
Aikuisten osallistuminen koulutukseen (viimeisten 12 kk aikana)				0				1				1				0				0
Koulupudokkaat				0				0				0				1				1
Digitaitojen taso				0				1				0				0				0
NEET-nuorten osuus				0				0				0				0				0
Sukupuolten työllisyysero				0				0				0				1				0
Tuloviidennesten tulo-osuuksien suhde				0				1				0				0				0
Työllisyysaste				1				0				0				0				0
Työttömyysaste				0				0				0				1				0
Pitkäaikaistyöttömyysaste				0				0				0				0				0
Kotitalouksien käytettävissä olevat asukaskohtaiset bruttotulot				1				0				0				0				0
Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste				0				1				0				0				0
Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste				0				1				0				0				0
Sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutus köyhyyden vähentämiseen				0				1				0				0				1
Vammaisten ja vammattomien työllisyysero				1				0				0				0				0
Kohtuuton asumismenorasite				0				0				0				1				1
Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevat alle 3-vuotiaat				0				1				1				0				1
Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet				0				0				0				0				0
Yhteensä				**3**				**7**				**2**				**4**				**4**

Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit	EE				IE				EL				ES				FR			
	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä
Aikuisten osallistuminen koulutukseen (viimeisten 12 kk aikana)				0				0				1				0				0
Koulupudokkaat				1				0				0				1				0
Digitaitojen taso				0				0				0				0				0
NEET-nuorten osuus				1				0				0				0				1
Sukupuolten työllisyysero				0				0				1				0				0
Tuloviidennesten tulo-osuuksien suhde				0				0				1				1				0
Työllisyysaste				0				0				0				1				1
Työttömyysaste				1				0				0				0				1
Pitkäaikaistyöttömyysaste				1				0				0				0				0
Kotitalouksien käytettävissä olevat asukaskohtaiset bruttotulot				0				0				1				1				0
Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste				0				0				1				1				0
Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste				0				0				1				1				0
Sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutus köyhyyden vähentämiseen				0				0				1				1				0
Vammaisten ja vammattomien työllisyysero				0				1				0				1				0
Kohtuuton asumismenorasite				1				0				1				0				0
Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevat alle 3-vuotiaat				0				1				0				0				0
Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet				0				0				1				0				0
Yhteensä				**5**				**2**				**9**				**8**				**4**

Huomautus: Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean työryhmän sopimuksen mukaisesti yhteisten työllisyysraporttien luokitukset lasketaan käyttäen sosiaali-indikaattoreiden tulostaulua sellaisena kuin se on kussakin yhteisessä työllisyysraportissa sekä tietoja, jotka ovat saatavilla nykyisen yhteisen työllisyysraportin tietojen toimittamisen aikarajan päättyessä. Jos tämä ei ole mahdollista puuttuvien luokitusten vuoksi, mutta kyseessä olevissa yhteisissä työllisyysraporteissa on saatavilla aiempi luokitus, sitä käytetään puuttuvan luokituksen täyttämiseen (merkitty punaisella solun oikeaan yläkulmaan). Varjostetut solut ilmaisevat, että yhteisen työllisyysraportin luokituksia ei voitu laskea eikä täyttää yllä mainitulla tavalla.

Liite 9 (jatkoa): Mahdolliset riskit, jotka on tunnistettu sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun kautta yhteisissä työllisyysraporteissa, sekä ”kriittisten” ja ”seurattavien” tilanteiden määrät jäsenvaltioissa sosiaalisen lähentymisen kehyksen periaatteiden perusteella tehdyssä ensimmäisen vaiheen maa-analyysissä

Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit	HR				IT				CY				LV				LT			
	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä
Aikuisten osallistuminen koulutukseen (viimeisten 12 kk aikana)				1				1				1				0				1
Koulupudokkaat				0				1				1				0				2
Digitaitojen taso				1				1				1				1				0
NEET-nuorten osuus				0				1				0				1				2
Sukupuolten työllisyysero				0				1				1				0				0
Tuloviidennesten tulo-osuuksien suhde				0				1				0				1				1
Työllisyysaste				0				1				0				0				0
Työttömyysaste				0				0				0				1				1
Pitkäaikaistyöttömyysaste				0				0				0				1				0
Kotitalouksien käytettävissä olevat asukaskohtaiset bruttotulot				0				1				1				0				0
Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste				1				1				0				1				1
Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste				1				1				0				0				0
Sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutus köyhyyden vähentämiseen				1				0				0				2				1
Vammaisten ja vammattomien työllisyysero				1				1				0				0				1
Kohtuuton asumismenorasite				0				0				0				0				1
Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevat alle 3-vuotiaat				0				0				0				1				0
Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet				0				0				0				1				0
Yhteensä				6				11				5				10				11

Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit	LU				HU				MT				NL				AT			
	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä
Aikuisten osallistuminen koulutukseen (viimeisten 12 kk aikana)				0				0				0				0				0
Koulupudokkaat				1				0				0				0				0
Digitaitojen taso				1				0				0				0				0
NEET-nuorten osuus				2				0				0				0				0
Sukupuolten työllisyysero				0				0				1				0				0
Tuloviidennesten tulo-osuuksien suhde				0				0				0				0				0
Työllisyysaste				1				0				0				0				0
Työttömyysaste				1				0				0				0				0
Pitkäaikaistyöttömyysaste				0				0				0				0				0
Kotitalouksien käytettävissä olevat asukaskohtaiset bruttotulot				1				0				0				1				1
Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste				0				0				0				0				0
Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste				1				0				1				0				0
Sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutus köyhyyden vähentämiseen				1				1				0				0				0
Vammaisten ja vammattomien työllisyysero				0				0				0				0				0
Kohtuuton asumismenorasite				0				1				0				0				0
Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevat alle 3-vuotiaat				0				1				1				0				0
Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet				0				0				0				0				0
Yhteensä				9				3				4				1				1

Huomautus: Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean työryhmän sopimuksen mukaisesti yhteisten työllisyysraporttien luokitukset lasketaan käyttäen sosiaali-indikaattoreiden tulostaulua sellaisena kuin se on kussakin yhteisessä työllisyysraportissa sekä tietoja, jotka ovat saatavilla nykyisen yhteisen työllisyysraportin tietojen toimittamisen aikarajan päättyessä. Jos tämä ei ole mahdollista puuttuvien luokitusten vuoksi, mutta kyseessä olevissa yhteisissä työllisyysraporteissa on saatavilla aiempi luokitus, sitä käytetään puuttuvan luokituksen täyttämiseen (merkitty punaisella solun oikeaan yläkulmaan). Varjostetut solut ilmaisevat, että yhteisen työllisyysraportin luokituksia ei voitu laskea eikä täyttää yllä mainitulla tavalla.

Liite 9 (jatkoa): Mahdolliset riskit, jotka on tunnistettu sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun kautta yhteisissä työllisyysraporteissa, sekä ”kriittisten” ja ”seurattavien” tilanteiden määrät jäsenvaltioissa sosiaalisen lähentymisen kehyksen periaatteiden perusteella tehdyssä ensimmäisen vaiheen maa-analyysissä

Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit	PL				PT				RO				SI				SK			
	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä
Aikuisten osallistuminen koulutukseen (viimeisten 12 kk aikana)				1				0				0				1				0
Koulupudokkaat				0				0				1				0				1
Digitaitojen taso				1				0				1				1				1
NEET-nuorten osuus				0				0				1				0				0
Sukupuolten työllisyysero				1				0				1				0				1
Tuloviidennesten tulo-osuuksien suhde				0				0				0				0				0
Työllisyysaste				0				0				1				0				0
Työttömyysaste				0				0				0				0				0
Pitkäaikaistyöttömyysaste				0				1				0				0				1
Kotitalouksien käytettävissä olevat asukaskohtaiset bruttotulot				0				0				0				0				0
Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste				0				0				0				0				0
Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste				0				0				0				0				0
Sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutus köyhyyden vähentämiseen				0				1				0				0				0
Vammaisten ja vammattomien työllisyysero				1				0				1				0				0
Kohtuuton asumismenorasite				0				1				0				0				0
Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevat alle 3-vuotiaat				1				0				1				0				1
Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet				0				0				0				0				0
Yhteensä				**5**				**3**				**7**				**2**				**5**

Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun pääindikaattorit	FI				SE			
	2024	2025	2026	Lukumäärä	2024	2025	2026	Lukumäärä
Aikuisten osallistuminen koulutukseen (viimeisten 12 kk aikana)				0				0
Koulupudokkaat				0				0
Digitaitojen taso				0				0
NEET-nuorten osuus				0				0
Sukupuolten työllisyysero				0				0
Tuloviidennesten tulo-osuuksien suhde				0				0
Työllisyysaste				1				0
Työttömyysaste				2				2
Pitkäaikaistyöttömyysaste				1				0
Kotitalouksien käytettävissä olevat asukaskohtaiset bruttotulot				1				0
Köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste				0				0
Lasten köyhyys- tai syrjäytymisriskiaste				0				0
Sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutus köyhyyden vähentämiseen				0				0
Vammaisten ja vammattomien työllisyysero				0				0
Kohtuuton asumismenorasite				0				1
Virallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevat alle 3-vuotiaat				0				0
Itse ilmoitetut täyttymättömät sairaanhoitotarpeet				1				0
Yhteensä				**6**				**3**

Huomautus: Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean työryhmän sopimuksen mukaisesti yhteisten työllisyysraporttien luokitukset lasketaan käyttäen sosiaali-indikaattoreiden tulostaulua sellaisena kuin se on kussakin yhteisessä työllisyysraportissa sekä tietoja, jotka ovat saatavilla nykyisen yhteisen työllisyysraportin tietojen toimittamisen aikarajan päättyessä. Jos tämä ei ole mahdollista puuttuvien luokitusten vuoksi, mutta kyseessä olevissa yhteisissä työllisyysraporteissa on saatavilla aiempi luokitus, sitä käytetään puuttuvan luokituksen täyttämiseen (merkitty punaisella solun oikeaan yläkulmaan). Varjostetut solut ilmaisevat, että yhteisen työllisyysraportin luokituksia ei voitu laskea eikä täyttää yllä mainitulla tavalla.